

คน คืออะไร? ทำไมสำคัญนัก?

ฉบับฉลองปัญญาสมาคมไทรทัศน์
เดือนมิถุนายน ๒๕๔๙

โดย : สมณะไพริรักษ์

คำนำ

(พิมพ์ครั้งที่ ๘)

เมื่อเหล่าพุทธบุตรชาวโศกมาแจ้งว่า จะพิมพ์**“คน”**คืออะไร **ทำไมสำคัญนัก?** กันขึ้นมาอีก เพราะหนังสือนี้ที่พิมพ์เมื่อครั้งที่ ๗ ก็หมดกันไปนานแล้ว ผู้ไม่มีก็ได้แต่ยืมเพื่อนบ้าง ยืมห้องสมุดมาอ่านบ้าง ก็อยากมีไว้เป็นสมบัติส่วนตัว จะได้อ่านทบทวนตรวจทาน เพราะหนังสือเล่มนี้ต้องอ่านแล้วอ่านอีกอยู่เสมอ... *ว่ววว*

ข้าพเจ้าก็เห็นความสำคัญของหนังสือเล่มนี้อยู่มากเหมือนกัน และครั้นนำมาอ่านทวนอีกครั้งนี้ ก็ได้ตัดลึนใจเพิ่มเติมแก้ไขบางส่วนเพื่อความสมบูรณ์กว่าเดิมยิ่งขึ้น ด้วยใจคิดว่า เมื่อเป็นหนังสือที่จะก่อประโยชน์ต่อผู้อ่าน ก็ไม่น่าจะดูตายที่จะทำให้ดีขึ้นเพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น

เนื่องจากหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าเขียนขึ้นมาตั้งแต่ข้าพเจ้ายังไม่รู้ประสีประสาอะไรเลยกับนิรุตติและปฏิภาณทางธรรมะ เพียงแต่ตนเองปฏิบัติธรรมแล้วก็เกิดก็เป็นก็เห็นในธรรมะอย่างนั้น ก็เขียนขึ้นเพื่อผู้อื่นจะได้อ่านได้ศึกษาบ้าง จาก**“พุทธบุตร”**คนหนึ่งที่เกิดที่เป็นผลของพระธรรมคำสั่งสอนพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฉันนั้น ได้อย่างนี้ **“เกิด”**อย่างนี้ในตน ดังนั้น ที่เขียนออกมานั้น จึงเป็นอัตตะและธรรมะของตน ซึ่งมันลึกซึ้งมากและยากเหลือเกินที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นนิรุตติเท่าที่ปฏิภาณในขณะนั้นๆมีอยู่ ก็ได้เท่านั้น

มาบัดนี้ ๒๐ กว่าปีผ่านไป ข้าพเจ้าผ่านพบนิรุตติและเกิดปฏิภาณทั้งอัตตะทั้งธรรมะด้วยเพิ่มเติมอีกมากมาย ก็น่าจะเพิ่มเติม

เปลี่ยนแปลงแก้ไขให้ดีขึ้น จะได้ประโยชน์ยิ่งขึ้น ส่วนผู้ประสงค์จะรู้
จะดูของเดิม ก็หาดูเอาได้จากฉบับพิมพ์ก่อนๆซึ่งก็พิมพ์ออกมาจำหน่าย
จ่ายแจกกันไปแล้วตั้งกว่า ๓ หมื่นเล่ม

เพราะฉะนั้น ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๘ นี้เป็นต้นไป **“คน”คืออะไร**
ทำไมสำคัญนัก? ก็เป็นฉบับปรับปรุงโฉมใหม่ ทั้งการตัดต่อย่อ
หน้าวรรคตอน ซึ่ง**คุณอาภรณ์ ภูมิพัตนา** ได้กรุณาช่วยทำทั้งหมด
ต้องขอขอบคุณไว้ด้วยอย่างยิ่ง

ขอจบคำนำนี้ ด้วยความรู้สึกจากใจจริงว่า **“แม่ผู้ที่เคยอ่าน**
หนังสือเล่มนี้มาแล้วหลายจบหลายเที่ยวก็ตาม ยิ่งควรจะได้อ่านฉบับ
ปรับปรุงโฉมใหม่นี้ ป่วยการกล่าวถึงผู้ยังไม่เคยอ่านเลย”

สมณะโพธิรักษ์

๑๕ ต.ค. ๒๕๓๖

คำนำ

(พิมพ์ครั้งที่ ๖)

เมื่อพฤษภาคม เหล่าพุทธบุตร มุลนิธิธรรมสันติได้รับเจ้า และรวบรวมกำลัง (โดยเฉพาะ“ทรัพย์”) กันมาให้ข้าพเจ้าช่วยจัดการทำ หนังสือ“คน” คืออะไร? ทำไมสำคัญนัก? นี้ จากฉบับเดิม ที่พิมพ์มาแล้วถึง ๔ ครั้ง แต่ทว่ามันยังเป็นหนังสือที่มีตัวอักษรเล็ก วรรคตอนก็ยังไม่ยากในการอ่านให้เข้าใจ เล่มก็ยังไม่เหมาะเหม็งแข็งแรงสมบูรณ์นัก ให้เป็นหนังสือฉบับใหม่ ที่มีทั้งตัวอักษร และวรรคตอน ตัวเน้นที่จะช่วยให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นดีขึ้นในการอ่าน มีรูปเล่มเหมาะสมเป็นปกแข็งทวิความสมบูรณ์ขึ้นอีก

หนังสือ“คน”คืออะไร? ทำไมสำคัญนัก? เล่มนี้ จึงได้ถูกพิมพ์ขึ้นอีกเป็นครั้งที่ ๕ ฉลองวิสาขบูชา ๒๕๒๔ พอดี

ครั้ง“คน”คืออะไร? ทำไมสำคัญนัก? ในมาดใหม่ ได้ปรากฏตัวออกมา ชั่วเวลาไม่นานเลย ๕,๐๐๐ เล่ม ก็หมดลงทันใด ผู้ไม่ทันได้ ก็มารบเร้าข้าพเจ้า และขอร้องมูลนิธิฯให้พิมพ์ขึ้นอีก วันแล้ววันเล่าเดือนแล้วเดือนเล่า แต่งานของมูลนิธิฯ มีมาก โดยเฉพาะการเงินกลับไม่มี จึงยังไม่ได้พิมพ์อีกสักที จนมีกลุ่มบุคคลผู้ทนไม่ไหวที่จะรอฟังมูลนิธิฯ ได้ร่วมหัวกันเข้า รวมหุ้นกันขึ้น จ่ายเงินออกมา กระทั่งได้จำนวนพอเพียง จะพิมพ์กันได้อีกถึง ๕,๐๐๐ เล่มทีเดียว

“คน”คืออะไร? ทำไมสำคัญนัก ? พิมพ์ครั้งที่๖ จึงเกิดขึ้นด้วยประการฉะนี้ ก็ขอบันทึกไว้เป็นหลักฐานการเกิด การเป็นของหนังสือเล่มนี้

พระโพธิรักษ์

๒๐ พ.ย. ๒๕๒๔

คำนำ

(พิมพ์ครั้งที่ ๕)

เนื่องจากเหล่าพุทธบุตร **มูลนิธิธรรมสันติ** ได้ปรารภระบุนิยามของพิมพ์หนังสือ **“คน” คืออะไร? ทำไมสำคัญนัก?** ขึ้นมาเผยแพร่กันอีก ในช่วงนี้พอดี

ซึ่ง วันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ อันเป็นวัน **“วิสาขบูชา”** ก็กำลังจะเวียนวนมาบรรจบครบรอบในปี พ.ศ.๒๕๒๔ นี้ อีกแล้ว

ข้าพเจ้าจึงเห็นเป็นวาระดี ที่ต้องขออุทิศ

ผนวกเอาชีวิตเรี่ยวแรงเข้าทำหนังสือเล่มนี้ **เป็นสุดยอดพุทธบูชา** อย่างสูงทูนเทิด

วัน“วิสาขบูชา” คือ วันสำคัญที่ยิ่งใหญ่สูงสุดวันหนึ่งของพุทธมามกะ

เพราะ เป็น....

๑. **วันคล้ายวันเกิด ทางเนื้อหนังตัวตนของบุคคลผู้หนึ่ง** คือ “สมเด็จพระพ่อ” ผู้มหาประเสริฐเลิศสุด

ที่มีพระนามว่า “สิทธัตถะ”

ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี

๒. **วันคล้ายวันเกิดวันตายทางวิญญาณของบุคคลผู้หนึ่ง** อันก็คือ “สมเด็จพระพ่อ” นั่นเอง ซึ่งก็เป็นวันเวียนวนมาบรรจบ ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ซ้ำกันอีก ใน ๓๕ ปีต่อมา

และเรียก การเกิด-การตาย ชนิดนี้ว่า “ตรัสรู้”

กล่าวคือ จิตวิญญาณเกิดจริงเป็นจริง บรรลุถึงความมฤตธรรม
เป็น สมเด็จพระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า

หรือจิตวิญญาณของพระองค์ มีความตรัสรู้แจ้งแทงทะลุรอบ
จนสิ้นสุดความจรรจบแห่งมฤตธรรม ขนาดที่จะต้องเรียนรู้ จนเกิดได้
เกิดเป็น เกิดมี สมบูรณ์ไปบุลย์เต็มตามขีดขั้น แห่งความเป็น
ผู้ครบพร้อมด้วย อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ อันสูงสุด ดงามเพียบถ้วน
จนได้ชื่อว่า....

บรมครู ผู้ทั้ง “รู้เยี่ยม” ทั้ง“เป็นได้จริง” ยิ่งใหญ่แท้

จอมผู้เสียสละแท้จริง ที่สะอาดสิ้นเกลี้ยงไม่มีอะไรหลงแฝงซ่อนมัว
ไม่เหลือแม้แต่เศษเชื้อเท่าธุลีแห่งความเห็นแก่ตัวอย่างทั่วถ้วนถึงขั้น วิภพ ที่เดียว

มหาบุรุษสุดสามารถสร้างสรรค์ ชัยน บันนุษย์ให้เป็นอรุณชน
แท้ เป็นอรหันต์จริง เช่นที่พระองค์ได้ พระองค์เป็น ขึ้นมาให้แก่สังคม
แก่โลกอย่างแสนเก่งจกจกหาญเหลือหลาย ไม่มีใครเสมอเหมือน

ยอดคน ผู้ปักหลักยืนหยัด ยึดมั่น ในเอกคุณ

ทรงอยู่ในเอกลักษณ์อย่างมั่นคงสถิตเสถียร อันเป็นสภาพ
ยึดมั่น ดีเลิศประเสริฐสุดที่แสนยาก เท่าที่คนผู้สามารถ ยิ่งเยี่ยม

จึงพึงยึดมั่นยืนหยัดอยู่ได้

เพื่อเป็นหลักแน่นแน่แท้คนทั้งหลายทั้งโลก

เป็นยอดคน ผู้ปลดปล่อยวาง ใจในใจ ของพระองค์เองได้
ถึงที่สุดแห่งที่สุด ลึกซึ้งสุขุมสูงสุดปลาย ของความสุดยอดแน่แท้

[ซึ่งต้องเป็นผู้รู้ถึงใจ เห็นถึงใจนั้นๆของตนเอง และปลดปล่อยวาง

ใจในใจ อันละเอียดซ่อนซ่อนของตนเองได้ถูกต้องแน่แท้จริงๆ]

และ เป็นการถึงสภาพ“นิพพาน” ชนิดสูงสุดแห่งที่สุด ที่ไม่มี
ความสูงใดจะยิ่งไปกว่านี้อีกแล้ว

กล่าวคือ

ได้“ตาย”จากระดับความเป็นมนุษย์ที่มีตัวตน (วิฆาตัตถา)

แค่ภูมิธรรมเก่า

แล้ว“เกิด” เป็นผู้ไม่มีภูมิธรรมใหม่ ที่บรรลุสูงสุดขึ้นมาจริง ๆ

และจิตวิญญาณนี้ ก็จะไม่ต้องตายจากภูมิธรรมนี้ เพื่อ“เกิด”

ใหม่ หรือเพื่อเลื่อนขึ้นไปเป็นผู้มีภูมิธรรมสูงยิ่งกว่านี้อีกเลย

เพราะไม่มีภูมิธรรมใดจะสูงยิ่งเยี่ยมกว่านี้อีกแล้ว

จึงนับว่า“เลิกเกิด-เลิกตาย (อมต)”กัน ทางด้านจิตวิญญาณ

เพราะได้“เกิด”อย่างสุดเกิด สูงจบแล้ว

และกิเลสต้นเหตุหวัดหวาดหวาดหวาดนั้นก็ได้“ตาย”อย่างสุดตาย

สิ้นเกลี้ยงแล้ว จบสนิท

ความเจริญประเสริฐสุดแห่งจิตวิญญาณมิได้เท่านี้

๓. วันคล้ายวันตาย ทั้งทางเนื้อหนังตัวตน และทั้งทางจิตวิญญาณ

ที่ได้พัฒนามาสูงสุดแล้ว ของบุคคลผู้หนึ่ง อันคือ “สมเด็จพระพ่อ” นั้นเอง

ซึ่งก็เป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ ซ้ำกันอีก

และเรียก การตาย ชนิดนี้ว่า **“ปรินิพพาน”**

กล่าวคือ เป็นการสิ้นสุดพฤติกรรมอย่างจบสนิททั้ง กาย-วชิ-มโน

หรือทั้งทางเนื้อหนัง-ทั้งทางวิญญาณของคนผู้มีพระนามในความเป็น

มนุษย์สุดท้ายว่า “ลัทธิตถะ” และมาได้ พระฉายานามว่า **สมเด็จพะอรุณ-**

สัมมาสัมพุทธเจ้า ลงไปแน่แท้ อย่างไม่ก่อชาติ ไม่ต่อภพใดๆอีก จบสนิท

วัน“วิสาขบูชา” จึงเป็นวันสำคัญจริงๆยิ่งใหญ่ปานฉะนี้ทีเดียว ซึ่งควรอย่างยิ่งที่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายจะพึงรำลึกถึงสำคัญมั่นหมาย ให้มีการกระทำอันเกิดคุณค่าสำคัญเป็นบุญเป็นกุศล ให้มากที่สุดเท่าที่แต่ละคนจะสามารถกันในวันสำคัญยิ่งออกปานฉะนี้

วันสำคัญอื่นๆประดามี ที่ไม่ใช่วันสำคัญปานนี้ ใครๆทั้งหลาย ยังได้ลงทุลงแรง และน้อมมน้อมใจจดใจจ่อรอวันสำคัญนั้นๆ หรือเตรียมงานเตรียมการเพื่อวันนั้นๆกันอย่างมีน้ำหนัสน้ำเนื้อ

สำหรับวัน**“วิสาขบูชา”** อันเป็นวันสำคัญยิ่งใหญ่ของประดาดเราชาวพุทธนี่เล่า...

เราจะละเลย จนมันจะกลายเป็นความเฉยเมยกันไปละหรือ...?

เรามาทำความ**ดีงาม**

หรือ ทำความ**เจริญธรรม**กันอย่างสำคัญในวันสุดแสนสำคัญกันนี้ให้มีน้ำหนัสน้ำเนื้อกัน

เพื่อเป็นคุณประโยชน์แห่งมนุษย

เสริมหนุนรังสรรค์ไว้ ซึ่งพุทธ

จารีตพุทธประเพณีอันดีงามถูกคุณถูกค่านั่นกันเกิด

ข้าพเจ้า ก็จะทำให้สำคัญ อย่างสุดความสามารถทีเดียว แม้ในกิจกรรมอื่น อันนอกจากอุทิศผนวกเอาชีวิต เรี่ยวแรง เข้าทำหนังสือเล่มนี้

หนังสือ**“คน”คืออะไร? ทำไมสำคัญนัก?** เล่มนี้ มีความสำคัญสำหรับข้าพเจ้ามาก เพราะเป็นงานเขียน“สารัตถะสังเคราะห์” สำคัญ อันเปิดเผยพุทธธรรมตามภูมิธรรมตามสมรรถนะ ในการสื่อ

ออกสู่ผู้อื่นของข้าพเจ้า

ซึ่งต้องนับว่าเป็นเล่มแรกในชีวิต

ความรู้ความเข้าใจเท่าในการปฏิบัติธรรม และความสามารถ
ถ่ายทอดของข้าพเจ้า ก็เป็นจริงตามฐานะในขณะนั้น ซึ่งตอนนั้นก็ยังเป็น
เป็นฆราวาส

[ที่จริงมีงานเขียนตอบ-ถาม ปัญหาทางธรรมในนิตยสาร
แล้วนำมารวมพิมพ์ของข้าพเจ้าเล่มหนึ่ง ชื่อว่า“ชีวิตนี้มีปัญหา?” เป็น
หนังสือรวมเล่ม ที่ออกก่อนหนังสือ “คน”คืออะไร?...ฯ เล่มนี้
ซึ่งนั้นก็ไม่ใช่งานเขียนชนิดเรียบเรียงสาธยายกระจายสารัตถะเนื้อหา
กันอย่างเล่มนี้]

ดังนั้น การนำมาพิมพ์ใหม่นี้

ก็จะได้อ่านสารัตถะตามภูมิของข้าพเจ้าที่ฟังมีฟังเป็น ในขณะที่
นั้นๆจริงๆ

ภาษา-คำ-ความ แม้แต่ความเข้าใจของตนที่สื่อออกมา จะมี
จริงเช่นไร ก็จะต้องคงความรู้จริง เห็นจริง มีจริงไว้เป็นหลักฐาน
แห่งความจริงตามเดิมนั้น

เว้นแต่คำ-ความที่ผิดตรงๆ ก็ต้องแก้กัน.

พระโพธิรักษ์

๒๒ เม.ย. ๒๕๒๔

คำนำ [เก่าตั้งแต่เริ่มพิมพ์เป็นเล่มของหนังสือเล่มนี้] (ก็ขอพิมพ์ซ้ำ

ไว้ให้คงความเดิมกันเท่านั้น บางความบางเรื่องจึงไม่เป็นจริงตามนั้นแล้วก็มี)

คารวะใต้ ที่สูงเยี่ยมยิ่งยอดเหนือกว่า “เบญจางคประดิษฐ์” แล้ว
ข้าพเจ้าขอบังคมเศียรเกล้าน้อมคารวะนั้นแต่

พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า

ผู้ทรงพระมหากรุณาธิคุณ ประทานพระธรรมไว้ให้แก้สัวโลก

แลข้าพเจ้าได้เอามาเป็นทางปฏิบัติ เพื่อสู่ความสูงยิ่งๆขึ้นไปของชีวิต
ขอน้อมคารวะแต่

- พระนิยตโพนิตัตว์เจ้า
- พระปัจเจกสัมมาสัมโพธิพุทธเจ้า
- พระอรหันต์เจ้า ทั้งหลายทั้งล้น

ผู้เป็นตัวอย่างอันดีงาม ให้ข้าพเจ้าได้อาศัยเยี่ยงอย่างตาม เป็นพระคุณเหลือแสน
ขอ**คารวะแต่ครูบาอาจารย์** ทั้งที่เป็นโดยตรงและโดยอ้อมคณานับ
รำลึกคุณนั้นใส่ใจเป็นนิมิต

ข้าพเจ้าขอให้สัตย์ปฎิญา แต่ท่านทั้งล้นนั้นว่า

ข้าพเจ้าจักวิริยะเพื่อธรรม และจะขอรู้แจ้งซึ่งธรรม

**ให้ได้สุดธรรมจนถึงธรรม ตามรอยพระยุคลบาท แห่ง
พระพุทธองค์ทุกประการ**

ข้อเขียนในหนังสือนี้ทั้งหมด ข้าพเจ้าได้พยายามเขียน อย่าง
“คน”และมี“เจตนา”เต็มเปี่ยมตามที่มันจะแสดงออกมาให้แจ้งเมื่อท่านอ่าน
ซึ่งจะไม่เพื่ออันใดไปได้เลย นอกจากความบริสุทธิ์ผุดผ่องแห่งธรรม

ข้าพเจ้าตั้งใจจะเขียน**ลิสต์**นี้ ด้วย**รสอเจตนา**อย่างนี้ **เล่มนี้เป็นเล่มสุดท้าย** ดังนั้นเท่าที่ข้าพเจ้ารู้สึกว่าได้ทำ ก็คือ จะแรงบันดาลใจพอสมควร และ ยัดเยียดอะไรหลายๆอย่างใส่ไว้เกินกว่าในบทในตอนนี้เยอะมาก แต่ด้วยเหตุดังกล่าวแล้ว ว่า ข้อเขียนใน**ลิสต์**และ**เจตนา** อย่างนี้ ของข้าพเจ้าจะไม่มีอีก

จึงขอขยัดเยียดและฝากฝังสิ่งดังกล่าว ไว้เสียในที่นี้ให้สิ้น ผู้ใดเห็นว่า “ธรรม” เป็นรสที่ควร“เสพ” ก็จงเชิญเถิด และเมื่อได้“เสพ”แล้ว เห็นควรจะได้หนังสือนี้ไว้ หรือ นำไปแจกแก่ผู้ควรเสพอื่น ก็แจ้งแก่ข้าพเจ้าไปเถิด ข้าพเจ้าจะได้ส่งมาให้ทันที ขอท่านเพียงเสดดมภ์ เพื่อส่งหนังสือนี้จากท่านเท่านั้น

และขอบอกกล่าวไว้เสียด้วยว่า

ตามที่ข้าพเจ้าเขียนนี้ อย่าเพิ่ง“เชื่อ”ข้าพเจ้าเป็นอันขาด

เพราะทั้งหมดในที่นี้เป็นของข้าพเจ้าที่ได้แจ้ง ได้เห็น

โดยปัญญาของข้าพเจ้าเอง

เกิดจากได้ปฏิบัติรู้ ปฏิบัติเห็น ปฏิบัติแจ้งมาได้ขนาดนี้ ในขณะที่เขียนหนังสือนี้

ส่วนคนอื่นจะได้แจ้งได้เห็นดังนี้หรือไม่นั้น

ท่านเองบอกแก่ตัวท่านได้ มีใช่ข้าพเจ้า

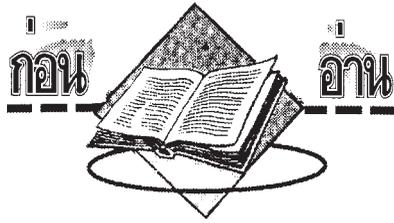
ดังนั้นข้อเขียนนี้ จึงไม่ตรงกับใครเสียทั้งหมด แม้อัมภีร์ หรือ พระไตรปิฎก ที่ได้เขียนได้ลอกได้คัดต่อทอดกันมาจนกระทั่งทุกวันนี้

(นาย) “โพธิรักษ์”

๑๘ มกราคม ๒๕๑๓

ข้าพเจ้าทำงานด้วย“ความจริง”ของข้าพเจ้า ที่ได้ที่สัจจริงตามพระพุทธเจ้า
ข้าพเจ้าไม่ใช่หนักคิด ไม่ใช่หนักค้นคว้า ไม่ใช่หนักอ่านเลย เป็นคนอ่านน้อยด้วยซ้ำ
โดยเฉพาะ ไม่ใช่หนักวิชาการ หรือ บัณฑิตชน ตามที่สังคมไทยขณะนี้เขานับถือกัน
ข้าพเจ้าไม่ได้ศึกษาสำเร็จจากสำนักธรรม หรือ จากมหาวิทยาลัยใดๆ
ยิ่งเรื่อง“ธรรมะ”แล้ว ยิ่งไม่เหมือนอาจารย์ใดๆ หรือ สำนักใดๆ ที่เดียว
ข้าพเจ้าเป็นผู้เรียนมาน้อยจริงๆ ในชาตินี้ ทั้งทางโลก และ ทางธรรม
ข้าพเจ้าเป็นเพียง คนจริงใจกับ“ความจริง”ที่ตนมีจริง เท่านั้น
ดังนั้น สิ่งที่พูด ที่บอก ที่อธิบายอะไรออกไป
จึงเป็นการอ่าน“ความจริง”ที่ตนมีจริงๆ แก่ๆสู่ผู้อื่นฟัง
โดยอาศัย ภาษา และ ความรู้ที่พอรู้ตามโลกสมมุติใช้สื่อแทนถ่ายทอด
ไม่ใช่ข้อคิดแค่สันนิษฐานเรื่องนั้นสิ่งนี้ แล้วนำมาพูด
ไม่ใช่เพียงนำ“ความคิด”หรือ“ผลของความคิด”ของตนออกมายืนยัน
ไม่ใช่การคาดคะเนที่ยังชัดสาย ไม่แน่ใจอยู่ แล้วนำมาเสนอ
ไม่ใช่แค่นำหลักฐานจากตำรามายืนยันเท่านั้น ถ้าสิ่งนั้นจะนำมาจากตำรา
ไม่ใช่มายืนยันร่วมกับผู้อื่นแค่.. เพราะเห็นสอดคล้องตรงกันเฉยๆ
ไม่ใช่เชื่อตามคำตั้งของพระบรมศาสดา ข้อใดหรือหลายข้อ ในกาลามสูตร ๑๐ ข้อนั้นเลย
แต่ต้องเป็นญาณรู้จาก“ความจริง”ที่มีจริงของตนประกอบ ด้วยเสมอ
สิ่งที่แสดงออกตลอดมา จึงไม่ใช่แค่ความรู้ที่เกิดจากการค้นหา“ความจริง”
การที่เราจะบอกไปว่า นั่นผิด-นี้ถูก นั่นแหละ คือ ความชัดเจน แน่น มั่น ใน“ความจริง”
คือ การยืนยัน“ความจริง”นั้นๆของเรา อย่างจริงใจ เพื่อผู้อื่น
เพื่อเปิดเผยความจริงแก่กันและกัน ตามประสา คนจริงแสดงจริง
ตามประสา คนกล้าแสดงกล้า ตามประสา คนตรงแสดงตรง
ผู้รู้จริง จะเห็นความผิดของคนผิดเป็นความถูกแล้ว
ส่วนผู้ยังไม่รู้จริงเท่านั้นที่จะเห็นความถูกของคนถูกเป็นความผิดอยู่

-ผู้เขียน-

ถ้าท่านผู้ใดจะอ่านหนังสือเล่มนี้ เพื่อประโยชน์อันแท้จริง และท่านจะได้ไม่เปลืองเวลาไป โดย ได้ไม่คุ้มเสีย จึงขอแนะว่า

๑. ก่อนจะลงมืออ่าน ขอให้**ตั้งใจให้เป็นกลาง** **ตั้งใจให้สบาย** **ยิ่งทำจิตให้ว่างเลยยิ่งดี**

๒. **สิ่งที่ จะขอ** คือ กรุณาอ้าง **“ทฤษฎีมานะ”** ออกจากจิตใจ ให้เกลี้ยงเสียก่อน คือ อย่ามีความถือดี อย่ามีความตั้งตนว่า **“เรารู้แล้ว”** มาก่อน แล้วจึงลงมืออ่านหนังสือเล่มนี้

๓. **และ ที่สำคัญอีกอย่าง** ก็คือ ถ้าอ่านไปถึงตอนใดแล้ว รู้สึกว่า เราเริ่มไม่เข้าใจ คือ เริ่มจะรู้สึกวอกวน หรือคลั่งคลายไม่ออก ก็ให้ตั้งใจให้มากขึ้น และหรือเริ่มต้นย้อนไปอ่านที่ผ่านมาแล้ว อีกใหม่ เอาใจใส่ให้มากขึ้นอีกหลายเท่า ถ้าถึงยังงั้นก็ยังไม่เข้าใจได้ ก็จงรู้เถิดว่า เรามี**“วิมูฏะ”** อยู่ ณ ตอนนั้น **ความจริง“วิมูฏะ” คือ ความมวน ผู้ใดวนอยู่ที่ไหน ผู้นั้นก็มีภูมิอยู่ ณ ที่นั้น** เราจะขึ้นเหนือภูมิหรือภพนั้นได้ ก็ต่อเมื่อเราได้พยายามพากเพียรขึ้นไปอีก นั่นคือ ต้องเพ่งเพ่งบำเพ็ญตนเพิ่มขึ้น แล้วเราจะออกจาก**“วิมูฏะ”**นั้นได้ และคือ เพิ่มภูมิให้ตนเอง

๔. **อย่าเพิ่งไปลงโทษสิ่งที่เรายังไม่เข้าใจก่อนเป็นอันขาด**

๕. จงอย่าลืม อย่านึก**“ทฤษฎีมานะ”** เป็นอันขาด เพราะมันเป็นนิเสธความจริง ๆ ขึ้นมืออยู่ตราบใด ก็ยังงโง่อยู่ตราบนั่น

ข้าพเจ้า**“แน่ใจ”** ยิ่งกว่า **“แน่”**ใด ๆ ว่า **“ผู้ปฏิบัติธรรม”** จริงจัง หรือ **“ผู้หวังพ้นทุกข์”** แท้ ๆ นั้น จะต้องอ่านหนังสือเล่มนี้ ไม่ใช่เพียง**“จบเดียว”** แล้วก็ไม่หยิบขึ้นมาอีกเลย

ข้าพเจ้าเชื่อว่า **“ห้าจบ”**นั้น จะเป็นอย่างน้อยเสียด้วยซ้ำไป เพราะผู้ปฏิบัติธรรมจริงแท้ จะเห็น จะแจ้งเองว่า เรายิ่งอ่าน ยิ่งเพ่ง ยิ่งคิด ยิ่งนำมาปฏิบัติตามไปเท่าใด เราก้เท่ากับก้าวขึ้นสู่บันไดขั้นสูงต่อไปทุกเมื่อแล.

-ผู้เขียน-

สารบัญ

คำนำ	
สารบัญเพื่อค้น	
เป็นคน? เป็นพระ?	๗
ฝาคคนแยกคน	๑๒
วิญญาณคืออะไร?	๑๔
ดินน้ำลมไฟ=คน	๒๒
รูปนามเบื้องต้น	๒๓
นามอันลึกซึ้ง	๒๘
ปรุรงแต่งรูป	๓๐
ปัจจัยของชีวิต	๓๕
อาหารพระ	๔๑
ติตรสต้องอดเนื้อสัตว์	๔๘
๓ ปัจจัยจำเป็นที่เกินจำเป็น	๕๕
ผ่าละเอียดคนถึงนิพพาน	๕๙
วงจรของขันธ ๕	๗๕
รู้โดยไร้รส	๘๐
การเกิดสุข-ทุกข์	๘๖
ฝึกหัดดับทุกข์	๙๓
อินทรีย์ ๕ ผากิเลสทันที	๙๘
สติปัญญาเป็นอย่างไร?	๑๐๐
นามกลายเป็นรูปได้อย่างไร?	๑๐๙
เพ่งกายให้เห็นความแท้จริง	๑๑๒
เรียนรู้สู่ออรหัตต์ตามขั้นตอน	๑๑๕
พุทธภูมิอยู่ตรงไหน?	๑๑๘
จากโพธิสัตว์สู่ปัจเจกโพธิ์พุทธเจ้า	๑๒๔

สติปัญญาฐาน ๔ ภาค ๒	๑๓๖
ฌาณ อรูปฌาณ สීමตาหรือหลับตา?	
เหมือนและต่างกันอย่างไร?	๑๔๙
ลี้กซึ้งในพระอรหันต์	๒๕๕
สติกับกรรมฐาน	๓๑๒
อะไรคือการบำรุงส่งเสริมศาสนา	๓๑๕
ปฏิบัติธรรม?	๓๒๔
ตัณหาที่จำเป็นที่สุด	๓๒๗
ทิศทางของพระอาริยะ	๓๕๔
ใครจะเป็นพระพุทธเจ้า?	๓๕๗
เรื่องราวของตัณหาทั้ง ๓	๓๗๐
ภพของคนเป็นๆ	๔๐๖
คนในนรกวันนี้	๔๓๐
ยอดตัณหาต่างระดับ	๔๔๔
พระพุทธเจ้ามีหรือไม่มีตัณหา	๔๕๑
รู้จักพระอรหันต์แท้ๆ	๔๖๓
เป็นพุทธศาสนิกซตรงไหน?	๔๖๙
สิ่งที่ยากที่สุดคือตรงนี้	๕๒๐
นิพพานสุดยอดปรารถนาของคน มีลักษณะอย่างไร?	๕๒๒
จะซ่วยพุทธศาสนาได้ดีต้องมีนิพพาน	๕๓๓
ใครที่พูดว่าพระอรหันต์ตายแล้วสูญ	
คือพวกมิจฉาทิฎฐิจริงหรือ?	๕๓๙
เรื่องสำคัญสุดทำยของคน	๕๕๓
จบคนแล้วมีอะไร?	๕๖๓
ดรรชนี	

คนคืออะไร ทำไมสำคัญนัก

อนจะคุยกันถึงเรื่องละเอียดลออเกี่ยวกับ“คน”
ข้าพเจ้าก็ขอแสดงความทิ้งในคำว่า “คน” เสียก่อน
จะมีใครเคยคิดดังที่ข้าพเจ้าเคยคิดนี้บ้างหรือไม่ ก็ไม่ทราบว่า...

คำว่า “คน”

ที่ในภาษาไทยหมายถึง “มนุษย์” และใช้เรียก “สัตว์ประเสริฐ” มีสองขา สองแขน
อยู่ในโลกนี้ ช่างเป็นคำเรียก หรือเป็นชื่อที่ให้ความหมาย ถูกต้อง ตรงแท้เสียนี้กระไร

“คน”

หมายความว่า “กวน” หรือ “ทำให้ผสมรวมกันเข้า” หรือ “ละเลงให้เข้ากัน”
นี่เราแปลความหมายของคำว่า “คน” ในเชิงกริยา ซึ่งก็เป็นภาษาไทยที่
เรารู้ๆกันดีอยู่เช่นกัน

คำคำเดียวกัน นี้เอง

ถ้าเป็นคำนาม ก็เป็นชื่อ เรียก “มนุษย์” หรือสัตว์ที่เรายกย่องว่า “สัตว์ประเสริฐ”

ถ้าเป็น คำกริยา ก็หมายความว่า “กวน”

หรือ “ทำให้ผสมรวมกันเข้า” ดังกล่าวแล้ว คนไทยก็เข้าใจกันได้ดีทุกคน

และที่“คน” อันหมายถึง“มนุษย์”ทั่วไปนี่เอง
ก็คือสิ่งที่มัน“กวน” มัน“ทำการผสม ทำการรวม ทำความหมุ่น ทำความวน”
คือ อยู่ในในกริยา หรือ เป็นอยู่โดยเหตุ เพราะ “คน” (คำนี้กริยา)
อยู่ตลอดเวลาซ้ำกับ ซ้ำกลับ โดยมีเหตุได้นี่เอง

จึงต้องเป็น“คน” (คำนี้เป็นนาม) อยู่

ถ้าใคร หรือผู้ใด หยุดการ“กวน” ในตัวเองได้

คือ“หยุดทำให้ผสมรวมกันเข้า” หรือ“หยุดละเลงให้เข้ากัน”

“คน”ผู้นั้นก็หยุด“คน” คือไม่เป็น“คน”แล้ว

ก็กลายเป็นสิ่งอื่นไป

กลายเป็นอะไรล่ะ?

ก็กลายเป็น“ของจริงแท้” ที่มีอยู่นั้น

ผู้นั้นมีอะไร ก็มีสิ่งนั้นอยู่อย่างนั้น เป็นของสิ่งนั้นบริสุทธิ์

ไม่ปนไม่เปกับอะไร ไม่เลอะ ไม่เทอะกับอะไรอื่น

เพราะไม่ได้“คน” หรือ“กวน” ก็ย่อมอยู่อย่างบริสุทธิ์ เป็นสิ่งของนั้นอยู่อย่างนั้น

เหมือนอย่างสมมุติว่า

เรามีน้ำบริสุทธิ์อยู่ ใส่แก้วไว้ ตั้งไว้เฉยๆ น้ำบริสุทธิ์นั้น มันก็อยู่เฉยๆนิ่งๆ

แม้จะมีใครหยิบเอา“น้ำเชื่อม”จำนวนหนึ่ง มาใส่ลงในแก้วไปที่เรามี“น้ำบริสุทธิ์”อยู่

โดยการใส่นี้นี้คือ ใส่ลงไปอย่างเก่ง ไม่ให้น้ำเชื่อมผสมกับน้ำบริสุทธิ์

คือ จับวางแห่งน้ำเชื่อมปะกลงไปซ้อนอยู่กับน้ำบริสุทธิ์นั่นเอง

โดยความหมายก็คือ น้ำสองอย่างนี้ ไม่ได้ผสม หรือรวม หรือละอะกันเลย

ในแก้วใบนั้นก็จะมิของสองสิ่ง คือ“น้ำบริสุทธิ์” กับ“น้ำเชื่อม”

ถ้าใครไม่“กวน”มัน หรือไม่“คน”มัน มันก็จะแลเห็นเด่นชัด ต่างคนต่างอยู่

น้ำบริสุทธิ์ ก็คือ “น้ำบริสุทธิ์” ไม่ได้แปร ไม่ได้เปลี่ยนเป็นอื่น
น้ำเชื่อม ก็คือ “น้ำเชื่อม” ไม่ได้แปร ไม่ได้เปลี่ยนเป็นอื่น

แม้จะมีใครหยิบเอาอะไรอื่นใส่ลงไปในแก้วอีก
เช่น สมมุติว่า หยิบเอา “น้ำปลา” ใส่ลงไป ในแก้วนั้นอีก
(ใส่อย่างพิเศษตามเคย คือ **ไม่ให้ผสมกันได้**)

“น้ำปลา” มันก็จะยังเป็น “น้ำปลา” อีกส่วนหนึ่ง เป็นตัวมันแท้ๆอยู่อย่างนั้น
ในแก้วนั้น จะมี “น้ำบริสุทธิ์” มี “น้ำเชื่อม” และมี “น้ำปลา”

เราก็เห็น และ แบ่งสิ่งเหล่านี้ ออกได้ รู้ของเหล่านี้ได้แจ่มชัด
ไม่หลง ไม่ยาก ในการอ่าน ไม่ถูกพราง ไม่สงสัย
คือ รู้ได้ (นี่คือ “วิชา”) อย่างจะแจ่มนั้นเอง
นั่นคือ

ของอันใดไม่ถูก “คน” หรือ ถูก “กวน” ของอันนั้นก็ดำรงตัวมันเองอยู่อย่างบริสุทธิ์
เป็นตัวมันเองโดยแท้ คงเป็นของสิ่งนั้นอยู่อย่างนั้น

แต่ถ้าเรา “คน” หรือ “กวน” มันเข้าไปเมื่อใด
มันก็จะไม่บริสุทธิ์แล้ว มันละลายกันเข้าไปแล้ว ผสมรวมกันเข้าไปแล้ว
เราจะแยกว่า ตรงไหน “น้ำบริสุทธิ์” ตรงไหน “น้ำเชื่อม” ตรงไหน “น้ำปลา”
ก็ยากยิ่งแล้ว

ยิ่งถ้าคนผู้ไม่เห็นมาแต่แรกเลย ว่า มีน้ำอะไรบ้างที่เราใส่ลงไป
เอาแก้วที่เรา “คน” (กวน) แล้ว ผสมกันจนสนิท
ไปให้คนผู้ไม่รู้จักแต่แรก หรือไม่เห็นแต่แรก เขาดู
และถามเขาว่า ในแก้วนี้มีอะไร?
เขาก็จะชี้ จะบอกออกมาได้ยากยิ่ง
เพราะมันเกิดเป็น **“ของใหม่”** ขึ้นมาแล้ว
ของเก่า มันได้พรางตัวมันลงไปแล้ว

คนใหม่ที่มอง ก็มองอย่างถูกพราง ถูกलग
ก็อ่านยาก ว่ามีน้ำอะไรบ้าง
จะบอกได้

ก็ต้องนำมาใช้ **สติสัมปชัญญะ** ตรวจตรา ทดสอบ

พิสูจน์ด้วยประสาทรับรู้ของเขาให้ดี

จะด้วยวิธีการอะไรก็ตาม ต้องตั้งใจใช้ **“สติ”**

และ **“สมาธิ”** พิสูจน์ออกมา

จนเกิด **“ปัญญา”** รู้แจ้งได้

ว่า**ของแท้ๆ** ที่ก่อกลายมาเป็นน้ำในแก้วขณะนั้นนั้น

ต้นเดิมแท้ มันคืออะไรบ้าง ก่อนที่จะถูก**คนถูกกวน**

ต้องรู้แจ้งความจริง โดยเราทำเอง เห็นเอง เป็นเอง กับ**“ของจริง”** นั้นๆ

เมื่อรู้อย่างนี้ได้ และ รู้ถูกต้องว่า

มีน้ำบริสุทธิ์ มีน้ำเชื่อม และน้ำปลา

รู้ได้ถูกต้องแท้จริง

จึงเรียกการรู้นั้นว่า **“รู้แจ้งเห็นจริง”** **หมุดอวิชา**

คือ **หมดความไม่รู้** (ในความจริงของแท้นั้นๆ)

เกิด**“วิชา”สมบูรณ์** คือ มีแต่ความรู้แจ้งที่ถูกต้อง

หมดความหลง หมดความสงสัย หมดสิ่งพราง

แต่ถ้าเราไม่สามารถพิสูจน์ได้

ไม่มีสติปัญญา อ่านน้ำในแก้วนั้นไม่ออก

ผู้ให้น้ำแก้วที่ใส่น้ำสามอย่างนั้น คือ น้ำบริสุทธิ์ น้ำเชื่อม น้ำปลา

ที่**คน** หรือ**กวน** เข้ากันจนสนิทแล้ว มาให้เราดู

แกมบอกเราว่า

ในแก้วนี่คือ อาหารอย่างหนึ่ง เรียกชื่อมันว่า **“น้ำไอชะบาน”**
เรานำมันมาตุ๋นแล้ว ชิมก็แล้ว ดมก็แล้ว
เราไม่มีปัญญาจะรู้ได้ว่า แท้จริงมันมาจากอะไร
เราก็มั่นใจเลยว่า นี่คือ **“น้ำไอชะบาน”**

นั่นคือ เรียกว่า เรา **“ไม่รู้ความจริง”**

เหตุเกิดเพราะเขา “คน” มันมาแท้ๆ

ถ้าเขาไม่ **คน** ไม่ **กวน** มันมา

เอามาในขณะที่ น้ำบริสุทธิ์ น้ำเชื่อม และน้ำปลา เป็นของแท้ๆอยู่
เราก็จะไม่เกิด **ความหลง** (คือ **โมหะ** หรือ **มิจฉาทิฎฐิ**) เลยว่า
สิ่งนี้คือ **“น้ำไอชะบาน”**

เราก็จะรู้ของแท้ของจริงได้ทันที

แต่เมื่อเขา **คน** มันมาแล้ว

เราก็เลยได้พบได้เห็น และได้เข้าใจเอาไว้ว่า

น้ำอย่างนี้ มีลักษณะอย่างนี้ มีรส มีกลิ่นอย่างนี้

เขาเรียกว่า **“น้ำไอชะบาน”** เป็นของจริง ของแท้ อย่างหนึ่ง

จึงได้ “เกิด” ของใหม่ขึ้นมา คือ เกิดมี **“น้ำไอชะบาน”** ขึ้น

ทีนี้ในโอกาสต่อไป

เราไปพบไปเห็นน้ำอะไรที่มีสีอย่างนี้ กลิ่นอย่างนี้ รสอย่างนี้

เราก็มั่นใจกันว่า **“น้ำไอชะบาน”**

นี่คือ **“การเกิด”** ละ

เกิดที่ไหน ?

เกิดที่เราเข้าใจนี่เอง เกิดที่นี่ ที่เรานี้

และเราก็ไปยึด(อุปาทาน)เอา“น้ำโอชะบาน”นั้น
เป็นของสิ่งหนึ่ง เป็นของสิ่งใหม่
ซึ่งผู้ยึด**ไม่รู้**จริงๆว่า ที่แท้มันไม่ใช่“น้ำโอชะบัง โอชะบานที่โหนทรอก
แต่เขาหลงแน่ๆแท้ๆว่า
น้ำลืออย่างนี้ กลิ่นอย่างนี้ รสอย่างนี้ละ คือ**“น้ำโอชะบาน”**

ดังนั้น “น้ำโอชะบาน”
จึง**เป็นตัวเป็นตน**ขึ้นมาด้วยเหตุดังนี้
“เกิด” เป็นของสิ่งหนึ่งขึ้นมาด้วยการเป็นไปดังนี้
เกิดทั้ง“น้ำโอชะบาน”ที่ผสม**คนๆ**ปนกันขึ้นมาเป็น“อะไร
อย่างหนึ่งในโลก”(สังขารโลก)

เกิดทั้ง**“จิตที่เข้าไปยึดเอาว่าเป็นจริง”**
“ตัว”นี้เอง คือ**“อุปาทาน”(ยึดติดสังขารโลก)**

แต่ถ้าย้อนไปถามผู้ที่เขาทำ“น้ำโอชะบาน”
ผู้ซึ่งเขารู้แจ้งเห็นจริงว่า “น้ำโอชะบาน” มันไม่มี
เขาตั้งชื่อเรียกมันขึ้นมาเองต่างหาก
สิ่งนี้มันเกิดมาโดย เขาเอาน้ำบริสุทธิ์ น้ำเชื่อม กับน้ำปลา
เอามา**คนๆ**กัน ผสมกันเข้า
ความจริงมันไม่มีทรอก “น้ำโอชะบาน” ในโลกนี้
เขาสมมุติชื่อมันขึ้นมา เรียกของที่ผสมๆกันนี้เอาเองต่างหาก

เขาผู้นั้นก็ไม่หลง
ไม่ไปยึดถือ(อุปาทาน)ว่า “น้ำโอชะบาน”
เป็นของแปลก เป็นของนำพิศวง ของนำหลงไหลอะไร

ดังนั้น

สิ่งอื่นใดที่มัน“เกิด”อยู่ มัน“หลง”อยู่ มัน“ไม่รู้”อยู่

มัน“หมุ่นเวียน”อยู่ มัน“ซ่องติด”อยู่

มันจึงมี“คน”นี้เองเป็นเหตุ

เนื่องมาจากมีอาการ“คน” หรือ“กวน”นี้แหละ เป็นตัวสำคัญ

ทำให้ทุกอย่างยังเป็นไป ยังไม่หยุดนิ่ง ยังหมุ่นเวียนอยู่ตลอดเวลา

แต่ถ้าผู้ใดหยุดอาการ“คน” ในตนเสียได้

หยุดได้จริงๆ เขาผู้นั้นหยุดการ“คน”

“คน”ผู้นั้นก็หมดการ“คน” และหรือ **หมดความเป็น“คน”**ไปแล้วจริงๆ

เขาก็ถึงซึ่งผู้รู้ความแท้จริง เป็นผู้หมดซึ่ง **อวิชชา**

○ เป็นคน? เป็นพระ? ○

การ“คน”นั้น คือ“ลังขาร”

ผู้อยู่เหนือการ“คน” และรู้ชัด“ของแท้” คือ ผู้พ้นอวิชชา

เมื่อหมดความเป็น“คน”แล้ว จะเป็นอะไรละ

ถ้าเรียกอย่างไทยๆก็เรียกว่า

คนผู้นั้น เมื่อไม่ได้“คน” และไม่ได้เป็น“คน”แล้ว

ก็กลายเป็น“พระ”ไป

และ จงเข้าใจให้พอดีว่า

“พระ”ในที่นี้ ไม่ได้หมายความว่า“พระ”อย่าง**สมมุติ**

“พระ”อย่าง**สมมุติ**

คือ พระที่เพียงมีเครื่องหมายที่มองเห็นได้ด้วยตา

คือ นุ่งห่มจีวร โกนหัว และได้ผ่านพิธีที่เรียกว่า“บวช”มาแล้วเท่านั้น

แต่แท้จริงในตัวผู้นั้น ยังเป็น“ปุถุชน”(แม้จะมีความรู้สูง)
ยังไม่มี“คุณธรรม” หรือไม่มี“จิต”สูงพอ หรือไม่เข้าใจและไม่มีความจริงเพียงพอ
ยังมีความหลง ยังมีความไม่รู้ถึงความแท้จริงอยู่
เท่าๆกับผู้ยังไม่โกนหัว ห่มจีวร ที่ไม่รู้อื่นๆเช่นกัน
เรียกง่ายๆก็คือ ยังเป็น“คน”

หรือยัง“คนจิตใจ”ของตัวเองอยู่นั่นเอง
เป็นแต่เพียงไปขอมอบตัวเข้าอยู่ในระเบียบระบบของพระบ้างเท่านั้น

จิตแท้ๆของผู้นั้นยังไม่ได้รู้เห็นเป็นความแท้จริง
ยังปล่อย“จิต”ให้“คน” ให้“กวน”

ให้“ผสมกับกิเลส ตัณหา อูปาทาน”อยู่

จึงเรียก “พระ”เช่นนี้ว่า“พระ” อย่างสมมุติ

หรือ “พระ”เพียงขนเรียกกันว่า“พระ”เฉยๆ

เรียกเป็นศัพท์กะทัดรัดที่ว่า “**สมมุติสงฆ์**”

ส่วน“พระ”ที่กลายเป็น“คน”มาแล้วนั้น เรียกว่า“**พระ**”แท้ๆนั้น
ก็คือ ผู้ที่มี“จิต”เห็นแล้วว่า

ถ้า “คน”ลี้ใจโตอยู่ ก็จะ“เกิด”อยู่ตรงนั้น

เห็นและรู้“คน”ของตนในตนได้อย่างแท้จริง จริงๆ

และผู้นั้นก็ได้เพียรพยายามหยุด“คน”จริง ๆ

จึงจะถือได้ว่า ผู้นั้นเป็น“พระ”แท้ๆ ไม่ใช่พระสมมุติ

เป็น“พระ”ที่**เกิดใหม่**จาก“คน”

หรือเป็น“พระ”ที่แปรเปลี่ยนมาจาก “ชาติคน”

เกิดจริงๆ เกิดในจิต

เกิดแบบผุดเกิด ในลักษณะ**โอบปาติกกำเนิด**

เกิดโดยอาศัย**กรรม**

และเป็นผู้ที่จะไม่เวียนว่ายไปตามนรกอีกเป็นอันขาด มีแต่จะสูงขึ้น

นี่แหละ “พระ”อย่างนี้แหละ เรียกว่า “พระ”แท้
จะมีเครื่องหมายภายนอก คือ ห่มจีวร โกนหัว

และผ่านพิธีบวชของมนุษย์มาแล้ว หรือไม่ ก็ตาม

ผู้นั้นเป็นพระแล้ว เป็น “พระแท้” ด้วย ไม่ใช่ “พระสมมุติ”

“พระ” ที่กลายเป็น “คน” หรือ “มนุษย์ปุถุชน” ไปแล้วนี้
จะอยู่ในสภาพหัวดำ นุ่งกางเกงใส่เสื้อ นุ่งกระโปรงใส่เสื้อ
หรือ นุ่งห่มจีวรหัวโล้น ก็ตาม

แม้จะไม่เรียกกันว่า “พระ” ก็เป็น “พระแท้” ทั้งสิ้น

ขอให้ถือเอาว่า

ใน “จิต” ได้เห็นแจ้งความจริง **หยุด “คน” จิตตัวเองจริง ๆ เป็นสำคัญ**

“พระ” อย่างนี้เป็น “พระแท้” ไม่ใช่ “พระ” เพียงเรียกขานกันเฉยๆ

ถ้าเรียกเป็นศัพท์กะทัดรัดก็ว่า **“พระอริยสงฆ์”**

หรือ **“พระอริยเจ้า”** หรือ **“พระอริยบุคคล”**

ดังนั้น จาก “คน” หรือ หมดความเป็น “คน” แล้ว ก็เกิดเป็น “พระ” ไปดังนี้
และต้องเป็น “พระ” ดังอธิบายมาแล้วด้วย

เป็นพระที่เห็นแล้วว่า ในจิตของท่าน

ถ้าท่านขึ้นยัง “คน” อยู่จิตของท่านก็จะชุ่น จะหมอง จะเศร้า จะโง่ จะหลง
นั่นคือจะ “ทุกข์” หรือ จะ “หลงสุข”

เมื่อท่านผู้นั้นเห็นได้ดังนั้น อย่างจะแจ้งแทงตลอดแล้ว

ท่านก็จะไม่ยอม “คน” จิตใจของท่านกับ “กิเลส ตัณหา อุปาทาน” เป็นอันขาด
เพราะว่าถ้าขึ้น “คน” เข้าไปที่ใด มันก็ “ทุกข์” ขึ้นมาที่นั่นทันที

แท้จริงมันก็เป็น“วิญญาณของเสียง” ที่ตัวพูดออกไปนั่นเอง
เหมือนกับ“วิญญาณ”ของคน แต่มันเป็นเพียง“วิญญาณ”ย่อยอันหนึ่ง
เกิดแล้ว คนก็ปล่อยทิ้งไป

เก็บไว้ในตัวแต่เพียงเป็น“ความจำได้”ในตัวเองเท่านั้น

แต่ถ้าเราหยิบเอาคำพูด

หรือ ระลึกถึงเสียงและคำพูดที่ตัวพูดนั้นขึ้นมาอีกทีไร
วิญญาณแห่งคำพูดอันนั้น มันก็เกิดมาอีก ที่นั้นเหมือนกัน
คือ เกิด“พลังงาน”ของเสียงพูดอันนั้นขึ้นมาอีกในตัวเรา

*[การเปรียบเทียบสมมุติอธิบายนี้ ชยบาลให้เห็นถึงขั้น“นาม”กลายเป็น“รูป”กันทีเดียว
โปรดติดตามไปดีๆ อย่าเพิ่งเอาความรู้เก่าที่ตนมีมาตัดลिनว่า ผิด]*

ซึ่งมันก็เป็นอยู่ดังนี้

วิญญาณที่เกิดขึ้นทุกขณะ ก็ลอยออกไปจากตัวทุกขณะ
และวิญญาณที่อยู่ในตัวเรา ก็ทำงานของมันอยู่ทุกขณะ
มันมีทั้งวิญญาณที่ลอยไป (เรียกไปตามภาษาที่ผู้มิจิตวิทยาจิตคิดว่า เป็นไป)
มีทั้งวิญญาณที่อยู่ในตัวคนนั่นเอง

ในขณะที่อยู่ที่ตัวคนก็อยู่ในลักษณะเป็น“ความจำไว้”(สัญญา)
เป็นสิ่งที่สั่งสมไว้ ที่เกิดแล้วลอยออกไปจากตัวคน แล้วก็ลอยล่องไป (ตามที่เรียกกัน)

ถ้าเข้าใจ“วิญญาณ”ได้ละเอียดลออ ดังนี้
ก็จะไม่สงสัย และจะไม่หลงติดตามยึดถือ“วิญญาณ” อันใดเลย

แต่นี้ไม่ยุ่งจัน

พอพูดถึง“วิญญาณ” ยิ่งถ้าเป็น“วิญญาณ”ของเรา

หรือ“วิญญาณ”อันเป็นของคนที่จะต้องเวียนว่ายตายเกิด

แน่นอน เมื่อตายจากร่างผู้ั้นไปแล้ว
ก็ย่อมจะต้องตื่นرتهاที่เกิดอีกแน่ตามภูมิ ตามตำแหน่ง
หรือ ตามความเหมาะสมที่สุด ที่จะเป็นไปได้

นั่นคือ ทุกสิ่งทุกอย่างในพิภพโลกจักรวาลนี้ ไม่สูญหายไปไหน
เป็นแต่อาจแปรสภาพ และเปลี่ยนที่อยู่เท่านั้น

คนก็เช่นกัน หรือ “วิญญาณ” ก็เช่นกัน ไม่สูญหายไปไหน
เป็นแต่เปลี่ยนที่อยู่ และแปรสภาพเท่านั้น

สิ่งที่เคยเกิดแล้วนั้น มันก็เกิดแล้ว และมันก็ยังอยู่
ถ้าเราจะมีวิธีการรักษาของมันไว้ได้ มันไม่ถูกรวบรวม หรือเป็นตัวละลาย
หรือเรียกตรงๆ ก็ว่าเป็น “กิเลส” ของมัน

แต่ถ้าไม่มีเครื่องมือรักษามันให้คงตัว คงสภาพอยู่ได้
มันก็ย่อมจะแปรสภาพไปตามเหตุ ตามกาล
ที่จะมีสิ่งอื่นมาประกอบ มาผสม หรือ มาเป็นตัวละลายมัน
บางอย่างก็อยู่ได้นานมาก กว่าจะแปรสภาพ เช่น พระอาทิตย์ เช่น โลก

แต่อย่าคิดว่า พระอาทิตย์และโลกไม่แปรสภาพ
หรือไม่เสื่อมสลายนะ มันก็เสื่อมอยู่ แปรสภาพอยู่ไปตามกาล
สักวันหนึ่งก็ต้องแปรสภาพหมด แต่วันหนึ่งที่ว่านั้น

มันคงนานหลายล้านๆ ปีเต็มที

บางอย่างก็อาจจะนานน้อยหน่อย

บางอย่างก็อาจจะเร็ว

บางอย่างก็เร็วเหลือเกิน จนเห็นได้ทันทีทันควัน

และ บางอย่างก็เร็วจนเราจับไม่ได้ ไล่ไม่ทัน

ยิ่งตัวจิตหรือวิญญาณที่เรา กำลังจะหลุดถึงอยู่นี้ มันยิ่งเร็วเหลือแสน

และน่านเกลือแสนถ้าเป็น“จิตยึด”ที่อวิชา

สิ่งเหล่านี้คือ

ความเป็นอยู่อย่างแท้จริง ของ สสาร และพลังงาน

และ หรือ ของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกในจักรวาล

หรือในอะไรรู้ก็ได้ที่ใหญ่กว่าจักรวาลออกไปอีก

หรือในอะไรรู้ก็ตามทีละเอียดที่สุด ยิ่งกว่าอณู

นั่นคือ จิต คือวิญญาณ และอื่นๆที่จะเรียนรู้ต่อไป

และสิ่งนี้แหละ ที่เรากำลังจะเรียนรู้มัน

○ ดิน น้ำ ลม ไฟ = คน ○

คน ก็คือ สสารที่มีพลังงานอยู่ในตัวสิ่งหนึ่งนั่นเอง

ร่างกายที่ก่อเกิดมาได้ด้วยการผสมผสานการปรุงแต่ง

คนๆและกวนๆ กันออกมาจากสสาร และ พลังงาน

ทางธรรมะเรียกว่า ประกอบด้วยธาตุต่างๆ คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ

ปรุงแต่งกันเป็นร่างกาย

“ดิน”ในที่นี้ ไม่ได้หมายถึง

ผงคลีดิน หรือ พื้นแผ่นดินที่เราเข้าใจนั้น

“ดิน” หรือ ภาษาบาลีเรียกว่า “ปถวี”นี้

คือ สสารส่วนที่แข็ง เป็นก้อน เป็นกลุ่มทั้งหมดทั้งหลาย

หรือแม้ตัวดินเอง ก็เรียกว่า ธาตุดิน

“น้ำ” หรือ ภาษาบาลีเรียกว่า “อาโป”นั้น

หมายถึงสสารที่เหลวและไหลไปมา

ในเรื่อง“กาย”นั้น คงไม่ต้องอธิบายอะไรกันมาก
เพราะเรามีสิ่งที่ยื่นออกตัวเห็นได้ง่าย อย่างต้นไม้
มันโตมาด้วยอาการอย่างไร เราก็พอเทียบเคียงได้
“กาย” ก็อยู่ในลักษณะคล้ายๆอย่างนั้น คือ ไม่ผิดเพี้ยนอะไรกันนัก

ดังนั้น

ถ้าคนไม่มี“จิต” คนก็เหมือนต้นไม้ [“มนุษย์พีช”ที่มีแต่พลังงาน]
เจริญเติบโตไปด้วยอาหาร กับอากาศ และธาตุปฐุรุงแต่งอื่นอีก
ขาดอาหาร หรือขาดอากาศก็ค่อยๆสลายไป ก็จบ

แต่ “คน” มี“จิต” ผูกพันด้วยนี่สิสำคัญ

“ทุกข์”มันเกิดที่นี้ ที่ส่วนนี้

ถ้าคนเหมือนต้นไม้ ก็รู้แล้วรู้รอดไป
จะยังงังก็เป็นไป ตามเหตุ ตามปัจจัย ที่จะมาก่อมาเกิดให้ตนตั้งอยู่ได้
มีอาหาร มีแสงแดด มีน้ำ มีลมอะไรต่างๆก็พอแล้ว
ถ้าไม่มีก็อยู่ไม่ได้ ต้นไม้ก็ต้องเหี่ยวเฉาว่าแหวงไปตามเรื่อง
แล้วแต่เหตุอะไรจะบันดาล ก็เท่านั้นเอง

ส่วน “คน” นี่สิ

ถ้ามันไม่ได้กิน แทนที่จะยอมยื่นนิ่งรอวันตาย ก็ไม่ได้ ไม่เหมือนต้นไม้
ถ้าไม่ได้เสพสิ่งที่ควรเสพ ก็อยู่ไม่ได้ ดิ้นรนกระวนกระวายหา
ถ้าได้มาเสพ ก็ยินดี ถือว่ามี **“สุข”** เกิดสรวรค์
ถ้าไม่ได้ตามที่ต้องการ ก็ห่อเหี่ยวใจ ก็ถือว่า **“ทุกข์”** เกิดนรก
เหล่านี้ เป็นอาการของ“จิต” หรือ “วิญญาณ” ทั้งสิ้น
คือ อาการของ“นาม”ที่ไปยึดถือเอา“รูป”หรือเอา“นาม”เอง เป็นสำคัญ

ถ้า “รูป” กับ “นาม” หรือ “นาม” กับ “นาม” ก็ตาม มันมารวมกัน
แล้ว “คน” ก็เข้า ปนกันจนปรุงแต่งกันขึ้น
แล้วยึดว่ามันเป็นตัวเป็นตนเมื่อใด
มันก็มี “สุข” หรือ มี “ทุกข์” เมื่อนั้น

ดังนั้น ต้องรู้ว่า “รูป” คือ “กาย”
ซึ่งเกิดด้วยของหลายอย่างประกอบกันขึ้นมา
อย่างรถยนต์ มี “ตัวรถ” ทั้งหมด
ประกอบด้วยเหล็ก ด้วยไม้ ด้วยทองเหลือง
ด้วยน้ำมัน ด้วยประจุไฟฟ้า อะไรต่าง ๆ นานา
เป็น “ตัวรถ”

“คน” โดยเฉพาะส่วน “กาย”
คือ แยกมาเรียกว่า “รูป” ก็เหมือนกัน
มันเหมือน “ตัวรถ” เป็นวัตถุก้อนหนึ่ง
ถูกสร้าง ถูกประกอบขึ้นมาด้วย ดิน น้ำ ลม ไฟ
เป็น “ก้อนร่างกาย” ก้อนหนึ่ง (ที่จริงมี “อากาศ” อีกธาตุหนึ่งด้วย)

ถ้าไม่มี “จิต” ประกอบ มันก็เหมือนก้อนวัตถุ
เหมือนหินแท่งที่เราทุบแบ่งมาก่อนหนึ่ง
เหมือนก้อนไม้ที่ตัดมาจากต้นแล้ว ก้อนหนึ่ง
หรือ เหมือน “ตัวรถ” อันไม่มีทุกข์ ไม่มีสุขอะไรนั่นเอง
เหมือนเกือบทุกประการ

เป็นแต่ว่าผิดกันอยู่ตรงที่ “คน” หรือ “กาย” นี้เติบโตได้
เมื่อมีอาหารเข้าไปสังเคราะห์บำรุงปรุงแต่ง แล้วก็เพิ่มสภาพโตขึ้น
โตขึ้นให้เรให้เห็น (ถ้าร่างกายของคนตายแล้วสิ เหมือนกันทุกประการ)

แต่คนก็ยังรู้สึก อันเนื่องมาแต่“กายตน”อยู่เรื่อย

ที่จริงนั้น “กายตน” ก็ไม่มีความรู้สึกอะไร มันก็เฉยๆเปล่าๆ

ดังนั้น ต้องจำให้ได้ว่า

**“รูป”ทั้งหลาย หรืออันเราเรียกกันอยู่ในที่นี้ว่า “กาย” ทั้งหมด
จึง“ไม่มีความรู้สึก” ไม่รู้เรื่องอะไร? ไม่มีเจ็บ ไม่มีปวด**

ไม่มีขื่นใจ ไม่มีหวานหอมอะไร คือไม่มีทุกข์ ไม่มีสุขอะไรนั่นเอง

เพราะฉะนั้น จึงบอกได้แล้วว่า นอกจาก“กาย”

หรือ ที่เป็นรูปเป็นร่างที่เห็นได้ด้วยตาที่ดี หรือ ไม่เห็นได้ด้วยตาที่ดี

แม้จะเป็นอาการเป็นความนึกคิด ที่เราก่อขึ้น เป็น**“รูปของความนึกคิด”**
มันก็เรียกว่า“รูป”ทั้งหมด

ข้อสำคัญเข้าใจให้พอฟ้า

ที่ภาษาธรรมะ หรือภาษา“พระ”เขาเรียกว่า“รูป”นั้น

มันคือ อะไรก็ได้ **ที่มันไม่มีความรู้สึก มันไม่รับรู้อะไรแล้ว**นั้นแหละ

ดังนั้น “รูป” มันเป็นได้

ตั้งแต่ที่มีก้อน มีรูป มีร่างที่จับต้องด้วยมือ ตาเห็นได้

หรือ ที่จับต้องไม่ได้ด้วยมือ ด้วยตา ไปจนอาการต่างๆ

หรือ แม้“รูปแห่งความนึกคิด”

ก็เรียกว่า“รูป”ทั้งสิ้น

พยายามทำความเข้าใจกับ

“รูปแห่งความนึกคิด”ให้ดี มันแตกต่างกับ“ความรู้สึก”

ถ้าเป็น“ความรู้สึก” หรือ “ความรับรู้”

สิ่งนั้นจะไม่ใช้“รูป” แต่จะเป็น“นาม”

◦ “นาม” อันลึกซึ้ง ◦

เอะละ เราจะมาเริ่มเรื่อง“นาม” กันตรงนี้
เราจะเริ่มแยก“นาม” ออกมาละ
อ่านทบทวนที่ผ่านมาแล้วให้ดีอีกทีก่อนก็ได้ เราจะได้ปะติดปะต่อได้ถูก

“นาม” นั้น

คือ “ความรู้รับรู้” หรือ “ความรู้สึก” หรือ “รส”
ถ้าจะนำไปเทียบกับรถยนต์ในตอนนี้ ก็แปรเปลี่ยนไปแล้ว
แม้ก่อนนั้นเราจะเรียก “นามธรรม” ว่า“พลังงาน” ก็ตาม
พอมาถึง “นาม”จริงๆต่างๆทางพุทธศาสนาแล้ว มันละเอียดมากประเด็นยิ่งขึ้น
เจ้า“นาม”ตัวนี้ได้แปรตัวมาเป็น“รูป” ที่อยู่ในร่างของ“พลังงาน”

พยายามตามให้ดี ตรงนี้สำคัญมาก

เมื่อ“นาม”กลายเป็น“รูป”

แต่ก็อยู่ในตัว“พลังงาน”เหมือนเดิมนั่นเอง
ถ้า“รถยนต์”ติดเครื่อง “รถยนต์”ก็เริ่มมี“พลังงาน”
และ จะทำงานได้ขึ้นมาทันที
เหมือนกับ“คน” ที่มี“จิตตื่น”แล้ว ดังได้เล่ามาแล้ว
“รถยนต์”พร้อมที่จะวิ่งได้ “คน”ก็พร้อมจะรับรู้สิ่งที่คิดต่างๆ
ในลำดับแรกจริงๆนั้น

เราก็จะเปรียบเทียบได้ว่า “รถ” หรือ “ตัวรถ” นั้นเป็น“รูป”
และ “พลังงาน”ที่เกิดใน“ตัวรถ” คือ“นาม”

ถ้าจะนำมาเทียบกับคน เราจะเทียบได้ดังนี้ คือ

“กาย”เทียบได้ดัง “ตัวรถ”

“จิต” เทียบได้ดัง “พลังงาน”

แต่มาตอนหลังนี้ “พลังงาน” เทียบได้เท่ากับ “จิตตื่น” เท่านั้น
คือ พอเริ่มติดเครื่อง ก็เท่ากับคนไม่สลบ ไม่หลับสนิท
จิตตื่นจากภวังค์ พร้อมจะทำงาน
นั่นคือ รถยนต์ก็พร้อมจะวิ่งได้

ขั้นต่อมา รถจะวิ่งไปไหน? ก็ต้องมีคนขับ
ที่นี่ “จิต” ซักขยับขึ้นมาเป็น “คนขับ” หรือเป็น “เจ้าของรถ” แล้ว
จะไปไหน? เลี้ยวยังไง? “เจ้าของรถ” เป็นผู้บังคับและบังคับให้ไป
รถยนต์วิ่งเองไม่ได้

ดังนั้น “จิต” ขณะนี้ก็คือ “เจ้าของรถ”
“พลังงาน” ในรถมันไม่รู้เรื่อง รถจะไปเร็วไปช้า
หรือ ชนนั้นชนนี่ อยู่ที่เจ้าของผู้ขับมันทั้งสิ้น
แต่ถ้าไม่มีพลังงาน ก็ไปไม่ได้

ถ้าบังเอิญขับรถไปชนเสาโครม
หรือ อยู่ดีๆมีคนเอาค้อนมาทุบโครมลงไปบนรถแหลกลบู้บี้
ผู้รู้สึกเจ็บไม่ใช่ “ตัวรถ” แต่เป็น “เจ้าของรถ”
นั่นคือ “กาย” เหมือนกัน มันไม่รู้เรื่อง
ผู้รู้สึกเจ็บคือ “จิต”

โดยนัยเดียวกัน

กายจะถูกตี ถูกทุบ ถูกเชือด ถูกฆ่าอย่างไร
มันไม่รู้เรื่องทั้งสิ้น ผู้รับรู้ทั้งหมดคือ “จิต”

ดังนั้น ในขั้นนี้ รถยนต์แม้จะติดเครื่อง
หรือมีพลังงาน มี “จิตตื่น” คือ นาม
ทั้งรถและพลังงานที่ติดเครื่อง
ก็ล้วนกลายเป็น “กาย” หรือคือ “รูป” ไปด้วยทั้งหมด

ถ้ารถมันเกิดหายไป เจ้าของรถก็แทบม้วยมรณ
ก็ตื่นหวุ้งตื่นหวายนทีให้หุ่นวายจะตายให้ได้
ของมีค่าเหลือเกินของเราได้หายไปแล้ว ก็คร่ำครวญโศกเศร้าพีรีพีไร
ถ้าแม้ว่าหาไม่ได้ หายสาบสูญไปจริง ก็อดรันทนไม่ได้
ต้องหาคันใหม่มาใช้แทนคันเก่าให้ได้ หรือ แม้ไม่หาย ถ้ามันเก่าแก่จน
พังหมดอายุ ใช้การงานไม่ได้ ก็จำเป็น
เจ้าของรถก็ต้องตื่นรนหาคันใหม่มาใช้อีกจนได้เช่นกัน
ถ้ายังยึดว่า “รถ” มีความสำคัญ

นั่นแหละ เหมือน “จิต”

ที่ต้องการ “ตัวตนร่างกาย” เหมือนกันยิ่งงียังจัน
ถ้ายังคิดว่าขาดกันไม่ได้ เมื่อร่างกายตายไป
ก็ต้องตื่นรนหาร่างกายมาเกิดใหม่จนได้ เช่นกัน

(แม้คนไม่อยากเกิด แต่ยังไม่มีความนิทาน”ก็ต้องเกิดอยู่)

○ ประยุกต์รูป ○

ที่นี่ หันกลับมาอธิบายละเอียดขึ้นไปอีก
ถ้าเจ้าของรถ รักรถ เห็นรถเป็น **ของตนเอง** แน่แท้
ก็รัก ก็ถนอม เช็ดเช้าน เช็ดเย็น ไม้พอง
ขัดสีฉวีวรรณปรุงแต่งประดับประดา
เอาไฟสวยมาใส่ เต็มคิ้ว เต็มขอบ เต็มกะบัง
ติดวิทย์ ติดแอร์เย็น สารพัดจะแต่ง
ความจริง เครื่องประดับประดา มันไม่เกิดตรัสรู้สักอะไรกับรถเลย
รถมันไม่รู้อะไร ทาสีให้ ขัดสีให้มันระยับยังงไร มันก็ไม่รู้เรื่อง

คนผู้ไม่ได้เสพเมถุนจะด้วยเหตุเพราะไม่มีโอกาส ทั้งๆที่ใจอยากวันแล้ววันเล่า ใจร่ำร้องแล้ว ใจร่ำร้องเล่า ก็ไม่ตายซักลงไปได้หรอก ถ้าได้ศึกษาศีลธรรม

บางคนก็โอดครวญอยู่เดียวตาย ครวญไปโอดไป ใฝ่หาไป ทุกข์ทรมานไป เพราะอยู่คนเดียว
เฝ้าร่ำร้องสงสารตัวเองว่า อากัปกหนอ!
แต่แล้วก็ไม่เห็นเป็นไร ไม่เห็นชาติใจ
กว่าจะตายจริงๆก็อายุปาเข้าไปตั้ง ๘๐-๙๐ ก็มี โดยไม่ได้เสพเมถุนเลยในชีวิต และ ที่ตาย ก็ไม่ได้ตายเพราะเหตุไม่ได้เสพเมถุนด้วย
แต่ตายเนื่องจากโรคที่มีเชื้อโรคหรือมีเรื่องอื่นเข้ามาเป็นเหตุ

○ ปัจจัยของชีวิต ○

ความสำคัญของชีวิต

มีเพียง ๔ อย่างเท่านั้นจริงๆ ที่จะขาดไม่ได้ คือ

อาหารธรรมดา

เครื่องนุ่งห่มธรรมดา

ที่อยู่อาศัยธรรมดา

และ ยารักษาโรค เมื่อมีโรค

เท่านั้นจริงๆ

นอกจากนั้น

ไม่ใช่สิ่งสำคัญสำหรับชีวิตเลย

ไม่ว่า วัตถุ และสิ่งเสริมอารมณ์ ชนิดไหนในโลก

วัตถุ หรือ **สิ่งเสริมอารมณ์**ต่างๆ ที่เกิดขึ้นมานั้น

ถามว่า เราจะตายไหม? เราก็มะตาย

แม้จะผูกอาหารกลิ่นหอม สีสวย รสดีเยี่ยมอะไรนั้น
ย้วยวนอยู่ทุกวันยังก็ทำตาม เราไม่ได้กินอาหารนั้น ยังไงก็ยังไม่ตาย
ถ้ามีอาหารที่มีคุณค่า แม่ไม่มีรส ไม่มีกลิ่น ไม่มีสีดีเยี่ยมอะไร
เข้าไปในร่างกายอยู่

ดังนั้น จุดแท้จริงของการกินนั้น จึงมีเพียง
กินเพื่อให้ธาตุที่จะไปปรุงแต่งสังเคราะห์ร่างกายเข้าไปในกายเท่านั้น
พระ หรือ ผู้รู้แจ้งแล้วในความจริงซึ้งนี้
จึงกินอย่างไม่เป็นทุกข์ และไม่พยายามหาทุกข์มาให้ตัว
ด้วยการไปหลงในรูปอาหาร รสอาหาร และ กลิ่นอาหาร
อาหารแม้จะปนคนเคล้าหวานเค็มเผ็ดขมยังไง

ผู้รู้นั้นก็กินเข้าไปได้

อย่างธรรมดา อย่างไม่ทุกข์ และไม่เดือดร้อนนาทรอะไรด้วย
ผู้นั้นทำกินอย่างเป็นสุข คือ ไม่หลงไปกับกิเลส ตัณหา อุปาทาน
อันคือ “ตัวพวกนักต้มมนุษย์” ทั้งหลายนั้น

การกินอย่างไม่มีความกิเลส จึงเป็นสุขอย่างบริสุทธิ์พิเศษ

แต่ “คน” ธรรมดาสิ

เมื่อไปแลเห็นท่านผู้รู้แจ้งนั้นกินอาหารปนเปคละเคล้า
ไม่ว่าของหวานของคาวผสมกันและไปหมดอย่างนั้น
กลับไปสงสาร ไปสมเพชท่าน
ว่า ท่านช่างทรमानตัวเองไม่เข้าเรื่องจริงหนอ
เห็นท่านกินอย่างเป็นทุกข์ เข้าใจว่า ท่านเป็นทุกข์ เข้าใจว่า ท่านทรमान
พุทโธเอ๊ย...

ถ้ากินอาหารในแบบนี้ ยังรู้สึกว่ายังฝืด ยังฝืนอยู่
ก็คือ ยังไม่หลุดไม่พ้นจากทุกข์ ยังละลายไม่ได้จริง
ถ้าฝืนไปมากๆ ก็อาจเป็นโรคประสาท
แต่ถ้าหัดกินก็ต้องหัดอ่าน หัดวิปัสสนา
คือ หัดฟังหัดใช้สติตรวจค้น หาความจริงให้รู้แจ้งให้ได้

○ อาหารพระ ○

และเรื่องอาหารของพระนี่

อยากจะขอก้าวไปอีกนิดว่า ที่ถูกที่ควรแล้วอาหารพระนั้น
นอกจากต้องฉันอย่างไม่ประทุรสร ประูรรูป ประูรกลินแล้ว

อาหารจะต้องไม่มีเนื้อสัตว์ทุกชนิดด้วย

จึงจะถูกต้องอย่างแท้จริงสำหรับพระในพุทธศาสนา

เรื่องนี้ รู้สึกจะเป็นเรื่องเข้าใจยากสำหรับคนไทย

เพราะในเมืองไทยไม่ได้รับรู้อย่างถูกแม่นยำ

เรื่องอาหารมังสวิรัต หรือ อาหารที่ไม่มีเนื้อสัตว์เลยนี้ ก้นมาก่อน
มันสืบเนื่องติดต่อกันมานานปีเกินไปที่จะแก้ไข

เพราะ “พระ” ไทยฉันอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์ทุกชนิด

ฉันกันมาเหมือน “คน” ธรรมดา ทั้งๆ ที่สอน “คน”

ว่า **อย่าฆ่าสัตว์นะ** เป็นศีลข้อแรกเลย

แต่ “อาหาร” (ซึ่งต้องรับจากคนนี่เอง) ก็รับอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์

ที่คนต้องไปฆ่าสัตว์มาทำอาหาร แล้วก็ฉันอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์ต่างๆ

ที่ตนเองห้ามฆ่ามันนั่นแหละ มันช่างขัดกันเสียนี้กระไร

ก็เมื่อตนเองไม่ให้เขาฆ่าสัตว์ เพราะเป็นบาปแล้ว
จะต้องไปฉนเนื้อสัตว์ **ให้เป็นเหตุ** ให้คนต้องไปฆ่าสัตว์ทำไม?
เราต้องไม่ฉนเนื้อสัตว์ จึงจะถูก
คนจะได้ไม่ต้องทำบาป เพราะ“เรา” เป็นเหตุ
คนผู้ใดจะหาอาหารมาถวายพระ
ก็จะได้หาแต่อาหารที่เป็นมังสวิรัต คือไม่มีเนื้อสัตว์ มาถวาย

เขาก็จะได้ไม่ต้องฆ่าสัตว์
ไม่มีเหตุไปอ้างว่า ที่ฆ่าสัตว์ทุกวันนี้
ที่ละบาปไม่ได้เด็ดขาดอยู่ทุกวันนี้
ก็เพราะต้องฆ่าสัตว์ เพื่อนำไปทำอาหารมาถวายพระ

ซึ่งคิดดูให้ดีแล้วมันน่าขน และน่าขำมาก
ที่พระห้ามทำบาป คือไม่ให้ฆ่าสัตว์ ไม่ว่าจะกรณีใดๆ
แต่ “พระ” ยังยอมฉนเนื้อสัตว์อยู่ **ให้เป็นเหตุ** ให้คนต้องฆ่าสัตว์
โลกแตกไปอีก ๕ โลก คนก็หยุดทำบาป ในข้อห้ามฆ่าสัตว์นี้ ไม่ได้

เพราะตราบใจ
พระยังพึ่งอาหารจากคน และพระยัง **ยินดีฉนเนื้อสัตว์** อยู่ละก็
คนก็ต้องฆ่าสัตว์มาทำอาหารเพื่อถวายพระอยู่ตลอดตราบนัน
เพราะมันเป็น **เหตุตรงๆ** ที่จะต้องให้คนฆ่าสัตว์อยู่นั่นเองวันยังค่ำ
ไม่พ้นไปได้

ดังนั้น
ก่อนจะห้ามไม่ให้เขาฆ่าสัตว์ได้แน่นอน
ตนเอง (พระ) ก็ต้องไม่ฉนเนื้อสัตว์โดยเด็ดขาด จึงจะถูก
[ก็ขนาดพระไม่ฉนเนื้อสัตว์ มรวาฬก็ไม่กินเนื้อสัตว์กันแล้ว

ที่ว่า “สุกรมัททวะ” นั้นเท่านั้น

ซึ่งคนไทยไปแปลตามตัวหนังสือว่า ต้องเป็นเนื้อหมูอ่อน

อันที่จริงไม่ใช่แน่

อาจจะเป็นชื่อของอาหารชนิดหนึ่ง ที่ประกอบขึ้นด้วยข้าว และนมโคเป็นเครื่องปรุง แต่อาหารนี้มีชื่อที่ “สุกรมัททวะ”

จะไปเหมามาว่ามีคำว่า “หมู” (สุกร แปลว่า หมู)

แล้วจะเป็นอาหารที่ต้องเป็นเนื้อหมูนั้น ไม่ได้

ถ้าเช่นนั้น “ขนมชี้หนุ” ของไทย มิเป็นขนมทำด้วยชี้หนุหรือ?

หรือ ขนมไข่เหี้ยไข่หงส์อะไรนั้น มิทำด้วยไข่สัตว์ชนิดนั้นหรือ?

ก็เปล่าทั้งสิ้น

หรือ อีกนัยหนึ่ง

ทางหลักฐานของอินเดียและจีน ซึ่งก็มีคนรู้จักค้นพบ

เขาก็ว่าเป็นอาหารที่ปรุงด้วยเห็ด ที่ชาวบ้านเรียกว่า “เห็ดหมู” ด้วยซ้ำไป

ทำไมไทยจึงแปลว่า เนื้อหมูอ่อนก็ไม่รู้

คงเป็นเพราะอาจารย์ผู้แปลอยากลากเข้าไปหาเนื้อ

เพราะตัวเองยังติดในรสเนื้อ ต้องการฉนั้นเนื้อกระมัง

แต่ถ้าจะไม่วินิจฉัยกันตรงนี้ หรือตรงไหนเลยก็ตาม เราก็ต้อง

วินิจฉัยด้วยเหตุผล เป็นสำคัญที่สุด

เพราะพระพุทธองค์ไม่ได้สอนให้เชื่อตำรา ไม่ให้เชื่อคนสอน

หรือเชื่อตามกันมาอะไรทั้งสิ้น

พระองค์ท่านให้เชื่อผลที่เกิดปรากฏตามความเป็นจริง

ดีที่สุดจริงเท่านั้น

อย่าลืมหาว่าศาสนาพุทธไม่ใช่ศาสนาแห่งความขมขาย

หรือศาสนาแห่งความเชื่อโดยไม่ไถ่ถอน ไม่พัฒนาทางปัญญา
[ซึ่งเรียกว่า “ยึด” แม้จะได้รู้ได้เห็น ได้แจ่มแจ้ง ในความดีที่ว่า ถูกต้อง
กว่า ถ้าขึ้นชื่อ และยึดเช่นนั้น เรียกว่า เป็นคนมีมานะทิวญาติ]

ถ้าใครยังเชื่ออยู่ว่า พระพุทธองค์ฉันเนื้อสัตว์
ก็เท่ากับต้องเชื่อว่า พระพุทธองค์ยังไม่ฉลาดเยี่ยมยอดเพียงพอ
ดังที่เรายกย่องกัน

ยังบอกพระองค์อยู่
เพราะท่านยังปฏิบัติในสิ่งที่ค้านกับวินัยบัญญัติ (ไม่ให้ฆ่าสัตว์)
หรือกรรมบัญญัติของพระองค์เอง (ไม่ให้ซื้อขายเนื้อสัตว์)

ข้าพเจ้านั้น เชื่อยิ่งกว่าเชื่อว่า พระพุทธองค์ต้องไม่ฉันเนื้อสัตว์
เพราะพระพุทธองค์นั้น ใครๆก็ทราบวา

**พระองค์ท่านไม่ได้สอนคนเพียงแค่คำพูดเท่านั้น
พระองค์สอนคนทั้งการปฏิบัติ
คือ พระองค์เองก็ปฏิบัติ**

เป็นตัวอย่าง ให้คนเห็นจริงเชื่อได้จริง
ยืนยันจริง ๆ ด้วย (แต่ก็ไม่ได้ไปบังคับผู้ยังไม่ต้องการทำ)
เพราะการสอนใดๆ ผู้สอนต้องปฏิบัติ ต้องเป็นไปตามที่สอนด้วย
จึงจะเป็นการสอนด้วยธรรมชาติที่ให้ผลสูงที่สุด

และพระองค์เป็นผู้มีทุกอย่างบริสุทธ์พร้อมยิ่งแล้วด้วย
การไม่เสพเนื้อสัตว์ ย่างกว่าการไม่เสพเมถุนเป็นไหนๆ
ทำไม? พระไม่เสพเมถุนยังได้
จะไม่เสพเนื้อเสียเท่านั้น เพื่อความบริสุทธ์แห่งศาสนา
ทำไม...จะไม่กล้าทำเสียหรือ?

และได้พิสูจน์จนได้จนเป็นแล้ว

ก็ดังกล่าวแล้วว่า “ความเชื่อ”(ศรัทธา) ไม่ใช่ของมมาย ความเชื่อเป็นเรื่องไถ่ถอนแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ตามวาระตามกาล เราแจ้งขณะนี้ ดังนี้ เราก็เห็นดังนี้ เราจะเห็นแจ้งเพียงไปจากเราแจ้งเราเห็น ไม่ได้

นอกจาก**คนมมาย**

ซึ่งเชื่อโดยไม่แจ้งด้วยตนเอง แต่เชื่อโดยตามคำเขาบอก แม้ตัวเองก็ไม่เห็นเช่นนั้น แต่ก็ยังหลงเชื่อตามเขาอยู่อย่างนั้น นั่นเรียกว่า **เชื่ออย่างมมาย**

เราต้องเชื่อ

ตามที่**เราแจ้งเราเห็น เราเข้าถึงเราเป็นเราได้**

จึงจะเรียกว่าศรัทธาแท้ศรัทธาตัวจริง และ ความเชื่อมันย่อมเปลี่ยนแปลงไถ่ถอนไปได้จริงๆ ตามวาระตามกาล จนถึงที่แท้ที่สุด ก็ไม่มีเปลี่ยนแปลงอีกแล้ว

คนผู้ยืนยันโดยโกหกตัวเองอยู่ หรือ ไม่ยอมเปิดจิตตัวเอง ออกไต่ตรองอยู่ คนผู้นั้นยอมได้ชื่อว่า เป็นผู้มีทิวฏิมานะ ย่อมไม่มีทางรู้แจ้งเห็นจริงสิ่งใดๆถึงที่สุด เป็นอันตรายบาปโลกแตก ด้วยเหตุผลดังที่ข้าพเจ้ากล่าวแล้วว่า

มันเป็นละครตลกเอาเสียจริงๆ ถ้ามีศีล“ปาณาติปาตา เวรมณีฯ” อยู่โทนโทแล้ว คือ พระสอนคน ไม่ให้ฆ่าสัตว์

แต่พระก็ยัง**เป็นเหตุให้คนเขาต้องฆ่าสัตว์อยู่**

ในเมื่อพระองค์ต้องอาศัยอาหารจากคน ก็ต้องอาศัยบิณฑบาต
คนจึงต้องฆ่าสัตว์ทำอาหารมาถวายพระ
โลกแตกเปล่า การปฏิบัติธรรมข้อนี้บริสุทธิ์ขาดแต่ไม่ได้จริงๆ

ดังนั้น ที่คนไทยเราควรจะทำปฏิบัติกันต่อไป
ก็คือต้องให้คนทั่วไป (โดยเฉพาะพุทธศาสนิกชน
ซึ่งไปรู้ไปปรับแบบอย่างมาคิดเสียเป็นนวมเป็นนาน)

เขารู้ให้ได้ว่า
อาหารพระต้องไม่มีเนื้อสัตว์ใดๆปนเป็นอันขาด ไม่ว่าสัตว์เล็กสัตว์ใหญ่
แล้วคนก็จะไม่ตกบาตรด้วยอาหารที่มีเนื้อ
จะไม่ถวายพระด้วยอาหารที่มีเนื้อโดยทุกทาง
พระก็จะเป็นอยู่อย่างชอบ ไม่เดือดร้อน

ซึ่งทุกวันนี้ในเมืองไทย ถ้าพระรูปใดไม่ฉันเนื้อสัตว์
ท่านก็ลำบากนิดหน่อย เพราะคนไทยไม่รู้
ว่าต้องตกบาตรด้วย**อาหารที่ไม่มีเนื้อสัตว์** จึงจะเป็นแบบอย่างที่ถูกต้อง
เขาก็เลยยังคงใส่อาหารที่มีเนื้อสัตว์อยู่แทบทุกคน

พระผู้ไม่ฉันเนื้อก็ต้องไปเลือกออก
หรือบางทีถึงกับไม่มีอาหารที่ฉันได้เลย เลยต้องฉันข้าวเปล่าๆ
(เพราะที่บิณฑบาตมาได้ นั่น เป็นอาหารมีเนื้อทั้งนั้น)

ถ้าเป็นพระที่ท่านเป็น“พระแท้”
คือ พระผู้ไม่ติดใจในรสในรูปแล้ว ท่านก็ไม่ทุกข์อะไร ท่านก็ฉันข้าวเปล่าๆได้
แต่มันก็ไม่ดีตรงในร่างกายท่าน จะขาดธาตุมบางอย่าง ที่ร่างกายจำเป็นต้อง
ต้องมี ต้องได้รับเท่านั้น มันจึงต้องกิน ผักผลไม้อื่นๆ ก็จะไม่ขาดเลย

อันที่จริง ผู้ที่ไม่ฉันอาหารเนื้อสัตว์ทุกชนิด
อย่าว่าแต่พระพุทธเจ้าเลย พระอรหันต์เจ้าทั้งหลาย
ท่านถึงตฉันเนื้อสัตว์โลกทุกชนิดแล้วเด็ดขาด

และในเมืองไทยเอง แม้จะมีแบบอย่างอย่างนี้อยู่ที่แหละ
ถึงกระนั้น ผู้ที่บรรลुरुธรรมเป็นพระอริยเจ้าทั้งหลาย
ท่านก็ได้รู้เองด้วยญาณปัญญาของท่าน ในลำดับที่ท่านจะต้องรู้ว่าการ
ฉันเนื้อสัตว์นั้น คือ การเบียดเบียนสัตว์โลกอย่างไม่มีที่สิ้นสุด
แล้วท่านก็จะตฉันเนื้อสัตว์เองตามวาระ
ไม่จำเป็นที่จะต้องมีความกลัว มีคนสอนสั่งให้ท่านรู้ ท่านจะรู้ได้เอง

แม้คัมภีร์ไทยจะยืนยันว่า ฉันเนื้อสัตว์ได้ก็ตาม
เพราะความรู้ (วิชา) นั้น ไม่ใช่คัมภีร์ ไม่ใช่คำสอนคำบอกเล่าใดๆ
แต่เป็น**ญาณเป็นปัญญา**ที่เกิดเองในจิต
ผู้เรียนรู้อ่านคัมภีร์ท่องได้จบเป็นพัน เป็นหมื่นคัมภีร์
แต่ถ้า**ญาณปัญญา**ไม่เกิดเลย
ก็คือ ผู้ยังไม่รู้แจ้งอะไรเลย ก็เป็นของจริง

ดังนั้น

**ความรู้ว่า จะฉันอาหารได้แต่ไหนนั้น มันไม่ใช่ขั้นลึกอะไร
แม้คำว่า“วิญญูณ” มีกันแค่นี้? คืออะไรเท่าท่านก็รู้ได้
เพราะฉะนั้น การจะเบียดเบียนสิ่งที่มีวิญญูณ ขึ้นไหนๆท่านก็รู้
เพราะท่านปฏิบัติตน จนพ้น“วิหิงสชาติ”ได้แล้วจริง
คือ พ้น“การดำริแม้แต่จะเบียดเบียน”ได้แล้วนั่นเอง**

เอาละ ขอว่าไว้แค่นี้ก่อน เจาะตอหนี่
เพราะถ้าจะพูดยาวไปอีกก็ได้อีกมาก

แต่หนังสือเรื่องนี้ไม่ใช่เนื้อหาเป็นจุดหมาย

ข้อสำคัญเพียงควรระลึกว่า

ถ้าผู้ใดมีใจจะมุ่งมัน “นิพพาน” หรือมุ่ง “อรหัตต์” แล้ว

จะต้องไม่ฉันเนื้อสัตว์โลกทุกชนิด **ที่มันต้องตายลงด้วยน้ำมือคนฆ่า**

นอกจากเนื้อสัตว์โลก**ที่มันตายเอง**เท่านั้น

แต่จะหวังเนื้อสัตว์บึงสุกๆอย่างนั้นจากที่ไหนได้ง่ายๆ

และรู้ได้ด้วยยากยิ่งด้วย

จึงควรละขาดเลยแหละดี

ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงใคร่กราบขอรับรอง

ถ้าผู้ใดอ่านหนังสือนี้ และในโอกาสต่อไป

จะทำบุญถวายอาหารพระด้วยทางใดก็ตาม ได้กรุณาจงตั้งบาตร

ด้วยอาหารมังสวิรัต คือ อาหารที่ไม่ประกอบด้วยเนื้อสัตว์เทอญ

จะเป็นการส่งเสริมให้พุทธศาสนาเป็นไปได้อย่างถูกต้อง

คำสอนก็ไม่คัดไม่เสีย ไม่ขัดแย้งกันด้วยประการทั้งปวง

โดยเฉพาะ ถ้าพระรูปใดได้อ่าน ก็ได้โปรดกรุณาตรองให้เห็นจริง

และปฏิบัติด้วยเถิด

กุศลไม่เป็นของใคร ของผู้ปฏิบัติเองแล

เพราะถ้าเรามีชีวิตอยู่

โดย**ไม่เป็นต้นเหตุ**ให้สัตว์ใดๆต้องล้มตายลง เพราะเราต้องกิน

หรือสัตว์ใดๆไม่ต้องตาย เพราะ**เราเป็นเหตุที่จะต้องกินเนื้อเขา**ละก็

ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

ท่านจะ**ไม่**บริสุทธิเชี่ยวชาญหรือ?

ท่านจะ**ไม่**ได้กุศลเชี่ยวชาญหรือ?

ลองคิดดู

ก็อาหารพืชผักผลไม้ต่าง ๆ มันดีหยอกใคร

เป็นอาหารที่นำเชื้อโรคมายำให้คนน้อยที่สุด

ซึ่งเนื้อสัตว์ก็ ตรงกันข้าม

เป็นอาหารที่เป็นตัวนำเชื้อโรคมายำคนมากกว่าเป็นไหนๆ

[เพราะเชื้อโรคที่อาศัยอยู่ในเนื้อสัตว์ได้ มันก็อาศัยในคนได้ดีเช่นกัน]

ส่วนเชื้อโรคที่อยู่ในพืช

แม้หลงเข้าไปในคนก็จะทนไม่ได้ เพราะที่อาศัยมันคนละชนิดคนละภูมิกัน]

และคุณค่าทางอาหาร หรือธาตุต่างๆที่เนื้อสัตว์มี

พืชผักผลไม้แต่ละชนิดที่ให้ธาตุนั้นๆ ก็มีอยู่ครบ

ถ้าเราจะเถลไถม เล่าเรียนจากผู้รู้ชนิดน้อย

เราก็จะรู้ว่า พืชใดผักใด มีธาตุอะไรบ้าง

และเราจะต้องกินธาตุอะไรบ้างเข้าไปในร่างกาย

ข้าพเจ้าเขียนเสียยาวในกรณีนี้

เพราะว่า **เป็นข้อขัดแย้ง หรือข้อบกพร่องข้อใหญ่**

อยู่ในศาสนาพุทธของเราจริงๆ

จึงใคร่จะชี้แจงสู่กันฟัง

เพื่อธรรมะของพระพุทธองค์จะได้บริสุทธิ์

ไม่เป็นหมัน ไม่สูญเปล่า ไม่ผิดเพี้ยน

จงอย่าเอาแต่ทิฐิมาทะนงกันอยู่เลย

จงเห็นแก่พระธรรมของพระพุทธองค์บ้าง

ศีลข้อ ๑ ข้อแรกแท้ๆ ช่างกระไร

ผิดตั้งแต่เริ่มรับรู้พระธรรมเขียวหรือ?

ช่วยกันด้วยเถิด

แก้ไขสิ่งที่เห็นจะๆแจ้งๆกันให้ถูกให้ต้องกันเสียเถิด

อย่าปล่อยปละลະเลยกันนักเลย

ถ้าได้ช่วยกันคนละไม้คนละมือ ความผิดก็จะเป็นถูกได้

จุดสำคัญที่จะต้องกราบขอกัน ก็คือ

คนผู้เป็นพุทธศาสนิกชนทุกคนนั้นแหละ กรุณาตัดกบาตรด้วยอาหารที่ไม่ใช่เนื้อสัตว์ พระท่านก็ต้องฉัน ตามที่เราตัดกบาตรวันยังค่ำ

พระธรรมนี้ดียิ่งนัก สูงยิ่งนัก ถูกต้องยิ่งนัก

ก็ควรจะได้ถูกต้องอย่างไม่มีที่ติ จึงจะควร

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ

ขอกราบคารวะทุกท่านที่เห็นตาม และลงมือปฏิบัติ

ข้าพเจ้าไม่มีความสามารถที่จะทำให้พระธรรมถูกต้องได้เลย

ต้องพุทธศาสนิกชนทุกคนต่างหาก

๐ ๓ ปัจจัยจำเป็นที่เกินจำเป็น ๐

แฉะออกมาเสียไกล พุดเรื่องเครื่องแต่งกายอยู่แห้วๆ

เอาละ วกกลับมาหาเรื่องเสื้อผ้า

หรือ ตกแต่งกายอันเป็นเรื่องภายนอกกันใหม่

เครื่องนุ่งห่มก็เหมือนกัน เราต้องรู้ว่า เราห่มทำไม? นุ่งทำไม?

ถ้าเรายังเลือกสี เลือกรูป เลือกแบบ เลือกทรง

เลือกเนื้อผ้าละเอียดหยาบ นุ่มเนียนอะไรอยู่

เราก็ยังถูกกิเลสมันบงการอยู่ใน“จิต”อยู่
ให้หลงในรูป ในรส ในกลิ่น ในเสียง ในสัมผัส

เราต้องรู้ให้ได้ว่า

โดยแท้จริงนั้น เราห่วงห่มกันความหนาว
ถ้าอากาศหนาวก็ต้องใช้ผ้าหลายชั้น หรือผ้าหนา
จะสีอะไรก็ช่างมัน จะแบบจะทรงอะไร ก็ช่างมัน
ถ้าร้อนก็ห่มผ้าไม่ต้องหนา เพราะเพียงเพื่อความเหมาะสมของสังคม
กันอุจาด เพราะสังคมเขาถือว่าเปลือยกายมันอุจาด
และมันห้ามเขายากเสียด้วย เรื่องนี้มันรุนแรง
ก็เท่านั้น

แต่ถ้าเราไม่ยุ่งกับสังคม

เราอยู่ป่าที่ไม่มีคน ไม่มีสังคม เราไม่ห่วงเลยก็ได้

ถ้าไม่ป้องกันสัตว์ป้องกันแมลง

แต่ถ้าหลงในแฟน หลงในการแต่งอยู่

ก็ดังได้กล่าว ได้เล่ามาแล้ว

ยังผู้หญิง ยังต้องคิดให้ดี

อย่าแสดงความน่าอาย คือ

อย่าแสดงความอยากมากจนล้นออกโดยการแต่งตัวมากเกินไป

อ่านความอยากได้จากการแต่งตัว อ่านได้จริงๆ

มันน่าอายจริงๆ จงระวัง

ถ้าเราลดเสียไม่แต่งมาก ไม่ไปหลงเพ้อกับมันมาก

ลองคิดว่า เงินก็ไม่เสีย เวลาก็ไม่เสีย

ทุกข์อีกนานปีการลดลงหมด

ที่นี้เรื่อง **ที่อยู่**

ที่อยู่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะต้องเป็นสถานที่
ที่เป็นบ้าน เป็นวัง เป็นห้องหอบอะไรเลย
หมายถึงที่ไหนก็ได้ ที่เป็นที่พักสบาย
ไม่เดือดร้อน ปลอดภัย ไม่ทรมาณ

คือ เป็นสถานที่กันแดด กันลม กันสัตว์ที่มีพิษมีภัยได้
มีเนื้อที่พอจะนั่งจะนอน และจะเดินออกกำลังได้
เพราะ **“คน”**เป็นแห่งวัตถุที่กินเนื้อที่ ก็ต้องมีเนื้อที่ให้มันอยู่
ก็เท่านั้นเอง ที่หมายถึงที่อยู่

ไม่จำเป็นจะต้องเป็นบ้าน เป็นวัง เป็นวิหารใหญ่
เป็นสิ่งก่อสร้างโอโถงวิจิตรพิสดารอะไร

แต่ก็ไม่ใช่ออยู่บ้าน หรือ อยู่วัง หรืออยู่วิหาร ไม่ได้
ก็อยู่ได้ ถ้ามีสิ่งเหล่านั้นอยู่แล้ว

โดยไม่ได้ก่อทุกข์ให้ใคร แม้แต่ตัวเองหรือผู้อื่น

หรือ มีมากคนสมควรจะต้องกว้าง ต้องใหญ่ ตามเหตุตามผลนั้นจริง
ที่ถูกต้องคือ

จะต้องไม่ให้ตัวกิเลส ตัณหา อุปาทาน มาบงการ
ว่า ที่อยู่ต้องสวย สง่า โอโถง รุหรานะ
มาบงการว่า จะต้องดียังงั้น พร้อมยังงี้
พอสบายเท่านั้นเป็นใช้ได้

แต่ถ้ายังประณีต หรือดีพร้อมก็ไม่ใช่ไร
เมื่อผู้รู้แจ้งนั้น

ไม่คบกับตัวกิเลส-ตัณหา-อุปาทานแล้ว ก็ไม่มีปัญหา

ท่านก็ไม่หลง ไม่เห่อเหิม ไม่ยึดถืออะไร

ท่านอยู่ที่ใดก็ได้ ที่ไหนก็ได้

ขอให้เป็นที่อยู่ที่เหมาะสม ป้องกันความไม่จริงจังได้

และให้ประโยชน์แท้จริงได้ก็เพียงพอแล้ว

ดังนั้น ผู้รู้แจ้งจึงอยู่สถานที่ใดก็ได้

นอนที่ใด ที่ไม่ต้องร้อนเกินไป ไม่หนาวเกินไป

ไม่ถูกรบกวนจากสัตว์ที่มีพิษ ไม่ทุเรศเกินไป

ท่านก็นอนได้

ไม่จำเป็นว่าจะต้องมีฟูก มีเตียง มีหมอน

จะมีก็เพียงผ้าห่มป้องกัน เมื่ออากาศหนาวก็เท่านั้น

ความจำเป็นจริงๆก็มีเท่านั้น

แต่ถ้าผู้ใดจะพยายามฝึกฝนหัดนอน

โดยไม่มีที่นอน ไม่มีหมอน แต่ใจมันก็ยังทุกข์

เพราะรู้สึกไม่สบายอยู่ละก็

ท่านก็ยังไม่ขาดจากกิเลส

ไม่ขาดจากความยึดถือ ท่านยังรักษาสัมผัสอยู่

ก็ต้องพยายามฝึกไป

มีสติตรงไป

ให้เห็นความจริงแท้เจ้าวิชชาต่างๆให้ได้ จนเราสบายได้

ไม่มีความเดือดร้อน ไม่ทุกข์ในการนอนเช่นนั้นนั้นแหละ

ท่านก็พ้นจากกิเลส หหมดความไม่รู้

และก็มีใช้ว่า พระอรหันต์จะนอนเตียงนอนฟูก มีหมอนไม่ได้

เมื่อท่านเป็นพระอรหันต์จริง

ท่านนอนที่นอนชั้นดีเยี่ยมนุ่มเนียนพร่างพร้อมอย่างไร

ก็เท่ากันกับท่านนอนไม้กระดานแผ่นเดียว

ความรู้ของท่านเท่าเดิม

แต่ความรู้สึกของท่านเท่านั้น ที่ไม่เท่าเดิม

มันก็รู้สึกตามความเป็นจริง

ส่วนเรื่อง **ยารักษาโรค** ไม่ต้องอธิบายอะไรกันมาก

เพราะไม่ใช่เรื่องของกิเลส ตัณหา อุปาทานอะไรมากนัก

แต่กระนั้น ก็ยังมีคนหลงติดยาต่างๆอยู่จนได้

ยาต่างๆเหล่านั้นก็เรียกกันว่า *ยาเสพติด*

อันเป็นยาจริงๆให้ผล ให้ประโยชน์บ้าง

และที่ไม่ให้ประโยชน์เลยก็มี เช่น บุหรี่ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้ใดยังละขาดไม่ได้

แม้บุหรี่ ก็ตัดขาดไม่ได้ ก็อย่าพึ่งหวังเลยว่าจะเป็นผู้พ้นทุกข์ได้

บุหรี่ไม่ใช่ของเสพติดที่ลึกล้ำอันใดเลย

คนผู้หลงอยู่ จึงมีจิตอ่อนแอ และหนีไปด้วยความหลงอยู่อย่างมาก

รสของบุหรี่ยังจะมีอะไรมากมาย รสนำเวียนหัวด้วยซ้ำ

แต่หลงอยู่ในรสของอุปาทาน หลงอยู่ในรสของอารมณ์เพลินๆ

ซึ่งเป็นอารมณ์ต้นๆ ไม่มีของจริงเลย

นี่ลี ร้ายกาจนัก

ถ้าเห็นผู้ใดยังสูบบุหรี่อยู่

ก็พึงอ่านได้ทันทีว่า ผู้นั้นยังไม่ใช่ “พระอริยะสูงสุด”

หรือ ยังไม่ใช่ผู้พ้นทุกข์ได้ถึงที่สุดเป็นอันขาด

ยังคือ “คน” ผู้ยังคน ยังกวนอยู่

แม้จะนั่งเหลือง โกงหนั ผ่านพิธีบวชมาแล้ว

และมียศตำแหน่งเป็นนั่นเป็นนี่
จนถึงขนาดขึ้นพระราชอาชญาอะไรก็ตาม
นอกนั้น ก็เป็นยาเสพติดด้วยความหลงอย่างอื่น
แต่ก็เป็นอุปาทานเหมือนกัน
ยาจริงๆนั้น คือ
ยาที่จะบำบัดโรคที่มันเกิดจากเชื้อโรคที่มีในร่างกายจริงๆเท่านั้น
ถ้าไม่มีโรค ยาก็ไม่มีควมจำเป็นอะไรกับร่างกายเลย

๐ ผ่าละเอียดยุทธศาสตร์ “คน” ถึงนิพพาน ๐

เราอธิบายทั้งกว้างทั้งลึก
ในเรื่องของ “กาย” กับ “จิต” ออกไปเสียไกลเอาการ
แต่ที่ต้องอธิบาย ต้องยอมออกไป
เพราะมันสำคัญกับพรหมจรรย์ และศาสนาจริงๆ ทั้งสิ้น
ใครรู้สึกว้า ว้า ฆาตดอน ก็ตั้งหลักใหม่ให้ดี
เราหันมาแยกแยะ “คน” ออกดูละเอียดๆกันอีกสักที
ท่านบอกว่า คน นำมาแยกออกได้เป็นส่วนๆ
จาก “กาย” กับ “จิต” นี้แหละ
พอจะหยิบมาอธิบายง่ายๆได้ ๕ ส่วน
แต่ละส่วน ท่านเรียกว่า “ชั้น” คือ แบ่งออกได้ ๕ ชั้น
เรียกชั้นนั้นๆว่า **รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ**
ได้ยินศัพท์ ๕ ตัวนี้แล้ว อย่าเพิ่งท้อใจ
มันไม่ใช่ของยากอะไรหรอก ที่จะรู้ให้ละเอียด
แต่ว่า เราจำเป็นต้องมีศัพท์เรียกชื่อมันไว้เท่านั้นเอง

เหมือนคน

ต้องมีชื่อต่างๆเจาะจงตัวไปเหมือนกัน

ไม่งั้น ก็ไม่รู้ว่าเป็นคนไหนต่อคนไหน

จะหมายเอา“คน” คนไหน ก็เลยชี้ลงไปไม่ได้ จึงต้องตั้งชื่อ ตั้งนาม ขึ้นมาเรียก บุญมี บุญมา สา สี ทองดี ทองเจิม อะไรกันไปต่างๆนาๆ

ลองขยายความดู

ที่ว่า “รูป” นั้น จะยังไม่อธิบายต่อละ

เพราะ “รูป” ก็คือ ที่ได้พุดถึง หรือ ที่ได้อธิบายมาแล้วทั้งหมด

อันคือ “กาย” ประกอบด้วย ดิน น้ำ ลม ไฟ นั้นเอง

และ มันก็ดัง“วัตถุ” แ่งๆก่อนๆ ไม่รู้เรื่องอันใด

ที่นี้ จาก“รูป” นี้แหละ

เพราะมี“นาม” จึงได้เกิดความสัมพันธ์ต่างๆได้

ถ้าไม่มี“นาม” ก็ไม่มีอะไรเกิดขึ้นมาเป็น“ความรู้สึกรู้”ได้

(ตอนนี้อ่าไปคิดถึงสิ่งอื่น ให้คิดถึงเรื่องของ“คน”แต่อย่างเดียว)

“นาม” ก็คือ “ชั้นธาตุ”

อีก ๔ ชั้นที่เหลือ คือ **เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ**

ทั้ง ๔ ชั้นนี้เรียกว่า “นามชั้น” หรือ รวมว่า “จิต” ก็ได้

ดังนั้น จะเรียกรวมๆว่า “วิญญาณ” ก็ได้เช่นกัน

(ขณะนี้เข้าใจดังนี้ไปก่อน)

ทั้ง“จิต” ทั้ง“วิญญาณ”นี้ ก็คือ “นามชั้น”

ที่นี้ “จิต”จริงๆ กับคำว่า“วิญญาณ”นั้น มันเรียกแทนกันได้

เพราะ “ธาตุที่รับรู้อะไรต่ออะไรทั้งหมด” เราเรียกว่า“วิญญาณ”

และ เจ้าการรู้อะไรทั้งหมด คือ คนที่มีสัมปชัญญะอยู่รับรู้ได้
ก็คือ “จิต” นั่นเองทำงาน

ถ้า “จิต” ไม่ตื่นไม่ทำงาน ก็รู้ไม่ได้ ดังอธิบายแล้ว
เพราะฉะนั้น ถ้า “จิต” ไม่ตื่น “วิญญาน” ก็ไม่มีโอกาสรับรู้อะไรเลย
พอ “จิต” ตื่นทำงาน “วิญญาน” ก็ได้รู้
ดังนั้น จึงเรียกเจ้าคำว่า “จิต” กับคำว่า “วิญญาน” แทนตัวกันได้ ดังนี้
(นี่คือขั้นธรรมดาสำหรับการอธิบาย อย่าเพิ่งคิดไปไกลสำหรับผู้รู้)

จิต กับ **วิญญาน** จึงแนบเนื่องเกือบเหมือนตัวเดียวกัน
แต่ไม่ใช่ตัวเดียวกันหรอก

จิต มันเป็นเหมือนหัวหน้า เทียบได้กับ **อธิบดี** ของกรม

วิญญาน คือ **เลขานุการ** กรม

กรมในที่นี้ คือ กรมแห่งคน

หรือจะสมมุติว่า **“จิต”** เปรียบเหมือน **“รัฐมนตรีของกระทรวง”**

“วิญญาน” ก็เทียบได้ เป็น **“ปลัดกระทรวง”** นั่นเอง

ที่นี้ ก็เหลือ **เวทนา สัญญา** และ **สังขาร**

สามตัวนี้ ก็คือ **เจ้าหน้าที่** สังกัดในกรมนั่นเอง

มีหน้าที่แต่ละคนก็แต่ละอย่าง

เปรียบได้กับหัวหน้ากองต่างๆ ในกรมเดียวกัน

เวทนา คือ **ความรู้สึกขั้นแรก** เป็นเจ้าหน้าที่ด่านแรก

ถ้า “รูป” คือ ร่างกายของเรา เริ่มทำงาน

เมื่อเปิดประตู คือ เปิดทวาร ๖ จิตก็ตื่น พร้อมที่จะทำงาน

สมมุติว่า เปิดประตูตา
พอดตาไปสัมผัสกับภาพสิ่งหนึ่งเข้า สมมุติว่า ภาพสีแดง
ขณะนั้นแหละ เราเรียกว่า “เวทนา”

คือ **“ความรู้สึกประตูดแรกที่บอกว่าสีแดง”**

หน้าที่ของ“เวทนา” มีเท่านี้

คือ รับรู้สีเท่านั้น ว่าอะไรเป็นอะไร? ไม่มีหน้าที่อื่น
ดังนั้น จงเข้าใจให้ดี

คำว่า“เวทนา” ก็คือ “ความรู้สึก”

และบอกแจ้ง สิ่งที่เกิดขึ้นนี้ตามความเป็นจริง เท่านั้น

บอกไปไหนล่ะ?

บอกไปที่ “จิต” และ “วิญญาณ”

คือ พบอะไร หรือ สัมผัสอะไร ทางประตูไหนก็ตาม

ก็รับรายงาน**อธิบดี(จิต)** และ **เลขาธิการกรม(วิญญาณ)**

ตามที่ได้รับรู้สึกนั้นทันที เป็นหมดหน้าที่ ของ **“เวทนา”**

ไม่มีหน้าที่อื่นอีก

คนใด มองพบภาพอะไร “เวทนา”ก็ทำงานเพียงเท่านั้น

คือ รับรู้แต่แค่เพียงภาพนั้นตามที่เห็นโดยแท้จริงเท่านั้น

ถ้าจิตตัวอื่นๆ คือ เจ้าพวก“สัญญา” พวก“สังขาร” ไม่ทำงานต่อ

(คือ ไม่รับงานที่เวทนายรับรู้แล้วนั้น มาทำต่อ)

คนคนนั้น ก็จะไม่ได้มีอาการอื่นๆต่ออีกเลย ก็จะเฉยๆว่างๆ

รู้ว่าสีแดงแล้ว ก็รู้กันเท่านั้น

ไม่รัก ไม่ชอบ ไม่โกรธ ไม่หลง

ดังนั้น ก็ไม่สุข ก็ไม่ทุกข์ใดๆเลย

[คำว่า **สุข-ทุกข์** ในที่นี้ขอชี้แจงนิดหน่อย
เพราะมีท่านผู้รู้แปล “เวทนา” ว่าเป็นตัว**รู้ทุกข์ รู้สุข**
ซึ่งทำให้ชวนงง

คำว่า “สุข” และ “ทุกข์” ในความหมายของภาษาไทย
ควรจะเป็นคำเรียกขาน หรือให้ความหมายสุดยอดแห่งความรู้สึก
จึงจะใกล้เคียง

เช่น พอเห็นสีแดง
และ จิตมี **การปรุงแต่ง**กับความชอบ จึงเกิดรัก
และเมื่อได้มา**สมรัก** ก็“สุข” ถ้า**ไม่ได้มาสมรัก** ก็“ทุกข์”
นั่นคือ“สุข” กับ“ทุกข์” เป็นคำให้ความหมายในขั้นสุดยอดของอารมณ์
ไม่น่าจะเอาไปไว้ที่“เวทนา” ถ้าอธิบายในสำนวนของภาษาไทย

เพราะฉะนั้น ในคำอธิบายของข้าพเจ้านี้
จะไม่ขอชี้แจงมากเกี่ยวกับเรื่องนี้
แต่ขอให้ผู้รู้ได้โปรดลองตรองดูอีกบ้าง

และ ข้าพเจ้าจะใช้ศัพท์คำว่า“ทุกข์” ว่า“สุข”
ตามความหมายที่ข้าพเจ้าเข้าใจดังกล่าวนี้แล้ว ในหนังสือนี้]

เมื่อไม่เกิดอะไรเลยในอารมณ์ สีแดงนั้นก็ผ่านไปเฉยๆ
คนคนนั้นก็จำไม่ได้ด้วยซ้ำไปว่า ได้พบสีแดง

เพราะ “เวทนา” มันไม่มีหน้าที่จดจำอะไร
หน้าที่ของมันเอาแต่รับรู้สึกเท่านั้นจริงๆ

และเป็นด่านแรกของ“จิต”ด้วย
พอทำงานทีหนึ่ง ก็หยุด เหมือนเราเอาปากกาจูดลงไปบนกระดาษ

จุดตึกลงไปทีหนึ่ง ก็เกิดจุดขึ้นจุดหนึ่ง เราก็หยุด
นั่นคือ เปรียบได้กับ**เวทนา**ทำงาน

แต่ถ้าประตูดายังเปิดอยู่ และยังคงมองเห็นสีแดงอยู่
คือ สีแดงนั้น ยังอยู่ตรงๆลูกตาอยู่ และ“จิต”ก็ไม่หันเหเฉไปไหน
ภาพสีแดงมันก็ย่อมเดินทางตามกฎแห่งความจริง
มากระทบลูกตาแน่

และ “เวทนา”ก็จะทำหน้าที่รายงานให้จิตรับรู้ด้วยตัวเอง
ว่า สีแดง-สีแดง-สีแดงๆๆๆ

เหมือนกับ เราเอาปากกาจุดลงไปเ็นกระดาษ
จุดแล้วจุดเล่าไม่หยุดนั่นเอง **แต่ก็สักแต่ว่าจุดเท่านั้นนะ**
จำไม่ได้หรอกว่าจุดอะไรลงไป และมีกี่จุด

“จิต” ยังไม่รู้เรื่องมากกว่าที่รู้

เพียงแต่สักแต่ว่า“สีแดง” ซึ่งเป็นสีมีลักษณะอย่างนี้ ก็เท่านั้น

ถ้าหยุดตีปากกาลงบนกระดาษเมื่อใด ก็หยุดรู้เมื่อนั้น
นั่นคือ “เวทนา” หยุดทำงานเมื่อใด ก็หยุดรับรู้ว่า “สีแดง” เมื่อนั้น

และ ก็จำไม่ได้เลยว่า เมื่อก็เราได้พบสีแดง

“เวทนา”ทำหน้าที่เพียงปัจจุบัน แล้วก็ดับ

หากมี “เวทนา” ตัวใหม่เกิดอยู่อีก ก็มีสีแดงอีก

หากไม่มี“เวทนา”ตัวใหม่เมื่อใด ก็จบอีกเมื่อนั้น

และ ถ้า“จิต”ตัวอื่นไม่รับหน้าที่จาก“เวทนา”ไปทำต่อ
สิ่งนั้นก็สักแต่ว่า สีแดง เท่านั้น

“เวทนา”หยุดอ่านคำว่า “สีแดง”

หรือหยุดรับรู้คำว่า “สีแดง” เมื่อใด

ก็หยุดทุกอย่างลง สีแดงก็ลึกลับแต่ว่าสีแดง

เวทนา ก็ลึกลับแต่ว่าเวทนา

หรือคือ ความรู้สึกรู้ ก็ลึกลับแต่ว่า ความรู้สึกรู้

ไม่มีอะไรเกิดขึ้นต่อจากคำว่า “สีแดง”

ไม่มีอะไรเกิดขึ้นต่อจากคำว่า “ความรู้สึก” (เวทนา)

ทุกอย่างก็เฉยๆ ไม่มีเมื่อไหร่

ไม่มีจำสีแดงได้ ไม่มี “ความรู้สึก” อื่นๆ และไม่มีอารมณ์อื่นใด

ก็มีเรื่องเท่านั้น แล้วมันก็เฉยๆ

ไม่รู้เรื่องอันเนื่องมาจากสีแดงอีกเลย

เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

ทีนี้ ลองนึกถึงตัวเองดูซิว่า

เราเคยมีความรู้สึกอย่างนี้ไหม?

คือ มองเห็นอะไรก็เห็นสิ่งนั้นอยู่ยงยืนแหละ

[ที่จริงเหตุการณ์อย่างนี้ จะนำมาอีกไม่ได้เลย แต่ถ้ามีเหตุการณ์
อย่างนี้แล้ว เพียงแต่จิตตัวความจำ (สัญญา) ทำงานต่ออีกนิดเดียว นิดเดียวจริงๆ
จึงจะนำมานึกดูอีกทีได้ ก็ให้เอาตัวนี้ นั้นแหละ มานึกดู]

และอาการอย่างนั้น เรียกว่า ลึกลับแต่ว่าเห็นสิ่งนั้นเท่านั้น

พอละสายตาไปแล้ว ก็จำไม่ได้แล้วว่าเห็น

แต่ถ้าจิตลักษณะอื่นไม่ทำงานต่อเลย

ตนก็จะไม่รู้จริงๆว่า ได้ผ่านอาการนั้นมาแล้ว

นี่คือ ด่านแรกของ “จิต” หรือด่านแรกที่ “วิญญาน” รับรู้

พยายามทำความเข้าใจให้ดี

ขณะนี้ เรากำลังแยกเอาเศษหนึ่งส่วนล้านของอณูมาผ่าออก

แล้วหยิบส่วนนั้นๆมาอธิบายกันอย่างสโลว์โมชั่น หรืออย่างฉายภาพหนังช้า

เพราะความจริง “เวทนา” หรือ“จิต” หรือ “วิญญาณ” ที่ว่านี้
มันไม่ได้ทำแล้วหยุด ทำแล้วหยุด หรือ ทำอย่างเชื่องช้า
อย่างที่เราชี้แจงลักษณะอาการของมันอยู่นี้หรือ
มันทำงานเร็วเสียยิ่งกว่าแสง ยิ่งกว่าเสียง
ยิ่งกว่าไฟฟ้าอีกหลายต่อหลายเท่าหนัก

คงจะพอเข้าใจแล้วถึงหน้าที่“เวทนา”

ถ้ายัง ก็กลับไปอ่านบททวนซ้ำๆชุดๆอีกใหม่ แล้วค่อยมาฟังต่อ

สมมุติต่ออีกนิดหนึ่ง สมมุติว่า ประตูกายทำงาน
บังเอิญประตูกาย (ทวารทางกาย) กำลังได้รับการกระทบ คือ ถูกตี
“ความรับรู้” คือ เวทนา ก็จะทำมาก่อนเพื่อน
คือ รับรู้ว่า “ถูกตีเจ็บ”

ถ้าจิต ตัว(ลักษณะ)อื่น คือ สัญญา กับ สังขาร
ไม่รับงานที่เวทนารับไว้แล้ว มาทำต่อ

เราก็จะเฉยๆอีกแหละ

เราก็จะไม่เดือดร้อน ไม่กังวล ไม่รัก ไม่ชัง ไม่ทุกข์ ไม่สุขใดๆ

**“ความเจ็บ”นั้น ก็ผ่านไปเฉยๆ
คนคนนั้นก็จำไม่ได้เลยว่าเจ็บ
ก็จะไม่ทุกข์ด้วยความเจ็บนั้นเลย
แม้ความเจ็บนั้นมันจะยังคงมีอยู่
และ “เวทนา” ก็ยังคงทำงานอยู่**

“จิต” ก็จะคงรับรู้อยู่เรื่อยๆว่า “เจ็บ” เช่นกัน

ทว่าก็สักแต่ว่า “เจ็บ” ก็ไม่มีอะไรเกิดมากกว่านั้น
ยังไม่มีความสุข ยังไม่มีทุกข์ หรือ มีรัก มีชิงอะไร

ค่อยๆ คิดตามช้าๆ คิดให้ละเอียดดีๆ
ที่นี่ ตัว **“สัญญา”** มันทำงานหน้าที่อะไรล่ะ?

“สัญญา” มันทำหน้าที่ **“จำไว้”**

พอตาไปเห็นสีแดงเข้า

“เวทนา” คือ *ความรู้* หรือ *ความรู้สึก*
ทำงาน รายงานว่า “เห็นสีแดงแล้ว”

ผู้อยู่ในกรรมที่จะรู้

คือ ับรายงานว่า “เห็นสีแดงแล้ว”

ก็มีตั้งแต่ **อภิปตี** คือ “จิต”

ไปจน **เลขาณูการกรม** คือ “วิญญาณ”

และ “รู้” เฉยๆ เหมือนกัน

เท่าที่ตัว “เวทนา” มันรู้เท่านั้น

ไม่มากกว่านั้นเหมือนกันหมดทุกตัว

แม่เจ้า “สังขาร” ตัวสำคัญ

ซึ่งเป็น “จิต” ด้านที่ ๓

อยากเอางานนี้มาทำต่ออย่างไร

ก็ยังทำไม่ได้ เพราะมันยังอยู่ห่างๆ

มันจึงไม่มีสิทธิ์ข้ามชั้นหรือข้ามจิตตัวอื่น

แย่งคว้าเอางานนั้นมาทำก่อนได้

ต้องผ่านด่าน “สัญญา” ก่อน

ถ้า“สัญญา” ไม่รับงานมาทำ
งานนั้นก็จบลงเท่านั้นเอง
เท่ากับไม่มี“สัญญา” หรือไม่มีความจำ
สีแดงก็สักแต่ว่าเห็น แล้วมันก็ผ่านไปไม่รู้เรื่องอะไร
เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลย จำก็ไม่ได้

ต่อเมื่อ“สัญญา”

คือ เจ้านานที่สองนี้ “ทำงาน” ต่อ คือ จะ “จำเอาไว้”

หรือ แม้เรื่อง“ถูกตีเจ็บ”ก็เหมือนกัน
ก็จะจำเอา“ความเจ็บ”นั้นไว้

เมื่อ“สัญญา”ทำงานดังนี้ “ความกำหนดรู้-ความจำได้”จึงเกิดขึ้น
จิตจึงจะเกิดความจำสีแดงนั้นได้ด้วย

และวิญญาณก็รับรู้ได้จำสีแดงไว้แล้วด้วย

เมื่อ“สัญญา”ทำงานเสร็จ มันก็หยุดเช่นกัน
เพราะหน้าที่มันก็มีแค่กำหนดรู้-จำไว้เท่านั้น

พอจำแล้ว ก็รายงานไปให้ทุกหน่วยทราบ
ทุกหน่วยนั้นก็คือ“จิต” และ “วิญญาณ” ก็ต่างรู้ละว่า “สัญญา”ทำงาน
คือ “กำหนดรู้ว่าสีแดง-จำเอาสีแดง” ไว้แล้วว่า

“เออ! เคยได้เห็นสีแดงนี่แล้ว”

หรือ “เออ! เคยถูกตีเจ็บ”

สีแดงมันเป็นยังไง รสชาติความเจ็บจริง ๆ มันเป็นอย่างไง ก็จำไว้หมด
ตามที่“เวทนา”รู้สึกแล้วรายงานมา

แล้วก็หยุดหน้าที่ของมัน เมื่อได้ “จำไว้แล้ว”

ก็จะรู้ละว่า มันเคยได้ผ่านมาแล้ว จะนำมานึกทบทวนต่อภายหลังอีกก็ได้

ถ้า**“สัญญา”** คือ เจ้าตัวหน้าที่**“จำเอาไว้”** นี้ทำงาน
“บันทึกความจำ”ลงไปอย่างแน่นอน หรือ หนาแน่น
เราก็นำมานึกทบทวนได้ง่าย คือ **“จำได้แม่นยำ”** นั่นเอง

ถ้าเจ้า**“สัญญา”** คือเจ้าตัวจำไว้นี้ ทำงานแต่ผิวเผิน
ก็จะหวนรำลึก หรือ นำมานึกคิดอีกที่**“ยาก”**
คือ **“จำไม่ค่อยได้”** นั่นเอง

หน้าที่เจ้า**“สัญญา”** ก็มีเท่านี้ จริงๆ
ทำเสร็จ รายงานหน่วยต่างๆเสร็จ ก็เฉยเมย ไม่ทำอะไรต่อ
และ ไม่มีหน้าที่ไปก้าวกายอื่นอีกเป็นอันขาด
เพราะมันทำงานหน้าที่ของมัน มันก็ทำงานของตัวเองของมัน
คือ **“กำหนดรู้-จำไว้”** เท่านั้นเอง

ถ้าคนผู้ใด **“จิต”**ทำงานเพียงเท่านั้น
คือ พอเห็น**“สีแดง”**ปั๊บ
“เวทนา”หรือเจ้าหน้าที่ด่านแรก **“รับรู้ลึก”**ทำงานปั๊บว่า **“เห็นสีแดงแล้ว”**
แล้ว**“สัญญา”**หรือ เจ้าหน้าที่ **“กำหนดรู้ตาม-จำไว้”**
ก็ทำงานต่อไปอีกว่า **“อ้อ! สีแดง”**

แล้ว “คน” คนนั้นปล่อยให้ “จิต”ทำงานเพียงเท่านั้น
เขาก็ไม่เดือดร้อน เขาก็ไม่กังวล เขาก็ไม่รู้ลึกทุกข์ ไม่รู้ลึกสุขอะไร?

แม้**“ความเจ็บ”**ดังที่ได้ยกตัวอย่างมาแล้ว จะมากระทบกาย
ถ้า **“จิต”**ของเขาทำงานจริงเพียงสองด่านเท่านั้น
คือ **“เวทนา”** กับ **“สัญญา”** ทำงานแล้ว ก็จบลง
เขาก็จะไม่เดือดร้อนอะไร

ความเจ็บก็เป็นความเจ็บ

เขาก็รู้รสมันแต่เพียงว่าเจ็บ เป็นภาวะที่ต้องทน ต้องต่อสู้

ตราบที่ความจริง คือ “เหตุ” มันยังอยู่

เขาจะรู้ตามความจริงนั้นๆ เจยเมยอยู่อย่างนั้นเอง

เขาก็ปล่อยเฉย ไม่แก้ไขอะไร

มันกระทบกายแล้ว เขารู้แล้ว เขาจำได้แล้ว

มันก็ผ่านไปเท่านั้น ความรู้สึกอื่นเขาก็ไม่มี

มันก็รู้แค่ว่า สีแดง แค่ว่าเจ็บที่ถูกตี

ทนได้ก็ทนอยู่ ทนไม่ได้ก็ตายไป

เพราะความรู้สึกอื่น

จะเป็นความรัก ความซึ้ง ความทุกข์ ความสุข ความมีชีวิตชีวา

ความเด่นเร่าอะไรก็ตาม มันอยู่ที่หน้าที่ในด้านอื่นต่อไป

สองด้านนี้ไม่มีหน้าที่

จึงยังไม่เกิดรัก เกิดซึ้ง เกิดทุกข์ เกิดสุข เกิดชีวิตชีวาอะไร

ถ้าใครพยายามทำให้ได้ดังนี้

ผู้นั้นก็คือ พระอริยะชั้นต้น หรือ ชั้นต่ำแล

คือ ให้จิตทำงานแต่เพียงสองด้านนี้เท่านั้น

(คือ ยังไม่มีด้าน“สังขาร” หรือ ยังไม่มี“สังขาร”จริงๆ)

แต่คนเราที่ยังไม่บรรลุอรหัตต์

ยังสั่งการบังคับจิตตัวต่อไป

[ที่จริงเขาเรียกจิตเจ้าพวกหัวหนังกองต่างๆนี้ว่า **เจตสิก**

แต่อย่าไปใส่ใจกับศัพท์แสงอะไรนัก มันจะวุ่น

เรื่องมันยังละเอียดและวุ่นๆอยู่แล้ว]

ไม่ให้ทำงานนั้น ยังทำไม่ได้

เพราะยังไม่รู้จักจุดว่า จะทำอะไร? ตรงไหน?

ขณะนี้ ถ้าท่านผู้อ่านตรงใจตามมาให้ดี ๆ

ก็พอจะรู้ละว่า ทำตรงไหน? จึงจะไม่ทุกข์

ไม่ต้องมีชีวิตชีวาเกินไป

หรือ จะให้เป็นเพียง สักแต่ว่า **รู้** ว่า **จำ** เท่านั้น

ก็คือ ทำตรงจิตเราเอง

โดยขณะนี้

เรากำลังนำอนุของจิตดวงหนึ่งออกมาแบ่งเป็น ๔ ส่วน

ส่วนแรก คือ **“เวทนา”** (ความรู้รับรู้)

ส่วนที่สอง คือ **“สัญญา”** (ความกำหนดรู้ตาม-ความจำไว้)

ส่วนที่สาม คือ **“สังขาร”** (ความนำเอา

กิเลสตัณหา อุปาทาน มาผสม

แล้วจัดการ“ตน” หรือละเลงเสียด้วย)

ส่วนที่สี่ คือ **“วิญญาณ”** (ความรู้รวบรวมยอด

หรือ ด้านสุดท้ายของจิต)

ดังนั้น พออ่านมาถึงตรงนี้

ถ้าใครพอจะเข้าใจได้ก็จะรู้ละว่า

ตรงไหนที่เราจะทำให้กิเลสขาด

จะทำให้หมดความรู้สึกสุขและทุกข์

คือ จะตัด หรือระงับ“จิต” ตรงช่วงไหน

จึงจะเรียกว่า **“พ้นทุกข์”** ถึง**“นิพพาน”** ได้

เพราะฉะนั้น มาตั้งใจรู้จักจิต

(หรือ ที่ถูกเจตสิก แต่ข้าพเจ้าจะไม่เรียกละ จะคงเรียกจิต)

ตัวที่สาม ต่อไปให้ตี

“จิต” ตัวอื่นใดก็ไม่ร้ายสำคัญเท่าตัวนี้

ตัวนี้แหละ คือ “จิต” ด่านที่ร้ายที่สุดสำคัญที่สุด

พระอรหันต์ทำนุรู้จักด่านนี้ดีที่สุด ท่านควบคุมด่านนี้

ปิดประตูด่านนี้ได้ แล้วไม่เปิดอีก

ด่านนี้จึงเป็นด่านตายสำหรับ“แขก” (อาคันตุกะ)

หรือ กิเลส ตัณหา อุปาทาน

ผู้ยังไม่เป็นพระอรหันต์ ถ้าอยากเป็น

ก็ต้องหาด่านนี้ให้พบ หาด่านนี้ให้เจอ

เอาจิตตัวเองมาผ่าดูดีๆ แล้วก็พยายามใช้สติสอดส่อง

ค้นหาด่านนี้ให้พบ

พระอริยบุคคลจะต้องรู้อย่างนี้

และพระอริยบุคคล ผู้รู้แจ้ง อย่างนี้

ก็พยายามปิดประตูด่านนี้ให้ขาดจาก“แขกจร” (อาคันตุกะ)

และฆ่า“แขกประจำ”(อาคันตุกะ)ให้ตาย สนิทไม่ให้เหลือ

อันคือ กิเลส ตัณหา อุปาทานนั้นให้ได้

ถ้าได้เด็ดขาดเมื่อใด ก็เป็นพระอรหันต์เมื่อนั้น

ด่านนี้คือด่านที่สาม ด่านนี้คือ ด่าน**“สังขาร”**

เจ้า“สังขาร” มีหน้าที่อะไรละ?

เจ้านี้มีหน้าที่มากกว่า**หัวหนังกอง** ตัวอื่นๆ

คือมากกว่า**“เวทนา”** และ**“สัญญา”**

มันมีหน้าที่หลงรับ“คนนอก” หรือ“แขกจร”(อาคันตุกะ)

และหรือ หลงคบ“คนใน”หรือ“แขกประจำ”(อาคันตุกะ)

ให้**ทำงานร่วม**เสมอ

งานที่ว่านี้ก็เป็นงานสำคัญยิ่งด้วย ที่จะทำให้มีการ **“เกิด”**

คือ งาน**“คน”** หรืองาน“ละเลง” หรืองาน“กวน”

เรียกอะไรก็ได้ หรืองาน“นำมาผสมรวมๆกันเข้า”

ซึ่งพระท่าน ก็เรียกเป็นภาษาพระๆว่า **“ปรุงแต่ง”** นั่นเอง

และ การ“ละเลง”ของเจ้า “สังฆาร”นี้

มันซี้มักเอา“แขกประจำ”(อาคันตุกะ) หรือ “แขกจร”(อาคันตุกะ)เข้ามา

ร่วมละเลงด้วย หรือ เข้ามา“คลุกเคล้า”

หรือ **“คน”** ด้วยเสียด้วย จึงได้เกิดยุ่งกันใหญ่

“แขกจร” หรือ **“แขกประจำ”** ที่ว่านี้

ก็คือ **“กิเลส”** บ้าง **“ตัณหา”** บ้าง **“อุปาทาน”** บ้างนั่นเอง

ลองยกตัวอย่าง“แขก”(อาคันตุกะ) ต่างๆสารพัด มาดูหน้าบ้างก็ได้ มีเช่น :-

๑. ความกำหนัดยินดี เราร้อน ไฟหา

๒. ความคิดประทุษร้าย

๓. ความไม่รู้จริง หรือ เข้าใจเอาความไม่ถูก ว่า “ถูก”

๔. ความโกรธแค้น

๕. ความผูกใจเจ็บ

๖. ความลบหลู่บุญคุณท่าน

๗. ความดีเสมอ

๘. ความอัสสาริษยา

๙. ความตระหนี่ถี่เหนียว

๑๐. ความถือตัว ถือดี
๑๑. ความสงสัยลังเล
๑๒. ความหดหู่ใจ
๑๓. ความเห็นที่ยังไม่ถูกแท้ที่สุดหมด
๑๔. ความเป็นผู้ไม่ละอาย
๑๕. ความฟุ้งซ่าน คิดวาดคิดฝันไปต่างๆนานา หยุดไม่ลง
๑๖. ความไม่เกรงกลัวบาป
๑๗. ความคิดหวัง เพื่อหา
๑๘. ความมั่งงั่งเหงาหวนนอน ความยังหรี ยังไม่ตื่นเต็ม
เป็นต้น

ยังมีอีกนับไม่ถ้วนตัวเล็กตัวน้อยแยกแยะอยู่อีก ก็มีมากมายก่ายกอง

เจ้าพวกนี้แหละ คบหาไม่ได้เป็นอันขาด เลวแท้ทั้งนั้น

**ถ้าไม่ตัดให้ขาดจากจิตเรา โดยขึ้นเรายังคบหาอยู่ไม่ว่าตัวใด
เราเป็นไม่มีวันพ้นทุกข์เด็ดขาดเป็นแน่นอน**

เพราะฉะนั้น

ถ้าใครยังปล่อยให้“สังขาร”ทำงาน **“คน”**กับเจ้าพวกนี้ต่อไปละก็
ทุกสิ่งทุกอย่างที่จิตได้รับ หรือ ทำงานมาแล้ว ก็จะไม่บริสุทธิ์ขึ้นมาทันที
ด้วยเหตุเพราะจะต้อง **ถูก“ละเลง” หรือถูก“คน” ถูก“คลุกเคล้า”** นี้เอง

ลองนึกย้อนไปถึงตอนต้น

ที่ข้าพเจ้าได้เปรียบเทียบในแก้วน้ำใบหนึ่ง

ถ้ามีน้ำบริสุทธิ์ และ แม่จะมีน้ำเชื่อม เข้ามาอีก

โดยไม่ได้เกิดการ **“คน”**

หรือ แม้จะเติม “น้ำปลา” เข้ามาอีก
ถ้าไม่เกิดการ **“คน”** ขึ้นมาละก็
ทุกอย่าง เราก็รู้แจ้งถึงของจริงของแท้ แต่แรกแต่เริ่มได้
รู้อย่างถูกต้องด้วย

รู้แบบนี้ คือ ความรู้ที่เรียกว่า **“วิชา”** หรือ **“ญาณ”**
คือ รู้ความจริงแท้อย่างกระจ่าง อย่างถูก
และ**เมื่อไม่“คน”อะไรก็ไม่เกิด**
แต่ถ้า**“คน”**น้ำต่างๆในแก้วนั้นขึ้นมา เมื่อใด
มันก็**เกิด**“น้ำโอชะบาน”ขึ้นมาทันที
เป็นน้ำรูปใหม่ หรือ สีใหม่ รสใหม่ กลิ่นใหม่
เป็นของใหม่ “เกิด”ขึ้นมาแล้ว
มีชีวิตชีวาใหม่ขึ้นมาแล้ว มีตัวตนของสิ่งใหม่เกิดขึ้น
เรียกว่าเจ้า “น้ำโอชะบาน”

นี่คือ การ“เกิด”แท้ๆ เกิดจริงๆ
การ“คน” หรือ“ละเลง”นั้น พระท่านเรียกว่า **“สังขารธรรม”**
ถ้าไม่มี**“สังขารธรรม”**
หรือไม่มีการ“คน” การ“ละเลง” หรือ การ“ปรุงแต่ง”
ก็จะมี**“ความเกิด”** คือ จะไม่มีของใหม่เกิดขึ้น

○ วงจรของขั้นที่ ๕ ○

เราหันไปหาการสมมุติ “สีแดง” กับ “ถูกตีเจ็บ” อีกที
เมื่อ **“เวทนา”** คือการ“รับรู้”ทำงาน
และส่งผ่านต่อมาให้**“สัญญา”** คือความ“จำเอาไว้” ทำหน้าที่“จำไว้”

แล้ว ก็ส่งผ่านไปให้**“สังขาร”** เจ้า**“สังขาร”**ก็ทำงาน

ขอสมมุติว่า รับประทานหรือร่วมเอา**“แขก”** (อาคันตุกะ)

โดยรับเอาร่วมเอาตัว**“รักชอบ”(แขก-อาคันตุกะ)**มาร่วม**“ละเลง”**

ก็จะเกิด**“รักชอบสีแดง”**ขึ้นมาทันที

เจ้า**“รักชอบสีแดง”**นี้

เปรียบเหมือน**“น้ำโอชะบาน”** เป็นตัวตนอันใหม่ เป็นของใหม่ เป็นของที่มีรูปร่างสีกลิ่นไม่เหมือน**ของเดิมของแท้ของจริงแล้ว**

“ตัวตนใหม่”นี้ จึงเกิดเป็น **รูป-นาม** ขึ้นมาใหม่ นั่นเอง

เมื่อเป็น**รูป-นาม**ขึ้นมาแล้ว มันก็ทำงานต่อทอด หรือ โยนงานที่มันทำแล้ว ให้ดำเนินต่อไปอีก

เมื่อ**“สังขาร”**ทำงาน คือ **“คน”**แล้วเสร็จ ส่งไปยัง**“วิญญาน”**

“วิญญาน”ด้านใหญ่ด้านสุดท้าย ที่คอยรับรู้ทุกวาระ ก็**“เกิด”**มีของใหม่ขึ้น จึงเรียกว่า**“วิญญาน”** ก็ยังเกิดอยู่

“วิญญาน”ก็**ไม่ขาดตอน**

“วิญญาน”ก็**ไม่ดับ**

ความเกิดใหม่ยังมีอยู่ที่“วิญญาน”

ภาษาคนจะเรียกว่า“วิญญาน”เกิดอยู่ก็ได้

นี่แหละคือ การเกิดของ**“วิญญาน”**

ตราบไตยังมี**“สังขารธรรม”**

คือ ตัว**“สังขาร”**ยังทำงาน**“คน”** (ด้วย**วิชา**)

โดยเอา**“แขก”(อาคันตุกะ)** เข้ามาร่วมละเลง ร่วม**“คน”**อยู่

ก็ก่อให้เกิด **ของใหม่**ขึ้น ก็ยอมเป็นไปอยู่ตราบนั่น

“วิญญาน” จึงได้ชื่อว่า**“เกิด”**

เพราะ“สังขาร”เกิด หรือ“สังขาร” ยังไม่ดับ หรือ“สังขาร” ยังทำด้วยอวิชา

พยายามทบทวนให้ดี

ว่า คน หรือ มนุษย์ มีส่วนต่างๆ ๕ ส่วน
คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ
และที่เราแบ่ง ก็ได้แบ่ง“รูป”ออกไว้แล้วต่างหาก
เป็นเรื่องนอกจิต เป็นส่วน“กาย”

ไม่รับรู้อะไรเลย เหมือนวัตถุแห่งหนึ่ง

ส่วน“จิต”นั้น มี เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

ดังนั้น จะต้องเข้าใจให้ได้ว่า

“วิญญาณ” เป็นด่านสุดท้าย ด่านใหญ่ที่จะรับรู้ครั้งสุดท้าย
ต่อจาก เมื่อ“สังขาร”ทำงานแล้ว

และต้องไม่มั่งด้วยว่า

วิญญาณนั้น นอกจากจะ“รู้”เป็นด่านสุดท้าย

ยังเที่ยวตาม“รู้”อยู่ทุกขณะที่ด่านอื่นทำงานด้วย

แต่ด่านอื่นมีหน้าที่แต่เฉพาะของตัว

คือ ทำงานของตัวเท่านั้น ไม่มีหน้าที่อื่นไปก้าวก่ายด่านอื่น

เพราะฉะนั้น

ถ้า“สังขาร”ไม่ทำงาน คือ

ถ้าเจ้าของจิตผู้ใดสามารถปล่อยให้“จิต” ทำงานแต่เพียงด่านเดียว หรือ ๒ ด่าน

คือ ให้แค่“เวทนา”ทำงาน

และหรือให้แค่“เวทนา” กับ “สัญญา”ทำงาน

“สังขาร”ไม่ทำงาน

ก็ไม่มีงานใหม่อะไรที่จะเกิดอีก จากที่ได้รับสัมผัสสมาแต่ครั้งแรก
หรือ ไม่มีสิ่งใดเกิดใหม่

ส่งต่อไปที่“วิญญาน”อันเป็นด้านใหญ่ด้านสุดท้าย

“วิญญาน” ก็“ดับ”เท่านั้น

หรือ วิญญานก็ **“รู้”** เท่ากับเวทนา-สัญญา

เพราะเท่ากับสิ่งต่างๆดับลงแค่ **“สังขาร”**

จึงเท่ากับ “วิญญาน”ก็ไม่มีอะไรเกิดใหม่

หมดสิ้นการเกิดไป ตรงตำแหน่งสุดท้าย

คือ ตำแหน่งของ“วิญญาน”จริงๆ จึงไม่มีอะไร

“วิญญาน” ตัวนี้ ตรงนี้แหละ

ที่คนเอาไปพูดกันว่า “วิญญานเกิด วิญญานดับ”

ถ้า**“วิญญาน”** ยังเกิดอยู่

ก็เรียกว่า ยังเวียนเกิด เวียนตายมารับทุกข์อยู่

ยังไม่ถึงซึ่ง“นิพพาน”

ที่เรียกว่า“เกิด”เพราะ“สังขารเกิด”หรือ “สังขารเอากิเลสมาคน”

ถ้า**“วิญญาน”ดับ**

ก็คือ **ไม่มี“คน”ที่สังขารทำให้“เกิด”** (ด้วยอวิชา) **อีกแล้ว**

ถึงซึ่ง“นิพพาน”แล้ว

ก็ได้ตำแหน่งเป็น“พระอรหันต์”ในรูปลักษณะดังนี้

ถ้าผู้รู้มากกว่านี้ จะมองให้ดีต่อไป ก็จะทำให้เห็นว่า

ก็เมื่อขนาด**“สังขาร”** ยังขาดลง **ดับลงได้**แล้ว

สันตติ อันคือ การสืบต่อ ก็ขาดสะบั้นลงดังนี้

ปฏิสนธิวิญญานก็ย่อมขาดย่อยยับลงด้วย

ปวัตตติวิญญานจะมีมาแต่ไหน

บางคนก็คงจะงง

เมื่อนึกขึ้นมาได้ว่า **“วิญญาน”คือ“ตัวรู้”**

**ถ้าพูดว่า“วิญญานดับ”คนผู้ถึงซึ่ง“นิพพาน”นั้น ก็เลยเป็นคนไม่มี“ตัวรู้”
คือ ไม่รู้อะไรเลยนะสิ**

ที่ไหนได้ ผู้นั้นก็กลับเป็น**ผู้รู้แจ้ง**เสียอีก

คนผู้ถึงซึ่ง“นิพพาน”นั้น รู้อย่างไม่เหมือนคนธรรมดาผู้
คือ รู้อย่างถูกต้อง ตรงแท้ รู้ของจริงอยู่ตลอดเวลาด้วย
เพราะรู้แบบไม่ถูก“คน” ถูก“กวน” รู้ของแท้ของเดิม ของต้นทาง

ได้บอกแล้วว่า

“วิญญาน” นั้นคือ **เลขาธุการกรม**รับรู้ทุกขณะ

ที่ด้านทุกด้านทำงานมาด้วย

และ มาคอยรับรู้ที่ด้านสุดท้ายนี้ด้วย

ดังนั้น แม้ด้านสุดท้ายจะไม่รู้อะไรเพิ่มจากด้านที่ ๓ (สังขาร)
แต่อะไรอื่นที่เกิดขึ้นในจิต ตัววิญญานก็รู้มาตลอด

มาดับกันจริงๆ เฉพาะด้านสุดท้ายนี้เท่านั้น

ด้านสุดท้ายไม่มีงานอะไรเกิดมาจาก“สังขาร”เลย

คือ ไม่มีสิ่งใดกระทำอะไรมาอีกตามหน้าที่เลย

จึงหยุดไป ไม่มีอะไรตรงนี้

จึงสูญเปล่าตรงนี้ ว่างที่ตรงนี้ ตรงจุดสุดท้ายนี้

และคือ ตรงตำแหน่งแท้ๆของ“วิญญาน”นี้

ตำแหน่งด้านที่ ๔ นี้

○ รู้โดยไร้รส ○

ดังนั้น “ความรับรู้” ที่ได้รู้
ตั้งแต่ “เวทนา” ทำงานมาเท่าใด ก็รู้เท่านั้น ลึกแต่ความรู้
ไม่มีรสอื่น ไม่มีรัก ไม่มีชัง ไม่มีสุข ไม่มีทุกข์
ไม่มีชีวิตชีวา ไม่มีความตื่นเร้า รู้เฉยๆ

แม้ “สัญญา” จะทำงานอีก
ก็รู้เท่าที่ “สัญญา” ทำงานเช่นกัน ก็คงลึกแต่รู้เช่นกัน
รู้ว่า “จำได้แล้ว” สิ่งทีกระทบนั้น กำหนดรู้แล้ว จำได้แล้ว ก็เท่านั้น
ไม่มีรสอื่น ไม่มีรสชัง รสรัก รสสุข รสทุกข์

รสสนุก รสเพลิดเพลิน รสชีวิตชีวา รสตื่นเร้า
คือ ไม่มี “รสของชีวิต” (โลกียรส) นั่นเอง

นั่นคือ “ชีวิต” ไม่เกิดอีกแล้ว (โลกียรสไม่เกิด)
และก็คือ “นิพพาน” แล้ว
“เย็น” แล้ว “ดับ” แล้ว นั่นเอง
(เพราะ “โลกียะ” นั้น เราร้อน-เดือดร้อน)

ท่านผู้นี้จึงเป็น **ผู้ว่างเบา**

เพราะหมดรัก หมดชัง หมดสุข หมดทุกข์
ไม่เดือดร้อนนอนาทรใดๆ ถึงแล้วซึ่ง “นิพพาน”

ผู้ใดถ้าได้อารมณ์ดังนี้ แม้จะมีได้เพียงครึ่งหนึ่งของอารมณ์
จะเป็นมีได้โดยกดข่มบังคับก็ตาม หรือ ตั้งใจทำด้วยวิปัสสนาก็ตาม
ก็เรียกว่า ถึงซึ่ง “นิพพาน” แล้วครึ่งหนึ่งของอารมณ์

ถ้าทำได้ ๒ ครั้ง

ก็ถึงซึ่ง “นิพพาน” แล้ว ๒ ครั้งของอารมณ์

คือ พันทุกข์เป็นที่ๆ เป็นระยะ เป็นห่วงๆ
เป็นอารมณ์ๆ หรือเป็นครั้งคราว
จะโดยบังเอิญ หรือ ตั้งใจทำให้เป็นก็ตาม
ถือว่าถึงซึ่ง “วิมุตติ” เป็นครั้งคราว
(ถ้าโดยบังเอิญ ก็ไม่มีญาณ ก็แค่ “ไม่ทุกข์ไม่สุข”ฟรี)

คือ จิตดวงหนึ่งๆ
ไม่ผสมคลุกเคล้ากับกิเลสเป็นครั้งคราว
เป็นจิตของตัวเองบริสุทธิ์ผุดผ่องเป็นดวงๆ

การถึง“วิมุตติ”ในลักษณะนี้
จึงเป็นไปในตัวคนทุกคน เกิดได้มีได้ แม้รู้ตัว แม้ไม่รู้ตัว
ภาษาพระท่านเรียกการถึงวิมุตติในลักษณะนี้ว่า **“ตทังควิมุตติ”**
คือ ถึงซึ่ง“วิมุตติ” มีความบริสุทธิ์แห่งจิต

จิตปราศจากกิเลสเป็นห่วงๆคราวๆ

จิตแต่ละดวงพบวิมุตติเป็นคราวๆ

ไม่คบกับกิเลส คือ กิเลสขาดจากจิต

ไม่ไปร่วมทำงานกับจิตดวงนั้นๆ

จึงเป็นจิตปราศจากกิเลส

และถ้าใครผู้ใดตั้งใจประหารกิเลสจากจิต
ด้วยวิธี หรือด้วยลักษณะนี้ คือ รู้วิธีประหารกิเลส
ว่า ให้จิตหยุดทำงานตรง**“สังขาร”**ให้ได้
และก็ประหารได้เป็นคราวๆ

พระท่านจึงเรียกการประหารกิเลสแบบนี้ ว่า เป็น**“ตทังคปหาน”**

คือ มีการกระทำการฆ่ากิเลส (โดยจงใจโดยตั้งใจ)
ในจิตของตนได้เป็นช่วงๆ เป็นคราวๆ คือไม่ตลอดไป
จึงเรียกว่า ถึง “ตหังควิมุตติ” ได้ ในแบบ “ตหังคพทาน”
นั่นเป็นการประหารกิเลส หรือขาดกิเลสโดยเป็นห้วงๆ คราวๆ
ถ้าผู้ไม่ได้ตั้งใจทำเลย คือไม่รู้เรื่อง
มันมี “ตหังควิมุตติ” ในจิตเป็นครั้งคราวที่ไร
ก็เป็นไปโดยบังเอิญเสียทุกที (โดยเจ้าตัวไม่เคยมีเจตนาเลย)
ผู้นั้นก็ไม่มีทางจะพ้นกิเลส ขาดจากกิเลสโดยถาวร
คือ ไม่มีทางเป็น “พระอรหันต์” ได้แน่ๆ
(แต่ก็เบาแก้วง ก็ได้สงบ อย่างไม่รู้ไม่เป็น ไม่เข้าใจอะไรอยู่นั่นเอง)

แต่ถ้ารู้วิธี รู้ตัว และได้พยายามทำ
“มีสติ” จดจ้องคอยประหารอยู่เสมอ
เมื่อทำได้ห้วงหนึ่ง ก็เรียกว่าได้ “ตหังคพทาน” ไปครั้งหนึ่ง
(คือ ได้ทำแบบฝึกหัดการจะเป็นพระอรหันต์ไปครั้งหนึ่ง)
และขาดกิเลสไปได้แล้วดวงจิตดวงหนึ่ง
ถ้าทำอีก ได้อีก ก็จะได้ไว้อีก
เป็นการ “เพาะ” หรือ “สั่งสม” เอาไว้เรื่อยๆ บ่อยๆ
บ่อยเข้าก็จะสะสมมากเข้า ก็จะชำนาญมากเข้าทุกทีๆ
และรวมลงผนึกกัน แข็งแรงมั่นคง (เรียกว่า “สมาธิ”)
สักวันหนึ่งก็ประหารขาดสิ้นได้

นี่คือ
วิธีของพระอริยเจ้าขั้นต้น (พระโสดาบัน)
ทำนบปฏิบัติ เพื่อเขยิบขึ้นเป็นพระสกทาคามี
พระอนาคามี และสุดท้าย ก็จะถึงพระอรหันต์

ถ้า “จิต” ของผู้ใด ผู้นั้นสามารถจัดการปิดประตู “สังขาร”
หุ้ม กิเลส ตัณหา ได้เด็ดขาด แน่ลงเมื่อใด
ก็เรียกว่า ถึงซึ่ง “**สมุจเฉทวิมุตติ**” เมื่อนั้น
คือ “พ้นทุกข์เด็ดขาด” จะไม่กลับมาทุกข์อีก
จิตถึงความบริสุทธิ์ ผุดผ่องกันอย่างแท้เที่ยงถาวร
ตัดขาด กิเลส ตัณหา อุปาทานทั้งปวง อย่างแน่นอน
ประหาร กิเลส ตัณหา อุปาทาน ได้สิ้นแล้วเด็ดขาด

ดังนี้ เรียกว่า “**สมุจเฉทพหวน**”

พรหมจรรย์ก็จบสิ้น จิตก็สว่างไสว
มีแต่เห็นความบริสุทธิ์อื่น ที่เป็นความบริสุทธิ์ อันจะผ่านเข้ามาให้เห็นในจิต
จะรู้แจ้งในทุกอย่างที่จะผ่านเข้ามาอย่างแท้จริง
หมดความไม่รู้ คือ จะมีแต่ความรู้ชัดในทุกอย่าง
นี่แหละคือ “วิชา” คือ ถึงซึ่ง “วิชา”

เป็นผู้มีตาแห่งธรรมแท้จริง คือ ตาแห่งปรมัตถลक्षण
ไม่เป็นความหลอก ความพรางอันใดอีกแล้ว
จะเห็นแต่ความจริงๆ ที่ถูกที่แท้

ดังนั้น ความไม่รู้ อันคือ “อวิชา”
จึงไม่มี จึงหมดสิ้นไป ด้วยประการดังนี้
เพราะรู้จัก “กิเลส” จริง เพราะไม่ให้ “กิเลส” เข้าไป “คน” ในจิตได้เด็ดขาด
เมื่อหมด “อวิชา” ไม่มี “อวิชา” แล้ว
อะไรจะเกิดต่อล่ะ

เมื่อไม่มี “อวิชา” ทุกข์ทุกอย่างก็สิ้นลง
สิ้น “อวิชา” ก็ย่อมสิ้น “สังขาร” ด้วยอวิชา

(เพราะเราได้เพียรฆ่าให้มันสิ้นมาก่อน)

คือ เมื่อมีแต่“ความรู้” ไม่มีความพรางความปิด

ก็แน่นอน ย่อมไม่มีการ“คน”ด้วยวิชา (ความโง่)

หรือ ไม่มีการปรุงแต่งสิ่งใดที่โง่หลงโลกก็ขึ้นมาอีกแล้ว

(เพราะรู้ว่า“คน”ที่ไร “ทุกข์”ทุกที)

เมื่อไม่มี“สังขาร”ที่อวิชา ก็เท่ากับ“สังขาร”ที่อวิชาดับ

นั่นคือ “สังขาร”มันก็สิ้นลง

ก็แน่นอนย่อมไม่มี“วิญญาณ”คน

หรือ“วิญญาณ”โง่ หรือ“วิญญาณ” ด้วยอวิชา

คือเมื่อไม่“คน”ไม่ปรุง ก็ย่อมไม่เกิดวิญญาณ

ดังได้อธิบายมาแล้ว

เมื่อไม่เกิด“วิญญาณ” “รูป นาม” ก็ย่อมไม่เกิด

สิ้น“รูปนาม”ลงไป นั่นคือ หมดแล้ว“ตัวตน”

หรือหมดแล้วคำว่า“คน”

เพราะได้อธิบายมาแล้วว่า

“คน” นำมาแยกอย่างหยาบ แยกได้“รูป” กับ “นาม”

เมื่อไม่มี แม่“รูป” กับ “นาม” มันก็ไม่มี “คน”

ไม่มีตัวมีตน ไม่มี “คน” เข้าไปปรุงใจเลย

อื่นๆใดๆจะเป็นความรู้สึกว่า เป็นทุกข์ เป็นสุขอะไรต่างๆ

มันก็ย่อมหมดไปตามด้วย

มันก็ถึงซึ่งความว่างเบา

ที่ท่านเรียกว่า **“สุญญตา”** หรือถึงซึ่ง**“นิพพาน”**

ความดับ ความเย็นเท่านั้นเอง

เพราะฉะนั้น ความสำคัญจึงอยู่ที่ว่า

คนผู้รู้สึกตัวอยู่เสมอ และ ระมัดระวังไม่ให้เจ้า“แขก” (อาคันตุกะ)

หรือ **“กิเลส-ตัณหา-อุปาทาน”** เข้ามาผสม

หรือ เข้ามาก่อนเกิดการละเลย หรือ การ **คน** นี้แหละเป็นสำคัญ

อย่าให้เจ้าพวกนี้เข้ามาในจิต เข้ามาปรุงแต่งจิตใจได้ละก็

คนผู้นั้นก็จะไม่“เกิด”

ไม่“เกิด”ชนิดต้อง**มีวิมุตติ มีวิชชา**จริงๆ

อย่างที่เล่าแยกแยะมาแล้ว

เมื่อไม่เกิดอะไร ก็คงมีแต่ความว่าง เภา สบาย

ไม่มีความรู้สึกลำบาก หรือ ทรมานอันใดเป็นอันขาด

นี่แหละคือจุด คือกู้ ที่จะต้องรู้

ต้องระมัดระวัง และ ต้องจัดการให้ได้

สำหรับผู้ที่ปฏิบัติตน เพื่อความพ้นทุกข์

นี่คือ **สภาพ“จิตว่าง”** เพราะได้**ว่างจากกิเลส**แล้ว

ที่แท้นั้น จิตมีแต่ความบริสุทธิ์ ความว่าง

อย่างที่ บางคนคงจะเคย ได้ยิน ได้ฟังมาแล้วจากที่อื่น

ว่า “จิตว่าง” “จิตบริสุทธิ์” หรือ “จิตแท้นั้นบริสุทธิ์”

เพราะ **จิตไม่ใช่กิเลส**

“กิเลส”นั้นเป็น“แขก”(อาคันตุกะ) ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสจริงๆ

เมื่อได้ตรองตามมาถึงขั้นนี้ คงจะพอเข้าใจได้แล้วว่า

จิตแท้ๆของ“คน”นั้น ว่าง หรือ บริสุทธิ์จริง

แต่ที่ไม่บริสุทธิ์ ก็เพราะรับเจ้าตัวสกปรก

คือ กิเลส ตัณหา อุปาทาน(แหก)เข้าไปทำสกปรกต่างหาก

○ การเกิดสุข-ทุกข์ ○

เอาละ ขอสรุปซ้ำซากอีกที

โดยจะขอนำเอาข้อสมมุติ ที่ได้สมมุติไว้แล้วมาสรุป
ที่เราได้สมมุติว่า เมื่อประตู“ตา” ได้พบสีแดง
และ ประตู“กาย” พบกับความเจ็บแล้ว

เจ้าหน้าที่ด่านแรก คือ “เวทนา” หรือตัวผู้รับรู้สี
เมื่อรับรู้สีแล้ว ก็โยนไปให้เจ้า“สัญญา” หรือ เจ้าตัวจำไว้
พอจำเอาไว้แล้ว ก็โยนต่อไป

ให้เจ้าตัว“สังขาร” หรือ ตัวปรุงแต่ง ตัวละเลส
พอเจ้าตัวปรุงแต่งรับมา ก็เริ่มทำงาน

โดยรับเจ้ากิเลสตัณหา ตัวใดก็ตาม เข้ามาร่วมละเลส
ก็แน่นอน มันก็จะออกฤทธิ์

เช่น “รัก”สีแดง หรือ “ชัง”สีแดงออกมาทันที
หรือ “ไม่รักไม่ชัง” สีแดง อย่างอวิชชาไปตามเรื่อง

เมื่อ“รัก”ก็อยากได้มาเป็นของตัวเอง
หรือ อยากชมเชย ติดในสิ่งนั้นขึ้นมา

ถ้า“ชัง”ก็เกิดความไม่อยากได้ ก็ผลัก หนักร้ายก็ทำลายไปที่เดียว
ส่วน“ไม่รักไม่ชัง”อย่างอวิชชา ก็เด้อๆต่าๆ

ไม่รู้ชื่อไหนอื่นไหนไปตามประสา

พอมีอารมณ์ ปรุงแต่งเสร็จแล้วเต็มที

ก็โยนไปให้“วิญญาณ”

“วิญญาณ”จึง“เกิด”ของใหม่อย่างว่า

มันจึงได้มีการดิ้นรนกระวนกระวายต่อไป

ถ้ารักก็จะยึดเอามาหาตัว ถ้าชังก็ผลักออกจากตัว

ถ้า“ไม่รักไม่ชัง” ก็จมอยู่กับภพของตน ไม่รู้ดีรู้ชั่วอันควรอะไรทั้งนั้น

จึงเกิด**มีตัวมีตนของเรา**ขึ้นมาทันที ดังนี้

คือ **เอามาให้“เรา” หรือ ผลักหนีจาก“เรา”**นั่นเอง ไม่รู้จบสิ้น

พอเกิดอารมณ์ตัวนี้ “วิญญาณ”ก็เกิด

ก็เป็นเหตุให้เกิด“ตัวเรา” หรือ“ตัวตนของเรา”

จึงก่อเกิด“รูปร่าง”ขึ้นมา

คือ มีเรื่องราว มีตัวมีตนเพิ่มขึ้นมาจากเดิม

นั่นคือ “การก่อเกิด”

รูปร่าง ก็คือ ตัวตนทั้งหมดนั้นแหละ คือ กายกับใจ

ก็คือ “คน” ตามที่เราได้แยกแยะมาแต่แรก

เรียกเอาความว่า “ความรู้สึกลอยไปได้มาให้สมใจตน”ก็ได้

ถ้าไม่ได้ก็“ทุกข์” ถ้าได้มาก็“บำบัดทุกข์”นั้นไปเปลาะหนึ่ง

ก็ดีใจ สมใจ เลยเรียกความสมใจนี้ว่า “สุข”

ที่จริงคำว่า“สุข”นี้จะไม่มีได้เลย ถ้าไม่มีตัว“ทุกข์”เกิดขึ้นมาก่อน

มี“ทุกข์”คือ **ดิ้นรนกระวนกระวายอยากได้ หรืออยากผลักหนีเป็นต้นเหตุ**

หรือ **ไม่ดูดี ไม่ผลึก ก็มีภพ “ของตัวของตน”อยู่นั่นเอง**

เมื่อบำบัด“ทุกข์”ได้ คือ ได้สมใจ ก็เลยเรียกอาการนี้ว่า “สุข”

ดังนั้น **“สุข” จึงไม่มีตัวตนโดยความจริงเลย**

แต่มันคือ “สิ่งที่ได้บำบัดทุกข์นั้น”เท่านั้น

และขานเรียกตัวนี้มันว่า “สุข”

ทีนี้ ถ้าอยากได้มาแล้วพยายามเท่าไรก็ได้ไม่เต็มใจ
ก็เลยเป็นความเศร้า ความคร่ำครวญรำไห้

ความหมุนเวียนจึงเกิดขึ้นววนเป็นสังสารวัฏอยู่ดังนี้
การสัมผัสทางกายเมื่อก็นี้ ก็เช่นกัน

ถ้าเราถูกตี เกิดความรู้สึกลึบ

“เวทนา”รายงานมา และ“สัญญา”จำได้แล้วว่า“เจ็บ”

โยนมาให้“สังขาร”

ถ้า “สังขาร” ยังคงทำงานอยู่

มีตัวกิเลส ตัณหาอะไรเข้ามาร่วมละเลง ก็จะโกรธขึ้นมาทันที หรือ จะเกิด
“ซัง”ขึ้นมาทันที ก็ย่อมจะมีความไม่พอใจ ก็จะมีการอยากแก้แค้น
อยากทำอะไร อันไม่ดีที่เนื่องมาจาก“โกรธ”นี้ทันที

พอ“สังขาร”ปรุ้งเสร็จว่าอยากทำอะไร

ก็โยนมาให้ “วิญญาณ”

เรื่องก็ต่อๆไปเหมือนเดิม คือไม่จบ

แต่ถ้า “สังขาร”

ไม่ยอมรับตัว ตัณหา กิเลส หรืออุปาทาน เข้ามาทำงานเลย

ก็จะไม่มีความอยากในรูป-รส-กลิ่น-เสียง-สัมผัสทางกาย-สัมผัสทางใจ

และไม่มีความโลภ ไม่มีความโกรธ ไม่มีความหลง

และ ไม่มีความยึดถือว่า ตัวของเรา

หรือ ยึดเอาไว้ในสิ่งของว่าของเรา

หรือ ยึดเอาไว้ในอารมณ์ว่า เราควรได้ เราควรผลัก

เมื่อไม่มีสิ่งเหล่านี้
สิ่งที่จะ“เกิด”ต่อไป ก็ไม่มี
ก็จะมีแต่“รู้”ความจริงตามความแท้จริง
แต่แท้จริงตัว“สังขาร” จะทำงานก็ทำได้
แต่ก็ทำงานเก่า คือ งานของ“เวทนา”
และ งานของ“สัญญา” ไม่มีอะไรเพิ่มจากเก่า
ของเก่านั้น ก็คือ
เวทนายับรู้ว่า สีแดง หรือ ความเจ็บ
สัญญาก็จำได้ว่า สีแดง หรือ ความเจ็บ ก็สักแต่ว่า รู้ สักแต่ว่า จำไว้
มาถึงสังขาร สังขารก็ทำงานเก่า *(คือ ไม่ได้รับเอาอะไรอื่นเข้ามาร่วมปรุง)*
จะละเลยยังไง ปรุงยังไง เมื่อไม่มีเชื้อ หรือ ตัวอื่นมาร่วมละเลย
ก็มีของเก่านั้นเองที่รับมาแล้วก็ละเลยของแท้ของจริงอันนั้นเหมือนไม่ได้ละเลยอะไร
แล้วก็ส่งต่อไปให้“วิญญาณ”
“วิญญาณ”ก็รับของที่ไม่มีอะไรเกิดใหม่เลยมาอีก
ก็คือ **เจ้าสักแต่ว่าสีแดง หรือเจ้าสักแต่ว่าจำได้ว่าสีแดง**
ซึ่งวิญญาณก็เคยได้รับรายงานมาแล้วตั้งแต่แรก
ที่“เวทนา”ทำงาน และ“สัญญา”ทำงานเสร็จ
มันรายงานมา ก็ซ้ำซาก รู้ของเก่านั้นเอง
เท่ากับไม่รู้อะไร จึงเท่ากับไม่มีอะไรเกิดใหม่
“วิญญาณ”เจ้าด่านที่สี่ ก็คงรู้
เท่าที่เวทนายับ และรู้เท่าที่สัญญาทำงาน ก็เท่านั้น
ดังนั้น “วิญญาณ” ตัวสุดท้ายนี้
ก็คือ “เวทนา” ตัวด่านประตูแรกนั่นเอง ตัวเดียวกัน

เพราะรับรู้เท่ากัน และได้จำไว้แล้วในความรับรู้
ตามที่ตัวสัญญาได้ทำงาน ก็จึงเพียงรับรู้สึกเท่านั้น

ไม่มี“วิญญาณ”ในด้านที่สี่เกิดใหม่ ก็เท่ากับไม่มีอะไรเกิด
จะไม่มี“วิญญาณ” หรือเจ้าหน้าที่ด้าน“วิญญาณ” ด้านสุดท้ายนี้เสีย
จะยกเลิกไม่ต้องมีเสียก็ได้

ดังนั้น ความจบอยู่ จึงมีขึ้นดังนี้
และ ถึงซึ่งความ“ดับ”ดังนี้
“คน”จึงหมด“วิญญาณ”ได้ด้วยความเป็นไปดังนี้
คือ จะมีก็แต่“เวทนา” อันได้แก่ความรู้สึก
และ “สัญญา”อันได้แก่ความจำไว้เท่านั้นเอง

ผู้รับรสความ“รู้”ขั้นนี้

จึงรับเพียง“สุขเวทนา” และ “ทุกขเวทนา”เท่านั้น
อันหมายความว่า

ถ้ารู้ในสิ่งที่ต้องทน เช่นเจ็บ เป็นต้น ก็เรียกอันนั้นว่า“ทุกขเวทนา”
ถ้ารับในสิ่งที่สบาย ซึ่งเป็นอาการที่ไม่ต้องทนก็เรียกว่า“สุขเวทนา”

ความรู้เหล่านี้

ไม่มีการ“คน” ไม่มีการ“ละเลง” หรือ การ“ปรุงแต่ง”
ให้เป็นโลก เป็นโกธ เป็นหลง

คนผู้นั้น ก็คือ ผู้สักแต่ว่า สัมผัส สักแต่ว่า กระทบ
ความรู้ขั้นนี้จึงไม่เรียกว่า “สุขวิญญาณ” หรือ “ทุกขวิญญาณ”
เพราะมันรับรู้แค่ด้านแรก คือ ด้านเวทนา เท่านั้น
ดังได้อธิบายละเอียดมาแล้ว

นั่นคือ ความหมายของคำว่า “ทุกข์” และ “สุข” ของบาลี
คือ ทุกข์ หมายความว่า ต้องทน หรือ สิ่งที่ทนได้ยาก
สุข ก็หมายความว่า ไม่ต้องทน
หรือ ตรงกันข้ามกับอาการทุกข์
แต่ในภาษาไทยเรานั้น
“ทุกข์” หมายความว่า ไปไกลกว่านี้แยะเหลือเกิน
และคำว่า “สุข” ในภาษาไทยก็เช่นกัน
มีความหมายสูงสุดยดไปไกล
กว่า ความหมายของบาลีมากมายเช่นกัน
ดังนั้น เมื่อนำคำ ๒ คำนี้มาใช้ในสำนวนอธิบายในภาษาไทย
จึงต้องใช้ข้ออธิบายให้คนเข้าใจให้ถูก
แต่ถ้าพอไปถึงความหมายในคำของบาลี
จึงควรจะเข้าใจให้พอด้วย
และทุกข์ กับ สุข ในความหมายของบาลีนั้น
หมายเอาตัวที่เกิดกับทวารทั้ง ๕ นั้นเท่านั้นด้วย คือ ทวารกาย
ส่วนของทวารใจนั้น ท่านมีคำว่า “โหมนัสส” กับ “โสมนัสส”
เป็นชื่อของอาการที่ต้องทนทางใจ
ที่เรียกว่าโหมนัสสเวทนา และโสมนัสสเวทนา
ซึ่งระบุเฉพาะความทุกข์ทางใจ
และ ความสุขทางใจ หรือ ความยินดีทางใจเท่านั้น
ดังนั้น อาการที่รับทางใจ หรือ ทางจิต ทางวิญญาณ
สุข หรือ ทุกข์ จึงไม่มีด้วย ดังนี้
เพราะต้องเข้าใจให้ถูกให้ดี ดังนี้แหละ

ที่พูดว่า “ทุกข์” ลึนไป จึงหมายถึงลึนอยู่แค่นี้เอง
ไม่มีเรื่องอะไรมากนัก

แค่ไม่ปรุง หรือไม่กววน
หรือ ไม่ให้สังฆารทำงานตึ้นๆแค่นี้
“ทุกข์” ก็หมดแล้ว ถึง “นิพพาน” แล้ว
ขอให้ดับสังฆารชั้นนี้ได้จริง าก็แล้วกัน
ดังนั้น ตำแหน่ง “อรหัตผล” จึงได้แล้วดังนี้

ทำความเข้าใจให้ดี ด้วยที่ถูกต้องเป็นเช่นนี้
ถ้าจิตชั้นลึกชั้นละเอียดจะทำงานต่ออีก
ก็จะระลึกไว้เสมอว่า ผู้ที่ทำตนได้ถึงขั้นนี้ นั่น คือ ผู้ทำด้วยจิตที่เป็นอรหัตแล้ว
ถ้าจะมีจิตตัวอื่นที่ละเอียดกว่านี้ ทำงานมี “ตัณหา” ต่อไปอีก
ก็เป็น “ตัณหา” ของผู้เป็น “อรหัต” ชั้นต่ำ ที่ยังมีอยู่
จำไว้ให้ดี และ ทำความเข้าใจไว้ให้ดี อย่าเพ็งง
ด้วยเหตุดังนี้

คำว่า “สุข” กับ “ทุกข์” ที่ข้าพเจ้าใช้อธิบายความมาตลอดในหนังสือนี้ หมายถึง

สุขวิญญาน กับ ทุกขวิญญาน

คือ ความสุข ความทุกข์ที่ปรุง ที่แต่งแล้ว

ไม่ใช่สุข หรือ ทุกข์ ที่สักแต่ว่าสุข สักแต่ว่าทุกข์

อย่างความหมายในเชิงบาลี อันตรงกับ **สุขเวทนา** และ **ทุกขเวทนา**

เพราะฉะนั้น เมื่อมีอะไรผ่านประตูทั้ง ๖

คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เข้ามาอย่างไร

ถ้าสักแต่ว่าสิ่งนั้น ก็ให้เป็นอย่างนั้น อยู่แค่นั้นได้

ก็ไม่เดือดร้อนอะไร

แล้วคนผู้นี้จะมี“ทุกข์”ได้อย่างไร

เขาก็สุขนिरันดร หรือ หมดสุข หมดทุกข์อย่างแท้จริงเท่านั้น

○ ฝึกหัดดับทุกข์ ○

**เพราะฉะนั้น ความสำคัญของผู้จะหาทางพ้นทุกข์
จึงควรจะรู้จักทางจะทำจิต“ทุกข์”ให้ได้**

คือ เรียนให้รู้จัก“รูป” กับ “นาม” ของตนให้ได้

และ นำ“นาม” อันคือ“จิต”นั้น มาผ่าแบ่งส่วนออก

แล้วจับสังเกตให้รู้จักทุกส่วนที่แบ่งออกไปนั้น

เราจะห้าม จะหยุดส่วนใดในส่วนนั้น ก็หยุดได้

ส่วนไหนทำงานไปแล้ว จะหยุดส่วนไหน

ก็ต้องรู้ให้ถูกที่ ถูกตำแหน่ง

และ หยุดให้ทัน หยุดให้ได้ตามตำแหน่งที่ต้องการ

แม้เจ้า “แขกจร-แขกประจำ” คือ กิเลส ตัณหา อุปาทาน

จะโผล่หน้าสลอนมาขอร่วมทำงาน ขอร่วมละเลงอย่างไร

เราก็จะต้องไม่ยอม จะต้องตัดขาดจากมันให้ได้

ถ้าในระยะผู้ฝึกปฏิบัติแรกๆนี้

ก็จะพบเห็นพวก“แขกจร-แขกประจำ”(อาคันตุกะ) อยู่บ่อยๆละ

แม้ผู้นั้นจะรู้วิธีห้าม วิธีหยุดแล้วก็ดี ใหม่ๆก็จะห้ามไม่ค่อยทัน

เจ้าแขก(อาคันตุกะ)มักจะเข้ามาทำงานก่อนตั้งตัว

คือ ก่อนเราจะห้ามเสมอ

แล้วถึงได้ค่อยๆตั้งตัว คือ ค่อย“รู้ตาม”ทีหลัง

แล้วเราก็รีบขับไล่ หรือฆ่า“แขก”นี้ให้ได้ต่อไปก็แล้วกัน
นั่นคือ “รู้ตามที่หลัง”

เมื่อรู้ตามแล้วก็รีบกำจัด“แขก”นั้นๆเสีย

แล้วรีบปิดประตู“สังหาร”

คือ ตัวโรงงานทำการละเลงนี้เสีย ความเกิดก็จะมีแต่น้อย

ตรงที่เราปล่อยตัวให้“แขก”(อาคันตุกะ)

บุกเข้า“คน”กับจิตก่อนเราตั้งตัวนั่นเอง

หรือไม่ แม้จะรู้ทันก่อนที่เจ้าตัว“แขก”จะเข้า“คน”

แต่ก็ทนคำอ้อนวอนขอเซาะของ“แขก”ไม่ได้ ก็มี

[นั่นคือ ผู้นั้นไม่รู้ตัวว่า ขณะนั้นกำลังถูก กิเลส ตัณหา รุ่มรบเร้า
แต่ก็ยังรักในรสของความงาม ความอร่อย กลิ่นหอม ฯลฯ อะไรต่างๆอยู่]

และ โดยเฉพาะคนฝึกหัดใหม่ๆจะมีเสมอ

เพราะแขกที่เคยคบหา นั้นคบกันมานาน ไม่ว่าแขกจรหรือแขกประจำ
รู้จักกันสนิทสนม จึงเกิดความเกรงใจกัน

เมื่อ“แขก”ออดอ้อนหน่อย ก็ยอมให้เข้า“คน”เสียทุกที
ความทุกข์ก็ต้องยังเกิดอยู่ตราบนั่น

แต่คราวใดใจแข็งได้ ไม่ยอมก็ดี

หรือ รีบปิดประตู“สังหาร”ทัน คราวนั้นก็ไม่มีทุกข์

แต่ก็ยังดี **ขอให้“สติ” รู้ให้ได้เสียทุกทีก็แล้วกัน**

เมื่อเรามีความตั้งใจจะฆ่าเจ้ากิเลสพวกนี้เป็นที่ตั้งอยู่แล้ว

วันหนึ่งข้างหน้ามันจะต้องถูกเราฆ่าจนหมดจนสิ้นได้แน่ๆ

แม้แรกๆจะค่อยเป็นค่อยไป ถ้าทำบ่อยๆ “ความรู้ทัน”

ก็จะค่อยๆ “รู้ทัน” ได้เร็วขึ้นเสมอ

ความใจแข็งก็จะมีขึ้นเป็นลำดับ

และวิธีฆ่าก็จะชำนาญในการ “ทำการ” ขึ้นได้ยิ่ง ๆ จนเก่งสุด

ข้อสำคัญขอให้พยายาม **“มีสติ”** คอยจับจ้องอยู่เรื่อยๆ
ระวังดู “จิต” ตัวเองที่ผ่าออกเป็นสี่ส่วนให้ดี

โดยเฉพาะส่วนที่ ๓ คือ ส่วนที่เราเรียกว่า “สังขาร”

อย่าให้มันรับ “แขก” เข้ามา “คน” ได้ อยู่เรื่อยๆ

“แขก” ก็จะมาละเลง มาก่อมาสร้าง
อะไรต่ออะไรในจิตของเราได้ยากขึ้นทุกวันๆ

ทีละเล็กทีละน้อย แบบ “ตังคพหาน”

คือ จะถึง “นิพพาน” เป็นช่วงๆ เป็นคราวๆ ไป

เรียกว่า เป็น “ตังคนิพพาน”

สุดท้าย ก็จะได้ถึงซึ่ง “สมุจเฉทพหาน” ได้
ถึงซึ่ง “นิพพาน” เป็นการถึง “สุภาทิเสสนิพพาน”

คือ “นิพพาน” แล้วในขั้นหนึ่งของจิต

และได้ “นิพพาน” ถาวรแล้ว ในเฉพาะขั้นนี้

คือ ยังสักแต่ว่า มีนามรูป (ร่างกายจิตใจ)

และสักแต่ว่า มีทวารทั้ง ๕

สักแต่ว่า มีการกระทบสัมผัสจากทวารทั้ง ๕ นี้

และสักแต่ว่า เกิดรกระทบสัมผัสตามเป็นจริง อันเนื่องมาจากเหตุอื่นๆ

เป็น “ผู้รู้ตัว” ตลอดเวลา

แม้จะเจ็บ แม้จะปวด

แม้จะมีความรัก ความสงสาร ความเมตตา

และแล้วก็มี “ความอยาก” (ตัณหา) ขึ้นมาจากเหตุอื่นๆ

ตาม“สมมุติ”ของโลก ตามความควร-ไม่ควรของ“สมมุติสัจจะ”
เราก็รู้ดีทั้งสิ้น “รู้เหตุ” อันแท้จริงแห่งที่มานั้น

และ ถ้าเราจะปล่อยจิตตัวเองให้มี“ตัณหา”

ก็ย่อมจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ผู้อื่นไม่ใช่เพื่อตน เพื่อเรา

และ แม้เราจะดับ“ตัณหา”นั้น เมื่อใด เราก็ทำได้ทันทีด้วย
คือ เมื่อดับ“สังขาร”การปรุงแต่งได้
ความจบลงก็มีได้ ดังนี้

ตัณหา(กามตัณหา) อันเนื่องมาจากร่างกายของเรา ก็ไม่มี
การยึดถือว่า **ต้องได้มาให้ตนต้องเอามาให้ตน**(อัตตา)ก็ไม่มี
ทุกข์อันเกิดจาก“ตน”ก็ไม่มีที่อยู่
ทุกข์อันเป็น“ตน”ก็ไม่กล้าเกิดมา
จะมีทุกข์ก็ไม่ใช่ “ทุกข์เพื่อตัวเอง”
แต่เป็นทุกข์ที่เกิดจาก“วิภวตัณหา”

ก็จบ เรื่องทุกข์ อันเนื่องมาแต่ร่างกายของเรา
หรือ เรียกว่า ทุกข์อันเกิดจากทวารทั้ง ๕
หรือ ทุกข์อันเกิดจากกามคุณ ๕

นี่แหละ เรียกว่า จบแล้วซึ่งทุกข์**ของตัวของตน**
แม้จะมีร่างกาย มีใจอยู่จริงๆ ยังไม่ดับขั้นธไปก็ตาม
แต่ทุกข์อย่างอวิชชานั้นดับไปจริงๆ ดังนี้

เพราะไม่มี**จิตสังขาร**มาสมใจเสพของตน
คือ ใจทำงานเพียง“สักแต่ว่าทำ”เท่านั้น ไม่มี“เรา” หรือ“ของเรา”
จึงเรียก การดับ **การหมดรสชีวิตชีวาเพื่อตน**

การพ้นทุกข์นี้ว่า “**สุภาทิเสสนิพพาน**”

เรียกชื่อว่า “**ผู้ตายแล้วสำหรับตน**”

เพราะ“เหตุ”ที่จะมากล็ดกับขั้นจริง ๆ มันยังเกิดอยู่ตามวาระ แต่ผู้นี้เป็นผู้มีความสามารถ เป็นผู้ที่มีสติครองตนเยี่ยงยอดถาวร และเรียนรัฐธรรมนูญของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติจนสำเร็จได้แท้ ถูกสัดส่วน ทุกข์ที่จะเกิดอันเนื่องมาจากขั้นต่าง ๆ ก็เกิดไม่ได้ ครอบงำที่ขั้นทั้งหลายที่ไม่ได้บรรลุ

ก็เรียกว่า ผู้**นิพพาน**ในร่างเป็น

หรือ ถึง“**สุภาทิเสสนิพพาน**”แล้ว

ดังนั้น ถ้าจิตอันละเอียดที่ยังพึงมีอยู่

(**เพราะขั้นก็ยังไม่ดับจริง จิตยังไม่ดับจริง**)

มันจะปรุงแต่งกันละเอียดซ้อนเข้าไปภายใน

ก็ต้องถือว่า ผู้**นี้**โดยจริง ผ่านขั้น“**นิพพาน**” ขั้นหนึ่งมาแล้ว

ได้เคยรับตำแหน่ง“**พระอรหันต์**”มาแล้ว

แต่ว่าเป็น“**พระอรหันต์**”ขั้นต่ำ ถึงแค่“**กามตัณหา**”หมดมอดไป

ในการอธิบายต่อไปข้างหน้า ยังจะมีความละเอียดลึกซึ้งยิ่งกว่านี้ จึงขอกำชับให้ทำความเข้าใจให้ดีไว้ขั้นหนึ่งก่อน

เพราะ“**ตัณหา**”นั้น มีหลายชั้นเหลือเกิน

ขั้นที่เรากำลังพูดถึงนี้ มันดับกันเพียงขั้นหมด“**กามตัณหา**”เท่านั้น

ล้มผัสจาก“**กาม**” อันเกิดจากทวารกายทั้ง ๕ หมดลงแล้ว ฆาดลงแล้วจริงๆ

สิ้นทุกข์จาก“**กามภพ**”แล้วจริงๆ

ต่อไปยังมี“**ตัณหา**”ชั้นละเอียดเพิ่มขึ้นอีกหลายชั้นต่อหลายชั้นนัก ขั้นนี้ก็รู้ขั้นนี้ไว้ให้ดีก็แล้วกัน

○ อินทรีย์ ๕ มากิเลสทันที ○

และถ้าผู้มีความเข้มแข็งเด็ดขาดจริงๆ ไม่ใจอ่อน
แม้บางครั้งเจ้า“แขก” มหาบ้าง มาอ้อนหอดอชเอาบ้าง
ขอเข้ามา“คน”อย่างไร ก็ไม่ยอม

เมื่อคนผู้นั้น พอรู้แจ้งประตูที่สาม
คือ ประตู“สังขาร”นี้ว่า สำคัญ และไม่ยอมใต้อะไร
แม้“แขก”จะเข้าชี้ จะตีอย่างมีลวดลายอย่างไร
ก็ไม่ยอมให้อย่างเด็ดขาด ได้ทันทีที่รู้

ทันทีที่ทราบตำแหน่งแห่งที่ว่า **จะระงับอะไร? อย่างไร?**

ก็เริ่มระงับทันที

ตัดขาดจากการเกิดทันที

ดับสังขารได้ทันทีทันใด

และหรือ มากิเลสนั้นๆ ได้ตายทันทีด้วย

ผู้ทำได้ดังนี้ เรียกว่า ประหารได้แบบจับขว้างออกไปทันที
หรือ ประหารแบบแตกหักลงไปทันที
ไม่ยึดติด ไม่รื้ออ ไม่ให้ซ้ำแะเส เสียเวลาประนีประนอมกันอยู่
เลิกตัดสวาทขาดกันลงอย่างรวดเร็ว

การประหารได้ในแบบนี้เรียกว่า **“นิสสรณปหาน”**

คือ หยุดได้ทันที ไม่ใช่ได้ทีละช่วงหรือทีละส่วน แบบ“ตักคอปหาน”
คือ ขว้างหรือออกไป สลัดตัดขาดกันไปทันที ฆ่าอย่างใจเด็ด
ขว้างไม่มีสปริง ฆ่าได้ทั้งเร็วและทั้งขาด

ผู้ที่ทำอย่างนี้ได้ ก็จะต้องเป็นผู้มี**ใจแข็ง**จริงๆ

ถ้าไม่แข็งเพราะมีบารมีมาแต่ปางบรรพ์ ก็ต้องฝึกหัดทีละเล็กทีละน้อยจนแข็งจริง
ในทางพระท่านเรียกว่า ต้องมี **“อินทรีย์๕”** แก่กล้า คือ จะต้อง มี :-

๑. **ความเชื่อมั่น ที่ถูกต้อง และ เทียงตรง** ในพระธรรมคำสั่งสอน
ของพระพุทธเจ้า

ในความจริงแท้ คือ เชื่อการรู้เห็น และเป็นจริงที่ตนได้ ตนถึงแท้ ในมรรค
ในผลในการละเลิกหลุดว่างออกจากทุกข์ ออกจากกิเลสได้ สบายได้แท้จริง
เรียกว่า **“ศรัทธา”** เป็นความ**ใจแข็ง**ชนิดที่ ๑

๒. ได้มีความตั้งใจจริงที่จะ**พากเพียร**ในการเรียนรู้ปฏิบัติ จนเห็นแจ้ง
ตำแหน่ง แห่งที่ที่จะสลัด จะตัดออกไปได้อย่างแน่นอน แท้จริงแล้ว
และ เมื่อยิ่งตัดได้ ลดละได้ ก็ยิ่ง**เกิดความเพียร**
เรียกว่า **“วิริยะ”** เป็นความ**ใจแข็ง**อีกชนิดหนึ่ง

๓. ได้มีความ**ระลึก**รู้ตัวอยู่เสมอๆ พยายามไม่ปล่อยตัว และฝึกตน
ตามพุทธวิธี มาแล้วอย่างเพียงพอ จนเห็นความสำคัญในการมี
ความระลึกรู้ตัวอยู่เสมอ**นี้** อย่าง**แมน่ำน** และ**ลึกซึ้ง** เป็น
ฉานเป็นสมาธิเป็นวิมุตติและตนก็ต้องเป็นอยู่อย่างนี้เสมอๆ จริงๆ
เรียกว่า **“สติ”** เป็นความ**ใจแข็ง**ชนิดที่สำคัญยิ่ง

๔. **ใจได้เกิดการลด เลิก ละ หลุด**จากกิเลส ตัณหา อูบาทาน
หรือ ลด เลิก ละ หลุดจาก โลภ โกรธ หลง ได้**มันคง**
แน่นแน่ แข็งแรง เด็ดเดี่ยวแท้จริง ยิ่งๆขึ้นเสมอ
เรียกว่า **“สมาธิ”** เป็นความ**ใจแข็ง**จริง ที่ผู้ได้ ผู้ถึงเอง จะแข็งจริง

๕. ได้**เกิดความรู้**ในความจริงแท้แล้ว **รู้**อย่าง**แจ้ง** **อย่างตรง** **อย่างถูก** **อย่างควร**
อย่างชอบ และ**แน่ใจว่า ไม่มีผิดแน่นอน** ชนิด**หมดสงสัยลังเลเด็ดขาด**

เรียกว่า **ปัญญาธิรย์** หรือ **“ปัญญา”** เป็นเครื่องทำให้
ใจแข็งแ่ง แข็งแ่ง ไม่เปลี่ยนแปลงแปรปรวนอีกเลยถึงที่สุด

เมื่อใครมี ๕ ข้อนี้ ในตัวเต็มเปี่ยม

ก็อาจจะสลัดตนออกพ้นทุกข์ได้อย่างเร็ว อย่างไม่

สลัดได้โดยทันที ในแบบของคน**ใจแข็ง**

คือ ตัดขาดกันได้ทันทีทันใด ที่พอรู้พอเข้าใจ ก็ตัดขาดกันเลย

ก็จะบรรลุนิพพานได้ทันทีทีเดียว

ดังพระอรหันต์เจ้าหลายๆพระองค์ที่ได้ปฏิบัติมาแล้วในสมัยพุทธกาล

การปฏิบัติในแนว หรือในแบบ ดังได้เล่ามาแล้วยืดยาว
แต่ต้นมานั้น

คือ **การปฏิบัติธรรมแบบ“วิปัสสนา”**

โดยฟังเสียงให้รู้ถึงความแท้จริง

หรือ เป็นผู้เพียรคิด-อ่าน ตรองเหตุและผลให้แจ้งถึงใจจริงๆ

แล้วก็พากเพียรปฏิบัติให้ได้มาซึ่ง“วิมุตติ”

หรือที่สุดแห่งความพ้นทุกข์

และ สิ่งที่เรานำมาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติก็คือ “สติ” นั่นเอง
จึงเรียกการปฏิบัตินี้ว่า **“สติปัฏฐาน”**

◦ สติปัฏฐานเป็นอย่างไร? ◦

พูดถึง **“สติปัฏฐาน”**

ข้อธรรม ข้อที่จะนำมาใช้ เป็นแนวทางปฏิบัติอย่างเยี่ยม

ก็คือ สติปัฏฐาน ๔ ข้อ หรือ ๔ ชั้นเชิง

เรื่องนี้ อาจจะขออธิบายเพิ่มเติมคำอธิบาย
คือ ขยายภาษาที่มีท่านผู้รู้เขียนไว้มาแต่ก่อนเก่าออกไปอีกหน่อย
เพื่อช่วยกันให้มันกระจ่างขึ้น

เช่น ที่มีอธิบายกันไว้แต่เก่าก่อนที่ว่า “สติปัญญาชั้น ๔” นั้น
ก็คือ **ให้ฟังพิจารณา“ภายในกาย”**

ฟังพิจารณา“เวทนาในเวทนา”

ฟังพิจารณา“จิตในจิต” และ “ธรรมในธรรม”

แล้วมันอะไรกัน?

ที่ว่า “ฟังภายในกาย” หรือ “ฟังเวทนาในเวทนา” ฯลฯ

นั่นแหละ เคยมีใครข้องใจกันบ้างไหมเอ๋ย? ในภาษาที่ท่านอธิบายไว้
หรือ เคยมีใครคิดว่า คำอธิบายนั้นมันช่างตีความหมายยากเย็นเสีย
จริงๆบ้างไหม?

หรือว่า ใครเข้าใจแจ่มแจ้งแล้ว จะตรงกับข้าพเจ้าเข้าใจไหม

ก็ลองทบทวนกันดู ที่ท่านอธิบายไว้ก็มีว่า :-

๑. ใช้สติฟังพิจารณาให้เห็นภายในกาย *หรือไม่ ก็อธิบายว่า* กำหนดรู้
อาการ ที่ปรากฏทางกาย หรือ รูปชั้น
๒. ใช้สติฟังพิจารณาให้เห็นเวทนาในเวทนา *หรือไม่ ก็อธิบายว่า*
กำหนดรู้อาการ ที่ปรากฏทางเวทนา หรือ เวทนาชั้น
๓. ใช้สติฟังพิจารณาให้เห็นจิตในจิต *หรือไม่ ก็อธิบายว่า* กำหนดรู้
อาการที่ปรากฏทางจิต หรือ วิญญาณชั้น
๔. ใช้สติฟังพิจารณาให้เห็นธรรมในธรรม *หรือไม่ ก็อธิบายว่า* กำหนด
รู้อาการ ที่ปรากฏทางธรรม หรือ สัญญาชั้น และสังขารชั้น

ก็คงจะหยั่งภาซาลงไปให้รู้เนื้อแท้ ของความแท้จริงได้ยาก และ มีมากเสียด้วยที่อธิบายกันอยู่เพียงแค่นี้ ก็เลยยังคลุมเครืออยู่นั่นเอง และ บางทีบางท่านก็อธิบายแปรแปลกไปจากที่ข้าพเจ้ายกมานี้ ก็มีอยู่มากท่านเหมือนกัน

และอีกอย่าง ขอชี้แจงแก่ผู้จะปฏิบัติจริงๆก่อนว่า จงเข้าใจให้ดีว่า การ**“มีสติ”**นั้น คือ **“การระลึกทั่ว”** เพราะฉะนั้น คนต้องตั้งใจ ต้องอย่าเผลอ มันจึงจะ**รู้ทั่ว** ต้องจดจ้อง ต้องเพ่งเล็ง มันจึงจะเรียกว่า **เพ่งพิจารณาค้นหา**

ข้าพเจ้าเคยได้ยินผู้รู้

นักสอนธรรมะบางท่านสอนกันอยู่ว่า **“ห้ามจดจ้อง ห้ามเพ่งเล็ง”** ก็ถ้าเราไม่จดจ้อง เราก็จะไม่รู้อะไรเลย

ขนาดจดจ้อง เพ่งเล็งถึงขนาดหัวแทบแตก มันยังไม่ค่อยจะรู้แจ้งได้เลย ยิ่งปล่อยตามเรื่องตามราว ให้ค่อยรู้ค่อยเห็นเอง ตามธรรมชาติละก็ อีกหลายล้านชาติกว่าจะรู้รูปนามได้ละเอียด

ต้องไม่ปล่อยตัวตามธรรมชาติ

ต้องไม่หลงตามธรรมชาติจึงจะถูก

เพราะ “ธรรมชาติ”

คือ ตัวผูกตัวยึดเอาทุกสิ่งทุกอย่างไว้กับโลก

แต่เรากำลังจะแยกตัวเราออก ให้หลุดพ้นจากโลก

ดังนั้น เราต้องเป็นผู้มีธรรม

คือ ผู้มีสติ คอยจดจ้องดูตัวเอง ระลึกทั่วตัวเองทุกประตูแห่งทวาร ไม่ว่าจะเข้าหรือ ทวารออก

“ทวารเข้า” ของมนุษย์

หรือ ประตูที่จะรับอะไรเข้ามาในตน ในตัวเรานั้น มี ๖ ทาง
คือ ตา หู ลิ้น จมูก กาย ใจ

“ทวารออก” หรือ ประตูที่เราจะปล่อยอะไรออกไป
ก็มี ๓ ประตู คือ ทางใจ-ทางพูด-ทางลงมือทำทางกาย
หรือทางภายนอกเลย

ที่จริง **ประตูเข้า** แหะละสำคัญที่สุด
ถ้าประตูเข้าไม่มีตัวเลวเข้ามาในตัวเราแล้ว
ประตูออกก็จะมีตัวเลวออกเลย
แต่ขณะใหม่ๆต้องคอยดูทั้งประตูเข้า และ ประตูออกไปเสียก่อน

มีเท่านี้เท่านั้น
ที่เราจะต้องจดจ้องเฝ้าไว้
คือ **ประตูเข้า** กับ **ประตูออก** ของคนนี่เอง
ถ้าในประตูทั้งออก และเข้า ๔ ประตูนี้
ไม่มีกิเลส ตัณหา อุปาทาน ผ่านได้ละก็
ก็เป็นอันปลอดภัย ไม่มีบาปใดๆเกิดได้ขึ้นหนึ่ง
เหลือแต่ข้างใน“ตัวเรา” ก็ฆ่ากิเลสข้างในให้หมดตายสนิทสะอาดเท่านั้น

ข้อที่ควรรู้อย่างยิ่ง ก็คือ
เมื่อจดจ้องอยู่ ก็อย่ามีความกังวลใจ
อย่ามีความดิ้นรน หรือ อยากรู้ อยากเห็น นั่นเอง
ให้เฝ้าคอยเหมือนอย่างทหารยามเฝ้ายามอย่างเคร่งครัด
อะไรผ่านเข้าออกจะต้องรู้ทันที
ฉะนั้น อย่าเผลอเป็นอันขาด จดจ้องดูทุกระยะวินาที

ไม่ใช่ว่า เป็นทหารยามที่กระวนกระวาย
อยากรู้เหลือเกิน ว่า จะมีใครผ่านเข้าออกบ้าง
ใจก็กังวลอยู่ยั้งนั้น ไม่ใช่ให้ทำเช่นนั้น
ให้จดจ้องคอยที่อยู่เสมอเท่านั้น เพื่อดู และ วิจัย
อย่าดี้นรนอยากเห็นเป็นอันขาด
อย่ากังวลใจใดๆ

คอยระวังตัว

เพื่อเห็นจากสิ่งที่สัมผัส แล้วก็ตามวิจัยอยู่อย่างนั้นแหละ
อย่าเพลอที่เดียว จ้องคอยให้ดีอย่าให้คลาดอารมณ์ได้

ทำความเข้าใจกับ**อาการ**ที่ว่านี้ให้ดี
จะกลับไปอ่านบททวนดูอีกก็ได้

คือ จดจ้องคอยที่ระมัดระวังให้ดี
แต่อย่าดี้นรน กังวลใจอยาก หรือเร่งเร็วใดๆ

เพราะการเร่งเร็วใจตนเองเมื่อใด

ก็คือ รับผิดชอบมาปิดบังลูกตาไว้นั้นเอง

เดี๋ยวก็จะต้องเห็นของปลอมไม่ใช่ของจริงแท้

ให้คอยดูเฉยๆอยู่ยั้งนั้นแหละ

มีสติจดจ้องให้ดี และคอยวิจัยให้ดี แล้วจะเห็นตลอดเวลา

เพราะทุกสิ่งทุกอย่างเกิดตลอดเวลา

ดังนั้น อย่าไปทำปล่อยตนตามธรรมชาติเป็นอันขาด

จงรู้ไว้ว่า **ธรรมชาตินั้น คือ โลก**

คือ สิ่งที่เป็นไปอย่างโลก สิ่งที่เป็นธรรมดาแบบโลก

แต่ขณะนี้ เรากำลังจะเป็นผู้อยู่เหนือโลก
จะไม่ทำอะไรตามที่โลกธรรมดา จะจูงไปแล้ว
เรากำลังจะค้นหาความจริงให้ได้ว่า
โลก อันคือ **กามภพ** หรือ **ถิ่นที่อยู่เสพกามนี้** หลงอยู่อย่างไร?
และ โลกมันหลอก มันพรางให้คนผู้เสพ หลงติดอยู่อย่างไร?
เรากำลังจะไม่ปล่อยตนให้โลกหลอกเราได้เป็นอันขาด
จึงได้พยายามจัดจ้องค้นหาวิจัยสิ่งที่โลกหลอก โลกพรางไว้
ให้เห็นความแท้ ความจริงให้ได้

เพราะฉะนั้น **อย่าไปทำปล่อยตนตามธรรมชาติ** เป็นอันขาด
ต้องตั้งใจ ตั้งสติ คอยจัดจ้องระมัดระวังและวิจัยให้ดี จึงจะถูก
และเมื่อเห็นแจ้งในสิ่งหนึ่ง ที่เราจัดจ้องดูนั้น
ก็รีบปล่อยให้ผ่านไป อย่าไปยึด ไปหลงอยู่กับสิ่งนั้น
ขึ้นไปยึดไปหลงสิ่งนั้น เราก็อยู่กับสิ่งนั้นเท่านั้นเอง
เราต้องไม่ยึดไม่ติดอะไร

เห็นแล้ว วิจัยดีแล้ว รู้แล้ว จัดการ“ทำดี”แล้วก็แล้วกัน
แล้วก็ตามรู้อันใหม่ จึงจะได้แจ้ง ได้เห็นทุกสิ่งอัน
แล้วเราก็จะเข้าใจความจริงแท้ได้ ตามลำดับไป

เออละ ทีนี้ เรามาเริ่มต้นกันก่อนว่า
“คน” แบ่งออกเป็น“รูป” กับ “นาม”
ดังนั้น เราจะต้องรู้
ความแตกต่างของ“รูป” และ“นาม”นี้ให้ได้
แยกให้ออกว่า “รูป” คืออะไร?

และ “นาม” คือ อะไรแท้ๆ

ซึ่งได้เล่ากันมายืดยาวแล้ว คงจะพอเข้าใจได้ว่า

“รูป” คือ ของที่เหมือนวัตถุ ไม่มีการรับรู้อะไรเลย

ถ้ายัง “รับรู้” ได้เมื่อใด มันก็จะเป็น “นาม” อยู่เมื่อนั้น

หรือ เรียกทั้ง “รูป” นั้น และ “นาม” นั้น ที่ยังทำงานร่วมกันว่า “ชีวิต”

**และ ถ้า “นาม” ตัวใดที่แปรสภาพมาเป็น “รับรู้ไม่ได้” แล้ว
“นาม” นั้น ก็จะแปรเปลี่ยนไป เป็น “รูป” ทันที เช่นกัน**

เหมือน “โลก” (ที่เราอาศัยอยู่)

เมื่อมีทั้งรูปทั้งนามอยู่ในตัวครบ

ก็คือ ตัว “ชีวิต” นั้นเอง เรียกว่า “โลกมีชีวิต”

และเราต้องถือว่า ตัว “โลก” แท้ๆนั้น เป็น “รูป”

ส่วน “คน” (ที่อาศัยอยู่ในโลก) เป็น “นาม”

ซึ่ง “โลก” นี้ ก็ยัง “มีชีวิต” อยู่ด้วย

เพราะมันยังยึดเอา “นาม” เอา “รูป” ร่วมกันอยู่

ถ้าลองคิดให้ดี ก็จะเห็นได้ว่า

“โลก” ที่รวมทั้งหมดทุกสิ่งทุกอย่างที่ก่อเป็น “ลูกโลก” นี้

“นี้แหละ” เป็น “กายหยาบ” หรือ “ร่างกาย” ของ “ชีวิตโลก”

และมี “คน” นั้นเอง เป็น “จิต” หรือ “วิญญาณ”

ที่อาศัยประกอบ “ร่างกาย” ของ “โลก” และอยู่ในโลก

“คน” แต่ละคน ก็เป็นแต่ละอณูของจิต แห่งโลก

และ “โลก” ไม่รู้เรื่องอะไร

“คน” เท่านั้นที่เป็นผู้รู้เรื่อง ความเป็นไปทุกสิ่งทุกอย่างของ “โลก”

และที่ “คน” นั้นแหละที่เป็นผู้ทำให้ “โลก” เจริญ หรือ เสื่อม เป็นไปอย่างไร

ที่นี่ ถ้าเราตัด“โลก”ทิ้งเสีย
โดยเราไม่เอาใจใส่“โลก”ตัดขาดจากกันจริงๆ
“โลก”จะเป็นไปอย่างไร ก็ช่างเรื่องของโลก
โลกก็จะ“ตาย”ลง

(เฉพาะเราเท่านั้นนะ สำหรับคนอื่นเขาไม่ทิ้ง เขาก็ไม่ตาย)

ก็เหลือ“ชีวิต” แต่เราเท่านั้น

เพราะฉะนั้น ขณะนี้

“โลก” ที่ว่านี้ ก็เป็นแห่งวัตถุเราตีๆนี่เอง

เพราะเราไม่รับรู้อะไรมันแล้ว

ที่นี่ เราก็มามีชีวิตอยู่ที่เราลี

ร่างกาย ทั้งจิตใจของเราที่แหละ

เราเรียกว่า “ชีวิตของเรา”

เราารู้สึกได้ เพราะเรามี“กาย” อันคือ “รูป”

และมี“จิต” หรือ“ใจ” อันคือ “นาม”

ถ้า “จิต” ทิ้งไปเสีย (คือ ออกจากร่างไปนั้นแหละ) จากร่างกาย

ร่างกายนั้นก็ตายลงอีก

“กาย” นั้น ก็เป็นเหมือนแห่งวัตถุอีก

เราเรียก “รูป” ได้อย่างชัดเจนทีเดียว

แต่ในลักษณะนี้แหละ แม้เราจะไม่ตายจริง

จิตเราจะไม่ออกจากร่างกายของเราขึ้นไปก็จริง

(เหมือนเรายังไม่ได้ออกจากโลกจริงๆ)

แต่เราทิ้งโลกเสีย ก็เหมือนโลกตายไปจากเราแล้ว)

เราก็เข้าไปหลงประคบบประหม่อมกับร่างกายของเรา

ไม่อินซังชอบมันเสีย

ร่างกายของเรา ก็ถือว่า “ตาย” ไปจากเราแล้วเช่นกัน

และ มันก็จะเป็น “รูป” โดยแท้

คือ ไม่รับรู้เรื่องอะไรเลย

นั่นคือ “คน” คนนั้น หรือ “กาย” นั้น ได้จบลงแล้ว

ไม่มีการ “เกิด” อีกแล้ว ลึนทุกข์ ลึนสุข ดังนี้

นี่แหละคือ สิ่งทุกสิ่งอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นวัฏฏะอยู่ ดังนี้

ถ้าเราตัดอะไรออกไปได้

โดยทิ้งมันเสีย ไม่ยอมให้มันรับรู้อะไรด้วย

เราดึงเอาความ “รับรู้” ให้แคบเข้ามา หรือ ให้เล็กลงๆ

เราก็จะทิ้ง “รูป” ที่เป็นแห่งใหญ่ลงมาเรื่อยๆ ตามลำดับ

อันไหนที่เราทิ้งแล้ว

อันนั้นก็แปรสภาพไปเป็น “รูป” ทันที

หรือเรียกว่า “ดับ” (ของเรา) ทันที

และ อันไหนที่ตัว “ความรู้” มันไปอาศัยอยู่

อันนั้น ก็ยังเป็น “นาม” เป็น “ชีวิต”

หลายคนคงจะงง ต้องพยายามทบทวนให้ดี

ถ้ายังงงก็กลับไปอ่านดูอีกทีซ้ำๆ เอาใจใส่ฟังจิตแน่วแน่เดินจิตตามไป

อย่างที่พระท่านเรียก “มนสิการ” ตามให้ดี จะพอเข้าใจ

รู้ลึกว่า **ความเข้าใจของข้าพเจ้าจะแตกต่างจากผู้อื่นตรงนี้**

ถ้าจะงงก็จงงงในคำที่ว่า **“นาม” แปรสภาพมาเป็น “รับรู้ไม่ได้”**

ก็จะกลายเป็น “รูป” นี้เอง

◉ นามกลายเป็นรูปได้อย่างไร? ◉

เอละ เดียวก็จะเข้าใจ

เราหยิบเอาคำทั้งสี่ ที่มีใน“สติปัฏฐาน ๔ ” ออกมาดูซิ

๑. กาย ๒. เวทนา ๓. จิต ๔. ธรรม

ทีนี้ ดูให้ดี คำว่า “กาย”

เป็น**รูป** หรือ เป็น**นาม** ?

ทุกคนคงตอบได้ คือ เป็น“รูป”

และคำว่า “เวทนา” เป็น**รูป** หรือ เป็น**นาม** ?

ทุกคนก็คงตอบได้ว่า คือ “นาม”

ก็ถูกแล้ว คู่ที่ ๑ นี้ มี“กาย”เป็น**รูป** มี“เวทนา”เป็น**นาม**

ทีนี้ ดูที่“จิต” ลองตอบทีว่า เป็น**รูป** หรือ เป็น**นาม** ?

หลายคนคงตอบว่าเป็น“นาม”

เพราะเราได้แบ่ง ได้เรียนรู้มาแต่ต้นแล้วว่า “จิต” เป็น“นาม”

แต่ใน“สติปัฏฐาน ๔” นี้ ไม่ใช่

“จิต”ตัวนี้ ทว่า หมายเอา**“จิต”ตัวที่เป็น“รูป”**

ที่ว่าเป็น“รูป” เพราะมันไม่ใช่ **“ตัวรู้”** แต่มันเป็น**“ตัวถูกรู้”**

และ มี“ธรรม” หรือ “ธรรมารมณ”

หรือ **ตัวรู้สึกทางจิตในจิต**เป็น“นาม”

ดังนั้น **“ธรรม”**ในสติปัฏฐาน ๔ นี้ จึงคือ

“ธรรมารมณ” นั่นเอง

[ซึ่งมีนิวรรณ์ ๕ อุปาทานชั้นร์ ๕ อายตนะ ๖ โพชฌงค์ ๗ อริยสัจ ๔]

ไม่ใช่“ธรรม” ที่หมายความเป็นอื่นอันใด ดังที่มีผู้อธิบายออกไปหรือ

การเพ่งพิจารณา สติปัฏฐาน ๔

ไม่ใช่เพ่งนอกตัว เพ่งในตัวนี้เท่านั้น

พระพุทธองค์ท่านให้ย่อ“โลก”เล็กลงไปเรื่อยๆ ตามลำดับ

และ ให้เพ่งพิจารณาเอา“นาม” เป็นตัวสำคัญเรื่อยไป

ไม่ได้ให้ไปเพ่งที่อื่นที่ไหนเลย

ดังนั้น ในสติปัฏฐาน ๔ นี้ จึงมี“รูป” กับ“นาม” อยู่ ๒ คู่
แยกให้ดี

ถ้าเราพูดรวมๆว่า “กาย” กับ “จิต” โดยเฉพาะแบ่งออกมาจากตัวคน
“กาย” ก็เป็น “รูป” และ “จิต” ก็เป็น “นาม”

แต่ถ้าใน สติปัฏฐาน ท่านให้พิจารณาละเอียดกว่านั้น

ท่านจึงให้พิจารณา “กาย” เป็นรูป เป็น“ตัวถูกรู้” (ไม่ใช่ “ตัวรับรู้” ไม่ใช่ “ตัวยังรู้”)

คือ หมายให้รู้เรียกว่า **“รูป”**

เป็น“ตัวตนให้เขารู้” เป็น“หุ่นให้เขาอ่าน”

“เวทนา” เป็น “นาม”

เป็นความรับรู้ ซึ่งไล่เจาะเข้าไปถึงตัวแรกเลย

เป็นตัวเล็กของจิต ยิ่งดี

เป็น“นาม” ชั้นละเอียดใน“จิต” อีกที

ดังได้แยกแยะมาให้ฟังแล้วตอนต้นๆ

“กาย” กับ “เวทนา” เป็นคู่ที่ ๑ แล้ว ต่อมาเป็นคู่ที่ ๒

คือ “จิต” เป็น **รูป**

หมายเอา “ผลของกระบวนการในจิต” ซึ่งเป็นผลของการ“คน” ในจิต

เป็น “ตัวตนให้เขารู้” หรือ“หุ่นให้เขาอ่าน” ที่อยู่ในจิตตน เป็นต้น

ไม่มีตัวตนจริงๆอย่างกายหยาบ

แต่เป็น“รูป” ชั้นละเอียดลงไปอีก

ที่กำลังมีบทบาทการงานอยู่

ยังไม่ใช่ **“ความรู้ที่พิเศษขึ้นไปอีก”**

ยังไม่เป็นผล ของ “ความรู้ยิ่ง” (อภิปัญญา, ญาณ, วิชา)

ที่ได้พัฒนาขึ้นไปอีก

และหรือคือ ตัว “อาการ” ของจิต

ที่จะมี**จิตในจิตสามารถจับรู้** **เพ่งรู้** **วิจัยรู้ได้** อีกทีหนึ่ง

ส่วน “ธรรม” นั้นเป็น**นาม**

หมายเอา “ธรรมารมณ” คือ รุ้รส ที่เกิดใน“จิต”

ซึ่ง“จิต” เราก็หมายเอาว่า

เป็น“ผลของกระบวนการในจิต” หรือ “อาการ”

“ธรรม” จึงเป็น“นาม”ที่เป็น“ความรู้ที่รู้ยิ่ง”

ตามภูมิของผู้มีธรรม หรือบรรลุดธรรม

“จิต”ในสติปัฏฐาน ๔ ตัวนี้

จึงคือ “นาม”ที่แปรสภาพมาเป็น“รูป” แล้ว

สังเกตให้ดีว่า ท่านให้พิจารณาให้รู้ชัด

จนรู้เห็นเป็น **“รูป”** กับ **“นาม”** เท่านั้น

และ ไม่ได้ให้ไปวนวายเพ่งพิจารณาอะไรที่เหน

นอกไปจาก“โลก”เล็กๆ อันมีแค่กายกว้างตอก ยาววา หนาคืบ

ที่เรียกว่า “ชีวิต”ของเรานี้เลย

ไม่ได้ให้พิจารณาอะไร เป็นเรื่องฟุ้งเฟ้อไป

นอกเหนือกว่า **“รูป”** และ **“นาม”**เลย

ท่านให้อ่านให้แจ้งถึงความมวน ความไม่เที่ยง ความเกิด ความดับ

ความแปรเปลี่ยนอยู่ของอะไรๆทั้งสิ้น ทั้งหลาย มันก็เหมือนกันหมด
คือ **เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป**

และ ท่านก็ให้นยย่อลงมาจับแบบฝึกหัด
หรือ สิ่งที่จะเรียนกันตรงๆ สำคัญๆ นั้น
ก็ **แค่ กาย กับ จิต** เท่านั้นแหละ ก็พอ
ท่านนับว่า เรียนโลกทั้งโลก จริงๆ

จะพบความ**“เหนือโลก”** แท้ๆ
จาก กายยาววา หนาตีบ กว้างศอก พร้อม สัจญา และใจนี้ ได้แน่นอน

◉ **เฟ่งกายให้เห็นความแท้จริง** ◉

ดังนั้น การพิจารณา**“กายในกาย”**
จึงคือ เฟ่งพิจารณา หรือ เรียนรู้ให้รู้ความจริงให้ได้
ว่า ในกายมันมีความแท้จริงอยู่เพียง เป็น**“วัตถุ”** จริงๆ
ไม่มีความรู้สึก ไม่รู้อะไร เป็นแค่ก้อน แค่ง่างเท่านั้น

ถ้าฝึกหัด**สะกดจิต** เข้าไปลึกๆ
เราก็จะเหมือนตัด**“กาย”**ทิ้งเสียได้
โดย**ไม่มีความรู้สึก**กับมันเลยจริงๆ
เมื่อเราเก็บ**ความรู้สึก**ให้อยู่ในจิต
ชั้นลึก ชั้นละเอียดถึงจิตในจิตนั้นแล้ว
กายก็จะแข็งทื่อเป็นท่อนไม้จริงๆ **ไม่รับรู้อะไร**

ใครจะหามไปเผาทิ้งเสียในบัดนั้น
ก็**ไม่มีความเดือดร้อนอะไร**

หรือ ใครจะเอามีดมากรีดมาแล้วเล่น
เลือดก็ไหลออกมาเปล่า
ไม่เจ็บ ไม่สะดุ้งหวั่นไหว

หรือ เจ้าของแท้ๆ ก็จะไม่รู้เรื่องราวอะไรเลยจริงๆ
(ซึ่งขณะนี้หลบเข้าไปอยู่เสียในส่วนลึกของจิตตนเอง
อย่างแนบแน่น ทั้งได้สนิท)

นั่นคือ **การพंगายในกาย** คือ ให้ความจริงใจให้ได้ว่า
ความจริงแท้ของ**กาย**นั้น มองเข้าไปลึกเท่าใด
ทะลุแม้ในกายจนละเอียดลออแล้ว
ก็คงเห็นว่า มันก็คือ “วัตถุ” แท่ง ก้อน จริงๆ
ที่ก่อเกิดมาจากดิน น้ำ ลม ไฟ สังกะระหัดกันขึ้นมา
เหมือนต้นไม้ ไม่มีความรับรู้อะไรจริงๆ

เรียกว่า เห็น**กายในกาย**ให้แท้จริงใจให้ได้
ว่า **กาย**เป็น วัตถุ **กาย** เป็น **“รูป”**

พูดถึงต้นไม้ แท้จริง ต้นไม้มันก็มี “ธาตุรู้” เหมือนกัน
จะนับ**เนืองว่า** มี “วิญญาณ” ก็ได้ แต่มัน**รู้**น้อยเหลือเกิน
น้อยจนถ้าเทียบกับสัตว์โลกแล้ว ก็ถือว่า มันไม่ใช่สัตว์เอาเลย

เพราะสัตว์โลกนั้น จะนับเป็นสัตว์โลก
ก็ต้องมี**ความกลัวภัย** หรือ **กลัวตาย**
เป็น**สิ่ง**แสดงออกชัดอย่างสำคัญอย่างหนึ่ง
(แต่ต้นไม้แสดงออกได้ ก็ไม่ชัดเลย)

ความมี “จิตวิญญาณ” ครบ
คือ ต้องมี**ทั้ง**การรับรู้ ความจำได้ และความสามารถ

รับอาหารมาปรุงแต่งสร้างสรรค์ให้ตนเองเจริญงอกงามได้

และต้องแสดงออกซึ่ง**ความกลัวตาย**ได้ชัดๆ

และ**รับรู้รสแห่งอารมณ์จิต**ได้ด้วย

ต้นไม้มันจะมีก็แต่

การรับอาหารมาปรุงแต่งสร้างสรรค์ให้ตนเองเจริญงอกงาม ก็กับการรับรู้
ซึ่งถ้าจะนับพวก**ธาตุรู้**จริงๆละก็ แม่ธาตุแร่ แม่เพชรพลอย หรือดิน ก็มีธาตุรู้
ซึ่งถ้าจะนับว่า มีวิญญาณ มีสังขาร จะสังเกตอย่างลึกซึ้งก็ได้

พวกมีวิญญาณ และ สังขาร

ก็คือ พวกที่มีการปรุงแต่งให้เป็นตัวของตัวเอง งอกงามเจริญเพิ่มขึ้นมาได้

ก็เป็นพวกมี**สังขาร มีวิญญาณ ทั้งนั้น**

แต่**วิญญาณของมันเป็นธาตุรู้ที่ต่ำมาก**

ซึ่งก็มี“วิญญาณ”ของมัน เท่าความเป็นชีวิตของมันนั่นเอง

สูง-ต่ำเป็นลำดับๆอยู่ ตามฐานะของมัน ที่**มันต้องรักตัวมันเอง**

และ ดิ้นรนหาทาง“ก่อตัวเอง”ให้เป็นตัวของมัน(อัตตา)

อย่างหลงความมีความเป็น“ตัวเอง”อยู่

ดังนั้น พระจึงไม่ควรขุดดิน ฟันหญ้า ตัดต้นไม้ ถ้าไม่จำเป็นอะไร

แต่อย่าเพิ่งไปสนใจกับมันเลย สนใจกับตัวเอง **รู้ตัวเอง**ให้ดี

และละ“ตัวเอง”ให้เป็นอรหันต์เสียก่อน

แล้วสิ่งเหล่านี้จะรู้เอง โดยไม่ต้องไปเรียนไปร่ำจากใคร

จะเกิดเอง รู้เอง รู้ได้จริงๆ

เป็นความรู้ความแตกฉานชาญแขนงออกมาเอง

เพราะมันเป็นเรื่องของโลก อันมีอยู่แค่

“สิ่งที่มีชีวิต” กับ “สิ่งที่ไม่มีชีวิต” เท่านั้นเอง

และสิ่งที่มีชีวิต ก็คือ “นาม”

สิ่งที่ไม่มีชีวิต ก็คือ “รูป”

ถ้าใครจะมีวิริยะเพิ่มเข้าไปเท่าใดๆ

ผู้นั้นก็จะยิ่งรู้เพิ่มเติมเองเท่านั้น

○ เรียนรู้สู่อรหัตต์ตามขั้นตอน ○

ดังนั้น ข้อที่ว่า

ผู้จะปฏิบัติตนให้เป็นอรหัตต์ต้องเรียนรู้ภาษาพระอภิธรรมนั้น

ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ถึงขั้นภาษาพระอภิธรรมมาก่อนหรอก

(แม้พระอภิธรรม จะเป็น พระสูตรละเอียดที่พระพุทธองค์ทรงบรรยายไว้จริงก็ดี)

เรียนรู้ให้ถูกจุดก็เพียงพอแล้ว แล้วรู้ให้แจ้ง

ยิ่งไปเรียนพระอภิธรรม มันจะยิ่งติดในความรอบรู้นั้น

เพราะรู้ตัวดีว่า มันยาก ได้พากเพียรท่องจำเล่าเรียนมา

กว่าจะรู้จะได้ ต้องวิริยะเหลือเกิน จะมาละทิ้งก็เสียดาย

กายไม่ค่อยออก เพราะถือว่า เป็นของดี

จึงเกิดการภาคภูมิใจ ยึดไว้อยู่นั่นเอง

และทำให้หลงตน ยกตน ถือดีได้ง่าย

แต่ถ้าได้รู้แจ้งเป็นพระอรหัตต์แล้ว

ที่นี้ อยากรู้อะไรต่อ ก็ตรวจเพ่งวิปัสสนา

ใช้ปัญญาของตัวเองเพียร เรียนรู้เอาเอง

อย่าว่าแต่ความรู้แค่นั้นพระอภิธรรมเลย

อยากเป็นแม่ “สัพพัญญู” ก็ต้องเพ่งเพียรต่อไป ค้นคว้าเสาะหาต่อไป

แม้สำเร็จได้ตำแหน่งเป็นพระอรหันต์แล้ว (คือ ผู้สว่างได้แล้ว) ก็ตาม
ถ้ายังอยากเป็นพระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า

คือ พระสัพพัญญูยิ่งยวด

ก็ต้องบำเพ็ญเพียรเรียนรู้สู้ทนเอาอีก เป็นลำดับขั้นต่อไปและต่อไป

แต่ก่อนจะเรียนรู้สิ่งเหล่านั้นได้

ก็ต้องเป็นผู้สว่างไสวไปตามขั้น เป็นผู้รู้ทาง

แล้วก็เป็นผู้พ้นโลกต่ำ ไปหาโลกสูง คือ พ้นโลกียภุมิเสียก่อน

จึงจะเรียนรู้เรื่องเหนือโลกยิ่งขึ้นไปได้

นั่นคือ เมื่อพระพุทธองค์เริ่มโปรดสัตว์ ตอนแรกๆ

(คือ เมื่อพระองค์ตรัสรู้ใหม่ๆ และเริ่มออกสั่งสอนสัตว์โลก)

ท่านก็เพียงสอนให้คนพ้นโลกได้ คือ พ้นทุกข์ขั้นต้นได้เท่านั้น

ซึ่งก็ไม่ใช่เรื่องยาก จนเกินคนจะรู้ได้ภายในเวลาไม่นาน

ขออย่างเดียวให้ถูกเรื่องถูกจุดเท่านั้น

เมื่อนานไปๆ พระพุทธองค์ถึงได้ค่อยสอนพระอรหันต์ต่อไปอีก

ให้รู้ทางเพื่อจะได้เป็นพระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่างเช่นพระองค์

[นั่นแหละ ถึงค่อยเรียนรู้ขั้นพระอภิธรรม ผู้ต้องการแค่ปริญาตรี ไม่จำเป็น

ต้องไปเอาวิชาของชั้นปริญาโท ปริญาเอก มาเรียนมาท่องให้เสียเวลาก่อน]

วกออกมานอกเรื่องมาถึงขนาดนี้

ถ้าไม่อธิบายต่อ สำหรับผู้เคยเรียน เคยเข้าใจมาเพียงว่า

คนจะสิ้นสุดเพียงบรรลอรหันต์ ก็คงจะฉงนใจเต็มที

ข้าพเจ้าก็เลยจะขอวกแหวะออกไปอีกเสียหน่อย

อธิบายคร่าวๆถึงวิภูษะอันกว้างไกลออกไปอีกชั้นหนึ่ง

แล้วค่อยไปตั้งหลักเรื่อง**สติปัญญา ๔** ใหม่

ถ้าใครไม่อยากรู้เรื่องก็เปิดผ่านเลยไป

หาตอนต่อเรื่อง**สติปัญญา ๔** เอาเลยก็ได้

(เปิดไปที่หน้า ๑๓๖ ได้เลย)

วิญญะชั้นที่ว่าเป็น **วิญญะ**ของ**ผู้ทรงความผดุงไว้**

[ไม่ใช่ทำลาย ต้องเข้าใจให้ดีว่า ตามสามัญแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่าง

มีแต่ทุกข์ที่จะทุกข์ยิ่งขึ้นๆ และจะกินกันและกันลงไปเป็นทอดๆ

เป็นวงเวียน อยู่ทั้งสิ้นนั่นแหละ เราเรียกว่า **ธรรมชาติ**]

วิญญะที่ว่าเป็น จึงเป็น**วิญญะ**ของ**ผู้เอาชนะธรรมชาติ**

เป็น**วิญญะ**ด้านดี ทรงไว้แต่คุณ และกว้างไกลยาวนานกว่า

วิญญะของ**คน** อีกมากมายกายกอง

ดังที่ ก็คงจะเคยได้รู้มาเลาๆแล้วว่า

พระพุทธเจ้านั้น ไม่ได้มีเฉพาะพระพุทธเจ้าองค์**พระสิทธัตถะ**

หรือ **พระพุทธโคดม**ของเราในกับปีปัจจุบันนี้เท่านั้น

คงจะเคยได้ยินมาแล้วว่า ได้มี**พระพุทธเจ้า**ทั้งหลาย

เคยอุบัติมาแล้วในโลกนี้ มากมายหลายพระองค์ จนนับไม่ถ้วน

เช่น **พระพุทธกัสสป** **พระพุทธโกนาคม** **พระพุทธกุกสันธ** เป็นต้น

จนมาถึงยุคกับปีที่เรายู่ขณะนี้ ก็มี **พระพุทธโคดม** เป็น**พระพุทธเจ้า**

และในยุคกับปีข้างหน้าต่อไปก็จะเป็นหน้าที่ของ

พระศรีอาริยมุตไตรโยชิสัตว์

ฯลฯ

ซึ่งจะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในกับปีต่อไปอีกมากมายนับไม่ถ้วน

ถ้าข้าพเจ้าไม่ไปตั้งหลักอธิบายนไปเป็นขั้นๆ
โดยจับต้นแต่แรก คงจะทำให้ผู้สงสัยอยู่แล้งงยิ่งขึ้น

○ พุทธภูมิอยู่ตรงไหน? ○

เอายังงี้ ตามธรรมดา เท่าที่เราเรียนรู้กันมานั้น
ก็มีภูมิที่แบ่งกันไว้เป็น ๓ ภูมิ คือ

๑. อบายภูมิ

๒. โลกียภูมิ หรือ กามภูมิ

และ ๓. โลกุตระภูมิ

อบายภูมิ ก็คือ ภูมิที่สัตว์นรก เปเรต เดรัจฉาน อสุรกาย
ต่างๆอยู่ ก็ **ปุถุชน** นั้นแหละอยู่

โลกียภูมิ หรือ กามภูมิ ก็คือ ภูมิที่ปุถุชน และเทวดาทั้งหลาย
หลงอยู่ในกาม หลงอยู่ในวัฏวนของภพโลกธรรม ๘ จะเวียนว่ายตายเกิดอยู่

โลกุตระภูมิ ก็คือ **ภูมิที่ผู้พ้นโลกอบาย-โลกกาม-โลกภพนั้นๆแล้ว**
จะยังเวียนว่ายอยู่ เช่น พระพรหม

พระอรหันต์ที่ยังเหลือ **“เหตุ”** ยังไม่ปรินิพพาน เป็นต้น

ท่านเหล่านี้ เมื่อไม่ตั้งจิต หรือไม่พากเพียรต่อภพต่อภูมิไปอีก

ก็เวียนว่ายอยู่ภพนั้นๆ ภูมินั้นๆซ้ำกับปีกัลป์ ยกเว้นพระอรหันต์

เช่น ถ้าเป็น “พระพรหม” ก็ไม่มีทุกข์เพราะอบาย เพราะกาม

ไม่มีทุกข์เพราะโลกธรรมชั้นหยาบนั้นๆแล้ว

ไม่ลงมาสู่โลกียภูมิชั้นหยาบนั้นๆ หรือ กามภูมิอีกแล้ว

ท่านก็เวียนว่ายวนอยู่ตามคุณธรรมของท่านขนาดท่าน

ในภุมินั้นโลกระดับนั้นๆของท่าน
เหมือนปุถุชน ก็เวียนว่ายอยู่เฉพาะในภุมินีโลกระดับของตานั้นๆ
ไม่สูงขึ้นไปจากวังวน หรือภุมิ หรือ “โลก”ขนาดตามฐานะของตนเองจริง
**หรือ “พระอรหันต์” ที่ยังเหลือ “ชีวิต”เป็นเหตุปัจจัย
แต่ไม่ตั้งจิตต่อภพต่อภุมิ
เป็นโพธิสัตว์ เพื่อพุทธภูมิแห่งสัมมาสัมโพธิญาณ
ก็ไม่มีทุกข์เพราะอบาย เพราะกาม
ไม่มีทุกข์เพราะโลกธรรมชั้นละเอียดแล้ว
ไม่ลงมาสู่โลกียภูมิใดๆแล้ว
ท่านก็เวียนว่ายวนอยู่เฉพาะในภุมิ
ในโลกุตรระดับของตานั้นๆตราบปรินิพพาน
ไม่สูงขึ้นไปถึงขั้น“พุทธภูมิ”หรือ “โลกุตรชั้นสูง”
ตามฐานะของตนเองจริง**

ไม่ว่าใคร ก็เมื่อไม่ตั้งจิตจะต่อภพต่อภุมิไปเป็นพระพรหม เป็น
พระอรหันต์ เป็นพระพุทธรเจ้า
ก็จะเวียนว่ายอยู่ในโลกียภูมิ อยู่ในความเวียนวนของโลกปุถุชน นี้แหละ
มีสูงๆต่ำๆตามคุณธรรมของผู้ใดผู้หนึ่งที่ประกอบเอา เช่นกัน

คือ คงประกอบ “บุญ” และ “บาป” อยู่สลับไปๆมาๆ
รับผล“บุญ” ผล“บาป” วนเวียนอยู่นั่นเอง ตลอดกับปีกัลป์

ดังนั้น คำว่า **มนุษย ก็ดี เทวดาก็ดี**
ก็เป็นชื่อ หรือเป็นตำแหน่งของสัตว์โลก ในโลกียภูมิ
และคำว่า พรหม ก็ดี อรหันต์ก็ดี

ก็เป็นชื่อ หรือเป็นตำแหน่งของสัตว์โลก ในโลกุตระภูมิ

เช่นกัน

ที่นี่ ยังมีภูมิอีกภูมิหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า
สูงกว่าภูมิทั้งสามที่กล่าวแล้วไปอีก คือ**พุทธภูมิ**
ในภูมินี้ ก็จะมีผู้ที่มุ่งมาดปรารถนา
ที่จะปฏิบัติตนเพื่อ“โพธิ” หรือ “ความรอบรู้”
โดยถือว่าเป็น“โพธิกิจ” และ“พุทธกิจ”
เพื่อชีวิตของศาสนาพุทธโดยแท้

เป็นภูมิที่มีวิญญูะกว้างไกล ลึกซึ้งลึกซึ้ง
รวมเอาทั้ง**โลกุตระภูมิ โลกียภูมิ** และ**อบายภูมิ** เข้าไว้ด้วย
แล้วท่านผู้บำเพ็ญ“โพธิกิจ” และ“พุทธกิจ”

ก็จะเวียนว่ายไปสู่ทุกภพทุกภูมิตามวาระ

และ คุณธรรมของท่าน เพื่อสำรอกกรรม และเรียนรู้ให้จบสิ้น

จึงจะได้รู้ถึงขั้นที่เรียกว่า **สัพพัญญู**

และสุดท้ายก็ได้เป็น **พระสัมมาสัมพุทธเจ้า**

ผู้สร้าง“พุทธศาสนา”ขึ้นมาอีกโดยแท้โดยจริง

ให้คงเป็น“คุณธรรม”อันยังโลกไว้ต่อไป

เอาละ พอรู้ภาพรัฐภูมิพอสมควรแล้ว

ก็จะขอแบ่งลำดับชั้นของสัตว์โลก ผู้ที่อยู่ตั้งแต่ชั้นต่ำไปหาชั้นสูงขึ้นไป

ตามลำดับมีดังนี้ :-

๑. สัตว์ในอบายภูมิต่างๆ

๒. มนุษย์ เทวดา

๓. พระพรหม พระอรหันต์
๔. พระนียตโพธิสัตว์ พระปัจเจกโพธิพุทธเจ้า
หรือ พระปัจเจกสัมมาสัมพุทธ
๕. พระอนุตรอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

ก็คงพอจะรู้จักเหล่าชั้นจาก ๑ มาถึง ๓ ดีกันแล้ว
เพราะคงจะได้เรียนได้ฟังกันมามากแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่อธิบาย
จะอธิบายตั้งแต่ชั้น ๔ และ ๕ พอสังเขป

พุทธภูมิ ดังกล่าวนั้น

คือภูมิของ**พระนียตโพธิสัตว์ พระปัจเจกโพธิพุทธเจ้า**
หรือ พระปัจเจกสัมมาสัมพุทธ

และ**พระอนุตรอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า** เป็นสูงสุด

ภูมินี้ เป็น**ภูมิที่ ๔** ที่พิเศษจาก อบายภูมิ-โลกีย์ภูมิหรือกามภูมิ-โลกุตรภูมิ
ซึ่งเป็น**วิญญะ**ที่ยิ่งใหญ่ ลึกซึ้ง ซับซ้อน สูงส่ง
เพราะเป็นภูมิที่ต้องสร้างบารมีสั่งสมคุณธรรมให้สูงสุด
เท่าที่มนุษย์จะสุดสูงกันได้

ดังนั้น เมื่อได้รู้มาบ้างแล้วว่า **พระพุทธเจ้า** องค์ก่อนๆก็เคยมี
องค์ที่จะอุบัติในกับปีข้างหน้าอนาคตก็จะมี

“ววงวน”หรือวิญญะของสัตว์ชั้นต่ำ เช่น เดรัจฉาน

และ สัตว์ที่สอนไม่ได้ (อเวไนยสัตว์)

ก็ย่อมมีสัตว์ที่มีภูมิระดับนี้ เวียนว่ายวนอยู่ในวงของมันตามภูมิ

“ววงวน”หรือวิญญะของสัตว์โลกชั้นสูงขึ้น

คือ มนุษย์-เทวดา-พระพรหม-อรหันต์

ก็ย่อมมีสัตว์โลกที่มีภูมิระดับนี้ เวียนว่ายวนอยู่ในวงของเขาตามภูมิ เช่นกัน แล้วทำไม **วิญญูชะ หรือ “วงวน”** ที่สูงไปยิ่งกว่านี้ จะไม่มีเล่า ?

ในเมื่อ ภูมิของมนุษย์ที่สูงส่งถึงขนาด **พระอนุตรอรหัตตสัมมาสัมพุทธเจ้า** ที่เวียนมาอุบัติขึ้นในโลกก็เคยมีแล้ว และจะมีอีกในอนาคต อันไม่รู้ที่จบ

ไม่เช่นนั้น

ถ้าคนบรรลุอรหัตต์ แล้วก็ต้องปรินิพพาน

เมื่อตายลงกันเท่านั้นเสียทุกคน

ไม่มีผู้ใดจะขอบำเพ็ญสูงกว่านั้น

แล้วจะมีพระพุทธเจ้า หรือ พระอนุตรอรหัตตสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดขึ้นได้อย่างไร...?

และ พระพุทธเจ้าองค์พระโคตมของเรา

จะเกิดมาได้อย่างไร ?

ถ้าคนไม่สั่งสมความเป็น “อรหัตต์” ตั้งแต่ขั้น ๑

จนถึงขั้น “อนุตรอรหัตตสัมมาสัมพุทธเจ้า”

เพราะทุกอย่างก็ต้องโต ต้องสูงขึ้นมาจาก “เหตุ” เป็นเหตุไปตามลำดับ

ต้องเกิดขึ้นได้ด้วยการบำเพ็ญสั่งสมมาเรื่อยๆ

ไม่เช่นนั้น ท่านก็คงจบแค่พระอรหัตต์ แล้วก็ตายสูญไม่มีอะไรต่อไปทุกคน

ก็คงไม่มีใครสูงสุดยอดถึงขั้น “พระอนุตรอรหัตตสัมมาสัมพุทธเจ้า” กันได้

แล้วพระอรหัตต์ที่สูงสุดยอดเหนือชั้นกว่าพระอรหัตต์ใดๆ

ก็กลับ ไม่มีระบบ ไม่มีระดับ ไม่รู้แจ้งทะลุรอบ

เพราะถ้าใครได้ภูมิ “อรหัตต์” แล้ว

จะต่อภูมิอีกไม่ได้ ต้องตายดับสูญไปหมด

หรือว่า อยู่ดีๆ ก็เกิด“พระพุทธรเจ้า”ขึ้นมาเองแบบพลุกๆ
โดยไม่มีเหตุ ไม่มีมูล ไม่มีต้นเค้า ไม่สั่งสม“ทุน”ไม่มาจาก“เชื้ออริยสังข์แท้”
จะเป็น**พระอนุตรอรหัตตสัมมาสัมพุทธเจ้า**
ซึ่งเป็น**“เจ้าแห่งอรหัตต์”** ออกปานนั้น

ก็ไม่ต้อง“เคยมี” **ความเป็น**“อรหัตต์”ใดๆมาก่อนเลย แม้แต่ขั้นที่ ๑
ได้แต่แค่“รู้”ๆๆ แล้วอัน“ความเป็น”เอาไว้

คือ จะให้เกิด**“ความเป็นผู้ไม่มีกิเลสนั้นๆ”** ในตนไม่ได้

เดี๋ยวจะต้องเป็นพระอรหัตต์เสียก่อน

แล้วจะเกิดมาบำเพ็ญกุศลสูงต่อไปไม่ได้อีก

คิดดูดีๆ จะเห็นว่า เป็นไปไม่ได้

เพราะขัดทั้ง“หลักการ”สำคัญของพระพุทธรเจ้าเอง

ที่ว่า**“ทุกอย่างเกิดมาจากเหตุ”**

และขัดทั้ง“ความจริง”ที่ว่า **“ยอด”เกิดไม่ได้โดยไม่มี “ต้น” ไม่มี “กลาง”**

หรือจะให้ตกลงไปกว่านั้น

คือ “พระเจ้า” (GOD) เป็นผู้สร้าง“พระพุทธรเจ้า”ขึ้นมา กระนั้นหรือ?

อย่างพราหมณ์ หรือ ฮินดู เขาก็ว่าอย่างนั้น นั่นแหละ

เพราะเขาไม่รู้“เหตุ”แห่งการ“เกิด”สุดจริงสุดแท้อย่างพระพุทธรเจ้า

แท้จริงนั้น ถ้าบุคคลใดปรารถนาจิตแก่พันทุกข์เท่านั้น

(หมายถึงพันทุกข์จากอบาย จากกาม จากภพต่างๆเป็นลำดับๆที่เป็นโลกียะเป็นต้น นี้)

แล้วฆ่ากิเลสเสีย หมดสิ้นเชื้อปรารถนาสุข

จาก“อบาย” จาก“กาม” จาก“ภพ”จริงๆในจิตได้

ผู้นั้นก็พ้นทุกข์จากอบาย จากกาม จากภพ

ก็เป็นอัน**พ้นโลก**อันเป็นอบายภูมิ-กามภูมิ-ภพภูมิ

แม้แต่“วิภาวภูมิ”ตามขั้น ไปจริง

ไม่เวียนว่ายมาเกิดในอบายภูมิ-กามภูมิรับทุกข์ทรมานอีกแล้ว

ผู้นั้นก็จบ**วิญญู**สำหรับภพนั้นภูมินั้น

ก็นับเป็น**“อรหันต์”ของภพนั้นภูมินั้น** ตามขั้นตามลำดับ

เมื่อบรรลอรหันต์ (แม่เท่านั้น) ก็ไปอยู่สบาย(จากอบายจากกาม)

ใน**โลกุตระภูมิ** ก็จบสำหรับภพภูมิขั้นที่สำเร็จนั้น

แต่ยังมี**“อึดตา”ในภพที่สูงขึ้น ละเอียดขึ้น**

การสั่งสม“ทุน”แห่งภพภูมิที่จะสูงขึ้นได้จริง จะต้องมีความจริงเป็นจริงเป็นลำดับ

○ จากโพธิสัตว์...สู่... ปัจเจกโพธิพุทธเจ้า ○

ที่นี่ ผู้ตั้งจิตบำเพ็ญอีกพวกหนึ่ง

ที่ตั้งจิตปรารถนาไว้ว่า จะปฏิบัติหากเพียงเอา

“อนุตรอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า”ทีเดียว

ผู้นี้จึงเรียกว่า **พระโพธิสัตว์**

พระโพธิสัตว์นั้น

ก็มีสองประเภท คือ **อนิยตโพธิสัตว์** กับ **นิยตโพธิสัตว์**

อนิยตโพธิสัตว์ นั้นก็คือ ผู้ตั้งจิตปรารถนาจะเป็นพระโพธิสัตว์

(คือ จะไต่เต้าขึ้นเป็นพระพุทธเจ้า นั้นเองแหละ)

และตั้งใจบำเพ็ญตนตามศีลตามจริยาของ“โลกุตระภูมิ”นั่นเอง

แต่**ยังไม่แท้เที่ยง**ว่า จะได้เป็นผู้ข้ามภูมิไปถึง**พุทธภูมิ**หรือเปล่า

อาจอยู่แค่อุภยภูมินี้ หรือ อยู่แค่อุภยโลกุตระภูมิ ก็ได้

หรืออาจจะขึ้นถึงเขต“พุทธภูมิ”เลยทีเดียว

มีภูมิเลยชั้น **“อรหัตต์”สำหรับตนจบ** แล้ว ก็ได้

เป็นแต่ว่า ยังไม่แน่นอน

ยังไม่มีภูมิถึงขั้น**เทียงแท้พอ**ที่จะได้เป็นพระพุทธเจ้าเท่านั้น

เช่นเดียวกันกับคนผู้ปฏิบัติธรรม หรือ ผู้บวชเป็น“พระ”

หมายบำเพ็ญเพื่อจะบรรลอรหัตต์ หรือ สู่โลกุตระภูมิเหมือนกัน

เมื่อบำเพ็ญ **จิตจวบจนบรรลุเป็นพระอริยเจ้าได้**

ผู้นั้นก็**แท้เทียง** ที่จะไปสู่จุด“อรหัตต์”

ที่เป็นจุดสูงสุดของโลกุตระภูมิได้แน่นอน

แต่ถ้าบำเพ็ญจิตตน**ไม่บรรลุได้เพียงพอ**

ก็ไม่ได้เป็นพระอริยเจ้าสักที

พระอนิยตโพธิสัตว์ก็เหมือนกัน

ใครที่ยังถือศีลบำเพ็ญเพียรปฏิบัติตามจริยาของพระโพธิสัตว์อยู่

ก็เหมือนคนผู้กำลังถือศีลพระ และ อยู่ในจริยาของพระของสมณะเช่นกัน

แต่ถ้า**ถือศีลปฏิบัติธรรมนั้น ไม่ได้บรรลุจริง**

แล้วเลิกล้มความตั้งใจไม่ถือศีลอีก

และไม่ปฏิบัติจริยาดังกล่าวแล้ว

ผู้นั้นก็คงเวียนว่ายอยู่ในภูมิตนเช่นเดิมเท่าภูมิเก่า

ดังนั้น **อนิยตโพธิสัตว์** ที่เลิกบำเพ็ญบางรูป

ที่ได้แต่ละชั้นบ้าง ไม่ได้สักชั้นบ้าง

จึงอาจจะเป็นผู้ที่มีจิตต่ำกว่าบุุชชนธรรมดาบางคนก็ได้

อาจจะสูงกว่าสมณะบางองค์ ก็ได้เช่นกัน

แต่ก็ยังคงผู้ยัง**ไม่เทียงแท้ต่อ“พุทธภูมิ”**

ส่วนพระนิยตโพธิสัตว์

ก็คือ **ผู้มีจิตบรรลุแล้ว** เป็นพระโพธิสัตว์แท้

มี“อรหัตตคุณ”สั่งสมไปตามลำดับๆ

เทียบเท่าต่อการได้สู่พุทธภูมิ

การดำเนิน หรือ เป็นไป ก็คล้ายกับการจะไปเป็นพระอริยเจ้า
ที่หมายจะบรรลุเป็น“อรหันต์” เช่นกัน โดยนัยเดียวกัน

เป็นแต่ว่า **ภูมิธรรมมี “จุดสูงสุด” คนละระดับชั้น**

และ การบำเพ็ญของพระนิยตโพธิสัตว์นั้น

จะต้องเวียนตายเวียนเกิด อีกนานับชาติ **วิญญู**เล็กซึ่งยิ่งใหญ่

มากเกิดเป็นมนุษย์อีกบ้าง

เกิดเป็นเทพบ้าง พรหมบ้าง

และซบซ้อนกลับไปอยู่ใน**“รูป”ของสัตว์เดรัจฉานบ้าง**

(แต่ภูมิธรรมของท่านไม่ได้ต่ำเช่นเดรัจฉาน)

ตามคุณธรรม และตามวาระ

เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์อีกนั้น

ท่านก็จะไม่ติดหนักกับโลกียะ เหมือนคนธรรมดาตามากนัก

คือ ไม่มัวเมา หรือ ไม่ติดอยู่นาน เป็นแต่เพียงอยู่ เพื่ออาศัยสำรอกกรรม

และ ถ้าท่านมีภูมิธรรมสูง

เลยเขตความเป็นอรหันต์ไปมากๆแล้ว

ท่านก็ไม่จำเป็นต้องไปเป็นลูกศิษย์ของใคร

เพื่อจะเรียนหาความบรรลุอรหันต์

ท่านบรรลุของท่านเองได้แล้ว

ท่านตรัสรู้สิ้นทุกข์ของท่านเองได้

โดยไม่ต้องเรียนรู้พระธรรมจากอาจารย์องค์ใดอีก

**เพราะในอดีตท่านมีภูมิธรรมสูงเลยการทำตัวให้พ้นทุกข์ขอรหัสมาได้แล้ว
ท่านมีบารมีจิตสั่งสมมาแล้วจริง**

เป็น“มรดกแห่งวิบาก”ของท่านจริง (กัมมทายาท)

ดังนั้น ท่านจึงบำเพ็ญตนพ้นทุกข์ขอรหัสได้เอง

และพร้อมกันนั้นก็บำเพ็ญบารมีอื่น

อันเป็นบารมีที่พระโพธิสัตว์จะต้องสั่งสมต่อไปด้วย

ผู้นี้แหละคือ **“พระปัจเจกโพธิพุทธเจ้า” หรือ “พระปัจเจกสัมมาสัมพุทธ”**

บำเพ็ญชาติหนึ่งไปเรื่อยๆ จนตรัสรู้ได้ขั้นหนึ่ง

ก็ได้เป็น“พระปัจเจกโพธิพุทธเจ้า”ไปครั้งหนึ่ง

บำเพ็ญบารมีหนึ่ง จนสำเร็จบารมีนั้น ก็ได้บารมีนั้น

อย่าไปแปลคำว่า **พระปัจเจกโพธิพุทธเจ้า**

แต่เพียงว่า ผู้ตรัสรู้เอง ไม่อาศัยธรรมของผู้ใดเท่านั้น

ต้องแปลว่า **ผู้ยังตั้งศาสนาพุทธเองไม่ได้ด้วย**

ซึ่งมีอยู่มาก

และหรือ ตั้งศาสนาเองได้ก็มี แต่ศาสนานั้น หรือ ลัทธินั้น

ก็ยังไม่ใช่ หรือยังไม่เทียบเท่าพุทธศาสนา

คือ ยังไม่ถึงแก่นแท้ **ยังโยน“ความไม่รู้”ไปให้สิ่งลึกลับ**

ซึ่งส่วนมากก็สมมุติเป็น“พระเจ้า” หรือ“เทพเจ้า”ต่างๆอยู่

และ “พระปัจเจกพุทธเจ้า” ที่ว่ากันว่า

ได้แต่ตัวเอง สอนคนอื่นไม่ได้ นั้น

นั้นไม่ใช่“พระปัจเจก”ของศาสนาพุทธ

ไม่ใช่**“พระปัจเจกโพธิพุทธเจ้า”**หรือไม่ใช่**“พระปัจเจกสัมมาสัมพุทธ”**

อย่างนั้นนั่นเป็น“พระปัจเจกพุทธเจ้า”แบบฤษี
หรือของลัทธิอื่นๆ ที่ไม่สมบูรณ์ด้วย“สัมมาอริยมรรค”

ยอมสอนคนอื่นไม่ได้ ก็มีอยู่จริง

ซึ่งต่างกับกับ“ปัจเจกสัมมาสัมโพธิ หรือสัมมาสัมพุทธ”

ส่วนคนใดเป็น**พระปัจเจกโพธิพุทธเจ้า**

หรือ **พระปัจเจกสัมมาสัมพุทธ**

ที่มีภูมิถึงขั้น เป็น**พระนิยตโพธิสัตว์** แท้

ในโอกาสข้างหน้าท่านผู้นี้ก็ต้องมาเกิด

ตรัสรู้ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแน่นอน

และอีกอย่าง ก็คือ ท่านยังเป็นผู้สั่งสมบารมีธรรมต่ออยู่อีกด้วย

พระปัจเจกโพธิพุทธเจ้า ก็จะเวียนอุบัติ

เวียนนิพพาน เพื่อบำเพ็ญบารมีอยู่อีกหลายชาติ

แต่แท้จริงท่านก็เป็น“พุทธชาติ”

เวียนเกิดมาเพื่อบำเพ็ญ“โพธิกิจ”ทุกชาติ

(แม้ท่านจะไม่อาศัยครูอาจารย์ใดๆในชาติใหม่นั้นๆ ดังกล่าวแล้ว)

เพียงแต่ท่านแม่ต้องไปเป็นลูกศิษย์ใคร

ท่านก็ได้บรรลู่“พุทธธรรม”กับอาจารย์ผู้นั้น

ท่านสามารถบรรลู่“พุทธธรรม”ได้ด้วยตนเองจริง จึงชื่อว่า “พระปัจเจก”

และหากชาติใด ท่านได้เผยแผ่ธรรม ถึงขั้นตั้งเป็นศาสนาได้

ศาสนานั้น ก็เป็นไปเพื่อ“ความดีงาม”

เพื่อ“ความสงบสุข” และเพื่อ“ความแท้จริง”

ในแนวเดียวกัน

เป็นแต่ว่า ยังไม่ละเอียดลออเท่า“พุทธศาสนา”เท่านั้น

และศาสนานั้น ก็มีชื่อเรียกไปตามกาลเทศะ
ดังที่มีอยู่แล้วในโลกขณะนี้

คิดดูให้ดี

เพราะฉะนั้น

เมื่อมาเกิดบำเพ็ญกรรมแห่ง **พระนิยตโพธิสัตว์** นั้น

จะเห็นได้ว่า ท่านจะต้องใช้กรรมต่างๆมากมาย

เช่น *ต้องสละทรัพย์สมบัติชาติหนึ่ง*

ต้องสละลูกตาในชาติหนึ่ง

สละชีวิตทั้งชีวิตในชาติหนึ่ง

หรือ บำเพ็ญกรรมอันมนุษยธรรมดาจะกระทำได้ยากยิ่ง

ต่างๆนาๆ อะไรต่อมิอะไรอยู่นั้นแล้ว

จนไม่มีอะไรจะติดข้องเป็นการผูกพันกรรม

จนเหลือแต่ความหมดจดทุกประการ

และพร้อมๆกันนั้น

ท่านก็ย่อมได้เรียนรู้จิตชั้นละเอียด หรือเรียนรู้“พลังงาน”

หรือ อณูชั้นละเอียดลงไปอีกเรื่อยๆตามลำดับ

จนหมด“อวาสนา”อย่างเต็มครบ

เป็นวาสนาบารมีบริสุทธิ์พร้อม บริบูรณ์พร้อม

นั่นคือ สำเร็จพระโพธิญาณ

ก็เป็นอันถึงซึ่ง“**อนุตรอรหัตสัมมาสัมโพธิญาณ**”

พร้อมที่จะเกิดอีกครั้งสุดท้าย คือ เกิดมาเป็นมนุษย์นี้แหละ

และก็เป็น**พระอนุตรอรหัตสัมมาสัมพุทธเจ้า**

ซึ่งก็เป็นชื่อเป็นตำแหน่งของพระผู้มีสัพพัญญุตญาณ

ก็ต้องมีเนื้อหนังร่างกาย

เหมือน“คน” หรือ “มนุษย์”

ก็คล้ายๆกัน

ก็เป็นชื่อ**เป็นตำแหน่งของสัตว์โลก** ที่มีภูมิจิตชั้นหนึ่ง

ถ้า“คน”ไม่ศึกษาจำเรียน บำเพ็ญบ้าง

ให้ตนเองมี“จิต”ละเอียด เพื่อจะรู้แจ้งความจริง

“คน”นั้นก็ทำแค่“บุญ”กับ“บาป” (เป็นได้แค่“สมมุติเทพ”กับ“สัตว์อบายภูมิ”)

ก็หม่นเวียนอยู่ใน**วิภวฐานะ**แห่งโลกียภูมิ กับ อบายภูมิ นั้นเท่านั้น

ไม่หลุดออกไปอยู่“วิภวฐานะ”ไหนอื่นที่กว้างกว่านี้ได้

ก็“วน”อยู่ที่นี่ (โลกียภูมิ กับ อบายภูมิ) ตราบโลกแตก

“พระอรหันต์”ก็เช่นกัน

เมื่อท่านหลุดจากโลกียภูมิไปได้ **ท่านขึ้นไปอยู่โลกุตระภูมิ**

ถ้าท่าน**มีชีวิตอยู่กับธรรมชาติ** ของ“พระอรหันต์”เท่านั้น

ท่านก็จะวนอยู่ใน“วิภวฐานะ”ของท่าน

คือ ใน“โลกุตระภูมิ”นั้นเท่านั้น ท่าน**ไม่ไปเกิดที่สูงขึ้น**

ก็เท่ากับท่านจบอยู่ ณ ที่นั้น

อยู่ในกรอบของ“วิภวฐานะแห่งโลกุตระภูมิ”นั้น เท่านั้น

เจริญยิ่งเป็นประโยชน์แต่ผู้อื่นแต่ถ่ายเดียวอยู่ตามเหตุปัจจัยอยู่

เท่านั้นๆ

ถ้าท่านเปลี่ยนจิตใจ รักการศึกษา(ธรรมะ)

บำเพ็ญเพียรตนเป็นพระโพธิสัตว์

แล้วท่านก็เริ่มสั่งสมบารมีจิต

จนท่านได้รับคำพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าเป็นที่แน่นอน

หรือ ภูมิสูงถึงขีดขั้นนั่นเอง
ท่านก็เป็น“พระนิยตโพธิสัตว์”ท่านที่เหมือนกัน
ทำความเข้าใจให้ดี

การสำรอกवासานนั้น
ก็คือ การสั่งสมบารมีนั่นเอง
คือ สำรอก**वासาน**อันเป็น“อกุศล”
และ“บาป”เดิม ที่ยังติดอยู่ในตน
และ เพื่อสั่งสมกรรมอันเป็น“กุศล” และ“บุญ”
ให้บริบูรณ์พร้อมถ้วน เป็นवासานบารมีทุกประการ

แต่พระอรหันต์นั้น ยิ่งแค่**ผู้พ้นทุกข์ขจร**ใจได้จริงเท่านั้น
กรรมก็ยังส่งผลให้รับอยู่

ดู เช่น “พระโมคคัลลานะ” ยังดับขันธ์ เพราะถูกโจรฆ่า

และ “พระสารีบุตร”นั้น
ทั้งที่เลื่อมใสความสงบเสงี่ยมในอริยาบถของ พระอัสสชิเถระเจ้าเหลือเกิน
แต่“वासานบารมี”ของท่านอันกระเดกกระเดก ไม่สงบเสงี่ยม
ยังติดตนอยู่ยังล้างไม่สิ้นได้

ต้องค่อยๆสั่งสมกรรมชะล้างให้บริสุทธิ์ผุดผ่องต่อไปเรื่อยๆ

กว่าจะถึงขั้นพระโพธิญาณ
กรรมก็จะบริสุทธิ์หมดจดพร้อมทั่ว เป็น“वासานบารมี”บริบูรณ์
ความกระเดกกระเดกก็จะหมดไป

ถ้าไม่ยอมสั่งสมสร้างบารมีให้ตนอีก ก็จะเป็นอยู่ดังนั้น
เป็นผู้กระเดกกระเดกอยู่อย่างนั้นชั่วกับปีกัลป์

(พระสารีบุตร ท่านมีอดีตชาติเป็นลิงมาหลายร้อยชาติ)

เพราะฉะนั้น ต้องพยายามตามรู้ให้ทั่ว
แม้แต่เรื่อง“สุเมธดาบส”อันเคยรู้มาว่า ท่านไม่ยอมเป็นอรหันต์
ถ้าท่านจะเป็นอรหันต์ **ณ บัดนั้น**เสียก็ได้
เพราะอะไร? ท่านถึงไม่ยอมเป็น
ก็เพราะท่านสุเมธดาบสไม่ใช่คนธรรมดา-ไม่ใช่“อรหันต์” ชั้นธรรมดา
ท่านเป็น**พระนิยตโพธิสัตว์**แล้ว
หรือ จริงๆนั้น
ท่านก็มีความเป็น“อรหันต์”ระดับต้น-ระดับกลางต่างๆได้แล้วมาก่อนแล้ว
และ ท่าน“ไม่เอาอรหันต์”แค่นั้น นั่นคือ ส่วนที่ว่า
“ท่านไม่ยอมเป็นอรหันต์”ในระดับแค่นั้น

ท่านรู้ทางและท่านมี“ภูมิธรรม”ที่จะยังตนเองให้ถึงซึ่ง
พระอนุตรอรหันตสัมมาสัมโพธิญาณ แล้ว
ก็คล้ายๆกันกับอริยบุคคลที่รู้ทางและมีภูมิธรรม
จะยังตนเองให้บรรลุ“นิพพาน”นั่นเอง
แต่**“วิภูษะแห่งภูมิธรรม”**มันคนละระดับกัน

เพราะฉะนั้น ท่านจึงไม่หลงติด
อยู่แค่ตำแหน่ง“อรหันต์” **ธรรมดา หรืออรหันต์ขั้นต้น ชั้นกลาง**
ดังนั้น ถ้าพยายามทำความเข้าใจให้ดี ก็ให้เห็นได้ว่า
“จิต”ของพระนิยตโพธิสัตว์นั้น
เหนือกว่าตำแหน่งพระอรหันต์ขั้นต้น-ชั้นกลาง
ถ้าจะ**ไม่แยแส** ตำแหน่ง**“อรหันต์”**นั้นๆเสียก็ได้
เพราะเป็นเพียงตำแหน่งตำแหน่งหนึ่ง ของผู้อยู่แค่ขั้นภูมิหนึ่งเท่านั้น

และ ท่านก็เป็นได้แล้ว ท่านจะเอาที่ยิ่งกว่านั้นขึ้นไปอีก
ท่านจึงปล่อย จึงไม่เอาแค่นั้น

หรือจะเรียกว่า ท่านก็เป็น“พระอรหันต์”เหมือนกัน
เพราะจิตและปัญญาบารมีท่าน

เลยความเป็น“พระอรหันต์”(สาวกภูมิ) แล้ว ก็ไม่ผิดแต่อย่างใด

เมื่อผู้อ่าน อ่านมาถึงตรงนี้ ก็ให้เข้าใจด้วยว่า
ภาษาศัพท์ที่เรียกกันว่า **“ไม่เกิดอีก”** นั้น ต้องเข้าใจให้สำคัญ
เพราะ**พระอรหันต์ที่เป็นพระโพธิสัตว์** ท่านยังต้องเกิดอยู่ดังนี้
จนกว่าจะบำเพ็ญบารมีครบ ๑๐ ทัศ หรือ ๓๐ ทัศ อย่างละเอียด
จึงจะครบบารมีธรรม สำหรับการเป็นพระพุทธเจ้า

ได้ตรัสรู้สัมโพธิญาณ เป็นผู้รู้รอบแจ้งสิ้นทุกโลกทุกภูมิ

ถ้าไม่มีผู้ตั้งจิตปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า
ก็ย่อมจะไม่มีพระพุทธเจ้าอุบัติกันได้ต่อไปอีก
พระพุทธเจ้าก็สิ้นสูญไปจากพิภพภูมิ หรือ จากสากลจักรวาลใดๆเท่านั้นเอง
ด้วยเหตุว่า มีผู้ปรารถนาจิตไว้

และมุ่งมั่นจะเป็นพระพุทธเจ้าอยู่

พระพุทธเจ้าจึงจะเกิดได้ มีได้

เมื่อบำเพ็ญไปจนได้บรรลู่ หรือจิตเกิดเป็น“พระนิยตโพธิสัตว์”

และได้รับคำพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าหลายๆพระองค์

ก็จะเป็นผู้เที่ยงแท้ต่อความเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตกาล

ดังนั้น ที่ทางนิกายมหายาน เขากล่าวถึง**พระศรีอาริยมตไตรย**ว่า
คือ **พระมหากัจจายนเถร** หรือเข้าใจกันว่าพระกระจายทองพลู้นั้น
ซึ่งก็เป็นพระอรหันต์เจ้าองค์หนึ่ง

หรือทางเถรวาทเราก็กล่าวกันว่า

พระอชิตะต่างหาก ที่จะเป็นพระศรีอารียเมตไตรยนั้นก็ตาม

จึงไม่ต้องนำไปคิดให้ปวดหัวเปล่าๆว่า

จะเป็นไปได้อย่างไร...? หรือ จะเป็นองค์ไหนกันแน่?

เพราะเหตุไปมัวคิดอยู่ว่า **บรรลुरुหนต์แล้ว**

จบสิ้นทุกอย่าง ขาดอุบัติใดๆหมด นั้นยังไม่ถูกต้อง

ถ้าคนบรรลुरुหนต์หมดแล้ว หมดเลย

แค่พระอรหนต์เจ้าเป็นสูงสุด แล้วละก็

พระพุทธเจ้าจะอุบัติมาแต่ไหน?

หรือว่า **พระผู้เป็นเจ้า** สร้างพระพุทธเจ้าอีกที

ดังได้วิเคราะห์หิวจัยมาให้ฟังแล้ว จงทบทวนดูดีๆ

ถ้าเป็นเช่นนั้น ที่พระพุทธเจ้าเองสอนไว้ว่า

“ทุกอย่างเกิดมาแต่เหตุ หรือ ตนทำเอง

ตนสร้างเอง ตนรับมรดกที่ตนทำไว้เอง” นั้น

ก็เป็นคำสอนที่พระองค์สอนไว้ผิดเท่านั้น

และ มีคนเข้าใจอีกอย่างว่า

พระโพรสิสตร์ ก็คือ ผู้ที่บำเพ็ญเพียรเรื่อยไป ไม่ยอมมี“ผล”

คือไม่ยอมบรรลुरुหนต์

เพราะ คนละทางกันกับทางบรรลुरुหนต์

หรือ ไม่ยอมถึงขั้นพระอรหนต์สักที

ก็เลิกเข้าใจอย่างนั้นได้แล้ว ด้วยจะเข้าใจเอาว่า

พระโพรสิสตร์ไม่ยอมบรรลुरुหนต์

เพราะไม่รู้ธรรมชาติที่บรรลुरुหนต์ หรือ ไม่ใช่“ทาง”บรรลुरुหนต์

หรือ ที่เข้าใจผิดหนักที่สุด ก็คือ ให้**ท่านเอาแต่รู้** อย่ารีบทำตนบรรลุจริง
นั่นก็เพราะ ผู้นั้นยังมีจิตวิญญูในเรื่อง“การตาย-การเกิดของปรมาตถ์จักจะ”

ดังนั้น ที่เข้าใจอยู่แต่เพียงว่า จะ**แจ้งธรรมะ**

หรือ จะ**ทำตน**ให้บรรลุอรหัตต์ อันคือ อริยสัจ ๔ ได้

ก็ต่อเมื่อวาระจะตรัสรู้เป็นพระพุทธรเจ้า นั่น

ก็เป็นเรื่องตลก

เพราะแค่ธรรมะขั้นรู้ความจริง

ของ“กาม”ของ“อัตตา”ใน“กาย”กับ“ใจ”ว่ามันเป็น อนัตตา เท่านั้น

แล้วตั้งใจ ละล้าง“กาม” และ“อัตตา”นั้นๆให้หมด“ตัวตน”

จนไม่มี“ตัวตน”นั้นๆได้จริง (“อนัตตา” ต้องถึงขั้นเป็นจริงในตน)

แค่นี้ไม่รู้ และทำไม่ได้

แล้วจะอัน หรือปิดประตูเอาไว้

**แล้วจะได้รู้ความรู้ที่ลึกยิ่งไปกว่า สูงละเอียดไปกว่า
เพื่อจะเป็นพระพุทธรเจ้า คือ ผู้รู้รอบสูงสุด ได้ยังไงกัน?**

มันต้องทะลุไปเป็นลำดับ

เพราะสิ่งนี้ จึงเป็นสิ่งนั้นต่อไป

สูงไปเป็นขั้นๆ

ตาม“เหตุ”ตาม“ปัจจัย”

สั่งสม“ความรู้ ความเป็น”ไปเป็นขั้นๆเป็นลำดับๆ

ไม่ใช่กันส่วนนี้เอาไว้ แล้ววกอ้อมไปสั่งสมความรู้ที่สูงขึ้นไปหาอื่น

อย่างนั้นคุณก็ได้แต่รู้ อย่างฝันเพื่อ ที่ไม่ถึงความเป็นจริง

และ อาจจะรู้ผิด หรือ เป็นจริงไม่ได้ในบางกรณี

เหมือนก่อสร้างบ้านเรือน จะไปทำหลังคาลงมาก่อน
โดยไม่ตั้งเสาขึ้นไปเป็นขั้นๆ มันจะทำได้ยังไงกัน?
จะเล่นไปสะสมความรู้สูงๆเอาไว้เสียก่อน
แล้วค่อยมาเปิดทำนบตรงที่กั้นแค่ความเป็นพระอรหันต์ไว้นั้น
มันเหมือนเล่นกล หรือวางแผนซีโก่งไป

เราไม่มี“ฐานต้น”ก่อนแล้ว
เราจะเอา“**ความรู้ ความเป็น**”อะไร ไปเป็นทุนไปเป็นฐาน
เพื่อขึ้นหาขั้นสูงแท้ๆจริงๆ

อย่าเข้าใจผิดอย่างนั้น
มันต้องเป็นเหตุ และเป็นผล เชื่อมต่อเป็นลูกโซ่
จึงจะ“**รู้จริง**” และ“**เป็นจริง**” (อิทัปปัจจยตา, ปฏิจจสมุปบาท)
เหมือนก่อสร้างดังกแล้วจึงจะถูก

◦ สติปัฏฐาน ๔ ภาค ๒ ◦

วกแหวะออกมาจากเรื่อง**สติปัฏฐาน ๔** เสียไกล
แต่มันก็เป็นเรื่องน่าจะรู้กันไว้ จึงยอมเสียเวลา
ที่นี้ วกกลับมาเรื่อง**สติปัฏฐาน**กันใหม่
ถ้าลืมตอนที่แล้ว
ที่เราพูดกันอยู่ในเรื่อง **สติปัฏฐาน** ก็เปิดกลับไปดูใหม่อีกนิด
จะได้ต่อได้ถูกที่ (เปิดกลับไปหน้า ๑๑๗)
เราพูดถึง**กาย** และ**จิต**
และกำลังอธิบายถึงว่า **กาย**มันก็คือ“**วัตถุ**” ไม่มีความรับรู้ใดๆ

และใน“กาย”นี้แหละ ความรับรู้ มันก็คือ**“จิต”**

ดังนั้น ก็เพ่งดูเข้าไปให้ละเอียด

ว่า ใน“จิต”จริงๆ “ตัวรับรู้”จริงๆ มันตัวอะไร?

มันก็คือ “เวทนา” คือ ตัวรับรู้ตัวแรกแท้ๆ

[ตามที่เราได้อธิบายวิเคราะห์หิวใจกันมาแล้ว]

ตัวรับรู้ มันคือตัวนี้ ตัว“เวทนา”นี้

ดังนั้น คำว่า“จิต” ตอนแรกนี่จึงเป็น“นาม”

ที่นี้เมื่อถูกมองทะลุ“นาม”ตัวนี้ลงไป

ก็เห็น“เวทนา”เป็นตัวละเอียด ตัวเล็กซ่อนอยู่ในจิต

เป็นตัวทำงานแท้ๆ คือ“ตัวรับรู้”

แล้วก็ลองเพ่งเวทนาดลงไปอีก

มองให้ทะลุลงไปใน“เวทนา”

ก็จะเห็นได้ว่า ไม่มีตัวอื่นอีกแล้ว

มองทะลุหมด แม้ภายใน“เวทนา” ก็ไม่มีตัวไหนอีกที่เป็น“ตัวรู้”

ตัวนี้เองเป็นตัวรู้ และมันรู้จริงๆด้วย

มันไม่เหมือนวัตถุ มันเป็น“นาม”แท้ๆ

นี่คือ รู้ความจริงของ“เวทนา”

รู้ให้ได้ว่า ตัวนี้เป็น“นาม” เป็น“ตัวรู้”จริงๆ

มองทะลุละเอียดลเอียดลเอียดหมดภายใน“เวทนา”แล้ว

เป็น“นาม”แน่ๆไม่มีอะไรอีก

เห็นความแท้จริง เห็นตัวเล็กที่สุด

ตัวแรกที่สุดของ“จิต”ได้แล้ว

เพราะฉะนั้น ท่านจึงให้ฟัง“กาย”

ให้รู้แจ้งชัดที่สุดว่า เป็น“รูป”

ให้เห็นแท้ให้ได้ ว่าเป็น“รูป”

และให้ฟังให้รู้แจ้งชัดที่สุด ให้เห็นว่า“เวทนา”เป็น“นาม”

ไม่ใช่เพียง“จิต”เท่านั้น ที่เป็น“นาม”

นั่นคือ ให้เห็น“เวทนา”แท้ๆ ว่า

เป็น“ตัวรู้สึกรู้”จริงๆ ให้ได้

มองให้ทะลุเข้าไปจนใน“เวทนา”จริงๆ

มันก็เป็น“นาม”แน่ๆ

นั่นแหละคือ ฟังให้เห็นเวทนาในเวทนา

นี่คือ การฟังคู่แรก

คือ ฟัง กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน

กับ ฟัง เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ที่นี้ มาดูตัว“จิต”

หรือ มาฟังจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน ตัวที่ ๓ ของสติปัฏฐาน ๔ ซิ

ตอนนี้ ตัวนี้ มันไม่ใช่“นาม”เสียแล้ว

เรียกมันว่า“จิต”ก็จริง แต่“จิต”ตัวนี้

เราหมายเอา“ผลของกระบวนการในจิต” หรือ ตัว“อาการ”

ซึ่งจะเป็นตัวก่อให้เกิด“นาม”

ดังนั้น มันจึงเป็น“รูป”

ยกตัวอย่าง

สมมุติว่าเรา“คิด” ไม่ใช่เหตุการณ์จริงที่กำลังเกิดในขณะนั้น

ว่า“เราถูกตีด้วยไม้พลอง”

เมื่อเรา“คิด”ว่า “เราถูกตีด้วยไม้ฟลอง”
เราก็จะมีความรู้สึกว่า “เจ็บ” (ทั้งๆที่ไม่ได้ถูกตีจริง)
หรือ “จะต้องเจ็บ”เมื่อไม้ฟลองมันถูกหัวเรา

ความรู้สึกที่“เจ็บ”ที่มีจริงนี่เอง

เป็น“นาม”เป็น“ธรรมารมณ” คือ เป็น“รส”ของ**ความคิด**นั้น
และคือ “ความรู้ับรู้” อันเนื่องมาแต่“อาการ”ที่เกิดจริงนั้น
“อาการ”นั้น หรือ“กระบวนการของความคิด”นั้น จึงเป็น“รูป”ไม่ใช่“นาม”
ส่วน“นาม”นั้น ก็คือ “ความรู้สึกเจ็บ หรือ รู้สึกทุกข์-สุข”นั้นๆอีกที่
ที่เรียกกันอยู่ตอนนี้ว่า “ธรรมารมณ”

ดังนั้น ท่านจึงให้ฟังให้เห็น ให้แทงลงไปให้ได้ ว่า

**“จิต”นี้ เมื่อเป็น“นาม”ก็เป็นได้ เป็นในสภาวะอย่างหนึ่ง
เป็น“รูป”ก็เป็นได้ เป็นสภาวะอีกอย่างหนึ่ง**

และเมื่อแปรตัวเองมาเป็น“รูป”แล้ว

มันก็มีลักษณะของ“รูป”ทั้งหลายทันที
คือ เป็น“ตัวหุ่ไม่ให้เขาอ่าน” ทั้งๆที่เป็น“นามธรรม”นี้แหละ
หรือ เป็น“ตัวถูกรู้” ซึ่งไม่ใช่“ตัวรู้สึกรู้”

นั่นคือ มันก็ไม่ใช่“ตัวรู้”แล้ว

นี่แหละ คือ จุดสำคัญของสิ่งที่เราศึกษา

เราจะเห็นแจ้งกันตรงนี้

เราจะเห็นชัดกันตรงนี้ ว่า

**ความไม่เที่ยง ความแปรเปลี่ยนนั้น
มันอยู่ที่ความจริงตรงนี้เอง**

ตรงที่ว่า เป็นจิตแท้ๆ

อยู่ดีก็แปรสภาพที่“รู้” กลายมาเป็นสภาพผู้ไม่รู้อะไรเลยเสียแล้ว
ซึ่งก็ในตัวตนนั่นเอง ไม่ใช่ตัวอื่นไหน ตัว“จิต”นั่นเอง

เมื่อเกิดมาแล้ว ก็แก่ แล้วก็ตาย

นั่นคือ“เกิด”ใหม่ๆ ก็มีภาวะ“รู้” เรียกว่า “จิต” (นาม)

พอพ้นภาวะ“รู้” ก็เลยมาเป็น“ไม่รู้” อะไรแล้ว (รูป)

และเป็น“ตัวถูกรู้” (รูป)

เพราะ“จิต”ตัวอื่นขึ้นมา“รู้”แทน

ตัวนี้ก็ต้องตายลง

กลายสังขมเป็น“ความจำ” ไป เป็นเชื้อ

หรือเป็นอาหารของตัวที่มีชีวิตอื่น

ถ้าหยิบ“ความจำ”นี้ขึ้นมา

คือ หยิบตัวที่ไม่มีความรับรู้อะไรแล้ว

อันเป็นเชื้อเก่า หรือเป็นสมบัติเก่า

ที่ได้เพาะได้สั่งสมไว้แล้วนี้

ออกมา“ปรุง”ใหม่ ก็จะได้“รส”ใหม่

อันมี“ความรู้เก่า” เป็นส่วนแห่งทุน ผสมร่วมเกิดใหม่

รส”นั้น ก็คือการเกิด“จิต”ตัวใหม่ขึ้นมา เป็น ตัว“รู้”อีกที่

ตัวสมบัติเก่า ตัวความจำนี้ ไม่มีโอกาส“รู้”ได้อีกแล้ว

เพราะตัวเองตายไปแล้ว

อ่านบททวนทำความเข้าใจตรงนี้ให้ดี สำคัญมาก
การรู้สิ่งที่เกิด-ดับ ตัวละเอียด ตัวเล็ก อย่างที่เรียกว่า“จิต”นั้น

คืออย่างนี้ คือดังนี้ จับตรงตามให้ดี

ดังนั้น **ตัวความคิด** หรือ **ผลของการ“คน”ในจิต** จึงไม่รู้
อะไร ไม่รู้รู้อะไรเลย

เพราะมันเท่ากับถูกเขาหยิบจับขึ้นมาทำเป็นอาหาร ปรุงรให้เป็นรสชาติขึ้นมา
“ตัวรู้” คือ “ธรรมารมณ”

ดังนั้น **“ธรรมารมณ”**จึงเป็น**“นาม”**ของ**“จิต”**ตัวนี้

ต้องฟัง“จิต”ให้ทะลุลงไปให้ละเอียด

ถ้าสภาพที่ว่า “จิต”เป็น“นาม”นั้น

มันก็เป็น“นาม”อย่างหยาบอยู่

คือ ไม่ใช่“ตัวรู้”ที่แท้จริง

ถ้าแม้ว่า ได้ฟังลงไปอย่างละเอียดลออกแล้ว

ก็จะเห็นได้ว่า “ตัวรู้” แท้จริงของจิต มันคือ“เวทนา”

ตามที่เราได้ฟังอย่างละเอียดมาแล้ว

ในคัมภีร์ของ**“สติปัฏฐาน ๔”** นี้

คือ ตอนฟัง“กาย” กับ ฟัง“เวทนา”

ที่นี้ ถ้า“จิต”มันสร้าง“ภาพ” สร้างชาติของมันเอง

คือ มันหยิบเอาเรื่องราวที่มีอยู่ใน“จิต”เอง ออกมาทำงานเอง

โดยไม่ได้รับการกระทบจาก“กาย”ภายนอก

นั่นคือ “ความนึกคิด” จน“คิดเสร็จ” ก็เป็น“ผลของกระบวนการในจิต”(คน)

และ เมื่อ“ความนึกคิด” เป็นตัวเป็นตนขึ้นมา

พอในตัวของ“ความนึกคิด” เกิดเป็น“ชีวิต”ขึ้นมา

มันก็ต้องมี“ความรู้สึก” หรือมีอาการ“รับรู้”ขึ้นมาละ

อาการ“รับรู้” หรือ“ความรู้สึก”นี้แหละ คือ “ธรรมารมณ”

เรียกอาการนี้ว่า “เกิด”

นี่ก็คือ “การเกิด”ทางอภิปรัชชา ทางปรมัตถศาสตร์จะ

เราเรียกมันว่า “ธรรมารมณ”

เพราะจะต้องชี้จำเพาะลงไปว่า คือ “ตัวนี้”

แท้ที่จริง ถ้าจะเรียกว่า มันคือ“จิต”(ตัวรับรู้) มันก็คือ“จิต”

หรือคือ “วิญญาณ”(ตัวรับรู้) ของ“จิต”(ความนึกคิด)นั้น

ก็เรียกได้แน่นอน

พยายามตามให้ถึง“โยนิโส”ให้ดี

ลองสมมุติดูอีกสักเรื่อง เช่น

เมื่อ“จิต”เป็น“ความนึกคิด” และ คิดถึงคนรัก

ที่เคยไปพลอดรักกันในคราวครั้งหนึ่ง ณ ที่ใดที่หนึ่ง

ที่เคยผ่านมาแล้ว

พอหยิบขึ้นมาคิด “ตัวนึกคิด”ตัวนี้ คือ “จิต”

และเป็น“จิต”ตัวที่มีสภาวะเป็น“รูป” หรือ เหมือน“วัตถุดิบ”

พอนึกขึ้นมา ความรู้สึกถึงรสในสภาพที่เคยพลอดรักนั้น

ก็จะ**“เกิด”ขึ้นมาใหม่**

เป็นการเกิดขึ้นมาประกอบลักษณะรูปร่างของ“ตัวความนึกคิด”นั้น

“รสรู้สึก”นั้นแหละ

เป็น“นาม” เป็น“ธรรมารมณ”

และในตัว“ธรรมารมณ”นี้

ก็คือ ฤทธิ์ของ“สัญญา”(ความจำ) ที่นำมาปรุงแต่งขึ้นนั่นเอง

กล่าวคือ

พอ“ความนึกคิด” จับเอา“ความจำ”(สัญญา)นั้น มานึกคิดอีกที

ก็จะเกิด“รส”(เวทนาในธรรมารมณ์อีกที ตามให้ถูกตัว)ขึ้นมา

ตัวสัมผัสแรกของ“รส”ที่“รู้สึก”ได้ นั่นแหละคือ“เวทนา”

เมื่อ“เวทนา”เกิด

“สัญญา”ตัวใหม่อันเล็กละเอียดซ้อนลงไปอีก

“สังขาร”ตัวใหม่ก็นำเอาแขก(กิเลส)เข้ามาปรุงแต่งอีก

ก็เป็น“รส”บริบูรณ์

“วิญญาณ”(อันเล็กละเอียดซ้อนอยู่ในรสนั้น) ก็“เกิด”อีก

นั่นคือ“รับรู้รส”ของ“ความนึกคิด”ที่ได้ปรุงแต่งเสร็จ

(คือ “จิต”หรือ“นาม”ตัวเล็กตัวละเอียดนี้ ทำงาน นั่นเอง)

และ ตัว“รส”ที่เกิดใหม่นี้ ที่เรียกว่า“ธรรมารมณ์”นี้ จะเรียกตัวนี้

ว่า“วิญญาณ”(ความรับรู้) ของ“จิต”(ความนึกคิดที่มีสภาวะเป็น“รูป”) นั่นก็ได้ ไม่มีผิด

แต่ต้องตามให้ถูกตัว เพราะเขาต้องเปลี่ยนชื่อเรียกไปตามภาวะ

นี่คือ ความละเอียดที่ซับซ้อนลงไป เล็กลงไปตามขั้นตามลำดับ

“จิต”ตัวใดทำหน้าที่“รับรู้”แล้ว มันก็จะแปรสภาพเป็น“รูป”

“จิต”ตัวที่เกิดใหม่มี“ความรู้”แทน

หรือ“รู้สึกละเอียด”ในจิตที่เป็น“รูป”นั้น

ก็จะเป็น“นาม”ขึ้นมาแทน

มีการเกิด-ดับ และเกิด-ดับ ซ้อนเล็กลงไป

เล็กลงไปเหมือนลูกคลื่นที่ทยอยจากกลางสมุทรเข้าหาฝั่งฉะนั้น

มันจะค่อยๆเป็นลูกคลื่น ที่ละเอียดเล็กลงไปๆ ดังเช่นนั้น

ถ้าเราตามรู้มันได้ถึงขั้นใด เราก็จะมีความเห็นแจ้งได้ถึงขั้นนั้น

ยิ่งเล็กยิ่งรู้ยาก แต่ถ้าเราก็รู้ได้ชัด ก็คือเรา**ยังมีปัญญา(อริปัญญา)**

ก็คือ สร้างความเป็น“อริยะ”แท้ๆขึ้น เมื่อทำได้ถูกต้อง ฆากิเลสได้ถูกตัว แต่ถ้าเราตามรู้ไม่ได้ เราก็ไม่เห็นความแท้จริงได้

ก็เป็น**ธรรมชาติของ“อวิชชา” หรือของสามัญบุถุชน**

การทำงานของ“จิต”ทั้งหลาย ก็จะเป็นไปในลักษณะเช่นนี้
ชัวกับบ่กัลป์ ไม่มีหยุดหย่อน

มันเกิดของมันอยู่ตราบสิ้นอสงไขย

แต่เราไม่รู้ไม่เห็นมันเองต่างหาก

เพราะมันเล็ก มันละเอียดและซับซ้อนเหลือเกิน

และไม่เรียนรู้อะไร เพราะไม่ฝึกฝน จนเห็นได้รู้ได้ ให้จริง

เราจะเห็น ก็แต่ ของที่ใหญ่ ที่เป็นสภาวะ
ที่ปรุงแต่งออกมาเป็นกลุ่ม เป็นก้อน ชัดเจนแล้ว เท่านั้น

ดังนั้น การเรียนของ**พุทธศาสนา**

จึงให้เรียนฟังพิจารณาอ่านลึกเข้าไปให้เห็นละเอียด

เข้าไปให้ถึงที่สุดให้ได้ ถึงจะได้ชื่อว่า

เป็น“พุทธะ” คือ“ผู้รู้แจ้งจริง”

รู้จนถึง“ปรมาตธรรม” ซึ่งได้แก่ จิต-เจตสิก-รูป

(ของเจตสิกของจิตอีกที)–**นิพพาน**

ดังได้แจกแจง อธิบายอย่างแสนลำบากมาให้ฟังกัน นี้เอง

และ แม้ผู้ใดได้พยายามแล้ว อ่านลึกลงไปได้ในขั้นหนึ่งแล้ว
คือ ขั้น**พิน**“กาย”อันรวมตัวเป็นกลุ่มก้อนด้วย ดิน น้ำ ลม ไฟ นี้ได้แล้ว
จนเห็น“จิต”ตัวเองได้ว่า **“นาม”ของ“จิต”**ของเรานั้น มันคือ“ธรรมารมณ”
ผู้นั้นก็สามารถจะหนี**พินโลกของ“กาย”**

คือ โลกของตัวตนที่แลกันด้วยตานอกเห็นได้นี้ นั่นเอง

เพียงแต่รู้จักที่จะระดับหรือมา และรู้ที่จะสวางเท่านั้น พอรู้แล้ว

ก็สามารถ**ระดับ** หรือ**มา** และสามารถ**สวาง**ให้ได้

ส่วนที่จะได้เร็วหรือช้า ก็ตั้งได้กล่าวแล้วว่า

อยู่ที่ความรู้ และความเติดขาดของตนเอง

คือ แล้วแต่ว่าผู้้นจะมี**“อินทรีย์ ๕”** แก่ล้ามากเท่าใด เท่านั้น

นี่แหละ คือ พงพิจารณา ให้เห็น “จิตใน จิต”

ให้ได้ ให้รู้ ให้แท้ ดังนี้

พอมาถึงขั้นนี้แล้ว

ถ้าเข้าใจมาตลอด จะรู้จักการพงพิจารณา**“สติปัฏฐาน ๔”**

ที่นี้ ข้อที่ ๔ คือ **“ธรรมานุปัสสนาสติปัฏฐาน”**

หรือ **พงพิจารณาให้เห็น “ธรรมในธรรม”** ก็ไม่ยากแล้ว

ก็คือ เราจะต้องพงลงไป ให้เห็น ให้ได้

ว่า **“ธรรม”**ตัวนี้ คือ**“ธรรมารมณ”**ของจิต

และเป็น**“นาม”**ของ**“จิต”**ซ้อนลงไปอีกที่ ดังกล่าวแล้ว

ที่นี้เราก็ม่าพงใน**“ธรรมารมณ”**นั้น ลึกซ้อนลงไปอีก

เราก็จะเห็น**“ตัวรู้สึก”**ของ**“ธรรมารมณ”**

ก็คือ **“เวทนา”**ตัวละเอียดสุขุมลงไปอีกที่ ได้ตามนัยเดิม

ดังนั้น ตอนนี้ **“ธรรมารมณ”**ตัวนี้ ก็จะแปร

สภาพเป็น “รูป” ไปอีก

ไปมี**“นาม”**ซ้อนอยู่ข้างในอีก

ก็คือตัว**“เวทนา”**ดังกล่าวแล้วอีกนั่นเอง

แล้วเวหนาดำนี้ มันก็จะทำงานส่งงานต่อ
ไปให้ “**สัญญา**” ตัวเล็กเช่นกัน ทำงานต่อไป
แล้วก็ส่งให้ “**สังขาร**” ตัวต่อไปอีก
จนได้ “**วิญญาณ**” มาใหม่อีก
เป็น “**วิญญาณ**” ของ “**ธรรมารมณ**” นั้นอีกเช่นกัน

ซึ่งจะให้ละเอียดซับซ้อนลงไปอีกเท่าใดก็ได้

(ถ้าเราตามรู้ ตามเห็นได้จริงๆ)

และจะเอาชื่อต่างๆ (**สมมติบัญญัติ**)

ที่เรียกกันว่า **เวทนา** ว่า **จิต** ว่า **วิญญาณ** ว่า **ธรรมารมณ** อะไรต่างๆ เหล่านี้
ไปเรียกมัน ชื่อตัวมันที่เล็กลงๆ วกแล้ววนเล่าก็ได้ ไม่มีจบสิ้นง่าย

นี่แหละ คือ ความวน คือ วงเวียน

อันพระเรียกว่า “**วัฏฏะ**” (*ยิ่งเล็กยิ่งรู้ยากเห็นยาก*)

ทุกสิ่งทุกอย่างในจักรภพนี้ มันวนอยู่ดังนี้ทั้งสิ้น
และมันก็ค่อยเปลี่ยนแปลง ค่อยแปร

ผู้มีตา (**ปัญญา**) ไม่ละเอียด ก็เห็นได้แต่ที่โตๆ
ที่เล็กลงๆ ผู้มีตา (**ปัญญา**) ละเอียดตามลงไป จึงจะเห็นได้
ยิ่งเล็กเท่าใด ก็ยิ่งแปรยิ่งเปลี่ยนแปลงตัวเองได้เร็วเท่านั้น

จิต เราว่าเล็กแล้ว และตามเห็นได้ยากยิ่งแล้ว
ดังนั้น **ที่เล็กกว่าจิตธรรมดาซ่อนลงไปปรุง
หรือแปรตัวซ่อนลงไปอีก**

ก็ยิ่งตามรู้ตามเห็นได้ยากแสนยากลงไปตามลำดับ
จึงต้องมีการเพ่งเพียรเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ ตามลำดับ

เอาละ อย่าเพิ่งสับสนสรวกวนเข้าไปให้ลึกมากนักเลย
ยิ่งลึก เราก็ยิ่งจะวกวนมากยิ่งขึ้น
เพราะเรามีภาษาที่จะเรียกตัวความละเอียดต่างๆได้
เท่าที่ตั้งกันไว้เท่านั้น เมื่อลึกลงไปเกินนั้น ก็ไม่รู้จะเรียกอะไร

และถ้าเอาภาษาตัวเก่าที่เป็นชื่อตัวที่เคยเรียกแล้ว ไปเรียกตัวใหม่
ดังที่ได้ลองอธิบายมาให้ฟัง มันก็ยิ่งจะวกวนกันใหญ่

ข้อสำคัญพยายาม“โยนโสมนสิการ”
หรือ น้อมใจตรงตามให้แน่วแน่
หยั่งภาษาลงไปหา**ความจริงแท้**
ของ“นามธรรม”ต่างๆให้ได้ แล้วจะเข้าใจ

ภาษาจะตั้งขึ้นมาเรียกอะไรต่ออะไรในเรื่อง“นามธรรม”นี้
มันก็ไม่ละเอียดลออพอ ต้องพูดกันวกไปวนมา
อธิบายซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันจึงจะพอได้
ผู้ใดศึกษาใช้ปัญญาตาม“ภาษา”ที่กำหนดตั้งขึ้น
ก็อธิบายกันแค่“ธรรมารมณ”นั้นเท่านั้น ก็พอแล้ว

แต่ผู้ที่กำลังศึกษา**ปฏิบัติจนถึงจิตกันได้**
เป็น“ฉานจิต” ได้รู้แท้สัมผัสแท้อยู่อย่างเคร่งครัดจริงจังลงก็
ต้องพยายามทำความเข้าใจให้ดี

เพราะ **“จิต”นั้น แปรสภาพไปเรื่อยๆเสมอ**
จาก“รูป”เป็น“นาม” และจาก“นาม”แล้วก็เป็น“รูป”
ละเอียดลงไปทุกทีๆ

ดังนั้น จึงต้อง“รู้” เพื่อจะได้เป็นประโยชน์
ในการฝึกการฟังเพียรให้เกิด หรือให้แจ้งในสภาวะ
ความเล็กลงความละเอียดลงไปเรื่อยๆ
ในสภาวะสองสิ่ง ที่ก่อเกิดเนื่องมาจากกันและกัน

คือ ค้นหา“นามธรรม”จาก“รูปธรรม”
หรือ จะเรียกว่า ค้นหา“อรูป”จาก“รูป”ก็ได้
เมื่อสิ่งใดหายไปแล้ว จัดเป็น“รูป”แล้ว หรือจัดเป็น“วัตถุ”แล้ว
ก็ปล่อย“รูป”นั้น หันไปเพียรฟังให้แจ้ง
ใน“นามธรรม”ที่เกิดเนื่องมาแต่“รูป”นั้นอีกต่อไป

เพราะฉะนั้น ลองตั้งหลักให้ดี
เราเริ่มเรียนรู้ว่า “คน”นั้นประกอบด้วย“กาย”กับ“จิต”
เมื่อเราได้ฟัง“กาย”จนรู้แล้ว เราก็ปล่อย“กาย” หันมาพิจารณา“จิต”ต่อ
เพราะสิ่งที่เล็กกว่ากาย ก็คือ**“อรูปกาย”** ซึ่งก็คือ**“จิต”**นั่นเอง

โดยยก“จิต”ขึ้นเป็น“รูป”เสีย เป็นสิ่งหายาบ
แล้วหา“อรูป”ของสิ่งหายาบนี้ต่อไป
หรือ หา**“นาม”ของ“รูปจิต”** หรือ**“จิตรูป”**นี้ต่อไป

เราก็จะเห็น“ธรรมารมณ” หรือ อารมณเป็น“นาม”ของจิต
“ธรรมารมณ” หรือ “อารมณ” นี้แหละ คือ“วิญญาน”ของ“จิต”

หรือ คือ ตัว“รับรู้” หรือ“รับรส”ของ“จิต”ละ

แต่ท่านตั้งชื่อมันว่า “ธรรมารมณ”

(“อารมณ”นี้ เป็น“ธรรม”ชั้นละเอียดจริงๆ)

จะได้ไม่ซ้ำกับคำว่า “วิญญาน”

○ ฌาน อรูป สัมมาหรือหลับตา? เหมือนและต่างกันอย่างไร? ○

ก็เอา“ธรรมารมณ”มาพิจารณาดูดีๆ
ก็จะได้รายละเอียดต่างๆต่อไป

คือ เราก็จะได้ **วิตกวิचार ปีติ สุข อุเบกขา เอกัคคตา**
ซึ่งเรียกว่า องค์ประกอบของ**ฌาน**

ชื่อเหล่านี้ เป็นชื่อที่เรียก“**วิญญาณ**”ของ“**จิต**”ชั้น“ธรรมารมณ”

ซึ่งถ้าแบ่ง**เจตสิก** ของ**ธรรมารมณ** ออกมา

(ตัวเจ้าหน้าที่ต่างๆที่ทำงานอยู่ภายในจิต)

เป็น เวทนา สัญญา สังขาร แล้ว

วิตกวิचार ก็คือ อารมณของ“สังขาร”นั่นเอง

หรือ เพราะ“สัญญา” ทั่วความจำ มันฟัง

มันก่อตัวปรุงแต่งกันขึ้นมาเป็นวิตกวิचारนั่นเอง

[อย่าลืมนะว่า

จิตชั้นนี้ เป็นจิตพ้นการปรุงแต่งจากกาย

เป็นจิตภายใน ไม่เกี่ยวข้องกับปรุงแต่ง

อันเนื่องมาแต่กายหยาบภายนอก เป็นจิตข้างในแท้ๆ

จึงเรียกว่า จิตเป็นเอก จิตเดี่ยวเด่น หรือจิตแท้ๆ

นั่นคือ **เอกัคคตาจิต**]

เมื่อได้“นาม”ขึ้นมา คือ ได้องค์ประกอบของ**ฌาน**ขึ้นมา

เราก็ลองพิจารณาดูซิว่า เรากำลังจดจ้อง

และ ดำดิ่ง อยู่กับจิต (คือ องค์ประกอบของฌาน) ของเราเอง
เท่านั้นใช่ไหม

นั่นคือ

เมื่อเริ่มได้**ฌานจิต**ขั้นต้นนี้ อันเรียกว่า“ปฐมฌาน”
ก็คือ ผู้นั้นตัด**โลกภายนอก**ออกไปส่วนหนึ่งแล้ว
ปล่อยวางเรื่องของภายนอก ส่วนที่เกิดจาก“สังขารธรรม”

ขณะนั้น ทวารทั้ง ๕ (ตา หู จมูก ลิ้น กาย)

รับรู้ลึก ก็“**สักแต่ว่ารู้**”จริง **ตามรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส**กาย
ที่เป็นอย่างใดก็อย่างนั้นตรงๆเท่านั้น

ดังนั้น ผู้เจริญฌาน ฟังสังเกตฟังพิจารณาให้ดี
จิตขั้นนี้แหละเรียกว่า “จิต”ขั้น“**พื้นทุกซ์**”
คือ “จิต”ถึงซึ่ง“**นิพพาน**”ง่ายๆ

เป็น“นิพพานน้อยๆ” แต่ก็เป็น“**นิพพาน**”จริงๆ

คือ จิตหมดความเร่าร้อน แล่หาไปได้ขั้นหนึ่ง

เรียกว่า “**ความสงบ ระดับ ฌาน ขั้นที่๑**” (ภยวิเวก)

เพราะ**จิต**

เมื่อ**ไม่รับ**เอากิเลสกับกามตัณหาทั้งปวงมาปรุงแต่ง
ก็จึงเหลือแต่ความแท้

“กามตัณหา” อันเนื่องมาแต่“กายหยาบ” ก็ลื่นไถ่
จะมีอยู่ก็แต่“**ตัณหา**”ทางใจ คือ อันเป็น“**ตัณหา**”ของทวารที่ ๖
เป็นตัณหาภายใน ซึ่งยัง**อยากรู้**อยาก**รับ**
ความ“**เกิด-ดับ**”ของจิตละเอียดขั้นต่อไปอีกเท่านั้น

เป็นความอยากรู้อยากจับในภพในชาติของจิตละเอียดอีกที่

“ตัณหา”นี้ จึงเรียกว่า “ภวตัณหา”

เป็น“ตัณหา”ชั้นละเอียดจาก“กามตัณหา”ขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง

หลุดพ้นไปได้ ไม่เกิดกิเลส ไม่เกิดตัณหา แต่จากทวาร ๕ ข้างนอกเท่านั้น

แต่“จิต”จึงยังคงปรุงแต่งอยู่แต่ภายในจิตของตัวเอง ซ้อนลงไป

เป็นจิตละเอียดที่เรียกว่า จิตในแก้ว

อารมณ์ที่มีขณะแรก(ปฐมฌาน) นั้นแหละ

พระพุทธองค์ ท่านเรียกว่า “องค์ประกอบของฌาน” ชั้นที่ ๑

ที่เรียกว่า ชั้นเผาชั้นกำจัด ชั้นตัดไปได้ เป็นขั้นต่ำ

โดยยังมี“ตัณหา” คือ ตัวอยากรู้สภาพอยากดับกิเลสให้ยิ่งๆต่อไป

ซึ่งเป็นสภาพของจิตขณะนั้นอยู่เท่านั้น

อยากรู้ว่า

เมื่อตัด“วิญญาน”ที่เกิดจาก“กายหยาบ”(ทวาร ๕)ไปได้จริงๆแล้ว(เป็น“กายวิเวก”)

อาการดับสังขารที่เกิดจาก“กายหยาบ”ได้จริงๆแล้วนี้(เป็น“กายวิเวก”)

“ภพ”ที่อยู่ขณะนั้นเป็นอย่างไร?

ตัวเองจะมีความรู้สึก कै่ๆอย่างไร?

นั่นคือ

เจ้าตัว“จิตกจิการ”นี่เอง เป็นตัวทำงานอยู่ कै่ๆขณะนั้น

ทำการค้น ทำการคิด ทำการวินิจฉัยอยู่อย่างขะมักเขม้น

หรือ จิตภายในยังปรับปรุง จัดแจง ระวังให้สงบจาก“ภวตัณหา”อยู่นั่นเอง

ถ้าผู้ปฏิบัติ“ฌานจิต” เมื่อได้ปฏิบัติถึงขั้นนี้

คือ ชั้น“ดับสังขาร”ในจิตระดับแรกได้นี้

ถ้าเพียง“วิปัสสนา”และ“สมณะ” ไปๆ-มาๆ

สลับกัณจนชำนาญอยู่ในขั้นนี้ได้อย่างดีแล้ว

นอกจาก จะตรวจอ่านจากความนึกคิด
หรือ จิตภายในของเรา จากเสียงที่มากระทบหูขณะนั้น
ที่เรียกว่า “ลักแต่ว่าเสียงจริงๆตามนั้น” หรือ “ลักแต่ว่าได้ยินตามเป็นจริง” นั้น
มันเป็นยังไง? ก็จะต้องรู้ได้

มันไม่มีรสชาติที่เป็นทุกข์หรือ แม้แต่สุข เพราะเสียงนั้น

เสียงที่ผ่านเข้าหารกาย(คือหู)เรา มาให้รู้
และ แม้รู้ก็ลักแต่ว่ารู้ตามที่เสียงนั้นเป็นเท่านั้นจริงๆ **ไม่มีรัก ไม่มีชัง**
นอกนั้นก็ไม่มีเรื่องอื่นอันไม่เกี่ยวกับ “กามตัณหา”

และ ถ้าฉันทจิตตั้งมั่นดีจริงๆ [ถ้าผู้ปฏิบัติแบบนั่งหลับตาอยู่
จะลืมตาขึ้นมาดูภาพอะไร ที่จะเห็นข้างหน้าเราขณะนั้นก็ดูได้]

โดยที่เรายังอยู่ใน **ปฐมฌาน**นี้แหละ ยังไม่พ้นไปจากฌานนี้
กายเราก็จะสงบนิ่งอยู่เช่นนั้น

[“กายสงบ” หรือ “กายวิเวก” หมายความว่า ตาไม่เผลอก หูไม่เผลอก
ลิ้นไม่เผลอก จมูกไม่เผลอก สัมผัสกายก็ไม่เผลอก
ไม่ใช่ หมายถึงว่า ร่างกายอยู่นิ่งๆเป็นตอตายๆ]

เราก็จะได้สัมผัสความจริงได้เพิ่มขึ้นว่า
สภาพ “ลักแต่ว่าเห็น” (ตามความเป็นจริง)

มันเป็นอย่างไร?

มันไม่มีทุกข์นั้นอย่างไร?

มันสบายอย่างไร?

และ แม้สภาพของ “กาย” ภายนอก ก็คือ “รูป” นั้น ส่วนหนึ่ง
“ใจ” หรือ “จิต-วิญญาณ” ก็คือ “นาม” นั้นอีกส่วนหนึ่ง

การเห็น“กาย”ภายนอกก็สงบอยู่ “ใจ”ก็อ่านอยู่
คนละส่วน ไม่มาปรุง ไม่มา“คน” ไม่มีกิเลสมาเกี่ยวพัน
นั้นเป็นอยู่ได้อย่างไร?

สงบนั้นอย่างไร?

และที่สำคัญ ก็คือ

แจ้งในสภาพของการแยก“รูป” กับแยก“นาม” ของเราออก
“รูป”อย่างไรแน่ “นาม”อย่างไรแท้
ซ้อนลึกลงไปจาก“นาม”เป็น“รูป”เป็นอย่างไร ก็สัมผัสจริง
ให้อยู่คนละส่วน ต่างส่วนก็ต่างอยู่ ไม่มา“คน” ก็ได้
มีกิเลสนั้นอย่างไร ไม่มีกิเลสมาปนปรุง
หรือไม่มีการ“สังขาร”เลยนั้น ก็ทำได้

มันเป็นสภาพอย่างนี้

สุขอย่างนี้สงบอย่างนี้

เห็นได้ดังนี้

แจ้งได้ดังนี้

นี่แหละเรียกว่า“วิปัสสนาญาณ”

คือ ความแจ่มแจ้งที่ได้จากการทำ“วิปัสสนา”ละ

ก่อนเราจะทรงอยู่ได้อย่างนี้ ปานนั้นนั้น

เราได้ใช้วิธี“สมณะ” คือ ทำการ“ดับ”จิตส่วนสังขารมาแล้ว
ดับได้จริงๆ เป็นสมุจเฉทแล้ว

ในขณะที่การทำงานเป็นอยู่ปกตินี้เอง

หรือ จะนั่งบำเพ็ญแบบหลับตาก็ตาม

และ แม้จะลืมตาออกมาดูก็ได้

“ฉาน”ก็ไม่เคลื่อน

เรามีความคิดและความอ่าน
มี**วิตรกวิจารณ์**เอามาใช้งานได้อย่างชัด ดั่งนี้จริง ๆ
เพราะฉะนั้น สภาพลึ้นทุกข์ขั้นที่ ๑ นี้
จึงเป็น“นิพพานน้อยๆ”

ที่อธิบายสู่กันฟังเป็นตัวอักษร หรือ ภาษา นี้
ไม่ได้ละเอียดลอบถึงความแท้จริงแน่
อาการเป็นนอยุ่อย่างนั้น มันเป็นสภาพพันทุกข์อย่างไร?
เบาว่างอย่างไร? ผู้มันต้องประสพสภาพเอง จึงรู้ได้ละเอียดลอบแท้
ผู้ใดทำได้ดังนี้

จึงจะเรียกว่า**“ดับสังขาร”**ตนเองได้เป็น**“สมุจเฉท”**

อย่างชีวิตปกติ ลืมตา^{รู้}เห็น เป็นธรรมดา ทำงานอยู่
หรือ แม้ลืมตาขึ้นได้

ในขณะที่ยังอยู่ในสภาพทำฌานแบบหลับตาได้ด้วย
โดยฌานก็ไม่เคลื่อน

นั่นแหละ

ผู้มันเป็นผู้รู้แจ่มแจ้งชัดด้วยกำลัง“ฌานวิปัสสนา”แล้ว
ซึ่งเรารู้สภาพความทรงอยู่ของ“ตัวตน”ของเรา

ในสภาพ“จิตตื่น”(จิตขึ้น^{รับ}วิถี)แล้ว

มันก็แจ่ม มันก็ชัดยิ่งเท่า^{นั้น}เอง

ดังนั้น แม้ผู้ปฏิบัติแบบหลับตาทำ

ออกจากฌาน(นั่งหลับตา)มาแล้ว เป็นคนธรรมดา
มีสติสัมปชัญญะเต็มที จึงยอมมีสติรักษาสภาพจิตตน
ให้อยู่ในสภาพ“นิพพานน้อยๆ”นั้นได้เสมอ

แม้แรกๆจะมีอารมณ์แฉะ รักษาไว้ไม่อยู่บ้าง
แต่ก็น้อยขณะเต็มที นานๆไปก็จะรักษาจิตได้มันคง

ตัวเองรู้เองได้ดี และจริงกว่าใคร

เพราะการมีสติในตนของผู้ฝึกคนนี้มี“สัมมาสติ”เพียงพอแล้ว

ดังนั้น ถึงแม้คนผู้นี้จะเปิดจิตตนเอง

ให้ปรุงแต่งขึ้นกับกุศลใดๆ ก็มี“สติ”หยั่งรู้ทันได้ว่า

ขณะนี้เราปล่อยให้“สังขารชั้นธ”ของเราทำงานแล้ว

และได้ปล่อยให้ทำ เพื่อ“ผล”อะไร?

ก็รู้ตัวที่อยู่ด้วย ไม่หลงไหล ไม่พลั้งเผลอ

แม้“สังขาร” จะทำงาน

ก่อเกิด“วิญญาน”ออกมาอีก ก็อยู่ในอำนาจควบคุมของเรา

“วิญญาน”นั้น ก็เป็น“วิญญาน”ที่เลื่อนภพเลื่อนภูมิ

ถ้ารับรู้ลึกว่าเป็นทุกข์แก่ตน

“ทุกข์”นั้นก็ย่อมอยู่ในภาวะรู้แจ้ง เป็นความจริงทุกประการว่า

มันเกิดเพราะเหตุอะไร?

เมื่อเรารู้ต้นเหตุ และปล่อยให้“เหตุ”ทำงาน เพื่อให้“ผล”นั้นมันเกิด

ผลนั้นก็จะออกมาตามที่เหตุ บัจฉัย มันทำงาน

ซึ่งผลมันจะออกมาเป็นอะไรเราก็รู้แล้ว

และเราก็ย่อมต้องยอมทนรับ“ทุกข์” ถ้าเราต้องการผลนั้น

เพราะฉะนั้น

ผู้รู้ผู้นี้จึงยอมไม่ปล่อยให้ทุกข์มันเกิด

โดยที่จะได้ผลไม่คุ้มค่าแห่ง“ทุกข์”

ที่ตนต้องรับอย่างแน่นนอน

ผู้นี้มี“วิชา”(ความรอบรู้)เพียงพอแล้ว
มีปัญญารู้ว่า ทุกข์จากกามนั้นไม่มีประโยชน์แล้ว
จึงเป็นของแน่นอนว่า “ผล”ที่ผู้นี้พึงประสงค์
จะต้องไม่เกี่ยวกับ“ผล” ที่จะสร้างออกมา**เพื่อให้ทวารทั้ง ๕ เสพ**
(หรือเรียกว่า สมอง“กามคุณ ๕”)

ดังนั้น ผู้ที่จะเสพ“ผล”ของ“ตัณหา”ขั้นนี้ จึงมีทวารเดียว
คือ ทวารที่ ๖ เป็นทวารใจเท่านั้น
“ตัณหา”นี้ จึงเป็นตัณหาที่สูงขึ้นไปอีก บริสุทธิ์ไปอีกดังนี้
แต่เป็น“ตัณหา”ที่อยากรู้ อยากเป็นในภาพในชาติของ“จิต”ชั้นละเอียด
เพิ่มขึ้นว่า“ความรู้สึก”(ก็คือ จิต นั้นเอง)ของเรา ขณะนั้น

มันจะเป็นอย่างไร?

มันจะอยู่อย่างไร?

มันก็เป็นความทุกข์ เป็นความเสพอีก“ภพ”หนึ่ง เป็น“ภพ”ทวารใจ
เรียกว่า**“ภวตัณหา”**

แต่ถ้าคนผู้นี้จะไม่ยอมมี“ตัณหา”นี้
ไม่สร้าง“ตัณหา”นี้ขึ้นมา

ตัดความอยากนี้เสีย

หรือ มันมีอยู่ก็เรียนรู้ และละล้างมัน ฆ่ามัน ให้ตายให้หมด

เมื่อ“กามตัณหา” และ“ตัณหา”อันละเอียดที่สูงขึ้น
ที่พูดถึงอยู่ที่นี่ ที่เรียกว่า“ภวตัณหา”นี้

หมดลง ดับสนิทลงได้จริง

คนผู้นี้ก็ย่อมจะเป็นผู้บรรลุ“นิพพาน”โดยแท้
อีกชั้นหนึ่ง (ยังมีชั้นละเอียดพิเศษกว่านี้อีก)

ถ้าทุกข์เบาบาง อันเกิดตณฺหาละเอียดยกัไม่มีแล้ว
คนผู้นี้ก็จบอยู่ หมดงาน ลีณาละ

เป็นนิพพานชั้นสมุจเฉทได้ทันที

แต่ถ้าผู้ทำได้ถึงขนาด **ลืมตาในฉาน** หรือ เป็น **“ฉาน” ลืมตา** ได้นี้

แม้จะออกจาก **“ฉาน” หลับตา** มาแล้ว

ก็ยังดับสังขารไม่ได้ ดุจดังใน **“ฉาน” หลับตา**

คือไม่ได้เป็น “สมุจเฉท” อย่างลืมมาแบบ ลืมตาปกติมนุษย

นั่นคือ ยังทำ **“นิพพาน”** ให้ตนไม่ได้ตามต้องการ

ผู้ทำได้แม้ขนาดเป็น **“ฉาน” หลับตา** ต่อให้ เป็น **“ฉาน”**

หลับตา เก่งปานใดก็ตาม

ก็คือ ผู้ยังรับรองไม่ได้ แม้แต่ **ชั้นพระโสดาบัน**

ดังที่พระพุทฺธเจ้าไม่รับรองฤษีรูปใด

หรือผู้ปฏิบัตินอกหลัก **“ลืมมาอริยมรรคมีองค์ ๘”** คนใด

แม้ผู้เก่ง **“ฉานหลับตา”** นั้นจะสามารถ จนมีอิทธิปาฏิหาริย์

หรืออาเทศนาปาฏิหาริย์ เยี่ยมยอด

ก็ยังรับรองไม่ได้ ว่า เป็นอริยะแม้แต่ชั้นโสดาบัน

หันกลับมาอธิบายอารมณ์ **“ปฐมฉาน”** ต่อ

ดังนั้น ขณะนี้พึงสังเกตให้ดีว่า

“กายหยาบ” นั้นหมดสิ้น **“วิญญาณ”** ลงแล้ว

คือ ไม่มีทุกข์ไม่มีสุขแล้ว (อันเกี่ยวกับ **“กายหยาบ”**) มีแต่ความสบาย

ความเบา ความปลอดโปร่งจากกายหยาบ

แต่สิ่งที่ยังจะรับรู้จากกายหายาบ ก็คือ เวทนา สัญญา
(สังขารดับแล้ว เฉพาะสังขารที่เนื่องกับกาย)

ซึ่งยังคงทำหน้าที่สมบุรณ์เต็มที่อยู่

และ ดังนั้น ถ้า“เวทนา”ยังมี“ตัณหา”จากภพภายใน
(ซึ่งพ้น“กาย”ภายนอกแล้วนะตอนนี้)

ก็จะยังเกิดอยู่ด้วย“สังขาร”ตัวใหม่นั้น มันยังไม่หยุดเกิด
เพราะเรายังเอื้อมไปสั่งมันให้หยุดไม่ได้

“สังขาร”ตัวนี้ ก็คือ“จิตสังขาร”

ที่เกิดเนื่องมาแต่เราไม่ดับ“สังขาร”ในภพ

“ตัณหา”ตัวใน มันก็ยังคงต้องเกิดอยู่

พยายามตามให้ดี

ขณะนี้เรากำลังจะรู้จักคำว่า “ตัณหา” กันให้ละเอียดยิ่งขึ้น
ดังนั้น

“ตัณหา”ตัวนี้ จึงไม่ใช่“กามตัณหา”ที่เป็นชั้นหายาบ

เพราะมันไม่ได้เกิดจากทวาร ๕ แท้ๆ

มันเกิดอยู่ข้างในประตูลจิตลึกลงไปอีก

ไม่ได้เป็น“ตัณหา”ที่ยังเนื่องกับกายกับ“ตัวตน”หายาบ หรือกับ“กาม”อยู่
แต่ไปเกิดอยู่ในจิตลึกลงซ่อนอยู่ภายในอีกต่อไปชั้นหนึ่ง

นี้แหละคือ “ภวตัณหา”

ถ้าผู้ใดไม่ดับ“สังขาร”ในภพแล้ว

ก็แสดงว่า ยังอยากให้“ตัณหา”ชั้นละเอียดเกิดอยู่

ด้วยเหตุนี้ ถ้าผู้ใดดับ“สังขาร”ในภพเสีย

ก็เท่ากับดับ“ตัณหา”ในภพต่อไปด้วย

เมื่อดับ“สังขาร”สิ้นแล้ว “ตัณหา”ก็จะต้องดับด้วย

ผู้ที่อยู่ใน**ปฐมฌาน**นี้แหละ

ถ้าผู้ใดดับสังขารลง

ก็คือ ผู้หมดสิ้นทุกข์แน่นอน

ถ้าทำได้เด็ดขาด

(คือ ต้องออกมาจากภวังค์แล้วก็ดับสังขารได้)

ก็เป็น“อรหัตต์”เด็ดขาดทันที

ถ้ายังดับเด็ดขาดไม่ได้

ก็คงเป็นแต่निพพานเล็กน้อย เจาะตอหนั้นไปก่อน

แต่ถ้ารู้“ละวาง” ไม่ปรุง ไม่“สังขาร”ในภพต่อ

แม้“เวทนา”ในภพ “สัญญา”ในภพ จะเกิด เรายังไม่ปรุง

เพียงสักแต่ว่า“รับรู้” ขึ้น“เวทนา” ขึ้น “สัญญา” เท่านั้นเฉยๆ

เมื่อไม่ปรุงต่อ “ตัณหา”ก็เกิดไม่ได้เช่นกัน

ดังนั้น “ภวตัณหา”ก็จะพึงดับด้วย

“พระอรหัตต์”ต้องรู้ ดังนี้

และมีวิธีกระทำกับ“จิต”ตนเองได้ถึงอย่างนี้

จึงจะเรียกว่า“พระอรหัตต์”

เพราะเป็นผู้ทำทัน“สังขาร” และดับ“สังขาร” ได้

ชื่อว่า ผู้มี“วิชชา”

หรือ เพราะไม่มี“อวิชชา” จึงไม่มี“สังขาร”

จึงคือ ผู้สามารถ“ดับทุกข์”ในตนได้จริง

ได้ทุกขณะ ทุกระยะ มีสติรู้“จิต”ตนทุกตอน

ดังนั้น ดับ“กามตัณหา”แล้ว ก็มาดับ“ภวตัณหา”ที่เกิดในจิตของตนเสีย

ทุกข์จากโลกภายนอก(กาม)และโลกภายใน(ภพ)ก็จะไม่มี

นี่แหละคือ ท่านผู้เป็นผู้รู้ หรือ เป็นผู้แจ้ง
หรือคือ ผู้“อวิชชา”ดับ อันคือ หมดความไม่รู้แล้ว
ซึ่งกลับเป็นผู้รู้ยิ่ง แจ่มแจ้ง เอาด้วย

เพราะฉะนั้น

ถ้าใครอยากนิพพานในขั้นเด็ดขาด

ก็ต้องอย่าให้มี“ภวตัณหา”ได้เป็นอันขาด

ต้องดับ“ภวตัณหา”เสียก่อน

นั่นคือ ต้องรู้จัก“สัญญา”ให้ได้

“สัญญา” ก็คือ สิ่งที่“เวทนา”นำส่งมาให้อีกทอดหนึ่งนั่นเอง

อย่าง

ดังนั้น

ถ้าเราบริหารจัดการกับ“สัญญา” ให้เกิดแค่“สัญญา”

และไม่ให้ต่อไปถึง“สังขาร” ไม่ให้เกิด“สังขาร”

เมื่อดับได้แค่“สัญญา” หรือเมื่อทำให้เกิด-ดับอยู่แค่“สัญญา”ได้

“ภวตัณหา”ก็จะดับด้วย

เพียงแค่นี้ก็ได้ชื่อว่า เป็นพระอรหันต์ที่แท้จริงแน่นอนแล้ว

มีนิพพานชั้น“สุภาทิเสสนิพพาน”**ชั้นกลาง** ขึ้นไปที่เดียว

คงเหลือก็แต่“วิภวตัณหา” หรือความมุ่งมาดปรารถนา

อันสูงส่งสุขุมลึกซึ้งเท่านั้น

ถ้าใครเพียรดับได้เด็ดขาดที่สุด

ก็เป็นผู้ถึงซึ่ง“นิพพาน”**ชั้นสูงสุด**เท่านั้นเอง

แต่ถ้ายังไม่ดับ หรือ**ทำดับทำเกิดไม่ได้เด็ดขาด**
ก็แน่นอน “ตัณหา” ก็ย่อมยังเกิดอยู่
แต่เป็น “ตัณหา” ชั้นละเอียดสูงส่งขึ้นไปอีก อันไม่เกี่ยวกับ “กาม”
ไม่เกี่ยว “ภพ” ที่บำเรอสมใจตน ที่เป็นแค่ “ภวตัณหา”
พยายามตามให้ดี

ที่นี้ อะไรละ ที่ทำงานอยู่ในจิตขณะนั้น
สิ่งที่แท้ๆ ก็คือ “สัญญา” นั่นเอง
(และเป็น “สัญญา” ตัวละเอียดที่ไม่เกี่ยวกับ “กาม” สนิทด้วย)
เป็นตัวตั้งต้นก่อน

“สัญญา” หรือ “ความจำ” นั่น คือ “ตัวโกดัง”
คือ “ตัวข่าวของสมบัติสารพัดที่มนุษย์รับรู้มาแล้วเก็บสะสมไว้ทั้งหมด”
เรียกชื่อซัดๆ ก็เรียกว่า “วิญญาณ” ในตัวคนนั่นเอง
จงรู้และทำความเข้าใจให้ดี
“วิญญาณ” จริงๆ แท้ๆ ที่จะ “สืบท่อ”
ซึ่งชอบเข้าใจกันนักกว่า **ออกจากร่างคนไป** เมื่อตายแล้ว
ก็คือ ตัวนี้ ไม่ใช่ตัวไหนหรอก

ตัวนี้แหละที่เราอยากรู้หนักแน่น
คือ “**ความรู้**” ที่ก่อเกิดกับตน และได้ฝึกแล้วฝึกอีก
จนมีรูปเป็นการ “เก็บสิ่งสม” ไว้ ติดต่อกัน
มาเป็นเวลาอันยาวนานตราប់ปัจจุบัน
เหมือนกับเป็นสิ่ง **เที่ยงแท้**
ราวกับเป็นตัวเป็นตนถาวร ตัวนิรันดร์

ไม่รู้จักดับ จักสูญ ฉะนั้น

แต่ก็“ลืม”เสียเป็นส่วนมาก ทว่าก็ไม่ได้สูญหายไปไหน

นี่แหละคือ“วิญญาน” หรือ“อัตภาพ”

ถ้าไม่มีญาณตรัสรู้

มันก็ทำหน้าที่ยึดติดเป็น“ตัวตนของเรา”

ถ้ามีญาณตรัสรู้ถึงขั้นอรหัตตผล

มันก็เป็นเพียงกลุ่มสังขารที่ได้สั่งสม

ซึ่งเรียกด้วยภาษาว่า“วิบาก” ไม่ใช่“ตัวตนของเรา”

และบัดนี้ มันกำลังปรากฏตัวให้เรา^{รู้}เราเห็น ตามตัวมันให้ถูก

มันคือตัวที่เราเรียก “สัญญา”(ความจำ) นี่เอง

ที่เป็นตัวต้นเหตุที่พันพัวเชื้อ หรือสิ่งสั่งสมออกมา

แล้วก็ส่งต่อไปทำงานตามหน้าที่ของ“จิต”

ปรุรงแตงกันออกมาให้เราดู เราจึงได้เห็นวิตกวิจารณ์ ปีติ สุข หรือ อุเบกขา

จึงควรได้รู้ว่า การ“เจริญฉาน”แบบนั่งหลับตานั้น เป็นการปฏิบัติ
ที่ทำให้เรา^{รู้}จักตัว“เวทนา” “สัญญา” “สังขาร” และ“วิญญาน”

ได้ชัดเจนในอีกแบบหนึ่ง

คือ รู้ด้วย“จิตภวังค์”

แต่ก่อน“จิต”จะถึงขั้นตกลงไปเป็น“ภวังค์” และภาวะจิตตัว^{รู้}
จะหยั่งลึกละเอียดเข้าไปทำงานอยู่ภายในจิตส่วนในของตัวเองอีกทีนั้น

การเริ่ม“เจริญฉาน”(แบบนั่งหลับตา) ก็คือ

เมื่อเริ่มต้น นั่งหลับตาเพ่ง โดยจะยึดกรรมฐานใดก็ตาม

เมื่อเริ่มตั้งสติเพ่งนั้นแหละ คือ เรากำลังกระทำการ“ดับสังขาร”

คือ ไม่ให้ความนึกคิดมีขึ้น นั่นคือ ไม่ให้เกิดการปรุงแต่งใดๆ

เมื่อ**ดับสังขารธรรม**ได้

กิเลส(ใหม่หรือกิเลสปัจจุบัน) ก็ไม่มีในจิต

เมื่อหมดกิเลสเข้าไปกวน“จิต” เราก็จะรู้ละว่า“รส”

ขณะนั้น มันสบาย มันสุข มันเป็นอย่างไง?

ผู้ที่ปฏิบัติเท่านั้นรู้ ผู้ไม่เคยปฏิบัติจะไม่รู้

เมื่อ “ดับสังขาร”ได้

แต่“เวทนา”กับ“สัญญา”ก็ยังทำงานอยู่

ตราบเท่าที่ เวณายังรับสัมผัสกับเหตุการณ์ภายนอก

เช่น เสียงก็ยังเกิดกับหู กลิ่นก็ยังเกิดกับจมูก เป็นต้น

และถ้า“ดับสังขาร”ได้จริง

“รส”ที่หู ได้ยินขณะนั้นแหละ สังเกตให้ดี

มันก็จะมีรสรู้สึกเพียง “สักแต่ว่าได้ยิน”

นี่แหละคือ สภาพ“อุเบกขา” หรือ“อทุกขมสุข”

และ แม้ “สัญญา”จะทำงาน

ก็จะรู้สึกสักแต่ว่า “จำได้”เท่านั้น จะไม่ทุกข์ไม่สุขอะไร

ผู้เคยปฏิบัติสมาธิแบบหลับตา ลองสังเกตดูให้ดี

นี่แหละคือ ขั้นรู้ความจริงแท้

“อ่าน”ให้ได้ ฟังพิจารณาให้เห็นให้ชัด

เมื่อเราฟังเพียรหนักเข้า

เราก็จะ“ดับ”ทั้ง“เวทนา”และ“สัญญา”ได้

(สัญญาตัวนอกนะ พยายามรู้จักตัวให้ถูก)

คือ เมื่อดับ“สัญญา”นี้ได้
เราก็ถึงขั้นวางค์สูงขึ้นไปอีกเท่านั้นเอง
เรียกว่า อารมณฺ์ตอบรับจากภายนอก
มีเหลือแค่“เวทนา” ซึ่งก็สักแต่ว่า“รู้” แม้“จำ”ก็ไม่ได้แล้ว
จนสุดท้าย “เวทนา”ก็ไม่ทำงานกับสัมผัสภายนอก
คงมีความรู้ลึกลงอยู่กับจิตที่อยู่ใน“ภวังค์”แท้ๆ
หรือ“ภวังคจิต”ตัวในจริงๆ นั่นเอง

“กาย”ภายนอก
จึงเหมือนกับถูกตัดขาดจาก“จิต” ไม่รู้เรื่องอะไรแล้ว
แม้จะมีอะไรมาเกิดกับกายเรา ก็จะไม่รู้เรื่องทั้งสิ้น
จะตัดภาวะการรับรู้ทางทวาร ๕ เด็ดขาดแล้ว
นี่แหละ เรียกว่า สมภาิ ขึ้น“รูปฌาน”
คือ ขั้นสุดท้าย ที่ตัดจาก“กามภพ”
ขั้นที่เรียกว่า พัน“กามตัณหา”นั่นเอง

ผู้เคยปฏิบัติ
อ่านให้ดี และสังเกตให้ดีว่า
เป็นการฝึกตามขั้น ดังที่ข้าพเจ้าได้เล่ามาไหม?
ย้อนกลับไปขณะที่ได้“ปฐมฌาน”อีกที
แต่ให้จิตตกเข้าไปอยู่ในสภาพ“ภวังค์”แท้
คือ ตัดความรู้จากทวารทั้ง ๕ ภายนอกลงสิ้น
ขณะที่เราตัด“ความรู้”ภายนอกหมดไป
แล้วลองค่อยๆ *กลับออกมา* รับรู้สัมผัสภายนอก
เราจะพอสังเกตรู้ลึះว่า

“ความรับรู้”นั้น มันคืออะไร?

นั่นคือ “สัมผัสแรก”ของจิต

ตรองให้ดี

“สัมผัสแรก”ของ“จิต”นั้นแหละ

คือตัว“เวทนา”ละ รู้จักตัวมันเสีย

เช่น เสียงมากระทบหู

เราก็รู้ว่า เป็นเสียงอะไร ก็เท่านั้น ไม่มีรสอื่น

มีแต่รู้ว่า เสียงดังยังไง? ขนาดไหน?

ถ้าไม่ปรุงต่อก็จะไม่รู้ด้วยซ้ำว่า เป็นเสียงของอะไร?

ดังนั้น คนผู้ได้“ปฐมฌาน”

ก็คือ ผู้ที่ได้ขาดจาก“วิญญาณ”ไปแล้ว ชั้นหนึ่ง

“วิญญาณ”ที่วานี้ ก็คือ **ความรับรู้ขั้นสุดยอด**

ที่ปรุงแต่งขึ้นมาจาก“เวทนา-สัญญา-สังขาร ก็มาเป็นวิญญาณ”

นั่นก็เป็นการขาด“วิญญาณ” ในรูปลักษณะหนึ่ง

ลักษณะนี้เป็น**“ฌาน”แท้ ๆ**

แม้จะทวาร ๕ เปิดสัมผัสอยู่ รับรู้อยู่กับ“กาย”ภายนอกก็ตาม

ส่วนอีกลักษณะหนึ่งนั้น

คือ สภาพที่เกิดจาก“รูป”อันได้แก่ตัว“ร่างกาย”ของเรา

เมื่อไม่มีการปรุงแต่ง และสัมผัสรูปภายนอกก็ไม่รับรู้รู้สึก

มันก็ไม่มีความ“วิญญาณเกิด”อีกแบบหนึ่ง

ดังนั้น ก็เท่ากับร่างกายขณะนั้น

ไร้วิญญาณ ก็ดูๆเหมือนเท่ากับตายนี้แหละ

“ร่างกาย”นั้น จึงหมดความรู้สึกไป

เพราะ“วิริยญาณ” (แบบตื่นๆง่ายๆ)

[หรือเช่น คนนอนหลับเป็นต้น แต่ถ้าเป็น“ฉาน”จิตมีคุณภาพกว่านี้]

ซึ่งแท้จริง“วิริยญาณ”ยังอยู่

แต่เป็น“วิริยญาณ”ที่เกิดซ้อนอยู่ข้างในร่างนั้น

ลึกเป็นภวังค์ซ้อนอยู่ในภาพเข้าไปอีก

ไม่รับรู้ผลกระทบจาก“กาย”ภายนอกเท่านั้น

และในภวังค์นั้น

จิตก็ยังไม่นับว่าเป็น“ฉาน”ไปได้ทีเดียว

เพราะแค่สภาพการตัดแต่“รูปกาย” หรือ“สังขารกาย”

ยังไม่ได้ตัด“สังขารจิต” (ดังที่เคยได้อธิบายมาแล้ว)

ยังไม่ได้ลดการปรุงแต่งของ“กิเลสกับจิต”

จึงยังไม่นับว่าเป็น“ฉาน”

โดยจะนับเพียงแค่สภาพจิต“ไม่รับรู้”สัมผัส“สังขารกาย”เท่านั้น

แล้วจะเหมาเอาว่า ถึงระดับเป็น“ฉาน”ยังไม่ได้

มันเพียงเหมือนแค่คนนอนหลับ

ที่เป็นสภาพจิต“ไม่รับรู้”กับสัมผัสจาก“ทวารกาย”ภายนอก

ก็เท่านั้น

ดังนั้น ร่างนี้ก็ไม่ตายแท้ๆ

แต่ก็นับว่า ตายลงแล้วสำหรับตัวของเราแบบตื่นๆง่ายๆขั้นหนึ่ง

พิจารณาอ่านและตามไปให้ดี อ่านให้ชัด

ให้รู้จักหน้าตาของ“วิริยญาณ”ที่ไม่เกิดแล้วให้ได้ ให้ชัดๆในแง่เชิง

เมื่อเข้าใจแง่เชิงละเอียดได้แล้ว ก็อ่าน“จิต”ละเอียดในสมาธิต่อไปใหม่

คือ ไล่ความละเอียด **ในองค์ประกอบที่เชื่อว่ามี**ไปเรื่อยๆ
โดยทำความรู้จักกับ “วิตกวิจารณ์” ให้ดี

“วิตกวิจารณ์” ก็คือ การพยายามทำสภาพจิต
ให้ขาดจากความ “ไม่มีสังขารจิต” “ไม่มีนิรอรณ” ลงได้ นั่นเอง
กำลังรู้ กำลังเห็น กำลังตรวจสอบดู กำลังระวัง กำลังคุมเคร่ง
อยู่กับ **อารมณ์** หรือ “จิต” ที่เป็นอยู่ เป็นได้ในขณะนั้น

หยาบๆแรกๆ ก็ยังมีลักษณะเป็นกังวลอยู่กับการกลัวว่า
อารมณ์ที่ไม่มีสังขารจิตที่เป็นกิเลส ไม่มีนิรอรณนี้
จะแปรปรวนลดลงไป หรือตกไป

นั่นคือ “วิตกวิจารณ์”

เป็นการระคองจิตเข้าหา **อารมณ์**

ให้ปราศจาก “นิรอรณ” ได้เป็นช่วงแรกนั่นเอง

ถ้าข้าพเจ้าจะเรียกว่า นี่แหละคือ **“วิญญาณ”** บริสุทธิ์ของจิตขั้นหนึ่ง
ก็จงเข้าใจให้ดีกว่า มันเป็น “วิญญาณ” จริงๆ

แต่เราเรียกชื่อ **รสสัมผัส รู้สึกของจิตละเอียด** ขั้นนี้ว่า **“วิตกวิจารณ์”**
แทนที่จะเรียกว่า “วิญญาณ” (ที่ได้มีสภาพกิเลสตายจากลงแท้ๆ)

เพราะเดี๋ยวก็จะวอกวน งงกันใหญ่

ตัว **“วิตกวิจารณ์”** ที่มี **อารมณ์** ทั้งหมด

และลักษณะหลายแง่เชิงที่เป็นอยู่

นั่นแหละ เป็นดังนั้น

ต่อไป

ถ้าขึ้นปล่อยให้สภาพจิต **“วิตกวิจารณ์”** มันเกิดอยู่ดังเดิม

โดยยังต้องกังวลกลัว ต้องเคร่งครัด ต้องสะกดจิตข่มใจแฉ อยู่อย่างนั้นเอง
จึงจะเกิด“ฉาน”อยู่ได้ หรือ ทำให้นิรโรคลดละจางคลายคงที่อยู่ได้

ก็แน่นอน ในลักษณะเดิมนั้นเอง
เมื่อ “วิญญาน”

อันคือ สภาพจิต“วิตกวิจารณ์”นี้ยังเกิดอยู่

[“วิตกวิจารณ์”นี้หมายถึงเอา ลักษณะเคร่งครัด

หรือ ต้องพยายามระวัง หรือ กังวลกลัว]

ไม่ลดลง ไม่ระงับ อาการลงเสียแล้วไซ้

ก็ย่อมหมายถึง**ความสูงขึ้นแห่งสมรรถภาพฉานจิต**

(ได้ขึ้นสู่“ฉานจิต”ระดับสูง) มิไม่ได้ นั้นเอง

และหรือ “เวทนา”กับ“สัญญา”ตัวใน

ลึกเข้าไปอีกกว่าที่กล่าวถึงมาแล้ว

มันก็ต้องนำมาปรุแต่งเป็น“ตัณหา”อีก

จึงจะเกิดเป็น“วิภวตัณหา”ขึ้นมาอีก

[สังเกตตัว“วิภวตัณหา”ที่กล่าวถึงนี้ให้ดี

เดี่ยวจะได้อธิบายกันให้ละเอียดอีก ในตอนต่อไป

ตอนนี้ รู้ให้ได้ว่า

มันคือชื่อเรียกตัณหา **ขึ้นละเอียดขึ้น**มากกว่า“ภวตัณหา”เท่านั้น

ในที่นี้เพิ่งสูงขึ้นมาเพียงขั้นเดียว

แต่เราจะเรียกว่า“วิภวตัณหา”ก็ย่อมได้

โดยความหมาย ของ“วิภวตัณหา”ในขณะนี้

ก็คือ“ตัณหา”ที่ละเอียดขึ้นมากกว่า“ภวตัณหา”เท่านั้น]

แล้วสังขารธรรม อันเป็น“จิตสังขาร”**ชั้นลึก**

ก็ดำเนินการต่อไปตามลักษณะแห่งการปรุงแต่ง
ที่เล็กละเอียด และเร็วขึ้นอีกเป็นทับทวีขึ้นเท่านั้น

ถ้าใครหลงอยู่ในขั้น“**ปฐมฌาน**”นี้
ก็จะได้รับรสแห่งอารมณ์ของ“**วิตกวิจารณ์**”นี้เท่านั้น นั่นเอง

และ ถ้าใครทำให้“**วิตก**”**ระงับลง** “**วิจารณ์**”**น้อยลงลดลง**
หรือเรียกกันว่า**ระงับ“วิตกวิจารณ์”ลงได้** เราก็จะก้าวไปอีก

ดังนั้น เมื่อ**ภาวะของ“วิตกวิจารณ์”** ดังกล่าวนั้น ลดลง ระงับลง
และยิ่งเป็นการลดลงได้ เพราะความสามารถแห่งการรู้เท่าทันของเราแท้ๆ
แล้วเราก็ลดได้ เราก็ระงับ“วิตกวิจารณ์”นั้นได้ด้วยสามารถจริงๆ

หรือ ที่จริงแล้ว ก็คือเราเก่งขึ้น
สภาวะที่ต้องเคร่งครัดต้องพยายามระวัง
ต้องกังวลกลัวนั้นๆ มันน้อยลง
มันทำ“ฌาน”ได้ง่ายเข้า มันเก่งขึ้นจริงๆ
“**จิต**”ก็**กระเดิบสูงขึ้นอีก**นั่นเอง

ความทุกข์ยาก ความลำบากในการทำ“ฌาน”
ความอยากได้“ฌาน” (อันก็ยังมีสภาวะ“**ตัณหา**”**อยู่จริง**)นั้น
เบาบางลงไปอีก มันได้ดีขึ้นอีก

มันได้เห็นความเก่ง ความดีที่ตนทำได้
มันได้รู้ความดีในตน มันได้ยินความดีในตน
ตนได้รับความดี มันเกิดจิตดี (จิตปราศจาก“**นิวรณ์**”) ได้ง่ายขึ้นเก่งขึ้น

มันก็มีแต่ความอึดใจ เปรมใจ ที่ได้รู้ได้เห็น
สิ่งที่ไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น ไม่เคยนึกก็เห็น
เป็นความรู้ที่เกินกว่าคนธรรมดาจะรู้ได้
เพราะหยิบจับให้กันดูอย่างไร ก็ไม่ได้
นำมาวาดเขียนกันดูอย่างไร ก็ไม่ได้

เหมือนคนที่เห็นความใหม่ความแปลก
ที่ตนเองไม่เคยเห็นมาก่อนเลยในชีวิตนั่นเอง
เป็นการเห็นที่เราอยาก رؤ้ออยากเห็นเหลือเกินด้วย

เมื่ออยาก رؤ้ออยากเห็น และได้มารู้มาเห็นแล้ว
ก็เกิดอาการ **“ปิติ”** อาการดีใจ อึดใจ เปรมใจ นั้นเองแหละ
และมันก็จะประทับรสไว้ในใจชั้นในเราอีก
ซึ่งมันก็คือ “สัญญา” ชั้นลึกยิ่งลงไป ในจิตละเอียดชั้นนี้ นั่นเองแล

ดังนั้น

เราจึงต้องพยายามทำความเข้าใจกับอาการที่เราพบเห็นนี้ให้ได้
(คือ ต้องตัด **วิตกวิจารณ์** ให้ได้)

แล้วเราจึงค่อยมาทำความเข้าใจกับ **“ปิติ”** และ **“สุข”**
อันเป็นอาการที่จะเกิดตามติดมา
และเป็นอาการที่เกิดแท้ๆใน “จิต” เราขณะนั้นด้วย

ถ้าใครยังคงมุ่น ยุ่งยากอยู่กับ “วิตกวิจารณ์” นาน ก็ต้องระวัง
เราก็จะเวียนวนอยู่กับภพนั้น คือ ภพของจิตระดับนั้น เท่านั้น นั่นเอง

เพราะตัว “วิตกวิจารณ์” นี้แหละ
คือ ตัวอารมณ์ที่ได้รับการปรุงแล้วของจิตช่วงนั้น

เป็น“สังขารธรรม”ชั้นใน “สังขาร”ชั้นลึกนั้น กำลังทำงาน
มันก็ยังสับสนต้องต่อสู้กับแขกที่จะมาปรุงแต่งจิตขณะนั้นอยู่

(อย่าลืมว่า การปรุงแต่งของธรรมชาติ

คือ“กาย”นั้น ได้ละขาดไปแล้วนะ)

ดังนั้น ผู้อยู่ในฌานขณะนี้

จึงไม่มี“กามตัณหา”อันเกิดจาก“กาย”

จึงระงับหรือหมด“กามตัณหา”ตัวนั้นไปแล้ว

แต่มันก็ยังจะเอา“ตัณหา” (แขก หรือ อาคันตุกะ)

ในความอยากรู้ อยากได้ของจิตชั้นลึกนั่นเอง

มาปรุงเป็น“ตัณหา”ของจิต

ที่เรากำลังค้น กำลังเพ่งเพียร

ให้ได้รู้ได้เห็น ได้เป็น ได้มาซึ่ง“ฌาน”ชั้นลึกนั่นเอง

เป็น**ตัณหาของจิตในฌาน**

พยายามทำความเข้าใจให้ดี

“ตัณหา”ของจิตในฌาน คำนี้ เป็นตัณหาชั้นละเอียด

อันไม่ปรุงหยาบ หรือชัดเหมือน“จิต”ที่ประกอบด้วย“ทวารกาย”แล้ว

แต่ก็เป็นความอยากเหมือนกัน

อยากในอะไร?

ก็“อยาก”ใน“ความอยากรู้เรื่องของการเกิดของจิตละเอียด”นั้น

ว่า มันเกิดยังไง? ดับยังไง?

นั่นคือ ผู้นั้นยังมี**“ภวตัณหา”**อยู่

คือ อยากรู้“ภพ”รู้“ชาติ”อยู่

อยากรู้การเกิดการตายของสิ่งที่ละเอียดเล็กนั้นอยู่

ผู้ใดยังข้องใจ

ยังรู้ยังไม่แจ่มแจ้ง ชัดแม่น ทรงสภาพ

ก็เป็นของแน่นอน ย่อมต้องอยากรู้ต่อไปอยู่นั่นเอง

ดังนั้น ผู้ใดรู้อะไรแล้ว จบสิ้นแม่นแท้

จึงตัดขาดสิ่งที่รู้แล้วนั้นได้ เป็นลำดับๆไป

แล้วจึงมาค้นคว้าเพ่งพิจารณา“รู้” ตัวที่“ไม่รู้”ต่อไปอีก

นั่นคือธรรมตามนุษย์

แต่ถ้าใครยังหลงอยู่กับ“รส”ของสิ่งที่ได้รู้แล้ว นั้นอยู่

ผู้นั้น ก็เป็นผู้ผูกตนไว้อยู่กับ“วิภวภู”ของ“รส”นั้น หรือ“ภพแห่งรส”นั้น

และผู้นั้นก็ได้ชื่อว่า“รูปพรหม”เวียนว่ายอยู่ใน“รูปภพ”นั้นเท่านั้นเอง ไม่ไปไหน

จึงชื่อว่า ผู้อยู่ในภพแห่ง“ปัตติ”

ถ้าไม่เลิกวนอยู่ในภพ

ไม่เลิกเสพ“ภุมิฉานจิต”ที่ทำได้ เป็นได้ ที่เป็นอยู่แค่นี้

ก็จะไม่สูงขึ้น ไม่ได้ภูมิจิตที่สูงที่เบาที่ว่าง

ที่ง่ายขึ้น หรือที่สุขุมเนียนขึ้นกว่านี้อีก

ก็จะยังมี“เวทนา”มี“สัญญา” และ“สังขาร”

ให้เกิด“วิญญาณ”ในภพละเอียดต่อไปอีกอยู่

หากไม่วางภพนี้

จิตไม่คลายยึดติดต่อภพภูมิจึงนี้ ใจไม่เลิกชอบ

เลิกหลงพอใจสภาพอารมณ์แห่งภูมิ“ปัตติ”นี้

ยังวนเวียนเสพ วนเวียนทำเอา วนเวียนมี วนเวียนเป็นอยู่

ก็คงเป็นผู้มีตัวตน มีสังขาร มีวิญญาณเข้าเซาะภูมิอยู่แค่นี้ๆ

เป็นภูมิ“**ปิติ**” ภูมิแห่ง“ฉาน ๒” (หุติยฉาน) อยู่นี้เอง
จนกว่าจะรู้เท่าทัน เข้าใจอารมณ์
รู้แจ้งในสภาพเม่นมัน และทำเอาได้เสมอ
จะมีอาการอย่างนี้ในจิตได้ เมื่อใดก็ได้ง่าย ๆ
หมดลึบสน ลึนความอยาก และลดความอยาก
แม้จะเป็น“ความอยาก”ได้สภาพภูมิอารมณ์ฉาน ๒
คือ“ปิติ”นี้เอาด้วย

จิตผู้นั้น ก็ยิ่งสูงขึ้น เบาขึ้น ง่ายยิ่งๆขึ้น
ลดอารมณ์ยินดี ปริดีเปรม หลงดี ลงจริงๆ
ก็เข้าสู่“ฉาน ๓”

จึงนับว่า **ฉาน ๓** นี้ เป็น“**สุข**”
เพราะเบา เพราะบาง เพราะว่าง ยิ่งๆขึ้นจริงๆ
และมีอาการ**วางเฉยต่อภูมิจิต** แม้ปานจะขึ้นขึ้นด้วย

จึงกล่าวได้ว่า
เริ่มมี“**อุเบกขา**”เข้าร่วมแล้วใน“ฉาน ๓”นี้
คือ มันมี**ความเฉย ความไม่ถึงจุด ไม่ผูกพันไม่ติดใจ**
ในภาพ ในภูมิเกิดขึ้นแล้ว ในจิตนั่นเอง

ซักเห็นความบาง ความปล่อย ความสงบ เป็น**สุข**
สุดท้าย จึงยิ่งเฉย ยิ่งเบา ยิ่งง่าย ยิ่งเป็นได้
เอาเมื่อไรก็ได้ **จะไม่เอาก็ได้** ไม่ติดใจ ไม่ผูกพันจริงๆ
เรียกว่า เป็นเอก เป็นแล้ว เป็นจริงๆ รู้จริงๆ (เกิด“ญาณ”แท้)
เม่นจริงๆ ง่ายจริงๆ ทำแล้วจริงๆ (เกิด**ทำได้เด็ดขาด=กตญาณ**)

เฉยๆก็ได้จริงๆ เฉยนี้ คือ กิเลสไม่เกิด
ไม่ใช่เฉยเมยหรือไม่ทำอะไรอยู่หนึ่งๆ
แน่เฉย ไม่ไหวไม่หวั่นต่ออำนาจที่จะทำให้กิเลสเกิด

อย่างนี้เรียกว่า “อุเบกขา” แท้ๆตรงๆ โดยเดียว โดยเอก
มีข้อแม้อยู่เพียง

ถ้าติดอยู่ภพใดก็“วน”อยู่แต่ในภพภูมินั้นๆ เท่านั้นเอง
และย่อมมีกิเลส-ตัณหา ชับซ้อนทับถมจมอยู่ในภพนั้น ภูมินั้น
ยิ่งๆอยู่ อยู่หนึ่งเอง

การกระทำ ที่ทำดังข้าพเจ้าอธิบายอยู่
คือ **เรากำลังใช้“สติ”เพ่ง“อ่าน”เพ่ง“พิจารณา” ตามรู้**
เรียกว่า **ทำ“วิปัสสนา”**

ดังนั้น **การ“วิปัสสนา”** ก็คือ การ“อ่าน”
หรือ การ“พิจารณา”เพื่อให้รู้แจ้งแทงละเอียด หนึ่งเอง

จึงใช้คำว่า**“รู้”** อย่างเห็นจริงมีเหตุมีผลมีหลักฐาน
เพราะเกิดจากความ“แจ่มแจ้งกระจ่างใส” ด้วย**“ปัญญา”**ชัดๆ
ลักษณะการกระทำอย่างนี้ เรียกว่า**“วิปัสสนา”**

เป็นการแจ้งตามขั้นตามลำดับ ด้วยเหตุด้วยผล และหลักฐานของจริง

ไม่ใช่ถูกพราง เพราะกลบเกลื่อนด้วยการถูก“กวน”ถูก“ปรุงแต่ง”เอาไว้
แม้การ“ปรุงแต่ง”นั้นๆ ผู้“วิปัสสนา”ก็ต้องตาม“อ่าน”ให้“รู้”ว่า
ในอาการ“ปรุงแต่ง”นั้น มันปรุงแต่งอย่างไร?
มีอะไรมาปรุงแต่งบ้าง?

และมัน“รู้”

เพราะมันทำได้จริงเห็นของจริง นี่คือ คำว่า“วิปัสสนา”

ต้องให้เข้าใจความหมายให้ถูก ให้ตรง

ที่นี้

ถ้าใช้คำว่า“ได้”แทนคำว่า“รู้”เสีย

ก็จะเป็น“อยากได้”ในภพในชาติ”

“อยากได้”ในการเกิดการตายอยู่ในภพนั้นๆ”

นั่นคือ ผู้ทำ“ฉานจิต”นั้นอยู่ในภาวะ“สมถะ”

ไม่รู้แจ้งรู้ละเอียดว่า อะไรเป็นไปอย่างไร

เพียงแต่มี“ตัณหา” มี“ความอยากได้”

ในความสูงขึ้นไปของจิต ความยิ่งขึ้นไปอีกของจิตเท่านั้น

ซึ่งถ้ายิ่ง“วิริยะ”มาก มันก็ยอมได้”มาตามเหตุเป็นธรรมดา

แต่ไม่อาจจะ“รู้”ได้ อย่าง“วิปัสสนา”

ความสูงของจิตในแบบของ“สมถะ”

จึงมีได้สูงขึ้นไปมากมายได้เหมือนกัน

ตามนัยที่ได้อธิบายมาแล้วเมื่อนี้แล้ว ว่า

ผู้อยากได้ หรือ อยากรู้อะไร

ถ้ายังไม่ได้รู้ ก็อยากอยู่นั่นเอง จนพอได้ หรือรู้สมใจพอแล้ว

จิตก็จะกระเถิบความอยากได้ อยากรู้เพิ่มสูงขึ้นไปอีก

ตามธรรมดาเป็นอัตโนมัติ

แต่ยิ่งสูง ก็ยิ่งถูกพรางหนักขึ้น

เพราะความละเอียดมันยิ่งสูง ก็ยิ่งยากขึ้นทุกที

ดังนั้น

แบบ“สมณะ”จึงรู้ได้อย่างเก่งก็แค่ขั้นสูงสุดของ“รูปฌาน”
ละเอียดกว่านั้น ก็แยกแยะ หรือ บุกบั่นไปไม่ได้อีกแล้ว
ยิ่งเข้าขั้น“อรุณฌาน” ก็ผิดเพี้ยนไปเลย
เพราะความปรุงแต่งมันปรุงละเอียดยิบจนแยกไม่ได้แล้ว

พระพุทธเจ้าเป็นเจ้าของ“วิปัสสนา”

จึงสามารถพาความรู้สูงเยี่ยมทะลุเลยที่คนอื่นรู้ไปได้อีก
เลยระดับ“ฌานจิต” หรือจิตละเอียดที่ศาสตร์ใดๆทำได้
และเลยไปอย่างรู้แจ้ง อย่างไม่ถูกบดบัง หรือ พรางไว้เสียด้วย
รู้อย่างแจ้งอย่างกระจ่าง เห็นของแท้ของจริง

พระพุทธองค์ จึงได้ชื่อว่า **“สัมพัตถุญ”**

รู้รอบถ้วนทั่ว ได้จนถึงที่สุด

ดังนั้น คำว่า**“ภาตัตถหา”** จึงควรเข้าใจให้ถูก
ไม่ใช่“ตัตถหา”ชั้นธรรมดา และก็ไม่ใช่เพียงแค่อยากได้ใน“ฌาน”เท่านั้น
ตั้งที่มีผู้รู้หลายท่าน พยายามตีความกัน
ถ้ายังไม่เข้าใจ ก็พยายามทบทวนให้ดี

ด้วยเหตุนี้

ใครยังหลงอยู่ใน**ภต (รส“สุข”)** ขั้นนี้
คือขั้น“รูปฌาน” หรือ ขั้นจิตละเอียดเท่านี้
จึงได้รับตำแหน่งเรียกว่า “รูปพรหม”

คือ จิตกำลังอยู่ใน“รูปภาพ”

ก็จะเกิด-ดับ หมุนเวียนอยู่ใน“รูปภาพ”นี้เท่านั้น ไม่ข้ามขึ้นไปไหน

“จิต”ของผู้นั้น หรือจะเรียกว่า“คน”ผู้นี้ก็ได้ ก็จะเป็นแค่“รูปพรหม”
หมุนอยู่ใน“วิญญูะ”แห่งนี้ นี่ต่อไปอยู่นั่นเอง

ผู้นี้ความสุขเท่านี้

ในระดับนี้แหละ เรียกตำแหน่งว่า“รูปพรหม”

ซึ่งก็ยังเป็น“รูปพรหม”ขั้นต่ำ-ขั้นสูงแบ่งกันอยู่อีกตั้งหลายระดับ

และ“รูปพรหม”จะเสถียรขนาดไหน ผู้“เจริญญาณจิต”ได้ขั้นนี้ เท่านั้น ที่รู้

ถ้า“รูปพรหม”ท่านใด

ดับ“สังขารธรรม”ได้เด็ดขาดเท่าขั้นของตนนี้

แม้ออกมาจาก“ฉาน”(นั่งหลับตา)แล้ว

ก็สามารถ**“ดับ”อารมณ์จิต**

ที่สัมผัสต่อรูป-รส-กลิ่น-เสียง-สัมผัสต่าง ๆ

และรู้จัก“สังขารจิต”แท้ “ดับถูกสังขารในภพ”ได้

“รูปพรหม”ท่านนั้น

ก็คือ “พระสภากาหมี”ขึ้นไป จนเป็น“พระอนาคามี”นั่นเอง

ขณะนี้ เรากำลังคุยกันถึง“ภพ”ที่ละเอียดลงไปอีก

เป็น“ภพ”ที่ถ้าผู้ใดไม่ได้ฝึกฝนเรียนผ่านมา

ข้าพเจ้ารับรองว่าจะแจ่มแจ้งยากเป็นอย่างยิ่ง

แต่อย่างไรก็ขออธิบายไว้เสียหน้อยก่อน

ซึ่งก็ไม่แน่หรอก บางคนยังไม่เคยหัดเคยฝึกมาเลย

อ่านแล้วอาจแจ่มแจ้งชัดเจนได้ ก็มี

นั่นแล้วแต่“บารมีเดิม”ของคนผู้นั้น

ซึ่งผู้นั้น อาจจะไม่ถึงเวลาได้ฝึกได้หัด

แต่บังเอิญมาอ่านพบข้ออธิบายนี้ก่อน

เมื่อสิ่งเก่ามีอยู่แล้ว ก็แน่นอน ย่อมเข้าใจได้ทันที
และอาจแจ่มแจ้งได้ดีกว่าผู้ฝึก ผู้หัดมาก่อนตั้งหลายปี ก็เป็นไปได้
(แต่ถึงอย่างนั้น ก็คงไม่รู้รสแท้ของ“สุข” ที่ผู้ปฏิบัติได้รับหรือเสพจริงๆแน่)

ถ้ามีรายอย่างนั้น ก็จงรู้ตัวเถิดว่า
ท่านถึงเวลาแล้วที่ควรจะลงมือ หันมาฝึกฝนต่อ“บารมีเดิม”นั้นเสียที่
อย่ารีรอไปมัวหลงอยู่กับวิถีสันดานต่ำต้อยที่ท่านกำลังหลงอยู่นี้เลย
รีบหันมาสร้าง“บารมี”ให้ตนเองอีกเสียเถิด

แต่ผู้ที่ยังไม่รู้ ยังไม่กระจะ
แม้จะกำลังปฏิบัติอยู่ก็ตาม และยังไม่กระจะได้
ก็พยายาม“มนสิการ” น้อมใจตรงตามให้ลึกให้ดี
ก็จะพอเข้าใจได้ แล้วจะเป็นอุปการะให้ท่านได้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น
เมื่อท่านไปปฏิบัติต่อ

เมื่อเราได้รู้ว่า **รายละเอียดใน“ปฐมฌาน” มีอะไร**
และฟังพิจารณา“องค์ประกอบของฌาน” หรือ“นาม”ของ“ธรรมารมณ”
ให้เหลือความละเอียดเล็กที่สุดลงไปเรื่อยๆ เป็นขั้นๆ
จาก“ปฐมฌาน” มีองค์ประกอบของ“ปฐมฌาน”ครบ
เราก็รู้ตัว“วิตกวิจารณ์” ให้ได้

เมื่อรู้ได้แล้ว ก็ลด ก็วาง ก็เบาบางได้
เราวางเมื่อใด เราก็จะกระเถิบ“จิต”ลึกละเอียดเข้าไปอีกขั้นหนึ่ง
และมี“ตณหา”ที่ลึกละเอียดลงไปยิ่งกว่า
ที่เราเรียกว่า“ภวตณหา” เมื่อขั้นนี้อีก

ซึ่ง“ตัณหา”เหล่านั้น ก็เกิดเนื่องจาก“สัญญา”
มันฟูเฟื่องขึ้นมาปรุงแต่งซ้อนอยู่ในจิตชั้นลึกต่อไปอีกนั่นเอง

พยายามตามให้ดี

แต่ท่านไม่ได้ตั้งชื่อ เรียก“ตัณหา”ต่างๆนี้อีกแล้ว

เราต้องเข้าใจให้ได้เท่านั้น ว่า

ตัววิตกวิจารณ์-ปีติ-สุข-เอกัคคตา (อุเบกขา) พวกนี้

เป็น“วิญญาน”ของ“จิต”

เป็นชื่อของ“วิญญาน”ของ“จิต”ชั้นลึกลงไปอีก ทีละชั้นๆ

มันเล็ก มันละเอียด

จนไม่จำเป็นต้องแยกแยะกันอย่างจิตตัวแรกๆ หรือจิตหยาบๆนั้นแล้ว

ไม่เช่นนั้น

ถ้าขึ้นมาตั้งชื่อต่างๆให้พวกนี้อีก

จะต้องเรียกมันไปอีกไม่รู้กี่ทอดต่อกี่ทอด

ถ้าทำความเข้าใจการ“ปรุงแต่ง”ของจิตมาแต่ต้น

ก็จะเข้าใจชั้นลึกได้ โดยนัยเดียวกัน

เพราะมันปรุงในลักษณะเดียวกันเป็นแต่ว่าละเอียดขึ้น เร็วขึ้นเรื่อยๆเท่านั้น

เมื่อเราตัดขาด

หรือ ลดวง“วิตกวิจารณ์”ได้ ก็จะไปพบกับ“ปีติ”กับ“สุข”

ถ้าเทียบก็ได้กับเราดับ“สังขาร”หรือละ“สังขารธรรม”อันปรุงอยู่

ที่เรียกว่า“วิตกวิจารณ์”นี้เสีย

เพลงลงไปรู้หรือศึกษาเจ้าตัว“ปีติ”ให้รู้ให้ดี

ว่า มันก็คือ“ความยินดี”

ที่เกิดมาจากการปรุงแต่งของ“จิตสังขาร” ขณะนั้นนั่นเอง
เรียกว่า เป็น“นาม”ของ“วิตกวิจารณ์” โดยแท้
เมื่อเราละทิ้ง“วิตกวิจารณ์” ให้กลายเป็น“รูป”ไปแล้ว
“ปีติ”จึงเป็น“รส”ของ“วิตกวิจารณ์”

ยินดีเพราะเหตุอะไร?

เพราะตนได้“ฉาน”สมตามที่ตั้งใจ ตั้งอารมณ์ยึดมั่นปรารถนาไว้
ตนได้ความลึก ความละเอียดของจิตเข้าไปอีก
ตามที่ตนได้ตั้งใจมุ่งมั่นปรารถนาไว้
เมื่อได้ดังตั้งใจ ก็เกิด“ปีติ” มันก็เท่านั้นนั่นเอง

เมื่อผู้ใดรู้ได้ว่า “ความยินดี” ก็คือ “ความเกิด”อันหนึ่ง
ถ้าไม่มีเหตุ ก็ไม่เกิด เมื่อรู้ชัดก็วางเสีย
(จะวางได้ ก็คือต้องห้าม หรือ ต้องดับสังขารธรรมอีกเหมือนเดิม นั่นเอง)
ซึ่งการวาง หรือ การดับในขั้นนี้ ก็เทียบได้กับการดับ“สังขาร”ช่วงต่อมา

นั่นคือ

ถ้าเราจะเอาชื่อพวก“จิตชั้น” หรือ “นามชั้น”ต่างๆมาเรียกมัน
เราก็จะเทียบได้ดังที่ข้าพเจ้ากำลังเทียบอยู่นี้
เพื่อให้ตื่นขึ้นมาเท่ากับที่เคยบรรยายไว้ในตอนต้นๆ

เมื่อวางได้แล้ว

ก็คงจะเหลือแต่“สุข”กับ“ความเป็นหนึ่ง” เป็นอนุเบกขาได้ระดับหนึ่ง
เมื่อนั้นแหละท่านก็ตั้งชื่อเรียกขั้นนี้ว่า“ตติยฉาน”(ฉาน ๓)

ในลักษณะเดียวกันก็ให้ศึกษาให้รู้ตัว“สุข”ให้ได้
มันก็คือ **ตัวหลง ตัวพราย ตัวมายา** ตัวหนึ่งเหมือนกัน

มันเกิดมาเพราะมีเหตุโดยตรงเท่านั้นเอง

และแท้ที่จริง คำว่า“สุข”เสพสมใจ(ที่อยาก)ใดๆนั้น

มันไม่มีตัวจริง หรือมีตัวแท้ๆเทียงๆ

“ตั้งอยู่”ให้คนอาศัยอย่างถาวรได้หรอก

มันเป็นเพียง“รส”ชั่วคราว ที่เป็นอารมณ์ชั่วคราวเท่านั้น

มันเกิดมาได้เพราะเหตุปัจจัยมี เราปรุงแต่งกันขึ้นมาแท้ๆ

มันเป็นความสมใจ

ที่บับัดความอยากรู้้อยากเห็น หรืออยากได้“ฉานจิต”นั้น

หรือ อยากรู้้อยากเห็น การเกิด-ดับ ของจิตละเอียด นั้นเอง

เมื่อบับัดความอยากนั้นได้ ก็เกิดการสมใจ

อาการของการสมใจนี้แหละ ขานเรียกกันว่า“สุข”

ถ้าไม่มี“ความอยาก” เป็นเหตุมาปรุงแต่งก่อน

“สุข”ตัวนี้จะมีมาไม่ได้เลยเป็นอันขาด

เมื่อรู้ชัด ก็จจะวางได้

เหมือนเรารู้ตัวว่า“โง่”ที่ถูกหลอก เราก็จะเลิก จะหยุด จะวางของหลอกนี้

การ“วาง”ขั้นนี้ ก็อีกนั้นแหละ

คือเรา“ดับ”สังขารธรรมที่มันปรุงมาเป็น“สุข”นั่นเอง

เมื่อดับได้แล้วก็จะว่างลง เบาลง บางลงไปอีก

เหลือเป็น“เอกัคคตา” คือความเป็นหนึ่ง ที่ละเอียดประณีตขั้นอื่นอีก

ขณะนั้นก็ไม่มีอะไร ก็คงเห็นแต่จิตตัวเองว่างๆเปล่าๆ

ไม่มีใครปรุงอะไร ไม่มีใครทำอะไร

จึงไม่มีรสสุข (ที่เสพเป็น“รส”เป็น“ชาติ”)อะไร?

ในขั้นนี้จึงเรียกว่า “ว่าง” เพราะว่าง หรือเพราะสงบ
ท่านจึงแถม “อุเบกขา” เข้ามาให้อีกตัวหนึ่ง
อันหมายถึง “ความเฉยๆ” จากที่มี “รส” (เสพสม) และ “ไม่สังขาร” นั้นเอง
ขั้นนี้ ชื่อเรียกจิตขั้นละเอียดปานนี้

จึงเรียกว่า “จตุตถฌาน” (ฌาน ๔)

เป็นถึงยอด “ฌานจิต” ขั้นสูงขึ้นมาอีกขั้น
ที่เราเพิ่งเราเพียรดูการเกิดการดับของมันมา

จนถึงขนาดมันอยู่เฉยๆนี้แหละ

(แต่ไม่ใช่เฉยๆอย่างท่อนไม้แข็งที่อดดอกนะ!)

จนเป็นความเปล่าๆนี้แหละ

ซึ่งก็เป็นจิตตัวที่ละเอียดเหลือเกินแล้ว

ถ้าเราดับ “สังขารธรรม” (ชนิดซับซ้อนขึ้นไปอีก) เสียด้วย

(ไม่มี “วิภาวตัณหา”)

ขณะนี้ **ความรู้สึก “ยึด”** ของเราก็จะดับลงหมดสิ้น

ไม่ติดโลก (ภาพใดๆ) แล้ว

เรียกความรู้สึกขั้นนี้ว่า **“สัญญาเวทียตนิโรธ”** ได้ทันที

ถ้าผู้ใดสามารถรักษา “ฌานจิต” นี้

ให้ตั้งมั่นอยู่ได้ตราบตลอดกับปีกัลป์

ชีวิตนี้ก็ “นิโรธ” หรือ “นิพพาน” ตลอดกับปีกัลป์นั่นเอง

ถ้าใครเคยเรียนด้านปริยัติมาแล้ว

จะนึกประหลาดขึ้นมาทันทีว่า **เป็นไปได้**

เพราะข้าพเจ้าเอาตัว **“สัญญาเวทียตนิโรธ”**

มาวางไว้เสียไกลไปอีกตั้ง ๔ ขั้น

ดังนั้น จึงขอร้องให้ท่านผู้นั้น กรุณาตรองตามมาดี ๆ
ถ้ายังไม่เข้าใจ ก็พลิกกลับไปอ่านทวนมาใหม่
และแม้อ่านทวนแล้วก็ยังไม่เข้าใจ
ก็มีทางเดียว คือ ต้องเรียนปฏิบัติให้รู้แจ้งตาม
หรือไม่ ขณะนี้ก็อดใจอ่านต่อไปอีก

ขออย่างเดียวอย่ามี“มานทิภูฏี”
ทำใจเป็นกลางให้ดี
ค่อยๆทำความเข้าใจไปเรื่อยๆ

ถ้า“ดับ”สังขาร
อันเป็น“สังขารชั้น”อันลึกซึ่งซับซ้อนของคนหนึ่ง
ความขาดสิ้นจาก“กาย”ทั้งหลาย ก็หยุดเด็ดขาดลงหมด
เป็นความดับสิ้น

ถ้าเราละ“รูปชั้น” รางนั้นก็ละ“ปรินิพพาน”เท่านั้นเอง
แต่ถ้ายังไม่ดับ“สังขาร” ก็เรียนรู้จิตละเอียดขึ้นไปอีก

เมื่อไม่หยุด**อยากรู้**กันเสียที
จึงยก“จิต”ชั้น“จตุตถฌาน”นี้ขึ้นเป็น“รูป”อีก
แล้วก็เพียรฟังต่อไปอีก

ค้นหา**“นาม”**ใน**“รูป”**(จตุตถฌาน)นี้อีก
นั่นคือ ความละเอียดที่กระเถิบขึ้นไปเรื่อยๆ

ตอนนี้แหละ เรียกว่า ยังมี**ความอยากรู้**ใน“ภพ”
ที่ไม่รู้จะเรียกว่า อะไรเป็น“ภพ”แล้ว มันเล็กเกินนักแล้ว
และก็ไม่ใช้ภพ”ที่ผู้ไม่ถึงภูมินี้จะมีได้
ซึ่งมันเป็น“ภพ”ที่พิเศษขึ้นไปอีก

จึงเรียกว่า“วิภพ หรือ วิภว”(วิ แปลว่า พิเศษ หรือ ไม่ ทั้งสองสภาพ)
แต่แท้จริง มันก็คือ**“ตณหา”**นั่นเอง

แต่เป็น**“ตณหา”**ของ“จิต”

ที่เล็กสุดขุมเหลือเกินละเอียดเหลือเกิน
ยิ่งกว่า**“ภวตณหา”** ๔ ชั้นที่ผ่านมานั้นเสียอีก

“ตณหา”ที่เล็กยอดเยี่ยม

หรือ**“ตณหา”**ชั้นสูงเยี่ยมดั่งนั้นแหละ

จึงตั้งชื่อขึ้นมาเรียกต่อไปว่า **“วิภวตณหา”**

(โดยความหมายอันแท้จริงนั้น

“ตณหา”ละเอียดขึ้นมากกว่า“ภวตณหา”เพียงชั้นเดียว

ก็ยอมเรียกว่า “วิภวตณหา”ได้

ดั่งที่ข้าพเจ้าได้เรียกขานมาแล้ว

ในฉานจิตชั้น“ปฐมฉาน”ที่ได้อธิบายผ่านมา)

“วิภวตณหา”นี้ ก็หมายถึง **ความอยากรู้**

อยากเห็นภาพ เห็นชาติ ของสิ่งที่เล็กเล็กซึ่งลงไปอีก

จนแทบจะเรียกว่ามัน**“ไม่ใช่ภพ”**แล้ว

แต่มันก็ยังคือ “ภพ” นั้นแหละ

ตณหา มันก็ยังคือ**“ตณหา”**นั่นเอง

เมื่อพูดกันมาจนถึงตรงนี้

จึงอยากจะขอร้องผู้ที่สอนธรรมะทั้งหลายบางท่าน

ที่ยังทำความเข้าใจกับคำว่า**“ตณหา”** ยังไม่ดีพอ

แล้วเอาไปสอน ไปอธิบาย ให้ผู้มาเรียนรับฟังไปเพี้ยนๆพลาดๆ

โดยแยกแยะ

“ภวัตถหา” กับ “วิภวัตถหา” ออกไป เป็นอย่างนั้นบ้าง อย่างนี้บ้าง
เมื่อไม่เข้าใจ “ตัตถหา” และ “ภพ-ภูมิมิ” **ชั้นละเอียด** พวกนี้ได้
ก็เลยพาลอธิบายรูปภพกับรูปพรหม และอรูปรภพ กับ อรูปรพรหม
ผิดๆเพี้ยนๆไปด้วย

มีบางท่านอธิบายว่า

รูปพรหม คือ พรหมที่มีแต่รูป ไม่มีนาม เป็นพรหมที่เกิดมาไม่มีนาม
เพราะรักแต่รูป จึงได้แต่รูป ข้าพเจ้าก็ได้แต่ตั้ง
ว่า ชีวิต ที่มีแต่ “รูป” ไม่มี “นาม” มันเป็นไปได้ยังไงกัน?

ก็เรียนมานักหนาว่า **ชีวิต คือ “รูป” กับ “นาม”**
แล้ว **ชีวิตรูปพรหมจะมีแต่รูป** มันจะเป็น **ชีวิต** ได้ยังไงกัน?
มันก็เป็นแค่ “วัตถุ” แท่งก้อน ที่ไม่มีวิญญาณเท่านั้น
เพราะ “พรหม” ก็ยังคงคือ สัตว์โลกแท้ๆจริงๆ
เป็น “วิญญาณ” หรือมี “วิญญาณ” แม้จะชื่อว่า
“รูปพรหม” ก็มี “นาม” ในนั้น
ไม่รู้ใครสอนไว้

“รูปภพ” คือ “จิต” ขึ้นบนอากาศ บั่นลมๆแล้งๆ (ความนึกคิด) เป็นตัว
ดังนั้น **จิตผู้เกิดในรูปภพ** คือ **“รูปพรหม”** หมายถึง
ชีวิตที่เกิดอย่างบนอากาศ (ความนึกคิด) เป็นตัว นั้นแหละ

คือ ชีวิตของอะไรก็ได้

เป็น “ชีวิต” ที่ไม่มี “กายหยาบ”

มีแต่ “วิญญาณ” มีแต่ “จิต”

นั่นคือ“สัตวโลก”ที่อยู่ใน“ภาพ”ใน“ภูมิ”นั้น
หรือ“รูป-นาม”ที่อยู่ในภาพ ในภูมินั้น
ผู้ที่จะเป็น“รูปพรหม”ได้
คือ ผู้ที่สามารถรู้เห็น“สัตวโลก”ใน“ภาพ”นี้

ถ้าอธิบายไปทาง“อภิปัญญา” ก็คือ
ผู้ที่ต้องได้“เจโตปริยญาณ” และ “จตุปปาตญาณ”
(*รู้เห็นชีวิตสัตวโลกอื่นๆ หรือ ตาทิพย์*)
และหรือได้“โสตทิพ” (*หูทิพย์ หรือ รูทิพย์*) ด้วย

จึงจะเรียกว่าเป็น“รูปพรหม”ตัวจริงเลยทีเดียว
อธิบายมาอย่างนี้ ก็ออกจะรู้ยากอยู่
ด้วยธรรมชาติเป็นเรื่องละเอียดยิ่ง
จึงควรพยายามทำความเข้าใจให้มาก
ข้อสำคัญอย่าถือดีมี **มานะทิฏฐิ** จึงจะได้ถึงความเป็นผู้รู้แจ้ง

เพราะ“**มานะทิฏฐิ**” เป็นกิเลส
เมื่อยอมให้มีอยู่ในตัวเรา มันก็ต้อง“ปรุงแต่ง”อยู่ในตัวเรา
เราก็ถูกพรางตา หรือ“ปัญญา”ที่จะรู้ ก็มีด-กับบอดลง
เป็นเหตุเป็นผลธรรมชาตินี้เอง

หันกลับมาหา **ฌาน** ขั้นที่เราพูดถึงอีกต่อไป
ดังนั้น **จิตในฌาน** ขั้นที่เพ่งเพียรจนถึง“จตุตถฌาน”นั้น
จึงถูกยกขึ้นจาก“นาม” ให้เป็น“รูป”
(*เพราะจะเพ่งละเอียดลงไปอีก “จิต”นี้จึงแปรไป*)

ดังนั้น “ฉาน” ชั้นที่ผ่านมาเมื่อขั้นนี้
จึงถูกเรียกเป็น“รูปฉาน”ไปในลักษณะดังนี้
ขั้นต่อไป ก็เพิ่งเพียรค้นหา“นาม”
จาก“จิตชั้นละเอียด ชั้นสูงกว่ารูปฉาน” ต่อกไป

เมื่อเป็นดังนี้
ครั้นจะกลับไปเรียก “จิตชั้นละเอียด”
ที่สูงกว่า“รูปฉาน”ว่า “นาม”
ก็ดูสับสนวุ่นวายนัก
ดังที่ได้ลองยกตัวอย่างมาหลายทีแล้ว

เหมือนเอา“เวทนา”
มาเรียก“ตัวรับรู้”ใน“จิต” ชั้น“ธรรมารมณ”
มันจึงดูยุ่ง วุ่นวายมากมาย

ท่านจึงบัญญัติเรียกเสียว่า **“อรูป”** หรือ **อันไม่ใช่รูป**
ก็คือ ความเล็กกว่า“จิต” ที่ละเอียด ที่ได้รับยกขึ้นเป็น“รูป”แล้ว นี้เอง
หรือจะเรียกว่า **“อจิต”** ก็คงจะได้
ถ้าผู้นั้นไม่คิดมากไป จนจะรู้สึกว่ายังหยาบไป

**เนื่องจาก ภาพ-ภูมิที่เรากำลังกล่าวถึงอยู่ขณะนี้
คือ เรื่องของ“จิตวิญญาน”แท้ๆทั้งนั้น
หากจะหมายถึงว่า “ไม่ใช่จิต” ไปหมายถึงรูปที่เป็น“วัตถุ” ก็ไม่ได้
เพราะขณะนี้เราไม่ได้เพ่งกันแค่“จิต”เท่านั้น
เราเพ่งไปถึงเอกัคคตา-อุเบกขากันแล้ว
ซึ่งละเอียดกว่า“จิต”ขั้นต้นๆมา เป็นไหนๆ**

แต่ถ้าจะรู้ลึกกว่า ละเอียตเกิน เกินไป ก็ย่อมนำได้

เพราะถ้าเรียกว่า “**จิต**”

มันก็คือหมดสิ้น ว่างเปล่า **ไม่มีแม่แต่จิต**

ก็ย่อมนำหมายถึง “**สูญญตา**” ก็เป็น “**นิพพาน**” ไป

ก็ยุ่งทั้งนั้นแหละ

สำหรับภาษานำมาเรียก “**นามธรรม**” ที่ละเอียดยๆ

แท้จริงมันก็คือ **เพ่งค้นหา “นาม” จาก “รูป” ในลักษณะเดิม** นั่นเอง

ฉาน ชั้นหลังนี้ จึงเป็น “**อรุพฉาน**”

และถ้าใครหลงเหลือในรสแห่ง **อรุพฉาน** นี้

ก็ย่อมนำชื่อได้ตำแหน่งว่า “**อรุพพรหม**”

โดยนัยเดียวกันกับที่อธิบายภาพอื่นๆ มาแล้ว

“**อรุพฉาน**” ก็จะมีผลละเอียตไปเป็นขั้นๆ อีก ๔ ชั้น

ถ้าผู้ปฏิบัติจิต สามารถจนได้ “**ฉาน**” (*แบบนั่งหลับตา*) ชั้นนี้ขึ้นไปละก็

ถ้ายึดฉาน (*แบบนั่งหลับตา*) และเป็นชั้น “**อรุพฉาน**” ไว้ให้ตั้งมั่นได้

ก็ไม่ต้องหลับนอนอย่างคนธรรมดาให้เสียเวลา

เพราะเมื่อผู้ใดอยู่ใน **ฉาน**

ชั้นละทิ้ง **กายภายนอก** ได้เด็ดขาดดังนี้

ก็เท่ากับผู้นั้น “**นอน**” แล้ว นั่นเอง

การนอนหลับ ก็คือ การพักกาย ไม่ให้กายทำงาน

โดย “**จิต**” หลบสู่ภวังค์เสีย ไม่วุ่นกับกาย

ไม่มาใช้ทวารกายส่วนใดๆ ทำงาน

โดยให้พักผ่อนช่วงหนึ่ง

นั่นคือ การ “**หลับนอน**” ปกติของมนุษย์

ดังนั้น ผู้ถึง“ฉาน”ขั้นนี้ จึงไม่เอาทรมากับคำว่า “หลับนอน”
และด้วยเช่นนี้

สำหรับผู้แจ้งใจได้ว่า “การนอน”คืออะไร?

ก็จะนอนเป็นนอนถูก คือ นอนโดย“มีสติ”ก่อนนอน

แล้วก็เริ่มต้นเข้าสู่การหลับ

โดยตนเองเป็นผู้จัดการหลับนอนนั้นเอาเอง

คือ

ระงับจิตตนเองให้เข้าสู่การพักผ่อนเองอย่างดียวสนิท

[คือ โดยการระงับ“สังขาร”ต่างๆ ไปเป็นลำดับนั่นเอง]

ผู้นี้

จึงจะไม่ฟังชาน ไม่มีดีด้อย่างไม่รู้ตัว ไม่มีมีการหลับที่เรียกว่าหลับไหล

มีสติของตน จะพลิกจะตื่นเวลาใดก็แจ้งแก่ตนเอง สังเกตตนเองไว้ได้

รู้ความจริงแท้ได้ว่า **การนอน** คือ อาหารของกายชนิดหนึ่งเท่านั้น

เหมือนรู้ว่า

การกินเอาอาหารต่างๆเข้าไปทางปาก ก็คือ อาหารของกายชนิดหนึ่ง

ดังนั้น เมื่อรู้ เราก็จะไม่หลง เราก็จะไม่ทำโดยหลง

เราก็จะจัดการกับมันแต่เพียงพอดี

เรารู้ว่า เราใช้พลังกายเท่านี้ เราก็กินเท่านี้

และนอนพักผ่อนเสียสักเท่านี้ ให้ร่างกายมันพออยู่พอควร

ที่จริง **การนอน**นั้น เป็น“กิเลส”อย่างแก่

ที่ผู้เรียนธรรมะคงจะเคยได้ยินมาแล้ว

ท่านเรียกว่า “ถีนมิทธะ”

อันหมายถึงความม่วงงุน ความเซื่องซึม ความหริ่ผล็อยของจิต

คือ **ความอยาก** ชนิดหนึ่ง

อยากหลบเข้าไปหลบ นั่นเอง

เป็นความต้องการของใจที่มีกิเลส

ที่จริง**การนอน**มันไม่ใช่ของที่จะเพื่อจะมากอะไรเกินไปนักเลย

เป็นเรื่อง**การพัก**ที่เพียงแต่ว่า ควรมีบ้าง เท่านั้น

เหมือนกับการ**เดิน** อันทุกคนคงจะเคยได้ยินคำว่า“จงกรม”

ที่จริง**จงกรม**นั้น ไม่ได้มีความหมายอะไรมากมาย

ไปถึงขั้นเป็นแบบอย่างอันหนึ่ง สำหรับการปฏิบัติธรรมอะไรหรอก

แท้ที่จริงคือ การเดินธรรมดา

ซึ่งพระพุทธรองค์ท่านถือเป็น“การออกกำลังกาย” เท่านั้น

เพราะคนเราจะต้องมีทั้งนอนพักผ่อน (คือ การหยุดนิ่ง)

และต้องมีทั้งการเคลื่อนไหวออกกำลังกาย

ให้มันเป็นการหมุนเวียน คงอยู่ สมดุลอย่างดี

นี่เป็นเรื่องของความหมุนเวียนหรือวัฏฏะธรรมดาๆ

ถ้าคนเราเอาแต่หยุดนิ่งเฉย

ไม่มีการเคลื่อนไหวออกกำลังกายบ้าง

หรือพุด่างๆเอาแต่นอน ไม่เดินเลยทั้งชีวิต

ก็คิดดูซิว่า ร่างกายของเรามันจะชำรุดทรุดโทรมไปอย่างไร

ดังนั้น พระอรหันต์

หรือ ผู้รักความสงบสันติโดยไม่รบกวนทางโลกแล้ว จึงไม่มีเกมกีฬา

ถ้าการอันใดไม่มากมายไปจนถึงกับได้ใช้กำลังไปกับงานเพียงพอ

ถึงขั้นเรียกว่า “ออกกำลังกาย” ได้ ท่านจึงต้อง“เดิน”

ซึ่งภาษาบาลีก็เรียกว่า“จกกรม” อันแปลตรงๆว่า“เดิน”
ดังนั้น คำว่า “จกกรม” ก็คือ “การเดิน” เท่านั้น
ส่วนใครจะเอาไปเป็นวิธีปฏิบัติธรรมอะไร มันก็ได้
หาอุบายต่างๆมาประกอบเข้า มันก็ใช้ได้ทั้งนั้นแหละ
ถ้ามันเทียบเข้าในข้อบำเพ็ญเพียรเพื่อธรรม
แต่ที่จริงนั้น มันไม่ได้เป็นวิธีที่เป็นแบบอย่าง
หรือ เรื่องจำเป็นในการปฏิบัติธรรม
ดังที่ผู้รู้บางท่านกำหนดกฎเกณฑ์ไว้ แล้วบอกว่า
เป็นวิธีปฏิบัติธรรมอย่างสำคัญมาแต่ดั้งเดิม หาใช่ไม่หรร
ความจริง
คือ “การเดินเพื่อออกกำลังกาย”ของ“พระอรียเจ้า” เท่านั้น
การนอนนั้น ที่จริงเป็นเหมือนการเดิน
เราจะไม่นอนเลยก็ได้ ก็เหมือนการเดินนั่นเอง
แต่ร่างกายเราก็จะทรุดโทรมไปเช่นกัน
ผู้ใดรู้แจ้งเรื่องการนอนละเอียด
และไม่ให้กิเลสข้อเสพนอนติดนอนเข้าครอบงำจิตได้
ท่านก็จะอยู่ได้เป็นวันเป็นคืนโดยไม่ต้องนอน
แต่นั้นแหละ
ถ้าไม่นอน เหมือนไม่เดิน หรือไม่เคลื่อนไหวไม่ออกกำลังกาย
ร่างกายก็จะทรุดโทรมไปได้เช่นเดียวกัน
แต่คนละลักษณะ
เพราะถ้าไม่เดินอาจจะอ้วนพองบวมเพิ่มขึ้น
แต่ถ้าไม่นอนอาจจะผอมเหี่ยวแห้งลงไปนั่นเอง

และ การนอนนั้นมีเวลาทำ น้อยกว่าการเดินทาง
ดังนั้น ถ้าอดนอนหรือไม่นอน
ก็จะอดนอน หรือไม่นอนได้ไม่มากนัก ไม่เหมือนการเดินทาง
เพราะการเดินทางนั้น ถึงอย่างไร เราก็ต้องเคลื่อนไหว
ใช้พลังงานทางร่างกาย หรือ ทางทวาร ๕ อยู่
ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งอยู่แน่ๆ
ซึ่งโอกาสได้ทำ มีมากกว่าโอกาสนอน หรือ หยุดนิ่งจริงๆ

ที่นี้วกกลับมาเรื่อง **“อรุปฌาน”** กันอีกที

ความละเอียดของ**“อรุปฌาน”**ขึ้นไปนั้น มีอะไรบ้างล่ะ?

ก็มี ที่ตั้งกันไว้อีก ๔ ชั้น อีกแหละ

คือ

อากาศาณัญญาตนะ

วิญญาณัญญาตนะ

อากิญจัญญาตนะ และ

เนวลัญญานาลัญญาตนะ

ชื่อเหล่านี้ เป็นชื่อของลำดับชั้นของ**“จิต”**ละเอียด

ที่เพิ่งให้รู้ให้เห็นต่อไป

ซึ่งการเพิ่งรู้ เพิ่งเห็น

ก็คงเป็นนัยเดียวกับที่ได้ใช้ได้ทำมาแล้วนั่นเอง

คือ อัตราของ**“จิต”**นั้นก็เท่าเดิม

กล่าวคือ นับตั้งแต่การแบ่งจิต อันเป็นนามธรรม

พระพุทธรองค์ ก็ได้คิดแบ่งเอาไว้เป็น ๔ ชั้น

ก็ตั้งชื่อกำกับหมวดหมู่ไว้เสียทีหนึ่ง ตั้งแต่ไหนแต่ไรมา
เช่น เวทนา-สัญญา-สังขาร-วิญญาณ
เป็นชื่อรายละเอียดของ“จิต”

มาขั้น“รูปฌาน” ก็มี
วิตกพิจารณา-ปีติ-สุข-อุเบกขา ซึ่งก็เป็น ๔ ขั้นอีก
มาขั้นนี้ ก็โดยนัยเดียวกันไม่มีผิด

แต่ไม่รู้จะพูดถึงมันได้อย่างไร
ถ้าไม่ตั้งชื่อมันให้แปลกเปลี่ยนไปอีก
จึงได้ตั้งเรียกดังที่ได้กล่าวชื่อมันมาแล้ว
คือ เฟ่ง“จิต”ละเอียด ชั้น“อรูปร”นี้
ซึ่งคนธรรมดาก็ต้องเรียกว่า
มันเล็กเป็นอากาศธาตุแล้ว

จึงการเฟ่งกันในขั้นแรก
ก็ชั้นลอง **รู้สึก** ดูชื่อว่า ในอากาศธาตุแห่งจิต หรือ
ในความว่างความเล็กของจิต ชั้นเทียบได้กับอากาศธาตุนี้
มันยังมี**ความรู้สึก**อย่างไร?

ซึ่งถ้ามันยังมีอยู่ มันก็ต้องมี“ตัวรับรู้”นั่นเอง

“ตัวรับรู้” เราก็เคยเรียกมันว่า **“วิญญาณ”**

ถ้ามันยังมี**ชีวิต**

หรือ มี**วิญญาณ**อยู่ มันก็ต้องมี**ความรู้สึก** หรือ มี**ความรู้สึก**แน่ๆ

ก็ให้เฟ่งดังนี้

เฟ่งไปจนได้ จนเห็น“วิญญาณ” หรือ **ตัวรับรู้**นั้น ให้ได้

และมันก็ต้องเห็น เพราะมันยังมีอยู่ มันยังไม่ดับสูญไปไหน

เพลง“อรุณ”ตัวแรกนั้น จึงเรียกว่า เพลง **“อากาศนัยจาตนะ”**

นี้แหละคือเพลง“อรุณ”ตัวเล็กสุด คือ

ตัว**ความเป็นอากาศธาตุ** หรือ เพลงเข้าไปที่ในความ**“ว่าง ๆ”**ของจิตเรา

(อันว่างเบา ว่างโปร่งจากกิเลส เพราะผ่านรูปฌาน ๔ มาแล้ว)

นี้แหละ จนได้รู้**ตัว“รับรู้”**

ที่ยังมีแทรกซ้อนอยู่ในความละเอียดของ“จิต”นี้

คือ ตัว**“วิมูถญาณ”**

เราจึงจะได้เห็น“นาม”ที่เล็กซ้อน

เกิดอยู่ใน“อรุณ”ตัว**อากาศ**นั้นอีกที่

แล้วเราก็เพลง **“ตัวรู้”** หรือ **“วิมูถญาณ”**นั้นต่อไปอีก

จึงได้เรียกการเพลง**“ตัวรู้”**นี้ว่า เป็นการเพลง

ชั้น **“วิมูถนัยจาตนะ”**

คือเพลง**“ตัวรู้”** ตัว**“วิมูถญาณ”**ของ**“อากาศธาตุ”** นั้นแหละ

แล้วก็ยังจะพบ

“ตัวรู้”ที่ละเอียดกว่าตัว**“วิมูถญาณ”**ตัวนี้ลงไปอีก

ซึ่งมันเล็กเหลือเกินแล้ว จนจะเรียกได้ว่า **ไม่มีอะไรเลย**

แต่มันก็ยังมืพอรู้**“ตัวรู้”** ตัวนี้ได้อีก

แล้วก็ลองพิจารณาเพลงลงไปอีก

เพลงหา**“ตัวรู้”**จากตัวที่ละเอียดขนาดที่แทบจะเรียกได้ว่า

“ไม่มีอะไรเลย” นี้แหละ

ภาษาบาลีก็ไม่รู้ว่า จะเรียกอะไรกันแล้ว

ก็เลยเรียกว่า **ตัว“ความไม่มีอะไรเลย”**

ซึ่งก็คือคำว่า “**อากิณัจฉณายตนะ**” นั้นแหละ

เมื่อพุ่งลงไปจนสุดที่แล้วแม้ใน**ความไม่มีอะไรเลย**นี้

ถ้าเป็น “จิต” ของคน มันก็ยังมี “**ตัวที่สั่งสมเพื่อจะรู้**

หรือ เพื่อจะแสดงผล” อยู่นั่นเอง คือ ตัว “**สัญญา**”

หรือ ที่เคยอธิบายมาแล้ว คือ “**วิญญาณ**แท้ๆ”

[อันคือ “**เลขานุการกรม**” หรือคือ “**ปลัดกระทรวง**”

ตามที่เคยสมมุติกันมา แต่ต้นว่า

ก็ต้องรู้เหมือน “**หัวหน้ากอง**” เขารู้ เขาจำได้]

เรียกว่า เป็นตัว “**เก็บรู้**” ที่เล็กซ่อนลงไปอีก

เมื่อตัวที่เกิดก่อน “**รู้**” มาก่อน “**ดับ**” ลง กลายเป็น “**รูป**”

“**นาม**” ตัวใหม่ที่เกิดซ้อนขึ้นมาใหม่ ก็เล็กละเอียดลงไปอีกอยู่ดั่งนี้

และจำไว้ให้ดีๆ ถ้ามันยังมีอะไรอยู่ ก็จะมี

ตัว “**ความจำได้**” หรือ “**ตัวโกดัง**” หรือ “**ตัวสั่งสมไว้**”

ซึ่งเรียกว่า “**สัญญา**” ในภาษาบาลีนี้เอง

คือ ตัวสุดท้ายที่สุดของ “**จิต**” หรือ “**วิญญาณ**”

ซึ่งเรียกได้ว่า เมล็ด “**พีชะ**” (เชื้อ, เคี้ยวผล)

ดังนั้น ตัว “**วิญญาณ**” จริงๆ

ก็คือ ตัว “**สัญญา**” นี้เอง ที่ไม่รู้จักหมดลัทธิ ที่เป็นกองคลังสั่งสมทรัพย์ หรือวิบาก

ถ้าอะไรจะฟูขึ้นมาแสดงความเป็น “**พลังงาน**” เมื่อใด

ก็คือ ตัว “**สัญญา**” นี้แหละ เป็นตัวสำคัญ

ดังนั้น

เมื่อสืบสาวตามรู้ไปจนละเอียดสุด เหลือตัว “**สัญญา**” อย่างระลึกยากนี้

จึงมีความรับ “**รู้**” เลื่อนรางวัลเต็มที ซึ่งเหมือนคนจะขาดใจแล้ว

จะว่ารู้ก็แทบไม่รู้ จะว่าไม่รู้ ก็ไม่ใช่มันก็ยังรู้ เลื่อนรางเต็มทีจริงๆ
ถ้าจิตไม่ละเอียดยอด หรือ **ไม่มีสติ** ดีพอ **ไม่มีปัญญา** ที่จะตรวจอ่านได้
ก็จะไม่รู้เลยว่า ยังมี ความ“รับรู้”อยู่

จึงได้เรียกขึ้นต่อจาก“ความไม่มีอะไรเลย”นี้

ว่า“**เนวสัญญานาสัญญายตนะ**”

(การเลื่อนขั้นฉานจิตแต่ละขั้น

ก็ต้องดับ“สังขารธรรม”ไปที่ละขั้น โดยนัยเดิม)

[แต่ ถ้าเป็นฉาน“**เนวสัญญานาสัญญายตนะ**”

ชนิดของ**พุทธแท้**แบบลิมิตา

และ ถึงการเพ่งรู้กันจนจะถึงที่สุดแห่งที่สุดปานนี้ นั่น

มันหมายถึงจิตจะประภัสสร

ที่ยังเหลือ“ความไม่รู้” เป็นความสงสัย ความไม่ชัดสุดท้าย เท่านั้น

คือ จิตรู้ที่เป็น“ความเกือบรู้แจ่มแจ้งแห่งทะลุสิ้นแล้ว” นั่นเอง

มิใช่หมายถึงเอาตัว“รู้เลื่อนราง”เลย

หรือ ถ้าเป็นตัว“รู้หมด-รู้สิ้น-รู้ยิ่ง”แล้วจริง

ตัว“**เนวสัญญานาสัญญายตนะ**”สุดท้ายจริงๆ ก็จะเป็น คือ คงเหลือ

“อัสสัมภิมานะ”

หรือ ยังไม่ปล่อยวางตัวเป็น“อนัตตา”สุดท้ายเท่านั้น

-หมายเหตุ ; ในวงเล็บหลังนี้ เขียนเดิมที่หลัง ๒ พ.ศ. ๒๕๒๔]

ตัวนี้แหละ เป็นขั้นละเอียดสุดยอดแล้วของ“จิต”

ที่ศาสดาเจ้าลัทธิต่างๆ ไปได้ เป็นได้

ถึง“จิต”ละเอียดขั้นนี้มาก่อนพระพุทธรองค์

[แต่ไม่มีใคร“ค้น”พบตัวสำคัญ คือ “ความดับสิ้น”ที่แท้ได้
พระพุทธองค์เป็นศาสดาองค์แรกที่ค้น“จิต”ตัวสำคัญที่แท้ได้
คือ “ความดับสิ้นแม้แต่สังขารสุดท้าย”]

นั่นคือ

“นิโรธ” ความดับ ความหมดสิ้น ที่เรียกกันว่า**“ความจบสุด”**

(ที่มีผู้หลงเข้าใจว่า เป็น“สัญญาเวทิตนโรธ”) นั่นเอง
เป็นขั้นยอด ขั้นสำคัญที่สุด คือ ชั้นแห่งความนิ่ง
หรือ ดับอย่างแท้ ดับอย่างจริง

จึงถึงซึ่ง**“หมดความรู้” หรือ “รู้ความหมด”**

(และที่แท้จริงนั้น จะ“นิโรธ”

อยู่แค่ขั้นไหนๆก่อนจะมาถึง ขั้นแนวสัญญานาสัญญาตนะนี้ ก็ได้)
เป็นความหมดสิ้นอย่างจริงแท้จริงๆ
คือ สภาพขาดจากทุกสิ่งทุกอย่างที่เดียว

ดังนั้น พระพุทธองค์จึงทรงทราบได้ ว่า สภาพที่**เหนือโลก**นั้น
ไม่ใช่มีอยู่ที่ขั้นสุดท้ายของขั้น“อรุณมาน”
ยังมีขั้นที่น่ารู้ยิ่งกว่านั้น

พระองค์จึงได้นำเอาลักษณะนี้มาอ่านให้แจ้ง โดยภาวะชัดเจนทางจิต
คือ **อ่านให้แจ้งด้วย“จิตตื่น”** ซึ่งก็คือการ**“วิปัสสนา”**
หรือ ใช้สติเพ่งพิจารณาให้รู้ละเอียดแจ้งทุกสัดส่วนทุกกระยะ
ทุกตอนของทุกสิ่ง ในทุกเวลาแม้หลับแม้ตื่น นั่นเอง
จึงได้รู้ได้ทราบถึงสภาพ**“นิโรธ”**ว่า คืออะไร?
คนจะถึง**“นิโรธ”**ได้โดยไม่ต้องนั่งหลับตาสะกดจิตอยู่ในภวังค์

แต่จะมีวิธีทำตนให้หมดสิ้นถึงซึ่ง“นิโรธ”ได้อย่างไร ?

พระองค์ท่านจึงได้ทราบว่

จะพ้นทุกข์ หรือ ถึงซึ่งความดับของ“ภพ”ใด ๆ ได้

ก็อยู่ที่จุดง่ายนิดเดียวเท่านั้นเอง

คือ ต้องมี**“การวาง”**

เมื่อ“วาง”ทุกสิ่งทุกอย่างให้หมด

ก็จะเกิด“การหยุด”ขึ้นในจิตตนทันที

ดังนั้น ข้อสำคัญของการ**“หมดภาวะ-หมดทุกข์สิ้น”**

จึงอยู่ที่คำว่า “การวาง” หรือ “ลดวาง” หรือ “ปล่อยวาง”

อะไรก็แล้วแต่ หรือ “เลิกยึดสิ่งใดไว้” นั่นเอง

จึงได้เกิด**หลักการใช้“สติปัฏฐาน ๔”**

มาเป็นข้อปฏิบัติให้เต็มซึ่งธรรม

จุดจบอยู่ที่“ความดับ” หรือ “การหยุด” เช่นกัน

คือ “วาง”เมื่อใด ก็“จบ”เมื่อนั้น จบอยู่แค่ขั้นนั้น

ที่จริงขั้นไหนๆมันก็ยังไม่ถึงที่สุดได้หรอก แม้แต่ขั้น“นิโรธ”

แต่เราสมมุติเอาว่า หยุดแค่นั้น

“ดับ”แค่นั้นจริงๆแล้วใน“ความดับ”ที่ว่าสุคนั้น

เราก็สมมุติว่า“ดับ” แท้จริงมันดับไม่ได้

แต่มันละเอียดยิ่งสุดยิ่งแล้ว

และ อีกอย่างแม้การจะเพ่ง“วิปัสสนา”ต่อลงไปอีก

เราก็จะพบการ“เกิด-ดับ”ของ“จิต” หรือ“พลังงาน” ที่เล็กเยียมนี้

ในลักษณะเดิม คือ**“หมุนวน”เป็นวัฏฏะจากรับสัมผัส**

แล้วก็จำไว้ แล้วก็ปรงแต่ง แล้วก็เก็บรักษาผลความรู้นั้นไว้

ถ้าเราฟังลึกลงไปเท่าใด

ก็เท่ากับเราตามเข้าไปรู้“ความเก่า”ที่เก็บฝังไว้เท่านั้น

[“บุพเพนิวาสานุสติญาณ” จึงเกิดตามหลัง“เจโตปริยญาณ”-๒ พ.ศ. ๒๕๒๔]

ดังนั้น เพื่อให้เรื่อง**จบลงเป็นขั้นๆ**

จึงต้องหาวิธี“จบภาพ” ลงไปเป็นภาพๆเสีย

ถ้าใครยังรักจะศึกษาภาพที่ละเอียดเยี่ยมต่อไปเท่าใด

ก็ฟังเพียรวิริยะเอา เขียนขึ้นเอาตามปรารถนา

ซึ่งก็เป็นหน้าที่ของ**“พระโพธิสัตว์เจ้า”**

และ**“พระปัจเจกโพธิสัตว์เจ้า”** หรือ **“อรุณพรหม”** นั้นเอง

เพราะฉะนั้น ผลแห่งการรู้รอบของพระพุทธองค์ท่าน

จึงได้นำแบบอย่างและวิธีการต่างๆ มาสั่งสอนเราให้**เรียนรู้**

เรียนปฏิบัติได้เป็นขั้นๆไป ดังที่ได้ทราบมาตามลำดับ

การพบจุดจบในแบบใช้**สติปัญญา**นี้

จึงเป็นการพบจุดจบด้วย**“ปัญญา”**

เมื่อรู้วิธี รู้ที่ รู้แบบจะทำแล้ว ก็ค่อยๆทำ ค่อยๆไถ่ถอนตน

ให้พ้นจากทุกข์จาก**“สังขาร”**ออกมาตามลำดับ

เป็นไปที่ละขั้นๆ

จนจบแค่ขั้น**“โลกีย์ภูมิ”** ก็ทำได้

หรือจะจบแค่**“โลกุตระภูมิ”** ก็ทำแค่นั้นก็ได้

หรือจะ**“จบ”**ไปจนถึงขั้น**“พุทธภูมิ”**

เช่น **พระพุทธองค์** ก็ทำได้เช่นกัน ดังนี้แล

การเพ่งเพียรนี้ จะขอแยกแยะละเอียดลงไปอีกหน่อย
เพราะเท่าที่ได้อธิบายถึงสภาพของ“อรูปฌาน”
เมื่อครั้งนั้น อธิบายอย่างสภาพของผู้เดินทางมากับ“วิปัสสนาภาวนา”

ควมคู่มา กับ การปฏิบัติ“สมถภาวนา”

ดังนั้น จิตที่“เกิด” จึงมีทั้งการ“รู้” และการ“ดับ”ลงได้

เมื่อความละเอียดสุขุมของ“จิต”

ละเอียดยับยมาจนถึงขั้น“อรูปฌาน”นี้

ถ้าไม่ปฏิบัติอย่าง“วิปัสสนาภาวนา” แล้วละก็

จะ“ดับ”ลงตรงไหน ก็ได้ตลอดทางแห่งขั้นนั้น

แต่จะไม่“ดับอนุสัย หรือ ถอนสิ้นอาสวะ”

ได้เคยพูดมาแล้วว่า

อันที่จริงนั้น “จิต”จริงๆ มัน“ดับ”ไม่ได้

ขั้นไหนๆมันก็“ดับ”ลงไปไม่ได้หรอก เพราะมันยังอยู่กับชีวิตของเธอ

แต่ที่มันดับ ก็เพราะมันสิ้นความ“รับรู้”ลงไปขั้นนั้นๆ

คือ เมื่อมันหมดความ“รู้”ลงไปขั้นใด

ก็คือ มันหลับ หรือมันได้“ดับ”ลงแล้วในขั้นนั้นนั่นเอง

แต่ถ้าตราบไต่ยัง“วิปัสสนา”อยู่เรื่อยๆ ไม่หยุดตราบไต่

การเพ่งลงไป“รู้” ก็ยิ่งจะตามความละเอียดลออของจิต

ลงไป“รู้”ได้สูงขึ้น และละเอียดยับยขึ้นไปเพียงนั้น

ถ้าไม่ยอม“ดับ”เพียงใด

ก็จะตามรู้สูงไปนับเป็นร้อยเป็นพันระดับลงไปเพียงนั้น

จึงขอให้เข้าใจให้ดีๆว่า

“สัญญาเวทียตนิโรธ”นั้น ไม่ใช่ขั้นสูงขั้นที่ ๙ ของฌาน

หรือ หมายถึงขั้นสูงยอดต่อจาก**อรุปรมาณ**นี้แต่อย่างไรดี

ถ้าเรามีปัญญาตามไปรู้อยู่ตราบใด

เราก็จะรู้สึก รู้ละเอียดลงไปยิ่งๆขึ้นไปตราบนั้น

เลยขั้นที่ ๙ ที่มีในคัมภีร์นี้อีกก็ทำได้

ดังนั้น

ผู้“วิปัสสนา”จึงจะไม่ใช่ผู้หวัง“นิโรธ” (แบบไม่มีความรู้)

ผู้ยัง“วิปัสสนา”อยู่ตราบใด ผู้นั้นก็คือ ผู้จะตามรู้ลงไปยิ่ง

และยิ่งขึ้นไปตราบนั้น

แต่ถ้าไม่“วิปัสสนา”ลงไปอีก มันก็จะกระจางแจ้ง หรือรู้ตัวใดๆไม่ได้เลย

การเพ่งเพียร

หรือ“ภาวนา” (การทำให้เกิดขั้นใหม่ขั้น)นั้น

จะนำพาผู้ขึ้นไปสู่ความละเอียดแห่งจิตของตนเอง

โดยการ“ภาวนา” หรือการเพ่งเพียรให้**ประสบการณ์เกิดผล**นั่นเอง

ดังนั้น เมื่อผู้ใด“ภาวนา” หรือ เพ่งเพียรอย่าง“สมถะ”

จึงไปสู่ระดับจิตขั้นนั้นๆเองตามความสามารถ

และก็แน่นอน “ความไม่รู้จะกระจางแจ้ง” ก็เป็นของผู้นั้น

เท่าที่“ดับ”หรือ“หลับ”ลง ณ ที่ตรงจุดใดจุดนั้นของคนนั้น

เพราะเหตุนี้

ผู้ปฏิบัติ“สมถภาวนา” จึงจะเกิดความรู้ขั้นรู้ระดับ

หรือ รู้ความเป็นไปของ“จิต”ตัวเองว่า ถึงแล้วซึ่งจุดสุดยอด

และมันยังอยู่ที่จุดสุดยอดนี้ในลักษณะอย่างนั้นอย่างนี้

นั้น **ย่อมเป็นไปได้**

แต่การฝึก“สมถภาวนา” ก็เป็นความสำคัญอย่างยิ่ง

ที่จะต้องฝึกเพียร เพราะ“สมณะ” คือการฝึก“ดับ”

เราเกิด“ความดับ”ขึ้นที่จิตได้เพียงใด ก็คือ

เราได้เรียนรู้การทำ“ความดับ”ให้ตนโดยวิธี“สมณะ”เพียงนั้น

ดังนั้น จึงต้องเรียนทั้ง“สมณะ” และต้องเรียนทั้ง“วิปัสสนา”

เพราะเราจะดับ(นิโรธ) หรือ“ละวาง”กันให้ได้ทีใด

ก็คือ**อารมณ์** จะต้องเป็น “สมณะ”ที่นั้น

แต่ของพุทธแท้ๆ หรือ สมณะในโลกุตระนั้นเป็นผู้รู้-ตื่น-เบิกบาน

การเรียนหรือฝึก“สมณะ”แบบนี้กลับตาสะกดจิตลงไป

แล้วก็พิจารณาอารมณ์“ฉาน” ที่มีวิตกวิจารณ์-ปีติ-สุข-เอกัคคตา นั้น

เป็นการศึกษาที่เราจะรับรู้สภาวะของอารมณ์“วิตกวิจารณ์”ว่า เป็นอย่างไรจริงๆ?

และสภาวะของอารมณ์“ปีติ”เป็นอย่างไร?

สภาวะของอารมณ์ที่เรียกขานกันว่า“สุข”นี้ **ไม่ใช่“สุข”เสพสม**

แต่เป็น“สุข”ที่สงบเพราะ“สมณะ” เป็น“สุข”ที่ระงับจากกิเลส-อุปกิเลสลงไป

มันเป็น“อารมณ์”อย่างไร?

หรือ แม้แต่ที่เรียกว่า สภาวะของ“อุเบกขา”มันจะเป็นอย่างไร?

ก็จะได้ศึกษาดูสภาวะของอารมณ์ต่างๆนั้น

จากที่เรียนรู้ อ่านได้ในขณะนั่งหลับตาทำสมาธินี้ชัดๆ

เพราะขณะนั้น ตา-หู-จมูก-ลิ้น-กาย ทวาร ๕ ข้างนอก

ไม่มีอะไรเข้ามารบกวนให้ต้องเป็นภาระมากมาย

มันก็ง่าย

การทำสมาธินั่งหลับตา จึงเป็นประโยชน์**เป็นอุปการะมาก**

ที่ได้ศึกษาเรียนรู้อ่านจิต และฝึกฝนการวางจิต ระงับอารมณ์

หรือ ลดละจางคลายกิเลสและอุปกิเลสที่เป็น“วิตกวิจารณ์”เป็น“ปีติ”

เป็น“สุข”แม้จะเป็น“อุปสมุข” คือ สุขอย่างสมณะนี้
ก็ติดไม่ได้ ย่อมเป็นอุปกิเลสด้วย
แม้แต่“อุเบกขา”ก็เป็นอุปกิเลสที่จะยึดติด เป็นการเสพ
หรือ หลงเป็น“เรา” เป็น“ของเรา” จนเป็นอัสสมิมานะ
ไม่ได้

เมื่อเราได้ศึกษา อ่านสัมผัสสภาวะอารมณ์ที่เป็น วิตกวิจารณ์
-ปิติ-สุข-อุเบกขา
ในขณะที่ทำสมาธินั่งหลับตา
เราก็จะรู้จริงรู้ชัดสภาวะเหล่านั้นขึ้นได้
ครั้งมาปฏิบัติในขณะที่ลืมตาตามแบบพุทธ เราจึงจะรู้ได้ดี
จับสภาวะอาการในอารมณ์ได้ถูกต้อง แม่นชัด
แม้แต่อารมณ์เมื่อลดละวิตกวิจารณ์ ลดละปิติ ลดละวางสุข วางอุเบกขา
เราก็จะได้ศึกษาฝึกฝนจริงทั้งสิ้น

ดังนั้น

**การฝึกทำสมาธิแบบนั่งหลับตาอย่างถูกต้อง เข้าใจ
เป้าหมาย จึงเป็นอุปการะมากจริงๆ**

นอกจากได้ทำการศึกษาฝึกฝนแล้ว

การทำสมาธิหลับตาเอาเนี่ย ยังใช้ในการพักผ่อนได้ดีมาก

ถ้าทำได้ดีๆ จะพักผ่อนได้เหมือนนอนหลับ หรือยิ่งกว่านอนหลับเสียอีก

ประโยชน์อีกอย่างของ“สมาธิหลับตา”ก็คือ ใช้ทำ“เตวิชโย”

คือ ช่วยให้เกิดญาณ ๓ (บุพเพนิวาสานุสติญาณ-จตุรปาตญาณ-อสาวิักขยญาณ)
ได้อย่างดีด้วย

ดังนั้น

จึงสามารถบรรลุธรรมสูงสุด

หรือบรรลุอรหัตผลในขณะที่“นั่งหลับตาสมาธิ”ได้ด้วย

เพราะเกิด“อาสวัชยญาณ” ในขณะที่นั่งหลับตาสมาธิทำ“เตวิชโช” นี้เอง

แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ยังบรรลุ“อรหัตตสัมมาสัมโพธิญาณ”

(ซึ่งไม่ใช่แค่“อรหัตต์”ธรรมดาของสาวกภูมิคอกณะ)

ในขณะที่นั่งหลับตาสมาธิทำ“เตวิชโช”

แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะบรรลุ“อรหัตต์”กัน ก็ต้องต่อนั่งสมาธิหลับตาเท่านั้น

อย่าเข้าใจผิดไปล่ะ!

การบรรลุสูงสุดจรรบนั้น มีได้ในทุกอิริยาบถ หรือ ทุกขณะ

เช่น พระสารีบุตรบรรลุอรหัตผล

ขณะที่ทำการพัดวิถวายพระพุทธรองค์ ได้ฟังธรรมไปด้วย

หรือ พระอานนท์บรรลุอรหัตผล

ขณะอยู่ในอิริยาบถ กึ่งนั่งกึ่งนอน

ตอนกำลังเอนกายลงพักผ่อนนั่นเอง เป็นต้น

หรือ พระอริยเจ้ามากมาย ได้บรรลุอรหัตผลในขณะที่ลืมตา

มีสมาธิแบบลืมตาที่เป็น“สัมมาสมาธิ”ของพระพุทธเจ้า

แล้วก็เกิด“วิมุตติ” ในขณะที่คิดนึกตรึกตรอง(สัมมาสังกัปปะ)

ในขณะที่กำลังพูด(สัมมาวาจา)

ในขณะที่ทำอะไรอยู่

ด้วยกายกรรม วจีกรรม มโนกรรม อย่างไม่รู้(สัมมากัมมันตะ)

หรือ ในขณะที่ทำงานอาชีพใดๆอยู่(สัมมาอาชีพ)

ก็อาจจะบรรลุธรรมเกิดญาณรู้แจ้งว่า ตนบรรลุขณะที่เป็นอยู่ในอิริยาบถใดๆ

อย่างลืมนิทาโพลงๆประกอบกรรมกรงานหนักหนาอยู่ก็ได้ทั้งสิ้น

**การบรรลุ“อรรถิผล”นั้น คือในจิต“ดับ” หรือ “วาง”
กิเลสนั้นๆได้จริง**

และมี“ญาณ”รู้แจ้งเห็นของตนจริง ๆว่า

เป็น“ความดับ”หรือ“ความไม่มี”สภาพเป็นตัวเป็นตนของกิเลสนั้นๆ

อย่างมีความจริง เป็นอาการจริง

ตนรู้ตนเห็นตนเป็น“อาการจริง”มี“ความจริง”นั้นๆอยู่

อย่างรู้ๆเห็นๆของตนในตนโทษโทษแท้ๆ

เมื่อเข้าใจข้ออธิบายที่ผ่านมานั้นได้

ก็ควรจะเข้าใจได้ต่อไปด้วยว่า

ผู้ที่จะ“ดับ”ในขั้นต่อไป ซึ่งเลย“จตุตถฌาน”ไป

จะเป็น“อากาสาัญญาตนะ” ก็จะต้องได้เช่นเดียวกัน

ถ้าผู้ั้น

แม้ได้ฟังเพียร“วิปัสสนา”มาถึงขั้น“จตุตถฌาน”แล้ว

ก็ยังไม่ยอมหยุด“วิปัสสนา” ยังฟังอ่านมีสติอ่านต่อไปอีก

จิตก็ยอมจะสูงละเอียดยิ่งขึ้นไปอีกสู่ขั้น“อากาสาัญญาตนะ”

และถ้าถึงขั้นนี้จะไม่ฟังเพียรต่อ จะพอแค่ขั้นนี้ ก็ยอม“ดับ”แค่ขั้นนี้ได้

หรือ ผู้จะฟังเพียรต่อไป แต่จิตตน ความสามารถตน

ไม่สามารถดันดันบุกบันขึ้นตามไปรู้ได้เล็กละเอียดยิ่งกว่านี้แล้ว

จิตผู้ั้นก็ยอมจะ“ดับ”ลงแค่ขั้นนี้เช่นเดียวกัน

ถ้าฟังเพียร“วิปัสสนา”ต่อไป

ก็จะตามไปได้อีก สู่ขั้น“วิญญาัญญาตนะ”อีก

และก็นัยเดียวกัน จะจบแค่นี้หรือ จะต่อไปอีกก็ได้อีกเช่นกัน

ดังได้กล่าวแล้วว่า ยัง“วิปัสสนา”อยู่ตราบนัด
ก็จะยังตาม“ฐึ” ตามเกิด ตามมี ตามได้ไปอยู่ตราบนัด
แม่เลยขึ้น“**แนวสัจญานาสัจญายตนะ**”

ไปอีก ๑๐ ชั้น ๑๐๐ ชั้นไปอีก หรือเท่าใดไปอีกก็ตาม
ก็จะยังย่อมาได้อยู่ **เท่าที่ตนจะอาจสามารถตามรู้ไปได้**
ตามความเกิด ตามชาติ ตามภพไปได้

ดังที่ **พระพุทธองค์** ได้ระลึกชาติของพระองค์เองลงไป
จนขนาด ร้อยชาติ พันชาติ แสนชาติตลอดหลายสังวัฏฏ์กับป์และวิวัฏฏ์กับป์
พระองค์ก็ยังตามลงไปไม่หมดได้
ก็ต้องจบภพจบชาติที่ตามรู้ลงเพียงชั้นใดชั้นหนึ่งเท่านั้น
แม้ชาติภพของสัตว์อื่น
ที่พระพุทธองค์ได้ตามรู้ ตามเห็นไป ก็เช่นเดียวกัน

ที่นี่ **การ“ดับ”**นั้น

ผู้ปฏิบัติจะปฏิบัติไปจน“ดับ”ได้แค่ชั้นลักษณะใดไหนเท่านั้น
ถ้าแค่“อากาสานัญจายตนะ” ก็เรียกว่า “นิโรธสมาบัติ”ชั้นต่ำหน่อย

ถ้าชั้นสูงขึ้นไปตามลำดับ

ไปดับเอาจนเลย“**แนวสัจญานาสัจญายตนะ**”ไป
ก็ยิ่งเป็น“**ความดับ**”ชั้นสูงขึ้นไป

หรือ ยิ่งเพ่งเพียรต่อ

ให้เลยชั้น“**แนวสัจญานาสัจญายตนะ**”ไปอีก
แล้วจึงไปมี“**ความดับ**” ก็ยิ่งจิตละเอียดสูงขึ้นไปใหญ่

“นิโรธ”ของผู้นั้น

หรือ “นิพพาน” หรือ “ความดับ” ของผู้นั้น

ก็ยิ่งแน่นอน มั่นคงแข็งแรง ก็ยิ่งเป็นผลดียิ่งขึ้น

และ การทำให้ตนยิ่งสูงละเอียด

ผ่านชั้นความละเอียดของ “จิต” ชั้นต่างๆ ขึ้นไปนี้แหละ

คนผู้หนึ่ง จึงจะพอเข้าใจลักษณะอาการของ “ความดับ”

ที่เคยผ่านมาในชั้นต่างๆ ได้

ผ่าน “ความดับ” ชั้นต่ำ

ก็จะไม่อาจรู้ลักษณะอาการของ “ความดับ” ได้แต่อย่างใด

ผ่านชั้นสูงขึ้นไปหน่อย

ก็พอจะรู้ลักษณะอาการของ “ความดับ” ได้นิดหน่อย

หรือ อาจจะไม่รู้เลยก็ได้

ต้องผ่านขึ้นไปมาก ๆ ชั้นนั้นแหละ จึงจะค่อยรู้ค่อยแจ้ง

และต้องมากขึ้นมากขึ้นไปเรื่อย ๆ จึงจะแจ้งแทงตลอด

ลักษณะอาการของ “ความดับ” ที่แท้ ที่ถูกต้อง ได้

ด้วยเหตุดังนี้

คำว่า **“สังขญาเวทียตนิโรธ”** จึงคือ ชื่อที่เรียกว่า “ความดับ”

ที่ผู้ใดจะ “ดับ” อยู่แค่ชั้นใด ก็ย่อมได้ ตามแรงตน ตามจิตสามารถของตน

เป็นชื่อ **ลักษณะจิต** อาการหนึ่ง

ที่พระพุทธองค์ทรงปริชาสามารถรู้อาการของมันได้

รู้ลักษณะของมันได้

เพราะ

พระองค์สามารถ “อ่าน” มันออก ด้วยพระปริชาญาณ ของพระองค์

ศาสตร์ได้อื่น ตกอยู่แต่ความพราง ความไม่ชัด ความไม่แจ้ง
จึงไม่รู้“ลักษณะอาการของความดับ”ที่แท้จริงได้

จึงไม่รู้ว่า จะทำตนให้มีอาการ

อย่างที่เรียกว่า “ดับ”โดยรู้“เหตุแท้”และ“ดับ”เฉพาะ“เหตุ”

มันมี“ความดับ”ขึ้นในตัวเองได้ที่ใด

ก็เป็น“การดับ”โดยไม่“รู้เหตุ”ไม่“รู้รอบ”ทุกที

ไม่รู้ว่ามัน“ดับ”ไปได้ได้อย่างไร

มันจบลงไปได้ด้วยลักษณะใดอยู่ที่นั่น

ยิ่งในตอน“ดับ”นั้น ก็ไม่รู้เนื้อรู้ตัว ไม่รู้อะไรรอบตัว (อสังขณฺฐี)

หรือ

เรียกว่า“ดับ”โดยไม่“ตื่น” ดับแบบมืดแบบไม่รู้ไม่เห็นอะไร (ไม่เป็น“ชาคริย”)

ไม่มี“สติ”และไม่รับรู้อะไรเลยในขณะที่“ดับ”นั้น (ไม่ใช่“พุทธ = รู้, ตื่น, เบิกบาน”)

ดังนั้น จึง“ดับทุกข์”

ในขณะที่ยังมี“สติสัมปชัญญะ”ดีๆ ธรรมดาฯนี้ ไม่ได้ลักที่อยู่นั่นเอง

จะหนีทุกข์หรือจะ“พ้นทุกข์”ที่ใด

ก็เข้ามาใน“ภวังค์”ดับทวาร ๕-๖)

ทำสมาธิให้ถึงซึ่ง“นิโรธ” ก็“พ้นทุกข์”ได้

ในขณะที่หลับตาทำเอาอยู่แค่นั้น

ออกมาจากสมาธิ ก็ยังคงมีทุกข์อยู่ดังเดิม

ไม่รู้แล้วไม่รู้รอดไปได้

นี่แหละคือ ความสำคัญของ“วิปัสสนา”

ถ้าไม่“วิปัสสนา”

ก็ยอมไม่แจ้ง อ่านอะไรไม่ชัด ถูกหลง ถูกพรางอยู่นั่นเอง

ยังไม่ไปตกอยู่ในภาวะ“ดับ”ธรรมดา
โดยมันพาจิตตัวเอง“ดับ”ไปเองด้วยแล้ว
ยังไม่รู้อะไรเอาเลย ก็เลยไม่รู้จุดสุดท้าย

ไม่รู้จุดจะทำ“ความดับ”ให้ตนเองในภาวะ“จิตตื่น” ในภาวะธรรมตาฯนี้ได้อย่างไร

จึงไม่“พันทุกข์”ได้ถาวรสักที

คนที่จะไม่“พันทุกข์”เป็นสมุจเฉท

(คือ พันทุกข์ได้แน่นอนโดยเด็ดขาด)

คือ ผู้ที่“ดับ”ได้แต่มีสติตามอยู่ในภาวะคนตื่นธรรมดาฯ

และแม้จะหลับ จิตตกสู่ภวังค์ ก็“ดับ”ได้

หรือแม้จะอยู่ใน“ฌาน” ก็“ดับ”ได้

จึงจะเรียกว่า “พันทุกข์” ถึง“**นิโรธ**”

ถึง“นิพพาน”โดยเป็น“สมุจเฉท” โดยเด็ดขาด

ตามแบบพุทธที่ถูกต้อง หรือตาม**พุทธวิชา**

ควรจะแยกแยะให้ละเอียดชัดแจ้งลงไปอีกนิด

ระหว่าง “ภวังค์” กับ “ฌาน” “หลับ” กับ “นิโรธ”

เพราะมันมีนัยสำคัญที่แตกต่างกันละเอียดลอออยู่

ซึ่งแท้จริง

ความเป็นไปนั้นมันเป็นไปในลักษณะคล้ายกันมาก

มันแตกต่างกันที่**จุดสำคัญในอาการของ“จิต”**

สภาพ“ภวังค์”นั้น มีนัยสำคัญ คือ

“จิต”ที่ไม่เปิดรับอะไรต่ออะไรเต็มที่ ตามสามัญของคนที่หลับกต

...ไปจนถึง**ไม่เปิดรับอะไรเลย**

“จิต”จะมีความสนใจ**อยู่ในขอบเขตที่**ตนเอง**กำหนดให้แก่น**
ซึ่งเกิดโดยตน**ไม่รู้ตัวบ้าง** โดยตน**ตั้งใจทำเอาจนเกิดบ้าง**

แม้จะ**เปิดทวารทั้ง ๕** สัมผัสภายนอกบางส่วนบางทวาร
ก็เป็น“ภวังค์”ได้

เมื่อ“จิต”ไม่รับรู้รับปรุงเรื่องอื่นๆ

นอกจากที่**ตนเอง** กำหนดขอบเขตไว้เพียงเท่าที่**ตน**จำกัด

ไม่รับเกินกว่าที่**ตน**ตัดรอบเท่าที่**ตน**จำกัด

ให้อยู่ใน**“ภพ”ที่ตนต้องการ** นั้นๆ

จึงเป็น“จิต”ไม่พุ่งชนออกนอก“ภพ”ขนาดหนึ่ง

หรือบ้างก็เรียกว่า“สงบ”แบบหนึ่ง

จะ**ร่วมรู้ร่วมปรุง**อยู่เพียงขอบเขตจำกัดเท่าที่**ตน**จำกัดเท่านั้น

ก็ชื่อว่า“ภวังค์”

จะ**ดับความรู้สึก**เป็น“อสังขนิ”ก็ล้วนนับว่า อยู่ใน“ภวังค์”

ซึ่ง**ในความเป็น“ภวังค์”จะมีกิเลส-ตัณหา-อุปาทาน**

อยู่เต็ม ก็คือ“ภวังค์”

แต่ไม่ใช่สภาพ“ฉาน” เพราะ**สภาพฉานนั้น** จะ**ต้องไม่มีนิวรณ์กิเลส**

หรือ จะ**ปิดทวารทั้ง ๕** ไม่รับสัมผัสภายนอกเลย

จะรับปรุงอยู่เพียงในจิตเท่านั้น ก็ได้

หรือ สภาพสนใจอยู่แต่เรื่องเดียว(*เอกัคคตารมณ์*)

ที่ตนเพ่งกิจ-เพ่งพิศอยู่เท่านั้น เป็นต้น

หรือ คนละเมอ ก็ดี คนเข้าทรง ก็ดี เป็นต้น

คือ คนอยู่ใน“ภวังค์”ทั้งนั้น

จะตกสู่“ภวังค์”เอง หรือจะ**เจตนาตั้งใจ** ทำตนให้เข้าสู่“ภวังค์”นั้นๆ ก็ได้ และ เจ้าความเป็น“ภวังค์”ที่**เจตนาตั้งใจ**ทำให้ไม่รับสัมผัสภายนอก โดยเข้าไปมี“เอกัคคตา”อยู่ภายในได้สำเร็จ นี่แหละ ที่ทำให้คนผู้เข้าใจในรายละเอียดในสังขารมไม่เพียงพอ ไม่ถูกต้องดีพอ **หลงผิด** นับเอา

“ภวังค์”ที่ตนเจตนาตั้งใจทำการตัดสัมผัสภายนอกได้สำเร็จ นี้ว่า คือ**“ฌาน”**

ซึ่ง**“ผิด”**เพี้ยนไปอย่างสำคัญ

เพราะ **นัยสำคัญ**ของ**“ภวังค์”**ไม่ใช่**นัย**เดียวกันกับ**“ฌาน”** แต่**“ฌาน”**มีใน**“ภวังค์”**ได้

“ฌาน”นั้น มี**นัยสำคัญ** คือ จิตที่ไม่มีกิเลสนิวรณ์ ๕ ในขณะนั้นๆ จะอยู่ในสภาพเป็น**“ภวังค์”**ด้วย ก็เป็น**“ฌาน”**ได้ หรือ ไม่อยู่ใน**“ภวังค์”** แต่อยู่ใน**สภาพปกติจิตเปิดทวารทั้ง ๖** เป็น**“ผู้ตื่นเต็ม”**รับรู้รับปรุงกับทุกอย่างที่มาสัมผัส **ก็นับว่า เป็น**“ฌาน”****

ถ้า**“จิต”**ขณะนั้นๆเรารู้ตัวทั่วพร้อมด้วย**“สติ”**อยู่ มี**“วิถิจิต”**ทำงานเต็มกับทวารทั้ง ๖ ก็ได้ หรือ อยู่ใน**“ภวังค์”**ก็ได้ เป็นแต่ว่า ขณะนั้น **สังวร**เพ่งเพียร**ประหารนิวรณ์ ๕** ได้อยู่จริง มี**นัยสำคัญ** คือ **ไม่มีกิเลสหรือนิวรณ์ ๕** แลบลเอียดเข้ามาได้ ในขณะนั้นๆ สภาพนั้น **ก็นับว่า เป็น**“เอกัคคตารมณ”**ด้วย เป็น**“ฌาน”**ด้วย**

ส่วนคนที่นั่งหลับตาทำสมาธิ **ตัดการรับรู้รับปรุงจากทวาร ทั้ง ๕ ข้างนอก** ได้

แต่ยังมี**กิเลสมีนิวรณ์**ในจิต**“ภวังค์”**ของตน ขณะนั้น สภาพอย่างนี้ยังไม่**นับว่า**“ฌาน”**** เป็นได้แค่เพียงอยู่ใน**“ภวังค์”**

ส่วนคนที่แม้จะไม่นั่งหลับตาทำสมาธิ
และไม่ตัดการรับรู้รับปรุงจากทวารทั้ง ๕ ข้างนอก

แถมสามารถรู้แจ้งและจัดการกับพฤติกรรม

หรือ อารมณ์ของจิตของตนได้จากสัมผัสทั้ง ๖ ทวาร

จนไม่มีนิรวรณ ๕ ในจิตขณะนั้นๆ นั่นแหละคือ“ฌาน”

ดังนั้น ประเด็นสำคัญที่จะกำหนดตัดสินได้ว่าเป็น“ฌาน”

หรือ “ภวังค์”

จึงอยู่ที่ **ความมีนิรวรณกิเลส หรือ ไม่มีนิรวรณกิเลส ในจิต**

ถ้า“ไม่มีนิรวรณกิเลส”จึงจะนับว่า “ฌาน”

หาก“ยังมีนิรวรณกิเลส”อยู่จะนับว่า เป็น“ฌาน”ไม่ได้

ไม่ว่าขณะนั้นจะมีสภาพเป็น“ภวังค์”ลักษณะใดไหนก็ตาม

ส่วนความเป็น“ฌาน”นั้น จะอยู่ในสภาพ“ภวังค์”ก็ได้ ไม่
อยู่ใน“ภวังค์”ก็ได้

ยังมี“ฌาน”ได้ ในสภาพที่ไม่เฉพาะขณะเป็น“ภวังค์”เท่านั้น

แต่มีได้แม้ในขณะที่“จิตขึ้นสู่วิถี”

คือ จิตรับรู้รับปรุงกับทวาร ๖ เป็นปกติสามัญ ก็มีได้ด้วย

ก็ยิ่งถือว่าเก่ง ว่าเชี่ยวชาญสามารถกว่า

ผู้มี“ฌาน”ได้แต่เฉพาะอยู่ใน“ภวังค์”ขณะเดียว

“ฌาน”ของพุทธแท้ๆแล้ว

ต้องตาม**หลักมรรคมีองค์ ๘** จึงเป็นหลักฐานยืนยันไว้ชัดๆ

ว่าเป็น**“ฌาน”ที่เกิดตามแบบ“สัมมาสมาธิ”**

คือ เป็น“ฌาน”ชนิดที่มีชีวิตปกติสัมผัสรับรู้รับปรุงกับทุกสิ่ง

ที่มากกระทบทวาร ๕-๖ ของเรา

เราก็สามารถทำจิตให้ปราศจากนิรวรณ ๕ ได้สำเร็จ ในขณะที่นึกคิด(เป็นสัมมาสังกัปปะ)
ในขณะที่พูด(เป็นสัมมาวาจา) ในขณะที่ทำอะไรต่ออะไรอยู่
(เป็นสัมมากรรมันตะ) ในขณะที่ทำงานอาชีพ(เป็นสัมมาอาชีพะ)

จึงจะชื่อว่า เป็น“สัมมาสมาธิ”ซึ่งเป็นสมาธิของ พุทธ เป็น“ฌาน”แบบพุทธ

“ฌาน”ของพุทธจึง*ไม่ใช่*สภาวะ“หลับ”แน่ๆ
เพราะ คิดนึก-พูดจา-ทำอะไรต่ออะไรอยู่ ทำงานอาชีพอยู่ ก็เป็น“ฌาน”ได้
“หลับ”นั่นคือ สภาวะ“ภวังค์”ชนิดหนึ่ง
ได้แก่สภาวะจิตที่ตัดความรับรู้ทั้ง ๕ ข้างนอก หรือ ปิดทวาร ๕ ข้างนอกได้
เขาก็นับว่า“หลับ”แล้ว

แม้ในใจจะปรุ้งจะทำงานมากกว่าตอนยังไม่ปิดทวาร ๕ ก็ตาม

เจตนาแท้ของการ“หลับ”นั้น กายก็พัก ใจก็พัก หรือ พักทวารนอก ๕ แล้วทวารจิตก็พักตามด้วย

ส่วนจะ“หลับ”ชนิดดับสันทิขขนาดไหน ก็ขึ้นอยู่กับสภาพจิตแต่ละคน

ในขณะที่หมดความรับรู้จากทวาร ๕ ข้างนอกนี่เอง
เรียกว่า ผู้นั้นอยู่ในสภาพทั้ง“กาย”หยาบ

คือ อยู่ในภาวะ“จิตภวังค์”**ทำงานอยู่เบื้องใน“ภพของจิต”เท่านั้น**

ทวารกายภายนอก(ตา-หู-จมูก-ลิ้น-กาย) ถูกตัดจากความรับรู้

แต่ในภาวะ“หลับ”นั้น หรือ ความหมายของคำว่า “หลับ”
จะไม่เกี่ยวกับเงื่อนไขของ“กิเลส”มาร่วมอธิบาย มาร่วมขยายความ
เหมือน“ภวังค์”กับ“ฌาน”

กล่าวคือ คน“หลับ”นั้น หาก“หลับ”ก็คือ“หลับ” จะมีกิเลสหรือไม่ ก็
“หลับ”เป็นทั้งนั้น

“หลับนอน”นั้น เป็นการพักผ่อนตามธรรมชาติของสัตว์โลก
ที่จริงนั้น **“หลับ”** คือ การพักทั้งกายทั้งใจ

คนที่ระับจิตระับกิเลสของตนไม่ได้เท่านั้น ที่“หลับ”แล้วใจไม่พักเท่าที่ควร
“หลับ”ต่างจาก“ภวังค์”ก็ตรงที่ **“หลับ”คือ สภาพเข้าสู่“การพัก”**
ส่วน“ภวังค์”นั้น เจตนาทำงานในจิตมากขึ้นก็ได้
จะเจตนา“พัก”ก็ได้ จะเจตนาทำ“ฉาน”ก็ได้

การ“หลับ”จึงไม่ใช่“ฉาน” และ“ภวังค์”ก็จะตีขลุมกันที่
ว่า“ฉาน”ไม่ได้

แต่ผู้มี“ฉาน”นั้น จะ“หลับ”ได้ดีได้ง่ายกว่าผู้ไม่มี“ฉาน”

“หลับ”จึงคือ “ภวังค์”ที่อยู่ในภพของภายใน ตัดทวาร ๕ ข้างนอก
แม้แต่คนที่ไม่หลับตา หว่าไม่รับรู้ทางตา ผู้ไม่ปิดหู หว่าไม่รับรู้ทางหู เป็นต้น
เขายังเรียกสภาพเช่นนี้ว่า คน“หลับใน”เลย(คือ“หลับ”เทียม)

สภาพการ“พัก”หรือหยุดทำงานจากทวารต่าง ๆ

ลงไปฯนี้แหละ เป็นการ“หลับ”แท้ๆของคน

ผู้ใดทำตนให้เป็นดังนี้ได้ แม้ไม่เจตนาจะหลับจะนอน
ก็จงทราบเถิดว่า นั่นแหละ คือ ผู้ที่กำลัง**“หลับนอน”**ทีเดียวแหละ
ลักษณะของการ“หลับนอน”นั้น คือ “พัก”ให้แก่ชีวิต นั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ คนธรรมดาตามที่ถูกต้องโดยตรงแล้ว
จะต้องมีเวลา“หลับนอน” หรือไม่ทำงาน ซึ่งนับเป็นการ“พัก”
จำนวนเวลาทั้งหมดรวมแล้วก็ต้องมีส่วนพอดี
กับ มีเวลาที่“เคลื่อนไหว” หรือทำงาน ซึ่งนับเป็นการ“ตื่น”อยู่

คือ คนเราต้อง“หลับ” ๑๒ ชั่วโมง
ต้อง“ตื่น” หรือ ทำงาน ๑๒ ชั่วโมง เป็นพอดีนั่นเอง

จึงจะเรียกว่า “สมดุลภาค”ของชีวิต

แต่ด้วยเหตุว่า ในขณะที่คนเรา“ตื่น”อยู่นี้

ก็มีเวลาสะสม หรือเก็บเอา“การพัก”ไว้บ้างจากผ่อนงานจากหยุดงาน เป็นต้น หรือในบางครั้งก็เข้าสู่“ภวังค์” หรือ “จิตตกภวังค์” ดังอธิบายมาแล้ว ดังนั้น คนเราจึง**ไม่ต้อง“นอนหลับ”** ถึง ๑๒ ชั่วโมงเต็ม

ในคนธรรมดาๆที่ไม่ต้องออกเรี่ยวออกแรง

หรือ ไม่ต้องอยู่ในภาวะกระโดดโลดเต้น

หรือไม่ต้องแบกต้องหามมากนัก

หรือไม่ต้องขบคิดใช้งานทางสมองมากนัก

จึงใช้เวลาอนไม่เกิน ๖ ชั่วโมงเป็นสูงสุดในวันหนึ่งๆ

สำหรับสภาพ“หลับ”นั้น จึงคือ **การให้“จิต”พักผ่อน**

โดยไม่ทำงานทั้ง ๖ ทวาร โดยเฉพาะ ๕ ทวารนอก นั่นเองเท่านั้น มีความหมายอยู่เพียงแค่นั้นจริงๆ

ถ้าทำได้เช่นนั้น เป็นอย่างกล่าวนี้ได้เมื่อใด

ไม่ว่า จะนั่งทำ ยืนทำ หรือนอนทำได้ ก็คือสภาพ**“หลับ”หรือ“พัก”**โดยแท้ และที่จริง**แม้แต่“ใจ”ก็จะให้พักผ่อนด้วย**

นั่นคือเป้าหมายของการ**“หลับ”**แท้ หรือ**“พักผ่อน”**

แต่ทว่าสำหรับผู้ยังสงบระงับใจไม่เป็นเลย

ใจมีกิเลสแรงมากอยู่ จึงเกิดสภาพ**“พักไม่ลง ทั้งกายภพไม่สนิท”**

หรือ แม้จะตัดความรู้จากทวาร ๕ สนิท แต่“ภายในใจ”ก็ยังคิดมาก ก็ตาม จึงเกิดปฏิกิริยา

หยุดก็ไม่หยุดจริง

เกิดก็ไม่เกิดแท้ (สำหรับผู้ที่ตัดความรู้จากทวาร ๕)

ครึ่งๆค่อนๆเกินๆเลยๆ
ตามแรงแห่ง“ใจหยุด-ใจเกิด”จริงๆ
จึงเกิดเป็นสภาพที่เรียกว่า **“ฝัน”**

“ฝัน” คือการทำงานของจิตใน“หลับ”เพราะไม่มี“สติ”ควบคุมและ
มีกิเลสร่วมอยู่ด้วย

แต่ถ้าเป็นการทำงานของจิตที่**ไม่มีกิเลสร่วมด้วย** นั้น
เรียกว่า**“นิมิต”**หรือ**“เทพนิมิต”**

ซึ่งพระอริยะ หรือพระอรหันต์

หรือแม้แต่พระพุทธเจ้า ล้วนเกิดในหลับในภวังค์กันได้ทั้งนั้น

ถ้านอนหลับสนิทฝันน้อยหรือไม่มีฝัน ก็พักได้มาก

แต่หากหลับนอนหรืออยู่ในภวังค์ ทว่ายังฝันมาก ก็ได้พักน้อย

แม้พระอริยะพระอรหันต์หรือพระพุทธเจ้า

ถ้าให้จิตทำงานมากนิมิตมาก ก็ได้พักน้อย

“ภวังค์”กับ“หลับ”จึงต่างกันที่ตรง...

“หลับ”คือ “พัก” “ภวังค์” คือ เข้าสู่ภาพ

ส่วน“ฉาน”คือ จิตไม่มีกิเลสนิเวรณ อยู่ในภาพก็ได้

จิตตื่นเปิดทวารขึ้นสู่วิถีทุกทวารก็ได้

และ“ฉาน”ที่คนส่วนมากรู้จักหรือทำกัน ก็คือ

เจตนาตั้งสติทำตนเข้าสู่ภวังค์ แล้วสะกดจิตให้**ไม่มีนิเวรณ ๕**

แต่ถ้าหากจิตใจผู้นั้นยังลดละกิเลส-ตัณหา ไม่ได้

ยังมีนิเวรณ ๕ คือ มีบทบาทมีอารมณ์ กาม-พยาบาท-ถีนมיתה

-อุทธัจจกุกกุกจะ-วิจิกิจฉา อยู่

ก็ยังไม่นับว่า“ฉาน”

ก็คงยังคือ “**ภวังค์**” หรือ “**หลับ**” อยู่นั่นเอง

แม้ในขณะที่ “สติ” ตก

กลายเป็น “หลับ” ร้อยเปอร์เซ็นต์ไปใน “ภวังค์” นั้น

ก็บ่อยๆไป สำหรับผู้ยังไม่เก่ง

[ผู้เคยนั่งหลับตาทำสมาธิ จะมีสภาพอย่างนี้ให้เห็นได้]

ดังนั้นสภาพ “**หลับ**” นั้น ต่างจาก “**ภวังค์**”

ตรงที่ “**หลับ**” นั้น *ไม่มี* “**สติสัมปชัญญะ**” เข้าทำงานร่วม

ปล่อย “**สติสัมปชัญญะ**” ไปเลย

ปล่อยให้ตกสู่ “**ภวังค์**” อย่างไร “**สติสัมปชัญญะ**”

ไปอย่างหมดกัณเลย

นั่นเอง คือ สภาพ “**หลับ**” แท้ๆ

ดังนั้น สภาพ “**ฌาน**” จึงแตกต่างกับ “**ภวังค์**” อย่างสำคัญ ก็คือ “**ฌาน**” นั้น เป็นสภาพที่ ผู้นั้นมี “**สติสัมปชัญญะ**” ควบคุมใจ
ตนอยู่พร้อมด้วย

และสามารถทำใจตนให้ปราศจากนิวรณ์ ๕ คือ กิเลส-ตัณหา
ที่เรียกว่า กาม-พยาบาท-ถิ่นมิถะ-อุทธัจจกุกกุกจะ-วิจิกิจฉาได้

ไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะ

นั่งหลับตาเข้าไปอยู่ใน “ภวังค์”

หรือ อยู่ในลักษณะ *มีกรรมกิริยาปกติ*

ลืมนตาไหลงๆ ทำงานทำการใด ๆ อยู่

เป็นอิริยาบถธรรมตา

นี้ก็ตาม

หาก **ใจขณะนั้นปราศจากนิวรณ์ ๕** จริง

ขณะนั้นๆ ก็คือ “ฉาน” จริงๆ

และ เป็นได้ยิ่งกว่า “ฉาน” ก็คือ

ถ้าใจปราศจากนิรโทษ ๕ อย่างเด็ดขาดถาวร(สมุจเฉท)

แม่ผู้นั้นจะไม่ “หลับ”

ไม่อยู่ใน “ภวังค์”

ไม่ต้องใช้ “สติสัมปชัญญะ” เข้าควบคุมแล้ว

แต่เป็น “ฉาน”

คือ ใจปราศจากนิรโทษ ๕

อยู่ทุกขณะเป็นปกติสามัญ

สภาพเช่นนี้แหละ คือ **ยิ่งกว่า “ฉาน”**

เรียกว่า **“นิโรธ” ของพุทธ**

เพราะ “ดับกิเลส” ญาณ

(ไม่ใช่ “ดับ” สะเปะสะปะ

ไม่ใช่ “ดับ” ดีชลุมรวมๆ ไปหมดทั้งจิต ทุกราศูเจตสิก)

และ “ดับได้จริง”

โดย กิเลสนิรโทษ “ดับ” อยู่ทุกขณะ

แม่ไม่ “หลับ”

แม่ไม่อยู่ใน “ภวังค์”

แม่ไม่ต้องใช้ “สติสัมปชัญญะ” ควบคุม ก็ “ดับสนิท” อยู่

ก็ไม่ต้องปฏิบัติเพื่อละล้างนิรโทษอีกแล้ว

และทั้งไม่ใช่ “ดับความรู้สึก” (ดับเวทนาอย่างพาชื้อ)

ไม่ใช่ “ดับความกำหนดรู้ไปหมด” (ดับสัญญาอย่าง “อัสัญญา”)

ไม่ใช่ “ดับสังขาร” (ดับแบบยังเข้าใจว่า “วิสังขาร” ไม่สัมมาทิฏฐิ)

แต่“ดับกิเลสนิวรณ์”ได้แล้ว อย่าง“รู้ๆ-ตื่นๆอยู่-เบิกบานแท้”
เป็น“พุทธ”ที่มีคุณลักษณะ มีคุณภาพ มีคุณธรรม
ตามความหมายของ“พุทธ”ครบสมบูรณ์อยู่ที่เดียว
นี่คือประเด็น หรือเงื่อนไข
ที่กำหนดความแตกต่างของ**ภวังค์-ฌาน-หลับ-นิโรธ**

ลองทำความเข้าใจให้ดีๆ
ไม่เช่นนั้นขึ้นมักจะหลงว่า “ภวังค์” เป็น “ฌาน”กันง่าย ๆ
และจะเข้าใจสภาพ“ฌาน”ในขณะที่คนไม่ต้องอยู่ในสภาพ“ภวังค์”กันไม่ได้
ซึ่งคนสามารถมี“ฌาน”ได้

แม้ไม่ต้องไปนั่งหลับตา จะเป็นได้

จะมีเวลาทำ มากกว่าตอนไปนั่งหลับตาทำเอาด้วยซ้ำ

ที่นี้ คำว่า “ภวังค์” มันก็มีหลายระดับอีกแหละ
ภวังค์เล็กน้อยขั้นต้นๆ อยู่ในภวังค์ไม่ลึก
ก็รู้สึกตัวได้ง่ายออกจากภวังค์ได้เร็ว
ภวังค์ลึกเข้าไปเท่าใด ก็จึรู้สึกตัวได้ยากขึ้น ยากขึ้นไปทุกทีๆ
หรือ แนบแน่นในภวังค์นั้นๆ ยิ่งๆขึ้น
คิดว่าคงจะพอตามนี้ๆและคิดเห็นได้

ด้วยเหตุนี้ การนอนหลับของคน จึงนอนได้ไม่ค่อยเท่ากัน
บางคนนอนสนิทเหลือเกิน จิตเข้าสู่**ภวังค์**ลึกแล้ว
ปลุกตื่นยาก แต่“พัก”ก็ไม่มาก
ผู้ที่ตื่นเร็วหรือตื่นง่าย ตื่นบ่อยนั้น
คือ ผู้มีความฟุ้งซ่านและมีความกังวลมาก “ภวังค์”ไม่ลึก

แต่จิตที่ได้ฝึกแล้วก็เป็นจิตที่เข้าสู่“ภวังค์”ได้“ง่าย” และตื่นก็“ง่าย”เช่นเดียวกัน
ทว่า“หลับ”ก็ได้“พัก”มาก

หรือ“หลับ”ได้มาก โดย“ภวังค์”ไม่ต้องลึกลงก็ได้ หรือลึกลงก็ได้

คนผู้ได้ฝึกจิตแล้วนั้นเป็นคนมีความฟุ้งซ่านน้อย มีความกังวลน้อย
ซึ่งต่างกับผู้ตื่น“ง่าย” แต่หลับลง“ยาก”

ผู้มีความฟุ้งซ่านมากนั้น “หลับยาก” แต่“ตื่นง่าย”
ผิดกันอยู่ตรงนี้ สังเกตให้ดีด้วย ดังนี้

ถ้าผู้ใดได้ฝึกจิตปฏิบัติสมาธิภาวนามาแล้ว ไม่ว่าจะแบบไหน
จะสังเกตตัวเองได้ว่าเข้าสู่“ภวังค์”ง่าย

บางที่หนึ่งๆอยู่เฉลอก็เข้าสู่“ภวังค์”หรือมอยไป

บางที่อ่านหนังสือไปนิดหน่อย ก็เฉลอมอยไป

หรือ จิตตก“ภวังค์”เองง่ายๆ

ถ้าหนังสือนั้นไม่ติดใจไม่ชวนใจนัก ดังนี้ เป็นต้น

แต่ไม่แน่ว่าจะเป็น“ฌาน”ได้ง่ายๆเหมือนตก“ภวังค์”

การฝึกเข้าสู่“ภวังค์”นั้น ฝึก“วิปัสสนา”ก็มี ฝึก“สมถะ”ก็มี
ลึกลงไปมากยิ่งขึ้นๆ ก็สะกดจิตเป็น“นิโรธ” แต่เป็น“นิโรธฤทธิ”

(ดับแบบวิธีสมถะของฤทธิ คือ ทำ“ไม่ให้รู้”ลงไปๆ)

คือ หมดความจำ ลืมความกำหนดรู้กันเลย ไม่รู้เรื่องรู้ราวอะไร

[หมดสัญญา หมดสังขารลง โดยไม่รู้จัก“สัญญา”

ไม่รู้จัก“สังขาร”เลย ยังอวิชชาอยู่ ไม่ใช่“นิโรธของพุทธ”]

ดังนั้น

แม้แต่“ฝัน”ก็จะจำไม่ได้ นั่นคือ นอนหลับสนิทขั้นดี **ไม่มีแม้แต่ ฝัน**

ก็อิกนะแหละ

จะว่า**ไม่มีแม่แต่ฝัน** ก็ไม่ถูกต้องนัก

จิตผู้**ยังไม่สงบอย่าง“นิโรธของพุทธ”**แท้ จะ**ไม่ฝันนั้น** ไม่มี
ต้องฝัน

คือ **“จิตไร้สำนึก”** ยังทำงาน **ร่วมกับกิเลสในภายในอยู่** นั่นเอง
(เพราะ**ไม่สงบเป็นสมุจเฉท** เป็น**“สัมมารวมิตี”**)

แต่ด้วยกำลังของจิตตัวเอง

สมรรถภาพของจิตตัวเอง **ไม่สามารถรับรู้กิเลส จัดการกับกิเลสไม่ได้**
หรือ การปรุงแต่ง การทำงานของกิเลส
เราก็ไม่มีสติสัมปชัญญะเข้าไปรับรู้รับจำ
เหมือนคนละเมอ-คนเมาไร้สติ ที่ไม่รู้ตัวว่าตนทำอะไรลงไป
ตัวเองจึง**ไม่รู้ หรือ จำความฝัน**ของตนนั้นไม่ได้
นี่ก็เป็น**ความสามารถ**ของจิต

เพราะฉะนั้น จิตที่ได้ฝึกแล้ว

จึงสามารถรู้ และจำแม่ความฟุ้งซ่าน-ความปรุงแต่ง
หรือ ความฝันอันเกิดอย่างแท้ภายในจิตของตนเอง
ได้ดีกว่า ผู้ที่ไม่ได้ฝึกจิต

จึงเรียกว่า จิตที่ได้ฝึกนั้น มีกำลังมีความสามารถ

ถ้าผู้ที่ไม่ได้ฝึกจิต เมื่อจิตตกสู่**วังก์**ก็เป็น**“หลับ”**เป็น**“นิโรธฤาษี”**
ไม่เรียกว่าเป็น**“เจตสมถะ”**แท้ เรียกว่าเป็น**“สมถะ”**เทียม
เป็นจิตที่อยู่**ในวังก์** แต่ก็**เป็นเช่นเดียวกับหลับ** แม้จะหลงว่าเป็น**“นิโรธ”**
และจะมีความสามารถ มีกำลัง**มากน้อยตามแต่เจ้าของจิต**

ผู้ใดได้ฝึกจิตมามากก็มีกำลังในการฝึกมาก
มีการซ้ำของในการฝึก ตามแบบ ตามชนิดนั้นๆดี ละเอียด และลึก
เรียกว่า มี**สติ**รับรู้จิตตก**ภวังค์**ได้มากน้อยตามความสามารถของผู้นั้นๆ

การฝึก“วิปัสสนา” ก็คือหัด“ผูกสติ”ไว้กับ“จิต”นั่นเอง

ถ้าใน**ภาวะตื่น** ก็“ผูกสติ”ให้อยู่กับ“วิถิจิต”

ถ้าเมื่อเข้าสู่สภาพ“**ภวังค์**”

ก็“**ผูกสติ**”ให้อยู่กับ“**จิตภวังค์**”

อย่าให้“**นิโรธ**”(แบบ**ฤาษี**) หรือ“**หลับ**”นั้นแหละ

ถ้าผู้ใดมี“**สติ**”กำกับ“**จิต**”

ไปได้ตลอดทั้ง“**วิถิจิต**” และยังได้ดีแม้กับ“**จิตภวังค์**”

ตามรู้ ตามกำหนดจัดการไปได้ลึกมากเท่าใด

ก็คือ ผู้นั้นมีความสามารถในการจัดการกับ“**จิต**”

และกำหนด“**จิต**”ตนเองได้มากเท่านั้น

และคือ ผู้รู้จัก“**จิต**”ละเอียดมากขึ้น

ฆ่ากิเลสได้ถูกตัวมากขึ้น

จิตก็ยังมีอำนาจมีกำลัง(**อินทรีย์-พลัง**) มากขึ้นเท่านั้นด้วย

(รู้จักและจัดการกับ**เครื่องยนต์กลไก**ของจิต)

ถ้าผู้ใดสามารถมี**สติ**คุมจิตและมี**ธัมมวิจย**(**สัมโพชฃงค์**) ตลอดเวลา

แม้หลับ แม้ตื่น แม้ใน**ภวังค์** และได้ฝึกจิตจนอยู่**เหนือโลกเหนือโลกียะ**(**เป็นโลกุตระจิต**)

รู้ละเอียดแม้วงจรระบบของสังสารวัฏในจิตหรือโลกในจิต ที่จิตจะเข้าไปทำงาน

คนผู้นั้นก็อาจสามารถทำอะไรได้ทุกอย่าง

และทำได้ตลอดเวลา ไม่มีเวลาใดเปล่าประโยชน์เลย

นั่นคือ พระลัมมัลัมพุทฺธเจ้าของเราเอง
พระองค์ไม่มีเวลาอยู่อย่างเปล่าประโยชน์เลย
แม้ในเวลากลางคืน ช่วงที่พระพุทฺธองค์บรมหัลบั
คือ ระหว่างสี่ทุ่มถึงตีสองนั้น พระองค์จึงยังคงทำงานอยู่
คือ **สั่งสอนเทวดา** ได้แจ้งธรรมยิ่งขึ้น นั่นเอง

เพราะพระพุทฺธองค์มี**สติกำกับจิต**ได้ตลอดเวลา
จึงอาจสามารถใช้งานจิตได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง
แม้ขณะพักนิ่งๆ คือ“นอน” พักผ่อน หรือ นอนพักอยู่ใน“ภวังค์”
โดยทิ้งกายให้พักนิ่งๆอยู่

และในเวลาเดียวกันก็ไม่ปล่อยให้จิต“ดับ”(นิโรธภาณี)
และไม่ปล่อยให้จิตฟุ้งซ่าน เพื่อพวกไปตามอำเภอใจด้วย
ต้องให้จิตทำงานตามที่ตนกำหนดได้สำเร็จ
เป็นอัตโนมัติอยู่ตลอดเวลา

เพราะ “จิต”ไม่มีหยุดนิ่ง
ไม่มี“ดับ”ลงได้อย่างไม่ทำงาน แม้จะเรียกว่า“นิโรธ”
ดังได้อธิบายแล้ว

ตราบไตที่ผู้นั้นยังไม่ตายสูงสุดขั้น“ปรินิพพาน”

ดังนั้น คำว่า “**นิโรธ**”แบบภาณี
ก็คือ ผู้นั้น“**ไม่มีความรู้**” กับ “**จิต**”ในขณะนั้น
แล้วจึงเรียกอาการนั้นว่า “**นิโรธ**” หรือ “**ดับ**” หรือ “**หมดความรับรู้**”
ด้วยดังนี้

ผู้เคยนั่งหลับตาบำเพ็ญสะกตจิต (ที่นิยมเรียกกันว่า **นั่งสมาธิ**)
จะต้องเคยประสบ คือเมื่อ“**จิต**”อ่อนกำลัง ก็จะต้องถึง“**นิโรธ**”(ภาณี)เร็ว

คือ หมดภาวะควบคุมจิตตนเองลงไปเร็ว

พอนั่งกำหนดเข้าไปได้หน่อย

ก็จะรู้สึกว่ “ความรู้สึก” จะดับลงไปเร็ว

ทั้งที่ใจจะ “วิปัสสนา” พยายามเพ่งลม เพ่งกสิณอยู่อย่างอุตสาหะก็ตาม

ถ้ากำลัง “จิต” อ่อนลงแล้ว

จะควบคุมไว้ไม่ได้นานเลย จะต้องตกสภาวะเข้าสู่ “นิโรธ” (ฤาษี) ทันที

คือ ไม่มีความรู้ตัว หรือ ไม่รับรู้อะไรเลยนั่นเอง

แต่มันเป็นไปโดยไม่ใช่เราทำ “นิโรธ” ให้ตนเอง

เป็นแต่มันเกิด “นิโรธ” ขึ้นมาเอง

นั่นคือ ผู้ถึง “นิโรธ” จึงถึงได้แม้จิตตื่นๆ ก็ถึงได้

แต่เดี๋ยวเดี๋ยวก็จะไม่นิโรธออกมา

ไม่ใช่ “นิโรธ” ลึก “นิโรธ” นานอะไร

คือ อาจจะถูกกับความฟุ้ง-ความฝันในภวังค์ นั้นเอง

คนนั่งสมาธิแบบนี้ใหม่ๆ

จึงมีอาการคล้ายกับสัปหงกเป็นนวบๆ แล้วก็พวตื่นๆ นั้นแหละ

ถ้ากำลัง “จิต” ดีๆ

“วิปัสสนา” เข้าไปได้สู่ “จิตภวังค์” ลึกๆ ละเอียดๆ

เข้าไปได้ไกลเท่าใด แล้วไป “นิโรธ” (แม้จะแบบฤาษี) อยู่ใน “จิต” ส่วนลึกนั้น

ถ้ายิ่งลึกเท่าใด

เวลาที่ “ดับ” หรือ เวลาที่จะอยู่กับ “นิโรธ” (ฤาษี)

หรือ เวลาที่เราจะไม่รู้ตัวอะไรเลย

ก็จะอยู่ได้นาน อยู่ได้อย่างมั่นคงมากเท่านั้น

บางท่านก็อยู่กับ“นิโรธ”ได้เป็นชั่วโมงๆ
บางท่านอยู่ได้เป็นวันๆ และบางท่านอยู่ได้หลายๆวัน
นั่นคือ“นิโรธ”แบบหนึ่ง ที่ไม่ใช่“นิโรธโลกุตระ”

หรือ“นิโรธพุทธ”

คือ การที่ตัวเองไม่รับรู้อะไรทั้งสิ้นในช่วงเวลาหนึ่งๆ

ถ้าผู้ใดทำ“นิโรธฤาษี”ให้ตัวเองได้ตามต้องการ
ผู้นั้น ก็เป็นผู้สามารถเป็นผู้ได้“เจโตสมณะ” ด้วยความสามารถ
แต่ถ้าผู้ใดมี“นิโรธ”(ฤาษี) โดยไม่ใช่ตนเองทำเอาเอง
คือ ไม่ได้ตั้งใจทำ“นิโรธ”ให้ตนเอง

คือ มัน“ดับ”ลงไปเอง ผู้นั้นก็ได้ความ“หลับไม่รู้เรื่อง”นั่นเอง

รวมความคำว่า **ภวังค์-ฉาน-หลับ-นิโรธ**

ก็คือ ลักษณะของจิตที่มีอาการเป็นไปในทำนองที่มีอะไรๆคล้ายกันอยู่
เป็นแต่ว่าตื่นลึกผิดกันสามารถต่างกันไปคนละอย่าง
ซึ่งมี**นัยสำคัญ**สรุปกันอีกทีดูใหม่

“ภวังค์”ก็คือ ภาวะที่ผู้นั้น**จิตเริ่มไม่เปิดรับรู้จากอะไรต่อ
อะไรภายนอกเข้าไปสู่“ภพ”**

ถ้า“พัก”ด้วยและมากเข้าๆจน**หมดความรู้ทางกายนอกแล้ว**

ก็เรียกว่า **“หลับ”**

ถ้าทั้งความรู้แม้ในภพใน**“ภวังค์”**ไปจนแม้แต่**“จิต”**ของตัวเอง
ก็**ไม่ยอมรับรู้ว่ามีอยู่อย่างไร เป็นไปอย่างไร**

ก็เรียกว่า **“นิโรธ” (ฤาษี)** หรือ “ดับ”ไม่รู้เรื่องไม่รู้ราวอะไร

และ ถ้า**ทำจิตให้ไม่มีกิเลสนิวรณ์ ๕ ในอารมณีให้ได้**

ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพนั่งหลับตา แล้ว**ทำจิตให้ไม่มีนิวรณ์ได้ตอนอยู่ใน“ภวังค์”**

หรือ ได้ในขณะที่อยู่ในภาวะ“จิตขั้นสู่วิถี”

คือมีอารมณ์รับรู้ปกติ

มีสัมผัสรับรู้ได้เป็นคนตื่นๆ

รู้อยู่ทั่วทุกทวารทำงานทำการอะไรอยู่

ก็ตาม

แต่**ทำจิต ทำอารมณ์ไม่มีนิรณ ๕ ได้จริง** ก็เรียกว่า “**ฌาน**”

และ“ฌาน”นี้แหละ ถ้า“ดับนิรณ”ได้สนิท และเด็ดขาด ถาวรทุกขณะ

ก็คือ “**นิโรธพุทธ**”

โดยไม่“หลับ” ไม่อยู่ใน“ภวังค์” ไม่ต้องมี“สติ”ควบคุมฝึกอีก

(ไม่ต้องทำ“ฌาน”อีกแล้ว)

คิดว่า คงพอจะเข้าใจได้ชัดแล้วในขั้นนี้

ที่นี้ ความลึกความละเอียดของ“ฌาน”ของ“นิโรธ”นั้นยังมีอีก

เมื่อได้รู้พื้นฐานที่ชี้แจงมาแล้ว ก็ลองตามเบื่องลึกลับกันไปดูซิ

“ฌาน”

ก็คือ จิตที่ถูกดับ“**นิรณ**”อย่างถูกสภาพ

แม้ตา-หู-จมูก-ลิ้น-กาย จะสัมผัส

มีเวทนา-มีสัญญา อยู่แก่ๆ รู้“ของแท้”

แต่**ไม่มี“แขก”(อาคันตุกะ) คือ ไม่มี“นิรณ”**ในตอนนั้น

ดังนั้น จึงพ้น“**กามตัณหา**” คือ ดับความอยากที่เป็นกิริยาภายนอก

ได้จริง

ถ้าดับหรือฆ่ากิเลสตามเข้าไปถึงภายในจิตที่เป็นกามหยาบ

กามสังสมหมักหมกอยู่

ได้อีก

ถึงขั้น **พັນ“กามาสวะ”** แบบลึ้มๆตา และมี“นิโรธแท้”
คือ ดับ“สังขาร” ดับ“วิญญูณ” ตั้งได้อธิบายมาแล้ว

และ เมื่อมี“ฌาน”สูงขึ้น

เฟ่งซ้อนเข้าไปสู่อารมณ์ใน“ภพ” รู้จักกิเลสอื่นๆอันไม่ใช่“กาม”ได้อีก

“รู้อาการ”ของเจ้าจิตต่างๆอีก

ลึ้มซ้อนเข้าไป **ดับ“ภวตัณหา”**(ตัณหาใน“ภพ”)

ถึงขั้น **พັນ“ภวาสวะ”**(อาสวะใน“ภพ”)

แม้จะลึ้มตาโพล่งๆ รู้อยู่ทุกทวาร ก็ดับได้

หรือ แม้อยู่ใน“ภวังค์” ก็ดับได้ทั้งสิ้น

ตั้งอธิบายมาแล้ว

ถึงขั้นเป็นสภาวะ **“สัญญาเวทยิตนิโรธ”**

ได้ตำแหน่งพระอรหันต์หรือ“อรหัตผล”ไปเป็นขั้นๆ ไปเป็นระดับๆ

ต่างกับลักษณะ **“ภวังค์”**

ตรงที่“ภวังค์”นั้น เน้นที่การ**ไม่รับรู้**จาก“ภพ”ภายนอกที่เปิดกว้างปกติ
ให้แคบเข้าๆ

จนกระทั่ง“ไม่รับรู้”จากทวารตา-หู-จมูก-ลิ้น-กายมันห่อเข้าหา“ภพ”ใน

“จิต” แม้จะยังมีนิวรรตกิเลสอยู่

หรือไม่มี ก็ล้วนเรียก**“ภวังค์”**ได้ทั้งสิ้น

ส่วน **“ฌาน”**นั้น

เน้นที่การ**ไม่มีกิเลสนิวรรต ๕**

จาก ตา-หู-จมูก-ลิ้น-กาย เป็น“รูปฌาน”

และไม่มีการลึ้มซ้อนลงไป ในภพใน**“ภวตัณหา”**ของจิตในจิตอีก

ถึงขั้น**อรุปจิต**

อันคือ อากาสาัญญาตนะ

วิญญาถัญญาตนะ

อากิญจัญญาตนะ

เนวสัญญานาสัญญาตนะ

จนเป็น**“อรุปฌาน”**

พนักิเลสใน“อรุปฌาน”

เป็น“สัญญาเวทยิตนิโรธ” อันเป็น**“นิโรธ”**แท้ๆ

หรือคือ **“นิโรธอริยสัจ”**

ต่างกับ**“นิโรธเทียม”**

ตรงที่**“นิโรธ”**เทียมนั้น เน้นการดับ **ชนิดไม่รู้อะไรในจิต**

หรือ จิตไม่รู้เรื่องไม่รู้ราวอะไรเลยแล้วเท่านั้น

“นิโรธ” ชนิดนี้จึงไม่ใช่**“ฌาน”**เลย

ซึ่ง**“ฌาน”**นั้น ต้องมี **การรู้**

ส่วน**การดับ**นั้นก็ดับแต่**กิเลสนิวรรณ์** ตัณหา อูปาทาน

หรือ แม้แต่จิต-เจตสิกที่เสนซบซ้อน **ก็ต้อง“ดับ”**

ให้ถูกรูบ ถูกนามเฉพาะ ให้ชัดๆ อย่างรู้ๆ อย่างแจ้งๆ

จึงจะชื่อว่า **“ฌาน”**

ยิ่งดับกิเลสได้ **จิตยิ่งแจ่มใส ยิ่งรู้ยิ่งชัด**

ถ้า**ไม่มีความรับรู้** ร่วมอยู่ในองค์ของ**“ฌาน”** ไม่ชื่อว่า **“ฌาน”**

ดังนั้น สภาพ**“การดับจิต”**

หรือ **“การดับไม่รู้อะไร”**นั้น ไม่เรียกสภาพนั้นว่า เป็นสภาพ**“ฌาน”**

เพราะ**ในสภาพ“ฌาน”**นั้น จะปราศจาก**“ปัญญา”**

หรือ ปราศจาก“ความรู้” ไม่ได้

พระพุทธเจ้าสอนไว้อย่างนี้

“หลับ”

คือ จิตได้ปล่อยร่างกายภายนอกของตนเองไปเลย
เป็นช่วงปล่อยให้ร่างกายอยู่อีกส่วนหนึ่ง
ไม่รับรู้ว่า กายจะอยู่อย่างไร รับกระทบอะไรไม่รู้ทั้งนั้น
เรียกว่า ทิ้งทวารทั้ง ๕ ของตนเองไปเลยก็ได้

“จิต”ก็จะจมอยู่แต่ในภพของ“จิต”ตามประสา
จะเน้นได้ก็ตรงที่ จิต**ไม่มีสติควบคุมเป็นสำคัญ**
ที่นี่ เจ้า“จิต”ของคนธรรมดาที่ยังมีกิเลสนี้
มันจะไม่ปรุงแต่ง หรือไม่“สังขาร”นั้น ไม่มี
มันจะต้องเดินของมันอยู่ ฟุ้งซ่านอยู่ แสวงหาอยู่ หรือ **ทำงาน**
หรือพูดง่าย ๆ ก็คือ “คิด”ของมันไปตามกิเลสนั่นเอง
อาการนี้แหละคือ **“ฝัน”** มีรูปบ้าง ไม่มีรูปบ้าง
ถ้าตัวเจ้าของ“จิต”ไม่มีกิเลสอะไรเลย

“จิต”ก็จะอยู่อย่างเป็นตัวของตัวเอง

ทำงานอย่างไม่ต้องถูกกิเลส-ตัณหา-อุปาทาน ของตัวเองชักนำมากนัก
จึงจะเป็นฝันที่ดี

เป็นฝันที่มีแต่ความแท้-**ความแทน** (ที่**ลือออกมาเป็นรูปนั้นรูปนี้**)
ที่จะนึกคิด

โดยมี“อดีต”(สัญญา)

กับ“การปรุงแต่งเอาตามใจตามความสามารถ”(สังขาร)

ถ้ารู้ ถ้าเข้าใจ “ความแทน” นั้นๆ ได้ดี ได้ถูกต้อง ลงตัว
ผืนนั้นก็จะเป็นเรื่องราวที่เรียกว่า **“นิमित”**

คือ เป็นการรู้เห็นเรื่องอดีต หรือ คำนวนผล-คะเนผล
ซึ่งอาจจะรู้อนาคต ได้อย่างถูกต้องแก่ได้เป็นเงื่อนเค้า

แต่จะให้บริสุทธิ์จริงๆ อย่างชัดเจนนั้นเป็นได้ยากยิ่ง
เพราะยังมีกิเลส-ตัณหา-อุปาทาน ยังไม่ได้ขาดจากจิต จากสันดาน
ถ้า “จิต” ของผู้ใดวาระใดมีกิเลส-ตัณหา-อุปาทานน้อย
ความแม่นยำถูกต้อง หรือ ความบริสุทธิ์ ความแท้
ของอดีต-อนาคต-ปัจจุบัน ที่จิตได้รับรู้นั้น ก็จะแท้ก็จะจริงมากเท่านั้น

ถ้าใครตาม “จิต” ของตัวเองไปได้ใกล้ชิด
ก็คือ ผู้ที่ “จำ” ความผืนนั้นๆ ได้ชัดเจน
ถ้าคน “คิด” เอง ฟุ้งซ่านเองนั้น
มี “สัญญา” ดี คือ มีความจำได้หมายรู้กับเรื่องนั้นๆ ไว้มาก
ก็แน่นอนย่อมจะรู้ความคิด ความฟุ้งของตนเองได้ชัดเจนดี

เพราะ “จิต” ตัวเองย่อมตามความคิด
ของตัวความปรารถนา ความฟุ้ง ความอยากของตัวเองแน่ๆ
แต่ถ้า “จิต” ของใครไกลจากกิเลสจากตัณหา
จิตอยู่ห่างจากกิเลสตัณหาในช่วงใด จิตนั้นก็บริสุทธิ์มากขึ้น
และจะได้พบเห็นความแท้ความจริงในโลกของ “จิต”
อันจะทราบอดีต-ปัจจุบัน-อนาคตตามความแทน (นิमित)
หรือ เครื่องแทนนั้นๆ ได้ ดังกล่าวแล้ว

แต่ถ้าผู้ใดมี “สติ” ตาม “จิต” ตนเอง
และไม่ให้ตนใช้ “กิเลส” ตัวเองมาบั่นรอนเรื่องนั้น มาคิดผืนนี้

ผู้นั้นก็ยังสามารตามรู้ตามเห็นไปกับ“จิต”ตัวเองได้

ผู้นั้นก็จะรู้“นิมิต”ได้ชัด รู้“นิมิต”ได้มาก

และก็จะรู้ความจริงต่างๆที่“จิต”รู้เห็นในโลกของ“จิต”

หรือ ในรูปภูมิ และอรุภูมิ แท้ๆนั่นเอง

นี่เรียกว่า “นิมิต”แท้ ไม่ใช่“ฝัน”

ยิ่งผู้ใดมี“สติ”มั่น ไม่ผันเผื่อก็จะไปกับ“จิต”ของตน

พร้อมกับการกำหนด“จิต”ของตนให้ทำงานตามทางที่ถูกที่ควรได้ด้วย

ไม่เป็นไปตามยถากรรม

[ซึ่งเป็นสภาพดีสุด ที่นักปฏิบัติธรรมของพุทธ จะต้องฝึก ต้องหัด]

เช่น พระพุทธองค์ยามบรรทมนอน

พระพุทธองค์ก็ยังไปกับ“จิต” และให้“จิต”ทำงานตามต้องการ

นั่นคือ อยู่ในรูปภูมิ และอรุภูมิอย่างคนมีสติสัมปชัญญะ

ทำงานเหมือนอยู่ในภาวะคนธรรมดาที่ตื่นอยู่

แต่ไม่ได้ใช้ร่างกายทำงาน ไม่ได้ใช้ทวาร ๕ ทำงาน

ใช้แต่ทวารจิตทำงาน

พระพุทธองค์จึงทำงานตลอด ๒๔ ชั่วโมง

ในช่วงบรรทมนอนนี้ ก็“ทำงาน”ตามสมรรถภาพของจิตปกติ

ที่อยู่ในรูปภูมิ และอรุภูมิ คือ พวก เทวดา พรหม ของท่าน

เพราะพระองค์

คือ ผู้รู้ตัว มีสติอยู่กับจิตทุกขณะเวลาไม่ขาด

พระองค์จึงทำงานได้แม้ขณะบรรทมนอน

ที่จริงคนธรรมดานั้น **แม้หลับก็ยังทำงาน**

คือ “คิด-ฟุ้งซ่าน”ตามแรงกิเลส-ตัณหาของตนนั่นเอง

แต่มันไม่เป็นงาน เพราะมันไม่มี“สติ”และ“สมาธิ”ควบคุม
มันจึงทำสักแต่ว่า ทำ

ตามแรงค้นหา หรือ อวิชชา ของผู้^{นั้นๆ}
ที่มี“อดีต”(สัญญา)ก็มากจนนับไม่ถ้วน กับมีกิเลสก็มากเรื่องอีก
และตามแรงของความเชื่อความยึดถือ
แรงความต้องการที่แย่งกันขึ้นมาแข่งกันต้องการ(ตัณหานานา)
ไปตามวิถีความเป็นไป
ของสิ่งที่เกิดอะไรก็ได้
เป็นอะไรก็ได้ในภพในภูมิของจิต^{นั้น}
จึงเป็นเรื่อง“เกินจริง-ขาดเหตุขาดผล”ได้สารพัด

มันจึงถูกต้องได้ยาก หรือเป็นขึ้นเป็นอัน^{นั้น}ยาก
เหมือนคนทำงานโดยขาดสติสมาธิ^{นั้น}เอง
งานที่ทำ^{นั้น}
จึงเป็นขึ้นเป็นอัน^{นั้น}ได้ยากเหมือนคนสติเสีย^{บ้าง}ๆ^{บ้าง}ๆสลบ^{บ้าง}สลบ^{บ้าง}สน
แม้จะเป็นเรื่องเป็นราว ก็เป็นเรื่องเกินเหตุเกินผลหรือขาดเหตุขาดผล

ส่วนคนธรรมดานั้น
เมื่อ“จิต”ชักจะไม่อยู่ในภาวะตนเองต้องการ
คือ ไม่นำมาคิดมาฟุ้งซ่านแล้ว ก็ปล่อย“จิต”ไปจากตน
“สติ”ก็จะห่างออกมาจาก“จิต”เรื่อยไป
จนสุดท้าย สติก็ขาดจาก“จิต”

เมื่อสติขาดจาก“จิต”
ก็^{ไม่รู้}เรื่องอะไรเลยว่า “จิต”เป็นอยู่อย่างไรในวาระ^{นั้น}

คนผู้นั้นจึงเท่ากับหมด“สติ”ไป เต็ดขาดจากทวารทั้ง ๖ ของตนเลยทีเดียว

คือ ทั้งทวารกายทั้ง ๕

และแม้ทวารใจ อันเป็นทวารที่ ๖ ของตน

ก็ไม่ผูกพันอยู่ด้วยแล้ว

เป็นวาระ“หลับ”สนิทที่สุด ไม่มีแม้แต่“ฝัน”

จึงเท่ากับ

อยู่ในภาวะ“นิโรธ” คือภาวะ“ดับ” (“นิโรธ”ธรรมชาติ)

เป็นภาวะสิ้นความรับ ความรู้ หรือสิ้น “สติสัมปชัญญะ”ใดๆหมด

หรือสิ้นความจำได้หมายรู้อะไรทั้งสิ้นในช่วงนั้น

(เจ้าของจิต ไม่สามารถรู้ณะ ไม่ใช่จิตไม่ทำงาน พยายามตามให้ดี)

แม่“จิต”

หรือความเป็นตัวของตัวเองแท้ๆ ก็ขาดการรับรู้ไป

ประหนึ่งไม่มีโลกไหนๆอยู่เลย

เหมือนไม่มีตัวเองอยู่ในโลกไหนๆหมด

ภาวะนั้นย่อมเป็นได้ เกิดได้ กับคนธรรมดาๆ

ทว่าเป็น“นิโรธ”ที่เกิดขึ้นโดยตัวของมันเอง

(ไม่ใช่แม่“นิโรธฤาษี” หรือ ไม่ใช่“นิโรธโลกุตระ”นั้นแน่ๆ)

คน“ไม่รู้”

(คนที่ยัง“อวิชชา”) จะไม่สามารถรู้ภาวะนี้ของตนเองว่า

เกิดขึ้นได้อย่างไร ?

เกิดขึ้นเมื่อไหร่ ?

ไปอย่างไรมาอย่างไร ?

โดยเฉพาะมันเป็นไปโดยบังเอิญ

โดยที่ตนเองไม่ได้ตั้งใจทำภาวะนี้เอง คือ
ภาวะที่ไม่มีทั้ง“ฝัน” ไม่มีทั้ง“นามนิมิต”ใด

ไม่มี“ความรู้สึกรู้”แม้หน่วยนิตสนิท
เป็นภาวะหนึ่งสงบจาก“รับรู้”สนิทนี้ นั่นแหละ

ดังนั้น ถ้าใครนอนหลับชนิดคิดว่า
ตนหลับได้สนิทดีเหลือเกิน แม้กระทั่งฝันก็ไม่มี
ตื่นขึ้นมาสดใสบริสุทธิ์สบายเหลือเกิน
นั่นแหละคือ ผู้นั้นนอนอย่างถึง“นิโรธ”(ธรรมชาติ)

[ตัวอย่างไม่รู้อะไรเลย]

แต่เป็น“นิโรธ”ที่ขาดสติโดยแท้จริง

จึงไม่ใช่“นิโรธ”ของพระอรหันต์ หรือ“นิโรธโลกุตระ”
หรือ ไม่ใช่แม้แต่“นิโรธฤทธิ”ที่ตั้งใจฝึกฝนทำจน“เป็น”นั่นด้วย

ถ้าใครอยาก“นิโรธ”แบบนี้บ้าง
ก็ต้องทำตนให้อยู่ในภาวะนี้ให้ได้ โดยฝึกฝน
และต้องทำเอาเองให้ได้ โดยเราเป็นผู้บังคับการด้วย
คือ “ดับ”เองตามที่ตัวเองกำหนด หรือกระทำ
ซึ่งฤทธิซึ่งไพเราะเป็นอันมาก ได้พากันกระทำ มีมาก่อนพระพุทธเจ้า
จนเป็น“ผลนิโรธ” จึงเป็น“นิโรธ”แบบหนึ่ง
ในที่นี้เรียกว่า “นิโรธฤทธิ”

และชาวพุทธก็หลงเข้าใจผิดว่า

สภาพ“นิโรธฤทธิ”นี้เป็นนิพพาน

หรือหลงผิดว่าเป็น“นิโรธอรหันต์”(หรือนิโรธโลกุตระ)ของพุทธ

จึงได้พากเพียรพากันหัดนั่งทำ-นอนทำกันหลากหลายเคลื่อนกล่น

เพราะมันเรียนรู้ได้ง่ายๆ

มันเป็นเรื่องง่าย ที่ได้ **มาศาสนาพุทธ**ลงไปจนเกือบสนิทแล้ว

เนื่องจาก**ออกนอกทางปฏิบัติ** คือ

ไม่เป็น“ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา”(มรรค มีองค์ ๘)

ด้วยเหตุด้วยประการดังนี้ ผู้“เจริญสมาธิ”

แม้จะเก่งถึงขนาดมี“สติ”ตามไปรู้ภาวะจิตของตัวเองได้

ในชั้นของ“อรูปฌาน” คือ รู้ไปถึงในโลกของจิตชั้นเล็กละเอียด

(ชั้นเนวสัญญานาสัญญาฯ)

แต่ถ้ายังไม่รู้ว่า

หากเราไม่“ดับ”ภาวะ“สังขาร”

ที่ถูกที่ต้อง“เฉพาะๆ”จริง ๆ ของตนลงไปแล้ว

(ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว)

ในขั้นต่อไป **“สติ”**ของเราก็จะขาดจาก**“จิต”**ของเราเอง

เราจะหมดความรู้จาก**จิต**ของเราลงโดยอัตโนมัติ

เพราะ จิตชั้น**เนวสัญญานาสัญญา**นี้ ก็คือ

จิตในชั้น“ดับๆ” “รู้ๆ” สลับกันนั่นเอง รางๆเลือนๆเหมือนคนหลับๆตื่นๆ

แต่ถ้าใครยัง**พยายามรู้**ได้ คนนั้นก็ยัง**พยายามให้มีสัญญา**ไว้กับตนได้อยู่

แต่มันก็จะเลือนราง จะรู้น้อยเหลือเกิน

เปลือเมื่อไรเป็นหมดรู้ หรือขาดการ“รู้”ลงทันที

จึงรู้อ่างไม่รู้บ้าง ขาดๆรู้ๆ

นั่นแหละ เรียกว่า**“เนวสัญญานาสัญญาตนะ”**ในภพ

คือ ยังรู้ตัว หรือรู้สึกอยู่บ้าง ๖ ไม่รู้อ่าง

ตอนไหนมันไม่รู้ ก็คือมันดับ มัน“นิโรธ”
แต่เป็น“นิโรธ”โดยตนเองไม่ได้ทำ ไม่ได้สั่ง
จึงยังใช้ไม่ได้

ยังไม่ใช่“นิโรธ”ของ“พระอรียเจ้า”อยู่นั่นเอง

ดังนั้น “สมณะ”ที่ยังไม่เกิดตามหลัง“วิปัสสนา”(อุกทางของพุทธ)

ก็คือ การไม่ได้หัดเรียนรู้“การดับ”อย่างถูกพุทธธรรม

ไม่ได้หัด“ดับ” หัด“นิโรธ” โดยตนเองเป็นผู้กระทำเองกำหนดเอง
ด้วยความรู้แจ้งในจิต-ในเวทนา-สัญญา-สังขาร-วิญญาณแท้
“ดับ”ถูกสภาพ“ตัณหา” ถูกตัวถูกตนที่จะต้อง“ดับ”จริงนั้น ๆ

คือ ไม่ใช่“ดับ”มั่วๆ หรือ“ดับ”เหมาเข่ง

อย่างหมดรู้หมดจิต หมดรู้ลึกลับ

ไม่!

แต่มันเกิด“การดับ” มันเกิด“นิโรธ”ได้

มันก็“ดับ”ได้โดยตัวของมันเอง เป็นไปโดยอัตโนมัติ

การฝึกทำ“สมณะ” ก็คือ การหัดทำ“นิโรธ”ให้ตนเอง

ให้ได้“นิโรธ”ลึกและนานที่สุดนั่นเอง

แต่ว่า ผู้หัดผู้ฝึกนั้นปล่อยให้อาการ“นิโรธ”

มันเกิดการดับลงไปๆเองเป็นเอง

โดยตัวของเราเอง **ไม่มีปัญญา(ญาณ)รู้สภาพ“จิต” รู้“กิเลส”**

และรายละเอียดต่างๆของ“จิต”ของ“เจตสิก”ของ“กิเลส”

แล้วฆ่ากิเลส-ทำจิตให้มันเกิด“เป็นได้”ตามปรารถนาตามต้องการได้

สภาพมันก็จะเห็นว่า

ถ้ายังมีการ“รับรู้”เหลืออยู่ตราบใด ก็ยังไม่ดับ ยังไม่“นิโรธ”

ถ้ามี“สัญญา”น้อยเท่าใด ก็“รับรู้”ได้น้อยเท่านั้น

ถ้ามี“สัญญา”มาก ก็รับรู้ได้มาก

และแล้วมันก็จะหมดความรับรู้ไป หรือ“ดับ”ไป ก็เท่านั้นเอง

คือ “นิโรธ”แบบ“สมถภาวนา”หรือ“นิโรธฤาษี”
ซึ่งจะไม่ใช่“นิโรธ”

ที่หมายเอาอย่างถูกต้องตามพุทธวิชา

อันเรียกกันว่า“สัญญาเวทียัตนิโรธ” เป็นอันขาด

ผู้ที่“พ้นทุกข์”ทั้งปวงได้ ก็คือ ผู้ที่“ละวาง”ได้นั่นเอง

ละวางอะไรละ ?

ก็ละวาง“ตัณหา”

ดับ“ตัณหา”ที่เหลือ

และ ละวาง“ภพ”ของจิต

ที่สุด ถึงขั้น“วิภาตตัณหา”ทีเดียว

อันขั้นต้นก็มี“กามตัณหา”

จึงควรสังเกตให้ดีว่า ผู้ที่บรรลุ“รูปฌาน”แล้ว

ผู้นั้นคือ ผู้“ดับกามตัณหา”แล้ว

ก็เป็นผู้ไม่ข้องอยู่ใน“กามภพ”แล้ว

แต่ยังยึด“จิต” หรือ “นาม”

ขั้นที่ ถ้าจะเรียนรู้“จิต”ขั้นนี้ให้ละเอียดขึ้นไปอีก

ก็ยกจิตขั้นนี้ขึ้นเป็น“รูป” เป็น“สิ่งที่ถูกรู้”(รูปจิต)

แล้วก็ยก“จิต” ขึ้นละเอียดต่อไป

หรือ สูงต่อไปอีก เป็น“นาม” ที่เรียกว่า“อรูปรูป”(ธาตุรู้ขั้นสูงขึ้นไปอีก)

แล้วก็เรียนรู้“ตัวตน”ในภาพ (ที่เป็น“รูปจิต”) นี้ต่อไป เรียกว่า“ภาวัตถหา”

“ภาวัตถหา” คือ กิเลสในภาพของจิตเอง

ไม่ใช่กิเลสที่เกิดเพราะตา-หู-จมูก-ลิ้น-กาย(กามภาพ)

เช่น เจตนาปั้น“รูป”เป็นกิเลสขึ้นมาในจิต หรือเกิดกิเลสในจิตเอง

โดยไม่อาศัย“ตา”

เจตนาปั้น“เสียง”เป็นกิเลสในจิต หรือเกิดกิเลสในจิตขึ้นมาเอง

โดยไม่อาศัย“หู” ฯลฯ

เป็นต้น

นี่คือ “ภาวัตถหา”

หรือ จิตปั้นเรื่องขึ้นมาเอาเอง เป็นกิเลสัตถหาเอง

ไม่เกี่ยวกับ ตา-หู-จมูก-ลิ้น-กาย เลย

เช่น อยากเป็นทหาร อยากเป็นนายก อยากได้ลาภ

อยากได้ยศ อยากได้สรรเสริญ ฯลฯ

เป็นต้น ล้วนคือ “ภาวัตถหา”

หรือ แม้จะ**ไม่**อยากเป็น **ไม่**อยากได้ **ไม่**อยากมีนั่นๆนี่ๆ

เพราะเรามีกิเลส“ไม่ชอบ” จึง“ไม่”อยาก“ตามที่ไม่ชอบ”นั่นๆ

ก็ยังคงคือ “ภาวัตถหา”อยู่นั่นเอง

เพียงแต่ว่า เป็น“ภาคปฏิเสธ”ความมี-ความเป็นในภาพ

ซึ่งส่วนมากยัง**เข้าใจผิด**กันว่า ลักษณะ“ปฏิเสธ”นี้ คือ “วิภาวัตถหา”

แท้ที่จริง ยังมีใช่ เป็นแค่กิเลสระดับ“ภาวัตถหา”เท่านั้นเอง

ส่วน“วิภาวัตถหา”นั้น

หมายถึง กิเลสใน“ภาพพิเศษ”ที่สูงส่งขึ้นไปอีก

เป็น“ภพอุดมการณ์” เป็น“ภาพ”ที่ไม่ใช่เพื่อตัวเอง

เช่น อยากได้นิพพาน เป็นต้น

นี่คือ “วิภาวัตถุหา”

เพราะอยากได้นิพพาน นั้น

คือ อยากได้ “ความไม่มีกิเลส” หรือ อยากได้ “ความไม่เป็นตัวเราของเรา”

หรือคือ **อยากละ** “ความอยาก” ที่มาบำเรอ **สุขให้ตัวเรา**

จนก่อเป็นตัวเราของเรา

ซึ่งเป็น “ความอยาก” เพื่อผู้อื่น **อยากเป็น “โพธิสัตว์” เพื่อช่วยผู้อื่นจริง ๆ**

ไม่ใช่อยากได้อะไร มี อยากเป็นอะไร ๆ มาเพื่อตัวเองเลย แม้แค่ “สุข”

แต่ “อยาก” (ตัณหา) เพื่อผู้อื่นโดยแท้โดยจริง อย่างมี “ญาณ” ครอบ

เช่นนี้ คือ “วิภาวัตถุหา”

แล้วค่อยเรียนรู้การละล้าง “วิภาวัตถุหา” กันอีกที เป็นลำดับต่อไป

ใช้ “ตัณหา” ชั้นสูงขึ้นไปละเอียดขึ้น ล้าง “ตัณหา” ชั้นต่ำกว่า ไปเป็นลำดับๆ

ท่านเรียกการปฏิบัติเช่นนี้ว่า **“ใช้ตัณหาล้างตัณหา”** สูงส่งขึ้นไปเรื่อยๆ

เมื่อผู้ใดล้างตัณหาที่มัน **“เพื่อบำเรอสุขแก่ตน”** ได้หมดสนิท

ก็จะมีแต่ “ตัณหา” ที่ทำประโยชน์เพื่อผู้อื่น เพื่อมวลสัตว์โลกทั้งหลาย

ที่เรียกว่า “วิภาวัตถุหา” ซึ่ง **คนดี** ทั้งมวลต้องได้ต้องมีต้องเป็น

จนเป็นอัตโนมัตถิในตนนั้นทีเดียว

และ “ตัณหา” ระดับนี้ ศาสนาฤๅษีเรียนรู้ไม่ถึง

แม้แค่ “ภวตัณหา” ที่สร้าง “ภพ” แห่งความอยู่เฉยๆ หนึ่งๆ หรือ “นิโรธฤๅษี”

เขายังไม่รู้จัก “ละวาง” เลย

การละวาง **“วิภาวัตถุหา”** จึงเป็นการละวางขั้นสูงสุดส่วนตน

ขั้นพิเศษสุดของคนระดับอนาคามีสู่ความเป็น “อรหันต์” จะต้องรู้ต้องฝึก

เป็นภาวะ “ต้องมี” “วิภาวัตถุหา” ชั้น “ไม่บำเรอสุขแก่ตน” (*อุเบกขา*) ได้จริงก่อน

เป็นอย่างยิ่ง เป็น“ภาพพิเศษ”(วิภา)ที่ไม่เห็นแก่ตัวแล้ว เห็นแต่แก่ผู้อื่น
ซึ่งเป็นภาพเป็นภูมิของ

“ผู้สร้าง

-ผู้เสียสละ

-ด้วยจิตบริสุทธิ์(ตามภูมิ)”

อยู่จริง

ภาพ-ภูมิเช่นนี้แหละ

คือ ภาพ-ภูมิของ“พระเจ้า” ของพระพรหมระดับ“อรุปรพรม”ที่เดียว

เป็น“อตตะ”หรือเป็น“ภาพ” แห่งคุณค่าแห่งประโยชน์ต่อสรรพสัตว์จริงๆ

ที่ศาสนาใดไม่หลง“นิโรธฤทธิ”จะสอนจะพากันสร้าง“ภาพ”เช่นนี้กันทั้งนั้น

แต่สำหรับศาสนาพุทธนั้น

จะต้องเรียนรู้“อตตะ”และ“ภาพ”ถึงขั้นนี้ให้ได้

แล้ว“**ละวาง**”ภาพ“**ละวาง**”อตตะขั้นสูงสุดนี้ให้ได้ให้เป็นอีกด้วย

มันยากสุดยอด ก็ตรงที่ว่า

เราต้องทำ ต้อง“มี” ต้อง“เป็น”

จนเรา“เป็น”เรา“มี” ตามลัทธิจะ ตามกรรมทุกอย่างอัตโนมัติ

แต่เราก็ต้องทำ“ใจวาง”

สภาพ“เป็น”

สภาพ“มี”นั้นๆ

ภายในใจอีกที (ไม่ใช่“ไม่มี”ข้างนอก)

คือทำให้ไม่ให้ความสำคัญมันหมายความว่า เป็น“เรา”เป็น“ของเรา”

ทั้งๆที่คุณค่านี้ ความเป็น“อตตะ”นั้น เราทำเรา“เป็น”เรา“มี” นั้นแหละ

เรา“เป็นได้”อย่างยิ่งยวด แต่เราก็ต้อง“ละวาง”ในใจไม่ยึดเป็น“เรา-ของเรา”

ให้ได้“อย่างรู้แจ้งชัดยิ่งยวด” (วิ) เช่นกัน

นี่คือ ความหมายของคำว่า“วิ”

ซึ่งมีความเป็นลักษณะ“ย้อนแย้งในตัว” หรือคือ สภาวะ“ปฏินิสัคคะ”

ผู้ใดละวางภพ ละวางอัตตาได้ อย่าง“ไม่มีส่วนเหลือ”

นี่แหละคือ“ผู้วิเศษ”(ผู้มี“วิเสส”)

“ผู้วิเศษ”(วิเสส) คือ

ผู้ ไม่มีส่วนเหลือ

ของอัตตา

ของภพ

ของชาติในตน

แต่ยังเป็นผู้มีส่วนเหลือ

ของชั้น ๕ และกุศลกรรมอย่างยิ่ง

ที่ทำอยู่

(โลกานุกัมปา)

ดังนั้น ผู้รู้แจ้งใน“อัตตา”ของตนแล้วละวาง“อัตตา”ได้สนิทแท้

ผู้รู้แจ้ง“ภพ”สูงส่งเข้าถึง“วิภวภพ”ได้จริง

เมื่อไม่ต่อภพต่อภูมิอีกจริงๆขาดสนิท

ก็ดับชั้นในกาละที่สิ้นภพจบชาติหรือตายเป็น“ปรินิพพาน”ไปเลย

หรือ แม้จะยังไม่ตายลง ยังมีรูปนามชั้น ๕ อยู่

หากเราหัดวางอัตตา วางภพ วางชาติให้ได้ให้เป็นกันจริงในขณะเป็นๆ

นั่นก็คือ เราฝึกความเป็น“อรหันต์”กันจริงๆ

ทำได้จริง เป็นได้จริง ก็คือ“พระอรหันต์”จริงแท้ๆแน่ๆตั้งแต่เป็นๆ

แต่ถ้า ไม่“ละวาง”

ก็ศึกษาฝึกฝนเป็น“ผู้สร้าง-ผู้สละ” ศึกษา“อรุณมาน”ต่อไป ดังได้เล่ามาแล้ว
และหากไม่“ละวาง”แม้“อรุณมาน”หรือ“อรุณพรหม”นั้นอีก
ก็ย่อมจะยังไม่ได้ตำแหน่งที่เรียกว่า“พระอรหันต์”อยู่นั่นเอง
ถึงกระนั้นก็ดี

ความรู้ หรือ คุณค่าของท่านผู้นี้ ก็เท่า“พระอรหันต์”ได้ หรือยิ่งกว่า

เพียงแต่ว่า ผู้นี้“ไม่ปรินิพพาน” ยังมี“วิภวภ”อยู่ต่อๆไป

คือ ถ้ารู้จัก“ละวาง”เพื่อเป็น“อรหันต์”เสียได้

แล้วก็“ละวาง”เมื่อใด ก็ได้“อรหันต์”เมื่อนั้น

เป็น“สอุปาทิเสสนิพพาน” ซึ่งเป็น“นิพพาน”แท้ๆของพระอรหันต์ที่ยังเป็นๆ

สหาย“โลกุตรภพ”อยู่ หรือยัง“อาศัยภพภูมิแท้ๆของตนที่ได้จริง”

คือ “โลกุตรภพ”ที่ยังมีทั้งรูปและนาม อาศัยอยู่ ยังไม่ตาย

เมื่อได้“อรหันต์”นั้นๆแล้ว ท่านผู้นี้ก็มี“ของจริง”นั้น ที่จะแจกผู้อื่น

จึงจะพึงช่วยผู้อื่นให้ได้“อรหัตผล”หรือ“อรหันต์”นั้นๆอย่างตนบ้าง

เรียกคุณธรรมที่เป็น“ประโยชน์ท่าน”ชนิดนี้ว่า “ช่วยหรือชนสัตว์”

หรือ เป็น“โพธิกิจ”จริง เป็น“พระโพธิสัตว์”แท้ ของพระอรหันต์

ผู้มี“อรหัตผล”ใดๆก็จะมี“ของจริง”นั้นๆแหละ

ช่วยแนะนำแจกจ่ายผู้อื่น ได้ถูกต้องจริง

“สังฆธรรม” หรือ “ความจริง-สิ่งจริง”

จึงจะสืบทอดต่อเชื้อแท้ ยืนยาวไปได้ ไม่เพี้ยน

พระอริยะที่มี“สภาวะจริง”นั้นๆ หรือพระอรหันต์“แต่ละสภาวะ”

จึงต้องทำหน้าที่“โพธิกิจ”หรือเป็นพระโพธิสัตว์ อยู่ในตัวทั้งนั้น

เพื่อสืบทอดพระศาสนา

พระอรหันต์ กับ พระโพธิสัตว์ จึงเป็นคนคนเดียวกัน ไม่สังฆเภท

มีชัปล่อยให้แต่ผู้ยังไม่บรรลุนิพพาน ยังไม่มี“ของจริง” ทำหน้าที่“โพธิกิจ” หรือไม่ก็ **หลงผิด** ไปว่า พระอรหันต์คือ ผู้ได้“นิโรธภาวะ”ย่อมไม่มี“โพธิกิจ” พระอรหันต์ผู้ที่ไม่^๑ **สิ้นโทษในกุศล** ตามอย่างพระพุทธเจ้าเป็นธรรมดา ก็ทำ“โพธิกิจ”ไปตามปกติของผู้ไม่เห็นแก่ตัว(**วิเลส**) หรือผู้มีความพิเศษ ท่านจึงเป็นผู้“มีตัว”หรือ“เหลือตัว”อยู่เพื่อผู้อื่นโดยแท้ “ตัวที่เหลือ”จึงคือ ตัว“**วิเลส**”หรือ“ผู้วิเศษ” เป็น“คนพิเศษ”

ในขณะที่ทำโพธิกิจ

ก็ย่อมเป็นธรรมดาที่จะก่อเกิด**ภิกขุญาและปฏิสังขยาญาณ**ยิ่งขึ้น คือ ได้ฝึกฝน ได้กระทำมากขึ้น ได้ศึกษาซ้ำของเชี่ยวชาญ ซึ่งเพิ่มโลกวิทูพหูสูต หรือเพิ่มสัมโพธิญาณไปตามจริง

พระอรหันต์ จึงคือ ผู้เจริญไปได้เรื่อยๆ เป็น“ผู้วิเศษ”(**วิเลส**)ไปในทิศทางนี้ยิ่งขึ้น ตราบที่ยังไม่“วางภพ” จบชาติสุดสิ้นด้วย“ปรินิพพาน” แม้จะ“อนุภาทิสถนิพพาน” คือ ตายทางร่างกายลง ก็ตาม

ก็คือ ท่านผู้ยังจะเหลือ“ภพ”ที่ไม่ใช่**“ภพธรรมดา”**แล้ว เป็น“วิภวภพ” และ เป็น“วิภวตัณหา”เพื่อผู้อื่น เพื่อหรือชนสัตว์ได้เก่งขึ้นๆโดยแท้

เรื่องของ“พระโพธิสัตว์”ตามที่แตกไปเป็นนิกายมหายาน ก็ตาม หรือ “พระอรหันต์”ตามที่แยกแตกกันกับมหายานไปเป็นนิกายเถรวาท หรือหินยาน ก็ตาม

ก็เพราะต่างก็เพี้ยนเป็น“มิจฉาทิฏฐิ”ด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย ไม่มากก็น้อย
จึงเป็น“สังฆเภท”กันไปจริงๆ หรือ อย่างน้อยก็เป็น“นานาสังวาส”

หากเข้าใจถูกต้องแล้ว ไม่โต่งไปข้างใดข้างหนึ่งเลย(เป็น“อนันต”)

“อรหันต์”ก็ตาม “โพธิสัตว์”ก็ตาม ก็คือ“หนึ่งเดียวกัน”โดยแท้
ไม่แยกไม่แตกกันเลย ถ้าถึงความจริงหรือถึงสังฆธรรมนั้น เป็นอันเดียวกัน

ซึ่งทุกวันนี้

หินยาน(เถรวาท)ก็ดี มหายานก็ดี ต่างก็“ปฏิรูป”ตนเองไปมากมาย
นักวิชาการจึงต้องศึกษา“ความเป็น”หินยาน หรือ มหายานกันได้หลากหลาย
กลายเป็น“ผู้รู้” เป็นปราชญ์ เป็นครูบาอาจารย์ทางศาสนาหากินเลี้ยงชีพ
เพราะได้ศึกษา“ความมี-ความเป็น”ตามบัญญัติตามปริยัติ
หรือแม้รู้ด้วยการ“ปฏิบัติ”ตามบัญญัตินั้นๆจนเกิดผลก็ตาม
แต่ถ้าหากไม่เป็น“สัมมาแท้”จนได้บรรลุธรรมถึงขั้นมี“อรหัตผล กับ โพธิกิจ”
ที่เป็นเอกธรรม-เอกภาพ

หรือ เป็น“หนึ่งเดียวกันของ ๒ คุณลักษณะ”นี้จริงแล้ว

ก็จะเป็น“สังฆเภท” หรือ ยัง“สมานสังวาส”กันไม่ลงตัวอยู่ในใจตน ไม่จบ

ดังนั้น พอมาถึงตรงนี้ จึงควรจะเข้าใจให้ได้ด้วยความ
ความจริงตำแหน่งผู้ยังไม่ยอมหยุดศึกษานั้น ก็คือ
ตำแหน่งของผู้ที่เราใช้สมมุติบัญญัติว่า “พระโพธิสัตว์”นั่นเอง

แท้จริง

“พระโพธิสัตว์”บางองค์นั้นมีฐานะสูงกว่า ละเอียดกว่า

“พระอรหันต์”บางองค์ บางรูปเสียอีกมากมาย

นั่นคือ

ผู้หนึ่งเรียกชื่อว่า “อรูปพรหม” ก็ได้ ก็คือผู้เดียวกัน

(แต่ความเป็น “อรูปพรหม” ก็ยังมีแบบภาวะ หรือ แบบพุทธที่ถูกต้องแท้)

ถ้าผู้หนึ่งมีบารมีธรรมเลยเขต อันเรียกว่า “อรหันต์” ขึ้นต้นแล้ว

และได้ประพาศศีลและจริยาของพระโพธิสัตว์ประกอบด้วย

ถ้าไม่ประพาศศีลและจริยาของพระโพธิสัตว์เลย

ก็จะได้ชื่อว่า “อรูปพรหม” ขึ้นสูงเรื่อยๆ แต่เป็น “อรูปพรหมแบบภาวะ” เท่านั้นเอง

คือ ผู้ที่ยังมี “ตัณหา” อยู่ **อย่างไรไม่รู้ตัว**

ถ้ารู้ตัวก็จะประพาศเป็นประโยชน์แก่โลกขึ้น

เพราะการประพาศนั้น “ละตัวตน” (ละอัตตา หรือ ละภวตัณหา)

และจะต้องเป็นประโยชน์แก่โลกชนิดที่ **“ไม่ส่งเสริมโลกียะ”** อย่างลึกซึ้ง

จึงเรียกว่า พระโพธิสัตว์ หรือ พระอรหันต์

ผู้สิ้นความเสพหมดแม้ “ภวภาพ” ขนาดใดๆ

และเข้าใจ **จุดเกิด-จุดดับ จุดตัด-จุดต่อ** อย่างแท้จริง

ซึ่งท่าน **จะต่อ หรือ จะตัด** ก็ได้ตามประสงค์ทั้งสิ้น

จึงเป็นผู้เหนือเวทนา-มาร-พรหมใดๆ จะมาบังนาคาลหรือบงการให้เกิดให้ดับ

“เหนือเทพเจ้าที่ใหญ่ที่สุด” ทั้งปวงโดยแท้

เป็นผู้มี **“อิสระเสรีภาพ” สมบูรณ์** หรือ ตัดภาพต่อภาพของตนเองได้

โดยไม่มี **“พระเจ้า” หรือ “เทพเจ้าที่ยิ่งใหญ่”** ใดๆ มามีอำนาจเหนือ

และ ผู้นี้ก็อาจจะยังไม่ยอม “ละวาง” ซักที

และ “ตัณหา” นั้นก็จะเป็น **“วิภวตัณหา”** ขึ้นสูงวิเศษขึ้นไปเรื่อยๆ

เป็น “มหาโพธิสัตว์” ยิ่งๆ ขึ้นไป ซึ่งท่านดับสนิทลงเป็นพระอรหันต์ ได้แล้วแท้

เพียงแต่ว่า ท่านผู้นั้นยังไม่ยอมวางภาพจิตเข้าสู่“ปรินิพพาน” เท่านั้น

ดังนั้น “อรูปพรหม”กับ“พระโพธิสัตว์”

บางท่านก็เทียบกันไม่ได้ว่า ใครจะมี“จิต”ละเอียดยิ่งกว่าท่านใด

หรือ แม้“อรูปพรหม” กับ “พระอรหันต์” ก็เช่นกัน

ด้วยความเป็นไปดังนี้

ถ้าเข้าใจได้ละเอียดลเอียดถึงอย่างนี้ ก็จะทำให้เข้าใจไปได้ถึงว่า

แม้“พระอนาคามี”บางท่าน ก็อาจจะบำเพ็ญจนมีอภิญญาสูงกว่า

“พระอรหันต์”บางท่านเสียอีก

จึงต้องพยายามทำความเข้าใจให้ดี

เพราะ“อรูปพรหม” ก็คือ “พระอนาคามี” นั่นเอง

เป็นแต่เพียงทำสภาพ“ละวาง”สูงสุดยังไม่สมบูรณ์เท่านั้น

พระอรหันต์เหนือชั้นกว่าพระอนาคามี

ก็ตรงจุด“ละวางภาพ”ได้สิ้นแล้วสุดจริงเท่านั้น

สำหรับผู้เพิ่งศึกษา

อาจจะรู้สึกว้าว่า ข้าพเจ้าพูดวณ อธิบายวนเวียน น่าเวียนหัว

ที่จริงเรื่องของ **วิญญะ** ก็คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

คือ ความวนของอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่มีสิ้นสุด นั่นเอง

ดังนั้น ถ้าเรายึด**วิญญะ**ให้ยาวไกลออกไปอีก ก็ดี

หรือ วิจัยลึกซึ้งลงใน**เนื้อหา**เข้าไป ก็ดี

เราก็ยิ่งจะต้องเห็นความละเอียดอื่นมากไปอีก

ซึ่งมีทั้ง“วิญญะ” มีทั้ง“เนื้อหา”ที่มากไปด้วย“อตตะ”ต่างๆ

พากัน“ดำเนินไป”และ“รวมตัวแตกตัว”กันอยู่อย่าง

วนชัย

วนช้อน

วนช่อน

วนสอด

วนซ้ำ

เป็นวงวนของ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่มีจบนั่นเอง
ถ้าผู้ใดจิตละเอียดยังไม่พอที่จะตามรู้ไปได้
ก็ย่อมขาดความที่จะรับรู้ลง เหมือนมนุษย์ผู้ยังมองไม่เห็นว่

ความจริงของ“น้ำไอชะบาน”นั้น
มันมีแค่“น้ำบริสุทธิ์” น้ำเชื่อม น้ำปลา
สามสิ่งเท่านั้นผสมกันอยู่

เขาก็ไม่มี“ปัญญา”รู้ได้ เขาก็รู้ไม่ได้จริงๆ
เขาก็เห็นว่า มันเป็น“น้ำไอชะบาน”อยู่นั่นเอง
แต่ถ้าคน“ปัญญา”ดี เลยขั้นรู้ได้ เขาเพียงเอามาดม แล้วก็ชิมดูเท่านั้น
เขาก็แยกได้แล้วว่า มีอะไรบ้าง ฉันทใดก็ฉันทนั้น

เหมือน

เราเอา“กาแฟเย็น”สักแก้วไปให้“คนป่า” ที่ไม่รู้อะไรเลย
หรือให้เด็กตัวเล็กยังไม่รู้ประสีประสา

“คนป่า” หรือ เด็กนั้น ก็จะรู้แต่เพียงว่า
นั่นคือ “กาแฟเย็น” ตามที่เราเรียกชื่อมัน
และมันก็มีชีวิตชีวา รูปร่าง สีกลิ่น รสชาติอย่างนั้นๆ
เป็นชีวิตใหม่อันหนึ่ง เรียกมันว่า “กาแฟเย็น”

เขาจะมีดแปดด้าน ไม่รู้เอาจริงๆ ว่า

มันมีอะไร“ปรุจแต่ง” หรือ ประกอบขึ้นมาเป็นลึนนั้นบ้าง

ถ้าเขารักเขาชอบกาแฟเย็น เขาก็จะปรารถนา กาแฟเย็น

และซึ้งอยู่กับโลกของกาแฟเย็นอยู่นั้นเท่านั้น ไม่ไปไหน

เพราะ“กาแฟเย็น”**เป็นของจริง เป็นพระเจ้า เป็นเครื่องปั้นดาลสุช**

เป็นสวรรค์ เป็นสิ่งหวงแหนต้องมีอยู่ สูญสลายหรือแปรปรวนไม่ได้

แต่ถ้ามีผู้ศึกษาต่อ มีปัญญาสูงขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง

แต่ก็ยังต่ำ **ก็จะพอรู้ได้** ว่า สิ่งนี้มีกาแฟ“นม”ผสมกับ น้ำแข็ง

แต่จะไม่รู้ว่า กาแฟนม มันมีอะไรผสมกันอยู่บ้าง?

และการซึ้งอยู่กับภาพนี้ ก็โดยนัยเดียวกันกับที่ได้อธิบายมาแล้ว

คือ ต้องรู้จัก“ตัดหนา ๓” แล้วเรียนรู้อบรมละตัดหนานั้นๆ ให้หมดสิ้น

ซึ่งถ้าคนมีปัญญาสูงมาหน่อย **ก็จะพอรู้ต่อไปอีก** ว่า

“กาแฟนม” นั้น มี กาแฟดำ ผสมกับนม แล้วนำมาผสมกับน้ำแข็ง

และผู้มีปัญญาต่อไปอีก **ก็จะรู้ได้ต่อไปอีก** ว่า“กาแฟดำ”

มีน้ำตาลผสมกับ น้ำกาแฟ แล้วนำมาผสมนม แล้วนำมาผสมน้ำแข็ง

และ

ถ้าผู้มีปัญญาสูงยอดต่อไปอีก **ก็ย่อมจะรู้มาก แม้กระทั่งว่า**

น้ำกาแฟมาจากอะไร? เป็นอย่างไร?

น้ำตาลมาจากอะไร? เป็นอย่างไร?

นมมาจากอะไร? เป็นอย่างไร?

และ น้ำแข็งมาจากอะไร? เป็นอย่างไร?

หรือ ยิ่งไปกว่านั้นอีกจนสุดแห่งที่สุด

ผู้รู้ละเอียดได้ดังนี้ จึงคือ ผู้รู้แจ้ง

ถ้าใครมีปัญหาขั้นใด

ก็ตามรู้ ตามฟังคิดพิจารณาไปได้เอาตามภูมิปัญญาของตนๆ
หรือยิ่งผู้ที่มีวิริยะ จะตามรู้ต่อไปอีกให้สูงให้ละเอียดให้กว้างให้มาก
ยิ่งกว่าที่กล่าวแล้วไปอีกเท่าใด ก็ยังทำได้ใน**วิถีสงสาร**อันมหาศาลนี้
และยังจะได้ชื่อว่า ผู้รู้ยิ่งขึ้นไปเรื่อย

ตราบจนรู้หมดสิ้นสูงส่ง ที่เรียกว่า **“รู้รอบ” ถ้วนสูงสุด**
หรือ **“รู้จบ” สิ้นถ้วนทั่ว** อย่างเหนือใคร ใดๆอันยากจะเป็นได้
ผู้นั้นแหละคือ **“สัพพัญญู”**
นั่นแหละ คือ

พระธรรมต่างๆที่เราเล่าเรียนศึกษา นำมาใช้พากเพียรปฏิบัติอยู่
เพราะฉะนั้น แง่เหลี่ยมที่จะปฏิบัติ

เพราะผู้มีกิเลส ตัณหา อุปาทาน แตกต่างกันหลากหลาย
จึงต้องเรียนรู้ให้เข้าใจให้ถูกกับที่ตนเป็น ตนมีนั้นๆ ให้แม่นยำตรงๆ
และถ้าจะทำจุดสุดท้ายเฉพาะตน

แม้จะไม่สูงส่งถึงสุด **“พระสัมมาสัมโพธิญาณ”**

ถ้าจะให้หมดสิ้นจบ ณ **“วิภวภพ” ใด ๆ** จะเพราะเมื่อแล้ว

หรือเพราะสู้ต่อไปไม่ไหว ก็ตาม

ก็ละวางจาก **“วิภวภพ” นั้น ๆ** เมื่อตายสิ้นล้มลงไป ก็ยอมทำได้

ผู้นั้นก็จะ **หลุดพ้นจบภพจบชาติได้** เท่า “วิภวภพ”

ที่ตนถึงจริงนั้นๆ เป็น “ปรินิพพาน”

โดยไม่บรรลुสูงสุดถึงขั้น **“อรหนต์สัมมาสัมพุทธเจ้า”**

เป็นการ **“รีไทร์” ตัวเอง** หรือ **หยุดตัวเองลง** ไม่ต่อภูมิอีกแล้ว

พระโพธิสัตว์ผู้ **“รีไทร์”** เช่นนี้มีมากมาย นับไม่ถ้วน

ที่ปรินิพพานไปก่อนได้เป็น“พระพุทธเจ้า”
ซึ่งเป็น**อิสระเสรีภาพสูงสุด**ของผู้เฝ้าระดับ“**พระอรหันต์**”ขึ้นไป
ที่สามารถจะ“เกิด”ต่อ (ไม่ใช่ไม่ตายทางร่างกายดอกนะ) หรือจะ“ดับสูญภพชาติ”
โดยไม่มีเจ้ากรรมนายเวร
หรือ อำนาจเทพเจ้าใหญ่ยิ่งแค่ไหนหมั้นบันดาลบงการได้
พระอรหันต์ของพุทธจึงเป็นผู้**“อยู่เหนือโลก”**
ที่วนจบก็ได้ ไม่จบก็ได้ เยี่ยงนี้เอง

เราวิเคราะห์เจาะทั้งกว้าง ทั้งลึก มามากมาย
“พระโพธิสัตว์”เราก็ได้รู้ “อรูปพรหม”เราก็ได้รู้
“ฝัน”ต่างจาก“นิมิต”อย่างไร? เราก็ได้รู้
ภวังค์ หรือ หลับ หรือ ฌาน ต่างกันอย่างไร? เราก็ได้รู้
แม้แต่“นิโรธ”ก็ยังมีนิโรธตั้งหลายลักษณะ
และ ยังเรื่องอื่นๆแง่เชิงอื่นๆอีก ก็ได้วิเคราะห์ออกมาไกล
โดยเฉพาะ ที่สำคัญมากคือ เรื่อง **“วิภวตัณหา”**

ที่นี้วกกลับมาต่อเรื่องของ**“สติปัฏฐาน”**
เราเล่ากันมาถึงขั้นเพ่ง“ธรรมารมณ”
เมื่อเราเพ่ง“ธรรมารมณ”
เราก็เพ่งลงไปให้เห็นว่า มันคืออะไรในนั้นจริง
มันก็คือ ตัว“รู้สึก”นั่นเอง
ตัว“รู้สึก”ที่ซ่อนอยู่ใน“ความนึกคิด”
เมื่อ“ความนึกคิด”เป็น“รูป” ตัว“รู้สึก”ของ“รูป”นี้ ก็เป็น“นาม”

เพลงให้ได้ถึงความแท้จริง ให้เห็นแจ้งเข้าใจชัดทะลุ ดังนี้ เรียกว่า “วิปัสสนา”

คือ เพลงพิจารณาให้รู้ความแท้จริงจริงๆ ถึงต้นตอจริงๆว่า
ในโลกนี้ อะไรๆมันก็มีแต่“รูป” กับ“นาม”เท่านั้น
มันเกิดแล้วก็ “ไม่เที่ยงแท้” แปรเปลี่ยนไปไม่มีหยุดได้ วกวนอยู่นั่นเอง
เมื่อรู้แจ้งเห็นจริงแล้ว ก็จะไม่หลงใหลยึดติด เป็นขั้นสุดท้ายแน่นอน

เพราะ

มันเห็นความไม่แท้
เห็นความไร้ค่า
เห็นความสูญเปล่า
เห็นความเหน้อยเปล่า
เห็นความโง่มงายของตน
เห็นความเป็นวัฏสงสาร

เราจะหยุดยังไง?

จะระงับตรงไหน?

จะชี้เอาอะไร?

จะดูตอนใด

ของ“จิต”ชั้นละเอียดของเรา เราก็จะดูได้

และยอมกำหนดได้ ฝึกฝนจนจบได้

ถ้าใครจะ“วิปัสสนา” ก็ต้องใช้“สติปัฏฐาน ๔”

เป็นอาวุธ เป็นเครื่องมือ ฟาดฟันบุกเบิกลงไป จนรู้ความแท้จริง

พวกเพียรพยายาม**“มีสติ”**ให้ได้อยู่เสมอ

แล้วก็เพ่งพิจารณาในกาย เวทนา จิต ธรรม ให้ทะลุให้ได้

จนรู้“รูป” รู้“นาม” อันแท้จริง ได้ทะลุปรุโปร่ง

แล้วก็เพียรตัดขาดจากกิเลส ตัณหา อุปาทาน

เราก็จะบรรลุหลุดพ้นจากทุกข์ในภพนั้นๆได้แน่นอน

การหลุดพ้นด้วยการ**“วิปัสสนา”**

ในแบบ**ไม่นั่งหลับตา** หรือ **ไม่ใช้“ฌาน”ในภวังค์** เป็นบาทฐานนี้
เรียกว่าหลุดพ้นแบบ**“อุภาโตภาควิมุตติ”**

โดยได้**“ปัญญา”**มาที่ละเอียดที่ละน้อย ค่อยๆ**“ตัดทั้งคพทาน”**ไปเรื่อยๆ

จนกระทั่งถึง**“สมุจเฉตพทาน”** เราก็เป็น**พระอรหันต์**

เพราะ**ประหารกิเลสได้จริงดับสนิทเด็ดขาดเป็น“นิโรธอริยสัง”ครบอุภาโตภาควิมุตติ**

เมื่อเรานำหลัก**“สติปัฏฐาน ๔”** มาเพ่งพิจารณาปฏิบัติจน**“เป็น”**
และ เมื่อเพียรไปจนบรรลุถึงขั้น**“ดับ”**ได้**“วาง”**ได้ หลุดละเป็น**“วิมุตติ”**ได้จริง
ก็เรียกได้ว่า สำเร็จชนิดที่**มีทั้ง“ปัญญา”รู้ๆ**

มีทั้ง“เจโต”(จิต) ที่วิมุตติ กันจริงๆ

แบบพุทธ

ซึ่ง**ใช้“ปัญญา”**รู้เห็น**ความจริงนั้นๆ (อริยสัง)**

ตามที่เป็นไปตลอดสาย

คือ รู้เห็นว่า นี่ทุกข์ เป็นอย่างนี้ๆ นั้นสมุทัยของทุกข์ก็มีอาการอย่างนั้นๆ

และ นี่เองนิโรธ หรือวิมุตติ ที่หลุดพ้น ที่ดับได้สนิท ก็เห็น**“ผล”**อยู่ชัดๆ

เพราะปฏิบัติมาด้วย มรรคมีองค์ ๘ **ทำ“สัมมา”ได้**

ทั้งในขณะที่**“ดำรินึกคิด”(สังกัปปะ)**

ทั้งในขณะที่“พูดอยู่” (วาจา) ทั้งในขณะที่“กระทำอะไรๆอยู่”(กัมมันตะ)
ทั้งในขณะที่“ทำงานทำอาชีพใดๆอยู่”(อาชีวะ)ต่างล้วนเป็น“สัมมาสมาธิ”
ไม่ลึกลับ ไม่หลบหลีก ไม่กลบ ไม่เคลื่อน ไม่ใช้แค่กดข่ม
หรือ ไม่ใช่แค่ทำ“สมาธิ”ที่สะกดจิตไม่ให้มีนิรวรณ ๕ ข้ำของเก่งกาจ
ได้อยู่เพียงตอนนั่งหลับตาใน“ภาวังค์”เท่านั้นด้วย

แต่แม้ใน“ภาวังค์”ใด ๆ ก็ทำ“สัมมา”ทำ“นิโรธพุทธ”ได้

อย่างรู้เห็นแจ่มแจ้งแทงทะลุไม่เหลือ แม้แต่ค่างคา
ไม่เหลือแม้แต่กลางแครง ในจุดละเอียดสุดใด ๆ
เป็นการเพ่งพิจารณาเพียร“วิปัสสนา”ทั้งรู้ทั้งมี“ของจริง”ละเอียดครบ
แม้ความลึกซึ้งซับซ้อนแสนฉลาดของกิเลส
ก็ต้องรู้เห็น“ตัวจริง”(อัตตา) ของมัน
และประหารมันได้จน“สงบ”จริง (สมณะของพุทธ)
เพราะ“กิเลสดับ”จริง (นิโรธอริยสัง)
ทำสติปัญญาในขณะรู้ๆทุกสัมผัสผ่นอก-ใน ทุกอิริยาบถ และทุกกรรม
โดยลืมหัดใจไปลงๆเป็นอยู่ปกติธรรมดา
และ“ดับสนิท”(นิโรธ)อย่างผู้“ตื่นอยู่-รู้เห็น-เบิกบาน”

ทำความเข้าใจให้ดีๆว่า
การได้“วิมุตติ”ด้วยวิธีเพ่งพิจารณาหาความจริงจน“รู้แจ้งรู้จบ”
และทำให้เกิด“เป็น”วิมุตติ-“เป็น”นิโรธจนได้จริง
โดยอาศัย“วิปัสสนา”นี้ (แม้จะในตอนนั่งหลับตาอยู่กับ“ภาวังค์”ก็ตาม)
ล้วนคือ การบรรลุที่เรียกว่า มี“ปัญญาวิมุตติ”ทั้ง ๒ ลักษณะ
เช่น หากมี“เจโตวิมุตติ”เมื่อใด **ต้องมี“ปัญญา”รู้แจ้งใน“วิมุตติ”นั้นๆ**

อย่างนี้เรียกว่า“ปัญญาวิมุตติ”

เพราะมี“ญาณทัสสนะ”เห็นวิมุตติที่ได้ (วิมุตติญาณทัสสนะ)

แต่ การ“วิมุตติ”ที่หลุดพ้น หรือกิเลสดับลงได้

ก็ด้วยความรู้ความเข้าใจแจ้งๆ

ด้วยความเห็นจริงเชื่อจริงแท้จริง ด้วยอำนาจของ“การรู้”มีฤทธิ์หักกิเลสดับ

ครบทั้งเชิงชั้นของเหตุผล **ทั้ง**ตนเป็นได้ **ทั้ง**ลัทธิธรรมวิมุตตินั้นๆแล้วพอใจ

อย่างนี้ เรียกว่า“ปัญญาวิมุตติ” **เพราะกิเลสดับได้ด้วย“วิปัสสนาญาณ”**

สรุปเรียกสั้นๆก็ว่า

หนึ่ง...ปัญญารู้จักสภาพ“วิมุตติ”(กิเลสดับ) ของตน

อีกหนึ่ง...ตนเกิด“วิมุตติ”(กิเลสดับ)ได้

เพราะ**ฤทธิ์ของปัญญา** หรือ ด้วยวิธี“วิปัสสนาภาวนา”

สภาพที่มี“วิมุตติ”แท้ทั้ง ๒ สภาพคือ “เจโตวิมุตติ”กับ“ปัญญาวิมุตติ”ครบ

นี้เอง เรียกว่า **“อุภโตภาควิมุตติ”แท้ ๆ**

เพราะมี“เจโตวิมุตติ”

คือ **ดับกิเลสได้จริง**อย่างคนตื่นอยู่ปกติรู้พร้อมในทวาร ๖ ด้วย

ซึ่งเป็น**“สมณะพุทธ”** หรือ **“ความสงบของผู้รู้ผู้ตื่น”**

มิใช่“ความสงบในวังค์”เท่านั้น และไม่ใช่“สมณะฤๅษี”

เพราะมี“ปัญญาวิมุตติ”ทั้ง ๒ ลักษณะนั้นครบจริง ด้วย

“ปัญญา” จึงเป็นตัวสำคัญที่ร่วมประกอบไปด้วยทั้งหมด

เป็นการรู้แจ้งด้วยปัญญาของ**เหตุและผล**

รู้แจ้งด้วย**“ของจริง”**ที่เป็นหลักฐานว่า**“เป็นอยู่-ได้อยู่”**โชนโท

ในขณะที่มีสติสัมปชัญญะดีๆอยู่

เรียกว่า **ภาวะจิตตื่น - คนตื่นอยู่นั่นเอง**

จึงเรียกพระอรหันต์ที่สำเร็จอย่างนี้ว่า “สุขขวิปัสสกอรหันต์”
คืออรหันต์ผู้เห็นจริงรู้แจ้งๆ เต็มๆ อยู่ไหนที่ไหนก็มีความว่า “กิเลส **แห่ง** สนิท”
มีชีวิตปกติดีที่นอนอยู่รู้เห็นเป็นไปในอิริยาบถธรรมดาๆ ไม่ได้หลับตาคงหวังค์ใดๆ
หรือ

จะ“วิปัสสนา”เข้าไปเรื่อยๆ ใน“ฌานภาววังค์” จนแจ้งได้ละเอียดลอม
คือแม้ใน“ฌานภาววังค์”ก็ยังตั้ง“จิตตั้ง” ขึ้นมาได้
มีความสามารถทำได้ถึงขั้นนั้น

ดังที่ได้อธิบายละเอียด ใน**การสืมตาออกมาในฌาน** ให้ฟังผ่านมาแล้ว

ก็จะเป็นผู้ที่มี“ปัญญา”แจ่มแจ้งยิ่งขึ้นอีกเป็นหลายเท่า
เพราะแจ้งด้วย“จิตตั้ง”(ชาคริย) และดับกิเลสถูกตัวถูกตน
จิตมีสติสัมปชัญญะปัญญา

แถมปราศจากกิเลสนิวรณ์**อย่างรู้แจ้งทุกสภาพ**
และก็เรียกว่าได้“ปัญญาวิมุตติ” ได้“อุภโตภาควิมุตติ”

สำเร็จเป็น“สุขขวิปัสสกบุคคล” เช่นกัน

ทำความเข้าใจให้ดี

◉ ลึกซึ้งในพระอรหันต์ ◉

ผู้ได้ชื่อว่า “อรหันต์” นั้น

คือ ผู้มี**ปัญญา**รู้จัก“**ตัณหา**”ทั้ง ๓ อย่าง**แจ้งชัด**

และ เป็นผู้**ไม่เหลือ** **ตัวตน**ของ“**อาสวะ**”ทั้ง ๓ แล้ว

ซึ่ง“**อาสวะ**”ทั้ง ๓ นั้น ก็มี

๑. กามาสวะ ๒. ภวาสวะ ๓. **อวิชชาสวะ**

ใครดับสิ้นหมด ๓ อาสวะนี้จริง ก็ได้ตำแหน่ง“อรหันต์”

จะสังเกตได้ว่า ไม่ใช่จะต้องละ“วิภวสวะ”ให้ได้ด้วย
ที่จริงคำว่า“**วิภวสวะ**”นั้น กับคำว่า“**วิภวตัณหา**”นั้น
น่าจะทำได้ทำความเข้าใจให้ชัดๆ แม้แค่ในความหมายของมัน
เมื่อถึงขั้นปฏิบัติจะได้ไม่สับสน
จะได้แม่นยำแล้วจะ**รู้จบ-รู้ไม่จบ**ให้เกตุณถูกลำดับขั้น
ไม่เช่นนั้นจะไม่มีวันสูงสุด และไม่มี“**ความจบสนิท**”ที่เที่ยงแท้

สำหรับผู้เรียนปริยัติ เมื่อเรียนเรื่อง“ตัณหา”
ท่านว่ามี“**กามตัณหา**”หนึ่ง “**ภวตัณหา**”สอง และ“**วิภวตัณหา**”สาม
ส่วน“อาสวะ”ก็มี ๓ เช่นกัน“**กามาสวะ**”หนึ่ง “**ภวาสวะ**”สอง
และ“**อวิชชาสวะ**”สาม ซึ่ง**ไม่ใช่“วิภवासวะ”**
(ที่จริง ยังมีอีกอาสวะ ๑ คือ “**ทิฏฐาสวะ**”)
บางคนไม่รู้เรื่อง ก็เอาชื่อเอานามของ“**ตัณหา**”กับ“**อาสวะ**”

ไปอธิบายเทียบเคียงกันบ้าง
ว่าเหมือนกัน ว่าเป็นอันเดียวกันไปเลย
หรือไม่ก็เอาไปอธิบายสับตำแหน่ง
สับที่กันเสียวุ่นไปหมด

ดังนั้น จึงควรจะเข้าใจในเรื่อง“อาสวะ”กับ“ตัณหา”ให้ดีๆ
ตั้งใจฟัง และไตร่ตรองตามคำอธิบายต่อไปนี้ดีๆ **อย่าตกใจ!**
ทำความเข้าใจ-ความเข้าใจให้เป็น“**สัมมา**”กันจริงๆ ว่า
ใน**สภาวะแห่งความเป็นจริง**ของมนุษย์ปกติ ย่อมมี“**ตัณหา**”เป็นปกติ
คือ ย่อมยังมี“**ความต้องการ,ความมุ่งมาดมุ่งหมาย,ความประสงค์**”อยู่

หรือ ย่อมมี“อากังข”มี“อิจฉน”เป็นนิสัย เป็นนิสัยของแต่ละคนปกติ
ภาษาบาลีว่า ย่อมมี“อากังขาวจร”หรือมี“อิจฉนาวจร”เป็นธรรมชาติ
แม้จะเป็นพระอรหันต์ ก็ยังต้องมีเลย ถ้ายังไม่ตายเป็น“ปรีณิพพาน”

เพราะ

ปกติของมนุษย์ผู้เจริญและผู้ประเสริฐจริง ที่ชื่อว่า เป็น“อริยะ”นั้น
ย่อมเป็นคนที่มีประโยชน์ซึ่งมีคุณค่าต่อผู้อื่น ต่อมนุษยชาติทั้งหลาย (พหูชนหิตายะ)
เป็นการอนุเคราะห์โลก (โลกานุกัมปายะ) ทั่วๆตามปกติของพระอริยะแบบพุทธ
[ซึ่งไม่เหมือนแบบภยชาติที่หนีโลกหนีเข้าป่า เห็นแต่แก่ตัวเป็นเอก]
จึงต้องมี“ตัณหา”อยู่เป็นปกติธรรมดา แม้จะเป็น“พระอรหันต์”แล้ว
แต่“ตัณหา”ของพระอรหันต์เป็น“วิภวตัณหา”ที่ใช้งานอยู่เท่านั้น
เป็น“ตัณหา”ปราศจาก“อัตตา” คือ ไม่ใช่เพื่อตัวเพื่อตนอย่างบริสุทธิ์จริง
ถ้าจะเรียกโดยภาษาให้ดูดี ก็ต้องกล่าวว่า

พระอรหันต์เพียงต้องมี

“อากังขาวจร”หรือ“อิจฉนาวจร”อยู่กับชีวิตที่ยังเป็น ๆ (ไม่ตาย) อยู่

“ตัณหา”หรือ“อากังขาวจร”หรือ“อิจฉนาวจร” คือ อย่างไร?

คือ **อาการจริง ๆ** ของจิตสภาพหนึ่ง

ซึ่ง“เห็นแก่ตัว”ก็ได้ “ไม่เห็นแก่ตัว”ก็ได้

จึงเป็น“กิเลส”ก็ได้ ถ้าเห็นแก่ตัวอยู่

หรือ ไม่เป็น“กิเลส”ก็ได้ ถ้า“ไม่เห็นแก่ตัว”จริง

มีลักษณะเป็น“ความอยาก-ความปรารถนา-ความมุ่งมาดมุ่งหมาย”

หรือคือ ความอยากได้-ความต้องการ-ความประสงค์ ฯลฯ นี้แหละ

ซึ่งมี“ลักษณะที่เป็นอยู่” หรือเป็น“ความสามารถ”ที่เรียกว่า“วิสัย”

ในคนเป็นๆนั้น ต้องมี **“ลักษณะที่เป็นอยู่”** ในจิต

หรือ มี“วิสัย”ตาม“ความสามารถ”ของจิตที่เป็นประธานของชีวิต
เท่าที่ตนมี ตนได้สั่งสมมาของแต่ละคน

หรือ ต้องมี“อาการ” มี**“บทบาท”**ของใจ ที่เรียกว่า“นิสัย”ตาม“วิสัย”
“วิสัย”ที่ฝึกให้ดีสูงสุดได้เท่าใดๆ จนเป็น“นิสัย”

ผู้นั้นก็ต้องมีอันนั้น

นั่นคือ เมื่อยังไม่ตาย ยังไม่ถึงขั้นปรินิพพาน ก็ต้องยังมี**“นิสัย”**
และ “นิสัย”นี้เองคือ “อวจร”ของจิตผู้ที่ยังไม่ตายแบบ“ปรินิพพาน”
อวจร คือ ความยังเป็นยังไป ความยังอาศัยอยู่ ยังเกี่ยวข้อง ยังดำเนินไป
คือ ยังมี“คติ”มี“คติ” มีอาการที่เป็นที่ไปอยู่ ตามขอบเขต ตามวิสัย
อากังขะ หรือ อิจฉะ ก็คือ **อาการของจิตลักษณะเดียวกันกับ** ตัณหา
อากังขาวจร หรือ อิจฉาวจร จึงคือ อาการปรารถนา อาการอยาก ฯลฯ
ที่ยังมียังเป็น ยังดำเนินไปอยู่(**อวจร**) เมื่อประสงค์จะมีจะเป็นขึ้นมา

ดังนั้น **จึงอยู่ที่ว่า อยากอะไร? อยากเพื่อใคร?**

ถ้า**อยากในของต่ำ** ก็ต้องเลิกต้องฝึกให้ได้ เปลี่ยนไปอยากในของสูง
หรือ **อยากเพื่อตัวเอง บำเรอตัวเอง** ก็**หัดลด หัดเลิก**ให้ได้ให้**หมด**
ที่สุด ก็จะเหลือแต่...**อยาก หรือ ปรารถนา เพื่อผู้อื่น เพื่อคนทั้งหลาย**
แล้วก็**“ทำ”**หรือมี กายกรรม-วจีกรรม-มโนกรรม**อยู่เพื่อผู้อื่นจริง ๆ**
จนเป็น“วิสัย” และ ยังอยู่ในผู้นั้นๆเป็น“นิสัย”

ซึ่ง มีแต่, เป็นอยู่ก็แต่**“อยากดี-ปรารถนาดี-มุ่งมาดมุ่งหมายดี”**

สูงสุด หรือ ผู้ที่ฝึกตนกระทั่งมีนิสัยมีวิสัยประจำตนของตนดีสุดแล้ว

ก็จะ**“ไม่มี” หรือ “ไม่ทำ” หรือ “ทำไม่ถนัด-ทำไม่เป็น”**เลย

สำหรับ อากาโร“อยากที่ไม่ดี-ปรารถนาที่ไม่ดี-มุ่งมามุ่งหมายที่ไม่ดี” ฯลฯ

และ จะไม่“อยาก”ชนิดที่เอามาบำเรอตน แล้วหลงเป็นสุข(สุขัลลิกะ)
หรือ จะไม่“ปรารถนา” จะไม่“มุ่งมามุ่งหมาย” จะไม่“อยาก”

ชนิดที่ **เพียรด้วยความลำบาก แต่ยังไม่ไปเป็น“ตัวตน”(อัตตกิลมณฺเวยค)**

เพราะฉะนั้น อะไรที่เป็น“ตัณหา”หรือเป็น อากังขาจร-อิจฉาจร
ก็จะรีบ“ดับ”ตัดไปหมดทั้ง ๓ ตัณหากันไปทีเดียว **ยังไม่ได้**

โดยเฉพาะ

“ตัณหา ที่ ๓” คือ วิวาทตัณหา

แท้จริงแล้ว ในการปฏิบัตินั้น **ต้องมี“วิวาทตัณหา”ให้มากๆด้วยซ้ำ**

ชนิดที่ต้องใช้ “ตัณหาล่างตัณหา”ดังที่เคยอธิบายมาแล้ว

สภาวะ“วิวาทตัณหา”ของผู้มี“สัมมาญาณ”นั้น เทียบได้กับ**“อิทธิบาท ๔”**

เพราะ เราต้อง“อยาก”ดับ หรือหลุดพ้น หรือสูงขึ้นจาก“ภพต่ำ”
ขึ้นไปสู่“ภพอื่นภพใหม่” หรือ“ภพสูง”ให้ได้เสมอๆเป็นลำดับๆไป

เช่น เรามี กามตัณหา หรือ มี ภวตัณหา ในเรื่องอะไร

ซึ่งเป็น“ตัวการ”ที่เราต้อง**“รู้ถูกตัวเจ้าตัณหาตัวนั้นๆ”(ต้องพ้นสักกายทิฏฐิ)**

และ ต้องเป็น กามภพ หรือ ภวภพ ระดับต่ำระดับต้น

ที่เหมาะสมสำหรับฐานของตน อันพอสู้พohnในการฝึกอบรม

แม้จะยากลำบาก ก็ต้องมีควมยากลำบากนั้นเป็นฐานปฏิบัติของตน

ต้อง“ตั้งตนอยู่บนความลำบาก”(ทุกชายะ อุตตนาัง ปทพติ)

เท่าที่เราสามารถจะลำบาก และสู้ได้ดีที่สุด(มัชฌิมา ปฏิปทา)

ผู้ปฏิบัติจะไม่เอียงไปข้าง“อยู่ตามสบายๆ”(ยถาสุขัง วิหริติ)

ตามที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ใน“เทวทหสูตร” ข้อ ๑๕ (พระไตรปิฎก ๑๕)

แล้วเราก็จะต้อง

ออกจาก หรือ หลุดพ้นจาก “ภาพที่ยังไม่สูง” (วิภวภาพ)

ขึ้นสู่ “ภาพที่สูงขึ้นไปยิ่ง ๆ ขึ้น” (วิภวภาพ)

นั่นคือ เราต้องมีความปรารถนา-ความมุ่งมาดมุ่งหมาย มีความอยาก

“ความอยาก” เช่นนี้แหละ ที่เรียกว่าภาษาว่า **“วิภวตัณหา”**

ซึ่งเป็น **“ความอยากได้”** ภาพที่สูงขึ้นยิ่งขึ้น (วิภวตัณหา)

แต่เป็น **“ความไม่อยากได้”** ภาพต่ำอยู่นั้นๆ (วิภวตัณหา)

ตามความหมาย “สองสภาพ” ของคำว่า **“วิ”**

“ไม่อยากได้” นั้นก็ถูก แต่ก็มี **“อยากได้”** ที่พิเศษที่ตีจริง **แม้ที่สุด “ไม่เพื่อตัวเอง”**

ลักษณะอย่างนี้แหละที่เรียกว่า **“วิภวตัณหา”** เป็นตัณหา “อุตมการณ”

หรือ เป็น “ตัณหาพาสูง-พาเจริญ”

สูงสุดเป็น “ตัณหาอนุเคราะห์โลก” หรือ อิทธิบาท ๔ ของพระอรหันต์ทีเดียว

เรากลับจะต้องมี “วิภวตัณหา” ให้ดีให้มากให้แรงต่างหาก

เราต้องมีพลังของ **“ความปรารถนา-ความอยาก”** ที่จะทำตนให้สูงขึ้น

สู่ “ภาพหน้า-ภาพใหม่” [วิภวภาพ หรือ ปรภพ(ปรโลก) หรือ สัมปรายภพ]

ให้เป็นกำลังที่แรงที่มากที่ต่อเนื่องอย่าย่อหย่อนจึงจะได้ผลดี

นั่นคือ **ต้องมี “วิภวตัณหา”** เพื่อล้าง “กามตัณหา” ล้าง “ภวตัณหา” ก่อน

แล้วค่อยเรียนเพื่อล้างเพื่อ “ปล่อยวาง” ตัณหาระดับ “วิภวตัณหา” ในขั้นสุดท้ายหลัง

จึงต้องเรียนรู้กันให้ชัดๆว่า

“กามตัณหา” คืออย่างไร? “ภวตัณหา” คืออย่างไร?

และ การออกจาก “ภาพต่ำ” พวกนี้ (เนกขัมมะ) จะออกด้วยวิธีอย่างไร?

เมื่อปฏิบัติถูกทางและลดละ “กาม” ลดละ “อัตตา” (ที่คือภวตัณหา) ได้จริง

จนสิ้น “กามาสวะ” ล้น “ภवासวะ” และสิ้น “อวิชชาสวะ”

โดยเฉพาะ สิ้น“อวิชชาสวะ”

คือ มี“วิชา”ที่สามารถทำให้“**อาสวะ**”ทั้งหลายสิ้นได้จบจริง
ไม่ว่า จะเป็น “กามาสวะ-ภวาสวะ-ทิฏฐาสวะ” และ“อวิชชาสวะ”เอง
เพราะ **ความปลอดภัยจาก“อาสวะ”เป็นองค์ประกอบความเป็นพระอรหันต์**
ดังนั้น หากผู้ใดทำตนจนเป็น...

ผู้มีความสิ้นสุดของอาสวะ(*อาสวปริยาทาน*) นั่นๆครบในตน

ผู้มีอาสวะที่ถูกทำลายแล้ว (*ชินาสวะ*)

ผู้ถึงความดับของอาสวะ (*อาสวาน์ ขย*)

ผู้ไม่มีอาสวะ (*อนาสวะ*) ในเหตุในปัจจุบันนี้ๆ

ผู้มีญาณรู้แจ้งไม่มีพลาดในเรื่อง“อาสวะ”(*อาสวักขยญาณ*)

ผู้มีญาณหยั่งรู้ในธรรมเป็นที่สิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย
(*อาสวักขยญาณ*)

ผู้นั้นก็ได้ชื่อว่า **เป็นพระอรหันต์** แล้ว

เป็นผู้อยู่ใน“โลกใหม่”ที่เรียกว่า“โลกอุดร” หรือ“โลกุตรภพ”แล้ว
มันเป็น“ปรโลก”ที่ใหม่ ที่เป็นอื่นจากโลกลักษณะโลกีย์
ซึ่งเป็น“วิภวภพ” เป็น“ภพ”พิเศษที่ยังเป็นยังอยู่

ยังมีชีวิต

ยังมีภพพิเศษ (*วิภว*) เพื่อผู้อื่นต่อไปอยู่

ยังมีความสามารถ ความรู้ ความขยัน ความเป็นกุศล เต็มตัว

ยังมีค้นหาในระดับ“วิภวค้นหา”แน่ๆ

กล่าวคือ ตัณหาที่มีลักษณะ“กาม”มาเพื่อตนนั้น**ไม่มีแล้วจริง**

ที่มีลักษณะ“ภพ”หรือลักษณะ“อัตตา”มาเพื่อตนนั้น**ไม่มีแล้วแท้**

ไม่เป็น“ทฤษฎี”มาเพื่อตน หรือเป็นแต่“สัมมาทฤษฎี”

ไม่เป็น“อวิชา”มาเพื่อตน หรือเพื่อ“ภพ”ที่ต่ำลงไปอีกแล้ว

แต่พระอรหันต์นั้น จะมีญาณและมี“ฤทธิ์ทางใจ”(มโนเมยทธิ)

ซึ่งสามารถ“หลุดพ้น”หรือ“ปล่อยวาง”**วิภวภพ**นั้นๆ ที่ท่านยังอาศัยอยู่

เพื่อ“ผู้อื่น”(ไม่ใช่เพื่อตนอย่างสุดยอด) ได้แล้วจริง อย่างสิ้น

“อวิชาสังโยชน์”ด้วย

จึงชื่อว่า พระอรหันต์ที่“โพธิกิจ”หรือทำหน้าที่“โพธิสัตว์”

โดยอาศัย“**วิภวตัณหา**”อยู่จริง แต่**“อสวะ”**นั้น**ไม่มีแล้ว**

และ“อวิชา”ใน“ภพ”ต่างๆ ก็**ไม่มีแล้ว**

แม้“ตัณหา”ใน“วิภวภพ”ยิ่งๆขึ้น ก็**ปล่อยวาง“ภพ”**นั้น**เป็นแล้ว**

ซึ่งเป็น“ตัณหา”ที่มี**การสลัดคืน (ปฏินิสัคคะ)**ได้จริงด้วย

เพราะฉะนั้น พระอรหันต์ จะ“ดับ”ตัณหา หรือจะให้“เกิด”ตัณหา

ย่อมเป็น**อิสรเสรีภาพ**ส่วนตน ที่ท่านทำได้เป็น“ฤทธิ์ทางใจ”(มโนเมยทธิ,อิทธิวิธี)แน่แท้

และแม้จะเป็น“ตัณหา”ที่ไม่ใช่ตัณหาอย่างโลกีย์

หรือ อย่างเป็น“กาม”ที่มาบำเรอตนเป็น“ภพที่ต่ำลง”(ภวภพ)แล้วจริง

แม้กระนั้น**“วิภวตัณหา”**ของท่าน**ก็สามารถ“ดับสนิท”**

หรือ“วาง”ได้เด็ดขาดด้วย

และ มี“ญาณ”รู้ของจริงเห็นของจริงที่ทำให้**“อสวะ”**สิ้นแล้ว

ในตน (อาสวักขยญาณ)ด้วย

มี“วิชา”เกิดในจิตทดแทน“อวิชา”

หรือ มา“อวิชา”ตายด้วย“วิชา”

ดังนั้น “อวิชา”ใดที่ยังหลง“ผูก”หลง“ปลดยังไม่หลุดในวัฏสงสาร”ใด

ท่านก็มี“วิชา”ปลดปล่อย ตัดขาดได้แล้วใน“วิญญู”นั้นๆ(พ้น“*อวิชชาสังโยชน์*”)

เป็น“วิชา”แท้สุดยอด เมื่อได้เกิดได้รู้ความแท้ๆจริงๆนั่นเอง
คือ รู้ว่า โลก(*โลกียะ*)นี้ ไม่มีอะไรตั้งอยู่เที่ยงแท้
ไม่มีอะไรจริงแน่นอนอย่างไม่แปรปรวน
มีเหตุ จึงเกิดผล เป็นรูปและเป็นนาม
วากวนอยู่หมุนเวียนอยู่ทั้งสิ้น

ตราบไต่ไม่ตัดเหตุก็จะเกิดความหมุนอยู่ใน“ภพ”
หรือ อยู่ใน“วิญญู”นั้นๆ อยู่ตราบนั้น
จึงจะต้องรู้“ภพ”จบ“ชาติ”นั้นๆ แม้ในชั้น“วิภวภพ”
ก็ต้องสามารถดับ“ภพ”จบ“ชาติ”ได้ด้วย จึงจะชื่อว่า“พระอรหันต์”
หยุดตัวก่อตัวเกิด อันเป็น“สังขาร”
เพื่อจบ“วิญญูญาณ”ให้ถูกสภาวะ ถูกอาการ ถูกนาม ถูกรูป ได้จริงๆ

ก็คือ มี“**วิชา**” หรือมี“**ญาณ**”จริงๆ
นี่คือ **อภิญญา**สำคัญ
โดยเฉพาะ“*อาสวัทขยญาณ*”นั่นเอง
คือ **อภิญญา**ที่จะต้องเป็นจริง มีจริง อย่างรู้ๆเห็นๆของตน ให้ได้จริงๆ
แต่ที่จริง **อภิญญา**นั้น มีมากมายหลายอภิญญา

และมีทั้ง**อภิญญาแบบพุทธ**
ทั้ง**อภิญญาแบบไม่พานิปพาน** (*เดรัจฉานอภิญญา*)
ข้าพเจ้าจะไม่เล่าหมดทุกแบบ โดยเฉพาะ**แบบไม่พานิปพาน** หากอ่านที่อื่นได้
เป็น“อภิญญา”ที่เกิดโดยอาศัย ฌานจิต เช่นกัน
ซึ่งบางแบบไม่ใช่ วิปัสสนาญาณแบบพุทธ

ผู้สำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว

ไม่สามารถได้อภิญญาบางแบบก็ได้

แต่แม้ผู้ไม่ได้ **อภิญญา** เหล่านั้น

ทว่าผู้นั้นได้ **“วิปัสสนาญาณ”** ครบแบบพุทธ

ก็สามารถบรรลุอรหันต์ได้

ส่วนผู้ได้อภิญญาอื่นอันไม่ใช่ **“วิปัสสนาญาณ”**

แบบพุทธ

แม้จะมีปาฏิหาริย์ปานใด ก็ยังไม่อาจบรรลุอรหันต์ได้

“อภิญญา” นั้น มี ๖ ชนิด คือ

๑. อิทธิวิธี

๒. ทิพยโสต

๓. เจโตปริยญาณ

๔. ปุพเพนิวาสานุสติญาณ

๕. จุตูปปาตญาณ

๖. อาสวัภยญาณ

ผู้ปฏิบัติ วิปัสสนา แบบพุทธ จะเกิด “อภิญญา ๖” ครบแบบพุทธ

แบบพุทธ ก็จะเป็น “โลกุตรอภิญญา” เป็น “อนุสาสนีปาฏิหาริย์”

คือ อภิญญา ทั้ง ๖ นั้นล้วนเป็น **“ความรู้ชั้นสูง”** ที่นำพาสู่นิพพาน

แต่ถ้าเข้าใจไม่ถูก (*มิจฉาทิฎฐิ*) อภิญญานั้นก็จะเป็น “โลกียอภิญญา”

เป็น “อิทธิปาฏิหาริย์” และ อาเทศนาปาฏิหาริย์”

ซึ่งจะ **ไม่มี “อาสวัภยญาณ”**

เพราะ โลกียอภิญญานั้น **เก่งแต่ใจ กัดบ “อาสวะ” ไม่ได้**

จะมีได้แต่ “โลกียอภิญญา ๕ ชนิด” แบบเดรัจฉานวิชา เท่านั้น

อาจจะลดกิเลส-ตัดหนาทได้บ้าง แต่ไม่สมบูรณ์ถาวร เพราะดับ “อาสวะ” ไม่เป็น

“อภิญาญา”ก็คล้ายกับ“พุทธวิชา ๙” (ที่เรียนตามๆกันมามีแค่“วิชา ๘”) ในที่นี้ขอนับเอา“ฌาน” **ซึ่งจะต้องเป็น“ฌานแบบพุทธ”**เข้าในพุทธวิชาด้วย

- ๑. ฌาน(แบบพุทธ)
- ๒. วิปัสสนาญาณ
- ๓. มโณเมยิทธิญาณ
- ๔. อิทธิวิธญาณ
- ๕. ทิพย์โสตญาณ
- ๖. เจตปริยญาณ
- ๗. ปุพเพนิวาสานุสติญาณ
- ๘. จุตูปปาตญาณ
- ๙. อาสวักขยญาณ

ถ้าหากเข้าใจความหมายของ“พุทธวิชาทั้ง ๙” เหล่านี้ ไม่ถูกต้อง(มีจิตวิญญู) ทำนองเดียวกัน ถ้าเข้าใจความหมายของ“อภิญาญา ๖”ไม่ถูกต้อง ดังกล่าวผ่านมาแล้ว

“พุทธวิชา”ก็จะเหลือ ๘ จะคล้ายกันกับ“อภิญาญา”ที่เหลือแค่ ๕ คือ จะเป็น“โลกีย์วิชา ๘ ชนิด”แบบเดรัจฉานวิชาเท่านั้น **ซึ่งจะไม่มี“อัสวักขยญาณ”**เช่นกัน

และ ดับ“อัสวะ”ไม่เป็น ไม่ถูก ไม่ถึง แน่ๆ

“อภิญาญา”หมายถึง ความรู้ชั้นพิเศษ ความรู้ชั้นสูง หรือ ความชำนาญพิเศษ

“วิชา”ในที่นี้ ก็หมายถึง ความรู้ชนิดพิเศษ ที่พาเจริญประเสริฐแท้ ทั้งพาพ้นทุกข์อย่างดีพิเศษ ที่คนประเสริฐพึงพันจริง(พันทุกขอริยสัง) ทั้งพาไปเป็นคนมีบุญบารมี ที่เป็นบุญกุศลธรรม เป็นบารมีที่ได้โดยธรรม ทั้งพาไปเป็นคนมีคุณค่าสูงชั้นจริง มีประโยชน์แท้ต่อตนเองผู้อื่นได้มากยิ่งขึ้นๆ เพราะจะเจริญไปเป็นคนสร้างสรร-เสียสละ-เป็นสุข ที่เรียกว่า“อุปสมสุข”ตรงจริง ซึ่งเป็นคนมีสมรรถนะสูง และเต็มไปด้วยคุณธรรมหรือกุศลธรรมสูงส่งมากมาย เช่น ขยัน รู้เท่าทันโลก ช่วยสังคม ไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจ อดทน กตัญญู กล้าจน ไม่สะสม สันโดษ ประณีต ประหยัด ไม่ตระหนี่

ฉลาดหลักแหลม แคล่วคล่อง เป็นต้น **สารพัดดี**

สรุปก็คือ มีแต่พฤติกรรมที่ดี ตรงหลักที่ว่า

ไม่โลภ มีแต่ให้ แต่ขยันสร้างสรรค์ เสียสละอย่างไม่ฉ้อฉลปนเหล่า

ไม่โกรธ มีแต่อภัยใจดีมีเมตตาอย่างปรารถนาดีกับทุกคนแม้แต่ศัตรู

ไม่หลง มีแต่สติปัญญาวิชาแท้ตรงตามพุทธจริง

ดังนั้น อภิญญา ๖ ก็ดี วิชา ๙ ที่กล่าวนี้ ก็ดี

ล้วนเป็น“พุทธศาสตร์”ที่มีความหมายไปในทางขัดเกลากิเลส-ตัณหา-อุปาทาน ที่เป็น“สังขละ”ครบทั้ง“สมมุติ**สังขละ**” และทั้ง“ปรมาตถ**สังขละ**”สมบูรณ์

“**สมมุติสังขละ**”นั้นหมายถึง ความจริงที่รู้จักกันโดยทั่วไป แพร่หลายดาษดื่น,

ความจริงที่ยอมรับสืบเนื่องกันมา ทั้งจริงแท้-จริงเทียม ทั้งดี-ชั่ว-ไม่ดี-ไม่ชั่ว,

ความจริงที่รู้จักกันของปุถุชน หรืออย่างเก่งก็รู้จักกันแค่ขั้นกัลยาณชน

ไม่ถึงขั้นอารยชน

ส่วน“**ปรมาตถสังขละ**”หมายถึง ความจริงที่ลึกซึ้งถึงเนื้อแท้ชั้นสูง, ความจริงที่เป็นประโยชน์สูงสุด, ความจริงที่แท้จริงอย่างยิ่งขั้นอารยชน, ความจริงที่เป็นความรู้แจ้งเห็นจริงขั้นแยกกิเลสจากจิตได้ และฆ่ากิเลสได้ถูกต้อง, ความรู้แจ้งสภาวะจริงภายในจิต เจตสิก รูป(ที่ถึงขั้นรูปจิต, อรูปจิต)และนิพพาน

เมื่อมีวิชา(**แบบพุทธ**) ไม่ว่าจะ“ฌาน”ก็ดี “วิปัสสนาญาณ”ก็ดี

หรือ “มโนเมยทธิญาณ”ก็ดี “อิทธิวิธญาณ”ก็ดี “ทิพย์โสตญาณ”ก็ดี

“เจโตปริยญาณ” ฯลฯ อื่นๆจนครบ วิชา ๙ ก็ตาม

ทั้ง ๙ วิชา หรือ มีอภิญญา(**แบบพุทธ**) ทั้ง ๖ อภิญญา นั้นแหละ

วิชา หรือ อภิญญา ต่างๆเหล่านี้ ล้วนคือ **ความเจริญของคนที่ได้ผู้เป็น** ซึ่งมีประสิทธิภาพทำให้ลดโลภ-โกรธ-หลงถูก**ตัวตน(อัตตา)**ของมัน

ชนิดที่**ตัวเองมี**“ญาณ” (ปัญญา)หรือมี“วิชา”มี“อภิปัญญา”
ทั้ง ๙ ทั้ง ๖ นั้นๆ **ในตนเอง ของตัวเอง**

เป็นความวิเศษมหัศจรรย์แบบพุทธแท้ๆที่คนทำได้ยากยิ่ง

จะไม่ใช้การ**เนรมิต**ที่เข้าใจกันตื้นๆพาชื่อแบบเป็นความมหัศจรรย์ตามที่หลงกัน
เช่น บันดาลบันดาลได้ หายตัวได้ เทาะได้

ดาตพิยแบบคล้ายเอกซเรย์ แบบคล้ายโทรทัศน์อะไรเอี่ยงนั้น ฯลฯ เป็นต้น

นั้นไม่ใช่ พุทธวิชา หรือ อภิปัญญาแบบพุทธ

อย่างนั้นแหละคือ เดรัจฉานวิชา หรือ อภิปัญญาแบบเดรัจฉาน

ส่วนความเก่งของพุทธ หรือ ความวิเศษมหัศจรรย์ของพุทธ นั้น

คือ ความเก่ง ความวิเศษมหัศจรรย์ ที่ลตกลิส-ตถนา-อุปาทานได้จริง

เปลี่ยนกายกรรม-วิกรรม โดยเฉพาะเปลี่ยนมโนกรรม สู่“สัมมา”

กระทั่ง“จริงใจ” หรือ ใจเป็นจริง เมื่อสูงสุดจะเที่ยงแท้ ไม่แปรเป็นอื่น

เป็นต้น ว่า

มีวิชา ที่ ๑ ที่ชื่อว่า **“ฌาน”** ก็คือ

สามารถเรียนรู้อบรมฝึกฝน**เพ่งเพียรวิจัย**

จนมีการ**รู้จักชัด** ว่า

อะไรแท้ คือ “ของจริงตามจริงนั้นๆ”(จิตแท้-เสียงแท้ เป็นต้น)

อะไรแน่ คือ “กิเลส หรือตถนา หรืออุปาทาน”

ด้วยการเพ่งพินิจวิเคราะห์

กระทั่งแยกเอา“ตัวแท้ๆ”(อตต)

ของกิเลส หรือของตถนา หรือของอุปาทาน

ออกมาได้เฉพาะ

แล้ว“เผา” หรือทำลาย หรือ ฆ่า **เฉพาะกิเลส**นั้นๆได้จริงถูก“ตัวแท้ๆ”
ตั้งแต่กิเลสนั้นตัวใหญ่-หยาบ ลดลงเป็นขนาดกลาง

จนกระทั่งตัวเล็กตัวน้อย แม้รู้ลึะเอง หรือ หมักดอง-นอนเนื่อง

เช่น กาม-พยาบาท-ถีนมิทธะ-อุทธัจจกุกกุจจะ-วิจิกิจฉา เป็นต้น
ด้วย สมถภาวนา บ้าง วิปัสสนา บ้าง

สมถภาวนา คือ การทำให้เกิดสงบจนได้*ด้วยวิธีกตขัม ด้วย นานาสมาธิ*

วิปัสสนาภาวนา คือ การทำให้เกิดสงบได้ *เพราะปฏิบัติมรรค ๘ เป็นสัมมา*
ได้**“สัมมาสมาธิ”** จิตจึงบริสุทธิ์ขึ้นๆ

เป็น**“จิตแท้”**ที่*คล่องขึ้นมีประสิทธิภาพมากขึ้นๆ*

“สัมมาสมาธิ”ที่ได้จากการปฏิบัติ*“มรรคทั้ง ๗ องค์”* นั้น

กิเลส ยิ่ง **ดับ**

ยิ่ง **สงบ**

จิต ยิ่ง **เร็ว ยิ่งปัญญาดี ยิ่งรู้รอบ**

ยิ่ง **วิ่งได้แรงแหวไวคล่องตัว**

ยิ่ง**เป็น“ฌาน”แบบพุทธโดยเฉพาะ**

ในขณะที่มีชีวิตปกติลึมตาโพลงๆ มีอริยาบถทางกาย-วาจา-ใจ นี่แหละ

มีวิชาที่ ๒ ที่ชื่อว่า

“วิปัสสนาญาณ”หรือ“ขณิกญาณทัสสนะ” ก็คือ

สามารถเรียนรู้รอบรมตน ผีกฝนตน มีมรรค มีผล มีอธิปัญญา

จนมีการเข้าใจ การรู้เห็น การสัมผัสกับของจริง ที่เกิดที่เป็นนั้นๆพร้อมทุกด้าน

ด้วย“ความฉลาด”ที่ภาษาบาลีว่า“ปัญญา” หรือ“ญาณ” (ไม่ใช่คำว่า“เอก”)

ทั้ง เหตุผล (ยิ่งครบก็ยิ่งนับว่า ยิ่งดี)

ทั้ง หลักฐานข้อมูล (ยิ่งครบก็ยิ่งนับว่า ยิ่งดี)
ทั้ง ความรอบรู้ตามวิชาการ (ยิ่งครบก็ยิ่งนับว่า ยิ่งดี)
ทั้ง การเกิดจริงเป็นจริงในตน
ทั้ง ความถูกต้อง
ทั้ง ความเป็นประโยชน์ภายนอก
ทั้ง ความพ้นทุกข์ภายใน
ทั้ง การได้รู้อย่างลัมผัสรสของผลบรรลุนั้นๆ
ทั้ง รู้ ทั้ง เป็นเองจริงๆว่า *กิเลสยิ่งสงบ จิตยิ่งขยันคล่องเร็วแรง*

ในขณะที่มีชีวิตปกติลืมนตาโพลงๆ มีอิริยาบถทางกาย-วาจา-ใจ นี้แหละ

มีวิชา ที่ ๓ ที่ชื่อว่า **“มโนเมยทธิญาณ”** ก็คือ
สามารถเรียนรู้อบรมฝึกฝนตน จนเกิดจนเป็น
จนมี**“ผลสำเร็จทางใจ”**ในตนใน**ความวิเศษมหัศจรรย์นั้นๆ**
มโนเมยทธิ นั้นแปลว่า การทำได้สำเร็จในบทบาททางใจอย่างเก่งอย่างวิเศษ
และ ที่ทำนั้นทำอะไร? จึงจะ**ใช้วิชาของพุทธ** หรือ อะไร**ไม่ใช่ของพุทธ**
ที่ใช้ของพุทธ ก็คือ **นิรมิต (ตนเองนี่แหละ สร้างให้เกิดจนได้)**
“นิรมิต”นั้น ไม่ใช่ “เนรมิต”ที่เป็นการบันดาลบันดาลจากอำนาจลึกลับอื่น
นิรมิต หรือ นิमित คือ ทุกอย่างเกิดขึ้นด้วยการสร้าง,ทำ,ผลิต,ประกอบขึ้นมา
จากเหตุ, จากสภาวะที่มีอาการมีเครื่องหมายรู้ของจริงนั้นๆได้ (**นิมิตนาติ**)
ไม่ใช่เกิดขึ้นมาอย่างไม่รู้เค้า ไม่รู้ที่มาของเนื้อหา ไม่รู้เหตุที่เป็นสภาวะลัมผัสได้
และ ไม่ใช่เกิดขึ้นมาอย่างลึกลับ โดยอำนาจลึกลับที่จับไม่ได้ ไล่ไม่กระຈ้าง
แต่**เกิดขึ้นได้**โดยสร้าง หรือทำให้สำเร็จขึ้นมา**ด้วยตนเอง**
ตนเองสร้างเหตุ สะสมเหตุมานับชาติ จนเป็นผล (*วิปาก*)

เป็นสมบัติของตนที่สะสมมาตามจริงตามกรรมวิบากของตนๆ
กระทั่งมีความเก่งความสามารถทางจิตใจของตนที่เรียกว่า**ฤทธิ์** ว่า**อำนาจ**

เช่น

ตนจะ**ไม่ทำบาป**นั้นๆ ก็รู้แจ้งในบาปนั้นๆอย่างถูกต้องลึกซึ้งครบถ้วน
และฝึกตนจนจิตใจ**มีอำนาจมีแรงฤทธิ์** ไม่ตกเป็นทาสของบาปนั้นๆ
เพราะดับเหตุแห่งบาปนั้นๆในตนได้สนิทเด็ดขาด(*สัพพปาปัสสะ อกรรมัง*) นี้ ๑
อีกทั้ง

ตนจะ**ทำดีสร้างสรรค์กุศล** ก็รู้แจ้งในกุศลนั้นๆอย่างถูกต้องลึกซึ้งครบถ้วน
และฝึกตนจนจิตใจ**มีอำนาจแข็งแกร่งแรงฤทธิ์**ทำกุศลนั้นๆได้
จนดีจนถึงพร้อม จนเป็นที่ยอมรับ (*กุศลัสสุบลัมปทา*) นี้ ๒
อีกทั้ง

ตน**ฝึกทำจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาดจากกิเลส โลก-โกรธ-หลง** ได้
จนเป็น**อำนาจเป็นฤทธิ์แรงถาวรในชีวิตปกติ** (*สจิตตปรियोทปนัง*) นี้ ๓
ทั้ง ๓ อย่างของพระโอรสโอรสาภิเษกนี้ **เกิดขึ้นได้**

ด้วยการเรียนรู้อบรมไปพร้อมกับการฝึก**เลิกทำบาป**ให้ได้จนกระทั่งสนิทเด็ดขาด
ไปพร้อมกับฝึก**ทำดี** ให้ได้

จนกระทั่งถึงพร้อมครบเก่งกล้าสามารถมีฤทธิ์มีอำนาจ (*อิทธิ*)
และ ไปพร้อมกับฝึกตนด้วยองค์ ๘ ของอริยมรรค

เป็น“สัมมาสมาธิ” มี“สัมมาญาณ”

เสร็จเป็นที่สุด คือ **จิตก็ผ่องแผ้วจากกิเลส** มี“สัมมาวิมุตติ”
กรรม ๓ ทำอะไรก็ไม่สร้างบาป [*ไม่สร้างบาป*] มีได้หมายความว่า
ทำอะไรก็ **ดีสุดยอด**ไปทุกอย่าง จะไม่รู้อะไรก็ไม่ได้ จะบกพร่องอะไรก็ไม่ได้
และ พร้อมกับการทำอะไรอยู่ ก็สร้างกุศลให้**ถึงจริงตียิ่งขึ้น** ไปได้ด้วยกัน

จึงชื่อว่า **ถึงพร้อม(อุปสัมปทา) ครบสมบูรณ์**
ตามพระโอวาทปฎิโมกษ์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ด้วยการ“ทำใจ”ให้ซบกิลเลส,นำกิเลสออกไปให้หลุดพ้น
หรือ ปลดแอกทางจิต (อภินิหเรติ) นั้นเอง

ด้วยการ“ทำใจ”ให้มุ่งจิตน้อมลงไป
หรือ มีแนวโน้มไม่ให้เผยอขึ้นเป็นมานะเป็นอัตตา (อภินิหฺนฺนาเมติ) นั้นเอง
เพื่อ ทำให้เกิดขึ้น, สร้างให้ดีขึ้น, ผลิตให้ดีขึ้น

โดยตนสร้างอย่างยิ่ง สุดความพยายาม สุดดีวิเศษให้ได้ (อภินิมฺมินาย)

เป็นการทำที่ใจ สำเร็จทางใจ ซึ่งก็เกิดจากทางกาย-วาจาด้วย
หรือ เป็นการประกอบขึ้น ผลิตขึ้น จนเป็นสภาพเป็นรูปเป็นร่างได้ทางใจ
หรือ สร้างขึ้นมาได้สำเร็จทางใจอย่างน่าอัศจรรย์ (มโนเมย)

มีความเก่งจนสามารถประกอบขึ้นได้
เป็นสภาพที่รวมกันเข้าเป็นรูปเป็นร่าง (กาย) ซึ่งเป็นอีกรูปร่างหนึ่ง
พิเศษกว่ารูปร่างเดิม แต่ก็เกิดจากรูปร่างเดิมในรูปร่างเดิม

สำเร็จได้ด้วยความเก่งทางใจ จนครบรูปร่าง
มีอวัยวะหรือสิ่งส่วนต่างๆอันพึงมีครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นสิ่งย่อยส่วนละเอียดใดๆ
มีกำลังหรืออำนาจทางจิตเหนือสามัญ ไม่ว่าจะเป็นศรัทธา,วิริยะ,สติ,สมาธิ,ปัญญา
[โส อิมฺมทา กายา อญฺญํ กายํ อภินิมฺมินาติ

รูปิ มโนเมยํ สพฺพทฺศปจฺจํ อหิเนหฺนฺทริยํ]

ในขณะที่มีชีวิตปกติล้มตาไหลงๆ มีอริยาบถทางกาย-วาจา-ใจ นี้แหละ

มีวิชาที่ ๔ ที่ชื่อว่า **“อิทธิวิธญาณ”** ก็คือ
สามารถเรียนรู้ฝึกฝนตน จนเกิดจนเป็น“ปาฏิหาริย์”

แต่ต้องหมายถึง“**อนุสาสนีปาฏิหาริย์**” จึงจะเข้าเป้าพุทธวิชา
คือ ปฏิบัติตามคำสอนจนเกิด“ผล”อันแปลกประหลาดสูงส่งกว่าโลกียผล
เป็น“โลกุตระ”ที่เป็น“โลกใหม่” โลกที่ทวนกระแสกับโลกีย์แท้ๆ
ซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้เลย แต่ก็เป็นไปได้อย่างมหัศจรรย์
มีอำนาจฤทธิ์แรงสามารถเปลี่ยนแปลงอะไรต่ออะไรได้อย่างน่าทึ่ง
เปลี่ยนแปลงตัวเองทางกาย-วาจา-**โดยเฉพาะอย่างยิ่งทาง“ใจ”**
กลายเป็นคน“โลกใหม่”หรือ“โลกอื่น”ที่อยู่ใ้ในโลกนี้”ได้อย่างดีอย่างเก่ง
เป็นต้นว่า

แม้จะมี“คนโลกใหม่”นี้เพียงหนึ่งคน ก็สามารถสร้างพัฒนาให้มีให้มากขึ้นได้
หรือ จะมีความหลากหลาย ก็สามารถทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกันได้
อะไรควรทำให้หายไปจากภพก็ทำได้ อะไรควรทำให้มีขึ้นก็ทำขึ้นจนเย็นหยด
แม้จะมีสารพัดอุปสรรคหนักหนาก็สามารถผ่านไปได้อย่างราบรื่นในทิว้าง
สามารถพลิกโลกพลิกสังคมิให้กลับตาลปัตรได้อย่างปาฏิหาริย์
ราวกับดำดินได้เหมือนดำน้ำ เดินบนน้ำได้เหมือนเดินบนดิน
มหัศจรรย์ยิ่ง ทั้งๆที่ดำเนินชีวิตไปอย่างตื่นตาดินนี้แหละ
แต่สูงส่งเลิศลวยราวกับนกบินไปในท้องฟ้า

หรือ สามารถเอื้อมถึงความสูงส่ง สามารถแตะจนถึงชั้น“ชัด”ผู้ยิ่งใหญ่ได้
ราวกับอาจเอื้อมลูบลำพระจันทร์พระอาทิตย์
ซึ่งมีฤทธิ์มีอำนาจมากด้วยฝ่ามือได้

และหรือสามารถทำงานเป็นกลุ่ม (กาย) อย่างมีอิทธิพล(วส)

แผ่ไปตลอดได้ถึงทั่วแดนโลกภูมิสูงสุด

ราวกับใช้อำนาจทางกายไปตลอดพรหมโลกก็ได้ เปรียบปานฉะนั้น

ในขณะที่มีชีวิตปกติลืมตาโพล่ง ก็มีอิริยาบถทางกาย-วาจา-ใจ นี้แหละ

มีวิชาที่ ๕ ที่ชื่อว่า **“ทิพยโสตญาณ”** ก็คือ

สามารถเรียนรู้ฝึกฝนจนเกิดญาณรู้พิเศษยิ่งกว่าธรรมดา
ที่เรียกว่า **“เสียงทิพย์”** กับ **“เสียงธรรมดาที่มนุษย์ฟังรู้กัน”**
กล่าวคือ นอกจากจะรู้ตามธรรมดาสามัญที่คนทั่วไปรู้กันได้

เรียกว่า รู้“เสียง ๑” หรือ **“เสียงมนุษย์”**

แล้วยังสามารถรู้ลึกซึ้ง หรือ รู้พิเศษเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้นสภาพนั้น
ได้ยิ่งกว่าธรรมดาๆทั่วไปอีก ตาม“ญาณ”ที่มีภูมิวิเศษจริงนั้นๆ

เรียกว่า รู้“เสียง ๒” หรือ **“เสียงทิพย์”**

เปรียบเหมือนคนที่เดินอยู่ไกลๆได้ยินเสียงอะไร แต่ไม่เห็นสิ่งนั้น
คนธรรมดาๆก็อาจจะได้ยินเสียงสิ่งนั้น แต่ไม่มีภูมิรู้ว่าเสียงอะไร

ส่วนผู้มี“ทิพยโสตญาณ”จะสามารถรู้พิเศษ

“เกินกว่าที่มีผู้รู้อยู่แล้วนั้นไปอีก” (โส ทิพพาย โสทธาตุยา อตติกนต-
มานุสสิกาย อุโฆ สหเท สุธนาติ ทิพเพ จ มานุเส เย ทูเร สนตฺติเก จ)

เช่น เสียงเท่าที่คนธรรมดาสามัญรู้นี้แหละ

แต่ผู้มี“ทิพยโสตญาณ”จะ**รู้พิเศษมากไปกว่านั้นได้อีก**ว่า เป็นเสียงกลอง
หรือ เป็นเสียงตะโพน ซึ่งแยกได้ว่าแตกต่างจากเสียงกลอง

หรือ เป็นเสียงสังข์ ซึ่งก็แยกได้ว่าแตกต่างจากเสียงกลอง-ตะโพน

หรือ เป็นเสียงบันฑฑาะว์ ซึ่งก็ต่างไปจากเสียงกลอง-สังข์ ฯลฯ

หรือ เป็นเสียงเปิงมาง ซึ่งก็ต่างไปจากเสียงอื่นๆ ดังนี้

ที่นี้ชั้น“ธรรมาธิษฐาน”

ผู้มี“ทิพยโสตญาณ” ก็คือ ผู้มีญาณพิเศษ

สามารถ**รู้“เสียงทิพย์”ซึ่งพิเศษกว่าการรู้แต่ภาษาแต่เสียง**

เป็นต้นว่า น้ำเสียงอย่างนี้ คำพูดแบบนี้ คนธรรมดาก็รู้เท่านี้

แต่ผู้มี“ทิพยโสตญาณ”จะ**รู้อย่างไร**ว่า มีกิเลสหรือไม่? อย่างไร?
หรือ กิริยาอย่างนี้ๆ คนธรรมดาสามัญก็รู้จักเห็นกันเท่านี้
แต่ผู้มี“ทิพยโสตญาณ”จะ**รู้อย่างไร**ว่า มีกิเลสหรือไม่? อย่างไร?
หรือ สัมผัสอื่นๆก็ตาม คนธรรมดาก็รู้จักแค่“เวทนา”สามัญเท่านั้น
แต่ผู้มี“ทิพยโสตญาณ”จะ**รู้อย่างไร**ว่า มี“ตัณหา”อะไร?
ในขณะที่มีชีวิตปกติล้มตาไหลงๆ มีอริยาบถทางกาย-วาจา-ใจ นี่แหละ

มีวิชาที่ ๖ ที่ชื่อว่า “**เจโตปริยญาณ**” ก็คือ

สามารถเรียนรู้อะไรที่ตน จนเกิดญาณพิเศษ

ที่ถึงขั้นรู้อะไรของ“จิต” เห็นความแตกต่างของ“จิตในจิต”

ซึ่งเป็น“จิต”ที่ชื่อว่า“สัตว์อื่น-บุคคลอื่น” (ปรสตุตถานํ ปรปุคฺคฺลานํ)

ที่เป็น“อย่างอื่น”(ปร) จากที่เราเคยรู้เคยเข้าใจ

เช่น หยั่งรู้“จิตที่เป็นสัตว์นรก-จิตที่เป็นเทวดา”ได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

ต่างจากที่เคยรอบรู้อยู่แต่เดิม (ปริจฺจ ปชานาติ)

หยั่งรู้“จิตที่เป็นอริยบุคคล”ว่า ต่างจาก หรือ เป็น“อย่างอื่น”(ปร)

จาก“จิตของบุคคลที่หนาไปด้วยกิเลสตามปกติ” เป็นต้น

[โส ปรสตุตถานํ ปรปุคฺคฺลานํ เจตฺสา เจโต ปริจฺจ ปชานาติ]

โดยเฉพาะ หยั่งรู้“จิตต่างๆของตนเอง”อย่างสัมมาอริยมรรค-อริยผล

เช่นว่า จิตมีราคะ ก็รู้ว่า จิตมีราคะ (สฺวราคะ)

จิตไม่มีราคะ ก็รู้ว่า จิตไม่มีราคะ (วิสฺวราคะ)

มีราคะมากหรือน้อย ต่างกันอย่างไร ก็รู้ได้

จิตมีโทสะ ก็รู้ว่า จิตมีโทสะ (สฺโทสะ)

จิตไม่มีโทษะ ก็รู้ว่า จิตไม่มีโทษะ (วิตโทษ)
มีโทษะมากหรือน้อย ต่างกันอย่างไร ก็รู้ได้
จิตมีโทษะ ก็รู้ว่า จิตมีโทษะ (สโมห)
จิตไม่มีโทษะ ก็รู้ว่า จิตไม่มีโทษะ (วิตโมห)
มีโทษะมากหรือน้อย ต่างกันอย่างไร ก็รู้ได้
จัดการกับกิเลสในจิตได้บ้างแล้ว แต่ก็ยังหนักยังหนาอยู่ก็รู้ (สขิตต)
จัดการกับกิเลสในจิตได้บ้างแล้ว แต่ก็ยังยุ่งยากใจอยู่ก็รู้ (วิกขิตต)
รู้ว่าจัดการกับกิเลสในจิตได้ดีขึ้น
ดำเนินไปด้วยดีสูงขึ้นอีกได้ (มหคคต)
หรือว่าจัดการกับกิเลสในจิตไม่ดีขึ้น
ดำเนินไปไม่ได้ดี ไม่สูงขึ้นก็รู้ (อมหคคต)
จิตดีขึ้นมากแล้ว แต่ก็รู้ว่าจิตนี้ยังไม่ถึงที่สุด (สอุตตร)
จิตดีเยี่ยมเป็นที่สุดแล้ว ก็รู้ว่าจิตดีกว่านี้ไม่มีอีก (อนุตตร)
เพราะ จิตของเราได้ฝึกฝนจนตั้งมั่นด้วย“สัมมาสมาธิ”แล้ว (สมาทิต)
หรือ จิตของเรายังไม่สมบูรณ์ด้วย“สัมมาสมาธิ”ก็รู้ชัดมันใจ (อสมาทิต)
และเพราะ จิตของเราหลุดพ้นวิเศษสุดแล้วได้จริง (วิมุตต)
หรือ จิตของเรายังไม่หลุดพ้นสมบูรณ์สุดก็รู้ชัดแน่แล้ว (อวิมุตต)
ก็เห็นแจ่มรอบถ้วนในเรื่องของ“จิตในจิต”ตนครบจบได้

เปรียบเทียบเหมือนหญิงสาวชายหนุ่มที่รักความสวยสะอาดของใบหน้า
เมื่อส่องกระจกเงา หรือส่องดูหน้าตนในน้ำใส
หน้ามีไฟก็จะพึงรู้ว่าหน้ามีไฟ หรือหน้าไม่มีไฟก็จะพึงรู้ว่าหน้าไม่มีไฟ
ฉันใด ผู้มี“เจตปริยญาณ” ก็พึงรู้ว่า จิตมีกิเลสหรือไม่มีกิเลส ฉะนั้น
ในขณะที่มีชีวิตปกติลืมนตาโพลาง รมอิริยาบถทางกาย-วาจา-ใจ นี้แหละ

มีวิชาที่ ๗ ที่ชื่อว่า **“บุพเพนิวาสานุสสติญาณ”** ก็คือ
สามารถเรียนรู้ฝึกฝนตน จนมีญาณปัญญาระลึกย้อนอดีต
รู้อะไรต่างๆในอดีตที่เคยเป็นมาได้หลายอย่างต่างประการ (อนเนกวิหิต)
เช่น ระลึกถึงอดีตได้หลายชาติมากมาย
และแต่ละชาติก็จะรู้อะไรต่ออะไรต่างๆได้ดีขึ้น
แต่ก่อนยังไม่ได้ศึกษาอบรมฝึกฝน ก็ไม่เคยมีปัญญารู้แจ้งอย่างนี้

เป็นต้นว่า

สภาวะของเราที่เป็นอยู่ในคราครั้งโน้น เป็นอย่างนั้นอย่างนี้
โดยเฉพาะ สภาวะจิต-เจตสิก ที่เกิดอยู่ในชาตินั้น ๆ
จิตของเรา ชื่อว่า ผีเปรต หรือ ผีนริยะ (เอวณานิโม)
ซึ่งเป็นผีในตระกูล“โลกโคตร”แท้ๆ (เอวโคตโต)
เป็นพวกสัตว์นรกที่ยังหยาบ ชั้นต่ำอย่างนี้เอง (เอวว์ณโณ)
อาศัยกามรส-กามารมณ์เป็นอาหาร (เอวมหาโร) อยู่อย่างไรก็รู้
หรือ หลงเสวยเป็นสุขเป็นทุกข์อย่างไรๆ ก็เข้าใจแจ้งขึ้น
หลงอยู่นานเท่าใด เสพติดอยู่ที่ภพที่ชาติ ก็หยั่งรู้

ตายจากชาตินั้นๆแล้วไปเกิดในภพใหม่อีกอย่างไร?
ชื่ออะไร? โคตรอะไร? วรรณะอะไร? มีอะไรเป็นอาหาร?
เสวยสุขหรือทุกข์อย่างไร? มีกำหนดอายุเพียงเท่านั้นเท่านั้น
ก็สามารถรู้ได้ เปรียบเหมือน คนเกิด ๆ ตาย ๆ ค่อยย้ายบ้าน
วน ๆ เวียน ๆ ออกจากบ้านตนไปสู่อื่น
แล้วจากบ้านนั้นก็ออกไปบ้านอื่นอีก
จากบ้านนั้นก็กลับมาบ้านของตนดังเดิม วนเวียนๆไม่รู้จบสิ้น

และยังรู้ละเอียดไปได้ดีกว่า
เราไปบ้านนั้นบ้านนี้ เราได้ยืนอย่างนั้น ได้นั่งอย่างนั้น
หรือได้พูดอย่างนั้น ได้นั่งอย่างนี้ อะไรต่างๆ
นี่พูดเป็นปกติคลาธิษฐาน ก็เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย
แต่เมื่อเป็นธรรมาธิษฐานขั้นปรมาตถัสจจะ ก็ลึกซึ้งขึ้น
แม้จะเรียกชื่อ-โคตร-วรรณะ-อาหาร-อายุ ฯลฯ
หรือจะเปรียบเหมือนจากบ้านตนไปสู่อื่น ฯลฯ
ว่ายืน ว่านั่ง อะไรต่างๆนั้น
ก็ล้วนเป็นเรื่องของจิต-เจตสิก ของกิเลส-ตัณหา-อุปาทาน
ว่าเป็นอยู่อย่างไร? มีลักษณะอาการทำทางอย่างไร?
ในอดีตที่เคยผ่านมา เราก็เป็นอย่างนั้นด้วย“ความไม่รู้”(อวิชชา)
เราก็สามารถย้อนระลึกดูความเคยมีเคยเป็นมาแต่ก่อนได้
และมาถึงบัดนี้ เราก็จะมีของจริงที่เคยมีเคยเป็นจริงให้เราได้เปรียบเทียบ
ในขณะที่มีชีวิตปกติสมมติโลก ๗ มีอิริยาบถทางกาย-วาจา-ใจ นี้แหละ

มีวิชาที่ ๘ ที่ชื่อว่า “**จตุปปาตญาณ**” ก็คือ
สามารถเรียนรู้ฝึกฝนตน จนเกิดญาณรู้พิเศษลึกซึ้ง
รู้แจ้งในการเลื่อนจากภพหนึ่ง ไปเกิดในอีกภพหนึ่งของ“จิต”
เป็นการเปลี่ยนภพเปลี่ยนภูมิของสัตว์จริง (สตฺตานํ จตุปปาตญาณาย)
รู้ชัดในการเกิด-การตายที่สำคัญยิ่งใหญ่มากว่าการเกิด-การตายสามัญ
แม้แต่ตายจากภพนั้นแล้ว ไปเกิดในภพใหม่จะดีขึ้นหรือเลวลงอย่างไร
ก็รู้ได้กระจะกระจ่างขึ้น
ชนิดเห็นของจริงเห็นความเคยเกิดเคยตายเคยเปลี่ยนภพ

ไม่ใช่แค่รู้ แค่นึกคิด แค่คาดคะเน แต่รู้สภาพที่เกิดจริง-ตายจริงของตนจริง

รู้ชัดซึ่งหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมว่า
สัตว์เหล่านี้ (ก็คนนั่นแหละ) ประกอบด้วยกายทุจริต วาจทุจริต มโนทุจริต
ติเตียนพระอริยเจ้า เป็นมิฉชาติปฏิญญา ยึดถือการกระทำด้วยอำนาจมิฉชาติปฏิญญา
เมื่อตายทางชีวิตร่างกายแตกทำลายไปแล้ว
ย่อมไปเกิดในภพต่ำแน่ นั่นเป็นสภาพอย่างไร
จะมีญาณที่เป็น“จตุปปาตญาณ”รู้แจ้งชัดได้

ส่วนสัตว์เหล่านี้ (คน) ประกอบด้วยกายสุจริต วาสุจริต มโนสุจริต
ไม่ติเตียนพระอริยเจ้า เป็นสัมมาปฏิญญา ยึดถือการกระทำด้วยอำนาจสัมมาปฏิญญา
เมื่อตายทางชีวิตร่างกายแตกทำลายไปแล้ว
ย่อมไปเกิดในภพสูงขึ้น นั่นเป็นสภาพอย่างไร
ก็จะรู้แจ้งชัดได้อย่างลึกซึ้งเพราะมี“ญาณ”อื่นอีกที่ช่วยด้วย

ญาณที่สามารถรู้เห็นนั้นเห็นได้ เปรียบเหมือน
คนที่มีตาดียืนอยู่บนปราสาทที่ตั้งอยู่ ณ ทาง ๓ แพร่งท่ามกลางพระนคร
จะพึงเห็นหมู่ชนกำลังเดินเข้าสู่เรือนนั้นเรือนนี้
หรือ กำลังออกจากเรือนนั้นเรือนนี้
หรือ กำลังสัญจรเป็นแถวอยู่ในถนนบ้าง
นั่งอยู่ที่ทาง ๓ แพร่งท่ามกลางพระนครบ้าง

ความหมายก็คือ **สามารถรู้แจ้งเห็นจริงชัดแท้**
ในสัตวโลกที่ประกอบกรรมทุจริต หรือ สุจริตกันจริง ๆ นั้น
แน่ใจได้เลยว่า การเลื่อนภพภูมิต่อไปจะลงนรกขึ้นสวรรค์กันไหน
เพราะมีวิชาที่รู้จักกิเลส มีวิชาที่เป็นฤทธิ์ฆ่ากิเลส

และรู้จักการเกิดการตายของความเป็นสัตว์แท้ รู้ภาพรู้ภูมิของสัตว์ได้
โดยเฉพาะ มั่นรู้ของตัวเอง มีวิชาจริงในตนเองมาก่อน
จึงสามารถรู้สัตว์อื่นได้ด้วยกรรม ด้วยเหตุปัจจัย ด้วยการคบคั่นกัน
เป็น “ดาทิพย์” ที่แท้จริง **ไม่ใช่ชนิดเดรัจฉานวิชาแล้ว**
ในขณะที่มีชีวิตปกติสมตาโพลงๆ มีอริยาบถทางกาย-วาจา-ใจนี้แหละ

มีวิชาที่ ๙ ที่ชื่อว่า **“อัสวัชยญาณ”** ก็คือ
สามารถเรียนรู้ฝึกฝนตน จนเกิดญาณพิเศษสุดยอด
ที่มีเฉพาะในศาสนาพุทธ ที่เป็นสัมมาทิฏฐิมาตลอดสาย
จึงจะรู้ชัดตามที่มีที่เป็นจริง ว่า อย่างนี้ๆ ทุกข์ อย่างนี้ๆ ทุกขสมุทัย
อย่างนี้ๆ นิโรธ อย่างนี้ๆ ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (มรรคมีองค์ ๘)
อย่างนี้ๆ อสวะ อย่างนี้ๆ อสวสมุทัย
อย่างนี้ๆ อสวนิโรธ อย่างนี้ๆ อสวนิโรธคามินีปฏิปทา

เมื่อผู้ใดรู้แจ้งเห็นจริง และปฏิบัติอริยสังข์ ๘ มาถูกต้อง
โดยเฉพาะ ปฏิบัติตามหลัก “สัมมาอริยมรรค มีองค์ ๘”
ได้ละเอียดลออลึกซึ้ง ซึ่งซับซ้อน วิจิตร เยี่ยมยอด
ก็ย่อมมีจิตหลุดพ้นแม้จากกามาสวะ จากภวาสวะ จากอวิชชาสวะ
เมื่อจิตหลุดพ้นแล้ว ก็มี**ญาณ** รู้ตนจริงๆ ว่า
เราหลุดพ้นแล้ว รู้ชัดว่าชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว
กิจควรทำ ทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อ **“ความเป็นอย่างนี้”**
กล่าวคือ “กิเลสนี้จะเกิดมาก่อทุกข์ใหม่อีก แล้วก็ต้องมาฆ่ากันใหม่อีก” นั้น

มิได้มีอีกแล้ว

จบแล้วจบเลย สิ้นสุดการเวียนวน

สำหรับเรื่องของ“กิเลส”ตัวนั้นๆโดยตรงในจิตวิญญาณของผู้นั้น
จะสิ้นรากถอนโคนกันจริงๆ **ไม่มี“การเกิดจริง”อีกได้**

ส่วนความเวียนวนของ“สมมุติสัจจะ”นั้น

ผู้มีปัญญาถึงขั้น“ปฏินิสัคคะ”ก็จะรู้แจ้งเข้าใจได้เอง

เปรียบเหมือนสระน้ำบนยอดเขาใสสะอาด ไม่ขุ่นมัว
บุรุษผู้มีตาดียืนอยู่บนขอบสระน้ำนั้น

จะพึงเห็นหอยโข่ง และหอยกาบต่างๆบ้าง ก้อนกรวดและก้อนหินบ้าง

ฝูงปลาบ้าง กำลังว่ายอยู่บ้าง หยุดอยู่บ้าง ในสระน้ำ ฉันท

ผู้มี“อัสวัชชญาณ”ย่อมรู้ชัดตามความเป็นความมีจริง ว่า

อย่างนี้ๆทุกข์ อย่างนี้ๆทุกขสมุทัย อย่างนี้ๆทุกขนิโรธ

อย่างนี้ๆทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา และอย่างนี้ๆอาสวะ

อย่างนี้ๆอาสวสมุทัย อย่างนี้ๆอาสวนิโรธ

อย่างนี้ๆอาสวนิโรธคามินีปฏิปทา (สัมมาอริยมรรค มีองค์ ๘)

เมื่อผู้ใดรู้แจ้งเห็นจริง และ**ปฏิบัติ อริยสัจ ๔ มาถูกต้อง**

ย่อมหลุดพ้นจาก**กามาสวะ** จาก**ภวาสวะ** จาก**อวิชชาสวะ**

และ ต้องมี**ญาณ**รู้ชัดของตนจริงๆว่า หลุดพ้นแล้ว ชาติสิ้นแล้ว จบกิจแล้ว

คือ **“อัสวัชชญาณ”**นี้เอง เป็น“วิชา ที่ ๔”ของพระอรหันต์

ในขณะที่มีชีวิตปกติล้มตาไหลลง ๗มีอริยาบถทางกาย-วาจา-ใจ นี้แหละ

วิชาทั้ง ๔ ที่อธิบายแทรกไว้ในที่นี้

จะทั้งได้รู้ ได้เข้าใจชัดขึ้น มากอย่าง มากนัย

โดยเฉพาะ ที่สุดแห่งความเป็นผู้หลุดพ้นทุกขอริยสัจ นั้น

คือ บรรลุขั้น“อัสวัชชญาณ” ซึ่งเป็น**“ญาณ”ที่มีในพุทธเท่านั้น**

ศาสนาอื่นใด ไม่มี“ญาณ”นี้

ดังนั้น แม่ลิ้น“อาสวะ”ได้ชื่อว่า พระอรหันต์แล้ว

ก็ไม่ใช่ว่า จะเป็นคน“หมดความปรารถนาดี”ไปด้วยทันที

หรือ หมด“วิภวตัณหา”แบบเถรตรงพาชื่อ

ความเป็น“พุทธ” กับ ความเป็น“เด็ยรถีย์,ฤาษี”

แตกต่างกันชัดเจนที่สุด ก็ตรงนี้

กล่าวคือ **ผู้บรรลุธรรมของ“พุทธ”**นั้น

ยังบรรลุ ยังมีภูมิสูงชันๆ ก็ยังขยันยังแข็งขันในการทำงาน (วิริยารัมภ)

ยังสร้างสรรค์ยิ่งเสียสละแรงงานความรอบรู้ช่วยสังคมช่วยโลก (โลกานุกัมปา)

ยังมีความชวนชวยกระตือรือร้นช่วยเหลือ,มีการยุ่งกับงาน (เวยยาวัจจะ)

ยังมีประสิทธิภาพ มีอิทธิพลมีความร่าเริงยินดีในการทำงาน (อิทธิบาท ๔)

ยังมีความมุ่งมาดปรารถนา,มีความต้องการ,มีความอยากได้ (อากังขา,อิจฉา)

หรือ “วิภวตัณหา”ยังสูงส่งวิเศษ-บริสุทธิ์-แรงกล้า

ซึ่งเป็นธรรมชาติของอาการทางจิตในคนผู้ประเสริฐ (อาริยะ)

ที่ยังไม่ตาย หรือยังไม่ปรินิพพาน

จิตย่อมยังมีวิสัยมีนิสัย ยังมีการดำเนินไป (“อวัจระ”ที่เป็น อาริยะ,พุทธ)

จิตย่อมยังมีที่ไป ยังเป็นยังไปต่ออยู่ (“คต”ที่เป็น สุกต, สมันนาคต,ตถาคต)

พฤติกรรมของจิต หรือ อาการที่ยังเป็นยังไปต่ออยู่ของจิตผู้ประเสริฐนี้
ก็ล้วนคือ บทบาทของ วิริยารัมภะ,โลกานุกัมปา,เวยยาวัจจะ,
อิทธิบาท ๔, อากังขาวัจระ,อิจฉาวัจระ หรือ วิภวตัณหา

**ที่เป็น“สุดต” หรือ ที่ยังดำเนินไปแต่ทางดี อยู่นั่นเอง
หรือ ไม่สันโดษในกุศล ยังกุศลให้ถึงพร้อม(กุศลัสสูปสัมปทา) อยู่ต่อไป
ตราบที่ยังไม่ตาย ถึงขั้น“ปรินิพพาน”เป็นที่สุด**

**เพราะแม้จะชวนชวรายก่อกวนค่าประโยชน์ใด ๆต่อไปแคไหน
[สิ่งใดไม่ได ไม่เป็นคุณค่า ไม่เป็นประโยชน์ ท่านไม่ทำแล้ว (สัพพปาปัสสะ อกรรมง)
นั่นคือ ท่านมีน้ำใจอยู่เสมอที่จะกอบปรก่ให้ถึงดี ให้ดีพร้อม (กุศลัสสูปสัมปทา)]
ท่านก็ไม่หลงยึด (หมดอุปาทาน) อยู่ในใจ จนเป็น“ตัวตน”(อัตตา) ได้แล้ว
ไม่หลงยึดว่า เป็น“ของตน”(อัตตนิยา) ได้แล้ว ในใจสมบูรณ์จริง
จึงเป็นจิตที่โต้ทำให้สะอาดจริง(สจิตตปริโยทปนัง) ของผู้ถึงภูมิจริง**

นั่นคือ แม้จะเป็น“อาการของ **วิ** ภาวตัณหา”
ซึ่งเป็นเพียง“อากังขาวจร”หรือ“อิทธิบาท”ของพระอาริยเจ้าเท่านั้น (**วิ=พิเศษ**)
และ ไม่ได้ทำไปเพื่อ“ตัวเอง”ด้วย แต่เพื่อเกื้อกูลผู้อื่นโดยแท้(**วิ=พิเศษ**)
กระนั้นก็ตาม **ท่านก็สามารถวาง“วิภาวตัณหา”นั้นได้ด้วย (วิ=ไม่)**
จึงไม่เหลือ“ภาวตัณหา”ใดๆ แม้แต่“วิภาวตัณหา”ติดอยู่อีกเลย (**วิ=ไม่**)
หมายความว่า **ไม่มีตัณหาใด ๆเป็น“ภพ”เหลืออีก** แม้แค่ขุสีละของ
หรือ ไม่เหลือเป็น“อาสวะ”หมักดองแม้แค่ขุสีละของใดแล้ว
ไม่เหลือเป็น“อนุสัย”นอนเนื่องตกค้างต่ออยู่ในจิตกันจริงๆ

นี่คือ ความหมาย ๒ สภาพของคำว่า“**วิภาวตัณหา**”
สภาพหนึ่ง ที่หมายความว่า “พิเศษ”
ก็คือ วิเศษอย่างยิ่ง เพราะเหนือสามัญ ทั้งการ“มี”การ“เป็น”
จะ“มี”ก็ได้ จะ“เป็น”ก็ได้ แต่ไม่ใช่มีใช่เป็น อย่างเสพรส อย่างติดยึด
และ ไม่ใช่มีอย่างโง่งง แต่มีอย่างเลือกเฟ้นเอาเฉพาะดีหรือควร

แล้วแถมมีได้อย่างเก่งกาจ อย่างแข็งแรง สูงส่ง ด้วยประสิทธิภาพอีก
ซึ่งเป็นการ“มี”ชนิดที่ไม่เหมือนโลกียบุคคล“มี”กันแล้ว
เพราะ แม่“มี”อีกเท่าใด ๆ ก็ไม่หลงสะสมลงเป็น“ตัวตน-ของตน”ได้จริง
มีเฉพาะในขณะสร้างสรรค์ และเพื่อผู้อื่นอย่างบริสุทธิ์ใจเท่านั้น

ส่วนอีกสภาพหนึ่ง ที่หมายความว่า “ไม่”นั้น

ก็คือ “ไม่”อย่างเก่งวิเศษอีกเช่นกัน จะ“ไม่”ตลอดไปก็ได้
เป็นต้นว่า ไม่มี-ไม่เป็นอะไร ก็ได้ ที่ตนจะไม่ให้มีในจิต
โดยเฉพาะ อกุศล-ทุจริต หรือ โลภ-โกรธ-หลง หรือ “ภพ”ใด ๆ
ไม่ให้มีอนุสัย-อาสวะ แม้ที่สุดไม่ให้มี“ตัณหา”ใด ๆ (ถึงขั้น“วิภวตัณหา”)
ถ้าประสงค์(อากัธยา) จะ“ไม่มี” จะว่างจะวางในขณะใดเมื่อใด
ก็“ไม่มี-ไม่เป็น”ได้สำเร็จ ด้วยความสามารถ ทุกขณะทุกเมื่อจริง
เป็นการสิ้น“ภพ”จบ“ชาติ”ของกิเลสตัณหาอุปาทานทุก ๆ “ภพ”สนิทได้แล้ว

ข้อสังเกตที่ลึกซึ้งจากคำตรัสของพระพุทธเจ้าบทหนึ่ง ที่ว่า

ยํ ชีวิตํ น ตปติ	มรณนฺเต น โสจติ
สเจ ทิฏฐูปโเท ธีโร	โลกมชฺเชน น โสจติ
อิจฺฉินฺน ภวตณฺหสุส	สนฺตจิตฺตสุส ภิกฺขุโน
วิกฺขิโณ ชาติสํสโร	นตฺถิ ตสฺส ปฺนพฺภวติ

แปลว่า

ชีวิตย่อมไม่ทำให้ผู้ใดเดือดร้อน
ผู้นั้นย่อมไม่เศร้าโศกในที่สุดแห่งมรณะ
ถ้าผู้นั้นมีบิณฑังเห็นแล้วไซ้ เป็นนักปราชาญ์
ย่อมไม่เศร้าโศกในท่ามกลางแห่งสัตว์ผู้มีความโศก

ภิกษุผู้มี **“ภวตัณหา”** อันตัดขาดแล้ว

มีจิตสงบ มีชาติสังสารสิ้นแล้ว

ย่อมไม่มี“ภพ”ใหม่

(พระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ ข้อ ๑๐๘)

จะเห็นชัดว่า พระพุทธองค์ไม่ได้ตรัสว่า **“วิภวตัณหา”** อันตัดขาดแล้ว

พระองค์ระบุชัดๆว่า **“ภวตัณหา”** อันตัดขาดแล้ว (คินฺน ภวตฺถนา)

จึงเป็นการชี้ยืนยันว่า **มีแต่“ภพ”เท่านั้น** ที่เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป
ดังนั้น “ภพ”ใดที่ยังดับไม่ได้ วางไม่ได้ สนิท

“ผู้รู้ยิ่ง” (ที่มี **“อุภโตภาควิมุตติ”**) นั้นๆ จะดับได้-วางได้ ทุก“ภพ”

ไม่ว่าจะเป็น“กามตัณหา”ที่เป็น“กามภพ”ซึ่งเกิดจาก **“ภพ”ภายนอก**

หรือ“ภวตัณหา”ที่เป็น“ภวภพ”ซึ่งเกิดจาก **“ภพ”ภายใน**

และ แม้จะเป็น **“ภพ”ภายในที่ปรุ้งพิเศษ** ที่เรียกว่า **“วิภวตัณหา”**

ซึ่งเป็นตัณหาที่ปรุ้งพิเศษระดับ **“วิ” (พิเศษ)**

คือ ระดับ **“วิสังขาร”** ก็สามารถดับเองได้ด้วยตน

ไม่หลงเหลือเป็น“ตน” เมื่อจบสุดได้จริง

จึงเป็นอันจบ **“ตัณหา”ใน“ภพ”** (ภวตฺถนา) ใดๆ ได้หมดสิ้น

เพราะ **“วิภวตัณหา”** ก็คือ **ตัณหาใน“ภพ”** ซึ่งก็เป็น“ภพ”ภพหนึ่ง
ที่ผู้บรรลุนิพพานสมบูรณ์ จะรู้และ **“ดับภพ”** นั้นๆ ได้

ข้อสังเกตในกรณีของ“ภวตัณหา”นี้ มีจากสูตรอื่นๆอีก

ศึกษาจาก“ตัณหาสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๒๔ ข้อ ๖๒ เป็นต้น

จะเห็นจริง และเข้าใจได้ครบครันลึกรอบมากกว่านี้

ทำความเข้าใจกับคุณลักษณะผู้บรรลุธรรมของ“พุทธ”ดีๆ
ซึ่งจะ **แตกต่าง**จากคุณลักษณะผู้บรรลุธรรมของ“เตียรธีย์,ฤาษี”
เพราะ “เตียรธีย์,ฤาษี”นั้น จะ“สุดโต่ง”ไปข้าง“ไม่”
ซึ่งสุดเหวี่ยงไปอีก**“ภาพ”**หนึ่ง

กล่าวคือ **ผู้บรรลุธรรมของ“เตียรธีย์ หรือ ฤาษี”**นั้น
ยิ่งบรรลุ ยิ่งมีภูมิสูงขึ้นๆ ก็ยิ่งไม่ขยัน ไม่แข็งขันในการทำงาน
(ธรรมใดวินัยใด ไม่เป็นไปเพื่อความขยัน ธรรมนั้นวินัยนั้นไม่ใช่ของเราเถาคัด)

[โดยเฉพาะ การงานภายนอก การงานอาชีพ แม้แค่ปุถุชนเขายังดีเสียกว่า]
ยิ่งไม่สร้างสรรค์ ยิ่งไม่เสียสละแรงงาน ยิ่งไม่มีความรอบรู้ช่วยสังคมโลก
ยิ่งเฉื่อยยิ่งเหนียว ไม่กระตือรือร้นช่วยเหลือ,ยิ่งไม่อยากยุ่งกับงาน
ยิ่งไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีอิทธิพลในคุณค่าสร้างสรรค์ ไม่ว่าเรื่องยี่นดีในการทำงาน
ยิ่งไม่มีความมุ่งมาดปรารถนา,ไม่มีความต้องการ,ไม่มีความอยากได้
หรือ **ยิ่งหลงผิดในความเป็น“วิภาตถนา”แรงกล้าขึ้น**

คือ ยิ่ง **ปฏิเสธ**“ความอยากได้” แต่ยิ่ง **เพิ่ม**“ความไม่อยากได้”
จึงกลายเป็นคนที่ยิ่งหลง“ภาตถนา” หรือยิ่งหลง“มีภาพ”สุดโต่งจัดไปอีกฝั่งหนึ่ง
คือ ติดยึด“ภาตถนา” หรือ“อยากได้ภาพอีกชนิดหนึ่ง”
ที่เป็น **สภาพ“ไม่”สุด ๆ** นั่นเอง

ดังนั้น “เตียรธีย์,ฤาษี”หรือผู้ที่มีจิตภาวิญญูออกไปจาก“พุทธ”นี้
จึงยังมี“ภาตถนา”เป็นอัตตาเป็นอัตตนิยา ยิ่งหนาขึ้น

เป็นต้นว่า หลงติด“ภาพของความอยู่เฉยๆว่างๆ”เป็นสุข (เคทลิต อุเบกขา)
หลงติด“ภาพของฉานชนิดหนึ่งหลับตาทำเอาจนได้”เป็นสุข (รูปมาน-อรูปมาน)
หลงติด“ภาพของการปฏิเสธความเกี่ยวข้องยิ่งๆขึ้น”เป็นสุข (อสังคมิกะ,อสังลักคะ)

หลงติด“ภาพที่ตนชอบใจนั้นๆ”เป็นสุข (อุปาทาน, อดตา, อดสาหะ)

หลงติด“ภาพของความไม่มีไม่เป็นไม่อยาก อย่างสุดโต่ง”เป็นสุข (นัตถิกะ, อภิริยา)

แม้แต่หลงติด“งาน หรือกิริยาบางชนิด ที่ตนชอบใจนั้นๆ”เป็นสุข (กัมมารมตา)

ฯลฯ

ซึ่งล้วนแต่เป็น“ภาพ”ที่ยังลึกเข้าไปหา“ภวังค์”ภายใน

การ“หลง-เมา”(โมหะ, มัชชะ) คือ ยังไม่รู้เท่าทัน ยังไม่ไหวทัน ยังติดยึด จึงยังไม่รู้ (อวิชชา) เรื่อง“ภาพ”หรือ“ภวัตตนะหา”มากยิ่งขึ้น

เดียรถีย์ หรือ ฤาษี หรือ พุทธมามกะที่“หลง”ที่“เมา” ดังกล่าวนี้ จึง“ดูเหมือนหลุดพ้นได้”แค่กาม หรือลาภ-ยศ ที่เป็นวัตถุภายนอก [แท้จริง ยังไม่แนด้วยซ้ำ พระพุทธเจ้าไม่ทรงรับรองแม้แต่เป็นโสดาบัน] แต่ไม่หลุดพ้น หรือไม่ค่อยรู้ละเอียดใน“ภวัตตนะหา”

จึงติดจมอยู่กับ“ภวัตตนะหา”กัน สุดโต่งหนักขึ้นไปเรื่อยๆ

ดังนั้น เดียรถีย์, ฤาษี, พุทธมามกะที่“หลง”เหล่านี้ จึงไม่มีสิทธิ์รู้ หรือ เดินทางเข้าสู่ภาพที่เป็น“วิภาภาพ”แน่ เพราะฉะนั้น

จึงไม่อาจจะรู้รอบต่อแก่ถูกต้องสมบูรณ์ใน“วิภาวัตตนะหา”

ซึ่งเป็น“ภาพ”ที่สูงเหนือกว่า“กามภาพ-ภวภาพ”ขึ้นไปอีกได้เลย

จึงยากที่จะเข้าใจ หรือที่จะรู้จะเห็นได้ง่ายๆ (ทุททสส, ทุรณุโพธ)

เพราะความเป็นจริงของภูมิผู้นั้น ยังไม่ถึง ยังไม่เป็นจริง

แม้แต่แค่“อาสวะ” เหล่าเดียรถีย์หรือฤาษี ดังกล่าวนี้

หรือ เหล่าพุทธมามกะเองที่ยังมีจิตกามลู้อยู่ในนั้น ก็เช่นเดียวกับกับฤาษี

ก็จะไม่มีวันล้าง หรือ ทำลายออกได้หมดสิ้น

เพราะ ถ้าเข้าใจ“มรรค อ้นมืองค์ ๘” ไม่ถูกต้องสักซึ่งเพียงพอ ก็จะมีไม่มีทางสร้าง“อาสวะ”สิ้นได้เด็ดขาด

ป่วยการกล่าวถึงลัทธิที่ไม่มีทางปฏิบัติที่เป็น“มรรค อ้นมืองค์ ๘”

พระพุทธเจ้าตรัสยืนยันไว้ชัดๆ ว่า

มีทางนี้ทางเดียวเท่านั้น ไม่มีทางอื่น (เอเสวะ มัคโค นัตถัญญเณ)

ทางมืองค์ ๘ ประเสริฐกว่าทางทั้งหลาย (มัคคานันนุจันคิโก เสฏฐัญญู)

[พระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ ข้อ ๓๐]

ดังนั้น ถ้าผู้ใดคิดว่าเข้าใจ และคิดว่า ดังที่เล่ามานี้
จะมีเหตุผลพอจะนำไปลองปฏิบัติดูได้ ก็ลองดู

หรือ ผู้ใดได้ฝึกฝนมาแล้ว

ก็ลองตรวจดูตัวเองที่รู้ว่า เราได้เป็นผู้ที่เบิกใจ (อกนิโรปน)

และได้ตั้งใจปฏิบัติตนเพื่อให้ตนพ้นทุกข์ (อริยสัจ) จริงหรือเปล่า?

ถ้าตัวเองได้เบิกใจและปฏิบัติตนจริงละก็ คนผู้นั้นจะต้องเป็นดังนี้ :-

๑. มี “สติสัมโพชฌงค์”

คือ การเป็นผู้มีสติ

หรือมีความรู้ตัวทั่วพร้อมเข้าใจถูกต้องเป็นลัมมาทัญญูแล้ว

ที่“กำลัง”ลงมือปรับปรุง กาย-วาจา-ใจ ของตนเอง

ให้พ้นมีจณาสลัมมาขึ้นไปได้เรื่อยๆ

จนเกิดลัมมาสังกัปปะ-ลัมมาวาจา-ลัมมากัมมันตะ

-ลัมมาอาชีวะ-ลัมมาสมาธิ

เจริญอย่างเป็นภูมิรู้ เป็นความสำนึกที่มีระดับสูงกว่าผู้มี“สติปุถุชน”

และ“สติกัลยาณชน”

เพราะได้เรียนรู้จนสามารถทำ“สติอาริยชน”หรือ“สติสัมโพชฌงค์”
ให้แก่ตนเอง เป็นแล้วจริง

“สติสัมโพชฌงค์” หรือ สติที่เข้าขั้นของความ
เป็น“อาริยะ”นี้

ต่างกัน กับสติที่เป็นความรู้ตัวทั่วพร้อม เข้าใจ
และมีความรู้ความสำนึกของ“ปุถุชน” กับ ของ“กัลยาณชน”

เพราะ “สติปุถุชน”กับ“สติกัลยาณชน”นั้น เป็นสติ
ที่ยังไม่มีคุณภาพสูงถึงขั้นพาดนเดินไปในทางของ“อาริยมรรค”สู่“อาริยผล”
หรือ ยังไม่มีคุณภาพสูงถึงขั้นเป็น“องค์แห่งการตรัสรู้” (สัมโพชฌงค์)

เพราะภูมิปัญญา มีความเข้าใจ

มีทิวทัศน์ความเห็นได้แค่ภูมิปุถุชน หรือ ภูมิกัลยาณชน

วนเวียนอยู่ในภูมิที่ไม่เข้าข่ายเข้าเขตเป็น“องค์ของการตรัสรู้” (สัมโพชฌงค์)

หรือ ไม่สามารถถึงขั้นปฏิบัติแล้ว มีผลลตละ“มิจฉา”ทั้งหลายได้จริง

โดยเฉพาะ ลตละ มิจฉาสังกัปปะ-มิจฉาวาจา-มิจฉากัมมันตะ-มิจฉาอาชีวะ
จนสามารถสั่งสมลงเป็น“สัมมาสมาธิ”ขึ้นมาได้ ด้วยแรงของ“สัมมาวายามะ”

๒. มี “อัมมวิจยสัมโพชฌงค์”

คือ มีความสามารถในการวิจัยถึงขั้นรู้ได้ว่า

ขณะนี้หรือขณะใดๆก็ตาม

ตนกำลังมี“การปฏิบัติธรรม”อยู่ในการคิด (สังกัปปะ)

-การพูด (วาจา)-การกระทำอะไรต่างๆ (กัมมันตะ)-การงานอาชีพ (อาชีวะ)

หรือไม่ ?

ซึ่งจะนับได้ว่า เป็น“ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์”อยู่ในขณะนั้น ๆ

ก็เนื่องจากขณะนั้น เรามี “สติสัมโพชฌงค์”

และสามารถทำการวิจยได้ถึงขั้น “มิจฉา ๓ - สัมมา ๓” ของ สังข์กับปะ

ว่า เป็นสภาพอย่างไร ในจิตในเจตสิก ในเวทนาในสัญญา ในสังขาร(จิต)

สามารถทำการวิจยได้ถึงขั้น “มิจฉา ๔- สัมมา ๔” ของ วาจา

ว่า เป็นสภาพอย่างไร และสามารถวิจยตามเข้าไปรู้ถึงในจิตในเจตสิก

ที่มีกิเลสหรือตณหาหรืออุปาทาน อันเป็นตัวเหตุให้เกิด“วาจา”นั้นได้ด้วย

สามารถทำการวิจยได้ถึงขั้น “มิจฉา ๓- สัมมา ๓” ของ กัมมันตะ

ว่า เป็นสภาพอย่างไร และสามารถวิจยตามเข้าไปรู้ถึงในจิตในเจตสิก

ที่มีกิเลสหรือตณหาหรืออุปาทาน

อันเป็นตัวเหตุให้เกิด“การกระทำอะไรต่าง ๆ”นั้นได้ด้วย

สามารถทำการวิจยได้ถึงขั้น “มิจฉา ๕- สัมมา ๕” ของ อาชีวะ

ว่า เป็นสภาพอย่างไร และสามารถวิจยตามเข้าไปรู้ถึงในจิตในเจตสิก

ที่มีกิเลสหรือตณหาหรืออุปาทาน

อันเป็นตัวเหตุให้เกิด“การทำงานอาชีพ”นั้นได้ด้วย

จนกระทั่งสามารถทำการวิจยได้ถึงขั้นมิจฉาสมาธิ- สัมมาสมาธิ

สุดท้าย แม้กระทั่งสามารถทำการวิจยได้ถึงขั้น มิจฉาวิมุตติ- สัมมาวิมุตติ

หรือ วิจยได้ถึงขั้นรู้อย่าง ชนิกนี้ เป็นพุทธอย่างสัมมา หรือพุทธอย่างมิจฉา

“ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์” หรือ ความสามารถในการวิจยถึงขั้นนี้ขึ้น

เป็นการวิจยในระดับ “อาริยะ”

หรือระดับ “ปรมัตถสัจจะ ที่มีภูมิเข้าเขตโลกุตระ”

ซึ่งต่างกับธัมมวิจยที่เป็นความรู้ความสามารถของ “ปุถุชน”

กับของ “กัลยาณชน”

เพราะ “ธัมมวิชัยปุถุชน” กับ “ธัมมวิชัยกัลยาณชน” นั้น เป็นธัมมวิชัยที่
ยังไม่มีคุณภาพสูงถึงขั้นพาดนเดินไปในทางของ“อารยมรรค” สู่อารยผล”

หรือ ยังไม่มีคุณภาพสูงถึงขั้นเป็น“องค์แห่งการตรัสรู้” (สัมโพชฌงค์)

เพราะภูมิปัญญามีความเข้าใจ

มีทิวทัศน์ความเห็นได้แค่ภูมิปุถุชนหรือภูมิกัลยาณชน

วนเวียนอยู่ในภูมิที่ไม่เข้าข่ายเข้าเขตเป็น“องค์ของการตรัสรู้” (สัมโพชฌงค์)

หรือ ไม่สามารถถึงขั้นปฏิบัติแล้ว มีผลลตละ“มิจฉา”ทั้งหลายได้จริง

โดยเฉพาะ ลตละมิจฉาสังกับปะ-มิจฉาวจา-มิจฉากัมมันตะ-มิจฉาอาชีวะ

จนสามารถสั่งสมลงเป็น“สัมมาสมาธิ”ขึ้นมาได้ ด้วยแรงของ“สัมมาวายามะ”

กระทั่งเจริญมรรคเจริญผล เจริญสัมมาญาณ-สัมมาวิมุตติ

๓. มี“วิริยสัมโพชฌงค์”

คือ มีความพากเพียรขยันอดสาหะถึงขั้นรู้ได้ว่า

ขณะนี้ ตนกำลังมี“การปฏิบัติธรรม”อยู่ในการคิด (สังกับปะ)

-การพูด (วจา)-การกระทำอะไรต่างๆ(กัมมันตะ)-การทำงานอาชีพ (อาชีวะ)

หรือไม่ ?

ซึ่งจะนับได้ว่า เป็น“วิริยสัมโพชฌงค์”อยู่ในขณะนั้น ๆ

ก็เนื่องจากขณะนั้น เรามี “สติ” เข้าขั้น “สัมโพชฌงค์”

และสามารถพากเพียรพยายามจนวิชัย “มิจฉา ๓-สัมมา ๓” ของ สังกับปะ ได้

สามารถพากเพียรพยายามจนวิชัย “มิจฉา ๔-สัมมา ๔” ของ วจา ได้

สามารถพากเพียรพยายามจนวิชัย “มิจฉา ๓-สัมมา ๓” ของ กัมมันตะ ได้

สามารถพากเพียรพยายามจนวิชัย “มิจฉา ๕-สัมมา ๕” ของ อาชีวะ ได้

และพากเพียรพยายามอบรมฝึกฝนตนจนละลด“มิจฉา”ต่างๆสู่“สัมมา” กระทั่งสั่งสมลงเป็น“สัมมาสมาธิ-สัมมาญาณ-สัมมาวิมุตติ”

“วิริยสัมโพชฌงค์” หรือ ความพากเพียรบากบั่นขั้นนั้นนั้น

เป็นความพากเพียรในระดับ“**อาริยะ**” หรือ “**ปรมัตถสังขะ ที่มีภูมิเข้าเขตโลกุตระ**”
ซึ่งต่างกับกับวิริยะที่เป็นความเพียรบากบั่นของ“ปุถุชน” กับ ของแค่“กัลยาณชน”

เพราะ “วิริยปุถุชน” กับ“วิริยกัลยาณชน”นั้น เป็นวิริยะที่
ยังไม่มีคุณภาพสูงถึงขั้นพาดนเดินไปในทางของ“อาริยมรรค”สู่“อาริยผล”
หรือ ยังไม่มีคุณภาพสูงถึงขั้นเป็น“องค์แห่งการตรัสรู้” (สัมโพชฌงค์)

เพราะภูมิปัญญามีความเข้าใจ

มีทิวทัศน์ความเห็นได้แก่ภูมิปุถุชนหรือภูมิกัลยาณชน

วนเวียนอยู่ในภูมิที่ไม่เข้าข่ายเข้าเขตเป็น“องค์ของการตรัสรู้” (สัมโพชฌงค์)
หรือ ไม่สามารถถึงขั้นปฏิบัติแล้ว มีผลลดละ“มิจฉา”ทั้งหลายได้จริง
แม้จะมีสัมมาทิวทัศน์ก็ตาม

แต่ความเพียรในการปฏิบัติไม่มากพอจนลด“มิจฉา”ลงได้

โดยเฉพาะ ลดละมิจฉาสังกับปะ-มิจฉาวาจา-มิจฉากัมมันตะ-มิจฉาอาชีวะ
กระทั่งสามารถสั่งสมลงเป็น“สัมมาสมาธิ-สัมมาญาณ-สัมมาวิมุตติ”

ดังนั้น หากใคร **ยังมีมิจฉาทิวทัศน์** **แล้วยังวิริยะพากเพียร**
บากบั่นมากเท่าใดๆ

ก็ยิ่งได้บาป ได้นรก ได้เวรภัยมากเท่านั้นๆ

ยิ่งรวยทรัพย์วัตถุ,ยศ,สรรเสริญ,โลกียสุขมากยิ่งๆ

ก็ยิ่งได้บาป ได้นรก ได้เวรภัยทับทวีมากยิ่งขึ้นไปอีก

ซึ่งเป็นเรื่องยิ่งซับซ้อน ร้ายลึกยิ่งๆขึ้น

๔. มี“ปิตัสมัโพชฌงค์”

คือ เมื่อ“สติ-ธัมมวิจย-วิริยะ”มีประสิทธิภาพแห่ง“สัมโพชฌงค์”จริง
เกิด“สัมมาอาริยะผล”ตามลำดับ

ผู้ปฏิบัติรู้เห็นผลนั้นก็จะเกิด“ความยินดี”(ปีติ)

“ความยินดีอิมเอมใจ”(ปีติ)ในสัมมาอาริยะผลนี้

เป็น“ความยินดี”ที่ได้“โลกุตระธรรม”

“ความยินดีอิมเอมใจ”(ปีติ)ที่เรียกว่า “ปิตัสมัโพชฌงค์”นี้

จึงต่างกันกับ“ความยินดีอิมเอมใจ”ของ“ปุถุชน”

หรือของแค่“กัลยาณชน”

เพราะ ปุถุชน หรือ กัลยาณชนนั้น เขา“ยินดีอิมเอมใจ”
เมื่อ“สติ-ธัมมวิจย-วิริยะ”มีประสิทธิภาพทำให้“โลกธรรม”เจริญแก่ตน
คือ เขา“ยินดี”(ปีติ)เพราะสมใจที่ได้ลาภ-ได้ยศ-ได้สรรเสริญ-ได้โลกิยะสุข
หรือ เขา“ยินดี”(ปีติ)เพราะสมใจใน“กามตัณหา” สมใจใน“ภวตัณหา”
หรือ เขา“ยินดี”เพราะสมใจที่โลกได้ มาให้แก่ตน

สมใจที่ได้ทำ สมที่ไกรธที่ไม่ชอบของตน

สมใจที่ได้ สมที่ตนหลง (ซึ่งผู้หลงก็จะไม่รู้ว่าตัวหลงหรือ)

ส่วน“ปิตัสมัโพชฌงค์”นั้น เขา“ยินดี”เพราะสมใจใน

“วิภวตัณหา”

และเป็น“วิภวตัณหา”ในระดับโลกุตระ หรือระดับ **ปรมาตม์ที่เดียว**

คือ “ยินดี”เพราะเห็นตนเองปฏิบัติจนเกิดลดโลภะ โทสะ โมหะในจิตได้จริง

หรือ พันความเป็นทาสลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกิยะสุข ได้แท้ ขึ้นมาตามลำดับ

แม้กระนั้น “ปีติ”ที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้ขนาดนี้ ก็ยังนับเป็น“อุปกิเลส”

ที่จะต้องปล่อย-วาง-ตั้งใจศึกษา แล้วต้องทำความจางคลาย

กระทั่ง ดับ“ปิติ”นี้ได้สนิท สู่วิปัสสนาจิตที่สงบระงับสูงขึ้นๆ

แต่“**ปิติสัมโพชฌงค์**”นี้ ก็มีประโยชน์สำหรับฐานะที่ต้องอาศัย เพราะความยินดีพอใจหรือ“ปิติ”นั้น ก่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์ (อิทธิบาท,อินทรีย์) จนกว่าจะมีกำลังของปัญญาขึ้นมาเป็น“อินทรีย์-พละ”ทดแทน ผู้นั้นจึงจะสร้างสรรค์หรือสร้างสรร ด้วยปัญญาหรือญาณอย่างมีกำลัง โดยไม่ต้องอาศัยอำนาจ“ปิติ”ช่วยอีก ก็ได้แล้ว

ดังนั้น “ปิติสัมโพชฌงค์”จึงเป็นเครื่องช่วย ให้มีกำลัง ให้มีการสร้างสรรค์เพิ่มคุณภาพของการปฏิบัติต่อสูงขึ้นไปๆ จนกว่าจะสูงถึงสุดได้เป็นอย่างดี ถ้าศึกษาให้ดี และใช้ให้เป็น

แต่ถ้าหลงปิติ หรือใช้ไม่เป็น และไม่รู้จักลดละล้างเป็นที่สุด ก็จะไม่สูงสุดเป็น“นิพพาน”สิ้นภพจบชาติได้สนิท จะได้แค่ขั้นสวรรค์“วิภวภพ”มากยิ่งขึ้นๆ เท่านั้น “วิภวตณหา”ของผู้หลงปิตินี้ ก็จะสุดโต่งไปเป็น“ปรมาตมัน”(พระเจ้า) ดังที่ศาสนาหลายๆศาสนาซึ่งไม่รู้แจ้งจิตในจิต ไม่รู้แจ้งกิเลส-อุปกิเลสชัดแท้ เพราะไม่มีทฤษฎี ไม่มีวิธีศึกษาอบรมฝึกฝนจนรู้ได้ ล้างได้ละเอียดลออถึง“สูญ”สุด

๕. มี“**ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์**”

คือ เมื่อลดละล้างกิเลสได้ ถูกตัวตนของกิเลสจริงแบบพุทธร ก็นั่งบจริง เรียกว่า “**ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์**” เป็นความสงบจากกิเลสตามพุทธรวิธี และยิ่งลดละล้าง “**ปิติ**”ที่เป็นอุปกิเลส ซ่อนสูงขึ้นไปได้อีก ก็ยังเป็น“**ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์**” ที่สงบอย่างพิเศษลึกซึ้งซับซ้อน ซึ่งความซับซ้อนนี้ ก็ยังมีกิเลสซ่อน-อุปกิเลสซ่อนสลับทับซ้อนอยู่อีกหลายชั้น

จึงนับได้ว่า เป็น“องค์แห่งการตรัสรู้”(สัมโพชฌงค์) เพราะตรงทางพุทธ
ฆ่ากิเลส ฆ่าอุปกิเลสถูกตัวถูกตนซ่อนลึกเข้าไปๆ

ตาม“สัมมาอาริยมรรค” ดังนี้

ก็ยิ่งจะตื่นเต็ม จะรู้แจ้ง จะเบิกบาน จะแข็งแรงแก่ล้าวก้าว,ขยัน

ผู้บรรลุนิพพานของพุทธ จิตยิ่งสงบจึงยิ่งสร้างสรร-เสียดละ-ชวนชวาย
เพราะยิ่งสงบ จะยิ่งทำงานมาก ยิ่งใช้“วิภาตัตถะ”เป็น ใช้เก่ง
และยิ่งจะเห็นอตต-มานะ จะได้หัดวาง หัดละเก่งขึ้นๆ

“ความสงบ”ที่เป็นปัสสัทธิสัมโพชฌงค์

จึงต่างกัน กับ“ความสงบ”อื่นๆ

เช่น ความสงบของปุถุชน

ก็หมายถึง ความระงับ-ความเฉยบัพๆไป

ส่วนความสงบของนักปฏิบัติธรรมลัทธิอื่นๆ ก็หมายถึง

“จิตหยุดบทบาท”

หรือ สงบคือ ยิ่งไม่ทำงานมากขึ้น ยิ่งไม่ต้องรับรู้โลกรู้สังคม

หรือ อย่างดีก็มุ่นอยู่กับวิธีทำให้จิตระงับ

จากกิเลสได้ด้วยวิธีของตนๆ

ซึ่งส่วนมากก็นิ่งหลับตาสะกดจิต

ที่เรียกกันว่า“ทำสมาธิ”ด้วยนานาวิธี

หรือ สะกดจิตด้วยวิธีต่างๆ ถ้าทำได้ ก็เรียกว่า จิตสงบ-ปัสสัทธิ

“ปัสสัทธิ”ต่างๆที่เป็นความสงบชั่วคราวก็ดี

“ความสงบ”ที่ฝึกได้ชั่วของ ระงับได้นิ่ง-จิตหยุดสนิทนานก็ดี

ยิ่งสงบ ยิ่งทำงานน้อยลง ยิ่งไม่รู้เรื่องของโลกสังคมก็ดี

จึงไม่เหมือนกันกับ“ปัสัทธิสัมโพชฌงค์”ของพุทธ

เพราะ“ปัสัทธิสัมโพชฌงค์”นั้น กิเลส-อุปกิเลส เท่านั้นสงบ

หรือ กิเลส-อุปกิเลสเท่านั้น ระวังลง-ดับไป-เยียบสนิทได้จริงถาวร

แต่ จิตวิญญูณยังปัสัสร ยิ่งรุ่งโรจน์มีพลังมีบทบาท ยิ่งทำงานดี

ยิ่งรู้ดี ยิ่งรู้ถูกต้อง ยิ่งชาญฉลาด ยิ่งมีประสิทธิภาพ ยิ่งแข็งแรง

ยิ่งอดทน ยิ่งแก้วักล่า ยิ่งมีคุณภาพมีคุณธรรมคุณค่าประโยชน์ปรากฏ

ยิ่งรู้แจ้งโลก ยิ่งรู้เท่าทันสังคัม ยิ่งช่วยสังคัมช่วยโลกได้ดีขึ้นมากขึ้น

๖. มี “สมาธิสัมโพชฌงค์”

คือ **จิตใจที่ตั้งมั่น** และเป็นจิตใจชนิดที่เป็น“องค์แห่งการตรัสรู้”

เพราะได้เรียนรู้ ได้ฝึกฝนสั่งสมสภาพ“สัมมาสมาธิ”มาถูกทางพุทธ

ซึ่งไม่ใช่สมาธิง่าย ๆ แบบ“สมาธิปุถุชน”(concentration)

หรือ ไม่ใช่สมาธิที่เรียนกันอยู่ทั่วไปแค่“สมาธิกัลยาณชน”(meditation)

สมาธิ หมายถึง ประสิทธิภาพของจิตวิญญูณเชิงหนึ่ง

เชิงนั้นก็คือ การสามารถรวมเอาจิตมาเป็นกำล้ง แล้วใช้ตามที่ต้องการ

สำหรับปุถุชนทั่วไป ก็ทำกันอยู่เสมอโดยอัตโนมัติ

คือ การเพ่งใจจดจ่อ หรือ เอาใจใส่กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากที่สุด

นั้นแหละ การทำสมาธิของปุถุชน(concentration, เอกัคคตา)

ความมีจิตแน่วแน่อยู่ในอารมณ์หรือเรื่องนั้นๆ เรื่องเดียว

จะได้ดีมากเก่งมาก หรือ เก่งน้อย ก็ตามแต่ความสามารถจริงของใคร

ดังนั้น ปุถุชนสนใจอะไร ชอบอะไร ก็จะใส่ใจอันนั้น

และจะฝึกฝน หรือ ชอบเอา“ใจ”ไปใส่กับเรื่องนั้นอันนั้นพิเศษกว่าอื่น

ก็จะมี“ความชำนาญ-ความตั้งมั่น”ตามที่ใจได้สะสม ทำอย่างนั้นจริง

จิตที่ได้สะสมจนเก่งจนมาก ก็จะมีประสิทธิภาพกับเรื่องนั้นอันนั้นตามที่ได้
บางเรื่องเป็นเรื่องเลวด้วยซ้ำ แต่ก็มียุทธศาสตร์ทางจิตสูงที่กำกับเรื่องนั้นๆ
นี่คือ **“สมาธิปุถุน”** ซึ่งผู้ทำ ไม่ค่อยมีความรู้เรื่องจิต จึงทำไปอย่างไม่รู้
แต่เมื่อจิตได้ถูกฝึกฝน ถูกสะสมอย่างใด ก็จะได้เช่นนั้นตามจริง
ซึ่งเก่งถึงขั้น“ตั้งมั่น-ชำนาญ” หรือ เป็นอย่างนั้นๆจนมีประสิทธิภาพมาก ก็ได้
ก็นั้นแหละ คือ ความหมายของ“สมาธิ”ที่ว่า **“ความตั้งมั่นของจิต”**
เป็น“สมาธิ”(concentration) ที่เกิดได้
เป็นได้จริงอยู่ในอัตโนมัตติของมนุษย์

ส่วน**“สมาธิกัลยาณชน”**(meditation)นั้น

เป็นสมาธิที่ผู้สะสมหรือฝึกฝน เป็นผู้รู้ว่ตนเองตั้งใจทำ“สมาธิ”นั้นๆ
และจะมีวิธีทำให้เกิดให้เป็น“สมาธิ”นั้นๆขึ้นมา

ส่วนมาก ก็ใช้วิธี“สะกดจิต”ให้สงบ

หรือ ให้จิตรวมเป็นหนึ่ง (concentration , เอกัคคตา)

ซึ่งวิธีการ ที่รู้กันทั่วไป ทำกันทั่วไป ก็คือ นั่งเพ่งวัตถุข้างนอก

หรือ นั่งเพ่งอารมณ์ภายใน เพื่อให้จิตรวมเป็นหนึ่ง จนจิตตั้งมั่น

หรือ ที่เรียกกันง่ายๆเฉินๆว่า “นั่งสมาธิ, เข้าฌาน”(meditation)

หรือ จะเป็นการสะกดจิต(hypnotize) การเพ่งกลืน ก็ได้ทั้งนั้น

ก็ล้วนเป็นการทำให้รวมเป็นหนึ่ง ให้เก่ง และจะให้ตั้งมั่นแข็งแรงอยู่นาน

แต่ถ้าทำให้เกิด“สมาธิ”ได้แล้ว

แล้วก็ใช้จิตนั้นไปในทางอิทธิปาฏิหาริย์หรืออาเทศนาปาฏิหาริย์

หรืออนุสาสนีปาฏิหาริย์ที่มีจกาทิภูฏี

หรือ ใช้ไปในทางโลกก็ยะเพิ่มความฉลาดปราดเปรื่องให้มีฤทธิ์มีสมรรถภาพ

ที่เสริมเติมโลกธรรม คือ จะได้รวยลาภ-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุข

หรือ แม้แต่ให้จิตสงบ หยุดคิด หยุดพัก แล้วก็หลงติดความสงบนี้ หาก“สมาธิ”ใดเป็นไปเพื่อผล ดังกล่าวมานี้

ก็ยังไม่ชื่อว่า“สมาธิกัลยาณชน” เพราะยังหลง“ความติด”

เพราะคุณประโยชน์ยังเป็นแค่“สมาธิปุถุชน” ยิ่งเพิ่ม“โลกธรรม”
ต่างแต่เพียงเจตนาฝึกฝนเอาจนได้ เท่านั้น

จะชื่อว่า“สมาธิกัลยาณชน” ก็ต้องดูผลที่หมาย หรือที่ได้ตามมา ถ้าผลที่มุ่งหมายหรือที่ได้จากสมาธินี้ เป็นการลดกิเลสลดนิวรณ์

จึงจะชื่อว่า **“สมาธิกัลยาณชน”(meditation)** ที่แท้

และไม่ว่าจะมีคุณภาพพระวัชชีวัตตได้ชั่วคราว หรือได้นานเท่าใดก็ตาม

หากเป็น“สมาธิ”ที่ไม่ได้เกิดจากทฤษฎี

“มรรคมีองค์ ๘” อย่างถูกต้อง

และเป็น“สมาธิ”ที่ไม่ซ้ำซ้อนในทฤษฎี

“โพชฌงค์ ๗” อย่างสมบูรณ์

ก็ล้วนแต่เป็นสมาธิที่ได้ผลด้าน“เจโตสมถะ” ที่ไม่ใช่“โลกุตระ”

ซึ่ง“สมาธิ”เช่นนี้ ก็อยู่ในข่ายของ“สมาธิกัลยาณชน” ไม่สูงกว่านี้

เพราะ เป็นสมาธิภาวนาที่**“เป็นไปเพื่ออยู่เป็นสุขในปัจจุบัน”**

และหรือ **“เป็นไปเพื่อได้เฉพาะซึ่งญาณทัสสนะ”**

เท่านั้น

ซึ่งจะไม่ **“เป็นไปเพื่อสติสัมปชัญญะ”**ที่จะรู้แจ้งใน

เวทนา-สัญญา-วิตก อย่างละเอียด

และจะไม่ **“เป็นไปเพื่อความสิ้นอาสวะ”**อย่างสมบูรณ์สุดได้

เพราะจะ**“ไม่มีปกติ”** หรือ จะไม่เกิดผลจน**“เป็นปกติ”**

ที่ได้ฝึกฝน**“พิจารณาเห็นความเกิดขึ้นและความเสื่อมไป”**

ของ อุปาทานชั้นที่ ๕ ทั้งในรูป-เวทนา-สัญญา-สังขาร-วิญญาณ
จนกระทั่งเป็น **“ผู้ไม่มีความหวั่นไหวในโลกไหน ๆ**

เพราะรู้ความสูงต่ำในโลก

ปราศจากควั่น คือ ความโกรธ

เป็นผู้ไม่มีความคับแค้น

เป็นผู้หมดความหวัง (แก่ตน)

พระพุทธเจ้าทรงกล่าวว่า

เป็นผู้ข้ามชาติและชราได้แล้ว”

[จาก“สมาธิสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๒๑ ข้อ ๔๑]

และ อื่นๆ บุคคล ๔ ประเภท ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

๑. บุคคลผู้ได้แต่**“เจโตสมณะ”** ทว่าไม่ได้**“โลกุตระ”**

๒. บุคคลผู้ได้แต่**“โลกุตระ”** ทว่าไม่ได้**“เจโตสมณะ”**

๓. บุคคลผู้ได้ทั้ง**“เจโตสมณะ”**ทั้ง**“โลกุตระ”**

๔. บุคคลผู้ไม่ได้ทั้ง**“เจโตสมณะ”**ทั้ง**“โลกุตระ”**

บุคคลผู้ได้แต่**“เจโตสมณะ”** ไม่ได้**“โลกุตระ”** นั้นแหละ

คือ ผู้เห็นว่า ได้**“สมาธิกัลยาณชน”** แต่ยังไม่ถึงขั้น**“สมาธิอาริยชน”**

เพราะ**“สมาธิ”**ต่างๆที่ไม่ได้เกิดจากการปฏิบัติเป็น**“สัมมาอาริยมรรค”**

ก็จะไม่ใช่**“สัมมาสมาธิ”** ซึ่งเป็นสมาธิที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบโดยเฉพาะ

จึงจะไม่พาให้ตรัสรู้ที่จะสู้นิพพานอย่างหมดสิ้นอาสวะได้จริง

“สมาธิ”อย่างนั้น จึงไม่เข้าข่าย**“สมาธิสัมโพชฌงค์”** (ที่เป็นองค์แห่งการตรัสรู้)

และไม่นับว่าเป็น**“สมาธิอาริยชน”** ถือว่ายังเป็น**“มิจจาสมาธิ”**อยู่

เพราะพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงยืนยันไว้ชัดเจน ดังได้เคยกล่าวมาแล้วว่า

ทางปฏิบัติ (มรรค) ที่จะไปสู่ความบริสุทธิ์สูงสุดคือ**“นิพพาน”**ของพุทธ

มีทางเดียวเท่านั้น ไม่มีทางอื่น (เอเสวมัคโค นัตถัญญ)

คือ “มรรค อ้นเมืองค์ ๘” ซึ่งจะต้องเข้าใจเป็น“สัมมาทิฏฐิ”จริงๆ และต้องปฏิบัติ“สัมมาสติ กับ สัมมาวายามะ”อย่างเพียงพอ มีประสิทธิภาพ สามารถปรับปรุง“สังกัปปะ-วาจา-กัมมันตะ-อาชีวะ” ให้เกิด“สัมมา”ได้เรื่อยๆ

“สัมมา”ทั้ง ๗ ที่เกิดอย่างปฏิสัมพันธ์ในองค์มรรคทั้ง ๗ นี้เอง ที่ส่งผลลง หรือ รวมลง เป็น“สัมมาสมาธิ”

(ดูหลักฐานใน“มหาจัตตารีสกสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๒๕๒)

ซึ่ง“สัมมาสมาธิ”นี้ เป็นสมาธิแบบพิเศษ

มีหนึ่งเดียวในโลก (unique)

เป็นสมาธิของพระพุทธเจ้าโดยเฉพาะ

ทั้งคุณลักษณะ และวิธีหรือทฤษฎีปฏิบัติให้เกิด

ไม่เหมือนสมาธิใด ๆ ในโลก

แต่รวมจุดดีของสมาธิต่าง ๆ อยู่ในนี้ทั้งหมด

สรุปก็คือ “สมาธิสัมโพชฌงค์”นั้น

เหนือชั้น“สมาธิกัลยาณชน”ขึ้นไป และต้องเข้าข่าย“สมาธิอารยชน”

ซึ่งเกิดจากการปฏิบัติถูกต้องตาม“สัมมาอารยมรรค”จนเป็น“สัมมาสมาธิ”

จึง **แตกต่าง**กับ“สมาธิปุถุชน”และ“สมาธิกัลยาณชน”

ด้วยประการอย่างนี้

๗. มี **“อุเบกขาสัมโพชฌงค์”**

คือ ผลของ“สมาธิสัมโพชฌงค์”สุดท้าย เจตสิกหรือจิตจะมีสภาพ“อุเบกขา”

ซึ่งมีลักษณะอาการ“วางอารมณ์เป็นกลาง” ความรู้สึกเป็นกลาง

หรือ ไม่มีกิเลสชอบ (โลก, รากะ) ไม่มีกิเลสชัง (โทสะ) อย่างไม่หลง (โมหะ)
รู้แจ้งในจิต รู้เวทนาในเวทนาด้วยญาณว่า “วางเฉยได้แล้ว ไม่เกิดกิเลส”

แต่ **ไม่ใช่** จิตเฉยจิตวางได้ เพราะไม่รู้เรื่องราว
และ **ไม่ใช่** จิตเฉยจิตวางได้ เพราะแค่กดข่ม หรือสะกดให้จิตวางเฉยสำเร็จ
หรือ จิตเฉยจิตวางได้ เพราะแค่เอา “คาถา” ซึ่งๆมายกอ้างเป็นเหตุผล **ก็ยังไม่ใช่**

ทว่า จิตเฉยจิตวางได้ เพราะรับรู้เรื่องนั้นอย่างดีสมบูรณ์
และ จิตเฉยจิตวางได้ เพราะศึกษาฝึกฝนตามหลัก มรรค มีองค์ ๘
จิตเฉยจิตวางได้ เพราะศึกษาฝึกฝนจนเกิด โพชฌงค์ ๗ ในตน
จิตเฉยจิตวางได้ เพราะศึกษาฝึกฝนจนเกิด อินทรีย์ ๕ พละ ๕ ในตน
จิตเฉยจิตวางได้ เพราะศึกษาฝึกฝนและเจริญด้วย อิทธิบาท ๔
จิตเฉยจิตวางได้ เพราะศึกษาฝึกฝนถูกต้องตาม สัมมัปปธาน ๔
จิตเฉยจิตวางได้ เพราะศึกษาฝึกฝนถูกต้องตาม สติปัฏฐาน ๔
สรุปแล้ว จิตเฉยจิตวางได้ตามสูตร “**โพธิปักขิยธรรม**” ของพระพุทธเจ้า

โดยรู้จัก รู้แจ้ง รู้จริง ในความเป็น กาย-เวทนา-จิต-ธรรม
และทำได้สำเร็จ มี “ตาทิพย์” (ธรรมจักษุ) หรือญาณเห็นของจริง
ไม่ว่ากาย ไม่ว่าเวทนา ไม่ว่าจิต ไม่ว่าธรรม หยาบ-กลาง-ละเอียด
โดยเฉพาะ เวทนาต่างๆที่เป็น “เวทนาในเวทนา” อย่างซับซ้อนลึกซึ้ง
ทั้งเวทนา ๒ เวทนา ๓ เวทนา ๕ เวทนา ๖

เวทนา ๑๘ เวทนา ๓๖ เวทนา ๑๐๘

เมื่อได้ศึกษาฝึกฝนจนเกิดจนเป็น

และมีตาทิพย์หรือญาณรู้เห็นของจริงในตนนั้นๆ

ก็จะรู้เห็นความเป็น “อุเบกขาเวทนา” ด้วยญาณด้วยความฉลาดครบครัน

ว่า อุเบกขาเวทนา หรือ “จิตเฉยจิตวาง” ที่เข้าข่าย

“อุเบกขาสัมโพชฌงค์” นั้น อย่างไร

ต่างกับ “อุเบกขาปุถุชน” ทั่วไป

หรือ **ต่างกับ “อุเบกขากัลยาณชน”** อย่างไร

เพราะรู้จัก รู้แจ้ง รู้จริง “เวทนาในเวทนา” ทะลุปุรุไปร้อง
ว่า อาการ-ลึงค (ลักษณะบอกความต่าง)-นิमित-อุเทศ
ของเวทนาต่างๆ เป็นจริงอย่างไร

ไม่ว่า ความต่างกันของทุกขเวทนา-สุขเวทนา-อุเบกขาเวทนา

ไม่ว่า ความตื่นลึกลับบางของเวทนาที่ชื่อว่า

ทุกข-สุข-โทมนัส-โสมนัส-อุเบกขา

ไม่ว่า เวทนานั้นๆ จะเกิดเนื่องจาก ตา-หู-จมูก-ลิ้น-กาย-ใจ

ไม่ว่า จะกำหนดละเอียดลงไปอีกว่า เวทนาจากทวารทั้ง ๖ นั้น
เป็นทุกข์ เป็นสุข เป็นอุเบกขา เมื่อเกิดจากทวาร ๖
ก็แยกออกเป็น ๑๘ เวทนา

ที่สำคัญคือ แยกความต่างกันของเวทนาออกได้อีกเป็น ๓๖ เวทนา

ว่า เป็นอย่างไรก็ยก (เคหสิต เวทนา) ๑๘

และเป็นอย่างไรก็ตรระ (เนกขัมมสิต เวทนา) ๑๘

ที่สุด สามารถรู้จักอดีตของเวทนา รู้จักปัจจุบัน หรือ อนาคต ของเวทนา
ตามความเกิดความเป็นจริงที่ได้เกิดแล้ว-กำลังเกิดอยู่-จะเกิดต่อไป ได้จริง
จึงสามารถรู้แจ้งรู้จริง

เพราะได้เปรียบเทียบรอบถ้วนในเวทนา ถึง ๑๐๘ เวทนา

[ศึกษาจากพระไตรปิฎก เล่ม ๑๘ มีหลายสูตร

เป็นต้นว่า “อัญญสูตตปริยายสูตร” ข้อ ๔๓๐-๔๓๗

หรือ จาก เล่ม ๑๔ “สพ่ายตนะวิมังคสูตร” ข้อ ๖๑๗-๖๓๗]

ที่สำคัญยิ่ง ก็คือ สามารถ**“ดับเวทนาในเวทนา”**ตามความรู้อย่าง ได้จนถึงขั้นเป็น**“เนกขัมมลิต อุเบกขาเวทนา”** (อุเบกขาสัมโพชฌงค์) ซึ่งเป็นเจตสิกสุดท้ายของ**“สัมโพชฌงค์”**ที่ต้องอาศัยในการตรัสรู้

“อุเบกขา”ของพุทธ จึงมีองค์ธรรมหรือมีคุณลักษณะ ๕ ประการ
(“ชาตุมังคลสูตร” พระไตรปิฎก เล่ม ๑๔ ข้อ ๖๓๐) อันได้แก่ :-

๑. **ปริสุทธ** หมายความว่า ถึง คุณลักษณะ**“ปริสุทธิ”**หรือ**“สะอาด”** สภาพของจิตหรือเจตสิก ที่เป็น**“อุเบกขา”** จึงมีลักษณะแสดงตัวเองว่า**“สะอาด,หมดจด”**

๒. **ปริโยทต** หมายความว่า ถึง คุณลักษณะ**“ยืนยันความหมดจด ดีเยี่ยม”** เช่น จิตที่สะอาดนั้น แม้จะถูกสิ่งสกปรกเสียดสี กระทบใส่อีก หรือพอกย้อม,ยั่วยุ อยู่ ก็ยังคงรักษาความสะอาด (จากกิเลส) นั้นๆได้อย่างหมดจดอยู่เสมอ เพราะจิตนั้นได้ฝึกฝนชำระล้าง (ปริโยทเปติ) หรือ ทำให้สะอาด (ปริโยทปีต) มาแล้วจริง ตามทฤษฎียิ่งใหญ่ คือ **“มรรค มีองค์ ๘”**ของพระพุทธเจ้า จนที่สุดเป็น**“สัมมาวิมุติ”**อย่างสมบูรณ์แบบ สภาพของจิตที่**“อุเบกขา”** จึงมีลักษณะไม่เปลี่ยนแปลงตัวเอง ยัง**“ยืนยันความสะอาดหมดจดอยู่อย่างมั่นคง”** ท่ามกลางสกปรก

๓. **มุตุ** หมายความว่า ถึง คุณลักษณะ**“อ่อน,ดัดได้ง่าย,**
ไม่แข็งกระด้าง,ไม่ดื้อดึง”
เพราะ จิตนั้นได้เรียนรู้ฝึกฝนจนมี**“ไหวพริบแหวไว”**
และหัดขยี้(มัททติ) กิเลสมาจริง

สภาพของจิต“อุเบกขา”ที่มีคุณลักษณะในประเด็น“มธุ”นี้
จึงมีลักษณะ“แว่วไว, ยืดหยุ่นได้”(มธุก) “ปั้นแต่งได้”(มธุตา) ในตัวเอง
ดังนั้น คุณลักษณะของ“อุเบกขาสัมโพชฌงค์”ที่มีสภาวะ“มธุ”นั้น
จึงทั้งแว่วไวมีไหวพริบรู้จักกิเลสเร็วขึ้น ๆ

และทั้งทำลายกิเลสได้ง่ายขึ้น ๆ ด้วย

และ เป็น“อุเบกขา หรือ จิตวางจิตเฉยจากกิเลส” ที่“ควร
แก่การงาน”(กัมมณีย)

๔. **กัมมัญญ** หมายความว่า คุณลักษณะ“เป็นความคล่องแคล่ว
ในการงาน”

ดังนั้น ความเป็น“อุเบกขา”ของพุทธนั้น
จึงไม่ใช่ลักษณะ“เฉยนิ่งๆ, วางแบบอยู่ว่างๆ”

แต่เป็น“การเฉยได้, วางได้”ต่อสิ่งที่จะมามีอำนาจเหนือ

เช่น กิเลส, อกุศลเหตุ

ทว่า บทบาทของจิต ความสามารถของจิต

ยิ่งดียิ่งแกร่งขึ้น ที่จะทำในกุศลกรรม

ทั้งๆที่ชื่อว่า เป็นจิตสภาพ“อุเบกขา”หรือ เป็นจิตสภาพ“เฉยวาง”นี้แหละ

ก็ยังมี“สภาวะที่ทำงานได้”(กัมมัญญ ภาว) หรือที่แปลกันว่า“ควรแก่การงาน”

ซึ่งจะต่างกัน ตรงกันข้ามกันเลยกับ“อุเบกขาปุถุชน” ที่
เป็น“เคหสิต อุเบกขา”

เพราะ“อุเบกขาปุถุชน”นั้น เป็นจิตเฉยจิตวางที่ไม่รู้ไม่ซึ้ ไม่เอาเรื่องไปดื้อๆ
ไม่ยุ่ง ไม่เกี่ยว ไม่สนใจ ทั้งเรื่องนั้นๆไปทั้งเรื่อง หรือ อยู่นิ่งๆเฉยๆจริงๆ

หรือ ร้ายกว่านั้นคือ วางเฉยชนิด“จิตกระด้างแบบคนหน้าด้าน”

วางเฉยชนิด“ด้านทนด้านดื้อถึงขั้นประชด”

แต่“อุเบกขาอาริยชน” หรือ“อุเบกขาสัมโพชฌงค์”นั้น
จิตเฉยจิตวางเฉพาะกิเลส เฉพาะอกุศล ที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆหรืองานนั้นๆ
กาย-วาจา-ใจ จะยุ่งกับเรื่องนั้นงานนั้น
จะเกี่ยวจะสนใจ จะไม่ทิ้งงานนั้นเรื่องนั้น
จะทำส่วนที่เป็นกุศลกับเรื่องนั้นงานนั้นได้อย่างดีเสียด้วย
จะสุภาพอ่อนโยนแบบอาจหาญเกล้าเกล้าดียิ่งด้วย
เพราะจิตมีคุณลักษณะ“ปริสุทธ-ปริโยทาท-มุก-กัมมัฏญ และ ปกััสสร”จริง

ส่วน“อุเบกขากัลยาณชน”นั้น ก็เป็นจิตที่ฝึกตนจนสามารถ
ให้สงบระงับด้วยการฝึก“สมาธิ”ที่สะกดจิตตามวิธีต่างๆ ดังอธิบายมาแล้ว
หรือ จิตเฉยจิตวางได้ เพราะฝึกฝนใช้“คาถา”ซึ่งๆ ใช้เหตุผลมายกอ้าง
จิตก็เลยเฉยเลยวางเป็น“จิตว่างสมณะแบบหนึ่ง”
แต่ก็ยังต่างกับ“อุเบกขาอาริยชน”

ซึ่ง“อุเบกขาอาริยชน” หรือ“อุเบกขาสัมโพชฌงค์”นั้น
จะต้องเป็น“อุเบกขา”ที่ **เข้าข่ายโลกุตระ มีมรรคมีผลอย่างสัมมาทิฐิ**
สามารถมีญาณมี“ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์”จัดการกับ“เคหสิต เวทนา”ทั้งหลาย
ไม่ว่า“เคหสิต โทมนัสเวทนา-เคหสิต โสมนัสเวทนา
หรือ เคหสิต อุเบกขาเวทนา”
จนพัฒนาตนพ้น“เนกขัมมสิต โทมนัสเวทนา”
เจริญสู่“เนกขัมมสิต โสมนัสเวทนา”
และสูงขึ้นถึงขั้น“เนกขัมมสิต อุเบกขาเวทนา” จึงจะพาไปถึง“สัมมาวิมุติ”

ดังนั้น ผู้ปฏิบัติเป็น“สัมมา” ยิงได้“อุเบกขาสัมโพชฌงค์”
ก็ยิ่ง“ทำงานเก่ง,คล่องแคล่วในารงาน,ควรแก่การงาน”อย่างกระปรี้กระเปร่า

ซึ่งจะยิ่งตรงกันข้ามกับ“อุเบกขาปุถุชน-อุเบกขากัลยาณชน”
ที่ยิ่งเฉยเมย, ยิ่งนิ่ง, ยิ่งอยู่ว่างๆ, ยิ่งเฉื่อย หรือ ยิ่งด้านทน, ยิ่งประซด
เพราะจะยิ่งทำงานได้ดี, ได้สละสลวย,
มีประสิทธิภาพสมบูรณ์พร้อม ยิ่งกว่าจิตสามัญด้วยซ้ำ

๕. ปกัสน หมายความว่าถึง คุณลักษณะ“จิตรู้แจ่มแจ้งเจตจำ”
ไม่มีลดมีแต่ยิ่งๆขึ้น

คือ “อุเบกขาสัมโพชฌงค์”นั้น ยิ่งจิตเฉยจิตวางกิเลสได้มาก ไปสู่ความหมด เท้าใดๆ
ก็ยังมีประสิทธิภาพใน“ความรอบรู้เฉลี่ยฉลาดปราดเปรื่อง” ทั้งสูงทั้งมากยิ่งขึ้น เท้านั้นๆ
ยิ่งเจริญพหุสุด ยิ่งมีโลกวิทู รู้อบทั้งปรมัตถสัจจะ ทั้งสมมุติสัจจะ ยิ่งๆขึ้น
คุณลักษณะของ“อุเบกขาสัมโพชฌงค์”ในประเด็นที่เป็น“ปกัสน”

จึงคือ**“ความรู้แจ่มแจ้งเจตจำวรวบโหดข่วง”ยิ่ง ๆ ขึ้น**

นี่คือ คุณลักษณะ ๕ ประการของ“อุเบกขาสัมโพชฌงค์”
ซึ่งเป็น“อุเบกขา”ที่คนจะยังเข้าใจไม่ได้ง่ายๆ

เพราะมีความวิเศษที่พิเศษกว่า ความเข้าใจของปุถุชนคนทั่วไป

ความหมายของคำว่า“อุเบกขา”ของปุถุชนคนทั่วไป แม้ในสมัยพระพุทธเจ้า
ก็หมายถึงประเด็น“วางเฉย”ที่ยิ่งนิ่งยิ่งหยุดยิ่งว่าง ยิ่งไม่มีอะไร

ไม่ได้เข้าใจลึกซึ้งไปถึงประเด็น

“วางเฉยต่อกิเลสต่ออกุศล”กันสักเท่าไร

จึงควรศึกษาให้ละเอียดเข้าใจความลึกซึ้ง และปฏิบัติพิสูจน์กันให้ดีๆ

การมีธรรมะทั้ง ๗ ข้อนี้ในตัว โดยแท้จริง

คือ ๑.สติสัมโพชฌงค์ ๒. ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์ ๓. วิริยสัมโพชฌงค์
๔. ปีติสัมโพชฌงค์ ๕. ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ ๖. สมาธิสัมโพชฌงค์

และ ๗. อุเบกขาสัมโพชฌงค์ ตามที่ได้กล่าวถึงผ่านมานั้น
ท่านเรียกว่า **เกิด“โพชฌงค์ ๗”**

นี้แหละคือ **การเกิดของ“พระพุทธ”**

การเดินไปสู่ความเป็น“พระแบบพุทธ”

ต้อง**เดินด้วยก้าว ๗** ก้าวอย่างนี้ [นี่คือพระพุทธเจ้าตลอดหรือก้าวเดิน]

จึงชื่อว่า**“พระพุทธ”เกิดจริง** [ไม่ใช่พระพุทธเจ้าเกิดทางร่างกาย]

ก็ต้อง**เดินได้ ๗ ก้าว** อย่างนี้จริง ๆ เป็นจริง ๆ มีจริง ๆ

ถ้าไม่ได้จริงไม่เป็นจริง ก็ไม่มี“พระแบบพุทธ”เกิดจริง

ไม่มี“พระพุทธเจ้า”เป็นจริงเท่านั้น

และเมื่อเราได้ฟังเพียรปฏิบัติจริงได้ดังนี้ ก็น่าจะรู้ตัวเองด้วยว่า

เรามีอะไรสิ้นไปแล้ว

เรามีอะไรขาดไปแล้ว ก็เลสใดหมดจากเรา

ตัณหาใดพ้นจากเรา

อุปาทานใดขาดสิ้นจากเรา

หรือ อันใดที่เราพยายามตัดขาดอยู่นั้น **ได้เบาบางลง**

เราก็อาจจะตรวจดูได้ดังนี้ :-

สิ่งอันใด

เมื่อเราได้ประหารสิ้นแล้วเป็นเด็ดขาด

สิ่งอันนั้นกิเลสนั้น ตัณหานั้น หรืออุปาทานนั้น

ก็จะ**ไม่มี**ในเรา

เพราะจิตของเรา เราตรวจดูได้ โดยจับความรู้สึกว่า

เราจะไม่ต้องฝืนในสิ่งอันนั้น ไม่ต้องข่มในสิ่งอันนั้น

เพราะมันหมดไปจริง มันก็ไม่เกิด หรือไม่มีมาให้เราข่มฝืนเอง

ความรู้สึกในตัวเราบอกเราได้จริงๆว่า

เรายังมีอยู่ หรือ **ไม่มีแล้ว**

ถ้าไม่มีจริง ๆ ก็หมด-ขาด-สูญ

ถ้ายังมี แต่ต้องข่มต้องฝืนไว้ เราก็ยังไม่หมด

ถ้ายังมีน้อย ก็สังเกตให้ดี

“มีน้อย” กับ **“หมด”** ใกล้เคียงกัน

เพราะความเคยชิน ที่เคยผ่านมาแล้วในอดีต

จะทำความรู้สึกให้สับสนไม่ชัดเจน อาการใกล้กันมาก

แต่ถ้าสังเกตให้ดีจริงๆ ก็จะทราบในตัวเองได้

เพราะ**ความเกิด**ในจิตมันต่างกัน

สิ่งหนึ่ง **“เกิดอยู่จริง”** แต่เรา**“พยายามลืม”**

นั่นคือ **“มีน้อย”**

แต่อีกสิ่งหนึ่ง“หมดแล้วจริง จนบางทีลืมมัน”

แต่เรา“ลองเรียกมันมาเกิดดู”

นั่นคือ **“หมด”**

เราจึงอาจพยายามตรวจสอบตัวเองได้ ดังนี้

เพราะฉะนั้น

ผู้ใดมีกิเลส ตัณหา อุปาทานใด หลุดไปพ้นไปแล้ว

ก็อาจจะคอยสังเกตดูตัวเองได้

มีคนสงสัยกันอยู่มาก ว่า

พระอรียบุคคล ท่านจะรู้ตัวไหม ?

ก็ต้องรู้ได้ซิ !

“พระอริยะ” ที่จะนับได้ว่า เป็น**“อริยะ”** ต้องเป็น**ผู้รู้ตนเอง**

มีสภาวะที่เป็นจริงแล้ว ตนก็รู้ของตนเอง

จึงจะเรียกว่า เป็น**“ปัจเจกตัง เวทิตตัพโพ วิญญูหิ”**

ถ้าเป็นผู้ปฏิบัติสายปัญญา (ที่ไม่“เผลอ”)

ก็จะรู้ตัวเองได้ง่ายกว่าผู้ปฏิบัติสายเจโต

เพราะมีปัญญารู้ตัวในภาวะคนตื่น หรือจิตตื่นอยู่เสมอ

แต่ไม่**เป็นจริง-ถึงใจ**ได้ง่ายๆ และตนเองก็จะไม่ค่อยหนักแน่น มั่นใจตนง่าย

ส่วนผู้ปฏิบัติ“สายเจโต” นั้น

จิตจะลึกลงไปได้ด้วยอาศัยอำนาจวังคจิตตามจริต

และจิตส่วนลึกเป็นไปเอง จิตเหล่านั้นจึงบอกแจ้งได้ยากกว่า

แต่ถ้าแจ้งแก่ตนแล้ว ก็หนักแน่น มั่นใจตนกว่า“สายปัญญา”

ดังนั้น จึงมีผู้“หลงตน”ได้ทั้ง ๒ แบบ

สำหรับผู้ปฏิบัติ“สายปัญญา”

มีปัญญาก็อาจจะรู้“ความหมาย”

แต่ไม่ค่อยเอาจริงกับ“จิต” ไม่ถนัดกับ“จิต”ตนเอง

จึงมีผู้“หลง”ตนไม่ใช่น้อย เพราะไม่จริงที่“จิต”

ถนัดแต่เหตุผลฉลาดเฉลียว ทว่า“จิต”ยังไม่เป็นจริง

อาจจะเพราะสามารถรู้ได้เยี่ยม

เลย“หลง”ตนว่าตนได้ ตนเป็น

แต่ความจริงยังละกิเลส หรือยัง“เป็น”ไม่ได้จริงถึงขั้น“จิต”

ได้แต่รู้ หรือ อย่างเก่งก็“สำรวจ”ได้แต่ภายนอก

ส่วนผู้ปฏิบัติ“สายเจโต”

มีความเอาจริงกับ“จิต” ก็หนักแน่น ถนัดกับ“จิต” ทำได้เก่งกับ“จิต”

แต่รู้ไม่ได้ง่าย “ความหมาย” ไม่ค่อยแม่นยำ ยิ่งชั้นเหตุผลไม่ค่อยถูกต้อง
จึงมีผู้ “หลง” ตนได้เช่นกัน เพราะรู้ไม่ละเอียดรอบ

ก็ดีกันคนละอย่าง เสียกันคนละอย่าง
ดังนั้น ต้องทำทั้ง ๒ อย่าง นั่นแหละ ดีที่สุด

ใครขาดอย่างไหน? ให้ทำมากในส่วนที่ขาดนั้น ๆ

จึงจะถูกต้อง ได้ผลดี อย่าตามใจตนเอง

เพราะคนมักจะเป็น จะชอบทำ ตามจริตที่ตนมีอยู่มากนั้น ๆ เสมอ

และ พระอาริยบุคคล

ผู้เจริญวิปัสสนาในภาวะ “จิตตื่น” ทวาร ๖ มีสัมปatti ในปัจจุบัน
มาตลอดเวลา

เกิดมรรคผลได้จากการศึกษาครบสมดุลงทั้งปริยัติ-ปฏิบัติ-ปฏิเวธ
จะเป็นผู้ที่มีเหตุผลดี อันเนื่องมาจากปัญญาที่เจริญและมีสภาวะแท้
มากกว่า ผู้ที่ปฏิบัติจนได้มรรคผลแต่ใส่ใจน้อยในปริยัติ
หรือ ถูกต้องกว่า ผู้ที่มากปริยัติแต่ใส่ใจน้อยในปฏิบัติ

ดังนั้น ผู้ชยันตศึกษาสมบูรณ์ปริยัติ-ปฏิบัติ-ปฏิเวธ
จึงเป็นผู้สั่งสอน ชี้แจงอธิบายได้ดีกว่า ผู้พร่องอย่างใดอย่างหนึ่ง

แต่ถ้าไปเทียบระหว่างภาวะ **เจโต** กับ **ปัญญา** แล้ว

สายเจโตจะมีความยึดได้แรง

มีความเหนียวได้แน่น

มีลักษณะมั่นคงหลักยืน

หรือแม้แต่จะมีความสามารถพิเศษแสดงอิทธิปาฏิหาริย์
-อาเทศนาปาฏิหาริย์ ได้ละก็

สายเจ็ต ย่อมจะแสดงมากกว่า สายปัญญา แน่ๆ
เพราะสายเจ็ตถนัดด้าน“เป็น” ด้าน“แสดงออก”

แต่อ่อนด้าน“ฉลาดเท่าทัน”

จึงมักละเมิดอย่างซื่อๆเดียวกับศีลกับธรรมมากกว่าสายปัญญา

ดังนั้น พระอรหันต์ ผู้สำเร็จอรหันต์ สายปัญญา

โดยสมดุลงสมบุรณ์ ด้วยปริยัติ-ปฏิบัติ-ปฏิเวธ มาโดยตลอด

จึงมักจะไม่ค่อยเห็นท่านแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์

แบบ“อิทธิปาฏิหาริย์-อาเทศนาปาฏิหาริย์” ใดๆ

แต่จะสอนเก่ง มี“อนุสาสน์ปาฏิหาริย์”

น่าทึ่งน่าประหลาด แปลกเด่นชัด มีคุณค่าต่อมนุษยชาติ

เป็น“ปาฏิหาริย์”ที่พิเศษสุดของพุทธ ที่พระพุทธเจ้าสรรเสริญ

แม้พระอรหันต์ที่สอนเก่งนี้จะมีอิทธิปาฏิหาริย์

-อาเทศนาปาฏิหาริย์ด้วย ยอดปานใด

ก็จะไม่ค่อยเห็นท่านแสดงปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นปาฏิหาริย์ที่พระพุทธองค์

ไม่สรรเสริญเหล่านี้

ส่วนพระอรหันต์ ที่สำเร็จอรหันต์

โดยไม่สมดุลงสมบุรณ์ ด้วยปริยัติ-ปฏิบัติ-ปฏิเวธ มาโดยตลอด

จึงมักจะไม่เก่งในการอธิบาย หรือพูดสอน

แต่เก่งในทางจะละเมิดแสดงอิทธิปาฏิหาริย์-อาเทศนาปาฏิหาริย์ อยู่เรื่อย

แต่ก็มีได้หมายความว่า

พระอรหันต์ที่สำเร็จด้วยปริยัติ-ปฏิบัติ-ปฏิเวธ สมดุลงสมบุรณ์

จะไม่อาจทำตัวให้มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ต่างๆได้

หรือ พระอรหันต์ที่มีอิทธิฤทธิ์ (ทางเดรัจฉานวิชา หรือ ที่พระพุทธเจ้าไม่สรรเสริญ) จะรู้จะสอนคนไม่ได้ หรือว่า จะกระจ่างในเหตุและผลไม่ได้

พระอรหันต์นั้นๆ ย่อมฝึกตนเอาอีกได้ หากปรารถนาอะไร

เพราะทุกสิ่งจะมีได้จะเกิดได้ ต้องสั่งสมกรรม

พระอรหันต์ผู้นั้น

ก็ฝึกฝนปฏิบัติตนให้เกิดมีอันนั้น ในตัวเอง

ซึ่งท่านย่อมจะทำได้ดี และรวดเร็วกว่าคนธรรมดาด้วย

ส่วนจะได้มากได้น้อยก็แล้วแต่การสะสมก่อกรรม

อันจะค่อยๆพอกพูนเป็น“บารมี”แห่งผู้นั้น

[ถ้าผู้ใดยังไม่เข้าใจในคำว่า “กรรม”คืออะไร

และยังได้เคยฟังมาว่า “พระอรหันต์ คือ ผู้พ้นแล้วซึ่งกรรม”

ก็จะงงหัวแทบแตก

คำว่า “กรรม” ข้าพเจ้าเคยอธิบายละเอียดไว้

ในหนังสือ ส.ค.ส.เล่ม ๑ (ชีวิตนี้มีปัญหา) แล้ว

ถ้าใครได้อ่านแล้วก็จะทำให้หายงงได้]

สรุปได้ว่า ผู้จะถึงซึ่ง วิมุตติ เป็น“อุกโตภาควิมุตติ”(ทั้งเจโตและปัญญา)

บรรลุหลุดพ้นจากทุกข์ได้สมบูรณ์นั้น มีทางอยู่ ๒ ทาง

คือ มี“ทางเอก”กับ“ทางเสริม” (**อุปการะ**)

๑. เจริญสติปัญญา ให้รู้แจ้งความจริงกันต่างๆด้วย ปัญญา หรือ สภาวะ“จิตตื่น” สัมผัสอยู่กับทุกสิ่งทุกอย่างทั้งปวง (**ทางเอก**)

๒. เจริญเจโตสมถะ หรือ เทววิชโย ให้จิตรู้แจ้งความแท้จริง (ในการนั่งสมาธิ เป็นต้น)

ด้วยอำนาจการหยั่งดูลงไปแต่เฉพาะภพภูมิของจิตแท้ๆของเราตรงๆ
หรือภาวะ“จิตในแว้งค์” (*ทางเสริม*) ก็สามารถเกิดปัญญาเสริมได้
และ หาก“จิต”มีเจโตวิมุตติแล้ว ก็จะเกิดปัญญาวิมุตติครบตามขั้นมาได้
แต่อย่าเข้าใจว่า ทางนี้เป็น“ทางเอก”ก็แล้วกัน

ซึ่งมีอยู่มากเหลือเกินที่เข้าใจผิด ในวงการพุทธศาสนาของโลกปัจจุบันนี้

○ “สติ”กับ“กรรมฐาน” ○

การ“เจริญสติปัฏฐาน”

คือ หัด“มีสติ” ระลึกรู้ตัวเสมอๆ แบบที่มีชีวิตปกติทำงานอยู่ธรรมดาที่นั่นแหละ
หรือ จะอาศัยการอยู่ในอิริยาบถต่างๆ ยืนหนึ่งๆ นั่งหนึ่งๆ
นอนหนึ่งๆ หรือจะนั่งหลับตาหนึ่งๆก็ได้

แต่**สติจะต้องถึงขั้นเป็น“สติสัมโพชฌงค์”**

ข้อสำคัญต้องพยายามเพ่งพิจารณา

มี“ธัมมวิจย”ให้ถึงขั้น“สัมโพชฌงค์”

จนเห็นแจ้ง“รูป” และ“นาม”ให้ได้

แล้วก็แยก“รูป” กับ “นาม” ให้ละเอียดลงไป

ให้ได้ถึงขนาดนำ“นาม” อันได้แก่แก่นของ“จิต” นั้น

มาผ่าแบ่งออกไปๆให้ละเอียด

กระทั่งเห็นที่ทำงานของ“จิต”อย่างละเอียด

แล้ว เราก็จะรู้ว่า

เราจะเข้าไปรื้อถอน

หรือห้ามงาน“คน” ตรงไหน?

จึงจะได้ไม่เกิด“คน”

หรือ “ตัวตน”ที่จะเป็น“คน”ขึ้นมา

การ“เจริญเจโตสมณะ” ก็คือ การนั่งตั้งกายตรงนิ่งๆ (ทำสมาธิ สะกดจิต)

แล้ว เอาสิ่งต่างๆมาเป็นกรรมฐาน มี

กสิณ ๑๐

อสุภ ๑๐

อนุสติ ๑๐

พรหมวิหาร ๔

อรุณ ๔

อาหาระ ปฏิกุศลสัญญา ๑

และ จตุธาตุมรรควิวฐาน ๑ หรืออื่นๆเท่าที่เคยใช้กันมา

ใครชอบกรรมฐานอย่างไร ก็เลือกเอา

ที่จริง หากกรรมฐานอื่นๆมาใช้ก็ต่างไปจากนี้ได้

นั่นคือ ควรไปศึกษาถึงกรรมฐานต่างๆให้เข้าใจดีๆเสียก่อน

เพราะบางอย่างก็ไม่นำไปได้ละเอียดลออสูงส่งนัก

โดยเฉพาะไม่ถึงขั้นนิพพาน

หรือ ถ้าใครไม่ชอบใจใน ๔๐ อย่าง

ที่นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายเคยใช้ปฏิบัติมา

จะเลือกหากรรมฐานใหม่ของตนเองเอาตามที่ตนถนัดก็ได้

แต่ จะเลือกเอาอะไร

และจะนำมาใช้อย่างไรนั้น ผู้นั้นก็ต้องค้นหาวิธีเอาเอง

ซึ่งอาจจะดีกว่า ๔๐ อย่าง ที่นักปฏิบัติธรรมทั้งหลายเคยใช้มาแล้วก็ได้

ไม่ใช่ของแปลกอะไร

เพราะกรรมฐานไม่ได้แปลว่า หรือ หมายความว่า ๔๐ อย่างนี้

กรรมฐาน

คือ อะไรก็ได้ ที่เรายึดเอาสิ่งนั้น อย่างนั้น องค์ประกอบนั้นๆ วิธีนั้น มาเป็นหลักยึดในการกระทำ

เรากำลังจะเจริญเจโตสมถะ หรือภวังคฌาน

เราก็ยึดเอาสิ่งใดสิ่งหนึ่ง วิธีใดวิธีหนึ่ง

มาเป็นหลักยึดในการกระทำ

จะเลือกเอาสิ่งใดหรือแบบใดใน ๔๐ แบบที่พระอาริยเจ้าเคยทำมาแล้วก็ได้ หรือ จะเลือกหาเอาใหม่ด้วยตนเองจริงๆ ก็ย่อมได้

และ ผู้ที่เป็นพระอาริยบุคคลแล้ว รู้ที่จะจัดการกับจิต รู้ว่า จะตัดขาดกิเลส ตัณหา อุปาทาน อย่างไร? ตรงไหน? แล้ว แต่ ที่ยังห้ามยังไม่ขาด

ตัดกิเลสยังไม่หมดได้ง่ายๆ

ยังคงเรื้อรังไปอยู่ทุกๆ ที่รู้

เพราะอะไร?

ก็เพราะใจไม่แข็งแรงพอ (อินทรีย์ ๕ พละ ๕ ยังไม่แก่กล้า) นั่นหนึ่ง

และ เนื่องมาแต่“บารมี”นั่นอีกหนึ่ง

ซึ่ง ก็เกิดมาแต่“กรรม”นั่นเอง

“กรรม” คือ การกระทำ แม้แต่คิดหรือดำริอยู่ในใจ

ที่ได้ทำมาแล้วเรื่อยๆ มากมาย กายกอง ลังสมไว้

จากน้อยค่อยเพิ่มขึ้น จนเป็น“ความเคยชิน”

และ จาก“ความเคยชิน” ก็พอกพูนเป็น“นิสัย”

จาก“นิสัย”ก็มากพอกพูนเป็น“สันดาน”

ทำอย่างนั้นพอกพูนมากขึ้นไปอีก

จนถึงขั้น “ออกฤทธิ์ออกเดช” สุดท้ายเป็น“วิสัย”

หรือ ถ้าพอกพูนสิ่งดี คือกุศลกรรมไว้

กุศลกรรมนั้นมากมาย ถึงขั้น“ออกฤทธิ์ออกเดช”

ก็เรียกขั้นนั้นว่า “บารมี”

แต่ถ้าเป็นสิ่งเลว คือ อกุศลกรรม ก็เรียกว่า “สันดาน”

ดังนั้น จึงต้องใช้“วิริยะ” ใช้ความเพียร ค่อยๆเพาะ

หรือล้าง“กรรม”ที่เป็นอกุศลนี้ไปเรื่อยๆ จนถึงขั้น“สมุจเฉทปหาน”

วิริยะที่ล้างอกุศลถึงขั้นปรมาตถ์ได้ วิริยะนั้นเรียกว่า“วิริยะสัมโพชฌงค์”

○ อะไรคือการบำรุงส่งเสริมศาสนา ○

เหตุที่ข้าพเจ้าเขียนเรื่องเหล่านี้

ไม่ใช่ด้วยต้องการเอาเด่น หรือเอาดีแต่อย่างใด

ข้าพเจ้ากล้ารับรองได้เต็มปากว่า

“ดีทางโลกนั้น” ข้าพเจ้าไม่ปรารถนาแล้ว

เพราะฉะนั้น

การจะดี หรือเด่น จากการเขียนเรื่องเขียนราวเช่นนี้

หากเป็นการดี หรือเด่น“ทางโลก”ที่จะได้ลาภยศสรรเสริญแม้แต่สุข

นั้นจึงไม่ใช่จุดหมายของข้าพเจ้า

และ ที่ทำแจกอยู่นี้ (แจกหนังสือนี้ในตอนก่อนโน้น)

ก็ไม่ได้หวังบุญ และหวังความเพลิตเพลินอย่างใด

เป็นการทำด้วยปกติจิต จุดมุ่งเพียงประสงค์ให้ผู้อื่นได้เห็นธรรม

สำหรับผู้ยังเห็นธรรมน้อยกว่าข้าพเจ้า
แต่สำหรับผู้เห็นธรรมมากกว่าข้าพเจ้าแล้ว
ข้าพเจ้าก็ไม่อาจเอื้อมไปเพื่อแผ่อะไรให้ได้
มีแต่ข้าพเจ้าจะขอธรรมจากท่านผู้นั้น

เพราะ ธรรม คือ ความแท้จริง

ผู้ใดได้ไว้แล้ว ผู้นั้นก็พ้นทุกข์แล้ว เท่าที่ตนได้ไว้

ข้าพเจ้าเห็นตัวข้าพเจ้าเอง

ว่าพ้นทุกข์ได้บ้างแล้ว

จึงใคร่จะเห็นเพื่อนมนุษย์

ผู้ยังไม่พ้นทุกข์นั้นๆ ได้บ้าง

นั่นคือ จุดอันแท้จริงที่ข้าพเจ้ากระทำอยู่ขณะนี้

จะมีสิ่งใดอันใดผิดบ้างถูกบ้าง

ก็ตามประสาผู้ยังไม่ถึงขั้นรู้รอบเป็นลัทธิปัญญาเท่านั้น

และ ที่ข้าพเจ้าเขียนเรื่องเหล่านี้ ก็คิดว่า

ตนเองได้มีจิตที่ตั้งใจจะบำรุงรักษาพระธรรมของศาสนาพุทธไว้

การกระทำนี้ เป็นการบำรุงศาสนาโดยทางอ้อม

แต่ช่วยศาสนาโดยตรง

การบำรุงส่งเสริมพระศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองนั้น

ขณะนี้ ทุกวันนี้พุทธศาสนิกชน ๔๔ เปอร์เซนต์

บำรุงกันอย่างผิดๆ ส่งเสริมกันอย่างผิดๆ

เพราะ ผู้บำรุงทั้งหลาย บำรุงกันด้วย“รูป”เสียทั้งนั้น

และไปบำรุงผิดจุด ผิดที่กันเสียเกือบทั้งนั้นด้วย

ยิ่งด้วย“นาม” ก็ยังไม่แจ่มแจ้งรู้กันจน**“บำรุง”กลายเป็น“ทำลาย”ไปแล้ว**

การบำรุงส่งเสริมพระพุทธรักษา
ให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งนั้น ไม่ต้องลงทุน
คือ ไม่ต้องจ่ายด้วยเงิน ด้วยทรัพย์ อะไรกัน เป็นเอกเป็นสำคัญนักหรือ
อย่างที่ข้าพเจ้าทำอยู่ขณะนี้ (คือจ่ายเงินลงทุนพิมพ์หนังสือแจก-ในตอนนั้น)
ก็ยังคงเป็นการบำรุงที่ยังไม่ถูกจุด แม่นแท้ด้วยซ้ำไป
เป็นแต่เพียงบำรุงอย่างอ้อม
แต่ ที่ทำเพราะเป็นการช่วยศาสนา

ทำไมต้องช่วย?

ที่ต้องช่วย

เพราะศาสนาพุทธขณะนี้ป่วย

ผอมจนไม่รู้รูปร่างแท้ๆ ดั้งเดิมแล้ว

ข้าพเจ้าจึงต้องช่วย

แม้จะต้องเสียอะไร

เพื่อให้ชีวิต และรูปร่าง-วิญญาณของศาสนาพุทธคืนคงมา

เป็นยอมกันทุกอย่างทุกทาง

ข้าพเจ้าถือเป็นหน้าที่

เพราะข้าพเจ้าเป็นพุทธศาสนิกชน

และ ได้รับพระธรรมของพระพุทธองค์มา

เป็นสภาระ โดยแท้โดยจริง

ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่า ข้าพเจ้าไม่ใช่เป็นพุทธศาสนิกชนแต่ชื่อ

จึงได้เห็น“คุณ”ของพระธรรมแท้จริง

และจึงได้เห็นความผอม ผิดรูปผิดร่างของพุทธศาสนาด้วย

ผู้ใดประพฤดิธรรม รับพระธรรมแท้

ชั้นอารยธรรมของพระพุทธองค์มาปฏิบัติแท้ๆ อย่างจริงจังแล้วละก็
ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่าร้อยเปอร์เซ็นต์ว่า ผู้นั้นจะต้องเห็นอย่างข้าพเจ้าเห็น

เพราะของแท้ของจริง

มันมีสิ่งเดียว อันเดียว เรื่องเดียว จุดเดียว ไม่มีมาก ไม่มีอื่น

ดังนั้น ลองนึกดูเถิดว่า ๙๙ ใน ๑๐๐อยู่นอกทางของพุทธแท้
มีเพียง ๑ ใน ๑๐๐ เท่านั้นที่เดินตามทางพุทธแท้

(เชื่อว่าน้อยกว่า ๑ ใน ๑๐๐ เสียอีก)

[แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ข้าพเจ้าคนเดียวดอกนะ อย่าเข้าใจผิด

ผู้อื่นที่เดินทางถูกต้องก็ต้องนับด้วย

ถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ ๑ ใน ๑๐๐ ละก็

ต้องมีผู้อื่นที่เดินตามทางพุทธแท้อยู่ด้วยก็อีกมาก

แต่ถ้าขึ้นใครเข้าใจว่า

ข้าพเจ้าพูดคล้ายนับตัวเองคนเดียว ที่เป็นพุทธแท้ละก็

ต้องนับเป็น ๑ ใน ๔๐ กว่าล้าน ตามจำนวนพลเมืองไทยในขณะนี้ ไม่ใช่ ๑ ใน ๑๐๐

และที่จริงแล้วอัตรา ๑ ใน ๑๐๐ นี้ ก็ยังสูงกว่าความจริงแท้ๆ

ดังกล่าวแล้วด้วยซ้ำไปจริงๆ]

แล้วพุทธจะแปรสภาพไปแค่ไหน

รูปร่างของพุทธจะเป็นอย่างไร?

ช่วยกันด้วยเถิด

ผู้รู้ผู้เห็นอย่าเอาแต่เฉยเมยอยู่เลย

และที่ถูกต้องนั้นสำหรับ**การบำรุง** ก็ไม่ต้องไปบำรุงกันที่ไหน

ให้บำรุงที่ตัวเอง (ตัวพุทธศาสนิกชนแต่ละคนนั่นเอง)

พึงศึกษาปฏิบัติให้“ล้มมา”

นั่นคือ การบำรุงส่งเสริมพระพุทธรูป

ให้เจริญรุ่งเรืองที่แท้จริง

แต่ถ้าท่านผู้ใดตั้งใจจะบำรุงส่งเสริม ให้พระศาสนาเจริญแล้ว
ก็เอาแต่เรื่องหอบข้าวของเงินทองเข้าไปวัด

หรือ มีอะไรก็เอาไปประเคนให้พระ อย่างไม่มีปัญญาหรือไม่สัมมาทิฐิ
แม้ขนาดโต๊ะมุก ถ้วยลายคราม ชามเบญจรงค์

โทรทัศน์ ตู้เย็น ฯลฯ ให้เป็นสมบัติส่วนตัวของพระ เพื่อท่านจะได้เป็นสุขๆ

ผู้นั้นคือ ผู้กำลังเลี้ยงมอกแห่งพระพุทธรูป

และผู้ได้ไม่ปฏิบัติธรรมให้กับตัวเองเลย นั่นคือ

ผู้ไม่ได้ช่วยเหลือ (ไม่ต้องเรียกไปถึง "บำรุง" หรือ) พระพุทธรูปเลย

แม้เท่าซีเล็บ

บางคน นอกจากไม่ได้ช่วยแล้ว ยังกลับจุดเสียด้วย

คือ ผู้ที่เข้าใจผิด ปฏิบัติเป็นจารีตประเพณี

และพิธีที่ต้องที่ไม่ใช่ของพุทธรูป

ที่ค้านแย้งพุทธรูป

หรือ ค้านแย้งธรรมเนียมของพุทธ นั่นเอง

ต้องเข้าใจให้ถูก

เช่น เป็นต้นว่า

เขาจะสร้างพระพุทธรูป

หรือจะสร้างพระเครื่องกันที่ไหน

เราจะได้ไปสมทบทุน

เขาจะสร้างโบสถ์ให้วิจิตรพิสดารที่ไหน

เราจะได้ไปช่วยเขาสมทบทุน หรือหาทุน

นั่นก็ยังไม่ใช่

การบำรุงพระพุทธศาสนาที่มีบุญมีคุณค่าอะไรนักหนาเลย

วัดมีมากขึ้น วัดมีโบสถ์สวย มีวัตถุประกอบพระมหากษัตริย์มากมาย

ไม่ใช่แสงสี หรือ ไม่ใช่ตรรกะนี่ชี้ค่ากันอย่างง่าย ๆ ว่า

เป็นความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาหรอก

ในความลึกซึ้ง กลับจะกลายเป็นการชี้ค่าของความสำเร็จด้วยซ้ำ

คนลดกิเลส ขยัน เสียสละอย่างซื่อสัตย์

มีความเรียบร้อยแห่งสังคมต่างหาก

ที่เป็นแสงสีตรรกะนี่ชี้ค่าความเจริญของศาสนา

ถ้าใครยังคิดจะวิ่งเต้นยื้อแย่งกันเพื่อหาวัตถุ

หาเงินทองหาทรัพย์สินให้ได้มาหลายๆ

หาลาภ หายศ หาสรรเสริญให้ได้มาหลายๆ

[แต่ความวุ่นวาย ความแก่งแย่ง

เพราะเนื่องมาจาก“กิเลส”เกิดขึ้นมากตามไปด้วย]

พอได้วัตถุเงินทองดังกล่าวแล้ว ก็นำไปสร้างนั่นสร้างนี่ลงไปในวัด
ไปซื้อแต่ของถวายพระ หาแต่วัตถุมาทำบุญ

แล้วเข้าใจว่า

นั่นเรากำลัง“บำรุงส่งเสริม”พระพุทธศาสนาละก็

จนรู้เสียเถิดว่า นั่นผิดขั้นตอนแล้ว ผู้นั้นได้คิดผิดเป็นตรงกันข้ามเลยทีเดียว

ผู้นั้นกำลังถืออาวุธทำลายพระศาสนาชัดๆ

ดังนั้น การออกเรียไรร้อนใด

แม้เรียไรรากฐิน หรือผ้าป่า ซึ่งเนื่องมาแต่เหตุดังกล่าวแล้วนี้

เป็นการทำลายพระศาสนาทั้งสิ้น

เพราะอย่างน้อยที่สุดความสงบสุข (ของประชาชนผู้ถูกเรียไ้)

ถูกทำลายลงแล้ว

ความวุ่นวาย ความไม่ชอบใจเกิดแล้ว โดยผู้หนึ่งผู้กระทำการนั้นเป็นต้นเหตุ
[นี่พูดอย่างไม่มีมารยา หรือไม่ห่วงมารยาท]

คน ไม่ต้องห่วงท่านมากหรอก สำหรับพระ

ท่านทุกข์น้อยกว่าคนแล้ว

เอาตาม ดูแลท่าน เพียงมีปัจจัย ๔ พอประมาณเท่านั้นพอแล้ว

ใส่บาตร หาปัจจัย ๔ ดังกล่าว และบริวารให้ท่านตามวาระอันควร

[“ปัจจัย ๔” ไม่มีคำว่า “เงิน” ดอกนะ! พวกเขี้ยวบาลีจนเชื่อตามกันไปหมดแล้ว]

ส่วนตัวเองนั้นเข้าฟังธรรมจากพระผู้รู้เสมอๆ

ประพฤติตามคำสอนที่เราเชื่อว่าดีด้วยวิจรรณญาณ

ปฏิบัติศีล ปฏิบัติธรรมให้มากๆ

เราก็จะเจริญ แล้วจะบำรุงศาสนาได้ถูกต้อง

หากจะให้อะไรแก่พระก็ต้องไตร่ตรองสอบสวนดีๆ

ถ้าใครเอาแต่จะให้อะไรแก่พระอย่างมิจจาทิฎฐิ ก็คือผู้ช่วยจุดพระลงมา

ไม่ใช่ส่งเสริมให้ท่านได้เป็นอยู่อย่างพระ

และ“พระ”

ก็ต้องทำตนให้เป็นผู้“รู้จักพอ” เป็นผู้ปฏิบัติตนให้“มักน้อย”จนเป็นจริงด้วย

ต้องพยายามให้น้อยลงๆ กระทั่งไม่มีความมอยากสะสมเลยด้วยจิตสงบ

นั่นคือ หน้าทีของพระ

ไม่ใช่พระมัวแต่หลงเห็นว่า หรือหลงเข้าใจว่า

ต้องการขยายเผยแผร์พระศาสนาออกไป นั่น ก็คือ

หาเรื่องสร้างหาเรื่องก่อแต่ทางวัตถุ

ให้เป็นภาระแก่ตน และเป็นภาระแก่สังคมขึ้นมาเรื่อย ๆ

นั้นไม่ใช่ทางถูก

นั้นทางผิด

เมื่อ“พระ”เอง ยังแสดงการก่อกำทำด้วยหลง ให้มนุษย์เห็นผิด
มนุษย์ก็จะรู้ และเข้าใจเอาเองตามสามัญที่ย่อมให้ความเชื่อถือพระอยู่
แล้วเท่านั้นว่า

นั่นคือทางถูก

นั่นคือ

พระกำลังสอนมนุษย์ โดยปริยาย ด้วยการประพฤติตามธรรมชาติ

จริงๆแล้ว พระก็ต้องแสดงตนเป็นตัวอย่างให้คนเห็นลี ว่า
ตน“ตัด” ตน“สงบ” ตน“ไม่ดิ้นรนเสพสะสม (แม้วัง แม้วิมาน แม้ทรัพย์ ฯลฯ)”

มนุษย์จึงจะเห็นได้ แจ่มแจ้งได้ ตามได้อย่างถูกต้อง

ต้องทำความเข้าใจให้ดีกว่า “พุทธศาสนา”นั้น

คือ เราต้องการ หรือเรากำลังค้นหาเอา“ความเล็ก”นะ ไม่ใช่“ความใหญ่”

ซึ่งจะมีอะไรเล็กกว่า“จิต”ก็ยากยิ่งแล้ว

แม้แต่วัตถุ เรื่องความเล็ก-ความใหญ่ ก็ยังมีความลึกซึ่งหลากหลายเชิงชั้น

แต่กระนั้น เราก็ยังต้องการความละเอียดของ“จิต”

ความน้อยลง น้อยลง เล็กลง ละเอียดลงไปจนถึงที่สุด

และไปปรับเอาความเล็กที่สุด

จนไม่มีอะไรจะเล็กอีกแล้วของจิต คือสภาพ“สูญ”

นั่นคือ จุดสุดท้ายเป้าหมายของ“พุทธศาสนา”

แต่แล้วถ้าใครยังต้องการโน่น ต้องการนี้ มาให้แก่ตน

ต้องการให้มือนั้นอย่างนี้ จากที่อื่น จากภายนอก มาบำเรอตน

ที่ไม่พยายามฟังตนซึ่งเป็นผู้มีก้น้อยที่สุดให้ได้จริงๆ

จนสิ้นโคธ (ใจพอ) หยุดความเสพ

มันก็เป็นการเดินทางทางกับ“พุทธศาสนา”เท่านั้น

ไม่มีวันเป็นไปได้ ที่“พุทธศาสนา”จะเจริญรุ่งเรือง

พระอรหันต์-พระอาริยะมีมาก ๆ ใน “พุทธศาสนา”ต่างหาก

ที่แสดงว่า พุทธศาสนาเจริญ

พุทธศาสนิกชนเป็น“อาริยชน”มีศีล มีธรรมกันจริง ๆ มาก ๆ ต่างหาก

ที่แสดงว่า พุทธศาสนาเจริญ

แม้วัดจะไม่มีมาก ไม่มีโบสถ์สวย ไม่มีสิ่งก่อสร้างหรรษาใหญ่โตน่าทึ่ง

เหมือนในสมัยพระพุทธรูปเป็นต้น

ต้องคิดให้ดีๆ

ดังนั้น ผู้มีเงิน

หรือ ผู้มีฐานะจะทำบุญ ควรทำให้ถูก **ทำเกิดบุญ ได้บุญแน่**

แต่ต้องเข้าใจคำว่า“ทำบุญ” ต้องทำแต่ที่ถูกต้องและที่ควร

“พระ”เท่านั้น ไม่จน แต่ท่านไม่เป็นคนสะสม

และคำว่า “วัดจน” หรือ “วัดขาดแคลน”ก็ภัยเดียวกัน

ที่มีความจนนั้น เพราะ“คน” ไม่ใช่ เพราะ“พระ”

[อย่าลืมนะว่า “คน” คำนี้

หมายถึงผู้เฒ่าผู้แก่ที่ขี้บ่นที่ยังประพาศติผิดความเป็น“พระ”แท้

คือ ประพาศติดีนรณเสพสมสะสมอยู่ด้วย และ“คน”จริงๆข้างนอกวัดด้วย]

หากไม่เชื่อ

ก็ขอให้ลองไปสำรวจเศรษฐกิจ หรือ หลักทรัพย์ในวัดกันดู

โดยเฉพาะ“วัด”ในกรุงเทพฯฯ ธนบุรี

จงจำไว้ว่า

“พระ”นั้น อยู่เพียงรู้จักพอ มีความมักน้อย อาศัยปัจจัย ๔ อันมี

๑. อาหาร ที่สักแต่ว่าเป็นอาหารแท้

แต่ไม่ใช่“เลือกฉัน”หาว่าต้อง“ฉันเลือกแต่สิ่งควร”

๒. ที่อยู่ ที่สักแต่ว่าที่อยู่ พออาศัยสำหรับตน

กุฏิห้อง หรือนอนพื้นดินโคนไม้ได้สบาย

๓. เครื่องนุ่งห่ม ที่สักแต่ว่าเครื่องนุ่งห่ม

พออาศัยจำเป็นต้องใช้ ค่อนไปข้างเก๋ๆน้อยๆ

๔. ยารักษาโรค ที่ต้องใช้ เมื่อมีโรค

แม้แต่ฉันปีศาจจะเป็นยากก็ต้องฉันได้สบาย

เท่านั้น และเท่านั้นจริงๆ คือ “นิสัย ๔” ที่สมเด็จพระพุทธทรงให้พระ ต้องทำให้ได้

ถ้า“พระ”ผู้ใด“เป็นอยู่”

โดยใฝ่อันใดเกินกว่าควร ไม่ศึกษา อบรมความ“มักน้อย”

และใฝ่“ปัจจัย ๔” เกินกว่า“สักแต่ว่า” ดังกล่าวนั้น

ผู้นั้น ยังไม่ได้ชื่อว่า“ศิษย์ตถาคต”ที่เป็นสัมมาทิฐิ

ยังมีอบายภูมิเป็นที่หวังได้อยู่ตราบนั้น

○ ปฏิบัติธรรม? ○

“การปฏิบัติธรรม” คนเราจะปฏิบัติอย่างไร?

นี่เป็นคำถามที่ควรรู้

เพราะเท่าที่ข้าพเจ้าได้รับคำถามจากคนทั่วไป ๙๙ เปอร์เซนต์

เมื่อรู้ว่า ข้าพเจ้าปฏิบัติธรรม มักจะถามข้าพเจ้าว่า

เอาเวลาที่ไหน? ไปปฏิบัติ หรือไปปฏิบัติที่สำนัไหน?

“การปฏิบัติธรรม”นั้น

คนส่วนมากเข้าใจแต่ว่า ต้องไปนั่งหลับตานิ่งเจริญฌานทำสมาธิ (เจโตสมถะ)

และมักจะหลงเข้าใจผิดกันว่าเป็น“ทางเอก”เสียด้วย

นี่คือความเชื่อของคนส่วนใหญ่ ในปัจจุบันนี้ เชื่อเช่นนั้นกันเกือบทั้งโลก

ที่ถูกต้องแล้ว การปฏิบัติธรรมของพุทธ ก็คือ เรียนรู้หลัก

“โพธิปักขิยธรรม” ซึ่งเป็น“ทางเอก”ของศาสนาพุทธ

ให้เป็นสัมมาทิฐิ

นั่นคือ เราไม่ต้องไปแย่งเอาเวลาส่วนไหนของเราเลย

เรามีชีวิตปกติลืมหาสามัญเป็นอยู่ธรรมดาดีแหละ

เราหัด“มีสติ”ให้เป็น**“สติสัมโพชฌงค์”**ให้ได้

รู้ตัวให้ได้ตลอดเวลา และมี**“ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์”**ให้ถึงขั้นก็แล้วกัน

พากเพียร (วิริยสัมโพชฌงค์) พยายาม (สัมมาวายามะ) ระมัดระวัง

“ประตูเข้า” และ“ประตูออก”ของเราเอง

ประตูเข้า มี ๖ ทาง คือ หู ตา ลิ้น จมูก กาย ใจ

ประตูออก มี ๓ ทาง คือ กาย วาจา ใจ

เราพยายามมีสติ (สัมโพชฌงค์)คอยระวังที่ประตูทั้งหมดนี้แหละ

ระวัง“คน”ให้ดี **“คน”เข้า หรือออก แล้วมีอะไรไปหลอกอยู่ใน**

ความเป็น“คน”

ถ้าจับ“คน”หลอกที่เข้า-ออกได้ แล้วฆ่า“คนหลอก”นั้นได้ถูกต้องตัวตน

เราก็ไม่มี“คน”

ใน“รูป”ใน“นาม”ของเรา หรือใน“ตัว”เรา

ดังนั้น เราก็**หมดความเป็น“คน”**

เราก็มีแต่“พระ”ในตัวเรา

(คือ พระสังฆกรรมหรือความแท้จริง)

เราก็เป็น“พระ”เท่านั้นเอง

(คือ พระอาริยะ พระอรหันต์)

การปฏิบัติใด ๆ ก็ตาม

ถ้าไม่มีการรู้ตัวอยู่เสมอด้วย“สติสัมโพชฌงค์” หรือเป็น“สัมมาสติ”

(แม้ปฏิบัติแบบ“ภวังคฌาน”) และตรวจประตุเข้ากับประตุออกของเรา

ด้วย“ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์” หรือมี“สัมมปัชาน ๔”

ดังกล่าวมาแล้ว

การปฏิบัตินั้น เป็นโมฆะจากมรรคผลในศาสนาพุทธ

ถือว่าไม่ถึงขั้นโลกุตระ หรือขั้นปรมัตถสังขจะ

ยิ่งการกระทำอันใดด้วยจาริต ประเพณี หรือ พิธีรีตองแล้ว

ยิ่งต้องระวังให้มาก

เพราะพุทธ

ไม่ม่งมายในจาริตประเพณี หรือ พิธีรีตอง ให้เป็นเครื่องถ่วงเลย

จะมีก็เพียงเพื่อผู้ยังไม่รู้ ซึ่งก็จะประกอบน้อยที่สุดเท่าที่จะจำยอม

และถ้าผู้รู้แล้ว ก็จะไม่กระทำ หรือ ไม่พยายามปฏิบัติ

ให้เป็นที่ยุ่งยากในจาริต ประเพณี พิธีรีตองนั้นๆ เลย

แม้แต่ คำว่า ยถาฯ สัพพีฯ จะทำก็ได้ ไม่ทำก็ได้

ปัญญาที่หยั่งรู้อย่างแจ่มอย่างจริงเป็นสำคัญ

ดังนั้น สรุปลิ้นที่สุดว่า ทำอย่างไรเราจะเป็นพระอรหันต์

ก็จะสรุปลงได้ ดังคำสอนของพระพุทธองค์ ที่ปรากฏมาแล้วว่า

“สักแต่ได้เห็น สักแต่ว่าได้ยิน

สักแต่ว่าได้กลิ่น สักแต่ว่าได้รส สักแต่ว่าได้สัมผัส”

แม้ไม่มีใครปฏิบัติตนได้ดั่งนี้จริงๆทันที เด็ดขาดลงเมื่อใด
ผู้นั้นก็จะสำเร็จเป็น“**พระอรหันต์**”ได้ทันทีเมื่อนั้น
ดั่ง“**ท่านพาหิยะ ทารุจิริยะ**”พระอรหันต์เจ้าองค์หนึ่งในพุทธกาล นั้นแล

○ “**ตัณหา**”ที่จำเป็นที่สุด ○

ทั้งๆที่ข้าพเจ้าซาบซึ้งดี

ในหลักแห่ง“ไตรลักษณ์”ของโลกของสรรพสิ่ง

อันมีว่า **เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป**

คือ สิ่งอันใดในโลกนี้ ล้วนเกิดมาแล้ว ก็มีชีวิตอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง

เท่าอายุขัยแห่งเหตุและปัจจัยตามสัจจะของสิ่งนั้นๆจะทรงอยู่ได้

และแล้วก็ถึงเวลาสลายแปรเปลี่ยนไป

ไม่ว่าจะสลายไปสู่ความดับชั่วคราว หรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง อาจจะนานมาก

ซึ่งเป็นความหมายสามัญ ของ“ไตรลักษณ์”ง่ายๆดังนี้ๆ ก็ตาม

ก็เป็นกฎแท้จริง

หรือแม้จะเป็น“ไตรลักษณ์”ที่**พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงค้นพบ**

อันมี **อนิจจลักษณะ ทุกขลักษณะ อนัตตลักษณะ**

ซึ่งเป็น“**ไตรลักษณ์**”**ชนิดพิเศษลึกซึ้งละเอียดลออสูงสุด**

ที่**แตกต่าง**จาก“ไตรลักษณ์”ของศาสดาอื่นใดด้วย

และ เป็นธรรมะที่“**เป็นไปได้**”ด้วย

เพราะ สามารถปฏิบัติพิสูจน์ จนบรรลุผลแห่ง“**ไตรลักษณ์**”ได้ด้วยตน

รู้แจ้งเห็นจริง“ความเป็น”อนิจจัง-ทุกขัง-อนัตตา ในตน ถึงขั้นปรมัตถธรรม

โดยเฉพาะ “อนัตตลักษณะ”นั้น สามารถทำความสูญสุนิหิต (สูญญตา) พิสูจน์“ความไม่มีตัวตนของกิเลส” (อนัตตา)ได้อย่างสมบูรณ์ถาวรจริงของตน ชนิดที่ท้าทายหรือเชิญให้ใครๆมาพิสูจน์ เป็น“เอหิภัสสิโก”ได้ด้วย ก็ตาม

ก็เป็นกฎแห่งความแท้จริงของทุกๆสิ่งในโลก ไม่ละเว้น เพียงแต่ว่า ยาก หรือ ง่าย ต่างกัน มากน้อยกว่ากันเท่าใดๆ เท่านั้น ไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นของที่มองเห็นได้ จับต้องได้

ตั้งแต่เป็นแห่งวัตถุใหญ่โตกว่าโลกอีก ไม่รู้ที่ล้นเท่า เช่น ดวงอาทิตย์ หรือดาวฤกษ์ ดาวนพเคราะห์ใด ที่ใหญ่ และเล็กลงมาจนขนาดโลกที่เราอาศัยอยู่นี้ และแม้จะเป็นวัตถุที่เล็กย่อยลงไปตามลำดับ จนแม้กระทั่งจับต้องไม่ได้แล้ว บางอย่าง

แต่มันก็มีลักษณะ

ที่เรียกกันว่า“**รูปธรรม**” หรือ เรียกว่า“**รูป**”เฉยๆ ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมเกิดมา แล้วก็ทรงอยู่ หรือตั้งอยู่ ชั่วระยะหนึ่ง แล้วก็ละลายเสื่อมสลายแปรเปลี่ยนไปในที่สุด เป็นดังนี้ ทั้งนั้น ทั้งสิ้น

ตลอดจน แม้กระทั่ง สิ่งอันใดที่ไม่ใช่สสาร ไม่ใช่ชีวิต เพราะเป็น“พลังงาน” หรืออันมีแต่การแสดงออกเป็นผล เท่านั้น ไม่เป็นสภาวะแห่งก้อนอย่างสสาร อย่างวัตถุ มีแต่การแสดงออกเป็นผล ให้เรารู้ได้ ที่เรียกว่า“**นามธรรม**” หรือเรียกว่า “**นาม**”เฉยๆ หรือบ้างก็ยังเรียกว่า “**อรูป**”

ตั้งแต่หายาบ หรือแรงจัดจ้าน ที่รู้ได้ง่าย รู้ได้ชัด
เช่น อาการหายาบใหญ่ด้วย นิ่งอยู่กับที่ด้วย
ไปจนอาการกลางๆ อาการละเอียดขึ้นๆ ที่เคลื่อนไหวอย่างช้าๆ
จนเป็นวัง หรือแล่นไป จนกระทั่งล่องหนหายตัว
ดังอาการของ“จิต” และ“พลังงาน”ของสสารอื่นหลายอย่าง
เป็นต้นว่า ความร้อน แสง เสียง แม่เหล็ก ไฟฟ้า

อัน เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป ได้รวดเร็วมากมาย

เช่น พลังงานของอณู ปริมาณ เป็นต้น

หรือ แม่“รส”ของอะไรๆทุกสิ่งทุกอย่าง

ที่เรียกขานกันว่า ความรู้สึก ความรับรู้ ต่างๆ เป็นต้นว่า

เจ็บ ปวด ทวน หอม นุ่ม แข็ง แรง ร้อน ฯลฯ อันใดทั้งหลาย ก็ดี
ทุกข์ รันทด ขมขื่น รวดราว สนุก ซาบซึ้ง สุขแสน ฯลฯ ใดๆ ก็ตาม
ทั้งนั้น ทั้งสิ้น

ก็ล้วนแล้วแต่**ทรงอยู่ไม่ได้** ทั้งนั้น

เกิดขึ้นมามีอายุอยู่ชั่วระยะหนึ่ง แล้วก็ดับสลายแปรไป

เป็นดังนี้ ทั้งสิ้น

ไม่เว้นแม้แต่ **ความเกิดมาเป็น“ศาสนาพุทธ”**

อันได้**เกิดขึ้นแล้ว** มี**พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า** นามว่า **โคดม**

เป็นพระ**ผู้ให้กำเนิด ให้“ชีวิต”** ขึ้นมา

“เป็นตัวเป็นตน”ของ พุทธศาสนา

และ **มี“ชีวิต”**ที่แท้จริง บริสุทธิ์ผุดผ่องถูกต้อง

เมื่อแรก“เกิด”นั้น ก็เป็น**“ชีวิต”**แท้ๆจริง ๆ

บริสุทธิ์แท้ บริสุทธิ์จริง มีแต่ความถูกต้อง ความผุดผ่อง

ไม่มีสิ่งที่ เรียกว่า ของปลอม ของเทียม
ไม่มีกิเลส ไม่มีข้อผิดพลาด ไม่มีแม่แต่เศษฝุ่นธุลี
แห่งข้อขัดแย้งแตกต่างจากเนื้อแท้ของ“พุทธศาสนา”
มาฉายตะ หรือเปื้อนทออยู่แต่อย่างใด

ในวาระที่เกิดมาใหม่ๆ เกิดมาแต่แรก
ในสมัยที่พระพุทธองค์ทรงให้การก่อกำเนิด
สร้าง**“ตัวตน”**แท้ ๆ ของพุทธศาสนาขึ้นมา

ตราบจนเวลายาวนาน เพิ่มขึ้น

ชีวิตร่างกายของ“พุทธศาสนา” เป็น **ตัวตน** เติบโตใหญ่ขึ้นมาในโลก
มีผู้คนรู้จักเพิ่มขึ้น ก็ย่อมมี**ความรัก ความซึ้ง**เข้าไปพัวพัน
มี**กิเลส**เข้าไป“ลัมปยุตต” หรือ เข้าไปร่วมกับชีวิต เข้าไปประกอบ
ร่วมผสม ร่วมแทรกปนในชีวิต และ**ก่อให้เกิด“สังฆารธรรม”**

นำให้ชีวิต“พุทธศาสนา”วิวัฒนาการขึ้นมา

ก่อให้เกิด ชีวิต หรือ **ตัวตน** อันมองให้เห็นครบทั้งหมดในความเป็น“รูป”
ของ พุทธศาสนา หรือ ของ“ความเป็นพุทธศาสนา”

ไม่ได้ง่าย ๆ

แต่ก็เป็น**“รูปธรรม”** คือ มีรูปร่างของชีวิตพุทธศาสนาอยู่
ซึ่งประกอบด้วย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และ พุทธบริษัท
รวมทั้งวัตถุทางโลก วัตถุทางธรรม อากาทางโลก อากาทางธรรม
ที่ พุทธศาสนิกชนทั้งหลายร่วมกันสังเคราะห์ประกอบขึ้น และเป็นอยู่

แต่ละสิ่งแต่ละส่วน นั้นแหละ ร่วมกัน

แต่ละอณูปรมาณูรวมแล้วทั้งหมดเป็น**“รูป”** ของ**“ชีวิตพุทธศาสนา”**

และ มี“นามธรรม”ร่วมอยู่ด้วย
นามธรรมที่ต้องศึกษาอย่างสำคัญคือ “รส”ของ“ชีวิตพุทธศาสนา” นั่นเอง
เรียกง่าย ๆ ก็ได้แก่ “คุณธรรม”ของ“พุทธศาสนา”
หรือ “คุณลักษณะอันลึกซึ้งถึงขั้นลึกลับสูงส่งทั้งด้านวัตถุ จนสูงสุดทั้งด้านจิตใจ”
นั่นแหละเป็น“นาม”ของ“ชีวิตพุทธศาสนา”

“รูป”และ“นาม”

จึงรวมเป็น“ชีวิต”แท้ๆอันหนึ่ง และมันก็เริ่มแปรเปลี่ยน
ความบริสุทธิ์ผุดผ่องเดิมแท้ ก็ถูกฉาบ ถูกทา
ด้วยอำนาจแห่งโลก ด้วยอำนาจแห่งกฎของความจริง
ด้วยความจริงแห่ง“ไตรลักษณ์”

“พุทธศาสนา” หรือ“ชีวิตของพุทธศาสนา”
ก็ย่อมจะต้องถูก“ความไม่ใช่พุทธ” อันเป็นสิ่งสกปรก
เหล่านั้นทั้งหลาย ฉาบทา กลบเกลื่อน พอกรเพิ่ม แปรกลปลอม ปะปน
ทำร้าย ทำลาย เปลี่ยนแปลง ให้ผิดแผก ให้หายไป ให้เหอะทะใหญ่โต ฯลฯ
ให้ลึกลับซ่อนเร้น หรือหมด“รูป” หมด“นาม” หมด“ชีวิต”ไปเรื่อยๆ

ตามกฎ

เกิดมาแล้ว ก็มีชีวิตอยู่ชั่วระยะหนึ่ง แล้วก็ค่อยๆซบสลาย ๆ
และแล้วที่สุด ก็จะต้องเสื่อมสลาย แปรไป
เป็นความหมุนเวียนอยู่ในวัฏจักร แล้ว ๆ เล่า ๆ

กฎแห่งความจริงแท้

ไม่มีอำนาจใด หรือผู้วิเศษใดในโลก หรือนอกโลก
หรือแม้ อำนาจแห่ง“พระเจ้า”องค์ใด ที่เชื่อกันว่า ยิ่งใหญ่ที่สุด ก็ตาม
จะสามารถเปลี่ยนแปลง หรือทำให้กลายเป็นอย่างอื่นไปได้

ถึงดั่งนั้น ถึงแม้ข้าพเจ้าจะรู้อย่างนั้นแน่แน่ว
และซาบซึ้งลึกซึ้งในใจคืออยู่อย่างนั้น ว่า

พุทธศาสนา อันคือ “ชีวิต”ชีวิตหนึ่ง
อันคือ“รูป”ที่มี“นาม”อยู่ในตัว
จนเรียกได้ว่า “ตัวตน” หรือ“ชาติ”(เกิดอยู่-ตั้งอยู่)
หรือ“ชีวิต”ที่อยู่ในภพ(มนุษย์) นี้ “ชีวิต”หนึ่ง

ซึ่งย่อมจะ หลีกพ้นไปไม่ได้ จาก การขราลง (หรือไม่สมบูรณ์)
และแล้วอีกสักวันหนึ่งในข้างหน้า ก็จะแปรเปลี่ยนเป็นอื่น (หรือไม่มีความเป็นพุทธ)

แม่จะแจ้งใจอยู่อย่างนี้ๆ ก็ตาม
แต่ข้าพเจ้าก็ยังมี“**ตัณหา**”
ยัง**อยาก** ให้“พุทธศาสนา”มีชีวิตอยู่อย่างดี อย่างบริสุทธิ์มากที่สุด
และ อยู่ไปอีกนานเท่านาน เท่าที่จะเป็นไปได้

เป็น“พุทธศาสนา”ที่แท้ เป็น“พุทธศาสนา”ที่ถูกที่เจริญ
ด้วยความตรงจริง ถูกต้องอย่างดีจริง

เหมือนตนรักชีวิตของตน
และประสงค์ให้ชีวิตตน ดี สูง สุข เจริญพร้อมทุกประการ ฉันทได้
ข้าพเจ้าก็มีความห่วงใยอยู่ทุกทาง ฉันทนั้น

ดั่งที่ข้าพเจ้าเคยได้กล่าวถึง
“ความจริง”จากใจให้ทราบแล้วว่า
ข้าพเจ้าเป็น“**พุทธศาสนิกชน**”
เป็นฐลีนหนึ่ง ที่ประกอบขึ้นเป็นรูปเป็นร่างของพุทธ
ชีวิตของข้าพเจ้าเป็น“**พุทธ**”

ดังนั้น **“พุทธ”** จึงคือ **ชีวิตของข้าพเจ้า**

ข้าพเจ้าจึงไม่ใช่ข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าเอง จึงไม่มีชีวิต

ข้าพเจ้าจึงเป็นเพียงอนุหนึ่งของ**“ชีวิตพุทธ”**

ข้าพเจ้าเป็นอนุหนึ่งใน**“จิต”**แห่ง**“พุทธ”**

เพราะฉะนั้น ในฐานะข้าพเจ้าเป็น**อนุหนึ่งแห่ง**“จิต”****
หรือ แห่ง“วิญญาณ”**ของ**“พุทธศาสนา”**โดยแท้**
ไม่ใช่เป็นอย่างหลอก หรืออย่างลึกลับแต่**“เป็น”**

จึงยังคงมี**“ความรู้สึก”**

ตามตำแหน่ง ตามความเป็นจริง แห่งคำว่า**“ชีวิต”**

ที่มี**“กาย”**กับ**“วิญญาณ”**รวมกัน

ตราบไต่

ที่ข้าพเจ้ายังเป็น**“วิญญาณ”**ของ**“ชีวิตพุทธศาสนา”**อยู่

ตราบนั้น ข้าพเจ้าก็ต้องชื่อว่า

“ตัวรู้สึก” หรือ**“ตัวรับรู้”** ของ**“ชีวิตพุทธศาสนา”**อยู่

ดังนั้นเมื่อ**“วิญญาณ”**มี

แน่นอน

ตราบที่ข้าพเจ้ายังไม่ดับ**“เวทนา”** และ **“สัญญา”**ของข้าพเจ้า

คือ ความรับสัมผัสกระทบรู้ว่า

ถ้าใครมาเกี่ยวข้องกับกระทบ มาถูกต้อง“ตัวชีวิตพุทธศาสนา”****

เมื่อรู้สึก(จากสัมผัส) ว่าเป็น“ทุกข์เวทนา”****

หรือคือ เป็นการสัมผัสโดยเอาสิ่งไม่ตีสัมผัสเข้า

**ทำให้“ชีวิตพุทธศาสนา”
เป็นทุกข์ ได้รับความเสื่อมลง หนอยุ่ไม่ได้
เป็นเหตุจะมาทำให้“ชีวิตพุทธศาสนา”หลุด
และจะมีอายุที่จะยืนอยู่ได้นั้น ลั่นลง**

เพราะเหตุนี้ ข้าพเจ้าย่อมต้องมี**“ตัณหา”**แน่ๆ
และก็เป็น**“ความอยาก”**ช่วย**“ชีวิตพุทธศาสนา”**
ที่ข้าพเจ้านับและถือว่า “ของข้าพเจ้า”นี่เอง

ซึ่งเป็น**“วิภวตัณหา”** [เป็นสภาวะธรรมที่จริง ในขั้นลึกชั้นสูง]
ที่อยากจะให้“ชาติ” หรือให้“ภพ” ของ“พุทธศาสนา”
ยังอยู่ ยังมียังสืบไปได้
อยากให้ชาติ ให้ภพ ให้ภูมิแห่งพุทธนั้น
ยังมีอย่างต้อยอยู่ ยังคงให้คุณค่าอยู่ ยังสืบต่อไปอยู่ อึก-อึก-อึกๆฯฯ
ดังนั้น

ข้าพเจ้าคงจะยังไม่สิ้น“ตัณหา”ลงง่ายๆ ตราบนานเท่านั้น
ตราบใดชีวิตของข้าพเจ้ายัง คือ**“ชีวิตพุทธศาสนา”**

เช่นเดียวกับ **“พระบรมศาสดาองค์พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า”**
ผู้ก็ยังคงมี**“ตัณหา”** อันเป็น**“วิภวตัณหา”** เพื่อ“พุทธศาสนา”ของพระองค์นั้นแล
แต่คุณภาพหรือคุณลักษณะนั้น ของพระองค์สูงส่งคนละระดับกับของข้าพเจ้าแน่ๆ

ตราบกระทั่ง
พระพุทธร่องค์ได้ก่อให้เกิด**“ตัวตน”**ของ**พระพุทธรศาสนา**มาเป็นรูปเป็นร่าง
และเป็น“ชีวิต” จนครบบริบูรณ์สมบูรณ์เสร็จแล้ว
พระองค์จึงได้**ละวาง“ตัณหา”**นั้น ทั้งสิ้น เสด็จสู่ปรินิพพาน

ต้นหา ที่พระองค์เริ่มใช้สร้าง“พุทธ”ให้เกิดเป็น“ชีวิต” มาตลอดกระทั่ง“พุทธศาสนา”ครบสำเร็จ เสร็จสมพระปณิธาน ก่อนจะได้ซึ่ง“อนุปาติเสสนิพพาน” [การตายสิ้นลมปรารถนของพระอรหันต์] ก่อนจะดับไปให้พร้อมๆกับ“ชีวิต”ของพระองค์ นั้น

ก็คือ**“วิภาตต้นหา”** อันเป็นการดำรง“พุทธกิจ” เพื่อสร้าง“พุทธ”ให้เป็น“ภาพ” หรือเพื่อให้เกิด“พุทธชีวิต”นี้เอง เป็น**“ต้นหา”**ที่สร้างชีวิตให้แก่**“อรูปชีวิต”** หรือ**“อนันตชีวิต”**(ชีวิตที่ยิ่งใหญ่ชีวิตหนึ่ง)ที่ชื่อว่า**“พุทธ”**

เมื่อพระองค์ทรงทำสำเร็จสมบูรณ์เพียงพอตามพระประสงค์แล้ว จึง**ไม่ตั้ง“วิภาตต้นหา”**อีก

หรือ ปล่อยให้วาง“ต้นหา”ที่เป็น**“วิภา”**(ทรัพย์สิน)นั้นลง

[ตอนที่พระองค์รับคำมาร “ปลงอายุสังขาร”]

จากนั้นพระองค์จึงได้เสด็จสู่“อนุปาติเสสนิพพาน”ครั้งสุดท้าย

จบสุดเป็น“ปรินิพพาน”นิรันดร์ สำหรับพระพุทธรูป

แม้ข้าพเจ้าก็จะขอเป็นดั่งนั้น ข้าพเจ้าเป็นลูกของ“พุทธะ”

ข้าพเจ้าเป็นอนุหนึ่งแห่งวิญญานของ“ชีวิตพุทธะ”

ดังนั้น หากจะยอมก็จะต้องยอมเช่นพระพุทธรูป

คือ ยอมถึงซึ่ง“สอุปาทิเสสนิพพาน” [การตายของกิเลส แต่ยังมีเหลือชีวิต]

ตามรอยพระยุคลบาท และจะยังไม่ยอมดับ“วิภาตต้นหา”ง่าย ๆ

แม้จะต้องถึงซึ่ง“อนุปาติเสสนิพพาน”ไปอีก ครั้งแล้วครั้งเล่า

ตราบนจนถึงซึ่งวาระเข้าสู่“ความพอใจ”ตามปณิธานของข้าพเจ้า โน่นแล

จึงจะยอมดับ**“วิภาตต้นหา”**แห่งตน เป็นกาลสุดท้าย

ก็ยังมีอีกหลายกัปป์หลายกัลป์แน่ๆ สำหรับข้าพเจ้า

ด้วยเหตุดังนี้ ข้าพเจ้าจึงต้องมีชีวิตอยู่

เพื่อชีวิต**ของตน** (ชีวิตพุทธศาสนา)

และจะต้องมีบทบาท ทั้งสร้างทั้งปราบและปราม อยู่กับชีวิตนี้
แต่ขอยืนยันว่า ข้าพเจ้าจะไม่“ทำลายแบบทำร้ายใครๆ”เป็นอันขาด

ข้าพเจ้าจึงจะยังมีทุกขเวทนา และสุขเวทนาอยู่ ตามบุญบาปมีที่จริงของตน
เพื่อ“วิภาตถมหา”อย่างนั้น เพื่อ**ชีวิต**อย่างนั้น (คือชีวิตพุทธศาสนา)

โลกที่ข้าพเจ้ายังจะขอยึดอยู่ คือ **โลกแห่งพุทธะ**

อันไม่ใช่ลูกกลมๆใหญ่ๆหมุนอยู่รอบดวงอาทิตย์นี้หรอก

แต่เป็นโลกละเอียดลึกซึ้ง ที่เล็กยิ่งกว่า

“โลกกาย”(กามภูมิ) และ“โลกใจ”(ภวภูมิ ที่มีทั้งรูปภูมิ-อรุณภูมิ)

แม้ที่สูงสุดที่“วิภาตถมหา” (ภูมิโลกุตระ) อยู่ในนั้นครบสมบูรณ์

นั่นแหละคือ **โลกแห่งพุทธะ** (พุทธภูมิ)

ดังนั้น

จึงขอเตือนเจ้า และขอเตือนชนเพื่อชีวิตพุทธะนี้สืบไป

ขอให้ชีวิต (พุทธศาสนา) นี้ คงอยู่ด้วยดี

ตราบที่มีแรง เป็นลั่นแรง ตราบที่มีความสามารถ เป็นลั่นสุด

จะตายไป ก็ยอมตายกันแต่ชีวิตตัวเอง

หรือหาก“ชีวิตพุทธะ” ต้องถึงกาลจะดับสูญ ลั่นชีวิตลง

ก็จะต้องสร้างให้ชีวิตนี้เกิดใหม่ให้ได้ นั่นแล

นั่นคือ เหตุและผล

ที่ใครๆอาจจะ**ยังไม่แจ้ง** ว่า ทำไม? พระพุทธองค์ จึงยังทรงเตือน

สั่งสอนมณุษย์ เทวดา มาร พรหม ทรงทำงานอยู่อย่างหนัก

เที่ยวทุกข์ทรมานพระวรกาย โปรดสัตว์อยู่ถึง ๔๕ พรรษา

พระองค์เอาอะไรตัวไหน ใน“จิต”ไปทำอย่างนั้น?

ถ้าใครเฉลียวใจ หรือมีความฉลาดไปถึงขั้นนี้ ก็จะสามารถสงฆ์ได้

ซึ่งก็คงจะมีคนอื่นมากกว่ามาก ที่ยังสงสัยว่า

พระพุทธเจ้ามี“จิต”อย่างนั้น **คือ มีอาการปรารถนา หรือ ต้องการ หรือ จะเรียกว่า“อยาก” ก็เป็นความหมายเดียวกัน**

กล่าวคือ

เป็นบทบาทของจิตมุ่งหมาย หรือประสงค์จะให้มี ให้เป็น ให้ได้ ตามเจตนา

เช่น “ต้องการ”

จะช่วยมนุษย์ให้เจริญเป็นอยู่สุข หรือ พันทุกข์ เป็นต้น

หรือ เมื่อทรงระลึกถึงปัญจวัคคีย์หลังจากตรัสรู้

ก็“ต้องการ”สอนปัญจวัคคีย์

หรือ ทรงมี“เจตนา”ตั้งที่พระองค์ตรัสตอบมาร ผู้มาอาราธนา
ให้ท่านปรินิพพาน

ว่า

“ดูกรรมของผู้มีบาป ภิกษุผู้เป็นสาวกของเรา จักยังไม่เสียบแหลม

ไม่ได้รับการแนะนำจนฝึกดีวิเศษแล้ว ไม่แก่ล้าว้า ไม่เป็นพหูสูต ไม่ทรงธรรม

ไม่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ไม่ปฏิบัติชอบ ไม่ประพฤติตามธรรม

เรียนจากอาจารย์ของตนแล้ว ยังบอก แสดง บัญญัติ แต่งตั้ง เปิดเผย

จำแนก กระทำให้ง่าย ไม่ได้

ยังแสดงธรรมมีปาฏิหาริย์ ช่มชู้คำโต้แย้งของคนพวกอื่น(ปรับปวาท) ที่บังเกิดขึ้น

ให้เรียบริ้อยอย่างประสานรวมกันได้ดี(โดยสทธรรม)

ไม่ได้ เพียงใด เราจักยังไม่ปรินิพพาน เพียงนั้น.....

ดูกรรมารผู้มีบาป ศาสนา(พหุทศวรรษ)ของเราจักยังไม่สมบูรณ์ กว้างขวาง
แพร่หลาย รู้กันโดยมาก เป็นปีกแผ่น จนกระทั่งเทวดามนุษย์ประกาศได้ดีแล้ว
เพียงใด เราจักไม่ประนิพพาน เพียงนั้น”

[ใน มหาปรินิพพานสูตร พระไตรปิฎก เล่ม ๑๐ ข้อ ๑๐๒]

แล้วอาการของ สภาวะที่พระองค์ตรัสนี้ และกระทำต่อมา
จนสำเร็จนี้

อย่างนี้ ไม่เรียกว่า เป็น**“ความต้องการ”** เป็น**“ตัณหา”** หรือ ?

เรียกว่า“ตัณหา”แน่นอน ไม่ต้องสงสัย

แต่นั้นแหละ อาจจะใช้คำอื่นในภาษาบาลี เช่นคำว่า **อากังขา** หรือ **ฉันทะ**
หรือ แม้แต่คำว่า **อิจฉา** แทนคำว่า ตัณหา

เพื่อไม่ให้หน้าเกลียด หรือเพื่อไม่ให้หงัง ไม่ให้สับสน ก็ได้

ซึ่งมันก็ล้วนแต่มีความหมายเหมือนกันทั้งนั้นแหละ ว่า

ความต้องการ ความปรารถนา ความอยาก ความมุ่งมาดมุ่งหมาย ฯลฯ
เพราะ“อาการ”ตามความหมายเหล่านั้น

มันมีลักษณะคล้ายกัน หรือเรียกว่าอย่างเดียวกัน ของ“จิต”

จะต่างกันก็เพียงว่า มากหรือน้อยกว่ากันเท่าไร?

สูงส่งหรือต่ำทรามกว่ากันแค่ไหน?

ที่สำคัญ คือ

มีชั่วหรือมีดี ปนอยู่ใน“ความต้องการ”นั้น หรือไม่? มากหรือน้อยเท่าไร?

และ “ต้องการ”มาเพื่อตน

ปนอยู่ในนั้นบ้าง หรือไม่? มาก-น้อยเท่าไร?

หรือ จะวิเศษยิ่ง ก็คือ

มี“กิเลส”หรือไม่ ใน“ความต้องการ”นั้น?

ที่สุด คุณภาพ-ประสิทธิภาพ สูงส่งกว่ากันแค่ไหน?

ซึ่ง“อาการ”ที่ลึกซึ้งละเอียดอ่อนเหล่านี้

ก็ต้องศึกษากันให้รู้แจ้งเห็นจริง

เพราะ

**พระพุทธรูปองค์แท้ ๆ ยังต้องมี“วิภาตัตถนา”ขั้นสูงพิเศษยิ่ง
ซึ่งเป็น“พุทธวิสัย”**

ดังนี้เอง

จึงมีพลังสร้างสรร [สร้างชนิดมีวิจารณ์ญาณเลือก“สรร”] อันเลิศยอด

เป็นกรรมกริยาของ“จิต”แท้ๆ

เป็นกรรมที่ต้องเรียกว่า“อภิมหากุศล”

ของผู้**“มีอัมชาสัย ทนไม่ได้ต่อความกรุณา”** [อัมปัญญา ของลัตตบุตรุช]

ขึ้นชื่อว่า“ผู้บรรลุนิพพานแล้ว”

ก็ไม่ใช่ว่า จิตจะ“ว่างๆเปล่าๆ”อย่างที่คาดเดากัน

ชนิด“เลยเถิด”ชนิด“สุดโต่ง”

ไปเป็นพวก“นัตถิกทิฎฐิ” [ความเห็นที่ว่า อะไรๆก็ถือว่าไม่มี]

หรือพวก“อภิกิริยทิฎฐิ” [ความเห็นที่ว่า ทำอะไรๆแล้ว ก็ถือว่า ไม่เป็นอันทำ]

ซึ่ง**“จิตว่างจากกิเลส”** นั้น

มันต่างกันกับ**“จิตที่ว่างๆเปล่าๆ-ลอยๆ”**

จะไม่ใช่“จิต”ที่ไม่มีอาการ ไม่มีกริยา ที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีประโยชน์

หรือ จะเอาแต่“อยู่ว่างๆ”

หรือ ว่างเปล่าแบบไม่มี“ลักษณะ”อะไรเลย นอกจาก“ว่างๆ”

เช่น ไม่คิดไม่นึก ไม่มีความรู้สึก ไม่มีเจตนาธรรมณ์ ฯลฯ

แบบ“พาชื่อเถรตรง” แน่ๆ

จิตที่ว่างจากกิเลส นั้น จะปรุงจะคิดสร้างสรรค์

จะช่วยมนุษย์ได้อย่างวิเศษเสียด้วยซ้ำ

เรียกว่า“บุญญาภิสังขาร”

สำหรับพระพุทธเจ้า ก็ใช้คำว่า“อิทธิภิสังขาร”

ซึ่งล้วนเป็น**“วิลังขาร”** [ปรุงสร้างอย่างพิเศษ ชนิดไม่มีกิเลสร่วมด้วย]

ตามบุญบารมี หรือตามภูมิของผู้นั้นๆ ทั้งสิ้น

อาการของ“จิต”เช่นนี้

เป็นคุณลักษณะพิเศษ มีในศาสนาพุทธที่“สัมมาทิฏฐิ”เท่านั้น

ชื่อว่า**“วิภาตถา”**

ที่มีทั้งขนาด และทั้งเชิงชั้นสูงต่ำมากมาย

ลึกซึ้ง สลับซับซ้อนหลากหลายระดับ ที่จะต้องศึกษาปฏิบัติให้ถึงจริง

จึงจะพิสูจน์กันได้ได้อย่างถ่องแท้ รู้แจ้งเห็นจริง

เพราะเป็น“ตถา”อันละเอียดสูงส่ง อยู่ภายในภพ ในภูมิชั้น“วิภาตถา”

เป็นอุดมการณ์ที่ผ่องใสแห่งความดี แห่งการทรงไว้แต่คุณ

ยังเป็นอาการที่มีลักษณะของความมุ่งมาดปรารถนาดี

เป็นฐานอาศัยสุดท้าย ของพระอาริยะทั้งหลาย ในศาสนาพุทธ

ที่ให้คุณค่าประโยชน์แด่มวลมนุษยชาติ ตามฐานะบารมีของแต่ละท่าน

ตั้งแต่พระอาริยะระดับต้น จนที่สุด สูงส่งถึงระดับพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ล้วนยังมีอยู่ทั้งสิ้น ถ้าผู้นั้นได้ศึกษาและปฏิบัติเป็น“สัมมาทิฏฐิ” ตรงจริง

นี่คือ เยื่อใยที่สุด แห่งความมี“พุทธชาติ”อยู่ในองค์ท่าน

จึงอย่าได้สงสัยเลยว่า

ทำไมพระพุทธองค์ถึงยังมี“ความอยาก”สั่ง อยากรสอน

อยากช่วยมนุษย์ สัตว์ เทวดา มาร พรหมอยู่

และ ด้วยเหตุนี้แหละ ท่านผู้ใด **ไม่เข้าใจ**

ในเรื่อง“ตณฺหา”ชั้น“วิภวตณฺหา” อย่างเป็น**“สัมมาทิฏฐิ”**ถูกต้อง

คือ ยัง“หลงเข้าใจเชื่อถือผิดๆ”อยู่ โดยประพฤติปฏิบัติตนตามฤาษีดาบส
ที่มีความเห็นตามระบบลัทธิ“**หนีเอาตัวรอดแต่ผู้เดียว**”

อย่างฤาษีเก่าๆ ซึ่งมีมาก่อนพระพุทธเจ้าจะอุบัติขึ้นมาในโลกเสียอีก

แล้ว“หลงผิด”ว่า เป็นระบบลัทธิของศาสนาพุทธ
จึงกลายเป็นระบบที่ทำให้คนไร้ค่า ไร้การงาน ไร้ประโยชน์ ชี้แจง

[ซึ่ง“ความขี้เกียจ”นั้นยังเป็นแค่“อบายมุข”แท้ๆ ในคำสอนของพุทธ]

ไม่ทำการงาน ดูตาย เจื่อยเนื่อย ซื่อแบบไม่ฉลาดเท่าทันสังคม ไม่ขยัน
ช่วยพัฒนาสังคมไม่ได้ ไม่เป็น“พหูชนหิตายะ-พหูชนสุขายะ-โลกานุกัมปายะ”
ตามอุดมการณ์ และตามประสิทธิภาพของศาสนาพุทธแท้ๆ

เพราะ ไม่ถูกต้อง ไม่เป็นไปตาม“สัมมาอาริยมรรค อันมี องค์ ๘”

คือมี“ความเห็นความเข้าใจ”(ทิฏฐิ)ที่ถูกต้องที่แท้จริง(สัมมา) เป็น“ประธาน”เสียก่อน

มี“ความรู้ตัวอย่างสำนึก”(สัมมาสติ) มี“ความพยายามที่ดี”(สัมมาวายามะ)ฝึกมา

แล้วผู้ประพฤติปฏิบัติ ก็จะมี“ผล”จริงตามเหตุที่ถูกต้องเป็นจริงได้

มี“กัมมันตะ”เป็นสัมมาแท้ๆจริงๆ ที่แปลว่า มี“การงานทำ” และทำดีถูกต้องจริง

มี“อาชีวะ”เป็นสัมมาแท้ๆจริงๆ ที่แปลว่า มี“อาชีพ”ที่เหมาะสมควรดีแท้ด้วย

มีพร้อมทั้ง“การคิด”(สังกัปปะ) ทั้ง“การพูด”(วาจา) ที่ดีที่ถูกต้อง(สัมมา)

ละสมรวมลงเป็น“สัมมาสมาธิ”ที่เป็นสมาธิของพระพุทธเจ้าในศาสนาพุทธเท่านั้น

[ตามคำสอนในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๔

“มหาจัตตารีสกสูตร”ข้อ ๒๕๒-๒๕๑]

เมื่อไม่ปฏิบัติตามหลัก“มรรค องค์ ๘” ไม่มีผลตาม

“สัมมาอาริยมรรค”สมบูรณ์

จึงไม่“เป็นพระอรหันต์”ตามอุดมการณ์ตาม ประสิทธิภาพของพุทธ

ส่วน“พระอรหันต์”แท้ๆตามอุดมการณ์ตามประสิทธิภาพของพุทธนั้น
จะพูดว่า มี“วิภวตัณหา” ทำงานทำการอยู่ อย่างขยันหมั่นเพียร
เป็น“ธรรมทายาท”

ตามที่พระพุทธศาสดาทรงประสงค์ และทรงปรารถนาไว้

ก็ตรงตามอุดมการณ์แน่ๆ

ไม่เหลือกิเลส“ขี้เกียจ”จริงๆ

ไม่หลบ ไม่หนีโลก แต่เป็นผู้อยู่กับโลกได้อย่างดี

อยู่กับสังคมอย่าง“เหนือโลก”

ไม่เกลียด ไม่หลงรักสังคม

อยู่กับสังคมอย่างมีคุณค่าประโยชน์ด้วยสันติ ไม่ติด ไม่ผลึก

แต่ทำงาน อยู่กับสังคม ด้วย“อิทธิบาท ๔”

จะพูดว่า ด้วยรัก ด้วยยินดี มีสติ ก็ถูก

รู้จักสังคม รู้ความเป็นไปของสังคม จนกระทั่งรู้เท่าทันสังคมกันทีเดียว

เป็นตัวอย่งนำสังคม พัฒนาคนให้เป็นที่อยู่สุข และเจริญอยู่ตราบตาย

จะไม่มีนิสัยหรือหลงใ้ไปลอยชายอยู่ในถ้ำ-เขา-ป่า

แม้แต่ลอยชายอยู่ในวัด ในบ้าน ในเมือง

ชนิดที่ไม่รู้ว่าตนหลงติดหลงยึด หรือไม่?

ทว่า อาจจะมีบางคน ก็จะออกศึกษาป่า-เขา-ถ้ำ บ้าง

สำหรับผู้ยังมีความสงสัย

หรือผู้ยังไม่บรรลุถึงอรหัตตผล ยังเป็นแค่พระอริยะ

เป็นพระเสขะอยู่ บางคน

ส่วนผู้ไม่สงสัย เข้าใจเป็น“สัมมาทิฏฐิ”ดีแล้ว ก็ไม่ต้อง
แม้จะยังเป็นแค่พระอาริยะ เป็นแค่พระเสขะ
หลายคน ไม่ต้องออกไป-เขา-ถ้ำ ก็บรรลุได้
หรือบางคนอาจจะต้องศึกษาป่าเขาถ้ำมากหน่อยก็ได้
ตามฐานะ ตามความเหมาะสมจริง

แต่ที่รู้ดีแล้ว ก็จะไม่หลงติดป่า-เขา-ถ้ำ

ถ้าเป็น“พระอรหันต์”จริงแท้แล้ว

**แม้จะบังเอิญไปบรรลุธรรมได้“อรหัตตผล”ขณะอยู่ในป่า ได้แล้วก็เข้าบ้าน
เหมือนอย่างพระปัญจวัคคีย์ หรืออย่างพระพุทธเจ้า เป็นต้น
ต้องมาช่วยนำพารื้อขนคน ที่มี“ธูลีในดวงตาน้อย”**

ตามลัจจะแห่งพุทธธรรมแน่ๆ

หมดสิ้นความหลงติด

หรือ หมดสิ้นความมีรส(อัสสาหะ)ใน“สถานที่”ที่สงบ ไปได้แท้

**เพราะท่านมี“ใจอันสงบ”เป็นที่พึ่งอันเกษมในตนได้แล้วจริง
มี“ตนเป็นที่พึ่งของตน”ได้บริบูรณ์สูงสุดแล้วแท้ๆ**

[พระไตรปิฎก เล่ม ๑๑ ข้อ ๔๘]

ผู้มี“ทิฏฐิ”ที่เข้าใจ

ยังไม่“สัมมา”ในอาริยมรรค องศ์ ๘ ว่า ปฏิบัติอย่างไร ๑

ยังหลงผิด หรือหลงติดในสมานิ่งหลับตา ๑

ยังหลงติด หรือยังหลงเสพรส(อัสสาหะ) ป่า-เขา-ถ้ำ-ธรรมชาติ ๑

ยังเข้าใจว่า เป็นพระอาริยะแล้ว ไม่ต้องสนใจสังคัม ต้องเลิกยุ่งกับสังคัม อีก ๑

ยังเข้าใจว่า เป็นอาริยะแล้วจะต้องไม่ทำงานเหมือนคนที่ขยันๆทั้งหลายเขาทำงานอีก ๑

[หลงผิดว่า อาริยะต้องอยู่ให้เฉย ไม่ต้องชวนขวยคิด-พูด-ทำงาน-ทำอาชีพอะไร]

ยังมีความ“ซีเกียจ”จริงๆ หลงเหลืออยู่อีก ๑

ยังติดความสงบ ทั้งในสิ่งแวดล้อม

และในสภาพสงบที่หยุดอยู่เปล่าดายในจิตจริงๆอีก ๑

หรือ ยังหลงติดในการทำงาน (กัมมารมตา) อีก ๑

ยังหลงติดในการคุย หรือหลงติดในการพูดสอน (ภัสสวารมตา) อีก ๑

ยังหลงติดในการหลับนอน (นิทวารมตา) อีก ๑

ยังหลงติดในการเกี่ยวเกาะผูกพันกับหมู่กับคณะ (สังคณิการมตา) อีก ๑

ก็จะไม่สามารถหลุดพ้นเป็น“พระอรหันต์”อย่างถูกต้องของพุทธศาสนาได้

สรุปแล้ว พระอาริยะของศาสนาพุทธนั้นหรือแม้แต่ ผู้มีอรหัตตผล

ก็คือ

ผู้ที่ทั้งช่วยเรือชนลัดตัว หรือช่วยสังคมาช่วยมนุษย์ชาติ เป็นลัตตบุรุษ(พระโพธิสัตว์)

และ เป็นทั้งผู้มีจิตว่างจากกิเลส คือมีอรหัตตผล(พระอรหันต์)

อยู่ในตัวคนเดียว

เพราะฉะนั้น พระอรหันต์ กับ พระโพธิสัตว์

จึงเป็นอันเดียวกันเป็นที่สุด

ผู้บรรลุลิทธิธรรมของพุทธแท้ๆ จะไม่หลงผิด ว่า

“อรหันต์”กับ“โพธิสัตว์” เป็นคนละคน หรือแยกกัน

จนแตกนิกายแน่ๆ [ไม่มีเถรวาท ไม่มีมหายาน โดยธรรม แค่มีเพียงโดยรูป]

ผู้ที่หลงผิด(โมหะ) ยังเข้าใจผิด(มิจจาทิฏฐิ)

จึงยังมี“ความเป็น”สังฆเภท ในใจอยู่

ดังนั้น ผู้บรรลุลิทธิธรรมอย่างสัมมาทิฏฐิของศาสนาพุทธแท้

จึงมีคุณสมบัติ ทั้ง ๒ ชนิด ไม่ขัดแย้งกัน

กลับส่งเสริมกันอย่างลึกซึ้งซึ่งซับซ้อนอีกด้วย

คือ ทั้งตนเอง ก็รู้แจ้ง

และ ทำได้จริงในจุด“สิ้นอาสวะ”ละในจิตสนิทแท้(เป็นพระอรหันต์)

ทั้งตนเอง ก็รู้แจ้ง และทำได้จริงในความขยันชวนชวาย หมัดขี้เกียจแล้ว

เป็นผู้“ทำงานลักแต่ว่างาน”ด้วยอิทธิบาทอย่างสมบูรณ์อยู่ได้จริง ๆ

เป็นคนมีเมตตาธรรมค้ำจุนโลก รื้อชนลัทธิ ผู้ที่แสนจะรู้ได้ยาก รื้อชนได้ยาก

สืบศาสนา เป็นธรรมทายาทด้วยปัญญาที่ชื่อว่า“โพธิ” [ตรัสรู้=รู้แจ้งถูกตามคำตรัส]

สิ้นทุกขอริยสัง แต่เต็มไปด้วยความเป็นผู้รู้-ผู้ตื่น-ผู้เบิกบาน อย่างถูกแหล่งตัว

อยู่กับ“วิเวกัตถนา”สุดท้าย ได้ ด้วยญาณทัสสนะวิเศษ (เป็นพระโพธิสัตว์)

ถ้า“พระอรหันต์”องค์ใด ลึนซีพีดับขั้นธลง โดยท่านไม่ต่อภพต่อภูมิอีก

ท่านก็ละวาง“วิเวกัตถนา”ใดๆ ลงจริงๆ ดังเช่นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงกระทำ

แล้วท่านก็“ปรีนิพพาน”ไป ก็เป็นอันจบสิ้นหมดสูญทุกสิ่งอย่างสำหรับท่าน

แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์ ที่ยังไม่ละวาง“วิเวกัตถนา”

ยังมีความมุ่งมาดปรารถนาดีกับ“พุทธชาติ”อยู่ในตน

ยังเวียนว่ายอยู่ใน“พุทธภพ” หรือ “พุทธภูมิ”

หรือ ยังอยากให้เกิด“ชีวิตพุทธ”เกิดอยู่ เป็นไปอยู่

ด้วยตนก็ยังไม่ละ“วิเวกัตถนา”อยู่

ยังไม่ยอมละวาง “พุทธชีวิต” ยังไม่ยอมละวาง“อรหัตตา”

พระอรหันต์นั้น ย่อมยังมีเชื้อแห่ง“พุทธชีวิต”อยู่

ยังต้องอุตสาหะเพื่อ“พุทธภูมิ”ต่อไป

เช่นนี้เอง คือ

พระผู้ยังเหลืออัตตา ที่เป็น“อรหัตต”

ซึ่งแม้จะสิ้นลมปราณลง

ถ้าก่อนจะสิ้นลมปราณก็ยังไม่ยอมปล่อย หรือลวงว่า“วิภาตถนา”แล้วไซ้
ท่านผู้นี้ ก็ย่อมต้องมาเกิดโปรดสัตว์อีก
ยังเวียนว่ายมาเกิดเพื่อบำเพ็ญบารมีอีก
จึงได้ชื่อว่า เป็นพระโพธิสัตว์มหาสัตว์เจ้า ต่อและต่อไปอยู่ดังนี้
[อย่า งง ละ ถ้าท่านจะดับสุด “ปรินิพพาน”ไปเลย ท่านก็ทำได้แท้จริง
เพราะท่านดับสิ้นทั้ง“วิภาตถนา”ของท่านได้จริงๆ]

และ นิพพาน ชนิดที่เรียกว่า “สุปาติเสสนิพพาน” นั้น
คือ **ผู้ที่ดับ“อาสวะ”สิ้นหมด ทั้ง ๓ อาสวะ**
แม้“กามาสวะ” “ภวาสวะ” และ “อวิชชาสวะ”

แต่ยังมี“วิภาตถนา” อยู่เป็น“อุปาทิ”สุดท้าย

และจะอยู่ในโลกนี้ได้อีกนานเท่านั้น

ตามกรรม ตามเหตุปัจจัย และตามแรงของ“วิภาตถนา”
ที่ตนเองยังสร้างภพให้ตนอยู่

หากไม่ประสงค์

จะสร้างภพ หรือจะสร้าง“วิภาตถนา”ให้ตน เมื่อใด

ก็จะสิ้นชีวิตตนเองลงไปตามต้องการ

เมื่อผู้นั้นจบความมุ่งมาดปรารถนาดีนั้นๆลง

แต่ถ้ายังไม่จบ

หรือ ไม่หยุดความมุ่งมาดปรารถนา ก็ย่อมจะต่อไปได้อีก

อย่ายึดถือผิดๆ หรือ อธิบายต้นเดา

ใจที่“พระอรหันต์” กับ“พระโพธิสัตว์” ทะเลาะกันเป็นอันขาด

มันเป็นความแตกแยก (สังฆเภท) เป็นบาป “อนันตริยกรรม”

ซึ่งที่จริง สำหรับผู้ไม่รู้จริงไม่ถึงจริง ก็ยอมเป็นไปตามจริง
เมื่อถึงยุคกาลที่“พุทธธรรม”เสื่อม ก็ยอมมีคนผู้เสื่อม ดันเดาอธิบาย
เพราะมี“มานทิฎฐิ” มี“ลัจจาภินิเวส” [ความยึดมั่นว่าจริงเฉพาะตน]
แยกความเห็น แตกนิกายกัน เป็นที่สุดจริง

ก็“บาปไคร-บุญมัน”จริงๆ

และด้วยเหตุดังนี้แล พระพุทธองค์จึงได้ตรัสแก่พระอานนท์ว่า
พระพุทธองค์นั้น

จะมีชีวิตอยู่อีกกว่ากัปป์ หรืออีกหลายๆกัปป์ ก็ได้

เพราะ พระองค์เป็น“เจ้าแห่งชีวิต”ของพระองค์เอง

อย่างสมบูรณ์สุดยอดเด็ดขาดแล้ว

เนื่องจาก

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่รู้เห็นแจ้งจริงยิ่งได้ในความเป็น“พระเจ้า”ใดๆจะมาลิขิต
หรือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ยิ่งใหญ่ใดๆจะมาบงการบันดาลพระองค์ หรือสาวกของพระองค์

ดังนั้นพระองค์จะอยู่หรือจะไปก็อยู่ที่พระองค์เอง

ถ้าพระองค์ประสงค์จะอยู่ พระองค์ก็

สร้าง **ฉันทะ** [ความรักความพอใจ ความต้องการ]

มี **วิริยะ** [ความพากเพียร ความอดทน ความอุตสาหะ]

มี **จิตตะ** [ความเอาใจใส่จดจ่อ ความเต็มใจตั้งใจ ใจที่มีพลัง]

และ มี **วิมังสา** [การค้นคว้าพิจารณาเลือกเฟ้นตรวจสอบตัดสิน]

ในสิ่งนั้นๆต่อไป

คือพูดง่ายๆ

ก็ยังสร้างภพ สร้างชาติให้ตนเองอยู่อีกต่อไปนั่นเอง

ก็ยอมจะยังชีวิตอยู่ต่อไปได้อีก ไม่มีใครมาสร้างให้พระองค์แล้ว
ดังนั้น

“ความต้องการ” (ตัณหา) ของพระองค์

ที่ตั้งไว้เพียงว่า จะอยู่เพื่อให้“ศาสนาพุทธ”

หรือ “ชีวิตของพุทธศาสนา”เกิดอยู่ ตั้งมั่นอยู่ได้ ดำเนิน“ตัวตน”ต่อไปได้ดี

คือ มีครบ พุทธบริษัท ๔ ที่แก่งกล้าพร้อมพร้อมสมบูรณ์ ตามพระปณิธาน

และ ศาสนาจะมีความเป็นอยู่ได้แน่นมั่นคงแล้วในโลก

พระองค์ท่านจึง“พอ” จึงหยุด

และจึงจบ“วิภาตต้นเหตุ”ในการสร้าง“ชาติ” (การเกิด)

ให้แก่“ตัวพุทธศาสนา”ลงเพียงเท่านั้น

แล้วพระองค์ท่าน

จึงเข้าสู่“อนุปาทิเสสนิพพาน” ตามที่พระองค์กำหนดเอาเอง

นี่เป็นสุดยอดของมนุษย์สุดวิเศษ

ซึ่งสามารถกำหนดการเกิด-การตายของตน เป็นที่สุดแห่งที่สุดเอง ได้ทุกลักษณะ

ตามธรรมดา

ผู้ที่แม้จะยังอยากอยู่อีกต่อไป ยังประสงค์ภพแห่งตนต่อไปอยู่

แต่กรรมยังมี วิบากยังหนัก ยังไม่สิ้นอำนาจแห่งวิบากกรรม

หรือ ยังไม่หลุดพ้นจากบ่วงแห่งวิบากกรรม

แม้จะอยากอยู่ต่ออย่างไร

ถ้าถึงวาระแห่งวิบากกรรมจะต้องสิ้น ต้องตาย ก็อยู่ไม่ได้

ดังพระอรหันต์เจ้า และพระโพธิสัตว์เจ้า หลายนๆพระองค์เป็นตัวอย่าง

ต่อเมื่อสั่งสมกุศลกรรม หรือสํารอกอกุศลกรรม

จนเป็นवासนาบารมีอันสูงส่งได้คุณได้ค่า ถึงขั้นถึงขนาดแล้วนั้นแล

จึงจะเป็นเจ้าของ“ชีวิตตน”ได้โดยแท้จริง
มีกำหนด มีวาระตามความต้องการแห่งตนได้ อย่างวิเศษสุด
ดังเช่น พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า พระผู้เยี่ยมยอดได้สูงสุดยิ่งแล้ว
ดังนั้น พระพุทธองค์จึงยอมกำหนดวัน“ปรีณิพพาน”เอาเอง
ได้ตามต้องการ ด้วยหลักเกณฑ์ของพระองค์
ที่พระองค์เห็นว่า เป็นลัทธิที่ดีที่สุด

พระอรหันต์บางองค์ หรือพระอนาคามีบางองค์
หรือ พระโพธิสัตว์เจ้าบางองค์
จึงเพียงอย่างดี ก็รู้วันตายตนเองว่า จะสิ้นลมปรายวันใดเท่านั้น
แต่ไม่สามารถจะกำหนดวันตายเอาเองได้
เหมือนดังเช่นพระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า
แต่อาจจะหยั่งรู้แรง หรือ อำนาจแห่งกรรม ว่า
จะส่งผลนำตนไปถึงที่สุดแค่ไหน? ได้เท่านั้น
แม้กระนั้น พระอาริยะมากมายที่ไม่สามารถรู้วันตายของตนได้

แล้วท่านละ? จะอยู่ในลักษณะใด?
ขณะนี้ มีจุดประสงค์ใดบ้างกับชีวิต?
ถ้าท่านยังรัก“กาม”อยู่ ก็จงอยู่กับ“กาม”นั้นเถิด
หลงอยู่กับมันนั้นเถิด
ทุกข์และสุข จะเป็นของท่านตลอดกับปีตลอดกาลนาน
ความไม่ประเสริฐแท้จริง ก็จะเป็นของท่านตลอดกับปีตลอดกาลนาน
แต่เมื่อใด
ผู้ใดมีความเฉลียวฉลาดรู้เท่าทัน

หรือ เกิดปัญญาจริงเห็นความจริงนี้ขึ้นมาได้ ว่า
“กาม”เป็นกองทุกข์ เป็นเหตุแห่งทุกข์ เป็น“ตัวการ”ที่ไม่พาเจริญแท้จริงเลย
ท่านเมื่อ“กาม”หรือเห็น“กาม”เป็นของต่ำแล้ว

ก็จึงมาเถิด

พระพุทธองค์ท่านสร้างทางเดินไว้ให้เราแล้ว
เป็นทางเอก ทางเดียวที่จะขึ้นสู่ที่สูง

คือ ต้องละกามหน่ายกามให้ได้นั่นเอง เป็นลำดับๆไป
ตราบจนฆ่ากามทั้งหลายลงได้เด็ดขาดเมื่อใด

[มีใช้ในแค่รู้ ต้องฆ่าให้หมดตัวกิเลสกามนั้นๆ]

ท่านก็จะได้ชื่อว่า ผู้อยู่สูงพ้นรูปสุขุขุ(จากกาม)ได้ทันที
จากเหตุแห่งกามสารพัด ไปแต่ละเหตุแต่ละเรื่อง เป็นนิพพานย่อยไปเรื่อยๆ
กระทั่งพ้นสังโยชน์ ๕ เมืองต้น เป็นถือว่าหมด“กามราคสังโยชน์”
หมดโลภะ-โทสะ-โมหะ เมืองต่ำ ลีนอวิชชาระดับเบื้องต้น

ยังเหลือก็แต่สังโยชน์ ๕ เมืองสูง
ซึ่งเจ้านี่แหละที่เป็น**กิเลสรากฐานใหญ่ของคน**

คือ “อตัตตา-มานะ-ทิฏฐิ-อุทธัจจะ”

กิเลสพวกนี้มีในคนตั้งแต่ยังไม่ได้ละกามเบื้องต้นมาด้วยซ้ำ

อย่าหลงเข้าใจผิด ว่า
มันเป็นกิเลสเมืองสูง คนฐานต่ำจะไม่มี
จะมีแต่เฉพาะในพระอาริยะชั้นสูงเท่านั้น เป็นอันขาด
มันเป็นกิเลสตัวร้ายมีมากมีมาย มีหยาบมีใหญ่ได้ มาตั้งแต่ยังไม่ได้ละกาม
หยาบใหญ่ เลวร้ายกาจได้กว่ากามทีเดียว

แถมมันเป็น“ตัวการ”ช่วยเหลือเจ้ากิเลสตามอย่างเก่งเสียอีก
ดังนั้น

สักกายทิฐิ ตัวร้ายจึงมักจะเป็น“มานะ-ทิฐิ-อุทัจจะ”นี่เองเป็น**อตัตา**

“สักกายทิฐิ”ของคน ที่เป็นสังโยชน์ที่ ๑

จึงต้องตรวจตรากิเลสตัวร้ายเจ้าพวกนี้ เป็นเบื้องต้น

ต้องละ“ตัวตน” (อตัตา) ให้พ้น“สักกายะ”ตัวนี้กันเสียก่อน

โดยเฉพาะ มีความดีดีหลงตนเองว่าตัวรู้ดีกว่าสูงกว่า (มีมานะ-ทิฐิ-อุทัจจะ)

เมื่อละ“ตัว”นี้ได้จริงโน่นแหละ [ต้องพ้น“สักกายทิฐิ”ชนิดนี้กันให้ได้ก่อน]

จึงจะเรียนรู้ สักกายะอื่น อตัตาอื่น หรือ กาม กันต่อไปได้

และแม้จะหมดกามแล้ว พ้นสังโยชน์ ๕ เบื้องต้นแล้ว

พ้นทุกข์พ้นภัยของชีวิตไปตั้งมากแล้ว

“อตัตา,มานะ,ทิฐิ,อุทัจจะ”มันก็ยังเป็นกิเลสร้ายที่ลึกลับซ่อน

ลับซับซ้อนยิ่งนัก กว่ายิ่งนัก

ถึงขั้นนี้ถือได้ว่า เป็นพระอนาคามี นั่นเทียว

ขนาดนี้ เจ้ากิเลส“อตัตา-มานะ-ทิฐิ-อุทัจจะ”นี้แหละ

ยังทำทุกข์ทำร้อนได้เก่งเยี่ยม ทั้งแก่ตนแก่ผู้อื่น

ทว่า ก็เป็นทุกข์ร้อนชนิดกินลึก ละเอียดซ่อน ตามฐานะจริง

แต่ถ้าศึกษาปฏิบัติมาไม่เป็นสัมมาทิฐิตีติก ไม่เป็นลำดับอย่างลาดลุ่ม

ก็จะมีภาวะทุกข์ร้อนหยาบ ตกค้างหลงเหลือ แล้วปะทุออกให้ปรากฏ

เป็นกรณีพิเศษ ที่ไม่น่าจะเป็น

เป็นส่วนเหลือ ก็ยังได้

จะหลงผิด หลงลืม หลงไหล หลงเหลือ (โมหะต่างๆ) อาสวะรู้อีใด ก็ตาม

จนกว่า พระอาริยะท่านนี้ จะปฏิบัติละล้างฆ่ากิเลสอาสวะที่เหลือนี้

ให้หมดสังโยชน์สุดสิ้นสมบูรณ์จริง

ก็เป็นอัน“จบกิจ”ส่วนตน หมดทุกข์เพราะความเิง (อวิชชา) ของตนแล้ว

และแล้วในลำดับต่อจากนั้น

ถ้าแม้ท่านยังมีชีวิตอยู่

ท่านก็ดำเนินชีวิตไปด้วย“**ความอยากชนิดพิเศษ**”(วิภวตัณหา)

จนกระทั่งถึงวาระ

ที่ท่านจะสิ้นชีวิต เรียกว่า“อนุภาทิสเสสนิพพาน” (พระอรหันต์ตาย)

เมื่อนั้น ท่านจะตั้งจิตมีภพต่อไป หรือจะจบภพ จบชาติของท่านเอง

ก็สุดแท้แต่ท่านเทอญ

ถ้าหากท่านจะอยู่ต่อไป

แน่นอน ท่านก็ต้องตั้งจิตสร้าง“วิภวตัณหา”ที่ยิ่งขึ้น ต่อไปอีก

ดังนั้น หากท่านจะสร้างภพ สร้างภูมิต่อ

คนชั้นพระอรหันต์ ได้ชื่อว่า ถึงโลกุตตรภูมิแล้ว

ภพที่จะสร้างต่อ นั้น ภูมินั้น ก็ต้อง คือ พุทธภพ

หรือ พุทธภูมิอันจะเป็น“โพธิกิจ”

หรือ “พุทธกิจ” ขึ้นต่อไปของพระอรหันต์ ตามฐานะ ตามบารมี

แต่ถ้าพระอรหันต์ท่านนี้

จะอยู่เพียงเพื่อสงเคราะห์ตอบแทนพระคุณพุทธ แค่นั้นชีวิตของท่าน

หรือสงเคราะห์“พุทธชีวิต”ไปเท่าอายุขัยของท่าน

ท่านก็เพียงอยู่เกื้อกูลสัตว์โลก สั่งสอนสัตว์โลก

ด้วยความขยันหมั่นเพียรตามสังฆธรรมของผู้มีเมตตา-กรุณาธิคุณ

และ อย่างผู้มี ความหมดสิ้นกิเลสแห่งฐลีสี่ก็เรียบร้อยแล้วจริง

เพื่อให้มนุษย์โลกได้เป็นสุข

เพราะบรรลุมรรคผล ที่ผู้คนทำได้ นามักันเหลือเกินนี้เท่านั้น
ท่านก็ไม่ใฝ่ใฝ่ไถ่มากกว่านั้น

จึงเป็นผู้ขยัน [เพราะหมดสังโยชน์แห่งความขี้เกียจแล้วจริง]

จะเห็นความขยันได้อย่างชัดเจน

เพราะท่านเป็นถึงพระอรหันต์ หรือ **“สมณะที่ ๔”** แล้ว

ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสยืนยันไว้ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๑ ข้อ ๔๙-๕๐ ว่า

“ผู้มีที่พึงอันเกษมแล้ว” หรือ ผู้มีความเป็น **“สมณะ” (ภิกษุ)** ของพุทธนั้น

ในเรื่อง “อายุ” [กาลของชีวิตที่ยังไม่ตาย=อายุหา] ของ **“สมณะ” (ภิกษุ)**

สิ่งที่ อธิบาย หรือ พระพุทธองค์ทรงชี้เครื่องแสดง

สภาพความมี “อายุ” (อายุหา) ของ **“สมณะ” (ภิกษุ)** ไว้ชัดเจนว่า

คือ ผู้เจริญไปด้วยความขยันขันแข็ง

กระตือรือร้นพากเพียร (อายุหน, อิทธิบาท ๔)

เพราะฉะนั้น ถ้าเป็น **สมณะที่ ๑ (โสดาบัน)** หรือ ผู้มีที่พึงอันเกษมขั้นหนึ่ง

ย่อมจะต้องเห็น “ความขยัน” ในท่านผู้นี้ ว่าดีหรือมากขนาดหนึ่ง

ถ้ายังเป็น **สมณะที่ ๒ (สกทาคามี)**

ก็ยิ่งจะเห็นความขยันในท่านนี้ ว่าดีหรือมากยิ่งขึ้น

และถ้ายังเป็น **สมณะที่ ๓ (อนาคามี)**

ก็แน่นอนยิ่งจะเห็นความขยันในท่าน ดียิ่งมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น เมื่อเป็น **สมณะที่ ๔ แล้ว เป็นพระอรหันต์จริง**

ก็แน่ยิ่งกว่าแน่ ว่า

จะเห็น “ความขยัน” ของท่านชัดเจน เป็นที่ปรากฏได้

มากยิ่งขึ้น ดียิ่ง มีค่ายิ่ง สมบูรณ์สมฐานะอรหันต์จริง แน่ๆ

○ ทิศทางของพระอาริยะ ○

ขอยืนยันว่า พระอาริยะของพุทธที่ถูกที่แท่นั้น
จะไม่ใช่คนเฉื่อยๆเนือยๆ
หรือ เป็นผู้ไม่เอาภาระสังคม เป็นคนเอาแต่เงียบๆ ไม่รู้ไม่ชี้
ดังที่คนส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นพุทธศาสนิกชนเองแท้ๆ
ได้พากันหลงเข้าใจผิด เพราะ มีมีจฉนทิกฎฐิ [เห็นเพี้ยนจากพุทธไปแล้ว]
และไปเอาเอา“สภาพอาการกิริยา ของนักบวชนอกศาสนาพุทธ พวกฤาษี”

ว่า เป็นพุทธ

จึงหลงเทิดทูนพระสงฆ์ ที่เฉื่อยๆเนือยๆ

หรือ หลงเทิดทูนพระสงฆ์ที่หนีผู้หนีคนหลบๆลับๆ

โดยเฉพาะ ที่หลงผิดเอามากๆ ก็คือ

หลงว่า พระสงฆ์ที่เอาแต่อยู่ป่า-เขา-ถ้ำ-แสวงหาแต่ธรรมชาติ

นิ่ง,สงบแบบพาสื่อ ที่ไม่ขยัน ตัดป่า,เขา,ถ้ำ ตัดธรรมชาติ

ที่ไม่มีความกระตือรือร้นเอาภาระสังคม ไม่เอาภาระการงาน

ที่เอาแต่นั่งหลับตาทำสมาธิเงียบๆ นิ่งๆ

หรือไม่ก็สุขภาพเรียวร้อยแบบไม่รู้อิโหน่อิเหน่อะไรกับสังคม นั้นแหละ

ว่า เป็นพระอาริยะ

แถมกลับเข้าใจตรงกันข้ามไปเสียอีก ว่า

พระสงฆ์ที่กระตือรือร้น เอาภาระสังคม ขยันชวนชวชวยอยู่

ไม่เอาถ่านกับการอยู่ป่า นั้น

เป็นผู้มีกิเลส อยากดัง ไม่ใช่คุณลักษณะของพระอาริยะ

ซึ่งตามสามัญทั่วไป ก็แน่นอนละ
ที่ย่อมจะมีพระสงฆ์ ผู้มีกิเลสอยากดัง
หรือยังไม่ใช้พระอาริยะ แต่ขยันปนอยู่ด้วย จริง
หรือพระสงฆ์ที่บวชเข้ามาอาศัยคราบนักบวชอยู่
สร้างฐานะอยู่ ถ้าโลกธรรมอยู่ ก็มีจริง

แต่ก็ต้องเข้าใจ“พระอาริยะของพุทธ”ให้ถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิให้ได้
ซึ่งก็แน่นอน

ย่อมจะอ่าน“พระอาริยะของพุทธ”ออก
หรือ จะรู้“พระอาริยะ”ได้ยากยิ่งจริงๆแหละ

เหตุที่เป็นเช่นนี้ ก็เพราะ
พุทธมามกะทั้งหลายในปัจจุบันนี้ เข้าใจ“สัมมาอาริยมรรค องค์ ๘”ไม่ได้
ถึงได้ ก็ไม่ลึก ไม่รอบ ไม่ถูก“สังจสาระ”ที่ลึกซึ่งวิเศษซับซ้อน จนครบจนถ้วน
แม้รู้ แม้เข้าใจได้ถูก ได้ลึก ได้รอบ ก็ใช่ว่าจะปฏิบัติได้ตามกันอย่าง
ดั่งนั้น

พระอรหันต์ จึงเป็นบุคคลที่ใครๆจะพึงรู้ พึงเห็น ได้ยาก (ทุรณฺโพร, ทุทฺทสฺส)

แต่ สังจธรรม ก็คือ สังจธรรม

พระอรหันต์จริง ก็คือ พระอรหันต์จริง

คนขยันแต่ไม่ใช่พระอรหันต์ ก็คือ คนขยันที่ไม่ใช่พระอรหันต์

คนขี้เกียจ คนติดหลงแม้แต่ความสงบ ก็ยังไม่ใช่พระอรหันต์ นั่นก็ต้องแน่ๆ

**พระอรหันต์ ก็คือ ผู้ที่ดับกิเลสส่วนตนจนสิ้นอาสวะแล้ว
และขยันช่วยสัตว์โลกอยู่**

ถ้าท่านตั้งจิตศึกษาเพิ่มบำเพ็ญเพียรเพิ่มขึ้นอีก
หรือตั้งจิต“ต่อภูมิ” ปฏิบัติจริยาและศีลของพระโพธิสัตว์ขึ้นมาอีก

ท่านก็ยอมได้ชื่อว่า “พระโพธิสัตว์” ที่เพิ่มพุทธภูมิ ขึ้นมาเรื่อยๆ อีก ตามลำดับ

แต่ก็ยังมิได้ตำแหน่ง “พระนิยตโพธิสัตว์” กันง่ายๆ ดอกนะ!
กว่าจะไต่เต้าก้าวขึ้นไปสู่ความเป็นพระโพธิสัตว์มหาสัตว์ ไปตามลำดับ
หรือ ก้าวขึ้นเป็น “พระปัจเจกสัมมาสัมโพธิพุทธเจ้า” สูงขึ้นๆ

[ซึ่งต่างกับ “พระปัจเจกพุทธเจ้า” ที่สอนคนไม่ได้ เพราะ “พระปัจเจก” แบบนั้น
ไม่ใช่ผู้ปฏิบัติตาม “สัมมาอริยมรรค” ของพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า สมบูรณ์]

ต้องบำเพ็ญเพียรไปอีกเสียก่อน トラบจนมีบารมีธรรมเพียงพอแน่แหละ
ท่านจึงจะได้ชื่อว่า “พระนิยตโพธิสัตว์” ผู้รับคำพยากรณ์ จาก
พระพุทธรเจ้า

ว่า เป็นผู้เที่ยงแล้วที่จะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธรเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งในอนาคต

พระโพธิสัตว์ตั้งนี้เอง ที่สืบทอด “วัฏฏะ” อันยาวไกล ไม่มีที่สิ้นสุด
ของ “พระพุทธรศาสนา” เอาไว้ ชั่วกาลนาน
เป็นสาย เป็น “เชื้อพันธุ์” เป็นลูกโซ่อันยาวเหยียด

จึงได้ชื่อว่า ความหมุน ความวน ไม่มีที่จบ
แม้สิ่งใดๆ ก็เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-และดับไป หรือแปรเปลี่ยนไป
แล้วก็เกิดใหม่ ตั้งอยู่ และดับไปใหม่ อยู่ตราบนิจนิรันดร
ของอันใด

ก็ไม่ใช่ของใคร ที่จะยึดจะถือเอาเป็นเจ้าของนิรันดรได้
“เหตุ” กับ “ผล” เท่านั้น ที่จะนำพาไป เป็นปัจจัยแก่กันและกัน
ก่อเกิดอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

และมีแต่เหตุกับผลเท่านั้น ที่อุบัติ เป็นเกิดขึ้น-ตั้งอยู่-ดับไป
หมุนวนอยู่อย่างไม่รู้จักจบสิ้น

○ ใครจะเป็นพระพุทธเจ้า? ○

การจะได้อุบัติเป็น“พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า”

ก็ต้องมาจาก“เหตุ”

“เหตุ”นั้น ก็คือ“บุคคลที่ได้อุทิศสหัสสังขารมี”

อย่างต่อเนื่อง เป็นลำดับ ๆ จริงๆแท้ๆ

มีคุณธรรมครบพร้อมด้วย **ปริยัติ-ปฏิบัติ-ปฏิเวธ** สูงขึ้นๆเป็นลำดับ ๆ

หรือ มี“ความรู้ในความหมาย”

แล้วก็**ปฏิบัติ**จนถูกต้องตามมรรคอริยสัจ

จึงจะเกิด**ปฏิเวธ บรรลุผลอริยสัจ** เป็นเนื้อสภาวะของ“ความจริง”

และแล้วก็คือศึกษา

ทำให้เกิด“ความรู้ในความหมายของความจริงที่สูงขึ้นนั้น”อีก

ก็เป็น“**ปริยัติในระดับสูง**”

แล้วจึงจะ**ปฏิบัติ** จนเป็น**ปฏิเวธ** เกิดผล สูงขึ้นอีก เป็นขั้น ๆ

สลับซับซ้อน เป็น**ปฏิสัมพันธ์** สัมพันธ์อันต่อเนื่องไปแล้ว ๆ เล่า ๆ

สอดซ้อนกันจนครบจริง เป็นลำดับ ๆ

พระพุทธเจ้าตรัสถึง“ความเป็นลำดับในพุทธธรรม”ของพระองค์ ว่า
น้าอัศจรรย์ ๘ ประการ ดั่งมหาสมุทร

มี**ความเป็นลำดับ**อย่างลาดลุ่ม ทั้งลุ่มลึก ทั้งเอียงลาด ทั้งเนินลาด
ต่อเนื่องสม่ำเสมออย่างวิเศษ ไม่โกรกชั้นเหมือนแหวน

มี“การศึกษา” (สิกขา) ไปตามลำดับ

มี“การกระทำ” (กิริยา) ไปตามลำดับ

มี“แนวทางความประพฤติ” (ปฏิปทา) ไปตามลำดับ

มิใช่ว่าจะบรรลุรู้แจ้งแทงทะลุสูงสุดกันอย่าง

พรตพราด [นายตเกแนว อัญญาปฏิเวธ]

มหาสมุทรนั้นเต็มเปี่ยมอยู่เสมอ ไม่ล้นฝั่ง

ไม่แทรกผสมกลั่นเคลื่อนไปด้วยชากศพ

แม่น้ำสายใหญ่ๆเมื่อไหลไปรวมในมหาสมุทรแล้ว ย่อมละชื่อละโคตรเดิมหมด

และไม่ปรากฏว่าจะพร่องหรือเต็ม

เพราะน้ำทั้งหลาย ทั้งจากแม่น้ำทุกสาย ทั้งจากสายฝน

มหาสมุทรทั้งหลายล้วนมีรสเค็มรสเดียว

มหาสมุทรมีรัตนะมากมายหลายชนิด

มหาสมุทรเป็นที่พำนักของสิ่งที่มีชีวิตใหญ่ๆ มีร่างกายใหญ่ๆ

ทั้ง ๘ นี้ เป็นธรรมะที่ลึกซึ้ง

สลบซับซ้อน แต่เกือกลูกกันอย่างน่าอัศจรรย์ ไม่เคยมีมา

[พระไตรปิฎก เล่ม ๒๕ “อุโปสถสูตร” ข้อ ๑๑๗-๑๑๘]

ดังนั้น การจะได้บรรลุกำเนิดเป็นองค์“พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า”

ก็ต้องบำเพ็ญกันมาตามลำดับๆอย่างลาดลุ่ม เป็นอัศจรรย์ยิ่งกว่ายิ่ง แน่ๆ

และ ต้องได้บรรลุภูมิธรรมที่มีสภาวะเหนือหา

ด้วยปริยัติ-ปฏิบัติ-ปฏิเวธ (เกิดผลจากปฏิบัติ) ครบพร้อมสมบูรณ์กันมาตามลำดับๆ

อย่างละเอียดลึกซึ้งสุดลึกซึ้ง สลับซับซ้อนยิ่งกว่าความสลับซับซ้อนใดๆ

ที่มนุษย์สุดยอด จะพึงมีได้แน่ยิ่งกว่าแน่

จึงย่อมจะ ไม่ใช่อยู่ดีๆ เป็นใครก็ได้ จากฐาน“ปุถุชน”แท้ๆ

โดยไม่เคยบรรลุมีสภาวะในตนเป็น“พระอาริยะ”ใดๆกันบ้างเลย

ไม่เคยลิ้มรส“พุทธธรรมที่เป็นอาริยะ”ที่เกิดที่เป็นสภาวะจริงในตนเลย

แต่ก็สามารถทะลุพรวด ตัดลัดจากสภาพคนที่มีแค่เพียงสภาวะภูมิ “ปุถุชน”
บรรลุผลุงเกิดเป็นพระอาริยะที่มีภูมิชั้น “พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า” ได้ทันที
มันก็น่าประหลาดขอบกลอยู่ ท่านผู้รู้ทั้งหลายก็ลองคิดกันดูเถิด
และ ลักษณะเช่นนั้น ชื่อว่า

มาจาก“เหตุ”เป็นลำดับๆ อย่างน่าอัศจรรย์ ได้ละหรือ?

**ถูกต้อง ตรงตาม ความหมาย-ความจริง ที่สื่อ ที่แสดงถึง
ความลาดลุ่มเป็นลำดับอย่างน่าอัศจรรย์ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้แน่หรือ?**

ตามทีเชื่อถือกันมา ในสายเถรวาทนั้น

บ้างก็อธิบายว่า ผู้เป็นพระโพธิสัตว์ นั้น ก็ต้องบำเพ็ญอยู่นานแสนนาน

ทว่า แม้จะบำเพ็ญเก่งยอด เก่งเยี่ยมปานใด ก็ตาม
อย่างเก่ง ก็ได้แต่รู้เยี่ยม รู้ยอด

เป็นได้แค่เพียง **สุดมยปัญญา-จินตามยปัญญา** เท่านั้น

จะผ่านขึ้นไปเป็น **ภาวนามยปัญญา** ไม่ได้

เพราะ ถ้าขึ้นเป็น ภาวนามยปัญญา

ก็ต้องผ่านขึ้นไปเป็น “ผู้บรรลุผล” ได้ภูมิอาริยะ

ซึ่งเถรวาทยึดถือกันจริงๆ เลยกว่า **พระโพธิสัตว์ จะเป็นพระอาริยะ ไม่ได้**

จึงไม่มีสิทธิ์จะมีภูมิถึงขั้นบรรลุ “ผล” ของสภาวะอาริยะ

ต้องดำรงตนเป็นปุถุชน “อัน” มันอยู่อย่างนั้นเอง

ถึงวันดีคืนดี ก็จะมีบรรลุ

จาก ปุถุชน

ผู้ไม่สามารถได้มี “สภาวะ” เป็นอาริยะสักนิดสักหน่อยกับเขาบ้างเลย นั้นแหละ
ทะลุพรวดผ่านผลุงขึ้นไปเป็น “พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า” ได้เลย

มันก็ค้ำยันแข็ง กับคำตรัสยืนยันของพระพุทธเจ้ากันแล้ว

และ ดูเป็นละครตลก หรือเป็นละครน้ำเน่าลึนดี ไม่สมเหตุ
สมผลเอาเสียเลย

ที่เป็นเช่นนี้ก็เนื่องเพราะ หลงเชื่อกันผิดๆในสายเถรวาท มานาน ว่า

เมื่อบำเพ็ญเป็นพระโพธิสัตว์แล้วไซ้

จะไม่มีสิทธิ์เป็นพระอาริยะ นี่แหละ เป็นเหตุทำให้เดาส่งกันไป
จึงกลายเป็นตัวการ ทำให้“อัน”เหมือนดั่ง“เขื่อน”กัน ฉะนั้น
ไม่ลาดลุ่มเป็นลำดับ อย่างนำอัศจรรย์ ดังที่พระพุทธองค์ตรัสเลย

ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็เพราะ เข้าใจกันว่า

ถ้าขึ้นบรรลุปะเป็นพระอาริยะ อย่างน้อยที่สุด ก็ต้องเป็นพระโสดาบัน
เมื่อเป็นพระโสดาบันเข้าแล้ว

ก็จะต้องบรรลุปะเป็นพระอรหันต์กันไปเสียก่อนแน่ ๆ

ภายใน ๗ ชาติเท่านั้นเป็นอย่างมาก

สำหรับพระโสดาบันที่ต้องใช้เวลานานที่สุด

ก็เลยต้องอดได้บำเพ็ญเพื่อไปเป็นพระพุทธเจ้ากัน

เพราะ หากเป็นพระโสดาบันแล้ว

มันก็ต้องเลื่อนต่อไปจนจบอรหันต์ ตามกำหนด
อย่างมาก ๗ ชาติ ดังกล่าวนั้น

และ จุดที่พาให้ต้อง**ยึดถือกันอย่างหนัก** ว่า

ถ้าผู้ใดตั้งจิตบำเพ็ญพุทธภูมิเป็นโพธิสัตว์แล้ว
จะเป็นพระอาริยะ เสียก่อน ไม่ได้ นั้น

ก็เพราะ

**หากเป็นพระอรหันต์แล้ว ทุกองค์
ถึงคราวตายลงจะต้องดับสูญ จะเกิดอีกไม่ได้
จะต่อภพต่อภูมิอะไรอีกไม่ได้เป็นเด็ดขาด
ต้องพินาศสิ้นหมด**

จึงเป็นอันหมดสิทธิ์ที่จะบำเพ็ญโพธิสัตว์ภูมิ

เพราะ โพธิสัตว์ภูมิต้องใช้เวลากว่า ๗ ชาติแน่

ด้วยเหตุดังนี้เอง

ชาวเถรวาท จึงไม่เคารพบูชาหรือยกย่องเชิดชูพระโพธิสัตว์ เหมือนชาวมหายาน เพราะ ยึดมั่นถือมั่น ว่า พระโพธิสัตว์ จะดีเด่นสูงส่งแค่ไหนๆ ก็ไฉ่แค่“บุดูซน”

ส่วนชาวมหายาน ก็หลงตนแต่ว่า มุ่งเป็นพระโพธิสัตว์สูงส่งเลิศลอย จนดู“ตัวเอง”ก็ไม่ออก ...พูดก็อย่างหนึ่ง “ตัวเองเป็น”ก็อีกอย่างหนึ่ง

หลงตัวหลงตน จนตัวเองได้แต่บัญญัติ ว่า

มีโพธิญาณ มีอภิญญา สอนผู้อื่นบรรลู่

เป็นยิ่งกว่าอรหันต์กันง่าย ๆ อย่างนั้นอย่างนี้ ซี้ได้ อธิบายได้เป็นฉากๆ ทั้งๆที่ “ตัวเอง”ออกนอกกริตนอกกรอย

หลงแต่ว่ามุ่งประโยชน์ผู้อื่นตะพึดตะพือ

จนตนเอง ออกนอกศีล ออกนอกวินัย

เลอะเทอะขนาดไหนๆ ก็ยังไม่“รู้ตัวรู้ตน”

กระทั่งเต็มไปด้วยเดรัจฉานวิชา

ทำมาหากินยิ่งกว่าคฤหัสถ์ พระมีเมียก็ได้ เป็นต้น

[ชาวเถรวาทยุคนี้ ก็เถอะ ก็เชื่อบัญญัติอาจารย์ หลงเดรัจฉานวิชา หาเมีย ดูจเด็ยวกัน]

เพราะฉะนั้น ผู้ไม่มีภูมิธรรมจริง

ก็จะคาดคะเนเอาได้แค่ตามทฤษฎีหลักๆ **ในรอบต้นๆ**

และก็จะได้“ความจริง”เฟิ่นๆตามความหมายต้นๆ เท่านั้น

พอถึง“ความจริงของภูมิ”สูงขึ้น ๆ

จะเตาความจริงไม่ถูก

เพราะธรรมขั้นสูงขั้นนั้น มันมีความสลับซับซ้อนลึกซึ้งอีกมากมาย

โดยเฉพาะ มี **“ลัจจะย้อนสภาพ”**(ปฏินิสัลลัคคะ)

เป็นตัวแปรที่สำคัญมาก

ลัจจะย้อนสภาพ นี้

เป็นความกลับไปกลับมาของ“ความหมาย”แต่ละระดับ

ที่ทำให้การเตา“ความจริง”ผิดพลาด

เพราะ

เป็นต้นว่า แค่“ความหมาย”ของคำว่า “เกิด”กับ“ตาย” ๒ คำนี้

ตามเนื้อหาของลัจธรรมแล้ว เมื่อจะว่าด้วย“ความหมาย”

ก็ต้องใช้คำว่า **เกิด ว่าตาย** อยู่ตลอดไป สื่อความหมายกัน

ซึ่งเรียกกันกลับไปกลับมาอย่างสลับซับซ้อนนวนเวียน ยิ่งกว่ายิ่งนัก

เพื่อแจ้งเนื้อหาของความจริง ไปตาม“ความจริง”แต่ละขั้นแต่ละอัน

ไม่ว่า จะเป็นการเกิด-การตายของ“รูป” หรือการเกิด-การตายของ“นาม”

และแม้“รูป”จะแปรตัวมาเป็น“นาม” หรือ“นาม”จะแปรตัวไปเป็น“รูป”

ที่ลึกซึ้ง สลับซับซ้อน ก็ชั้น ก็ระดับ อีกนักหนา ก็ตาม

และ ความหมายของสภาพ“เกิด”กับ“ตาย” สองคำดังกล่าวแล้วนี้

มันเป็นสภาพที่แยกกันตายตัวไม่ได้ง่ายๆเอาเสียด้วย

สำหรับเรื่องของ“นามธรรม”ที่สลับซับซ้อนมากๆ หรือยิ่งลึกยิ่งสูงมากๆ
เพราะ คำว่า“เกิด”ว่า“ตาย”สองสภาพนี้ ก็เหมือนเหรียญ ๒ ด้าน
**ซึ่งผู้รู้ตีปัญหา ก็จะเห็นสภาพเกิดสมบูรณในตัวแต่ละด้านของมันได้
และ มันก็จบสมบูรณ หรือตายในตัวของมันแต่ละตัวได้**

เนื่องจาก การเกิดคือการตาย และ การตายก็คือการเกิด
เช่น การตายของความชั่ว คือ การเกิดของความดี
โดยความหมาย ก็เกิดและตาย ๒ คำเรียก

แต่โดยความจริง ก็คือ สภาพเดียว

หรือ การตายของความดีอีกชั้นหนึ่ง ก็คือ การเกิดของความดีที่ยิ่งขึ้นไปอีก
ดังนี้ เป็นต้น

นิกายเถรวาท ตัด“ความจริง”ของโพธิสัตว์ภูมิไปเลย ไม่ศึกษา
ไม่มีบำเพ็ญ

จึงมีความรอบรู้

ใน“ความหมาย-ความจริง”ที่ลึกซึ้งของภูมินี้กัน ไม่สมบูรณ

เหตุดังนี้เอง นิกายเถรวาทจึงถือว่า
พระโพธิสัตว์ไม่มีสิทธิ์เป็น“อาริยะ”แม้ชั้นใดชั้นหนึ่ง
ตามที่ได้อธิบายมานี้ ก็เพียงคร่าวๆ

แต่กระนั้น ก็ยังอุตสาหามีผู้พยายาม เดากันว่า

ผู้บำเพ็ญโพธิสัตว์ภูมิจะเป็นพระอาริยะ ก็ได้

ทว่า เป็นได้สูงสุดแค่**พระอนาคามี**

ต่อจากนั้นก็“อั้น”ไว้ เป็น**อนาคามี**อยู่แค่นั้น อีกแหละ
แล้วก็บำเพ็ญโพธิสัตว์ภูมิไปเรื่อยๆไป นานเท่าใดก็ตาม

ก็ให้ถอดกลิ่น“อั้น”ความเป็นอรหันต์เอาไว้แค่ตรงนี้

โง่เน..ถ้าจะเป็นอรหันต์กันละก็

ค่อยบรรลุปรวดขึ้นเป็น“อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า”กัน
เลย..เอาตอนนั้น

กล่าวเล่ากันไปอย่างนี้ ก็มี

เรื่อง“อั้น”ความเป็นอรหันต์ หรือ “อั้น”ความเป็นอาริยะไว้
มันขัดแย้งกับ“ความเป็นลำดับ”

อย่างวิเศษน่าอัศจรรย์ของพระพุทธเจ้า เห็นได้ชัดๆ

หรือยิ่ง ไม่เคยมีสภาวะเป็นพระอาริยะกับเขาเลย เป็นปุถุชนอยู่แห้วๆ

อั้นไปอั้นมา แล้วก็พรวดตัดลัดผลุง

ทะลุขึ้นเป็นพระอาริยะ ระดับพระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้ากันเลย

มันก็เห็นได้ชัดว่า

ไม่เป็นไปตามลำดับ นี่คือ ขัดแย้งคำสอนพระพุทธเจ้าแล้ว
ประการที่ ๑

และไม่ครบครันด้วยปริยัติ-ปฏิบัติ-ปฏิเวธ [คือ ไม่ยอมให้บรรลุผลกันสักที]

นี่ก็ขัดแย้งอีกแล้ว ประการที่ ๒

และ อั้นๆไว้ ไม่มีปฏิเวธครบ มีแค่ปริยัติ หรืออาจจะอย่างตีมีแค่ปฏิบัติ

แล้วก็เทอั้นไว้ ไม่ให้บรรลุผล ไม่ว่าจะเป็น“อาริยะ”ใดๆก็ไม่ได้

โง่เน..จะเป็นพระพุทธเจ้า ค่อยพรวดผลุงขึ้น“ทันทีทันใด”(อายุตะกะ)

เป็นการบรรลุสูงสุด โดยปัจจุบันทันด่วน [อายุตะกะเว อัญญาปฏิเวธ]

ซึ่งก็ได้ยกอ้าง“อุโปสถสูตร”ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้มาให้ฟัง แล้ว ว่า

จะต้อง“ไม่บรรลุปรวดพราดอย่างนั้น”[นายตะกะเว อัญญาปฏิเวธ]

นี่ก็ขัดแย้งคำสอนพระพุทธเจ้าอีก ประการที่ ๓

เพราะทุกอย่างไม่เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย
ไม่มีลำดับจนถึงขั้นเนื้อหาตามขั้นตอน

ซึ่งที่จริงแล้ว แม้เป็นลำดับ ก็ยังซับซ้อน

ด้วยต้น-กลาง-ปลายสลับย้อนกลับไปกลับมา

เรียงชั้นเรียงระดับลึกซึ่งเหลือแสน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า **เพราะ เภรวาหนั้น ถ้ามั่นกันจริงๆเลย ว่า**

พระอรหันต์ตายหมดลมหายใจกันลงไป จะต้องขาดสูญ

มีอะไรเกิดอีกไม่ได้

ซึ่งเป็นการ**ตู่คำตรัส**ของ**พระพุทธเจ้า**

ในพระไตรปิฎก เล่ม ๑๗ “ยมกสูตร”ข้อ ๑๔๘-๒๐๗

พระสารีบุตรยืนยันไว้ชัดเจนว่า

ถ้าใครเข้าใจว่า “**พระอรหันต์เมื่อตายไปแล้ว**

ย่อมขาดสูญ ย่อมพินาศ ย่อมไม่เกิดอีก”

ผู้นั้นเป็นผู้มี“ทิฏฐิชั่วช้า” หรือมี“ความเห็นชั่วช้า” [ปาปกัง ทิฏฐิคิดตั้ง]

ทิฏฐิ หรือ ความเห็นความเข้าใจ เช่นนี้ เป็น“มิจจาทิฏฐิ”

ที่นำมาอ้างอิงยืนยันให้ฟังนี้ ก็อยู่ในพระไตรปิฎกของนิกายเถรวาทนั่นเอง

พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอน ทั้งบัจจยให้เกิด และไม่ให้เกิด (ตายสนิท) อย่างละเอียด

ซึ่งระบุชัดว่า ให้“ดับเหตุร้าย”เท่านั้น

เช่น ดับความกำหนัด-อัสสาทะ-อาสวะ เป็นต้น

ไม่ใช่ให้“ดับ”ขั้น ๕

หรือ “ดับ”รูป-เวทนา-สัญญา-สังขาร-วิญญาณ อย่างพาชื่อ

เพราะ ในสัตว์ในบุคคลจริงๆ ที่ยังเป็นๆอยู่นั้น(ยังมีชีวิต)

จะไม่มีรูป,เวทนา,สัญญา,สังขาร,วิญญาณ ย่อมไม่ได้

ต้องมีรูป, เวทนา, สัญญา, สังขาร, วิญญาณ เป็นปัจจัยแก่กันและกันอยู่
ครบทั้ง ๕ แห่งๆ

แต่ผู้บรรลุนิพพานของพระพุทธเจ้าอย่างถูกต้องนั้น

ท่าน“ฆ่า”ความเป็นสัตว์เป็นบุคคล [เฉพาะส่วนที่เป็น“นามธรรม”ในขั้นที่ ๕]

ที่มัน“ถือมั่นว่าเป็นตน”[อุปาทานว่าเป็นอัตตา] “ในขั้นที่ ๕”ของท่านได้ต่างหาก

ดังนั้น จึงจะต้องจับมันให้ถูกเฉพาะสภาพของ“อุปาทาน”นั้น
“อัตตา”นั้น

แล้ว“ฆ่า”เฉพาะสภาวะนั้นๆ ให้ตายสนิท อย่าเลอะเทอะไปฆ่าสภาวะ
อื่นให้เสียหาย

อุปาทานใด อัตตาใด ที่อาริยสาวกนั้น ไม่เข้าไปถือมั่น(อนุเบตทา) ได้แล้ว

และ อุปาทานใด อัตตาใด ที่อาริยสาวกนั้น ไม่ยึดมั่นแล้ว (อนุปาทินนา)

ผู้นั้น ย่อมเป็นไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูล(หิตาย) เพื่อสุข(สุขาย) ตลอดกาลนาน

นั้นแสดงให้เห็นว่า

ผู้บรรลุนิพพานนั้น ย่อมอยู่เพื่อประโยชน์เกื้อกูล ย่อมอยู่เพื่อสุขที่สูง
สุด(วุปสมสุข)

จึงต้องยังยึดยังถือเอา(อาทาน) อยู่ เพราะยังมีชีวิต ยังต้อง
อาศัยขั้นที่ ๕ อยู่

แต่ไม่ยึดอย่าง“อุปาทาน”แล้ว ถ้าเรียกว่ายังยึดก็ยึดอย่าง“สมาทาน”

คือ แทนที่จะ“ยึด”อย่าง“อุป”[มัน, เข้าไป, ใกล, โดยประการทั้งปวง]

ก็“ยึด”อย่าง“สม”[สงบ, ใต้ระดับ, เรียบร้อย, เที่ยงธรรม, ยุติ]

โดยความหมายก็คือ ยึดชนิดที่“มีความรู้ความสามารถระดับอาริยะ”

ดังนั้น ผู้ที่ยึดถึงขั้น“สมาทาน” จึงคือผู้ยึดได้อย่างสงบ-ถึงขั้นใต้ระดับอาริยะ

ยึดได้อย่างดีเรียบร้อย-ยึดอย่างมีความเที่ยงธรรม

ยึดไว้อย่าง“ยุติ”[ถูกแล้ว,เหมาะสมแล้ว,ประกอบแล้ว,จบแล้ว,ตกลงแล้ว]

ความไม่เกิดอีก-ความพินาศ-ความขาดสูญ

จึงเป็นเรื่องเฉพาะของพระอรหันต์ท่านเอง

ซึ่งท่านเป็นผู้“ทำลายเฉพาะอาสวะ”(ขีณาสวะ) ของท่านเองเท่านั้น

เมื่อท่านทำได้สำเร็จแล้ว ก็เป็นจบกิจของท่านเอง เพื่อท่านเอง หมัดแล้ว

ส่วนกิจที่ท่านจะทำต่อไป จึงเป็นไปเพื่อเกื้อกูลผู้อื่น

[พหูชนหิตายะ,โลกานุกัมปา]

ซึ่งเป็นปกติของผู้หมด“ตัวตน”หรือหมด“ความเห็นแก่ตัว”

และจะไม่ใช้ผู้ดูแลเลย

จึงเป็นผู้มีบุญแท้ๆ คือ มี“บุญกิริยาวัตถุ ๑๐”อยู่

อย่างเห็นได้ในชีวิตของท่านนั่นเอง

พระอรหันต์ที่แท้ของพุทธจริงเป็น“สัมมา”จึงทำงาน“เรือชนสัตว์”ตามปกติ หรือ ทำหน้าที่“โพธิสัตว์”เพราะมี“โพธิญาณ”ที่ถูกต้องเป็นจริง

ผู้ที่ได้ชื่อว่า“พระโพธิสัตว์” คือ“ผู้มีโพธิ” ไม่ใช่แค่ “ผู้อยากได้โพธิ”

จึงไม่ใช่“ปุถุชนผู้แค่ตั้งใจหรือปรารถนาจะเป็นพระพุทเจ้าในอนาคต”เท่านั้น แต่เป็นผู้มี“โพธิ”ซึ่งหมายถึง“ความรู้ขั้นตรัสรู้”ในตน เป็น“ญาณ”ไปตามลำดับ

จนกว่าจะครบสูงสุดเป็น“สัมมาสัมโพธิญาณ” ก็ได้เป็นพระพุทเจ้า เพราะฉะนั้น“โพธิสัตว์”ที่นิกายเถรวาทหมาย

จึงเป็นแค่“ผู้ยังไม่มีโพธิ” ตลอดกาล

เพราะเป็นแค่ปุถุชนอยู่ตลอดกาล

หรือแค่ผู้มีความอยากได้“โพธิ”อยู่ตลอดกาล

แต่ไม่มีสิทธิ์ได้

ซึ่งเป็นความหลงเข้าใจผิดของเถรวาท ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว

จึงอย่าเข้าใจกันเพียงว่า “โพธิ” คือ “ความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า” เท่านั้น
ที่แท้แล้ว “โพธิ” เป็น “ความตรัสรู้ของพระอาริยะที่บรรลุนิจจัง” ไปตามลำดับ
ซึ่งเป็น “ความรู้ชั้นอาริยะ” และต้องบรรลุ “ความเป็นอาริยชน” ไปตามลำดับจริง

ขอให้ชาวเถรวาททั้งหลายศึกษากัน และปฏิบัติพิสูจน์กัน
ให้พ้น “มิจฉาทิฎฐิ” และจนพ้น “สักกายทิฎฐิ” กระทั่งพ้น “อัตตานุทิฎฐิ”

สุดจบจนรู้เห็นแจ้ง **“อนัตตลักษณะ”** ในทวารทั้ง ๖

ได้ด้วยญาณของตนในตนเกิด

มิใช่รู้เห็นแจ้ง **“อนัตตา”** แค่ด้วยความเข้าใจ

หรือแค่รู้ซึ่งถึงความหมายได้ลึกลงเท่านั้น

แต่ต้องมี “ความเป็นอนัตตา” นั้น ๆ ในตนจริง

หรือ มี “สภาวะความไม่มีตัวตนของอาสวะ” นั้น ๆ ในตนจริง

จึงจะชื่อว่า ถึงความเป็น “อรหันต์”

และจะเข้าใจความเป็น “โพธิสัตว์”

ที่เป็นหนึ่งเดียวกัน ที่อยู่ด้วยกัน ที่ร่วมกันอยู่

ได้ชัดแจ้งแน่แท้

อันที่จริง เรื่อง “โพธิสัตว์” หรือ เรื่อง “อรหันต์” นี้

มหากษัตริย์ “มิจฉาทิฎฐิ” ก็มีใช้เล็กๆน้อยๆ ละละเหะมากกว่าเถรวาทเสียด้วยซ้ำ

แต่ข้าพเจ้าจะไม่ขยายในที่นี้

เพราะขึ้นอธิบายสอด้ไว้ตรงนี้ ก็จะยาวไป ก็ขอตัดไว้แค่นี้

บอกซ้ำยืนยันได้ ก็แต่เพียงว่า

**ผู้ใดยังมีความเป็นเถรวาท-เป็นมหายานอยู่ในจิตจริง ก็คือ
“ผู้ยังสังฆเภทในตน”**

เรื่อง“สังฆเภท”นี้ ผู้มีภุมิธรรม ก็จะพึงรู้จักการปฏิบัติตาม
“รูป”ตาม“นาม”

ตามความเหมาะสมที่ยืนอยู่บนความถูกต้องของพระธรรมและวินัย

มาถึงบรรทัดนี้ ณ บัดนี้ ผู้มี“ความเฉลียวฉลาด”เพียง
พอที่จะตาม“รู้”

ก็คงจะได้รู้ได้แจ้งแทงทะลุ มีใช่น้อยแล้ว

และแปลกจากที่เคยได้รู้ตามๆกันมาแน่ๆ

เรื่องใหญ่ที่สุด ที่สำคัญ ไม่ว่าจะเอียงไปข้างเถรวาทหรือมหายาน
ที่คนยังไม่รู้ หรือ รู้แต่ยังไม่ถูกต้อง

หรือ ถูกต้องแต่ยังไม่ลึกซึ้งครบครันเพียงพอ นั้น

ก็คือ **“ตัณหา”**ทั้งหมดทั้งสิ้นนี่เอง

อันมี **“กามตัณหา”** นั้น ๑

“ภวตัณหา” นั้น ๒

โดยเฉพาะ**“วิภวตัณหา”** นั้น ๓

ความไม่รู้ หรือ รู้ยังไม่ถูก หรือ ถูกแต่ยังไม่ครบ ใน“ตัณหา”
นี้แหละเรื่องใหญ่

คือ ไม่รู้แจ้งสิ่งนี้

เพราะไม่เข้าถึงสภาวะจริงของอาการ อารมณ์ของตัณหาทั้ง ๓ เหล่านี้

ถ้าผู้ใดรู้แจ้งเข้าถึงครบ“๓ ตัณหา”นี้ ก็หวังได้ว่า จะจบ

คือ หมดลิ้น“อวิชา”

คือ ได้รู้ได้เข้าใจ ได้เข้าถึงมาเป็นลำดับขั้น

ผู้ที่รู้นั้นก็สำเร็จ“วิชา”ไปเป็นขั้นๆ

○ เรื่องราวของ“ตัมหา”ทั้ง ๓ ○

ตั้งหลักกันดีๆ ค่อยๆทำความเข้าใจไป

๑. กามตัมหา
๒. ภวตัมหา
๓. วิภวตัมหา

“กามตัมหา” คือ

ความอยากได้“รสอร่อย”[อัสสาหะ หรือ สุขัลลิกะ] ต่างๆ
มาเสพตรงๆ ให้ทางทวาร ๕

ที่เราเรียกว่า กามคุณ ๕ นั้นแหละ

อันมี รูปสวย หรือไม่สวย

เมื่อรับรู้รูปทางตาแล้ว ก็ เสพเป็น“ชอบ”หรือ“ไม่ชอบ”ในรูปนั้น

นี้แหละคือ รสอร่อย(อัสสาหะ) ที่ชื่อว่า“กามรส”

ความสามารถรู้ ที่รู้ได้ตามค่านิยมของโลก หรือรู้ตาม
“สมมุติสังจจะ” [เป็นสังจจะ ๑ ใน ๒ สังจจะ]

รู้ว่า สวย หรือ ไม่สวย ซึ่งเป็น“ค่า”ที่โลก

สมมุติกัน [เป็นปัญญา]

นี้ ไม่ใช่“กามรส” หรือไม่ใช่“รสอร่อย” (อัสสาหะ) ไม่ใช่กิเลส

ไม่ใช่สภาพที่ต้อง“ฆ่า” (ปะทาน) หรือ ต้องลดต้องละ (วิราคะ) ในจิต

ความอรร้อย ที่เป็น“รส”ของ ความชอบ หรือ ไม่ชอบ(ชัง) เท่านั้น

**ที่ชื่อว่า กิเลส ที่ชื่อว่า“รสอรร้อย” (อัสสาทะ)
ที่ชื่อว่า อุปาทาน**

ซึ่งเป็น“ปรมัตถลัจจะ”[เป็นอีก ลัจจะ ๑]

**ที่ต้องเรียนรู้ และฝึกฝนจนรู้แจ้งจนถูก“ตัวตน”
แล้ว“ฆ่า”ให้ถูกเฉพาะ“ตัวตน”(อัตตา) ของกิเลส
ของรสอรร้อย ของอุปาทานนี้ ให้ตรง**

เพราะ ความสวยหรือไม่สวย นั้น เป็นความไม่เที่ยงไม่แท้(อนิจจัง)
เป็นแค่ความสมมุติ ที่คนกำหนดตั้งค่าขึ้นมาให้แก่“รูป”นั้นๆ
แต่จิตของผู้เฝ้า (อวิชชา) ไปหลงยึดเป็นจริงเป็นแท้ เป็นเพียงอยู่เอง
จึงวนทุกข์ วนสุข (สังสาร) ติดยึดอยู่กับสิ่งที่หลง สิ่ง“อนิจจัง”เหล่านี้

ใครจับอนิจจังได้

ตามรู้ตามเห็นอนิจจังนี้ได้จริง (อนิจจานุปัสสี)

เห็นความ“หลงผิด”ที่ไปยึดไปติดอนิจจัง

หลงเฝ้าอยู่กับความไม่เที่ยงไม่แท้ (โมหะ)

โง่งงมี“ทุกข์”ที่ต้องอยาก ต้องลำบากไขว่คว้าแสวงหา
เห็น้อยอยาก แย่งชิง

โง่งงเสียเวลาหลงวนอยู่กับ“การติด”อยู่กับ“การเสพ”(วิภวะ,สังสาร)

ต้องเรียนรู้ตัวโง่งงของตน เห็นกิเลส เห็นอุปาทาน

เห็นกามตัณหา เห็นรสอรร้อย

ให้ถูกตัวถูกตน

แล้วลดละจางคลาย“ตัวตนอกุศล”เหล่านี้

โดย ตามเห็นอาการลดละ

ตามเห็นอาการจางคลายนั้น ๆ ให้จริง(วิราคานุปัสสี)

เมื่อ ลดละไปๆๆ จนกระทั่งที่สุด “ตัวตนอกุศล”นั้นๆ ถึงขั้น ดับสนิท

ตามเห็น“**ความดับสนิทเฉพาะตัวตน ของอกุศล**”นั้นๆจริงๆ (นิโรธานุปัสสี)

เห็นตัวตนของกิเลส-อุปาทาน-กามตัณหา-รสอร่อย-อวิชชา(ตัววัง) นั้นๆดับสนิท

นี่เป็น“**ปรมัตตสังขะ**”

คือ **สังขะสูงสุดที่เป็น“เป้า”เป็น“แก่น”ที่ต้อง“ແ່ນสุด”**

เป็นยอด ไม่เหลือม ไม่ล้ำ

สิ่งที่ถูกฆ่า เป็น“ตัวตน”ของสมมุติ

ที่หลงยึดมั่นถือมั่นในจิต ถูกตัวมัน ไม่พรั่ ไม่เพี้ยน

ฆ่าได้อย่างແ່นตัว แ่่นเป้า แ่่นเนื้อหาแท้ ที่สูงสุด

เพราะ ความสวयของสมมุติ ก็ยังอยู่

ตาม“รูป”นั้นขณะนั้น ตามค่าที่คนกำหนด

ความรู้ที่รู้ตามโลกเขาสมมุติ ก็รู้ตามเขาได้ (โลกวิญ)

แถมอนุโลมเอออออกไปกับเขา ว่าสวย

ร่วมตรงกับเขาก็งได้ (ปฏินิสัคคคานุปัสสี)

แต่ความเสพเป็น“รสอร่อย”(อัสสาทะ) เฉพาะตัวของเรานั้น

“ไม่มีตัวตนของความอร่อยนั้นๆแล้วจริง” [เป็นอนัตตา เพราะนิโรธแล้วจริง]

ไม่มี“ตัวตน”ของกิเลส-อุปาทาน-กามตัณหา-อวิชชา(ตัวนี้) แล้วແ่่นแท้

ที่สุดแห่งที่สุด

ถ้าผู้นี้มีจิตที่บรรลุนี้แข็งแรงแน่มั่นเป็น“นียต”[ซึ่งเที่ยง,แน่มั่น] แล้ว ได้จริง

ก็จะ“ปฏิวัติสัจธรรม” คือ กลับไปปรุงอนุโลมตามโลกเขาดู ได้
ยิ่งกว่าขึ้นไปอีก

เช่น จะกลับไป“ปรุงเป็นรสอร่อย”ในจิตตามโลกเขาดู
เพื่อรู้ตามเขาบ้าง ก็ยังได้อีก

นี่เป็นอินทรีย์พละที่แก่กล้าของพระอาริยะชั้นสูง เรียกว่า
“วิสังขาร”

หมายความว่า **ปรุงแต่งชนิดพิเศษยิ่ง**
คือ **“มีการปรุงแต่งกับเขา”ได้ด้วย รู้ร่วมกับเขาได้ด้วย จึงพิเศษยิ่ง นี้ নয় ๑**
แต่ตัวผู้ปรุงนั้น “ไม่มีกิเลสของตน” เข้าร่วมปรุงเป็นสภาพเป็นติดเลย
นี้พิเศษยิ่งอีกนัย ๑

คำว่า **“วิ”** มีนัยทั้งสองสภาพอยู่ในตัว ตามความเป็นได้แล้วจริง
เพราะเก่งพิเศษ

ในนัยที่ว่า **“มีก็ได้” แต่เหนือชั้นยิ่งกว่าที่ปุถุชนเขามีกัน**
และ อีกนัยหนึ่ง คือ **“ไม่มีกิเลส” อย่างปุถุชนมีแล้ว ได้จริง**
คำว่า **“วิสังขาร”** ก็ดี หรือ คำว่า **“วิภาตัมहा”** ก็ดี

จึงไม่ใช่ภาษาที่มีเนื้อหาแค่ง่ายๆ ที่หมายความว่า “ไม่” อย่างเดียว หรือ “ไม่” แค่นั้นๆ

พยายามทำความเข้าใจกันดูดีๆ ในคำความที่พอจะนำมา
อธิบายได้บ้างเหล่านี้

ที่นี้ ในทวารอื่นๆ ก็เหมือนกัน จะมีรายละเอียดลึกๆ ไป
เช่นเดียวกัน

แต่จะขอละไว้ในฐานที่เข้าใจ สำหรับนัยลึก จะไม่พูดซ้ำให้ยาว
มาฟังกัน ในทวารที่เหลือ ต่อไป

รสอร่อย หรือไม่อร่อย เมื่อรับรู้ทางลิ้น
แล้วก็เสพเป็นชอบ หรือไม่ชอบ

นี่แหละคือ รสอร่อย (อัสสาทะ) ที่ชื่อว่า“กามรส”... ฯลฯ
เสียงไพเราะ หรือไม่ไพเราะ เมื่อรับรู้ทางหู
แล้ว ก็เสพเป็นชอบ หรือไม่ชอบ

นี่แหละคือ รสอร่อย (อัสสาทะ) ที่ชื่อว่า“กามรส”... ฯลฯ
กลิ่นหอม หรือเหม็น เมื่อรับรู้ทางจมูกแล้ว
ก็เสพเป็นชอบ หรือไม่ชอบ

นี่แหละคือ รสอร่อย(อัสสาทะ) ที่ชื่อว่า“กามรส”... ฯลฯ
และ ลัมผัส ตေးต้อย เสียดสี ซาบซ่าน
นุ่มเนียน ฤกอารมณ์ หรือ ไม่ฤกอารมณ์
เมื่อรับรู้ทางกายแล้ว ก็เสพเป็นชอบ หรือไม่ชอบ
นี่แหละคือ รสอร่อย(อัสสาทะ) ที่ชื่อว่า“กามรส”... ฯลฯ

“รสอร่อย”(อัสสาทะ) ที่ได้รับโดยทางทวาร ๕ เหล่านี้ ทั้งหมดนี้

เท่านั้นแหละ

คือ“รส”ของ“กาม” หรือ“รส”ที่มนุษย์พึงเสพธรรมดาๆ

ใน“กามภพ”หรือ“ภพภายนอก”ของคน

ซึ่งมันเกิดกันในจิตใจในใจ เป็นสุขเป็นทุกข์

ปุถุชน หรือแม้จะเป็นนักปฏิบัติธรรมเคร่งครัดขนาดไหน ก็ตาม

ถ้าหากไม่รู้กิเลสเหล่านี้

ไม่ทำให้หมดติด หมดเสพ“รสอร่อย” (อัสสาทะ) ต่าง ๆ

ก็ไม่มีวันจะได้เป็นผู้พ้นทุกข์บริบูรณ์

หรือ ไม่มีสิทธิ์ได้บรรลุเป็นพระอาริยะ พระอรหันต์

เพราะ นี่คือ “ตัณหา” ชั้นแรกๆที่ต้องละ เป็นรศหยาบๆ
จึงต้องละล้าง หรือฆ่า ให้สิ้น ให้หมดจดงดงามในขั้นต้น

ที่ผู้ปฏิบัติธรรมต้องเรียนรู้ ว่า

นี่คือ“รสอร่อย”(อัสสาทะ) ของ**“กามตัณหา”**ที่ต้องฆ่า เป็นขั้นต้น
ซึ่งจะต้องละล้าง หรือฆ่า ให้สิ้น ให้หมดจดงดงามในขั้นกลาง ขึ้น
ปลายด้วย

และยังมีอีกซึ่งในต้น-กลาง-ปลาย เป็น**“ลัจะย่อนสภาพ”**(ปฏินิสัคคะ)
ที่สลับซับซ้อน กลับไปกลับมา อย่างเรียงชั้นเรียงระดับ อีกหนักกว่านี้
ที่นี้ “รสอร่อย”อีกชั้นหนึ่ง เสพละเอียดลึกขึ้นไปอีก

นอกจากการเสพที่มาจาก **ทางทวาร ๕** ภายนอกโดยตรงแล้ว
ก็ยังมีเสพสุข**ทางทวารในอีก** คือ **เสพใน“ทวารที่ ๖”**
อันได้แก่**“ทวารใจ”**เองตรงๆ

ก็ขออธิบายถึง**“รสอร่อย”**ในภพใน เป็นลำดับๆไปเสียก่อน

“ตัณหา”ต่อไปนี้นั้น จะเรียกว่า เป็น**“ภวตัณหา”**ก็เรียกได้

แต่เป็นเพียง**ภวตัณหา**

ซึ่งยังเป็น**กามที่เกิดอยู่“ในภพภายใน”**(ภวภพ) อีกทีหนึ่ง

การเสพนี้จะไม่ใช่เสพรสอร่อยจาก**ทวาร ๕**

ที่สัมผัสในปัจจุบันนั้นทันทีทันใด

แต่ เป็นการเสพรสอร่อยของ**กาม ที่ไม่ต้องอาศัยทวาร ๕**

ทว่า ก็เป็นรสอร่อยเชิง**“กาม”**เอามาจากความจำที่เป็น**“กาม”**อดีต
โดยใช้จิตเอง นึกเอาความจำใน**“กาม”**เก่า ที่เคยได้เสพมาแล้ว

ขึ้นมาเสพรสอีกที

หรือ นึกเอาขึ้นมาปรุงแต่งในใจใหม่อีกนั่นเอง

แล้วเสพ“รสอร่อย” เป็น**“กามในภวภพ หรือ กามปรุเองในจิต”**

คงจะพอจำได้ว่า

ข้าพเจ้าได้พูดถึง“ความนึกคิด”ที่แปรไปเป็น“รูป”มาแล้ว
นั่นแหละ เราเอาตัวอย่างอันนั้นแหละมาอธิบายกัน

โดยขออธิบายทวนอีกทีว่า

“ความนึกคิด”นั้น ก็คือ สิ่งที่เกิดจาก“ใจ” หรือ“จิต” เป็นผู้คิด
เป็น“นามธรรม” เป็น“อรูปรูป” ไม่มีรูปร่าง

เช่น คิดว่า “ถูกตีด้วยไม้พลอง” หรือ “ได้รับสิ่งที่เรารัก”
ความคิดว่า ถูกตีด้วยไม้พลอง หรือ ได้รับสิ่งที่เรารัก นั้น
ไม่ใช่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเดี๋ยวนี้ ขณะที่คิดนี้ไม่มีของจริง

แต่มันเกิดขึ้นใน“จิต”ของเรา เราสร้างมันขึ้นมาเองภายในจิต
อาจจะเคยถูกตีมาแล้ว หรือ เคยได้รับสิ่งที่เรารัก มาแล้วจริง ก็ได้
แล้วนำมานึกคิดถึงเหตุการณ์อันเป็นอดีตนั้นอีกที
ถ้ายังเป็นเหตุการณ์ที่เคยผ่านมาจริง มันก็ยิ่งจะเข้าใจง่าย

คือ พอนึกถึงเหตุการณ์นี้

จะนึกถึงเรื่องราวเหตุการณ์ก่อน แล้วจึงมี“รสสุขรสทุกข์”ตามมา ก็ได้
หรือจะนึกถึงเฉพาะ“รสแห่งความรู้สึกทุกข์” หรือ“รสแห่งความรู้สึกสุขสม”
เพราะ เหตุถูกตีด้วยไม้พลอง หรือ เหตุที่ได้รับสิ่งที่เรารัก ก็ได้
ก็จะปรากฏให้เราารู้สึกใน“จิต”นั้น ตามมา ซ้อนลงไปอีกที่เหมือนกัน

นั่นแหละ

“รส”นี้ นี่เอง ที่เราเรียกว่า “ความรับรู้” หรือตัว“วิญญาณ”

ซึ่งเป็น“นาม”(อรูป)ของการถูกตีด้วยไม้พลอง ก็ดี การได้รับสิ่ง
ที่เรารัก ก็ดี

แต่ถ้ามันแค่เป็น“ความจำ”เรื่องเก่า(สัญญา)
ที่ยึดเอาอรูปนั้น“นึกคิด”ขึ้นมาดู

ตัว“ความนึกคิด”นี้เป็น**“รูป”** (รูปมยัตตา)

ดังนั้น ตัว“การถูกตีด้วยไม้พลอง” หรือ ตัว“การได้
รับสิ่งที่เรารัก”

มันเป็นผู้แสดง เป็นผู้ก่อให้เกิด“รส” คือ“ทุกข์ไม่ชอบใจ” คือ“สุขสมใจ”

เพราะฉะนั้น“ทุกข์ไม่ชอบใจ หรือ สุขสม”

จึงเป็น**“นาม”** (มโนมยัตตา) แท้จริงตัวใหม่

ของการถูกตีด้วยไม้พลอง หรือ ของการได้รับสิ่งที่เรารัก

ที่นึกถึงขึ้นมาอีกที

การถูกตี หรือ การได้รับ ที่นำมาคิดขึ้นใหม่นี้

ความจริงมันเป็น“รูป”(เรื่อง) เพราะ มันเป็น**“สิ่งที่ถูกรู้”**[มันไม่ใช่ตัวรู้]

ซึ่งมันบันทึกอยู่ใน“ความจำ”เป็น“อรูป”แล้ว

แต่เรียกว่า“นาม” ตามภาษาบาลีว่า“สัญญา”(ความจำ)

กล่าวคือ ตั้งแต่เมื่อมี “ร่างกาย”เป็น“รูป”

แล้วก็มี“การถูกตี” หรือ “มีการได้รับ” เริ่มแรกเป็น“รูป”

ต่อมาก็จำไว้ จึงกลายเป็น“นาม” [ตามภาษาพระว่าเป็น“สัญญา”]

ต่อมา“จิต”เรานำมันมาวัดขึ้น ก่อขึ้น นึกถึงขึ้น ระลึกสร้างขึ้น

ที่จริงในตอนนึกถึงนี้ มันไม่มีความจริง ไม่มี“รูปจริง”ของเก่าเลย

แต่เรานำมันมาสร้างขึ้นใน“รูป”ของความนึกคิด เอามาจาก“ความจำ”(อรูป,นาม)

“ความนึกคิด”ตอนนี้ จึงเป็น“รูป” กลายเป็น“รูป”ไปแล้วดังนี้
และ“รูป”ตัวนี้แหละ ที่เรากำลังพูดถึง ว่า
คือ“รูป”เก่า ที่กลายตัวเองมาจาก“นาม”
โดยลักษณะแท้จริง เป็นอรูป คือ เป็น“อาการนาม”(abstract noun)
เป็น“นามธรรม” หรือ “นาม”ในภพใน เป็นความจำ
แต่ต้องมีชื่อว่าเป็น“รูป”เมื่อเรานำมา“นึกคิดขึ้นอีกที”เพื่อสัมผัสดู

มันเป็นสิ่งที่“ถูกรู้”เท่านั้น และ มันก็ไม่ใช่ตัว“รู้สึก”

ซึ่งมันเป็น“นามธรรม” มันเป็นแค่“อรูป”ของอดีตแล้ว
มันไม่ใช่วัตถุรูปนอก ที่ใช้ทวาร ๕ สัมผัสรู้ ใหม่ๆสดๆกันเป็นปัจจุบันขณะนั้น
มันเป็นสภาพที่เรียกตามชื่อที่ว่า“นาม”คือ สัญญา(ความจำ)

แต่เมื่อนำมา“นึกคิด”ขึ้นอีกที

ตัวความนึกคิดตัวนี้ คือ การถูกตีด้วยไม้พลอง การได้
รับสิ่งที่เรารัก

ที่นึกคิด(เป็นเรื่องราว) อยู่ ณ บัดนี้ มันไม่รู้เรื่องอะไร

มันเป็นการหยิบจับเอาเรื่องเก่าที่เคยผ่านมา

ขึ้นมาคิดอีกที มาผูกเป็นเรื่องขึ้นอีกที มันจึงเป็นได้แค่“รูป”

หรือ แม้จะผูกเรื่องเอาเองขึ้นใหม่เลย ก็ตาม ก็เป็นได้มีได้

แต่มันก็เป็นการนึกคิด (รูปมายอัตตา) ที่จะให้“รส”

เสมือนเกิด“รส”ที่เคยสัมผัสนอก-รสกาม

คือ เราจับรู้สึกได้ เป็นรสสุขรสทุกข์ได้ เป็นรสชอบรสชังได้

อาจจะเป็นรสสุข หรือทุกข์ มากกว่า น้อยกว่าเก่าอย่างไร ก็แล้วแต่ตามจริง
เป็นรสเกิดจากการสัมผัสที่เรียกว่า

“สัมผัสใน” [ธรรมารมณฺ์ ที่ไม่ใช่ โผฏฐัพพารมณฺ์]

แล้วก็“รู้สึก”เองว่า ทุกข์ ว่า สุขสม
ประหนึ่งทวารกายสัมผัส คือถูกตี หรือ ได้รับของรัก
เป็นผลให้เราเสफได้

ไม่มี“รูป”ซัดๆเหมือนวัตถุแท้ ให้เราสัมผัสจริงได้หรือ
มันจึงเป็น“รูป”ที่ละเอียดลงไปกว่า“รูป”
เป็น“อรูป” คือ“รูปที่ไม่มีรูปของจริง”
แท้ๆจริงๆแล้ว

ความสมใจอยาก(ชอบ) เพราะรสสัมผัสใน
และ ความอยากผลักออกหรือไม่ชอบ(ชัง) เพราะรสสัมผัสใน
ที่เกิดมาจาก“ความนึกคิด”นี้
หรือมาจาก“อรูป”ที่สัมผัสแต่ต้องไม่ได้ด้วยทวาร ๕ นี้
ที่ละเอียดยิ่งขึ้นกว่าตัว“รูป”ทางทวาร ๕ ทาง“กามตัณหา”ตรงๆ นี้แหละ
เรียกว่า**“ภวตัณหา”**ในที่นี้ ตามสภาพที่อธิบายนี้
ยกตัวอย่าง เรื่องอื่น เพิ่มขึ้นอีกสักเรื่องก็ได้

เช่น เรานึกถึงคนรัก
นึกถึง“คราครั้งหนึ่งที่เคยไปพลอดรักกัน ในสถานที่หนึ่ง”
เคยรับรสสุขอย่างไร เมื่อจับมันมานึกคิดอีกที เรื่องราวนั้น มันก็เกิดขึ้น
อาจจะเหมือนเก่าทุกอย่าง หรือเหมือนบ้างไม่เหมือนบ้าง
แต่ไม่ใช่ของเก่าแน่ๆ
และ“รส”ที่เกิดขึ้นใหม่ ก็ไม่ใช่“รส”เก่า ในครั้งอดีตโน้นแน่
เป็น“รส”ใหม่ ที่ปั้นเอาเองขึ้นมาใหม่
อาจจะมึรสเหมือนที่เคยเสพมาเก่าก่อน แต่ไม่ใช่“รส”อันเก่าแน่ๆ
เป็นการ“เกิด”ของจิตชั้นละเอียดในภพใน ลึกขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง

จิตเป็นตัวบัพัณรูป ก่อเกิด“รูป”เอาเองโดยแท้
แล้วก็จิตอีกหนะแหละ ที่ปฐุ่แ่งกันอยู่ข้างใน เกิดเป็น”นาม”

คือ “รส”(อัสสาทะ) ออกมาให้เราเสพได้อีกที่
และ รสที่ไ้รับก็เป็นรสที่**เสมือนรส“กาม”**
ที่เราเคยสัมผัสมา ตั้งแต่เป็นรสจากทวาร ๕

อันรสใหม่นี้ อาจจะมีเหมือนเก่า หรือ น้อย หรือมากยิ่งกว่าเก่า
ก็ยอมได้

ซึ่งมันก็เป็น“รสอร่อย”(อัสสาทะ)

เหมือนๆที่เคยเกิดเกี่ยวเนื่องจากทวาร ๕ ของเรานั้นเอง

หรือ

ใครจะสร้างความคิดฝันขึ้นเรื่องเอาเองโดยตรง

โดยที่เราเองไม่เคยเป็นมาก่อนเลย ก็ได้

ข้อสำคัญก็คือ เรื่องที่สร้างขึ้นนั้น ยังอยู่ในลักษณะของ“ตัณหา”

ที่นำมาเสพเป็นความสุข ความทุกข์ อันเกิดเป็น“กามรส”กัน

เท่านั้นแหละ

เช่น เรา“นึกคิด” อยากกินมะม่วงเปรี้ยวกับน้ำปลาหวานแซบๆ
พอนึกขึ้นมา“รสอร่อย”ที่มันเกิดตามมาจากการ“นึกคิด”นั้น

นั้นแหละ คือ รสของ“ภวตัณหา”

แต่เป็น การเสพกาม ทางความนึกคิด

ดังนั้น “พระ”รูปไ้ยัง“อยาก”กินนั้นฉันนี้ที่มีรสติดใจอยู่
ไม่หัด แม้แต่การลดละ“รส”(อัสสาทะ)

ที่เป็นรสอันเกิดจากทวารอื่น ซึ่งเป็นกามจริงๆ

ขนาดบุหรี หมากพลู ก็ยังอร่อยรสอยู่

ไม่ยอมรับว่าเป็นสิ่งเสพติด ทั้งๆที่หยาบแยมแล้ว

และหรือ อยากดูเขาเดินโชว์ประกวดนางสาวไทยกันอยู่
แต่ เมื่อไปดูไม่ได้ ก็อ่านหนังสือพิมพ์ดูภาพ

นี่กวาดภาพเอาในใจ เหมือนได้ไปดูเอง

แล้วก็เกิดความสุข

หรือ สร้างรศกามอื่นๆอยู่ในอารมณ์ ในความคิด
คล้ายๆดังที่กำลังยกตัวอย่างนี้ละก็

ทุกทวารแหละ

เชื่อได้เลย ว่า “พระ”รูปนี้

ยังไม่มีวันจะได้ชื่อว่า เป็น“พระแท้” (อาริยะ, อรหันต์) กันได้ง่ายๆ
และจะไม่มีทางพ้นทุกข์ (อาริยสัง) ได้สนิท ครอบโลกแตก

สรุปได้

ก็คือ ความอยากเสพ(ตัณหา) ก่อให้เกิด การนึกคิด

แล้วก็ปรุง เสพ กันได้ที่**ทวารที่ ๖**

และ ก็เป็นการเสพจริงๆ มีรสสุขจริงๆ มีรสทุกข์จริงๆ

อันมีรสเสมือนการเสพรศทางกามคุณ ๕

แต่เป็น“รสสุขรศทุกข์” ที่เกิดจากการปั้นเรื่อง

โดยใช้จิตก่อเกิด“รูป”ขึ้นเอาเอง

จึงได้เกิด“นาม” คือ“รสอร่อย”ขึ้นมาในจิตอีกที

นี่แหละ เรียกว่า ขบวนการ“ภวัตถหา” หรือ “ภาวภพ” หรือ“ภวังค์”

พยายามเข้าใจให้ถูกตัว ถูกที่ให้ได้

เป็น“ตัณหา”ที่คนธรรมดาตีลุ่มตาโพล่งๆ

มีชีวิตตื่นอยู่ปกตินี้แหละ

สร้างอยู่เสมอ ทำเสมอ ก่อสะสมให้แก่ตนเองอยู่เสมอ

จึงเป็นกิเลสอยู่เสมอ สำหรับปุถุชน

หรือแม้กับปฏิบัติธรรมที่ไม่รู้ความจริงนี้ (อวิชชา)

ซึ่งเป็น“ภวตัณหา”ที่ยังมีเชิงเกี่ยว หรือมีรสเข้าซ้อนกับ“กามตัณหา”

ดังที่อธิบายมานั้น

ความหมายของ“ภวตัณหา”ที่ต่อจาก“กามตัณหา”นั้น คือสิ่งนี้ คืออันนี้

เป็น“ตัณหา” ที่ละเอียดเข้าหา“อรูป”กว่า“กามตัณหา”ตรงๆ

เกิดได้ มีได้ โดยไม่ต้องมี“รูป”หยาบ ไม่ต้องมี“วัตถุ”แท้

ที่มีเป็นแห่ง เป็นก้อน หรือไม่ต้องสัมผัสจากทวาร ๕ ข้างนอกกันจริงๆ

มาประกอบด้วยเลย

ดังนั้น แม้เราจะละเว้นมาแล้วจากทวารนอกชั้นหนึ่ง

หรืออยู่ห่าง“รูป”ห่างวัตถุต่างๆจริงๆ ที่จะก่อให้เกิดการเสพกามมาแล้ว ก็ตาม

เราก็กังอาจจะเสพกามทาง“ภวตัณหา”นี้ได้

มันจึงเป็น“กาม” ถ้ายังจะเรียกมันว่า“กาม”

เพียงแต่ว่า มันเป็นชั้นละเอียดลึกขึ้นไปกว่า“กามคุณ ๕”แท้ๆ

เข้าไปในภพของจิตอีกที (ภวภพ,ภวรงค์)

ซึ่งก็ต้องละล้าง ถึงขั้นฆ่ามันจนตายสนิทให้ได้ด้วย

จึงจะถือว่า พ้น“กาม”ไปได้

ลีลาของ“กาม” หรือเกี่ยวกับเมถุนละเอียดยิ่งๆขึ้น ตามนัยนี้

ต้องเรียนรู้อาการของกิเลส

ตามหลักที่พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ใน“เมถุนสังโยค ๗”

แล้วต้องละล้างฆ่ามันให้ละเอียด

จึงจะ“หลุดพ้น”จาก“กามภุมิ” หรือ“โลภียภุมิ”ชั้นหนึ่งนี้ ไปได้สมบูรณ์
“ตัดหา”ตามลักษณะหรือนัยนี้ เป็น ความสำคัญยิ่ง
ที่ผู้ปฏิบัติธรรมส่วนมากในทุกวันนี้ ไม่ค่อยเรียนรู้กัน ก็เข้าใจไม่พอ
จึงไม่ได้ละล้างมัน

ชนิดที่รู้เท่าทันมัน จับมันคืนตาย“ตัวตน”(อัตตา) ของมัน

แล้วพยายามพากเพียรฝึกหัด สำรวม ละล้าง หรือ ลดค่า(ส่า) หรือ ฆ่ามัน
เพราะเหตุผู้ปฏิบัติธรรมทั้งหลายเหล่านั้น ไม่เข้าใจ ว่า
“ภาวตัดหา” คือความอยากมี อยากเป็น อยากเกิด
อยู่ในภาวะอย่างไรก็ไม่รู้

แถมไปเข้าใจเอาว่า

เป็น“ตัดหา”สำหรับผู้นั่งหลับตาเข้าฌาน

เป็นของผู้เจริญฌาน ภาวังคจิตที่นิ่งหลับตาทำเอาเท่านั้น

เราไม่ได้นั่งหลับตา เจริญภาวังคฌาน เราก็ไม่เกี่ยว

เพราะ“ภาวตัดหา”เป็นของ“รูปพรหม”

ของพระโยคาวจรผู้อยู่ใน“รูปภพ”เขาเสพ

เราไม่ได้นั่งหลับตาเจริญฌานทำสมาธิ

เราไม่ได้เป็นพระโยคาวจร เราไม่ต้องไปกังวล

หลงเข้าใจผิดว่า เราไม่มี“ภาวตัดหา”

เพราะ เราไม่มีกิเลสใน“รูปฌาน”

เนื่องจากเราไม่ได้นั่งหลับตาทำฌานแต่อย่างใดนี่

ถ้าหากผู้ปฏิบัติธรรมท่านใด ยังเข้าใจเช่นนั้นอยู่ละก็

ต้องพยายามพิจารณาไตร่ตรองให้เข้าใจ

และ เริ่มปฏิบัติละล้าง หรือฆ่ากิเลสภาวตัดหา

ตามที่ว่ามาคร่าวๆนี้เสียให้หมดสิ้นให้ได้

นี้แหละ คือ “ภวัตถหา”ในระดับที่ยังเกี่ยวกับ“กาม”

ที่มีในคน มีในทุกๆคน

ไม่ใช่เฉพาะผู้หนึ่งหลับตาทำสมาธิ เจริญภาวนังคณาน เท่านั้น

ส่วน“ภวัตถหา”เท่านั้น

มีมากมายยิ่งกว่า“กามัตถหา”อีกนักกว่านัก

คือ ตัถหาที่สร้างขึ้นเอง ปรงใหม่ขึ้นเอง ในจิต

เป็นเรื่องใหม่ ที่ไม่เคยผ่านมาก่อน

หรือ เป็นเรื่องเก่า แต่ไม่ใช่รสกามัตถหา

หว่า เป็นรสแท้ตรงๆของ“ภวัตถหา”ใน ภวภาพ เสยทีเดียว

ซึ่งมีอีกสลับซับซ้อน ลึกซึ้งอีกมากมายยิ่งนัก

แม้แต่“วิภวัตถหา”แท้ๆ

ก็คือ “ภวัตถหา”ที่สูงขึ้นอยู่ใน ภวภาพ นั้นเอง

แต่เป็น“ภวัตถหา”ที่ลึกซึ้งสูงส่งข้าม“ภพ”สามัญขึ้นไปอีก

กว่านัย ที่จะเรียกว่า“ภวัตถหาหรือกามัตถหา”ชั้นโลกียะ ซึ่งเป็นสามัญ

คือ มีนัย“ปลดปล่อย” หรือ“อยากหลุดพ้น”จาก“ภพ” สามัญ(โลกียะ)

หรือ ไม่มี ไม่เป็น ไม่เอา ไม่อยากได้

ใน“ภพ”นั้นๆแบบโลกุตระ ซึ่งลึกซึ้งพิเศษ

เพราะเป็น“ความไม่ยอมได้”ทั้งใน อาการอยาก และทั้งใน อาการไม่ยอม

ของ“ภพ”ของสภาพที่เป็นนิเลสในภวะนั้นๆ ทั้งกามภพ และ ภวภาพ

เป็น“ตถหา”ที่จะพาขึ้นสู่“ภพ”ที่สูงขึ้นกว่า“กามภพ-ภวภาพ”

อันต่างกับกับความเข้าใจตื้นๆ ง่ายๆแค่ “อยาก หรือ ไม่อยาก”

ที่กลับไปกลับมา แต่ความหมาย ว่า

เหวี่ยงไปข้างโน้น คือ“อยาก” เหวี่ยงมาข้างนี้ คือ“ไม่อยาก”

อันเป็นการหมุนวน เหวี่ยงจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง ไปๆมาๆ

ของ“กามภพ”และของ“ภวภพ” ซึ่งก็คงวนอยู่ใน“ภพ”สามัญชั้นเดิมเท่านั้น
“ไม่อยาก”แต่ภุมินี จึงไม่ได้หมายความว่ารู้แจ้งขึ้นไปถึง“ความเป็น‘ภพ’ใหม่พิเศษ”

แต่“วิภวตัณหา”นั้น เป็นตัณหาจะพาเจริญสูงขึ้น

สู่ชั้น**โลกุตรภพ** (*วิภวภพ*) เป็น**โลกุตรภูมิ** (*วิภวภูมิ*)

ซึ่งนักปฏิบัติธรรมในระดับนั้นนั้น จะต้องมีความรู้ [*พุทธวิชา,ญาณ,อภิญา*] จริง

รู้แจ้งในความหมาย และ ต้องรู้เห็นสัมผัสในสภาวะของ“ภพ”พิเศษนี้จริง

จึงเป็นการ“อยาก”เสียดละ“ภพ”ที่เป็น กามตัณหา ที่เป็นภวตัณหา ชั้นต่ำกว่า

ชั้นสู่**“ภพ”ที่สูงยิ่งขึ้น** จึงเรียกว่า**“วิภวภพ”** ตัณหานั้นก็เรียกว่า**“วิภวตัณหา”**

แต่ถ้าไม่รู้เท่าทันภพนั้นๆอย่างถูกต้องนะ ไม่รู้แจ้งจริง ไม่มีสัมมาทิฐิ

ก็คงเข้าใจว่าเป็น“ตัณหา”ที่พาก่อกิเลสก่อทุกข์ในกามในภพด้วยอวิชชาเช่นเดิม

เป็นแต่เพียงวนเวียน เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป

ได้แล้วก็ลืม ลืมแล้วก็อยากใหม่

เหวี่ยงไปเหวี่ยงมาอยู่กับ“อยาก”และ“ไม่อยาก”เป็นวัฏสงสาร

ไม่มีทางดับสูญสิ้น จบสนิท จนไม่มีเกิดอีก(*ปรีนิพพาน*) อย่างจริงจังได้เลย

แม้จะมีบางวิธีปฏิบัติ กดข่มได้ดับหนึ่ง ประหนึ่งไม่มีอะไรในภพทีเดียว

แต่มันก็เป็นแค่เพียง การกดข่มกิเลสให้หยุดให้พัก

ให้หลบไปอยู่ลึกๆในอนุสัยเท่านั้น

ซึ่งเป็นวิธีที่ทำกันอยู่ทั่วไป เรียกว่านั่งสมาธิ

หรือ สลัดทิ้งไปเรื่อยซึ่งไม่ได้เรียนรู้กิเลสจริง

อันไม่ใช่**มรรควิธี**ของพุทธ **ที่มีทั้งโพชฌงค์ ๗**

และมรรค มีองค์ ๘ ซึ่งจับกิเลสมันคั่นตาย

ก็ค่อยๆเรียนรู้ลักษณะของ“วิภาตัตถา”เติมไปๆ เมื่อถึงวาระที่อธิบายถึงมัน

ที่นี้เรากลับมาอธิบาย“ภวตัตถา”กันต่ออีก ไปเรื่อยๆ เสียก่อน “ภวตัตถา”เท่านั้น ก็คือ ตัณหาที่สร้างในจิต ใน“ภวังคจิต”เอง ตรงๆ เป็นต้นว่า

นั่งหลับตาทำสมาธิ สร้างภพสร้างชาติ หรือ สร้างภูมิเอาไว้ในภวังคจิต เป็น“รูปพรหม-อรูปพรหม”

ตามที่ได้กล่าวพาดพิงถึงผ่านมาเมื่อกันนี้หยกๆ นั่นแหละ คือ “ภวตัตถา”แท้ๆทีเดียว ที่คนทั่วไปเข้าใจกันอยู่มากหลาย

แล้ว“ภพ”หรือ“ชาติ”

หรือ สภาพที่ได้ใน“ภวังคจิต”[อาการภายในจิต] นั้น

ไม่ว่าจะเป็น

ความสงบระดับต้น (รูปฌาน) หรือระดับสูง (อรูปรฌาน)

แบบ“เจโตสมถะ”นี้

หรือ สงบที่เขาเรียกกันว่า“ดับ” (นิโรธ) แบบ อสังขณีสัตว์ [ผู้ไม่มีความรู้สึก]

หรือ จะเป็นความเข้าใจที่ได้รอบรู้โดยอาศัยภวังคฌานนี้

แล้ว นับๆถือๆกันว่า เป็นปัญญา เป็นญาณ ก็ตาม

และหรือ จะเป็น“มโนมยอัตตา” [ปั้นอารมณ์ในใจเป็นตัวตน]

ซึ่งหมายความว่า สภาพ“ความรู้สึก หรือ รส”ที่ปั้นเอาเองจนสำเร็จในจิต

จะเป็น“รูปมยอัตตา” [ปั้นรูปในใจเป็นตัวตน]

ซึ่งหมายความว่า สภาพ“รูป หรือ สิ่งที่ถูกรู้”ที่ปั้นเอาเองจนสำเร็จในจิต

จะเป็น“อรูปมยอัตตา” [เป็นอรูปในใจเป็นตัวตน]
ซึ่งหมายความว่า
สภาพ“อรูป,สิ่งที่ถูกรู้ที่ลึกกว่า”ที่ปั้นเอาเองจนสำเร็จในจิต
จะเป็นสวรรค์-นรกอย่างมีรูป หรือ อย่างไม่มีรูป
แล้วก็หลงเสพเป็น“รสชอบรสชัง”
จะเป็นเวทนา-ผัสสาชนิดมีรูป หรือชนิดไม่มีรูป
แล้วก็เสพเป็น“รสทุกข์รสสุข”กันอยู่
จะเป็นฤทธิ์เป็นเดช มีอิทธิปาฏิหาริย์-อาเทศนาปาฏิหาริย์
แล้วก็หลงเก่งหลงเสพ กันอยู่
ก็ล้วนเป็น“รส”ที่ต้องรู้เท่าทัน ว่า
คือ “รสอร่อย” (อัสสาทะ) ของ“ภวัตถหา”ที่เสพที่ติดกันอยู่ในภวังค์
ถ้าหากไม่เรียนรู้กันอย่างสัมมาทิฐิแล้วละก็
จะหลงผิด**ออกนอกขอบเขตพุทธ**
ดังที่ชาวพุทธมากมายหลากหลาย ได้หลง
“แสวงบุญออกนอกขอบเขตพุทธ” ด้วยวิถีทางที่นั้งหลับตาทำสมาธิ
แล้วก็เกิดสภาวะต่างๆ ดังที่เกริ่นมาเป็นตัวอย่างคร่าวๆข้างบนนี้ นั่นเอง
ซึ่งล้วนเป็น“ภวัตถหา”ที่หลงไหลได้ปลื้มกันอย่างเก่ง
และ **ติดยึดกันอย่างไม่รู้ตัวกัน**ได้อย่างแนบเนียนเหลือแสน
นั่นเป็น“ภวัตถหา”ที่เกิดได้ เนื่องมาจาก“ภวังคฌาน” [สมาธินั่งหลับตา]
ยัง..ยังมี**“ภวัตถหา”**ที่เกิดได้อย่างเก่งอย่างมาก
อันเนื่องจาก **การมีชีวิตปกติ ธรรมดาสามัญ**
ไม่เกี่ยวกับฌานนั่งหลับตาด้วย

นั่นคือ “ภวัตถหา” ที่เกิดจาก “โลกธรรม ๘” ในสังคมมนุษย์ชาตินี้แล
ที่บุคคล ผู้ไม่เรียนรู้อัจฉธรรม ก่อและสะสมกันอยู่อย่างไม่ว่างเว้น
หรือแม้จะเรียนธรรมกัน ปฏิบัติธรรมกัน ก็ยังก่อยังสะสมกันอยู่
เพราะ “มิจนาทิมูฏฐิ” [เรียน แต่เข้าใจไม่ถูก] หรือ “ไม่รู้แท้” (อวิชชา)
ก็จมอยู่กับความ “สงสาร” [แปลว่า เวียนวน “ตกนรก-ขึ้นสวรรค์” อยู่ในวัฏฏะ]
หรือ จมอยู่ชนิดที่ “ผู้รู้แจ้ง” เห็นแล้วเป็น “สงสาร” จริงๆ [เวียนวนอยู่ในทุกข์-สุขแท้]
เป็นต้นว่า

“อยากได้ลาภ อยากได้ทรัพย์ศฤงคาร” มาให้แก่ตน ก็คือ ภวัตถหา ตรงๆ
“อยากได้ยศ อยากได้ตำแหน่ง-อำนาจ” มาให้แก่ตน ก็คือ ภวัตถหา ตรงๆ
“อยากได้สรรเสริญ อยากดั่ง อยากมีชื่อเสียง” มาให้แก่ตน ก็คือ ภวัตถหา ตรงๆ
“อยากได้อะไรก็ตาม ทั้งรูปทั้งอรูปทั้งนาม ที่ไม่นับว่ากาม มาเสพสมสุขสม”
ให้แก่ตน ก็ล้วนคือ ภวัตถหา ตรงๆ ทั้งสิ้น ยิ่งวนอยู่แค่ “ภวภาพ” สามัญ
ล้วนยังเป็น “ัตถหา” ที่ยังต้องอาศัย “เครื่องล่อ, สิ่งแลกตอบแทน” (อามิส)
ซึ่งมีได้มากกว่ามาก ยิ่งนัก ที่ “คน” นี้แหละ อยากได้กันไม่หยุดไม่หย่อน
เพราะ จะปั่นจะผันจะจินตนาการอะไรๆเอา ก็ยอมมก่อดั่งง่ายที่สุด

“ภวัตถหา” จึงเป็นัตถหาที่มีกันได้ง่ายดายมาก

และ ต่างก็สร้างัตถหา สะสมใส่ใจตน กันอย่างไม่รู้ตัว
เป็นวิบาก ให้เกิดภพเกิดชาติ ของกองกิเลส “หนา” (บุถุ) ขึ้นในจิต
อยู่ถ้วนทั่วในมนุษย์ **เพราะ ไม่รู้จัก “ภวัตถหา” กันนี่เอง**

ผู้ยังมี “สุข” กับ ลาภ, ยศ, สรรเสริญ, โลภีการมณฺ์ และ อัตตตา,
อุทฺธจจะ ต่างๆ

ผู้ยังมี “ทุกข์” กับ การเลื่อมลาภ เลื่อมยศ เลื่อมความดั่ง ถูก
นิรนา ถูกลบลหฺ์

“ทุกข์”กับความเลื่อมจากสุขที่ตนยึดติดต่างๆ

“ทุกข์”กับความหวั่นกลัวนานา

**ก็ล้วนคือ ผู้ยังอยู่ในห้วงเหวแห่ง“ภวตัณหา”อยู่ทั้งสิ้น
ซึ่งไม่พ้น“กามภพและภวภพ”**

ถ้าอาการได้ในจิต“อยากได้”สิ่งที่เป็นกามคุณ ๕ ก็ตาม

หรือ“อยากได้”ลาภ,ยศ,สรรเสริญ,สุข

และหรือ อัตตา,มานะ,อุทฺธัจจะ ก็ตาม

ที่เป็นอารมณ์หยาบ จนออกมาเป็นภายนอก

เป็นวัตถุ เป็นกายกรรม,วจีกรรม

นั่นก็เป็นความเกี่ยวเนื่องกับ“กามภพ”แล้ว

ก็มีนัยคล้ายกันกับ“กาม”ใน“ภวตัณหา”ดังที่ได้อธิบายผ่านมา

เพียงแต่นั้น เป็นจาก“ภายนอก”เข้าไปเกิดในภายใน

แต่ที่ เป็น“ภายในจิต”ที่มันหยาบจนออกมาเป็น“กาม” เป็นภายนอก

ถ้าอย่างนี้ก็ต้องนับว่า เข้าเขต“กามตัณหา”

หากจะนับว่าเป็น“ภวตัณหา”แท้ๆ

ก็คือ สภาพที่สร้าง“รูป” (สิ่งที่ถูกรู้) อยู่แต่ภายในจิต ภายใน “ภวภพ” (ภวังค์)

แล้วก็เสพสมเป็นสุขเป็นทุกข์อยู่เพียงในจิต เป็นภพของ“นามธรรม”

ไม่ว่าจะเป็น“รูปมยอัตตา”หรือ“อรูปรมยอัตตา”หรือ“มโนมยอัตตา”

เมื่อ“อยาก”ขึ้นมาในจิต (ภวตัณหา)

แล้วก็ปฐะแต่งปั้นสร้าง (สังขาร) ให้ได้

จนสำเร็จสมใจ ก็เป็น“รส”สุข

ไม่ได้ หรือ ได้แต่ไม่ชอบใจ ก็เป็น“รส”ทุกข์

หมายความว่า “อาการอยาก”ที่สร้างขึ้นในจิตเองของตน

นั่นแหละคือ “ภวตัณหา”

เมื่อขบคิด ปปรุงแต่ง บัณฑิตสร้าง ที่เรียกว่า“สังขาร”ในจิตไปต่างๆ
จนเกิด“ผล”ของความนึกคิด หรือยังไม่ถึง“ผล”ก็ตาม

ก็ล้วนแล้วแต่เป็น“กรรม” ย่อมสะสมเป็น“วิบาก”

ทั้งสิ้น ไม่ละเว้น

ตามที่ได้คิด ได้ปรุง ได้ปั้นแล้วนั้นๆ

อย่างไร ขนาดเท่าใดๆ ก็เท่านั้นๆ

ยังเป็น“ผล”แล้วเสพรสของ“ผล”เป็นชอบใจ หรือไม่ชอบใจ ในจิตตน
แล้วก็มีอาการสุข หรืออาการทุกข์ นั่นแหละ สังขม เป็นสรวรรค์ (โลกีย์) เป็นนรก
ก็ยิ่งประหัตลงไปเป็นที่“เวทนา”(ความรู้สึก) แล้วก็ตกผลึกเป็น“สัญญา”(ความจำ)
ที่สังขมความ“สังสาร” [คือ วนเวียนอยู่กับนรก-สรวรรค์โลกีย์]

เกิด“ความเป็น-ความมี”(ภว หรือ ภพ)แล้ว ในจิต

สภาวะนี่แหละ คือ การเกิด“ภพ”ของ“เวทนาในเวทนา”

ที่จะต้องเรียนรู้อย่างลึกซึ้งให้ได้ ให้ถึง ให้รู้ชั้น รู้ระดับอย่างละเอียด

แล้วพวกเพียร“ฆ่า หรือ ดับ”เวทนาในเวทนา“ตัว”นี้ให้ถูกตัว (อัตตา)

ไม่เช่นนั้น ก็จะทำให้“ฆ่า หรือ ดับ”เวทนาอย่างมั่วๆ อย่างไม่แม่นยำ หรือ พาชื่อ

ถ้าหากนักปฏิบัติธรรมผู้ใดยังไม่สามารถรู้แจ้งจริง

“เวทนาในเวทนา”

จนถูกสภาพ “ถูกตัวถูกตน” (ถูกอัตตา)

ของเวทนา อย่างละเอียด

ด้วยความรู้รอบ ในเวทนา๒ เวทนา๓

เวทนา๕ เวทนา๖ เวทนา๑๘

**กระทั่งเวทนา ๓๖ เวทนา ๑๐๘ กันจริง ๆ เป็น“ญาณ”แท้ ๆ
โดยเฉพาะ แยกตัว“เคหสิตเวทนา”**

ซึ่งต่างจาก“เนกขัมมสิตเวทนา”ไม่ถูกตัว

**ไม่ละเอียดยไปจนถึง“เคหสิตอุเบกขาเวทนา-เนกขัมมสิต-
อุเบกขาเวทนา”**

ก็จะดับจะฆ่า“เวทนาในเวทนา”

ไม่ถูกที่หมาย ที่“ต้องการฆ่า” (วิภาตถนา)

อย่างสุดลึกซึ้ง สะอาดบริสุทธิ์ ได้

ดังนั้น ผู้มีภูมิถึงขั้นจะมี**“วิภาตถนา”**ได้นั้น

จะต้องรู้แจ้งใน“กามตถนา-ภวตถนา”อย่างถูกสภาพ ถูก“ตัว”(สักกาย, อัตตา)

แล้วจะละจะฆ่า“ตถนา”ที่เป็นกาม-เป็นภพต่ำ นี้ [เพื่อเลื่อนขึ้นสู่ภพสูง]

จึงจะเลือกฆ่าได้ตรงเฉพาะกิเลสหยาบ-กลาง-ละเอียดย

จนถึงขั้น“อาสวะ”หมดสิ้น

งามได้ลำดับ ทั้งๆที่สลับซับซ้อนกลับไปกลับมา

ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า

“ขามทั้งเบื้องต้น-ขามทั้งท่ามกลาง-ขามทั้งบั้นปลาย”สอดซ้อนประสาน

กระทั่งได้ชื่อว่า หมดสิ้น“กามาสวะ-ภวาสวะ-อวิชชาสวะ”

เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า

ความมุ่งหมาย หรือความปรารถนา หรือความต้องการ-ความอยาก ฯลฯ

ซึ่งจะเรียกด้วยภาษาบาลีว่า ตถนา-อากังขา-อิจฉา-ฉันทะ ฯลฯ ใดๆก็ดี

ก็ล้วนเป็นภาษาที่มีความหมาย ไปในทำนองเดียวกันทั้งนั้น

แต่เป็น“ความปรารถนา ฯลฯ”ที่มีคุณลักษณะ“วิเศษ”สูงส่งขึ้น

การกำหนดเป็นตัณหาขั้นสูงขึ้นดังกล่าวนี้ นี่เอง

จึงใช้ภาษาเรียกกันด้วยคำว่า **“วิภาตตัณหา”**

“ตัณหา”นี้ จึงย่อมจะต้อง“มี”

เพราะ จะต้องใช้“เพื่อให้เกิดความเป็นอาริยะ”แก่ตนก่อน

[จึงจะช่วยผู้อื่นได้ดี ได้แท้]

จนเป็น“อาริยะ”ได้จริง ก็จะมีและใช้“วิภาตตัณหา”นี้ เป็น

แม้แต่พระอาริยะจะ ใช้“ตัณหา”นี้ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น

ซึ่งไม่ใช่ หรือไม่เป็น“ตัณหา”ที่ชื่อว่า กิเลสเพื่อ“ตัวเอง”(อัตตา) แล้ว

มีใช้ความโลภมาให้แก่ตัวเองแล้ว

มีใช้ความเห็นแก่ตัวแล้ว มีใช้ประโยชน์เพื่อตนแล้ว

จึงเป็น“ตัณหา”ที่เป็นคุณ เป็นประโยชน์ต่อโลก เป็นการเสียสละแท้ๆ

ซึ่งไม่น่า หรือ ไม่ควรปฏิเสธเลย ใช่ไหม ?

“ตัณหา”นี้ จึงเป็นตัณหาพิเศษ

ที่ จะมีเมื่อใดก็ยอมได้ตลอดเวลา สำหรับพระอาริยะ

ตั้งแต่ใช้เพื่อขากิเลสของตน จากหยาบ ไปจนถึงละเอียดสุด

กระทั่ง“ดับ”ได้หมดสิ้น“อาสวะ”

จนได้ชื่อว่าเป็น“อรหัตตผล” หรือสำเร็จเป็น“อรหันต์”แล้ว

ก็ยังมีได้ โดยมีชนิดที่ “ไม่เป็นไปเพื่อตน”

เพราะ“ตน” (อัตตา) ดับสนิทแล้ว

“ตน”ที่ว่านี้คือ “ตัวตนของกิเลสนั้นๆ”ไม่เกิดอีกแล้ว

เพราะได้ข้ามันมาอย่างถูก“ตัวตน” (อัตตา)

ถูกวิธี จนดับสนิทแล้วจริง

กระทั่งเป็น “อนัตตา” (ไม่มีตัวตน) **จริงแล้ว** ด้วยประการอย่างนี้

จึงไม่เป็นไปเพื่อ “ตัวเอง” แล้ว เพราะ “ตัวเองที่คืออิกเลส” ไม่มี
แต่เป็นไปเพื่อ “ผู้อื่น” อย่างบริสุทธิ์แท้ๆ แน่ๆ

ไม่ว่าจะใช้ “ตัณหา” นี้ เพื่อสร้างสรรค์ ช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยหรือชนสัตว์
เพราะได้เกิด “โพธิ” [สิ่งที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ และทรงสอนมา เป็นโลกุตระภูมิ]

จนได้ชื่อว่า เป็น “โพธิญาณ” ในตน แม้จะเริ่มเป็น “อนุโพธิญาณ”
ตราบจนเป็น “มหาโพธิญาณ” หรือกระทั่ง “สัมมาสัมโพธิญาณ” สูงสุด
ก็ล้วนแล้วแต่เป็น “โพธิญาณ” ของพระโพธิสัตว์

ตามขั้น ตามลำดับ ตามฐานะจริง

อันเป็นเรื่องจริงเป็นความจริงแล้ว ที่คนผู้นี้ มี หรือ “เป็นในตน”

จึงปราศจากทั้งการมี “ตัวตน” เพราะสิ้นอาสวะ ได้ชื่อว่า **“อรหันต์”**

จึงมีทั้งอิทธิบาทช่วยหรือชนสัตว์อยู่ เพราะมี “โพธิญาณ” เป็น **“โพธิสัตว์”** แท้

จึงเป็นผู้มีหัวใจมุ่งมาดปรารถนา (**วิภาตตัณหา**) ดำเนิน “โพธิกิจ” สร้างสรร

ช่วยเหลือสืบทอดพระพุทธศาสนา มา ตามพุทธประเพณี

เป็นกตัญญูกตเวที ของพุทธชีวิต ยืนยันความเป็น “ผู้ยังกุศลให้ถึงพร้อม”

อย่างสอดคล้อง ถูกต้อง ตรงธรรม พิสูจน์ได้ชัดจริง

ศาสนาพุทธจึงมีต่อเนื่องยืนยาวอยู่ในโลกได้ ตามวาระ

แม้ศาสนาพุทธจะถึงที่สุดเสื่อมสลายสิ้นเชื้อไปหมด

ถึงวาระอันควร พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ก็จะทรงเป็นพระผู้สร้างขึ้นมาอีกใหม่

ด้วย **“วิภาตตัณหา”** **อันพิเศษสุด** ตามสภาพความเป็นจริงที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

เป็นประการอย่างนี้

ศาสนาพุทธจึงสืบสาย แพร่หลาย ติดต่อยืนยาวมาจนถึงปัจจุบันนี้ได้

เพราะพระโพธิสัตว์ ที่มีอาริยมุมิ
มีอรหัตตผลจริง ช่วยรื้อชนสัตว์ทำโพธิกิจ
ด้วย“วิภาตถนา”อันวิเศษแท้ ตามประการอย่างนี้จริง

ดังนั้น

“อรหันต์”กับ“โพธิสัตว์”

จึงอยู่ใน“พระ”องค์เดียวกัน คนคนเดียวกัน

ด้วยประการดังนี้

และ **“วิภาตถนา”ก็เป็นตถนาที่พิเศษ**

ซ่อนลึกลงอยู่ใน“ภาตถนา”นั้น

“ภาตถนา”จึงอยู่ในฐานะแม่ หรือในฐานะ“ตัวหลัก-ตัวใหญ่”

เมื่อผู้ใดสามารถเรียนรู้

และฝึกฝนตาม“สัมมาอาริยมรรค”มาเป็นลำดับๆ

กระทั่งมีอำนาจ **เหนือกว่าภาตถนา(โลกุตระ)** ครอบถ้วน

จนสามารถ“มี”หรือ“ไม่มี” สามารถทำ“เกิด”หรือทำ“ตาย”ได้จริง

ได้เก่งแข็งแรงเด็ดขาด(สมุจเฉท) ตามที่ได้อธิบายผ่านมาแล้ว

ก็ย่อมจะทำ“เกิด” ทำ“ตาย”เอากับ**วิภาตถนา**ได้ด้วย ไม่ยากเลย

เพราะ วิภาตถนา เป็นเพียงส่วนย่อย ส่วนละเอียด ส่วนพิเศษ
ของจิตใน“ภาพ”

ที่ได้ฝึกฝนมาตลอดสายตามระบบ“สัมมาอาริยมรรค”มีองค์ ๘ ของพุทธ

ซึ่งเมื่อฝึกให้สมบูรณ์ด้วยอิทธิบาท ๔ เป็นอินทรีย์ ๕ พละ ๕

ย่อมแก่กล้าอาจหาญ สามารถมี“กิริยา”ทำงานได้ดีเยี่ยม

ทั้งอยู่ใน“ความนึกคิด”(สั่งกับปะ) ทั้งอยู่ใน“การพูด”(วาจา)

ทั้งอยู่ใน“การกระทำทั้งหมด”(กัมมันตะ) ทั้งอยู่ใน“อาชีพนานา”(อาชีวะ)
วิเศษจนกล่าวได้ว่า **“สักแต่ว่าภริยา”**

ตามที่อธิบายกันเป็นอภิธรรมนั้นทีเดียว

หรือตามที่ท่าน พระพาหิยะ ทารุจิริยะ ได้สดับพระพุทธเจ้าตรัสว่า

“สักแต่ว่าเห็น สักแต่ว่าได้ยิน สักแต่ว่าได้กลิ่น สักแต่ว่าได้สัมผัส”

แล้วท่านก็เข้าถึงสภาพ ที่“สักแต่ว่า”นั้นๆอย่างรู้แจ้งเป็นจริง

ไม่ตื่น ไม่ติด ไม่เหลือภาพเหลือชาติ ได้จริง เพราะท่านเป็นผู้มีบารมีจริง

นี่เป็นคุณลักษณะอันพิเศษของ“วิเวกัตถหา”

และ ความมีลักษณะที่แตกต่างจาก“ภวัตถหา”ต่างจาก“กามัตถหา”

คงจะได้รู้จัก**“วิเวกัตถหา”**ชัดเจนขึ้นมาบ้างแล้ว

ว่า ไม่ใช่ตถหาตื่นๆแค่แปลกันอยู่เพียงเป็นสภาพ“ปฏิเสธ”

คือ “ไม่อย่าได้-ไม่อย่ามี-ไม่อย่าเป็น”

ซึ่งเป็นเพียงความหมาย“เหวี่ยงกลับ”ไปอีกปากหนึ่งของ“ความอยาก..”

อันเป็นลักษณะที่**ยังไม่พ้น“ความสุดโต่ง สองด้าน”** แต่อย่างไร

ซึ่งถ้าคิดกันเพียงเผินๆ ก็ดูเหมือนจะถูกต้อง เพราะ
เหมือนสภาพ“ดับ”

แต่ความจริงแล้ว นั่นเป็นแค่“ภาคปฏิเสธ”ของกิเลส

เมื่อ“อยาก”มันก็คือด้านหนึ่งของกิเลส ตัวนี้

ส่วน“ไม่อยาก” มันก็คืออีกด้านหนึ่งของกิเลส ตัวเดิม

ถ้าสิ่งใดที่“กิเลส”ตัวนี้มัน“สนใจตามที่ยาก”มันก็สุข

ถ้าสิ่งใดที่“กิเลส”ตัวนี้มัน“ไม่สนใจตามที่ยาก”มันก็ไม่ทุกข์

ถ้าสิ่งใดที่“กิเลส”ตัวนี้มัน“สนใจตามที่ไม่อยาก”มันก็ไม่สุข

ถ้าสิ่งใดที่“กิเลส”ตัวนั้นมัน“ไม่สนใจตามที่ไม่อยาก”มันก็ทุกข์

มันเป็นแค่กามตัณหาหรือภวตัณหา“โลกีย์ภูมิ”ธรรมดาๆนี่เอง
มันไม่ใช่“ความลึกซึ้ง” ยังไม่ใช่ความลดละกิเลส ยังไม่ใช่“ความไม่มีกิเลส”
อาจจะยังไม่ใช่แม้แต่แค่“ความอยากหรือความต้องการ”(ตัณหา)
ที่จะลดละกิเลส

ส่วน“ความต้องการ-ความอยาก”ที่จะลดกิเลส นั้นมีเป้าหมายต่างกัน
จึงเป็นตัณหาระดับ“อุดมการณ์”ขั้นจะขึ้นไปหาโลกุตระภูมิกันทีเดียว

แต่ถึงกระนั้นก็ดี ก็ไม่ใช่ว่าจะเข้าสู่“โลกุตระภูมิ”กันได้ง่ายๆ

เพราะแม้ผู้นี้จะ“อยาก”ลดละกิเลส

และพากเพียรปฏิบัติเพื่อลดละอยู่ปานใดๆ

มีเจตนาเป็น“อุดมการณ์”แท้ๆ

เพื่อลดเพื่อละกิเลสกันอย่างเอาจริงเอาจัง ตลอดชีวิต

ทว่า **ไม่มี“สัมมาทิฐิ”**

ไม่สามารถรู้แจ้งเห็นจริงปรมาตย์ที่เป็น“วิภาวภาพ”(โลกุตระภาพ)

ต่อให้“อยาก”(ตัณหา) ให้“ต้องการ”(ตัณหา)

และปฏิบัติพากเพียรหนักขนาดไหน

“ความอยาก-ความต้องการ”(ตัณหา) นั้นๆ ก็ไม่ใช่“วิภาวตัณหา”ไปได้

ยังเป็นแค่“ภวตัณหา”ของปุถุชน

อย่างเก่งก็ได้แค่“ภวตัณหา”ของกัลยาณชน”

ดังที่ศาสนาต่างๆ หรือแม้แต่พุทธศาสนิกชนเองที่มีจฉนาคทิฐิ

เป็นกันอยู่ มากหลาย

เพราะไม่พ้น“สังโยชนี ๓”

หรือทางปฏิบัติไม่มี“มรรค องค์ ๘” ที่เป็นสัมมาทิฐิ และ ไม่มี“โพชฌงค์ ๗”อย่างเข้าเขตเข้าชั้น“อาริยชน”

ดังที่เคยอธิบายมาแล้ว

ดังนั้น ถ้าไม่มีความรู้ในภพในภูมิที่เป็นสภาพในจิตอย่างถูกตัวถูกตน
ระดับ“วิภวภาพ” คือ ภพชั้นสูง ชั้นพิเศษจาก“โลกียภาพ”
สัมผัสถึงภูมิถึงภพพิเศษของ“แดนอาริยะ”ที่เป็นโลกุตรภาพกันจริงๆ
โดยสามารถจับ**“อาการ-ลึงค-นิมิต-อุเทศ”**(จับ“รูป-นาม”)
ของปรมัตถสัจจะ ได้

จนลดละกิเลสถูกตัวถูกตน ที่เรียกว่า “ลดสักกายะ”(ลดตัวตนของกิเลส)
อย่างรู้ๆเห็นๆ ชนิดแจ้งชัดสัมผัสแท้ ไม่สงสัยกลางแคลงเลย (พ้นวิจิกิจฉา)
กระทั่งถึงขั้นนับได้ว่า **“พ้นสักกายทิฐิ - พ้นสีลัพตปรามาส”**กันละก็
ก็ไม่มีทาง ไม่มีโอกาสจะได้ขึ้นสู่โลกุตรภูมิ โลกุตรภาพกันแน่ๆ

ยังนับยังถือไม่ได้ว่า เข้าเขต“อาริยภูมิ”

ได้เป็น“อาริยชน”หรือเข้าสู่แดนโลกุตระ

ต้องทั้ง“รู้”ในระดับ“วิภวภาพ”อย่างถูกต้อง เป็น“สัมมาทิฐิ” กันจริงๆ
และ ทั้ง“ปฏิบัติ”ก็เข้าเขต“สัมมาอาริยมรรค”
อย่างเป็น“ปรมัตถสัจจะ” ตามที่ได้อธิบายผ่านมาแล้วนั้น

“ตัดหนา”ต้องถึงขนาดนี้ๆ

จึงจะชื่อว่า**“วิภวตัดหนา”**ของศาสนาพุทธ

ซึ่งเป็น“ตัดหนา”ในระดับ“วิ”

ที่มีความหมายไม่ธรรมดาสามัญกันแน่ๆ

จึงจะวิเศษสูงส่งขึ้นไปตามฐานะ ตามขั้น ตามภูมิธรรมแท้ๆ ของแต่ละวิสัย

จนถึงขั้นสุดยอด ก็ระดับวิสัยของ“พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า”โน่นที่เดียว
ตั้งได้กล่าวอธิบายมาแล้วหลายแง่หลายมุม

เออะ เรื่อง **“วิภาตถนา”** พักไว้แค่นี้ก่อน
ย้อนกลับวนไปหา“ภาตถนา”เพื่อความแน่ชัดกันอีกที
ถ้าหากใครคิดอะไรขึ้นมา
ก็เพียงเพื่อ“ต้องการ”(ตถนา) เสพเป็น“รส”สุข-ทุกข์อยู่แค่นั้นในจิต แค่นั้น
เท่านั้นจริงๆ แล้วก็ล้มเลิก
ไม่ดำเนินการออกมาเป็นเรื่องเป็นราวอะไรต่อ ให้นอกภพเกินภวังค์
มีแต่“ความนึกคิด” แล้วก็เสพสมสุขสม(หรือทุกข์)
อยู่แต่ในภพของความคิด

ก็นั้นแหละคือ “ภาตถนา”แท้ๆ เสพสมอยู่ใน“ภพภพ”จริงๆ
ที่เป็นสุขเป็นทุกข์ เป็นสวรรค์(โลกีย์) เป็นนรก ดิบๆ หรือ สดๆ
แล้วก็สั่งสมลงไปเป็น“อุปาทาน”ในจิต พอกขึ้นเพิ่มขึ้น
ซึ่งก็คือ กิเลสธรรมดาที่“หนา”(บุญ) ขึ้นๆ นุ่นเอง
ดังนั้น ถ้าความนึกคิดนั้น“ดี” (กุศล)

ก็เป็นวิบาก“ดี” (กุศลวิบาก)
หากความนึกคิดนั้น“ไม่ดี,ไม่ถูก,ไม่เป็นบุญ”
ก็เป็นวิบาก“เลว”(อกุศลวิบาก)

หากมั่น“ภาตถนา”ดังกล่าวนี้ ไม่อยู่เพียงแค่ความคิด แค่นั้น
แต่เกิดต่อก่อก่อออกมาจนถึง กายกรรม หรือ วจีกรรม ใน“ภพภพ”
นั่นก็ยิ่งเป็น“ภาวกรรม”หรือ“ภพของกรรม”[ความเป็น,ความมี อันเกิดด้วยกรรม]
ที่เต็ม ที่ใหญ่ ที่เป็นตัวเป็นตนครบๆ [อันเกิดจาก“กรรม”ที่เกินกว่ามโน]

ที่ยิ่งเกิดความเป็น“กรรม”มีน้ำหนัก ลังสมเป็น“วิบาก”จัดยิ่ง จริ่งขึ้น

และ แม่นว่าความคิดนั้น ดี(กุศล)

“ดี”ในที่นี้ คือ“เสียสละ”คือ“เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น”คือ“สร้างสรรค์เพื่อให้”

หรือ เป็น“การกระทำ”(กรรม) ที่ละโลก-โกธ-หลง[นี่คือ“บุญ”=ชำระกิเลส]

แม้จะดีถึงขั้น“เสียสละ”หรือทาน หรือบริจาค มากมาย ใหญ่ยิ่ง ขนาดไหนๆ

แต่ยังอิงอามิส [อาศัยเครื่องล่อ] แม้แต่ อิง“พระเจ้า” [ก็เป็น อามิส]

ก็ยังคงคือ “อามิสทาน” ยังไม่ถึงขั้น“ธรรมทาน” [ทานที่ไร้เครื่องล่อ]

ก็ยังเป็นโลกียธรรม ซึ่งนับได้สูงสุดก็เพียง เป็น“กัลยาณธรรม”

ทว่า ยังไม่ถึงขั้น โลกุตระธรรม

ผู้ปฏิบัติตนได้ถึงขั้นนี้ จึงเรียกว่า “กัลยาณชน”

ถือว่า สูงกว่า“ปุถุชน”

ยิ่งทำได้จริง ทำได้มากเท่าไร ก็ยิ่งนับว่าเป็น“กัลยาณชน”สูงส่งเท่านั้นๆ

ซึ่ง“กัลยาณธรรม”นี้ ก็มีทฤษฎี มีวิธีต่างๆได้มากมาย

ในหลายศาสนา

ที่สามารถลดละกดข่ม เสียสละจริงใจได้เก่งๆ

เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อโลก ได้ยิ่งใหญ่

เพียงแต่ว่า ไม่เป็น“อารยธรรม”แบบพุทธ ไม่ถึงขั้น“โลกุตระภูมิ”เท่านั้น

“กามตัณหา”นั้น ถือว่า เป็นโลกียธรรม เป็นโลกียภูมิ

นั้นแน่นอนอยู่แล้ว

ส่วน“ภวตัณหา”ก็ยังเป็นโลกียธรรม-โลกียภูมิ

ถ้าหากไม่มีอุตมการณ ไม่คิดลดละจริง

และ อาจเป็น“กัลยาณธรรม”สูงขึ้นไปเป็น“กัลยาณภูมิ”ได้

ตามที่ทำได้จริงดังอธิบาย

แม้แต่“กามตัณหา”ก็สามารถเป็น“กัลยาณธรรม”ได้
ถ้าหาก“กรรม ๓”นั้นๆ เข้าข่ายที่นับได้ว่า

เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น [ต้องคำนวณค่าถึงจิต]

โดยเมื่อคำนวณค่าแล้ว

ค่าของการให้ต้องสูงกว่าค่าของการแลกคืน แม้แต่ค่าความสุข

หรือ เป็นการเสียสละ การทาน

การลดละโลภ-โกรธ-หลง กันจริง ๆ ชนิดรู้ค่าปรมาตถ์

แม้จะอิงอามิส หรือแม้จะอาศัยเครื่องล่อ

หรือ ยังลี้มเสียเหยื่อนั้น ๆ อยู่ ก็ต้องคิดค่าทั้งนั้น

**ที่สำคัญคือ ถ้ายัง“อ่านจิต-อ่านกิเลส”ของตนเอง
ยังไม่เป็น คิดค้ายังไม่ละเอียด**

ยังพากเพียรปฏิบัติไม่ถึงขั้น“ปรมาตถ์” ยังไม่เข้า“สัมมาอาริยมรรค”

คือ“ความรู้”(อธิปัญญา,ญาณ) ยังไม่รู้“ค่า”ของบุญ-ของบาป อย่างชัดแท้

จึงไม่สามารถสัมผัสจิตในจิตจนอ่าน“ค่า”ได้ว่า

ตนลดกิเลสลดบาปได้จริงหรือไม่ ?

ผู้ยังไม่รู้แจ้งเห็นจริงในภาวะของ“ปรมาตถ์”ดังนี้

จึงยังไม่นับว่าเป็น“โลกุตระบุคคล” หรือ“โลกุตระชน”

ยังไม่เข้าเขตหรือเข้าขั้น“โลกุตระภูมิ” ยังไม่นับว่าเป็น“อาริยบุคคล-อาริยชน”

อย่างแท้จริงเป็นได้แค่“กัลยาณบุคคล”หรือ“กัลยาณชน” (กัลยาณภูมิ)

จะเริ่มนับว่า เป็นโลกุตระภูมิ หรือ โลกุตระธรรม ไต่นั้น

ก็ต่อเมื่อ ผู้นั้นได้พยายาม“ไม่ให้มีอามิส”(สัมมาวาจาเมะ)

อย่างรู้แจ้งชัด

และในภาวะนั้น ๆ “ตนชนะกิเลส” แม้จะไม่ชนะร้อยเปอร์เซ็นต์

นั่นคือ ภาวะที่เรียกว่า “เข้าเขต‘โลกุตระ’” นับได้ว่าเป็น“อาริยะ”
เป็นผู้พ้นสังโยชน์ ๓ โดยเฉพาะพ้น“สี่สัพพตปราคาส”ในปัจจุบันนั้น
แต่ถ้าคราใด“แพ็กิเลส” คือลดกิเลสไม่ได้“ค่าถึงชนะ”

ก็ไม่เห็นว่า ขึ้นภูมิโลกุตระ

เพราะ“มรรค”ไม่เดิน ไม่ก้าวขึ้นถึงความเป็น“สัมมา” [ไม่เกิดสัมมามรรคภาวนา]

เนื่องจาก“สัมมาพยายามะ”ในภาคปฏิบัติ ไม่“พ้นสี่สัพพตปราคาส”

ถือว่าได้เพียงแค่“พ้นมิถิชาทิฏฐิ” ยังไม่“พ้นสักกายทิฏฐิ”

[มีแค่รู้มรรคแต่ไม่เกิดผล]

ผู้ปฏิบัติธรรม จึงต้องพยายามให้“ลดกิเลส”ให้ได้ชนะเสมอๆ

แม้ไม่หมด [มีภาวนามัย]

จึงจะชื่อว่า ได้เดินมรรค(สุคต) สะสมผล

หรือเรียกตามภาษาทั่วไปว่า ได้มรรคได้ผล

ผู้ได้ชื่อว่า เป็น“อาริยนุคคัล”นั้น

จะต้อง“รู้เองเห็นเองของตน” [รู้เห็นปรมัตถ์]

ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“ปัจจุตตัง เวทิตตัพโพ วิญญูหิ - รู้แจ้งของตนด้วยตนเอง”

จะไม่ใช่ ให้อาจารย์ หรือให้คนอื่น“สอบญาณ”

หรือผู้อื่นเป็นผู้รู้แทนแล้วค่อยบอกให้

ต้องรู้แจ้งในจิตในกิเลสของตน (ปรมัตถ์)

จน“พ้นวิจิกจจา”คือ สัมผัสรู้ชนิดหมดสงสัย

หมายถึงว่า

ผู้ปฏิบัติเอง จะต้อง มี“อธิจิต-อธิปัญญา”ของตนเองแท้ๆ (มีญาณ)

กล่าวคือ เมื่อลดละได้ ต้องรู้เห็นกิเลสในจิตว่า

กิเลสตนลดจริง ด้วย**อธิปัญญา** ของตน

ผู้ปฏิบัติ**ต้องมีทั้งไตรสิกขาครบ**

พ้นทั้งสังโยชน์ ๓ หรือ พ้น“อวิชชา”ในระดับหนึ่งจริง

จึงนับได้ว่า เป็น“อาริยบุคคล”ข้ามเขต“กัลยาณบุคคล”

ตามข้อกำหนดของพุทธ

เพราะฉะนั้น การเป็น“อาริยบุคคล”จึงไม่ใช่เรื่องเดาเรื่องคาดคะเน

แต่ต้องเป็นเรื่อง **รู้แจ้ง“พณวิจิกิจฉา”** มีญาณทัสสนะ

มีวิชชา มีอธิปัญญาในตนรู้ของตน

ชนิดไม่คลางแคลงไม่สงสัย ไม่พรั่นพราง

แต่ต้องรู้ชัดเห็นจริงสภาวะนั้นๆแจ่มแจ้ง

ว่า **“ตัวตนกิเลสของเรานั้น ลดได้จริง** (พณสักกายทิฎฐิ)

หรือ ถึงขั้นหมดได้จริง” (พณอัตตานุทิฎฐิ)

“ศีลหรือพรตที่เราปฏิบัติได้ผลจริง ไม่ใช่ได้แค่

ลูบๆคลำๆ” (พณสีลัทัพพตปรามาส)

ความเป็นอาริยะ จึงเป็นความมีจริงขั้นอุตตริมนุสสรธรรม

และต้องรู้แจ้งของตนจริง

“อุตตริมนุสสรธรรม”ของพุทธ คือ สิ่งที่มี

สิ่งที่ทรงไว้ในตนนั้นๆเป็นสิ่งที่เหนือกว่ากัลยาณธรรม

ความสำคัญจึงอยู่ที่ว่า คนผู้นั้นต้องรู้จัก“ภาวภาพ”อย่างถูกต้อง

สามารถสัมผัส รู้ สัมผัสอ่าน“ภาวัตถหา”ในภายในของตนได้จริง [รู้ทางใน]

และที่สำคัญยิ่ง ก็คือ ต้องเข้าใจ“วิภวภาพ”

และต้องมี“วิภวัตถหา”อย่างถูกต้อง

แล้วผู้นั้นสามารถควบคุม“ภวัตถหา”ของตน ตามที่ตนตั้งใจกำหนดได้

กล่าวคือ สามารถควบคุม“ความปรารถนา-ความอยากได้ในสภาพภายใน”นี้เอง
ให้มีความปรารถนาละลด-มีความอยากเสียดสละ

-อยากลดละกิเลสฆ่ากิเลส (*วิภวัตถหา*)

อย่างตรง อย่างจริง อย่างไม่อิงอามิสใดๆให้ได้

ต้องเรียนรู้“อามิส”ทั้งหลาย

และฝึกตนเพื่อละล้าง“อามิส”ให้หมด(*นิรามิส*)

อามิส ก็คือ “เครื่องหล่อ,สิ่งแลกเปลี่ยนตอบแทน,เหยื่อ,อีกสิ่งหนึ่งที่ยังไม่ใช่บุญ”

แล้วเริ่มตั้งใจอบรมฝึกฝนเพื่อละล้าง“เครื่องหล่อ,ของแลกเปลี่ยน”(*อามิส*)

อย่างจริงๆจังๆ

อามิส ก็ดังที่ได้กล่าวถึงผ่านมาแล้ว เป็นต้นนั้น

ไม่ว่าจะเป็น ลาภ,ยศ,สรรเสริญ,โลกียสุข แม้แต่ภวัตถหาชั้น“พระเจ้า”

จะต้องตัด“ภพ”ทำลาย“ภพ”ที่เป็นภวัตถหาของ“อามิส”เหล่านั้นให้ได้จริงๆ

“ความต้องการหรือความอยาก ฆ่ากิเลส”นั้น เป็น“ัตถหา”จริงๆ

แต่เป็น“ัตถหา”ที่ตั้งใจฆ่ากิเลสหรือละล้าง“โลกียภูมิ”

คือ ละล้าง“อามิส” หรือ ฆ่าเครื่องหล่อ อันได้แก่“ความมีรสสุข-ทุกข์”(อัสสาหะ)

ก็สุขทุกข์เพราะ ลาภ,ยศ,สรรเสริญ,โลกียสุข

แม้แต่ภวัตถหาชั้น“พระเจ้า”นั้นแหละ

แต่ัตถหาที่“ต้องการ”หรือ“อยากละล้างอยากฆ่าอามิส”เหล่านั้น ต้องมีอยู่

เห็นชัดๆไหม ?

“ัตถหา”ชนิดนี้ อย่างนี้แหละ ที่เรียกว่า“**วิภวัตถหา**”

ซึ่งต่างจาก“ภวัตถหา”และ“กามัตถหา”ตรงที่เป็น“**โลกุตระ**”เป็น“**อาริยะ**”

แต่อย่าลืมล่ะว่า“วิภาตตนา”นั่นก็คือ“ภาตตนา” ที่สูงส่งเป็นพิเศษขึ้นไปอีก

ดังนั้น การจะเป็น“อรหันต์”
ซึ่งหมายถึงผู้ หลุดพ้นจาก“โลกียภูมิ” ขึ้นสู่“โลกุตระภูมิ”สูงสุด
จึงคือ

ผู้ที่ละขาดจาก“กามาสวะ” อาสวะที่เป็นกิเลสสามแห่ง
สัมผัสจับต้องกันจริงๆ สิ้นหมดทั้งหยาบ-กลาง-ละเอียด

และ ผู้ละขาดจาก“ภวาสวะ”

คือ ขาดจาก“อาสวะ”ที่เป็นกิเลสในภพ ทั้งหยาบ-กลาง-จนละเอียด
อย่างชัดเจน ตรงจริง

แม้ในระดับ“วิภาตตนา”สุดยอดที่ต้องการ**(วิภาตตนา)**

จนสิ้น“อวิชชาสวะ”(แต่ไม่ใช่“วิภาตตนา” ดอกนะ)

คือ หมดเกลี้ยง“อาสวะ”ของกาม ของภพ ชนิดพ้น“ความไม่รู้”(อวิชชา)
หรือ เป็นผู้รู้แจ้งละเอียดลออ(มีวิชา, มีอภิญญา)

กิเลสของตน ทุกตัวตน (ถึงอาสวะ)

และ รู้ด้วยว่า สามารถฆ่ากิเลสนั้นๆได้จริง (มีอภิญญา, มีปาฏิหาริย์)หมดอาสวะ
จนเห็นแจ้งใน“ความไม่มีตัวตนของกิเลสนั้นๆ (อนัตตา)

ชนิดสูญสูญสนิท(สูญญตา)”

นั่นคือ ผู้รู้แจ้งเห็นจริง ตามความเป็นจริงแล้วว่า เราเป็น

ผู้สิ้น“กามาสวะ”

ผู้สิ้น“ภวาสวะ”

ผู้สิ้น“อวิชชาสวะ”

ครบถ้วนตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสเป็นทฤษฎีให้เราไว้แล้ว
ผู้นั้นก็ฟังได้ชื่อว่า ผู้บรรลุถึงจุดสูงสุดที่เรียกว่า “อรหันต์”

ข้อสังเกต ในที่นี้คือ **“วิภาสวะ” นั้นไม่มี** [อย่างเก่งก็เพิ่ม *ทิวาสวะอีกตัว*]
เพราะ ลิ่น“อวิชชาสวะ”แล้วใน“ภพ” [ลิ่นอวิชชาในภพภพ หรือ ในภพัตถมหา]
ไม่ว่าจะเป็น“ภพ”ในระดับภพหยาบไปจนภพกลางและภพละเอียดสุด
ก็สามารถที่จะ“ดับ”ภพที่ต้องการนั้นๆ(วิภพัตถมหา) ได้ทั้งลิ่น
จนกระทั่ง “ภพ หรือ ภูมิ”ที่เหลืออยู่ (*อุปาทิเสส*)
ก็คือ ยังมี“รูปนามขั้น ๕”ที่ถึงซึ่ง“อรหัตตภูมิ”แล้ว [พระอรหันต์ที่ยังไม่ตาย]
แต่ถึงซึ่ง“นิพพาน”แล้ว หมดลิ่น“อุปาทาน”ในขั้น ๕ เกลี้ยงแล้ว

ส่วน**“วิภพัตถมหา”**ก็จะเป็น“โพธิกิจ”ของพระอรหันต์นั้นๆต่อไปตามปกติ

นานตราบเท่าที่ท่านเองประสงค์จะมีจะเป็น
หรือจะไม่มีไม่เป็น ก็เป็นสิทธิ์ของท่านเอง
และท่านก็มีสิทธิ์ที่จะ“ปรินิพพาน”เมื่อลิ่นลมหายใจลง (*อนุปาทิเสส*)
หรือ ท่านจะไม่“ปรินิพพาน” ท่านจะต่อ“ภพ”ต่อ“ภูมิ”
ด้วย“วิภพัตถมหา”เพื่อ“พุทธภูมิ”หรือ“โพธิสัตว์ภูมิ”สู่สัมมาสัมโพธิญาณ”
ก็เป็นสิทธิ์ของท่าน ตามแต่ท่านประสงค์จะจบ หรือจะต่อ
แต่ที่แน่ๆ ก็คือ

ใครอยากฟังคิดว่า **“พระชีณาสพ หรือ พระอรหันต์**

เมื่อตายไปแล้ว ย่อมขาดสูญ ย่อมพินาศ
ย่อมไม่เกิดอีก”

เป็นอันขาด

เพราะถ้าใครขึ้นคิดเช่นนั้น ก็ต้องเป็นผู้มี**“ทิฏฐิชั่วช้า”**(ปาปกัง ทิฏฐิตัง)

เป็นการกล่าวต่อพระพุทธเจ้า เพราะนั่นเป็น“มิจฉาทิฏฐิ”
ซึ่งสงฆ์ในยุคนั้นยัง“ล้มมา”ดี

[ตามที่ได้ยกอ้าง“ยมกสูตร” พระไตรปิฎก

เล่ม ๑๗ ข้อ ๑๙๘-๒๐๗ มาให้ฟังแล้ว]

แต่ทุกวันนี้ ชาวพุทธ ได้“มิจฉาทิฏฐิ”ไปเกือบหมดสิ้นแล้ว
ไม่เหมือนสมัยพุทธกาล

○ “ภพ”ของคนเป็นๆ ○

ที่นี่ เรามาอธิบายถึง สภาวะของคำว่า **“รูปภพ-อรูปภพ”**

หรือ ที่พูดกันว่า “รูปพรหม-อรูปพรหม”กันอีกบ้าง

“ภพ”นั้นแบ่งด้วยภาษาไว้ ๓ ภพ

คือ ๑. กามภพ ๒. รูปภพ ๓. อรูปภพ

“กามภพ”หรือ“กามภุมิ”นั้น

หมายเอา ภพภายนอก อันเป็นที่เกิดของผู้เสพกาม

ซึ่งหมายถึง

การสัมผัสกันด้วย ตา-หู-จมูก-ลิ้น-กาย ตรงๆ [๕ ทวารด้วยกัน]

สภาวะที่สัมผัสแล้วเกิดผล จาก อายตนะใน [เครื่องรู้ทวาร] ทั้ง ๕ นี้

เรียกว่า รูป-เสียง-กลิ่น-รส-ภาวะที่ถูกรู้ทางกาย [อายตนะนอก, สิ่งที่ถูกรู้]

และ ถ้าหากปรุ้งขึ้นเป็นรส“สุข-ทุกข์-ไม่สุขไม่ทุกข์”(อัสสาหะ)

อันเกิดจาก ทวาร ๕ นี้

ก็เรียกว่า“กามคุณ ๕” [เกิดทางทวารใด ก็คือ กามคุณทวารนั้น]

คำว่า“คุณ”ใน“กามคุณ”นี้
ไม่ได้แปลว่า ความดีงาม ไม่ได้แปลว่า ผลที่เป็นประโยชน์
แต่ “คุณ”ในที่นี้ แปลว่า ประการ,ส่วนผสม หรือแปลว่า กลุ่ม,หมู่,กอง
ดังนั้น “กามคุณ ๕” จึงหมายถึง
ส่วนผสมที่เป็นกาม ๕ หรือ กาม ๕ ประการ
หรือ กลุ่มของกาม ๕ กลุ่ม-หมู่ของกาม ๕ หมู่-กองของกาม ๕ กอง
เราได้อธิบายถึง“กามในภวภาพ” หรือ“ภวภาพที่ยังมีกาม”กันมา
บ้างแล้ว

นั่นคือ การเชื่อมต่อกันระหว่าง“กามภาพ”กับ“รูปภาพ-อรูปภาพ”

“รูปภาพ” หรือ“รูปภูมิ”นั้น

หมายถึง

ภพภายในจิต,ภูมิภายในจิต

อันเป็นที่เกิดของผู้เสพในภวังค์ [*ประกอบอยู่ในจิต*]

ยังเป็น**“อรูปภาพ-อรูปภูมิ”**ก็ยิ่งหมายถึง

นามธรรมที่ยังละเอียดขึ้นไปอีกในจิตหรือยิ่งลึก

ดังนั้น “กามในภวภาพ”หรือ“ภวภาพที่ยังมีกาม”

ก็คือ กามในรูปภาพ-กามในอรูปภาพ

ถ้ายิ่งเรียกว่า **อรูปภาพ** ก็คือ ยิ่งลึก ยิ่งละเอียดยิ่งกว่า รูปภาพ นั่นแหละ

เพราะฉะนั้น หากใคร แม้ละขาดกามตัณหาหรือกามภาพแท้ๆ

มาได้แล้วก็ตาม

แต่ถ้า ละขาดจาก“อารมณ์เสพกาม” ชั้น“รูปภาพ-อรูปภาพ”ยังไม่ได้

คือ ยังปั้น“นาม”เป็น“รูป”ขึ้นมาเสพรสกามอยู่

ดังได้อธิบายผ่านมาแล้ว

แล้วก็เสพรสจาก“รูป-อรูปรูป”ที่เกิดซ้อนขึ้นในจิตนั้นอีกที่
ผู้นี้ ก็คือ“รูปพรหม-อรูปรวม”ชี้แก้แท้ๆ ที่ลึกลับหลงเสพกาม
หรือ ชี้โก่งเสพรสกามในจิต ในภวภาพ เป็น“กามตัณหาในภวภาพ”

เพราะ จริง ๆ แล้ว

ขึ้นชื่อว่า“พรหม”หรือ“พระพรหม”จะต้องเป็นผู้บริสุทธิ์จาก“กาม”

**หากหมายเอาว่า“พระพรหม”คือผู้มี“ฌาน”อย่างน้อยก็
เป็น“อุปัตติเทพ”**

แต่ถ้าใคร จะไม่หมายเอาดังกล่าวนี้

ก็แล้วไป ก็เป็นพระพรหมเกิดที่เสพกามมีนิวรรณ์ ๕

เพราะคำว่า

ผู้มี“ฌาน”นั้นคือ **ผู้มี“การเพ่งเผา กิเลสนิวรรณ์ ๕”**

ไม่ใช่หมายเอาแค่ ผู้ที่อยู่ใน“รูปภพ-อรูปรูป”(ภวังค์)

ตามที่พากัน หลงเข้าใจผิดอยู่ทั่วไป

ผู้ชื่อว่า“เข้าฌาน หรือ เข้าถึงฌาน”นั้น

ต้องมีคุณภาพสำคัญ เป็นเครื่องชี้บ่ง

ชี้“คุณภาพสำคัญ”นี้

ทำในขณะที่ปกติมีสติ รู้ทั่วทั้ง ๖ ทวารอยู่

ก็ยังได้

คือ **จิตทำงานเพ่งจนรู้กิเลสนิวรรณ์ แล้วเผากิเลสลดลงจนได้**

นั้นแหละ ชี้ว่า ผู้มี“ฌาน”

“ฌาน”จึงมีได้เสมอ

แม้จะไม่อยู่ในสภาพ“ภวังค์”ชนิดหลับตาทำสมาธิ (เจตสมณะ)

ขอให้ปฏิบัติ ถูก ตรง

ตาม“สัมมาอาริยมรรค อันมีองค์ ๘”ทั้งคิด,พูด,ทำงาน,ทำอาชีพ
ก็จะได้“ฉานวิเศษ”ซึ่งเกิดใน“สัมมาสมาธิ”

ที่เป็นสมาธิพิเศษชนิดเดียวในโลก (uniqueness)

เป็นสมาธิที่ไม่เหมือนของใครเลย (uniqueness)

เมื่อได้จริง ก็เป็น“โลกุตระภูมิ”

หรือ จะอยู่ในสภาพ“ภวังค์”นั่งหลับตาสมาธิ ก็เป็น“ฉาน”ได้

ถ้าลดนิเวรณกันไปได้จริง

เป็นแต่เพียงว่า

การลดนิเวรณใน“ภวังคฉาน”นั่งหลับตาทำนั้น มีสัมมาทิฏฐิ หรือไม่?

ถ้าหาก“สัมมาทิฏฐิ”ถูกทางพุทธแท้

แม้นั่งหลับตาทำ ฉานที่ได้ ก็เป็น“โลกุตระภาพ”ด้วย

ดังนั้น “รูปพรหม-อรูปพรหม”

จึงหมายถึง “อุบัติเทพ” ขึ้นไปจนถึง “วิสุทธิตีเทพ”

ตามนัย“รูปพรหม-อรูปพรหม”ของพุทธ

ซึ่งก็คือ พระอาริยะ ตามลำดับนั่นเอง

แต่ถ้าใน“รูปภาพ-อรูปภาพ”ของผู้ใด

ยังจัดจ้านมากด้วยกาม ก็ยังไม่มีสิทธิ์เป็น“พรหม”ชั้นใดๆ

“ภาพ”ก็คือ รูปภาพ-อรูปภาพ นั่นเอง

และหาก“ภาพ”นั้นๆของผู้ใด

มีภูมิปัญญาถึงขั้นเป็น“วิภาตถนะ”ถูกสัมมาทิฏฐิ

ภูมินั้นก็นับได้ว่าเป็น“วิภาพ”หรือ“ภพอาริยะ”

ตามที่ได้อธิบายผ่านมาแล้ว

แต่ถ้า“ภวภาพ”ของผู้ใด
ไม่มีภูมิปัญญาถึงขั้น“วิภาตัตถา” ก็ไม่ชื่อว่า“วิภวภาพ”
ภูมินั้นก็นับได้ว่า
เป็นแค่“รูปภพ-อรุภพ”ของผี หรือแค่ของเทวดาชั้น“**สมมุติเทพ**”

**ดังนั้น รูปภพ-อรุภพ
จึงเป็นได้ทั้ง“ภพ”ของ อาริยชน
หรือ ปุถุชน หรือ กัลยาณชน
ตามแต่คุณภาพ-คุณธรรม
หรือตามภูมิธรรมของแต่ละผู้แต่ละคน
ที่ได้จริงเป็นจริงนั้น ๆ**

สรูป ก็คือ ต้องหมด“อวิชชาสวะ”ทั้งใน กาม และทั้งใน“ภพ”
ตามที่ได้แจกแจงผ่านมาแล้ว

อย่างละเอียดสุขุมสนิหุตถึงขั้น ลีน“อาสวะ”แท้ๆจริงๆ

พ้น“อวิชชา”ในตนของตน

ผู้พ้น“อวิชชาสวะ”ขั้นเป็น“อรหันต์”ได้ ขั้นต่ำสุดนั้น

จึงมีความสูงแค่ว่า ความไม่รู้

อันใดเป็น“กามภพ”อันใดเป็น“ภวภาพ”เท่านั้นเอง

และต้องรู้ซึ่งแล้วสัมผัสถึง“ภพ”นั้นๆอย่างแท้จริงถึงจิตส่วนลึกด้วย

ไม่ใช่รู้แค่ภาษา

จึงจะเรียกว่า พ้นความไม่รู้ หรือพ้น“อวิชชาสวะ”ในกามภพ-รูปภพ-อรุภพ

นี่คือ“อรหันต์”ขั้นต้น

หรือ เรียกว่า **พระอนาคามี** (ผู้หมดกามราคะสังโยชน์)

หรือ ผู้พันสังโยชน์ ๕ เบื้องต้น

ซึ่งมีสิทธิ์“ปรีนิพพาน”ในภพนี้ สุกฺขจปในภพนี้ได้

กล่าวคือ ไม่ต้องกลับมาเกิดใน“กามภพ”อีก

[คือ ไม่ต้องมามีทวาร ๕ ทางร่างกายอีก]

คงอยู่แต่ใน“รูปภพ-อรุภพ” หรือ “ภวภพ”นั้นแหละ

ตราบจน“ปรีนิพพาน” [คือ สุกฺขสิ้นไม่เหลือแม้แต่ชื่อ“วิภวภพ”ใดๆอีกเลย]

เข้าสู่สภาพ“ดับสุกฺขสิ้นรอบไม่เหลืออะไรอีกเลย ที่จะมาเวียนวน”

กระนั้นก็ดี แม้จะเป็น“พระอนาคามี”แล้ว

แต่ถ้าจะตั้งจิตมาเกิดใน“กามภพ”มีร่างมีกาย มีทวาร ๕ อีก

ก็ย่อมได้ สำหรับผู้มีอินทรีย์-พละสมบูรณ์ มี“ปฏิสนธิ์คคะ” ได้แท้

เพราะแม้แต่“พระอรหันต์”ก็ยังตั้งจิตมาเกิดได้

ดังที่ได้แสดงหลักฐานผ่านมาแล้ว

ซึ่งเป็นเจตนา เป็นความมุ่งมาดปรารถนา

เป็นความต้องการ เป็นความอยาก(ตัณหา)

ที่แม้จะเรียกด้วยภาษาอื่นๆว่า อากังขา-อิจฉา-ฉันทะ ฯลฯ ใดๆก็ตาม

มันก็ไม่พ้นภาวะลักษณะเดียวกันกับ“วิภวตัณหา”ไปได้ด้วยนั่นเอง

ดังนั้น “วิภวตัณหา”นี้ จะต้องศึกษากันให้ถ่องแท้

เพราะเป็น“ตัณหา”ใน“ภพพิเศษ”ของความรู้ระดับ“โลกุตระ”กันจริงๆ

มีในศาสนาพุทธ ที่สัมมาทิฏฐิแท้เท่านั้น

“วิภวตัณหา”จึงไม่ใช่อย่างมิจฉาทิฏฐิ

ที่ชาวเถรวาทส่วนใหญ่เข้าใจเชื่อถือ

และ ไม่ใช่อย่างมิจฉาทิฏฐิ

ตามที่ชาวมหายาน เข้าใจ เชื่อถืออยู่ นั้นด้วย

ความเป็น“อรหันต์”สูงสุดนั้น

ก็คือ ผู้ที่พ้นสังโยชน์ ๑๐ สมบูรณ์

ทั้งสังโยชน์ ๕ เบื้องต้น (โอรัมภาคิย) และทั้งสังโยชน์ ๕ เบื้องสูง (อุทรมภาคิย)

ชนิดที่“ดับได้หมดสิ้น”ทั้ง กามตัณหา-ภวตัณหา

อันเป็นโลกีย์นั้น สมบูรณ์แน่ๆ

โดยเฉพาะ“วิภวตัณหา”นั้น

ก็“อยู่เหนือโลกีย์”(โลกุตระ) ถึงขั้น“อนุตตริยะ”แท้ๆ

อนุตตริยะ นั้น หมายถึง ความมีภาวะยอดเยี่ยมสูงสุด

ที่มีทั้งความยอดเยี่ยม ๓ ประการ

และความยอดเยี่ยม ๖ ประการ

ตามฐานานุฐานะของพระอรหันต์แต่ละท่าน

สมบารมีของแต่ละองค์

ซึ่งก็ต้องมีภาวะยอดเยี่ยมสูงสุดของตนๆ จนจบกิจจนได้

เป็นต้นว่า

มีการเห็นการรู้แจ้งที่ยอดเยี่ยม คือ เห็นแจ้งสังขารมในตนครบ (ทัตสนานุตตริยะ)

มีการปฏิบัติที่ยอดเยี่ยม คือปฏิบัติมรรคองค์ ๘ สมดุลสมบูรณ์ (ปฏิบัติทานุตตริยะ)

มีการหลุดพ้นได้อย่างถึงที่สุด คือ ดับกิเลสได้สิ้นหมด (วิมุตตานุตตริยะ)

๖ ประการ ก็มี การเห็นอันเยี่ยม(ทัตสนานุตตริยะ) การฟังอันเยี่ยม(สวานานุตตริยะ)

ลาภอันเยี่ยม(ลาภานุตตริยะ) การศึกษาอันเยี่ยม(สิกขานุตตริยะ)

การบำรุงอันเยี่ยม(ปาริจริยานุตตริยะ) การระลึกอันเยี่ยม(อนุสสทานุตตริยะ)

จึงสามารถ“ปรินิพพาน”ใน“กามภพ”นี้ได้ เป็นปัจจุบันทันที

“ปรินิพพาน”กันในคราบของความเป็นคน

ที่มีชีวิตอยู่ในอิธโลก (โลกมนุษย์นี้) นี้เอง

โดยไม่ต้องไปเสียเวลาอยู่ในภพภูมิที่ไร้ร่างไร้กาย อย่าง“รูปภพ-อรุภพ”ใด ๆ อีก

เท่าที่บรรยายมานั้น ก็ได้บรรยายกันไปจนสุด
สู่“ภพ”สูง จบอรหัตต์แล้ว

ที่นี้เรามาพูดกันถึง“ภพ”ที่ยังเข้าใจกันเบี่ยงๆเพี้ยนๆ
ซึ่งน่าจะได้อธิบายเพื่อรู้เพิ่มรู้เติม แกไขที่ผิดที่เพี้ยนกันบ้าง
เช่น **“ภพ”ที่ยังมีคนส่วนมากเข้าใจภพนี้กันแต่ในด้านเดียว
คือ ด้านที่ว่า**

“คน”จะต้องไปสู่“ภพ”นี้เอาทันทีเมื่อตายแล้วจริงๆแท้ๆเท่านั้น

แต่แท้จริง“คน”ผู้อยู่ใน“กามภพ” หรืออยู่ในโลกขณะนั้นแหละ (อิธโลก)

ก็ควรจะรู้รายละเอียดของ“ภพหน้า”(ปรโลก) ที่จะไปด้วย

ซึ่ง“ภพนี้” (อิธโลก) ขณะนี้ เราก็กเริ่มเดิน และไปกันอยู่แล้วจริง
แต่ไม่รู้ ไม่แจ้ง ไม่มีความหวังลัทธิธรรม(ธรรมจักขุ) ที่จะรู้กันเท่านั้น

“ภพ”หรือ“ภูมิ” ที่น่ารู้อย่างยิ่ง เพราะน่ากลัวมากนี้ ก็คือ
“อบายภพ”หรือ “อบายภูมิ”นั่นเอง

ที่จริง อบายภพหรืออบายภูมินี้ สำคัญมากทีเดียว

เพราะ เป็น“ภพ”นรก เป็นภพที่ไม่มีใครอยากได้ออยากเป็น

แต่ถ้าไม่เข้าใจถ่องแท้ว่า“ภพ”นั้น คืออะไร? จะ“เป็น”ขึ้นมาเมื่อใด?

ผู้นั้นก็ไม่สามารถจะยับยั้ง หรือ **ไม่สามารถปิดนรกได้**

“ภพ”คือ ภาวะที่เกิดจริง เป็นจริง ของสัตว์โลก โดยเฉพาะคน

มันก็มีอยู่กับทุก“ชีวิต” ทุกวาระ ทุกสมัย ทุกเวลานั่นเอง

ทั้งขณะนี้ คืออยู่กับเรา ขณะที่เรามีชีวิตเป็น“คน”

เป็นผู้อยู่ใน“กามภพ” อยู่ในโลกมนุษย์นี้แหละ

“ภพ”อยู่กับเรา และเราก็อยู่กับ“ภพ”

ตราบที่ยังไม่“ปรีณิพพาน” และ ยังมี“ชีวิต”

แม้จะเป็นพระอรหันต์แล้ว แต่ภพของท่านเป็น“**โลกุตระภพ**”สูงสุดเท่านั้น

ซึ่งเมื่อตายจบชีวิต ท่านก็อาจจะดับ“ภพ” ลี้นภพจบชาติสนิทได้

แต่ถ้าผู้ใดยังเป็นปุถุชนคนทำชั่วอยู่ **ไม่มีสิทธิ์“หมดสิ้นภพ”**

โดยเฉพาะ ผู้ที่ยังมีกรรมกิริยาที่ชั่ว ก็จะต้องมี“อบายภพ”

ไม่มีสิทธิ์“สูญ” ไม่มีสิทธิ์หมดภพสิ้นภพ จบชาติ

จะต้องเป็นต้องไปอยู่จริง ๆ แท้ ๆ ทั้งที่เป็น ๆ อยู่ และแม้แต่ผู้นั้นตายลง

หรือ **อยากจะทำภพ อยากจะไม่ต่อภพอะไรกันอีก**

อยากจะไม่เกิดอีกปานใด ๆ

ก็ไม่มีสิทธิ์จบ ไม่มีสิทธิ์หยุด

ไม่มีสิทธิ์ไม่เกิด ไม่มีสิทธิ์“หมดสิ้นภพ”

คำว่า“**อบายภพ**”หรือ“**อบายภูมิ**” ต้องเข้าใจเนื้อหา

ของมันให้ดี

คือ แดนที่ไม่มีความสบาย แดนที่ตรงกันข้ามกับคำว่า“สบายภูมิ”นั่นเอง

เข้าใจคำว่า“สบาย”ในภาษาไทยได้เท่าใด ๆ

คำว่า“อบาย” ก็คือ คำที่มีความหมายตรงกันข้ามกับคำว่า“สบาย”เท่านั้น ๆ

ดังนั้น ผู้ใดตกอยู่ใน“แดนแห่งความไม่สบาย”

จึงคือ ผู้ตกอยู่ใน“อบายภพ” หรือ“อบายภูมิ”นั่นเอง

แม้“ชีวิต”ขณะนี้ เป็น“คน” มีร่าง มีกาย มีเนื้อ มีหนังอยู่ขณะนี้ก็ตาม

ก็นับเนื่องว่าเป็นผู้อยู่ใน **อบายภพ-อบายภูมิ** นี้

อย่างจริงอย่างแท้ เช่นกัน

เพราะฉะนั้น สัตว์นรกในร่างของคน(นริยะ) จึงมีอยู่
เดรัจฉานในร่างของคน(ตริจฉานโยนิ) จึงมีอยู่
เปรตในร่างของคน(เปตตวิสัย,ปิตตวิสัย)จึงมีอยู่
และ อสุรีในร่างของคน(อสุรกาย) จึงมีอยู่

เราเห็นกันอยู่ เดินชนกัน

พูดจา กับสัตว์นรก กับเดรัจฉาน
กับเปรต กับอสุรกายอยู่ทุกวี่ทุกวัน

แต่“ตา”ของเรา ยังไม่“สูง” ยังไม่“ใส”

พอที่จะเห็น“กายทิพย์”ของ“เปรต”ในร่าง“คน”ผู้นั้น
หรือ “กายทิพย์”ของ“อสุรี”ในร่างคนของผู้นั้น

ถ้าแม้“ตา”ของเรา“สูง” ตาของเรา“ใส”

คือ ตามีสัมมาทิฏฐิจริง หรือตาที่ หมด“อวิชา” ได้เมื่อใด
เมื่อนั้น เราจะเห็น“กายทิพย์”

หรือ รูปร่าง(รูป-นาม) แท้จริงของสัตว์ในอบายภูมิ
ที่ยังอาศัย“กายหยาบ”ของคนอยู่ นั้นได้ทันที
ตามสภาพจริงของสัตว์ตนนั้น ตามนั้น

เออละ

แม้ท่านจะไม่เห็น“กายทิพย์” หรือรูปที่ไม่มีเนื้อหนังจริงๆ
เป็น“รูป”ที่ปั้นขึ้นมาจาก“จิต”จาก“วิญญาน”ก็ตาม

ข้าพเจ้าก็จะอธิบาย ลักษณะ ของสัตว์นรก เดรัจฉาน
เปรต อสุรกาย ที่เป็นแล้ว เป็นอย่างแท้
แต่ขณะนั้นยังอาศัย“กายหยาบ” คือ ร่างของ“คน”อยู่
ยังเดินเห็นมีชีวิตปนเปอยู่กับเราๆอยู่

ถ้าเขาตายลงไปเมื่อใด
เขาก็จะมีรูปกาย-นามกาย เป็นสัตว์นั้นๆ
ตามที่เขาได้ก่อกรรมทำเข็ญ สร้างบาปให้ตัวเองทันที
อย่างไม่มีอะไรมาช่วยมาดึงไว้ได้

แต่ขณะนี้สิ

เรามนุษย์เป็นๆนี้แหละควรจะรู้จักสัตว์โลกพวกนี้ไว้
เพราะ มันมีอยู่ในพิภพโลกของเราแน่แหละ
อยู่ในร่างของคนเป็นๆนี่เอง
ซึ่งสามารถจะรู้จะเห็น“สัตว์ในภพอบาย”เหล่านี้ ได้เยอะแยะ
และ ได้ง่ายกว่ายิ่งกว่า ที่จะรู้จะเห็น“สัตว์ในภพอบาย”ของคนตายไปแล้ว
แต่ที่เราไม่เห็น เพราะเราไม่เรียนให้สัมมาทิฐฐิให้จริงกันเท่านั้น

จึงควรจะรู้จัก“เขา” [สัตว์อบายภพเหล่านั้น]

จะได้หลบหลีกห่างไกล หรือคิดกลัวเกรงขยะแขยง สัตว์โลกพวกนี้
ที่มันอาศัยร่างของคนอยู่นี้แหละ เสียบ้าง

เพราะ ที่เมื่อใครบังเอิญเกิดไปถูกเปรต ถูกอสุรกาย
ที่[หลงว่าคนต้องตายไปเสียก่อนจึงจะเป็นได้] มันแสดงตนให้เห็น ที่ใด
ยังกลัวมัน บางคนถึงขั้นหนักจับใช้หัวโกรนเอาทีเดียว

ดังนั้น สัตว์นรก เตร็จฉาน เปรต อสุรกาย ที่ยังอาศัย
ในร่าง“กายหยาบ”ของ“คน”อยู่นี้ ยังไม่ตายไปนี้แหละ

ก็มีร่าง“กายทิพย์”

ที่ซ่อนอยู่ข้างในตัวของเขาขณะนั้นเหมือนกัน กับที่เขาเป็นอยู่แล้ว
คือพุดง่าย ๆ

คนใดเป็นอะไรอยู่

คนนั้นก็จะมี กายทิพย์ เป็นรูปสัตว์นั้นอยู่

เขาตายเมื่อใดก็จะทิ้ง“กายหยาบ”ที่เป็น“คน”นี้

แล้วก็ไปครองร่าง“กายทิพย์”ที่เป็นสัตว์นรก

เดรัจฉาน เปเรต อสุรกาย ของเขา

ที่เขาเมื่ออยู่แล้วขณะนั้นนั้น ท้นที่

ก่อนจะอธิบาย

ถึงข้อสังเกต ที่จะสังเกต สัตว์นรกในร่างของคนที่ยังเป็นๆอยู่

ก็จะขออธิบายถึงการก่อ การเกิดของสัตว์โลกให้ฟังสักนิด

เรามาดูอธิบายสัตว์**เดรัจฉาน**กันดีกว่า เพราะเห็นง่าย
มันมีอยู่ในโลกมนุษย์เรานี้อยู่แล้ว

และเป็นสัตว์อบายภูมิที่วกเวียนมาไวกว่าสัตว์นรกอื่น

เดรัจฉาน

เป็นสัตว์โลกที่มี“กายหยาบ” ซึ่งรวมๆอยู่กับโลกของคน

คือ พวกสัตว์ หมู หมา เขี้ยว หงส์ ฯลฯ อะไรพวกนี้ เดรัจฉานทั้งนั้น

เรารู้จักมันดี ที่จริงเราเรียกว่า มันเป็นสัตว์ใน“อบายภูมิ”เช่นกัน

คืออยู่ใน“ภูมิต่ำ”อยู่ในสภาวะที่ไม่สบาย

[“สบาย”นั้นหมายความว่า “มีความเจริญ”]

ไม่เหมือน“คน”

เสพสุขได้ไม่เท่าคน หรือที่ถูกต้องนั้น กระทำความเจริญได้ไม่เท่าคน

แต่กระนั้น “คน”บางคน ก็เคยไปนึกคิดริษยาแม้กระทั่งหมา

ก็นึกดูเถิดว่า คนที่เคยคิดอย่างนั้น จะต่ำกว่าหมาไหม?

เพราะชั่วขณะจิตหนึ่ง

เขายังมองจิตตนเองออกกว่า เขามีสุขน้อยกว่าหมา
ซึ่งมันเป็น“สัตว์”ที่มันอยู่ใน“โลก” อันชื่อว่า
“โลกอันไม่สบาย โลกอันไม่เจริญ”อยู่แล้วแท้ๆ

ดังนั้น ผู้ใดมี“จิต”ต่ำ

**สร้าง“บาป”ให้ตน สร้าง“กิเลส”พอกตน
ก่อ“ชั่ว”ใส่ตนอยู่ ทุกขณะที่มีชีวิตอยู่นี้**

“บาป”เหล่านั้น “ชั่ว”เหล่านั้น

จะสร้าง“กายทิพย์”ของเรา

[กายอันประกอบขึ้นด้วยจิตวิญญาณ ที่อยู่ในร่างของคนนี้แหละ]

ให้ก่อรูป ก่อร่างไว้เรื่อย

ถ้าเราสร้างแต่ความโง่เง่า

คือ ไม่รู้เสียเลยว่า **ธรรมะเป็นของดี “โลกุตระภูมิ”เป็นดินแดนที่สูง**

ถ้าใครโง่อยู่ตราบไต่

มองไม่เห็นอยู่ตราบไต่ เขามัวอยู่แต่ในโลกของอบายภูมิ

เสพ อบายมุข อบายกรรมต่างๆโดยไม่คิดละ คิดหยุด

มีแต่“อ่วย”หรือ สนุก เสพสมใจ สุขสมใจ เพลิดเพลิน

หรือแม้มัวเมาอยู่แต่กับโลกของกามภูมิ เสพกามอยู่ ไม่คิดละ คิดหยุด

คนผู้นั้น

ก็คือ ผู้กำลังก่อสร้าง “กายทิพย์” ให้ตนเองอยู่ทุกขณะด้วย

และ กำลังก่อแต่ความเป็นสัตว์นรกด้วย

รูปร่างที่จะไปสู่“โลกของอบาย”ไปสู่“โลกของกาม”หรือ“โลกียภูมิ”

ก็เกิดจากการก่อใน“จิต”(ใจ, วิญญาณ) สะสม มาเรื่อยๆ ดังกล่าวแล้วนี่เอง

เป็น“กายทิพย์”จริง ก่อเกิดอยู่ในคนเป็นๆนี้แหละจริง
“กายทิพย์”เหล่านี้ เกิดเพราะเราสร้างเอง
ไม่มีใครสร้าง ตัวเรานี่แหละสร้าง

ก่อ“บาป”(ชั่ว) นิดหนึ่ง
ก็ไปเป็นส่วนหนึ่งของ“กายทิพย์”ของเรา

ก่อ“กิเลส”(ชั่ว) นิดหนึ่ง
ก็ไปเป็นส่วนหนึ่งของ“กายทิพย์”ของเรา

ก่อ“บุญ”(ดี) นิดหนึ่ง
ก็ไปเป็นส่วนหนึ่งของ“กายทิพย์”ของเรา

แม้แต่เสพ“อ่วย” หลงเป็นสุข กระทบลงไปในจิต
นั่นก็ยิ่งเป็นความควบแน่นลงไปใน“กายทิพย์”
ตาม“บาป”ตาม“บุญ”หรือตาม“กิเลส”นั้นๆ

เมื่อก่อขึ้นอย่างไร
“กายทิพย์”นี้ ก็จะเป็นรูป เป็นร่างตามที่เราก่อไว้นั้น

ไม่มีปลอม ไม่มีเพี้ยน
เพราะความจริง คือ ความจริง ทุกสิ่งก่อเกิดจาก“จิต”หรือ“วิญญาณ”

[มโนบุพพัง คมาธัมมา มโนเสฏฐา มโนมยา=จิตเป็นประธานสิ่งทั้งปวงฯ]

“ก่อ”ก็คือเริ่มตั้งแต่“ดำริ”(ตรรก, วิตก) ขึ้นในจิต
แล้วก็คิดก็นึก ก็ปรุงไปสารพัด เป็น“ปริวิตก”ต่างๆ
ล้วนแล้วแต่คือ“กรรม” เรียกว่า“มโนกรรม” [ประธานการกระทำ]
ที่“ก่อ”หรือเริ่ม“ดำริ”ก็เป็นอัน“เกิด”จริงเป็นจริง

สั่งสมลงเป็น“วิบาก”ทันที ทั้งสิ้น

ยิ่งปรุงสร้างออกมาเป็น“วจีกรรม-กายกรรม” ก็ยิ่งจริงยิ่งจัดชัดขึ้น
ยิ่งมีปริมาณมาก ยิ่งมีน้ำหนักแรง ก็ยิ่งเป็นยิ่งได้ตามนั้นๆ

เรารู้แจ้งมาแล้ว

ตามที่ได้เคยอธิบายมาจนถึงขั้นนี้ ว่า

“จิต”หรือ“วิญญาณ” คืออะไร ?

ก็คือ“ความรู้”

ดังนั้น เราทำ“ชั่ว”ลงไปจริงๆ นิดหนึ่ง

“จิต”เราเอง ก็สั่งสมไว้เองแน่ และก็น่าจะ“รับรู้”ทันที

ใครคนอื่นเขาไม่รู้ ก็ไม่เกี่ยว เราไม่ต้องรู้แน่ๆ

เพราะ“จิต”ทำ จิตก็เป็น“ตัวรู้”เอง

แต่นั้นแหละ ผู้ไม่ได้เรียนรู้สังขารมดั่งนี้ ก็จะไม่รู้โอโหน้อเห่นอะไร

จะไม่สำเนียงกสังวร หรือรู้สึกว่าเป็นเรื่องน่าระลึกลับ

น่ารู้ น่าระวังแต่อย่างใด

เมื่อใคร“ไม่รู้” จึงเป็น“อวิชชา”อยู่จริง

ด้วยประการอย่างนี้เอง

เราจึงได้ก่อสร้างเป็น“กายทิพย์” ของเราไว้ทันที

เพราะ ตามจริงแล้ว คนทุกคนรู้้อยู่ว่า ตนทำอะไร ?

ทำชั่วก็รู้ว่าเรา“ทำ” ดีก็รู้ว่าเรา“ทำ”

แม้จะไม่มีปัญญาารู้จริงๆว่า นั่นชั่วหรือดี แต่ก็ต้องรู้ว่า ตน“ทำ”

ทำอะไรใด สิ่งนั้นก็เป็น“กรรม”

ประกอบร่างเป็น“กายทิพย์”ไว้เรื่อย

จะปฏิเสธว่า ไม่“รู้”นั้น ไม่ได้แน่

เว้นแต่ว่า ไม่มีสติ ละเมอ เผลอเผลออย่างไร้สามัญสำนึกจริงๆ

แต่นั้นแหละ แม้จะ“ไม่รู้”(ตัว) ปานใดๆ ก็ยังคือ“กรรม”

ยิ่งเรากำลังทำอะไรอย่างเจตนา จงใจ

ก็ยิ่งก่อ“กายทิพย์” เป็นรูปเป็นร่างไว้อย่างชัดเจนเท่านั้น

เกิดจริงตามที่“ได้ทำ” หรือตามที่เริ่มมาจาก“จิต”จาก“วิญญูญาณ”

หรือตามที่ออกมาเป็น“กรรม” ไม่ว่าแต่เมโนกรรม

หรือวจีกรรม-กายกรรม

ห้ามไม่ได้

ไม่มีอำนาจใดจะห้าม

หรือ จะหยุดยั้งไม่ให้“กายทิพย์” ก่อเกิด ตามความเป็นจริงได้

จะบิดพลิ้วไม่ยอมรับ“ความเป็น”ตามที่“ได้ทำ”ก็ไม่ได้

จะห้ามได้

ก็คือ ต้องห้ามไม่ให้ตน“ปรุง” หรือ ไม่ให้ตน“ทำ”

นั้นแหละ จึงจะห้ามได้

ผู้ที่ห้ามได้ดังนั้น ก็คือ ผู้ที่รู้จัก“จิต”ดีแล้ว

ดีที่สุด ก็คือ ผู้บรรลุอรหัตต์แล้วนั่นเอง

ซึ่งได้เรียนรู้ฝึกฝนจนสามารถควบคุม“กรรม”ไม่ให้เกิด หรือ ให้เกิด ก็ได้

จึงชื่อว่า **“ผู้อยู่เหนือกรรม”** [ที่จะทำใดๆ ต่อไป]

แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เป็นผู้“ไม่มีกรรม” หรือ “ไม่มีวิบาก”

นอกจากนั้น ก็ห้ามได้บ้าง ไม่ได้บ้าง

ตามแต่ใครจะได้ฝึกได้หัด หรือสามารถ

เมื่อเราตายปุ๊บ

สำหรับผู้ที่ยังมี“ภพ” คือ ยังไม่“ปรินิพพาน”

“กายทิพย์” นั้นแหละ เป็นที่อาศัยของเราละ

“วิบากกรรม”ของเราจะต้องเกิดใน“กายทิพย์”อันนี้

**ที่จริงมันเกิดแล้ว เป็นอยู่แล้ว ตั้งแต่ยังไม่ตาย
แต่ผู้ไม่มี“ญาณ” ก็ย่อมไม่รู้ได้เท่านั้นเอง**

แล้วเราจะมีรูปร่างอย่างไรล่ะ?

ก็ต้องมีรูปร่างอย่างที่เราร่างเอาไว้แล้วนี่ ไม่เป็นอื่น ไม่บิดพลิ้ว
ไปแย่งร่างแย่งกายของใครมาเกิด ก็ไม่ได้

ต้องเกิดใน“กาย”[องค์ประชุมของวิบากกรรม] ของตัวเอง
โดยเกิดใน“กายทิพย์”ของเราที่ไหละก่อน

แล้วจากนั้น

จึงไปหา“กายหยาบ”ที่จะมีรูปร่าง หรือแบบ หรือ หุ่น
เหมือนที่ตนสร้างไว้นี้ทุกกระเบียดนิ้ว

แล้วก็ไปเกิดใน“กายหยาบ”นั้นอีกที

ด้วยเหตุนี้เอง

“กายหยาบ”ใดๆ ในโลกมนุษย์จะก่อเกิด หรือจะอุบัติ
จึงจะต้องเกิดจากแรง“วิบาก”หรือแรง“กรรม”

ที่เป็น“สมบัติ”ของแต่ละคน

ซึ่งอาศัย“กายทิพย์”พวกนี้เอง

เร่งเร็ว และแผ่เสาะหาให้มี ให้เกิด

“กายทิพย์”พวกนี้ เราเรียกว่า“นามธรรม”

และ“กายหยาบ” เราก็เรียก “รูปธรรม”

ดังนั้น ผู้ใดสร้าง“กายทิพย์” ให้ตน

ในขณะที่เป็นมนุษย์นี้ ให้มี“กาย”เป็น“หมา”

[กาย = องค์ประชุม, จำนวนที่รวมกัน]

พอตายไปแล้ว ก็จะไปอาศัย“กายทิพย์”ของตน (กัมมทายาท)

ที่มี“รูปร่าง”เป็น“หมา”นั้น อยู่แน่ๆ ไม่มีทางเป็นอื่น

ไม่มีใครบังอาจ“แก้กรรม”ที่เป็น“ของตนๆ”(กัมมัสสกตา)

ใครจะ“บันดาล”ให้เป็นอื่น ก็ไม่ได้ [แม้จะเป็นพระเจ้ายิ่งใหญ่ปานไหน]

[ผู้ที่อวดดี ทำการ“แก้กรรม”ด้วยพิธีต่างๆนั้น เป็นไปไม่ได้

คือพวกนอกรีตพุทธ]

หมาตัวนั้น จะมีรูปร่างอย่างไร

ก็ตามแต่“กรรมวิบาก”ที่ตัวเองก่อเป็น“กายทิพย์” ใว้นั่นเอง

จนกว่าจะถึงเวลา ตาม“กาลวิบาก”

ก็จะมีแม่หมาตัวใดตัวหนึ่งในโลกมนุษย์นี้ผสมพันธุ์

แล้วจะปรุงแต่งธาตุออกมาเป็นตัวหมา

ที่มีเซลล์ต่างๆจะประกอบเป็นรูปร่างมีส่วนต่างๆ

เหมาะเจาะ อย่างที่ผู้มัน ใได้ก่อเป็น“กายทิพย์”ให้ตนไว้แล้ว

ผู้นั้นก็ต้องเข้าสวมร่าง“หมา”ตัวนั้นทันที

หลีกก็ไม่ได้ เว้นก็ไม่ได้

เหมือนกระแสน้ำ กับกระแสน้ำที่พบกันจริงๆ

มันจะดูเข้าหากันวิ้งจี้ทีเดียว

เพราะ“กายทิพย์”นั้นจะเหมาะเจาะ

เป็นของ“กายหมา”ตัวนั้นทุกประการ

จึงเรียกว่า **“เลือกเกิดเองไม่ได้”**

จะดีดั่งอย่างไรก็ไม่ได้ เพราะตัวเป็นแล้ว เป็นจริง

ในขณะที่เป็น“กายทิพย์”นั้น ก็คือตัวเป็น“หมา”

เห็น“กายทิพย์”ของตัว(ที่มีจริงเป็นจริง) แล้ว

หรือ จะไม่เห็นไม่รู้ ก็ตามแต่ผู้นั้นจะมีปัญญาบารมีจริงอยู่

จะหลีกเลี่ยงปฏิเสธอย่างไร ก็ไม่ได้

จะแปรผันบิดพลิ้วไปเป็นสัตว์ที่สูงกว่านั้น บริบูรณ์กว่านั้นก็ได้

ต้องยอมอยู่ในสภาพนั้นทุกประการ [เพราะโดยความจริง

ตัวเอง เป็นผู้สร้างให้ตัวเองทั้งนั้น ย่อมไปโทษใครก็ไม่ได้]

ดังนั้น

เมื่อถึงโอกาสที่จะเกิดใน“กามโลก” หรือ“กามภพ”หรือในโลกมนุษย์ นี้
ได้มี“กายหยาบ”กับเขา ก็จะต้องมาเกิด ตามวิบาก

ไม่มีใครบังอาจ“ฝืนวิบาก”ได้

วิบากดี-วิบากชั่วใดๆ“ของตน” ย่อมเป็นที่อาศัยของตน

เป็น“มรดกของตน”แม้จะชั่วมาก หรือดีมากปานใดๆ

ก็ได้อาศัยตามนั้นๆ แก่ไข บิดพลิ้วไม่ได้ แม้แต่เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ซึ่ง“วิบาก”ใดๆ ก็คือ“กรรมของตนๆ”ที่ทำเอาไว้ให้แก่ตนเองทั้งสิ้น

ถ้าจะเรียกกันว่า“ดวง” ว่า“พรหมลิขิต”หรือ“ฟ้าลิขิตไว้แล้ว”

ก็คือ“วิบากของตนๆ”นี้เอง ที่ตนก่อกรรม ที่ตนสั่งสม“วิบาก”ไว้แล้ว

และ“ดวง”หรือ“พรหมลิขิต”หรือ“ฟ้าลิขิตไว้แล้ว”นี้

ก็มีอำนาจตามที่“ดวง”(วิบาก) มีไว้แล้วจริง

สำหรับผู้ที่ยังตกเป็นทาสโลกีย์ภาพ

จะมีก็แต่ผู้มีภูมิถึงขั้น“โลกุตระ”เท่านั้นที่สามารถ

“เหนือดวง-เหนือพรหมลิขิต”

หรือสามารถจะเปลี่ยน“ดวง”

เปลี่ยน“พรหมลิขิต-ฟ้าลิขิต”ให้สู้ดีขึ้นกว่าเดิมได้จริง

จึงเป็นเรื่องยากมาก ที่คนจะต้องเอาใจใส่ศึกษาฝึกฝนอย่างอุทิศสาหัส
จนชนะเป็นโลกุตระ

ถึงกระนั้นก็ตาม“ภพ”ที่จะอาศัยสังสมบารมีได้ดี ได้มาก ได้สูงสุด
ก็ไม่มีภพใดเลิศประเสริฐล้ำนเท่าภพที่ชื่อว่า“กามภพ”
หรือโลกที่คนอยู่(อิธโลก) นี้เอง

ดังนั้น ลัทธิโลก ใดๆ เมื่อถึงเวลา หรือมีโอกาส
จึงต้องริบมาเกิดใน“กามภพ”หรือโลกที่คนอยู่นี้ (อิธโลก)
แม้จะเป็นหมา ดังกล่าวแล้ว

แต่ก็อีกหนะแหละ เพราะเป็นได้แค่หมา
เมื่อมาอยู่ในโลกที่คนอยู่นี้
ก็ไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ทางธรรมให้รู้ดีรู้ชั่วเหมือนเป็นคน
จึงต้องค่อยๆไต่เต้าระดับความสูงขึ้นมาให้ได้ ซึ่งก็สุดแสนซ้ำ
ส่วนผู้ได้กายชั้นนี้มาเป็น“คน”นี่สิ
มีอวัยวะ มีสภาพอันวิจิตรบริบูรณ์

ที่จะสั่งสมกุศลแสนสูงได้ ยิ่งกว่าหมานักหนา
กลับปล่อยโอกาสละเลย
เหมือนไก่ได้พลอย เหมือนลิงได้แก้ว

น่าเสียดายรูปชั้นนี้ นามชั้นนี้ได้มาแล้ว
กลับเอาไปทำบาป ทำกิเลสใส่ตัวเสียอีก

มันจึงเป็นความ“สูญเปล่า”(โมฆะบุรุษ)
และ แสนช่วยซ้ำเข้าไปอีกเสียจริง

ดังนั้น
เมื่อได้เกิดมาเป็นคนในโลกที่คนอยู่ ในกามภพนี้ แล้ว

ถ้าไม่สร้าง“กรรม”ดี ก่อ“กายทิพย์”เอาไว้ให้ดีอีก
ก็จะหมუნวโนไปอยู่ใน“ภพ”ใน“ภูมิ”ต่างๆตามที่อธิบายมานี้ทุกประการ
ถ้ายังสร้าง“บาป”(ชั่ว) สร้าง“กิเลส”ไว้อีกหนักๆ หนาๆ
“กายทิพย์”อันใหม่ อันอยู่ข้างใน ก็จะก่อเป็นรูปเป็นร่างใหม่ขึ้นมาอีก
เป็นสัตว์นรกยิ่งๆ
เป็นเดรัจฉานที่ยิ่งต่ำ
เป็นเปรตที่ยิ่งร้าย
เป็นอสุรกายที่ยิ่งอ่อนแอ

ตาม“กรรม”ที่ตนเองทำในทุกขณะนั้นๆ
ด้วยเหตุนี้

ผู้รู้แน่แท้ เห็นจริงชัดใจ จริงแล้ว
จึงจะรีบพยายามก่อ“กรรมดี”นั้นๆ
จะต้องพยายามให้ได้ทุกขณะจริงๆ

**“ความพยายาม”นี้
เป็นความสำคัญอย่างมาก ที่ต้องมีให้ได้
เพราะ แม้“พยายาม”
ก็ต้องบากบั่นต่อสู้กับแรง“วิบาก”**

ซึ่งคนส่วนมากที่เป็นปฤชชน
แน่นอนเลย ว่า“วิบากบาป”ต้องมากกว่า“วิบากบุญ”
เพราะ ในความเป็น“คน”
จริงๆแล้ว ก็คือ ผู้“ไม่รู้”(อวิชชา) มาก่อน
ดังนั้น แม้แต่เป็นอาริยชนที่ยังไม่สูง
“วิบากบาป”ก็ยิ่งมากกว่า“วิบากบุญ”อยู่เลย

แต่อารยชนจริงนั้น หยุดบาปได้มาก สร้างบุญได้มาก

จึงมี“กำไรชีวิต”ตามลัทธิจะได้มากกว่า

กระนั้น**ก็ต้องอาศัย“ความบากบั่น-พากเพียร”กันจริง ๆ**

“ประมาท”ไม่ได้ ถ้าใครประมาทก็มีสิทธิ์เวียนลงต่ำ หรือ เน้นช้า

และ“ความเนิ่นช้า”นี้ พระพุทธเจ้าตรัสไว้เป็นคำขาดทีเดียวว่า

“ธรรมใดวินัยใด เป็นไปเพื่อความเนิ่นช้า

ธรรมนั้นวินัยนั้น ไม่ใช่ของเราตถาคต”

ดังนั้น ผู้ใดเป็นอยู่ กับสภาพที่**“ไม่ใช่ของพระตถาคต”**[คือมัวหลงให้เนิ่นช้าอยู่]

ผู้นั้นย่อมชื่อว่า ไม่ใช่ทั้งความเป็นลูกตถาคต

ไม่ใช่ทั้งผู้อยู่ในธรรมวินัยของตถาคต

จึงอย่าประมาทกันเลย ผู้ถือตนว่าเป็นพุทธศาสนิกชนทั้งหลายเอ๋ย

ไม่เช่นนั้น ท่านจะหมุนเวียนอยู่กับสังสารวัฏนี้

ไปกับความเป็นจริงดังนี้ トラบลิ้นกับบีลีนกัลป์

นั่นคือ ระบบหมุนเวียนของสัตว์โลก

ไม่ว่า คน เทวดา หรือสัตว์เดรัจฉาน ก็ตาม

สัตว์ที่เป็นเปรต เป็นสัตว์นรก เป็นอสุรกาย ก็เช่นกัน

พวกหลังๆนี้

ก็จะไปทนทุกข์อยู่ในกายทิพย์

ที่ไม่มีรูปร่างหยาบ แต่พิกลพิการ

เสพทุกข์อยู่ให้สาสมครบกาลละเสียดก่อน

ไปใช้หนี้ทดแทนตามกรรม ให้คุ้มกับวิบาก

คือ ได้ชาติใช้กรรมสั่งสมกายทิพย์ให้ตนใหม่

ในเมืองนรก หรืออบายภูมิ

จนมีกายทิพย์ที่พอจะมาสวมร่างหมา ร่างหมู
เป็นสัตว์โลกในกามภพ หรือในเมืองคน สมส่วนเสียก่อน
จึงจะได้มาเกิดในกามภพ ที่เป็น“ภพ”ที่ดีที่สุดได้

หรือ เปรตตนได้ไปเฟ่งเพียรทำดีในอบายภูมิ
ก่อกายทิพย์ให้ตนดีขึ้นเร็ว และเป็นกายทิพย์ที่ดีขึ้น
เทียบเท่าคนได้ ก็จะมีมนุษย์มาหากายหยาบที่เมืองคน
สร้างกรรมในเมืองคนให้ตนอีก
ก็เวียนมาเกิดเป็น“คน”อีก

เมื่อมาเป็น“คน”แล้ว
ยังสร้าง“กรรม”ไปแต่ในทาง“บาป”(ชั่ว) อีก
“กายทิพย์”ก็จะก่อรูปไปเรื่อยๆอีกตามนัยเดิม
แต่ถ้าผู้ใดก่อ“บุญ”(ดี) ไว้
“กายทิพย์”ก็จะเป็น“กายทิพย์”ที่ดี ที่สูงขึ้นไปอีกเรื่อยๆ
การเกิดในชาติต่อไป ก็ดีขึ้นเรื่อยๆ หมุนวนไป ดังนี้
เพราะฉะนั้น ถ้าใครมี“สติ” โดยเฉพาะถึงขั้น“สติสัมโพชฌงค์”
พยายามละเว้น“บาป” ละเว้น“ชั่ว”
ลดละ“กิเลส” และก่อ“บุญ”ให้ได้มากเท่าใดๆ
“กายทิพย์”ของตนก็จะประกอบก่อรูปดีขึ้น-สูงขึ้นเท่านั้น ๆ
ยิ่งถ้าเฟ่งเพียรเรียน“ธรรมะ”
เรียนรู้ความหลุดพ้นจากโลกที่หมุนเวียนอยู่นี้ให้ได้
ก็ยิ่งจะสูงขึ้นไปเหนือโลกเข้าสู่“โลกใหม่”อีกโลกหนึ่ง (ปรโลก)
ที่เรียกว่า

“โลกุตระ” อันแปลว่า “เหนือโลก”

**คือ เหนือความหมุนตามขงกรรม
หรือ เหนือความหมุนวนอยู่แบบโลก ๆ
หรือ “พ้นจากโลกีย์” หรือ “พ้นวิสัยของโลก” นั้นเอง**

เรื่อง “กรรมะ” จึงเป็นเรื่องที่คนควรจะหันมาเอาใจใส่
เพราะ ถ้าไม่พ้นวิสัยโลกีย์ ไม่พ้นโลก
หรือเหนือโลก ได้จริงเป็นสัมมาทิฎฐิ
เราก็จะต้องตกอยู่ในสภาวะหมุนวนอยู่อย่างนั้น
อยู่กับโลก “คน” กับโลกผี โลกเปรต โลกเทวดาเก็ ๓ ราบโลกแตก
ต่ำแล้วก็สูง สูงแล้วก็ต่ำอยู่อย่างนั้น

ทุกคน ทุกชีวิต นานเท่านาน

ไม่มีจบ ไม่มีสิ้นได้เลย

ถ้าไม่หาทางออกไปจาก “ความวน” นี้

จนอยู่เหนือโลก หรือ พ้นโลก (โลกุตรภพ)

ข้าพเจ้าคนหนึ่งล่ะ

เห็นแล้วว่า โลกปุถุชนมันกลม โลกมันวน อยู่อย่างนั้น

มันหมุนอยู่จากสูงแล้วก็หมุนลงไปหาต่ำ

จากต่ำก็หมุนวนขึ้นไปหาสูง ซึ่งก็เป็นแค่ “ความสูง” ของโลกีย์

ใครสร้าง “กรรม” ดีหรือชั่วให้ตัวเองได้มากน้อยอย่างไร

ก็ “ขึ้น” หรือ “ลง” ได้มากน้อยตามแรงตนเองอยู่ตามนั้น

ดังนั้น แม้ใครรักจะหมุน อยู่อย่างนั้น

ก็เชิญเป็น “คน” ไปเถิด อยู่กับ “กาม”

และว่าง ๆ เผลอ ๆ ก็ต้องหมุนลงไป

อยู่เป็นสัตว์นรก เตรีจฉาน เปרט อสุรกาย
ไปเสพ“อบาย”อยู่กับทุกขเวทนาอันยิ่งกว่ากามนี้
แล้วก็หมุนขึ้นมาใหม่ แล้วก็หมุนกลับไปใหม่
หากใครชอบดั่งนี้อยู่ ก็อยู่เสพความหมุนไป วนแล้ววนเล่าอยู่ดั่งนี้
จนตลอดโลกแตกแล้วแตกอีก เอาตามใจชอบเถิด
แต่
ถ้าใครนึกเห็นแล้วว่า ไม่ควรจะ“หมุน”อยู่ดั่งนั้น
ก็จงเร่งศึกษา“ธรรมะ”

หาทางรอดออกจากวงเวียนของโลกนั้นมาให้ได้

◉ “คน”ในนรกวันนี้ ◉

เอาละ

ที่นี้หันกลับมาหาเรื่องของการสังเกตดู“คน”ในโลกแห่งความหมุนวน

แต่มี“กายทิพย์”เป็น“สัตว์อบายภพ” กันดูซิ

ผู้ที่ได้ชื่อว่า มี“กายทิพย์” เป็นสัตว์นรกนั้น

ก็คือ คนธรรมดา นี่แหละ

แต่มีการแสดงออก

[ที่จริง จิตใจเขาเป็นอย่างนั้น ย่อมต้องแสดงออกอย่างนั้น]

ที่เราร้อน กระวนกระวายดิ้นรน แส่หาอยู่ มันไม่หยุดนิ่งในใจได้เลย

นั่นแหละคือ อาการของ“สัตว์นรก”(นिरยะ)

ผู้ที่มีมากก็“ทุกข์”มาก ผู้ที่มีน้อยก็“ทุกข์”น้อย

ดั่งนั้น ผู้ใดสร้างคามเร้าร้อน

จะเป็น“ร้อน”

เพราะความอยากได้ อยากมี อยากเป็นก็ตาม

ก็เป็นความเร่าร้อนทั้งนั้น

จะเป็น“ร้อน”

เพราะไปสร้างความผิด ไปสร้างบาปเวรอะไรไว้ก็ตาม

ก็เป็นความเร่าร้อน

ยิ่งความเร่าร้อนที่หนักขึ้นไปอีก

เช่น “ร้อน” เพราะอยากฆ่าคนให้สมแค้น

ก็ยิ่งสร้าง“กายทิพย์”ให้ตนเป็นสัตว์นรกที่เด่นชัดขึ้นมาใหญ่

ถ้าใครก็ตาม

เขา“ฆ่า”คนได้อย่างไม่กระเทือนใจ หรืออย่างชอบใจเอาด้วย

คนผู้นั้นมี“กายทิพย์”เป็นสัตว์นรกที่บริบูรณ์ยิ่งแล้ว

เพราะเขาพอใจที่จะไป“วน”ไป“หมุน” อยู่กับ“ภพ”

ของการเป็น“สัตว์นรก” (นริยะ) นั้นแล้ว

เช่น คนติดอยู่กับบุหรี หรือติดอยู่กับกาแพเย็น ติดอยู่กับการเที่ยวการกิน ฯลฯ

เขาก็จะเสพบุหรี เสพกาแพเย็น เสพสิ่งที่หลงชอบหลงติดนั้นๆ ฯลฯ

อย่างสบายอย่างชอบ เมื่อได้เสพ [ก็หลงว่าขึ้นสวรรค์ คือสวรรค์เก๊ เป็นสมมุติเทพ]

แต่ถ้าไม่มีเสพก็จะดิ้นรนหาบุหรี ดิ้นรนหากาแพเย็นมาเสพ ดิ้นรนหา ตามที่ติดนั้นๆ

หรือ ยิ่งติดสิ่งเสพติดแรงๆร้ายๆ ผีน เฮโรอีน ฯลฯ เป็นต้น ยิ่งชัดๆ

ก็จะดิ้นรนเดือดร้อนมากตามที่เป็นจริง

“กายทิพย์” ก็จะเป็นสัตว์นรกตามที่จริงนั้น ๆ

หรือ ไม่ว่าจะติดอะไร หรือ อะไรที่ยังวางไม่ได้

ที่ยังต้องทำให้เรา“ดิ้นรน เดือดร้อน”อยู่ ยิ่ง“ดับความติด”นั้นๆยังไม่ได้

ก็คือ ยังมีความเป็น“สัตว์นรก”ตามที่ติดอยู่ มากหรือน้อย ตามจริงนั้นๆ

ต่อเมื่อ ใครเห็นว่า

บุหรี กาแพเย็น หรือสิ่งที่ตนติดนั้นๆ ไม่มีคุณค่า ไม่น่าติดน่าเสพอะไร หรือ ไม่ใช่สิ่งจำเป็น กับกายกับใจของเขา

เขาก็จะฝีกจะหัดเลิกละสิ่งที่ติด ไม่ว่าจะเหลือติดมากหรือติดน้อย นั้นๆ จนเขาหลุดพ้นออกมาจาก“ความติด”สิ่งนั้นๆ เรื่องนั้นๆ ได้

เหมือนกันกับ คนที่เห็นการ“ฆ่าคน”เป็นเกม ที่เขา“มัน”เหลือเกิน ยิ่ง“ฆ่า”ยิ่งอรรอย ยิ่ง“มันมือ” เขาก็คือผู้ที่ติดอยู่ใน“ภาพ”นั้น ในโลกของเขานั้น

กายทิพย์ของเขาก็จะสร้างความเป็น“สัตว์นรก” อย่างชัดยิ่งขึ้น แท้ยิ่งขึ้น อยู่ทุกขณะที่เขาก่อกรรม แล้วชาติหน้า หรือ ชาติต่อไป เขาจะไปไหนเสีย เขาก็เป็น“สัตว์นรก” ไม่มีทางอื่นเลย

เพราะ“กายทิพย์”ของเขาถูกสร้างให้ตนเองบริบูรณ์ยิ่งแล้ว

นั่นคือ

พวกก่อความเร่าร้อน พวกมีความเร่าร้อนดิ้นรนเป็นสัตว์นรก

ถ้าใครมี“สติ”ถึงขั้น“สัมโพชฌงค์”ระลึกได้ รู้ตัวตนของอกุศลต่างๆ อย่าหลงหาเรื่องที่เป็นความเร่าร้อนดิ้นรน เพื่อ“ความเสพ”ของตน ล้างสิ่งที่ควรล้าง ฆ่าสิ่งที่ควรฆ่า

เช่น“กิเลส-อัสสาหะ-อุปาทาน ฯลฯ”เป็นต้น

ให้ถูกเฉพาะ“ตัวตน”(อัตตา) ของสภาพนั้นๆ แท้ๆ ได้เท่าใดๆ

ก็จะลดความเป็น“สัตว์นรก”ลงไปเท่านั้น ๆ

ยิ่งไม่มีความเร่าร้อนแสบหามาเสพมาสุข มาให้ตนสมใจใดๆในใจเลย
ก็ยิ่งสงบ-สว่าง-สะอาด-สุขภาพ-สมรรถนะ-สามัคคี ยิ่งๆเท่านั้นๆ

**แต่ไม่ได้หมายความว่า ผู้“หมดความดีนรณ”คือ
ผู้“หมดความขวนขวาย”**

คือ ผู้ไม่พากเพียรไม่ขยัน ไม่ทำงานอะไร

ผู้ไม่คิดไม่นึก “อยาก”อะไรๆเลย

จะไม่ตื่นเขิน พาซื้อ เช่นนั้นเป็นอันขาด ดังที่ได้อธิบายผ่านมาแล้ว

ผู้“หมดความเป็นสัตว์นรก”หรือ“หมดความดีนรณ”นั้น

คือ ผู้“หมดความติดเสพในตน”เท่านั้น

แต่ เป็นผู้สร้างสรรขยันเสียสละอยู่ที่เดียว

เป็นผู้ไม่เป็นหนี้ มีแต่กำไร มีแต่คุณค่าประโยชน์แก่ผู้อื่น แก่สังคมแก่โลก

อย่างบริสุทธิ์ใจ หรือ ใจมี“วิภาตัมหา”ที่พิเศษสูงส่ง

ที่นี้ พวกที่เป็น**“เตร็จฉาน”(ตรัจฉานโยนิ)** ก็คือ ผู้ที่“โง่งง”
คนบางคน“หลงผิด”ในความฉลาด

เอาเปรียบเขาได้ คิดว่า ตนฉลาด

โกงเขาได้ คิดว่า ตัวฉลาด

ขูดรีดเขาได้เพราะเขาจ้านน ก็คิดว่า ตนฉลาด

ข่มขี่เขาได้ ก็คิดว่า ตัวฉลาด

คิดเก่งจนกอบโกยร่ำรวยเพราะได้เปรียบ ก็หลงว่า ตัวฉลาด

ฉลาดแต่ไม่รู้ตัวสร้างอัตตาใส่ตน ก็หลงว่า ตัวฉลาด

หลงทำให้เขาหลงตนได้ ก็คิดว่า ตัวฉลาด [ที่จริงผู้หลงไม่รู้ตัวหรอก]

ที่เท่านั้นแหละคือ“คนโง่”ที่แสนช่วย หรือ แสนหลง(โง่หะ)

โง่อย่างไร ?

โง่ที่ไม่รู้“ความจริง”(สัจธรรม) ว่า

ตนเองทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับ**“ความดี”**

ตนทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับ**“ความถูกต้อง”**

ตนทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับ**“ความเป็นประโยชน์”**

ตนทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับ**“ความพ้นทุกข์”**

ตนทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับ**“ความหมดสิ้นกิเลส”**

โดยดีใจอย่าง“หลงผิด”อยู่กับหมู่มวลผู้“มิจฉาทิฏฐิ”ด้วยกัน

ส่วน**“ผู้รู้”**คนอื่น ๆ ที่มีความฉลาดแท้ๆในโลก หรือคน**“สัมมาทิฏฐิ”**

เขาไม่เห็นด้วยเลยว่า ความเอาเปรียบ ความโกง ความข่มขู่ผู้อื่น ฯลฯ นี้

มันเป็นความดี ความชอบ ความน่านับถือ น่าดีใจ

ตนเองดีใจอยู่อย่างหลงเหลือ ที่เอาเปรียบเขาได้

ตนภูมิใจสุขใจอยู่อย่างมมมาย ที่คิดว่า ตัวฉลาดโกงเขาได้

แต่หารู้ไม่ว่า ที่แท้ตัวเอง**“โง่”** แสดงความโง่

เพราะไม่เห็น ไม่รู้ความจริงแท้ (สัจธรรม) ว่า

ขณะที่ตัวเองโกงเขา เอาเปรียบเขา หรือข่มขู่เขานั้น

คนอื่น ๆ อีกหลากหลายที่ฉลาดพอ นั้น เขาไม่ได้สรรเสริญเยินยอเลย

ผู้ฉลาดแท้เขาเห็นเป็นอาการต่ำอาการเลว อาการชั่ว

คนผู้นั้นสร้างความต่ำให้ตัวเอง สร้างความเลวให้ตัวเอง

แล้วเรียกคนผู้นี้ว่า มี**“ความโง่”**ไหมล่ะ?

ที่สร้าง“กายทิพย์”ก่อเกิดความเป็น“เดรัจฉาน”ให้ตนอยู่ตลอดเวลา

เพราะ ความโลภก็ดี ความโกรธก็ดี หรือ ความหลงก็ดี

เช่น คนที่กำลังหลงในความรัก อย่างนี้ เป็นต้น
แม้ตัวเองจะไม่มีเงิน

แต่ อยากประสบผลแห่งความรัก
ก็ไปโกง ไปทำทุกอย่างที่จะให้ได้มาซึ่งเงิน
ด้วยวิธีที่ไม่ดีไม่ชอบอย่างไร ก็เอา
เพื่อจะนำเงินมาประกอบอะไรต่างๆขึ้น
ให้ความรัก สมผลที่ตนต้องการ
ก็คือ ผู้นั้นยังมงายทำในสิ่งที่โง่ๆออกไปแท้ๆ

เพราะความหลง

ถ้าเป็นขณะที่เขาไม่มีความรัก

เขาอาจจะรู้ตัวว่า ขณะนั้นเขากำลังสร้าง ความโง่ ก่อความโง่

“ความโง่” เหล่านี้แหละ

จะสร้างกายทิพย์ของผู้กระทำอยู่ทุกเมื่อเชื่อกัน

ให้มีรูปร่าง ตามที่ตนกระทำเอง

ถ้าผู้ใดทำมากๆเข้า ก็จะเป็นเดรัจฉานแท้ขึ้นทุกวัน

เพราะฉะนั้น คำว่า“โง่”นี้ จึงไม่ใช่หมายถึงผู้“ด้อยความฉลาด”

ย่อมหมายถึงผู้มี“ความฉลาด”(เฉกะ,เฉโก) ขนาดเยี่ยมยอดก็ได้

แต่ก็ยังทำอะไร“โง่ๆ” ผิดทำนองคลองธรรมอยู่ได้

หรือ ผิด“ศีลธรรม”แท้ๆ

ผู้ทำอะไรผิดทำนองคลองธรรมได้ลงคอ ผิดศีลธรรมแท้ๆ

เรียกว่า คนนั้น“โง่”ทั้งสิ้น [“โง่เพราะก่อกวน ก่ออบายภูมิ”]

แม้จะเป็นคนชั้นเล็กหรือชั้นใหญ่

ขนาดสร้างบ้านกินเมืองขนาดไหนก็ตาม

หรือ แม้แต่ เป็นนักปฏิบัติธรรม มีคนยกย่องว่ารอบรู้สังขาร
ก็ยังสามารถเป็นผู้“โง่”ได้

เช่น ชื่อว่า“คนโง่ผู้แสนปราดเปรื่อง” [ผู้ฉลาดที่อวิชชา]
“ผู้แตกฉานในพระพุทธรูปมากมายนาน
จำพระพุทธรูปจนได้มากมายนาน
สาธยายพระพุทธรูปอยู่มาหลายปี
แต่ไม่ได้บรรลุธรรมแม้ในชาตินั้น”
ผู้นั้น พระพุทธเจ้าทรงเรียกว่าเป็น“ปทปรมบุคคล”
คือ บุคคลที่จำกัดกันว่า เป็น“บัวเหล่าที่ ๔”ได้แก่
บัวใต้โคลนตม

จึงพึงควรใช้“สติ”ให้เป็น“สัมโพชฌงค์” ครองตนให้ดี
อย่าก่อ“กายทิพย์”ของตัว
ให้เป็น“เดรัจฉาน”(ดิรัจฉานโยนิ) ใว้ให้มากนักเลย

ที่นี่ พวก“เปรต”(ปัตติวิสัย,เปตโยนิ)
ก็คือ พวกมีกิเลส-ราคะ ที่เลว ที่ร้าย ที่แรงกล้าอยู่
ด้วย ความอยาก ความหิวโหย ความไม่รู้จักพอ
“อยาก”อะไรก็ตาม ที่เป็นไปเพื่อมาให้ตนเสพสมสุขสม
ก็ล้วนเป็น กิเลส ที่ถือเป็นอกุศลทั้งสิ้น
ยกเว้น“ความอยาก”ที่เป็น“วิภาวตัณหา”ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว
พวกที่“อยาก”มากจนออกหน้าออกตา
เช่น ผู้หญิงที่แต่งกายงามเหลือเกิน (เกินงามไป)
ทั้งๆที่ตนเองคิดว่าได้แสดงออกอย่างดีเยี่ยมเหมาะสมเต็มที่แล้วนั้นแหละ

ผู้ที่มี“สติสัมโพชฌงค์”จะแลเห็นได้ และปลงอนิจจังให้เสมอ ว่า
แม่คุณแอ๋ย! ช่างโจ่งแจ้งเสียนี้กระไร
แต่ตัวผู้ตกอยู่ในภาวะ“ความอยาก”นั้น ไม่รู้ตัวหรอก
เขาไม่รู้จริงๆ เขาไม่ได้แก้ง

แต่เพราะตัวเขา

มี“กายทิพย์” **เป็นเปรต** เข้าไปแล้วจริงๆ
เขาจึงทำในสิ่งนั้น โดยไม่รู้ตัวเลย

บางที เทบจะเกือบเปลือย ก็กล้า
บางที ถึงเปลือย ก็มี บางทีก็ไม่ใช่เปลือย
แต่ทั้งพอก ทา ชิด เขียน โปะ ปะ ทั้งผูก ดัน รัต ร้อย อะไรร่างๆนานา
ดูแล้วก็ป็นร่างเป็นกายของ**เปรต“ที่หลอกผู้หลอกคน”**นั้นแหละ
ถ้าหากผู้ดูนั้น“มีปัญญาญาณ หรือ มีธรรมจักร”จริงๆ
ก็จะเห็นความจริงนั้น

“เปรต”เหล่านี้ หลอกบุรุษนอนอยู่ทั่วไป แต่หลอกอารยชนไม่ได้

ดูให้ดีเถิด นั้นแหละ พวกกระหาย

พวกมีกิเลสระคะกล้าอยู่เต็มใจ อยากในรสทั้ง ๕ คือ

-รูปสวย

-รสอร่อย

-กลิ่นหอม

-เสียงเพราะ

-สิ่งที่สัมผัสทางกายพอกพอใจ

นั่นคือ กามคุณ ๕ ที่คนยัง“อยาก”อยู่ ใฝ่หาอยู่
ผู้ใดแสดง“ความอยาก”ในสิ่งทั้ง ๕ นี้ ออกมา

ไม่รู้จักพอ และยิ่งมากเท่าใดๆ

ผู้นั้นก็มี“กายทิพย์”เป็นเปรตมากเท่านั้น ๆ

และ เขาก็จะเป็นเปรต

เป็นผู้เต็มไปด้วยความอยาก ความหิวกระหาย

ทั้งที่ยังมีชีวิต ยังเป็นๆอยู่นี้แหละ

ส่วนเมื่อตายลงไปนั้น ไม่มีปัญหา เป็นเปรตแน่ๆ

เนื่องจาก หิวไม่รู้จักพอ อยากไม่รู้จักอิ่ม

ตราบใดที่**ยังไม่“หมดอยากมาให้ตนเสพ”**

ก็จะยังไม่หมดความเป็น“เปรต”อยู่ตราบนั้น

อนึ่ง “เปรต”ที่มักจะแปลกันว่า**“ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว”**นั้น

ความจริงต้องแปลว่า

“จิตที่ตกสว่างแล้ว หรือ จิตที่ตกต่ำลงไปแล้ว”

เป็น“กายทิพย์”ที่เป็นเปรตแล้ว สำหรับผู้มีธรรมจักษุจะมองเห็น

เป็นผู้ที่**สมควรจะต้อง“อุทิศส่วนที่เป็นกุศล”**

หรือ**“ส่วนแห่งบุญ”**ให้

เช่น พ่อแม่ที่มี“จิตตกต่ำลงไปแล้ว”เป็นต้น

โดยที่ยังเป็นคนเป็นๆ ที่ยังไม่ตายลงไปจากความมีชีวิตนี้แหละ

“อุทิศ”แปลว่า เจาะจง, เฟ่งเล็งถึง, มุ่งหมาย, เจตนาเฉพาะ

การ“อุทิศ”คือ การเจตนา หรือ การทำโดยมุ่งหมาย ให้เกิด“ส่วนแห่งบุญ”

ที่จะให้“ผลแก่กัน” โดยเฉพาะ ทำให้ผู้ที่มี“จิตตกต่ำลงไปแล้ว”เกิดผลเจริญ

คือ มีการได้ชัดเวลาจิตที่ตกต่ำ

หรือยกจิตให้สูงขึ้นสู่บุญสู่กุศลที่ถูกต้องให้ได้

อุทิศส่วนกุศล ในขณะที่ยังไม่ตายนี้แหละ

คือ จาริตของพุทธ

ถ้าขึ้น“อุทิศส่วนกุศล”ไปให้ผู้ตายที่สิ้นลมไปแล้ว

ย่อมไม่เป็น“เอหิภัสสิโก”

คือ ทำทนายให้มาพิสูจน หรือเชื้อเชิญให้มาดู

“ผู้ที่ได้อุทิศส่วนกุศลให้”นั้น ไม่ได้แน่

เพราะฉะนั้น อย่างนั้นจึงไม่ใช่จาริต

ตาม“คำสอนที่ตรัสไว้ดีแล้ว” (สวากขาโต) แน่ ๆ

“อุทิศ”ไม่ได้แปลว่า“แผ่ส่วนบุญให้แก่ผู้ตาย”

หรือ“ทำเพื่อสละให้โดยเจาะจง”

นั่นเป็นการแปลเอา“ตามที่ได้หลงทำกันมาผิด ๆ

จนยึดเป็นจาริต” ทั้ง ๒ ความหมาย

เช่น แผ่ส่วนบุญ ด้วยวิธี“ตรวจน้ำ”ซึ่งเป็นการใช้น้ำเป็นสื่อ(สัญญาบุญ)

นี่ก็เป็นพิธีกรรมที่นอกกริต

เพราะพระพุทธเจ้า ไม่เคยให้บูชาด้วยไฟ ด้วยน้ำ เป็นสื่อ

หรือ จะอุทิศด้วยพิธีนอกกริตอื่นๆ

เช่น“สวด”ส่งไปให้ผู้ตาย “เผา”ส่งไปให้ เป็นต้น

หรือ ยิงเอาไปทำทานแก่พระ

แล้วให้พระทำพิธีอย่างไรก็ตาม ส่งไปให้“ผู้ตาย”

โดยแบ่ง“ส่วนแห่งบุญ”ไปให้แก่ผู้ที่ตายสิ้นลมแล้ว

นั่น เป็นเรื่องนอกกริตพุทธแน่ ๆ

เพราะ นอกจากจะขัดแย้งกับหลัก“กัมมัตสกตา”ของพระพุทธเจ้าอย่างยิ่ง แล้ว

และที่ไม่ทำพิธีกันโดยใช้น้ำใช้ไฟเป็นสื่อก็ดี หรือ เป็นเรื่องที่ไม่ตรงตามสวากขาโตก็ดี

เป็นต้นนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่ บานปลายจากการประยุกต์กันมา จนออกนอกกริธา ถ้าหากได้วิเคราะห์กันดูดีๆแล้ว จะเห็นว่า **เป็นเรื่องที่“เป็นไปไม่ได้”อีกด้วย**

เพราะ“บุญ”หรือ“บาป”ก็ตาม แบ่งกันไม่ได้
บุญ-บาป เป็น“ของของตน”(กัมมัตสกตา) ใครทำก็เป็นของคนนั้น
คนตาย ตายไปแล้ว ไม่ได้ทำบุญ
หรือ ทำบาปนั้นๆเอง แล้วจะได้บุญได้บาปนั้นๆอย่างไร
อย่าว่าแต่ แบ่งบุญให้ไปถึงผู้ที่ตายไปอยู่คนละภพละแดนเลย
แม้แต่ยังเป็นคนเป็นๆอยู่ด้วยกันในภพเดียวกันนี้แท้ๆ
อยู่ต่อหน้ากันหลังๆนี้แหละ
**ผู้ที่มี“บุญ”แน่ๆ ก็ลองนึกแบ่ง“บุญ”นั้นๆ หยิบยื่นให้แก่ผู้ที่อยากได้ ต่อหน้าโต้งๆนี่
จะมีการแบ่งส่วนของ“บุญ”ออกไปแยะให้แก่อีกคนหนึ่งได้จริงๆหรือเปล่า ?**

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่เป็นวิทยาศาสตร์ สามารถพิสูจน์ได้
เรื่องแบ่งส่วนบุญให้“เปรต”ที่ถือว่าเป็น**ผู้ตายสิ้นลมปรารถน**ไปนี้
เป็นเรื่องเรื่อจริง หลงผิดปฎิรูปกันมานาน
ปนเปอยู่^๑ในศาสนาพุทธจนบานปลายกันไม่จบ
และ เป็น**ภาระร้ายอยู่ในสังคมพุทธปัจจุบันนี้** อย่างเห็นได้ชัดๆ
กระทั่ง พุทธได้กลายเป็น“ศาสนาเทวนิยม”
จนเบ็ดเสร็จกันเกือบสิ้นแล้วในทุกวันนี้

ที่นี้ พวก**“อสุรกาย” (อสุร, ยักษ์)**
ก็คือ พวกที่เกิดความกลัวขึ้นในใจ หรือ ผู้ที่อ่อนแอทั้งหลาย
กลัว เพราะอะไรก็ตาม

ใครมีความกลัวมาก

ก็มีโอกาสสร้าง“กายทิพย์”

ให้ตนเป็น“อสุรกาย”มากเท่านั้นๆ

เช่น

กลัวจะไม่ได้เงิน กลัวจะจน กลัวจะเสียหน้า

กลัวจะไม่สมรัก กลัวจะหลุดตำแหน่ง

กลัวจะตกอับ กลัวทุกอย่างแหละ ฯลฯ

เป็นการสร้าง“กายทิพย์” ให้เป็น“อสุรกาย”ให้ตนทั้งสิ้น

ยิ่งกลัวเพราะไปทำความผิดเอาไว้

เช่น ไปโกงเขา ไปฆ่าเขา เป็นต้น ก็ยิ่งชัดยิ่งเงนใหญ่

“กายทิพย์”ก็ยิ่งก่อรูป ได้ชัดแจ่มยิ่งขึ้น

เป็น“อสุรกาย”ขึ้นไปแน่ๆแท้ๆ

แม้จะกลบเกลื่อนแก้งกล้าอย่างไรก็ตามที่

ดังนั้น

หากจะไม่ให้กรรมก่อรูป ก่อ“กายทิพย์” เป็น“อสุรกาย”

ก็อย่าได้สร้างอะไรที่จะเป็นอกุศลให้ต้องเกิดความกลัว

อย่าสร้างสิ่งส่วนหุจริตอกุศลแม้หน่อย

อันจะเป็นเหตุแห่งความกลัวใส่จิตตนเอง

แม้ความกลัว

ที่จะไม่ได้กินอร่อย กลัวจะไม่สวย

กลัวจะไม่ได้ดมกลิ่นหอม กลัวจะไม่ได้ฟังเสียงไพเราะ

หรือ กลัวจะไม่ได้สัมผัสเสียดสีสิ่งถูกใจถึงใจ

และแม้กระทั่ง กลัวตาย

ก็ล้วนแล้วแต่ชื่อว่า“อสุรกาย”

คือ ผู้วิตกกังวล หวาดหวั่น พรั่นพรึงอยู่

จะมีอาการน้อยหรือมากเท่าใด ๆ

ก็เป็นอสุรกาย มาก ๆ น้อย ๆ ตามที่มีจริงนั้น ๆ

และ “อสุรกาย”ตัวสำคัญ

ก็คือ อสุรกาย ที่ไม่กล้า“ทำความดี” แต่กล้า“ทำความชั่ว”

นี่สิเป็น“อสุรกาย”ที่สำคัญ ร้ายกาจนัก

ดังนั้น ที่เห็นๆกันอยู่ว่า

“คนกล้า”ทำความชั่วทั้งๆที่พยายามอย่างเห็น ๆ อยู่แท้ๆ

กล้าทำในสิ่งที่มนุษย์ไม่พึงกระทำ

หรือ ทำร้ายลึกซึ้งดลเลือดเย็น คนอื่นรู้ไม่เท่าไม่ทัน

แล้วหลงเข้าใจเอาว่า นี่คือ“คนใจกล้า”น่านับถือขึ้น

ยังไม่ถูกต้องตามลัทธิธรรม ยังเป็น“ความสลับที่ซับซ้อนอยู่”

คนชนิดนี้ล้วนเรียกว่า“อสุรกาย” หรือ“ยักษ์มาร”(อสูร) อยู่ทั้งนั้น

เพราะฉะนั้น **ความกลัว** กับ **ความกล้า** ที่ถูกสังขรณ์นั้น

จะต้องศึกษา และฝึกฝนกันเป็นขั้นเป็นระดับ มีขั้นสูงต่ำสลับซับซ้อนอยู่

และสุดท้าย ถ้าใครไม่กลัว

แม้กระทั่ง“ตาย”อย่างมีปัญญาถึงปรมาตม์แท้จริงสมบูรณ์สูงสุด

ผู้นั้นก็เป็น“อรหันต์”อย่างแน่ๆ-แท้ๆ

การก่อ **การเกิด** ในลักษณะดังกล่าวแล้ว

ของทุกๆภาพ ทุกๆภูมิ หรือทุกๆ“กายทิพย์”

ที่ได้เล่ามานี้แหละ

คือ การเกิดอย่าง**“โอบปาติกกำเนิด”**

คือ เกิด โดย**“กรรม”** เป็นผู้ก่อเกิด
โดย**“จิต”** เป็นผู้สร้าง
โดย**“วิญญาณ”** เป็นผู้กระทำ
เกิดกันที่ใจ

เกิดกันไม่ต้องเปลี่ยนร่างเปลี่ยนกาย

มันค่อยๆสั่งสม สะสมเป็นร่างเป็นตัวขึ้นมาในใจเป็น**“กายทิพย์”**

พอครบเหตุ ครบปัจจัย ไม่ต้องเปลี่ยนภพหยาบ เปลี่ยนภูมิหยาบ
ก็เกิดได้เต็มรูป เต็มร่างได้ทันที ที่พูดกันว่า**“ผู้ผูกเกิดกันทันที”**นั้นแหละ
เป็นตัวเป็นตน(อัตตา,ลักกายะ) เป็น**“รูป”** เป็นลักษณะอย่างนั้นๆได้
ในทันทีนั่นเอง โดยเฉพาะในร่างกายคนขณะที่เรายังเป็น ๗นี้แหละ

โดยไม่ต้องตายไป เปลี่ยนร่างใหม่

หรือเปลี่ยนจากร่างคนไปหาที่ไม่มีร่างอะไร

เพราะ เปลี่ยนจากความเป็น“มนุษย์”****

ไปเป็น“อมมนุษย์”** [คือไม่ใช่จิตสูงแล้ว]**

ได้จริงทาง“ใจ”** ซึ่งเป็น**“ความเกิด”**(โยนิ) จริง ที่ต้องเรียนให้รู้กันเกิด**

เพราะสำคัญมากเหลือเกิน

สำหรับมนุษย์ที่ไม่มีความเจริญ

ถ้าไม่รู้ก็ยอมปล่อยให้เกิดชั่ว เกิดเลว หรือเกิดตกต่ำ(เปต) ก็น้อย ง่ายตาย

นั่นเป็นเรื่องของ**“ภพ”**นี้ **“ภพ”**ที่อยู่กับร่างคนเป็นๆนี่เอง

คนที่มีความเป็น **ลัตว์นรก เตรีจฉาน เปรต อสุรกาย**

ก็เป็นอยู่ดังนี้ เป็นจริง ๗ ในร่างของคนนี้แหละ

ดังนั้น จึงควรหัดสังเกตให้ดี
หัดหลีกเลี่ยงเสียจากความเป็นผู้จะไปสู่ **อบายภูมิ-อบายภพ**ทั้งหลาย
การเกิดของคนนั้น ตัวเองทำเอง
ค่อยๆ ก่อ “กายทิพย์” ให้ตนไปเรื่อยๆ
ตามนัยที่ได้อธิบายมานี้

จงทำความเข้าใจ **เข้าใจให้ได้** จนหายสงสัยกันเถิด
และ อย่าได้ทะนงตนว่า ตนเองครองร่างเป็นคนอยู่อย่างนี้
จะเป็นสัตว์นรก เปรต เดรัจฉาน อสุรกาย ไม่ได้ เป็นอันขาด
ที่แท้ตนเองสร้างสิ่งเหล่านั้นให้ตนอยู่ตลอดเวลา
คิดให้ดีมี “สติ” ให้มาก โดยเฉพาะ ผูกตนให้มี “สติสัมโพชฌงค์” ให้ได้เสมอๆ
จะพ้นภาวะเป็น “สัตว์นรก-สัตว์อบายภูมิ” ได้มาก

◉ ยอด “ตัณหา” ต่างระดับ ◉

จบเรื่อง “อบายภพ”

กลับมาหาเรื่องที่เรายังอธิบายกันค้างอยู่
ถึง “รูปภพ” หรือเกี่ยวพันไปจน “ภพัตถนหา” นั้นแล้ว
ที่นี่ มาทบทวนและเพิ่มเติม “ภพ” ขึ้นละเอียดขึ้นไปอีก
ชั้น **“วิภพัตถนหา”** อันละเอียดยิ่งกว่า “รูปภพ” แล้วนี้
ขั้นนี้ก็ตั้งสร้าง “จิต” ขึ้นมาเป็น “รูป” อีกหะแหะละ
แต่เป็น “รูป” ที่อยาก **“ออกจากกาม” (เนกขัมมะ)**
หรือ ขาดจาก “กาม” ให้เด็ดขาด ลึ้น “กามภพ” ให้สมบูรณ์
ไม่เกี่ยวข้องกันกับกามกับภพทำให้ได้ หรือ สูงส่งขึ้นไปเลย

เป็น“ความนึกคิด”ที่สร้างแต่คุณค่าประโยชน์แท้ เข้าหาสังคม

คือ สร้างสิ่งนั้นขึ้นมา เพื่อสิ่งนั้น

หรือ สร้างสิ่งนั้นขึ้นมา เพื่อ“อรูป”อื่นที่เจริญขึ้นอีกที

ไม่ใช่เพื่อเรา หรือ เพื่อสิ่งที่เรียกว่า“กาม”

หรือ“โลกียภาพ”กันแล้ว

ซึ่งก็ยุ่งแบ่ง

ละเอียดอยู่มากมายหลายระดับขั้นเหลือเกิน

เป็น“ตถุหา”ที่ยังอยากสร้าง“อรูปชีวิต”ขึ้นมาอยู่

นี่คือ“ตถุหา”ขั้นสูง “ตถุหา”ขั้นละเอียดเพิ่มขึ้น

และต้องสร้าง จึงจะมี อยู่เฉยๆมันจะมีไม่ได้

มันจึงเรียกว่า“ตถุหา” เพราะต้องมีตำริ“เจตนามุ่งหมาย-ปรารถนา”

เพราะถ้าไม่สร้าง“ภาพ”ขึ้นก่อน [ภาพ คือ อะไรล่ะที่จะให้เกิด นั่นเอง]

เราก็จะสร้าง“ชาติ”หรือสร้าง“ชีวิต”ขึ้นไม่ได้เลย

แต่“วิภวตถุหา”ขั้นนี้

จะสร้าง“ชีวิต”ให้เกิด มันก็ต้องเป็น“อรูปชีวิต”หรือ“อนันตชีวิต”แน่นอน

ทั้งๆที่สร้าง ก็บอกไม่ได้ด้วยว่า

“รูป”ขั้นละเอียด

ที่ต้องเรียกว่า“อรูป”นี้ ที่สร้างขึ้นใน“อรูปภาพ”นี้ มีรูปร่างเป็นอย่างไร

เช่น “ชาติไทย” ใครจะบอกได้บ้างไหม ว่า

ความเป็น“ชีวิตชาติไทย” มีรูปร่างหน้าตาอย่างไร ?

หัวอยู่ที่ไหน? ตา หู จมูก ปาก แขน ขา อยู่ที่ไหน?

จะเห็นได้ว่าไม่มี จะดูไม่ออก บอกไม่ได้เลย

แต่เรารู้ว่า“ชาติไทย”ทั้งชาติ **เป็น“ชีวิต”**

ที่เกิดมาแล้วหลายร้อยหลายพันปี

ทรงอยู่มาเป็นกลุ่มเป็นก้อน ประู่งแต่งกันอยู่

มีแผ่นดินเนื้อที่ มีประชากร มีคุณธรรม

มีอะไรต่างๆทั้ง“รูปธรรม”ทั้ง“นามธรรม”

ประกอบกันขึ้นเป็น“ชีวิตชาติไทย”

นี่แหละคือ**“อรูปชีวิต-อนันตชีวิต”** [ความเป็นชีวิตที่กำหนดรูปร่างตายตัวไม่ได้]

ซึ่งละเอียดซับซ้อนมีทั้ง“รูปธรรม”และ“นามธรรม”มากมาย

และแม้กระทั่ง“ชาติไทย”หรือ“ชาติจีน”-“ชาติอังกฤษ” ฯลฯ

หรืออะไรก็ตาม ก็ยังเป็น“อรูปชีวิต” เป็น“อนันตชีวิต”

ขั้นที่ยังไม่สูงส่ง ละเอียดแท้ บริสุทธิ์แท้ อะไรมากนั้

ยังนับเนื่องเป็น“วิภวัตถหา”ขั้นต่ำ ขั้น“สมมุติสัจจะ”

[แต่ก็ยังไม่ต่ำอะไรมากมายดอกนะ

เพราะยังมีต่ำกว่านี้อีกมากมายหลายระดับ]

และเป็น“อรูปชีวิต”ขั้นหยาบ หรือเพื่อผู้คน เพื่อกามอยู่

แต่ประโยชน์ต้องเกิดแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

จึงจะเรียกว่า“วิภวัตถหา”ได้

ทีนี้ “อรูปชีวิต”ที่สูงกว่าแค่“ชาติ”แค่“ประเทศ”ละ

ก็คือ “ชีวิตของศาสนา”ต่างๆ “ชีวิตของลัทธิอุดมการณ์”ต่างๆ

เฉพาะอย่างยิ่ง“ชีวิตของพุทธศาสนา”เป็นต้น ดังที่เคยกล่าวถึงมาแล้ว

เพราะเป็นเรื่องที่ต้องมีญาณปัญญา มีภูมิระดับ“ปรมาตถสัจจะ”กันจริง

โดยเฉพาะ

“อรูปชีวิต ของ พุทธศาสนา” ที่มี**“ปรมาตถถึงขั้นโลกุตระ”**

จึงเป็น“อรูปชีวิต”หรือเป็น“อนันตชีวิต”ที่สูงส่งละเอียดยิ่งนัก

ผู้สร้าง“ชีวิต”ให้แก่“อรูปชีวิต”เหล่านี้

สร้าง“อรูปชีวิต”ขึ้นมาเพื่อ“อุดมคติ”

และ จะพิจารณาได้ว่า สูง หรือ ไม่สูง ขึ้นใด

ชั้นปฤชชน หรือชั้นกัลยาณชน หรือชั้นอารยชน

ก็ตรงที่ **ยังเนื่อง กับตน หรือ กับตัวตนของกิเลส**

และ กับกาม กับภพ ได้ละเอียดสูงส่ง มากหรือน้อย

บริสุทธิ์แท้ บริสุทธิ์จริง กันเท่าใด??

และ “คุณธรรม”หรือ“รส” หรือ“ผล”ของ“ชีวิต”นั้น

สูงส่งมี“ค่าแท้”มากน้อยเท่าใด?

รวมความอธิบายง่ายๆ ก็คือ

ผู้สร้าง“อรูปชีวิต”นั้น ไม่ได้สร้างเพื่อตนเองเสพแต่อย่างใด

หรือ ถ้าจะมียื้อนคืนมาให้แก่ตน โดยธรรมแล้ว

ก็เป็นเพราะมันเป็นสมบัติแท้ ที่ย่อมเกิดย่อมมีออกมาเอง อีกที่ต่างหาก

ไม่ใช่การแลกเปลี่ยน ออกมาเสพโดยตรง

ผู้สร้าง สร้างขึ้นมา เพื่อผู้อื่น เพื่อทุกๆชีวิต

ที่ยึดเกาะรวมตนรวมตัวเป็นเนื้อหาของ“อรูปชีวิต”นั้นๆมากกว่า

เช่น “ชีวิตชาติไทย”ก็มีคนกับแผ่นดิน เป็นส่วนประกอบอันสำคัญ

แผ่นดินย่อมไม่มีการเสพแน่ละ

ผู้เสพโดยตรง เสพความเป็นอยู่ในชาติไทย คือ คนไทยทั้งมวล

ซึ่งก็ไม่ใช่“ตัวตน”ของใครคนเดียวนะ หมายถึงของทุกๆคนไทยทีเดียว

และ อย่างเช่น “ชีวิตพุทธศาสนา”ดังนี้

ก็มีพุทธศาสนิกชน กับพระธรรม เป็นส่วนประกอบเป็นส่วนใหญ่

พระธรรม เป็นของแท้ เป็นหลักอยู่เฉยๆ ไม่เสพอะไร

แต่ผู้เสพ คือพุทธศาสนิกชน เป็นผู้เสพคุณธรรม
หรือ รสที่“ชีวิตพุทธศาสนา”มีให้

เป็น“คุณธรรม”เป็น“คุณภาพ” หรือเป็น“รส”ที่สูงส่ง

เป็น“ธรรมรส”ระดับ“วิมุติรส” (สัมมาวิมุติ หรือพุทธวิมุติ)

ระดับ“อนัตตา ที่สูญสิ้นรูปสึกลีเลส”แบบรู้แจ้งเห็นจริง

มีให้ถึงขั้นปราศจากมลทินอย่างละเอียดทั้งหมด

ดังนั้น

“ชีวิตพุทธศาสนา” จึงเป็น“อรูปชีวิต”ที่สูงสุดยอดแล้ว

เพราะเหตุดังนี้

ผู้มี“ตัณหา”ในการสร้างภพ

สร้างชาติ ของ“อรูปชีวิต”ขั้นสูงสุดนี้

จึงเป็นผู้ที่บริสุทธิ์ และสูงสุดเหนือความสูงใด

ขั้นพระอนัตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น จึงจะทำได้

นี่แหละคือ **“ตัณหา”** อันไม่น่าจะเอาคำว่า“ตัณหา”มาใช้
เพราะฟังแล้วมันน่ากลัว แต่ที่จริงมันก็มีลักษณะของ“ตัณหา”อยู่เท่านั้น

ทว่า ความสูงส่งแห่ง“ผล”ของ“ตัณหา”เช่นนี้

มันต้องทรงไว้ ต้องผดุงไว้ ต้องมีไว้ให้ได้ ในโลก

ไม่เช่นนั้น ทุกอย่างจะมีแต่ความต่ำ

“ตัณหา”ขั้น“วิภวตัณหา”นี้ ที่เรากำลังกล่าวถึงนี้

เป็น“วิภวตัณหา”ขั้นสูงยอดเยี่ยม ที่พระพุทธองค์จัดเอาไว้ว่า

ถ้าผู้ใดสร้าง“วิภวตัณหา”เหล่านี้ แล้วสร้าง“ชีวิต”

หรืออนุเคราะห์“ชีวิต”ขั้น“อรูปชีวิต” ดังกล่าวนี้ไว้ให้แก่โลก

ท่านจึงเห็นควรให้ ก่อเจติย์ นำกระดูกของท่านผู้นี้บรรจุไว้ ให้เป็นตัวอย่างแก่สัตว์โลกทั้งหลายทั้งปวง

บางคนคงจะพอนึกออก หรือคงจะเคยได้อ่าน
ได้เรียนรู้มาแล้ว ผู้มีคุณแก่โลกถึงปานฉะนี้ ก็มี

๑. สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
๒. พระปัจเจกสัมมาสัมพุทธเจ้า
๓. พระอรหันต์เจ้า
๔. พระเจ้าจอมจักรพรรดิ [ซึ่งจะไม่ใช้จักรพรรดิอย่างโลกีย์]

นี่แหละ เป็นยอดเอกอันนำเอาเป็นตัวอย่าง ต้องกราบเคารพบูชา
แม้จะเหลือแต่กระดูกกับซี่ง่า

ก็ต้องเอามาไว้กราบเคารพให้ชนรุ่นหลังได้รับรู้

แต่“วิฆาตธนา”ที่ต่ำยิ่งกว่านี้

ก็มี ดังที่ข้าพเจ้าเคยพูดถึงมาแล้วว่า

ถ้า“จิต”เราสร้างภพขึ้นมา แค่อันเดียว“รูปภพ”ขึ้นมา เพียงอันเดียว

ก็เรียกว่าเป็น“วิฆาตธนา”ได้แล้ว

ซึ่งข้าพเจ้าได้กำชับกำชาไว้ ในตอนที่ได้กล่าวถึงเรื่องนี้
ให้สะกิดใจเอาไว้มาก่อนแล้ว นั่นเอง

ความเป็น“ธนา”ของ“วิฆาตธนา”นั้น

แต่ขั้นเราจะทำอะไรให้แก่ใคร เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่คนคนนั้น

ซึ่งเราไม่ได้หวังผลตอบแทนอะไรเลย

ไม่ว่าลาภ,ยศ,สรรเสริญ หรือแม่โลภก็สุขขีใด ๆ

ขอให้จริงใจ ให้บริสุทธิ์ใจ โดยตั้งใจจริง ๆ เกิด

นับเป็นการเสียสละแท้

โดยถือเอา“ความจริงใจ-บริสุทธิ์ใจ-ความตั้งใจจริง”นี้ เป็นตัวตัดสิน

ขั้นแรก ก็คือเท่านี้

“ตัณหา”นั้น ก็เรียกว่าเป็น“วิภวตัณหา”ได้กันละ

เป็นแต่เพียงว่า จะเข้าขั้น“สัมมาอาริยมรรค-สัมมาอาริยผล”หรือไม่เท่านั้น
ถ้ายังไม่เข้าขั้น“สัมมาอาริยมรรค”เป็น“อาริยคุณของพุทธ”ได้เนื้อหา
กันนับว่าเป็น“โคตรกฐธรรม” นับการเกิดนี้เป็น“โคตรกฐบุคคล”แล้ว
ซึ่งอยู่ระหว่าง กึ่งกลางของ“กัลยาณชน”กับ“อาริยชน”

ถ้าการกระทำของผู้นี้ รู้ตนเพียงว่า
ทำด้วยความจริงใจ-บริสุทธิ์ใจ และได้ตั้งใจจริง
โดยไม่หวังอะไรมาแลกเปลี่ยนตอบแทนจริงๆ(ไม่มีอามิส)

แม้จะยังไม่เกิด“มรรคญาณ” [ยังไม่มีส่วนรู้ในปรมาตถ์ ชั้นพื้นร่างกายกฐิฐ]
กล่าวคือ

ยังไม่มี“อธิปัญญา”สามารถรู้ ใน กาย-เวทนา-จิต-ธรรม (สติปัญญาฐาน ๔)
และมีสัมมปปธาน ๔ ด้วยอิทธิบาท ๔ จนพ้นสังโยชน์ ๓
เจริญอินทริย์ ๕ พละ ๕ อย่างรู้ชัดแจ้งใน“สัมมาอาริยมรรค”ขณะนั้นๆ
เดิน“มรรค”ไปได้ด้วยความพยายาม(สัมมาวายามะ) เป็น“สุดโต”ก็ตาม

ก็ยังได้ชื่อว่า **โคตรกฐบุคคล**

นับว่าเข้าเขต“วิภวตัณหา”เป็นคนมี“อุตมคติ”

แห่งการเสียสละของมนุษย์แท้ขั้นต้น

เพียงแต่ประสิทธิภาพทางธรรม

ยังไม่เข้าขั้นเป็น“อาริยธรรมของพุทธ”เท่านั้น

ดังนั้น ใช้หลักง่ายๆว่า

“วิภาตัตถหา”นี้ เป็นตัตถหาแห่งคุณธรรม

เป็นตัตถหาที่ไม่ได้เพื่อตนเลย

เป็นตัตถหาที่ก่อประโยชน์แก่ผู้อื่นที่นอกตน

เป็นตัตถหาที่เกิดประโยชน์อย่างที่เราเรียกว่าเป็น“อุดมคติ”

ฉะนั้น ถ้าเราจะเอาคำว่า “อุดมคติ”

ไปวัดไปเทียบ หรือไปเป็นเครื่องสอบว่าจะป็น“วิภาตัตถหา”หรือไม่ ก็จะพอได้

กล่าวคือ

ถ้า“ภพ”ใด หรือ“ชีวิต”ใด ที่“ถูกสร้าง”ขึ้นมาอย่างมี“อุดมคติ”

ภพนั้นต้องเป็น“อรูปภพ” และมี“ตัตถหา”ชั้น“วิภาตัตถหา”

ส่วนจะเป็น“วิภาตัตถหา”หรือไม่

ก็ให้วัดค่าเอาตามที่ได้ชี้ขอบเขต ดังอธิบายมาแล้ว

ว่าจะป็น “วิภาตัตถหา”แค่กัลยาณชน เท่านั้น

หรือว่าจะป็น “วิภาตัตถหา”แบบโคตรภูบุคคล ได้แล้ว

หรือป็น “วิภาตัตถหา”เข้าชั้นอาริยบุคคล ขึ้นไปกั้นทีเดียว

ค่อยๆพิจารณาตามให้ดี

◉ พระพุทธเจ้ามีหรือไม่มี“ตัตถหา” ◉

ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวพาดพิงไปถึง

องค์สมเด็จพระอนตรสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา

มาก่อนแล้วว่า

พระองค์ท่านยังมี “วิภาตัตถหา”อยู่

ตราบจน

พระองค์ได้สร้าง“ชีวิตพุทธศาสนา”ขึ้นไว้ในโลกสมบูรณแล้ว

พระพุทธองค์จึงได้วาง“วิภวตัณหา”เสีย

ท่านผู้อ่านเมื่ออ่านพบตอนแรก

ที่ข้าพเจ้ากล่าวว่า **พระพุทธองค์มี“ตัณหา”**

ก็คงจะนึกคาดโทษหรือ คิดไปในทางดูแคลน

หรือ ในทางถือผิด เอากับข้าพเจ้า อยู่พอแรง

ด้วยแท้จริงนั้น ผู้ไม่มี “ตัณหา”

ก็คือ ผู้ไม่มีความมุ่งมาดปรารถนา

ไม่มีความอยาก ไม่มีอาการประสงค์

จะคิดสร้างไม่ได้ จะคิดก่อไม่ได้ หรือ ทำให้มี“การเกิด”ขึ้นมาไม่ได้

ไม่ว่าจะเป็นแค่“รูปชีวิต” หรือละเอียดขึ้นจนขนาด“อรุบชีวิต”ก็ตาม

หมดสิ้น“ตัณหา”หมดสิ้นความอยาก เป็น หมด ปัจจยาการ

ถ้าขึ้นตีความ คำว่า“ตัณหา”

แปลเป็น“ความอยาก”อย่างเถตรง พาชื่อ

หรือ อย่างคนไม่มี“ปัญญา” ละก็

พระพุทธองค์ก็เลยกลายเป็นคน ประหลาดไปเลย

แม้จะ “กระหายน้ำ”

ซึ่งก็เป็น“ความอยาก”อันหนึ่ง ก็เลยพลอยมีไม่ได้ไปด้วย

หรือ “อยากฉันอาหาร”ก็ไม่ได้

เพราะ“อยากกินน้ำกินข้าว”นั่นคือ **ยังอยากมีปัจจยาการของชีวิตอยู่**

หรือ เมื่อปวดอุจจาระ ปวดปัสสาวะ ก็ต้อง“อยาก”ถ่ายออก

ก็เลยอยากไม่ได้ไปเสียหมด ถือว่าคนหมดตัณหาแล้ว
จะอยากได้ๆไม่ได้เลย

หรือ แม้อยากสั่งสอนคนให้พ้นทุกข์ ก็เลยไม่ได้ไปด้วย
อย่าลืมนะว่า “ความอยาก” หรือคำว่า “ตัณหา” นั้น

ต้องเข้าใจให้ดีๆ เป็น “ความอยาก”

ที่เจอไปด้วยโลก (มาให้ตน) โกรธ หลง

คือ “อยาก” อย่างผู้ไม่ฉลาดแท้ (ไม่มีวิชา)

อยากอย่างผู้ยังง่อยู่ (อยู่มีวิชา)

อยากอย่างผู้ยังเป็นทาสสิ่งนั้นอยู่ (โลกียภูมิ)

“อยาก” ได้มาให้ “ตน” เสพอยู่ (ยังไม่หมดตัณหา)

และ **เป็นการ “อยาก” อย่างผู้ไม่มี “สติสัมโพชฌงค์”** ครองตน

จึงจะเรียกมันว่า กิเลส หรือ “ตัณหา” ของโลกียชน

ส่วน **“วิภวตัณหา”** นั้น

เพียงขออาศัยคำว่า “ตัณหา”

อันแสดงลักษณะปรารถนามาประกอบเป็นศัพท์ (สมมุติบัญญัติ)

ที่จะพูดให้คนเข้าใจกันได้เท่านั้น

และขออาศัยใช้ “จิตวิญญูณ”

ทำประโยชน์มุ่งหมายไป คิดอ่านไป บงการสร้างสรรค์ไป

ชั่วโอกาส ที่มันยังมี ยังเป็นอยู่ ยังตั้งอยู่

ยังไม่สิ้นเหตุ ล้วนจับจ่ายกันเท่านั้น

ดังนั้น จึงควรจะรู้ไปถึงด้วย ว่า

แม้ความมีตัณหา คือ “อยาก” จะบรรลุนิพพานนั้น ก็เป็น “ตัณหา”

และเรียกว่า **“วิภวตัณหา”**

เพราะเป็น“ความอยาก”ที่นับเป็นอุดมคติ เป็นสิ่งสูง
เพื่อความพ้นตัวตนไปเสีย

เพื่อการหลีกออกจากกาม(เนกขัมมะ)เด็ดขาด

จึงเรียกว่า“**วิภาตตัณหา**”

ถ้าเข้าใจได้ดังนี้

หากมีใครถามว่า การอยากได้“นิพพาน”มิเป็น“ตัณหา”หรือ ?

ก็จะตอบเขาได้ทันที ว่าเป็น“**ตัณหา**”แน่

เพราะเฝอยอยู่ มุ่งเอาอยู่ ปรารถนาอยู่ อยากได้อยู่แท้ ๆ
จะไม่ใช่“ตัณหา”ได้อย่างไร

ผู้ที่เคยสงสัยอยู่ครามครัน ก็จะได้หายสงสัยกันเสียที่

“ตัณหา”ที่ถือว่า

เป็นตัณหาแบบพิเศษ ชื่อ“**วิภาตตัณหา**”อย่างนี้

ขั้นต่ำจริงๆ ก็เป็น“**วิภาตตัณหา**”อย่างของปุถุชน

ซึ่งมีเครื่องซึ่งบ่งตั้งได้กล่าวแล้ว คือ

ต้อง**เจตนา**เสียสละ อยากเสียสละ

จะสละก็ให้เป็นจริง ชนิดที่ตั้งใจจริงๆ ว่า

“ไม่ให้มีอามิส” (ที่เป็นโลกีย์ธรรม)

หรือ **เสียสละโดยตั้งใจ**ไม่หวังสิ่งตอบแทน

ไม่ว่าลาภ, ยศ, สรรเสริญ, โลกีย์สุข

ถ้ายังคิดหวัง

ยังต้องการสิ่งแลกเปลี่ยน(อามิส)อยู่ ไม่ว่าจะ“รูป”หรือ“นาม”

ก็ยังไม่ชื่อว่า “วิภาตตัณหา” แม้แต่จะเป็นระดับ“**วิภาตตัณหาปุถุชน**”

คงเป็นได้แค่“ภาตตัณหา”โลกีย์หรือแค่“กามตัณหา”สามัญอยู่นั่นเอง

ดังนั้น จะชื่อว่า“วิวัตตนหาบุณชน”ได้
ก็ต้องตั้งใจให้บริสุทธิ์ใจจริงใจ
จริงได้เท่าใดๆ ก็เป็นได้เท่านั้นๆ ตามจริงนั้นๆ

ส่วนขั้นสูงลำดับต่อมา

ก็เป็น “วิวัตตนหา”อย่างกัลยาณชน
ซึ่งมีเครื่องซึ่งบ่งสูงกว่านั้น

แต่ก็เจตนาเสียสละ ออยากเสียสละ นั้นแหละ
ทว่ามีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพในการเสียสละสูงขึ้นจริง
เป็นนักเสียสละที่**จริงใจขึ้น**

เพราะได้ศึกษาอบรมฝึกฝนเพื่อเสียสละให้จริงขึ้น

คนพวกนี้ ได้แก่ นักอุตมคคติ ที่จริง

หรือ นักปฏิบัติธรรม หลายลัทธิมากศาสนา

ซึ่งเป็นนักเสียสละได้อย่างเก่ง

อย่างสามารถสูงส่งชนิดพิเศษยอดเยี่ยม ก็มี

บางคนเสียสละได้เก่งกาจกว่า“อารยชนของพุทธ”สูงลิ่วทีเดียว

เพียงแต่ว่า

ยังไม่มีภูมิเป็น“ลัมมา”

รู้แจ้งใน“จิต,เจตสิก,รูป,นิพพาน”(*ปรมัตถสัจจะ*)

จึงเรียกได้เพียงว่าเป็น “วิวัตตนหากัลยาณชน”

ที่นี้ขั้นสูงขึ้นไปอีก ก็เป็น “วิวัตตนหา”อย่างโคตรภูบุคคล
ซึ่งมีเครื่องซึ่งบ่งละเอียดลึกซึ้งขึ้น

แต่ก็เจตนาเสียสละ ออยากเสียสละ ตามนัยเดิม

ทว่ามีความรู้ความสามารถ มีคุณภาพของการเสียสละ

ที่ชัดเจนใน“ปรมัตถสัจจะ”

คือ มีญาณชั้น “โคตรภูญาณ”

เมื่อปัญญาารู้แจ้ง“จิต,เจตสิก,กิลเลส”ของตนแล้ว

แต่ ยังไม่สามารถเอาชนะกิเลสของตนได้ เท่านั้นเอง

ยังต้องพากเพียรอยู่

จึงเพียงถือว่า ได้แค่ชั้น“พินมิจฉาทิภูฐาน”

แต่ยังไม่สามารถ“พินสีกายทิภูฐาน”

มีญาณเห็นแจ้งใน“อนิจจัง

ที่ยังไม่ลดละจางคลาย” (อนิจจานุปัสสี) ได้เท่านั้น

อยู่ระหว่างกึ่งกลางของความเป็น “กัลยาณชน กับ อาริยมบุคคล”

จึงเรียกได้คำว่า “วิภาตตมหาโคตรภูบุคคล”

จนกว่า จะสามารถ

เห็นแจ้งใน“ทุกข-เหตุแห่งทุกข ที่ลดละจางคลาย” (วิราคานุปัสสี)

เพราะ เอาชนะกิเลสได้จริง แม้จะน้อยนิดก็ตาม

แล้วเห็นด้วย“ญาณ”เป็นของจริงตามความเป็นจริงของตนอีกด้วย

ชั้น“ปรมัตถสัจจะ”นี้แหละ

จึงเรียกว่า“มรรคญาณ” [รู้เห็นการก้าวไปได้สู่อาริยมภูมิในจิต]

คือ สามารถลดกิเลส“พินมิจฉาสังกัปปะ”

ชนะ“กามวิตก หรือ พยาบาทวิตก หรือ วิหิงสาวิตก”ได้จริง

ชื่อว่า“เจริญสัมมาอาริยมรรค”

มีการบรรลุลหรรณ ทำลายอกุศลธรรมลงได้

เจริญกุศลธรรมเป็น“โสดาปัตติมรรค”

สั่งสม“มรรคญาณ”ขึ้นไปเรื่อยๆ

**เจริญ“สัมมาทิฏฐิ”สูงขึ้นไปด้วย “ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์
และมรรค อันมีองค์ ๘”**

เป็น“ปัญญา-ปัญญินทรีย์-ปัญญาพละ”ไปตามลำดับ
จนกว่าจะถึงขนาดที่เรียกได้ว่า“ผลญาณ” ก็เป็น“โสดาปัตติผล”

จึงจะเป็น“วิภาตถมหา”ที่เรียกได้ว่า“**วิภาตถอาริยชน**”
อย่างต่ำ ต้องมีคุณภาพ“**ได้ก้าวเดินในสัมมาอาริยมรรค**” กันขนาดนี้
และต้องมี“ญาณ” [*อภิปัญญา=ภาวะยิ่งขึ้นของปัญญา-ปัญญินทรีย์-ปัญญาพละ*]
พ้น“โคตรภูญาณ”ขึ้นไปถึง“มรรคญาณ-ผลญาณ”จริง
หรือ พ้น“สังโยชน์ ๓” ชนิดชัดเจนรู้แจ้งเห็นปรมาตถ์นั้นๆด้วยตน

จน พ้น“วิจิกิจฉา”

“อาริยชนของพุทธ”นั้น ตนเองต้องมีญาณหรืออภิปัญญารู้แจ้งเห็นจริงของตน

มีใช่คาดคะเน หรือยังคลางแคลง

แต่ต้องเป็น“**ปัจจัยตัดัง เวทิตตัพโพ วิญญูหิ**”

รู้แจ้งปรมาตถ์ในตน ได้ด้วยตน ขึ้น“สัมมาอาริยมรรค-สัมมาอาริยผล”จริง

ผู้ที่ยังรู้จักเข้าถึงจิต ไม่ได้ลึกซึ้งจริง

จนถึงขั้น“วิภาตถ” ที่เป็นอาริยะ”

หรือ สูงไปถึงขั้นข้ามแดนข้ามภพ จาก“กามภพ-ภวภพ” ไปได้ละก็

ก็ยากที่จะสร้าง“วิภาตถมหา”ขั้น“อาริยภูมิ”แท้จริงขั้นได้

ส่วนมากที่เป็นได้ ก็แค่“จินตามยปัญญา” หรือเพียง“ตรรก”เพียงดำริ (*วิตก*)

ไม่เป็นปัญญาที่รู้เห็น“การเกิดมรรคเกิดผลของตน” [*ไม่ถึงขั้น ภาวนามยปัญญา*]

ญาณ ถึงขั้น“ปรมาตถ์”[เห็นกิเลสในจิต] แต่ไม่ถึงขั้น“ชนะกิเลส”

คือยังไม่เกิด“เนื้อหาของ “การลดหรือการตายแห่งกิเลส ขึ้นในจิต”

จะต้องผ่าน“โคตรภูญาณ”ไปจนมี“มรรคญาณ-ผลญาณ”ในจิตตนจริง
คือเห็น“ของจริงที่เป็นจิตของตน เป็นกิเลสของตน”อย่างถูกสภาพตรงแท้

และ **สามารถลดละจางคลายกิเลสของตนลงได้
อย่างรู้ๆเห็น ๆด้วย“ญาณ”ของตน**

จึงจะชื่อว่า เข้าเขต“วิภาตัตถา ชั้นอาริยมุมิ”
ที่เป็น“ความปรารถนาของอาริยชน”ได้

**ต่ำกว่าพระอาริยบุคคล ตั้งแต่ชั้น “โสดาปัตติมรรค”
จะไม่ชื่อว่าเป็น“วิภาตัตถา” ในเรื่อง“นิพพาน”ให้ตน
โดยแท้จริงได้ เป็นอันขาด**

เพราะผู้ที่ยังไม่บรรลุเข้าถึงเขตความเป็นพระอาริยบุคคลนั้น
ปรารถนา“นิพพาน” ก็ยังไม่รู้“รูป-นาม”ของปรมาตถ์ที่จะก่อเกิดนิพพานได้ดอก
จะต้องเป็นผู้พัน“สักกายทิฏฐิ”ไปได้เสียก่อน ว่า เป็นอย่างไรแน่แท้
ดังนั้น แม้ผู้นั้น

จะบอก จะมุ่งมั่นกับตนเองว่า ปรารถนา “นิพพาน” อยู่ปานใด
ก็คงได้แต่พูด ได้แต่คิด ได้แต่“คล่ำ-คว่ำสะเปะสะปะ”ไปเท่านั้นเอง
ยังไม่ถูกผาถูกตัว หรือ ยังทำไม่ถูก“เป้า”ถูก“เนื้อ”ที่จะเกิดนิพพาน แท้ๆ
ได้เป็นอันขาด

แต่กระนั้นก็ดี ก็ยังถือว่า
“ตถา” ที่ปรารถนานิพพานนี้เป็น“วิภาตัตถา”ชั้นกลางเท่านั้น
ยังไม่ใช่“วิภาตัตถา”ชั้นสูงสุด
แม้จะเป็นการสร้าง“ชีวิต”ที่สูงด้วยคุณค่าก็ตาม
เพราะยังเป็น“ภาตัตถา”อยู่หน่อย ๆ

คือ **เพื่อตนเอง** อยู่เหมือนกัน

แต่ก็เป็นว่า **เพื่อตนเอง** ให้ “พ้นจากตน” หรือได้เป็น

พระอรหันต์

ในหมวดธรรมข้อใดๆ ก็ตาม
มันก็ยังมีขั้นต่ำ-กลาง-สูง แยกละเอียดได้
เป็น ๕ เป็น ๑๐ เป็น ๑๐๐ เป็น ๑,๐๐๐
อยู่ทุกหมวดทุกกอง

ต้องเข้าใจให้ดี

แม้แต่คำว่า “ชีวิต” ก็มีขั้นต่ำ-กลาง-สูง อยู่อย่างสลับซับซ้อน
แม้คำว่า “ตณฺหา” ดังที่เพิ่งจะเล่ามานี้ ก็มีต่ำ-กลาง-สูง สลับซับซ้อน
หรือแม้ “รูป-นาม” หรือ “อวิชชา” ทุกอย่างแหละ
ต้องเข้าใจให้ดี อย่าเพิ่งเหมาหมู!

ทุกอย่างมีความสูง-กลาง-ต่ำ และสลับซับซ้อนอยู่ทั้งสิ้น
ความจบนั้น มันจบกันเป็นขั้นๆ เป็นระดับๆ
ผู้ใดจบได้แล้วขั้นใดก็จบขั้นนั้น แล้วก็สูงขึ้นไปอยู่อีกขั้นหนึ่ง
หากสร้าง “ตณฺหา” ปรารภนา “ชีวิต” ที่ประเสริฐสูงขึ้นอีก
ก็เพิ่งเพียรต่อไปอีก

หากไม่เพียรเพียร ก็คงวนอยู่ที่ขั้นนั้น ระดับนั้น
สำหรับผู้ไม่รู้เท่าทัน “ภพ” นั้น
และ ไม่รู้จักสภาพที่จะ “ละวาง” จากภพนั้นๆ
ส่วนผู้รู้เท่าทันแล้ว และละได้ วางได้แน่แท้
ก็จบก็เลิกแต่ละภพ แต่ละภูมิได้ตามจริง

พระอาริยเจ้าจึงกระเถิบสูงไปได้เป็นชั้นๆจริง ๆ
ซึ่งต้องเรียนรู้ เรียนดับ ละวางให้เป็นไปได้
ถึงขั้น ลึน“กามาสวะ” และ“ภวาสวะ”
จนถึงขั้นพ้น“อวิชชาสวะ”
ก็จบสิ้นเป็นพระอรหันต์
หรือดับสนิทสิ้น“กามตัณหา-ภวตัณหา”ขั้นต้นให้ได้ แล้วจึงได้
ขึ้นไปละล้างดับ“ภวตัณหา”ที่สูงขึ้นๆ กันจนได้สิ้นเกลี้ยงอีก
กระทั่งสิ้น**“ภวาสวะ”**อย่างจบขั้นสุดสิ้น **“อวิชชาสวะ”** นั้นแล

ส่วน“วิภวตัณหา”นั้น

เป็นความตั้งอยู่ เป็นความเป็นไปอยู่ ความยังอาศัยอยู่
อันเป็นความเกิด ความเป็น ความมี ที่ยังเหลืออยู่
ซึ่งแสดง “ความสูง-ความดีงาม-ความเลิศประเสริฐ”
เป็นสภาพสุดท้ายของพระอาริยเจ้าชั้นสูงแท้
อันเรียกว่า“อุดมคติ”ของมนุษย์
ผู้ถึงแล้วจริง ก็ต้องเป็นจริงต้องมีจริง
เป็น“วิภวตัณหา”ขั้นสูงสุด ที่“ไม่ทำเพื่อตนเองแล้ว”
เพราะ“ตนเอง”(คือกิเลส)
ได้หมด“ตัวตน”นั้นๆ ลงสิ้นเกลี้ยงแล้วจริง
จึงมีแต่“ตัณหา”เพื่อผู้อื่น มีแต่“อยาก”ทำเพื่อผู้อื่น
“อุดมคติ” นี้ คือ “การเกิดที่สูงสุด
หรือการดำเนินไปของความดีเลิศ”

ซึ่งผู้รู้เท่าทัน หรือ รู้แจ้งใน**“วิภวตัณหา”**นี้แล้ว

ท่านก็ดับสนิทไปพร้อมกับความหมดเหตุปัจจัยจริง ๆ

ฉะนั้น

พระอาริยเจ้าชั้นสูง เป็นคนขี้เกียจ จึงไม่มีในศาสนาพุทธ

ถ้ามีก็เป็นศาสนาพุทธที่ไม่จริง กันเท่านั้น

เพราะพระพุทธองค์ทรงยืนยันไว้ชัด ว่า

**“ธรรมใด วินัยใด เป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน
ธรรมนั้น วินัยนั้น มิใช่ของเราตถาคต”**

และ ตามความเป็นจริงแห่งที่สุดแล้ว

พระอรหันต์ ท่านขยันทำเพื่อผู้อื่นอย่างบริสุทธิ์ใจ

“ไม่มีแม้ธุลีละอองในจิตที่เพื่อตนเอง ‘จริงๆ’ ปานใด ๆ

ด้วยกรรม ด้วยวิบาก มันก็สั่งสมผลวิบากที่ท่านทำนั้น ๆ

บรรจูลงไปเป็น “ของท่าน” (กัมมัสสก) อยู่แน่นอนแหละ

ใครจะแย่ง

“กัมมัสสกตา” [สิ่งที่ตนทำใด ๆ ก็ต้องเป็นของของตน]

ซึ่งท่านก็ต้องเป็น “กัมมทายาท” (ต้องรับมรดกที่ตนทำ) ของท่านเอง
นี้ได้

ผลกุศลต่างๆที่บริสุทธิ์ปานนี้ เหล่านี้ จึงเป็น “สมบัติ” แท้ที่ยังมีค่า

ชนิดที่คิดราคา หรือประเมินค่าได้ยากยิ่ง

เพราะราคาของ “**ความบริสุทธิ์**” นั้นประมาณค่าไม่ได้

พระอรหันต์ ยิ่งขยันสร้าง และท่านก็ยิ่งขยันให้ ขยันเสียสละ

จึงยังมี “สมบัติ” มาก เป็น “ทานบารมี” ทัพบทวิเรื่อยไป

หรือ อาริยบุคคลที่ ขยัน สร้างสรรค์ เสียสละ

ด้วยจิตที่ “บริสุทธิ์” ได้แท้ก็เช่นกัน

ยิ่งเสียสละ ยิ่งทาน ก็ยิ่งมี“สมบัติ”มาก ทวี“บารม”ซับซ้อนเรื่อยไป
ดังนั้น

พระพุทธเจ้า เกิดอุบัติขึ้นในโลก จึงยอมมี“ขุมสมบัติ ๔ ทิศ”มาพร้อม
ก็เพราะ กุศลวิบากของพระองค์ที่ได้สั่งสม
ด้วยสัจจะที่“**ยังไม่เอา ยิ่งให้ไป**”นี้แหละ

แต่ยิ่งขยัน สร้างสรรค์ เสียสละ เพราะความไม่เห็นแก่ตัวมันหมดไปแล้วจึง
จึงยิ่งมี“สมบัติ”มาก เพราะ“ค่าของกุศล”ที่บริสุทธิ์ ยิ่งมีค่า“ตึกลับ”ทับทวีซับซ้อนยิ่งๆ
อันเกิดจาก“วิภาตถนา”ที่ขยันเห็นแก่ผู้อื่นด้วยบริสุทธิ์ใจ

○ รู้จัก“พระอรหันต์” แท้ ๆ ○

ความเข้าใจผิดว่า

เมื่อคนหมดกิเลสเป็นพระอรหันต์

หรือ คนมาประพฤติธรรมเพื่อไปนิพพานกันแล้ว

จะทำให้เป็นคนขี้เกียจ ไม่ทำงาน ด้อยพัฒนา

จะไม่สร้างสรรค์ จะไม่ขยันอะไรต่าง ๆ นั้น

ล้วนแต่เป็นความคิดตันเดา

ของคนผู้ไม่รู้จริง ไม่ “สัมมาทิฐิ”

และแน่นอนว่า

จะต้องเป็นผู้ไม่มีมรรค-ผลจริง ไม่ถึงพุทธธรรมจริง ไม่เป็นจริง

และสุดท้าย

ผิดว่า พระอรหันต์นั้น ๆ ท่านจะไม่ดับเป็นที่สุด

โดยท่านจะบำเพ็ญเพียรเพื่อพระสัมมาสัมโพธิญาณต่อไปอีก

ก็ยอมได้จริง ๆ ก็อาศัย“วิภาตถะ”สุดท้ายนี้นั่นแล

ไม่ใช่เรื่องลึกลับอะไร

แต่ออกจะลึกลับซึ่งมากหน่อยเท่านั้น

นั่นคือ

ความละเอียดขั้นสุดของ“ตถะ”

ผู้ใดเข้าถึงได้ และจับตัวตนของ“ตัวที่พูดถึง”ได้หมดทุกตัว

ผู้นั้นก็อยู่ในข่ายที่เดินทางเข้าสู่กระแสชีวิตสูง

เข้าสู่จิตชั้น“อรุณชีวิต”หรือ“อนันตชีวิต”ได้ทีเดียว

สิ้นแล้ว“ตถะ”

สิ้นแล้วเรื่องของ“ตถะ”

เมื่อหมด“ตถะ”ก็ควรจะจบเรื่องได้แล้ว

ผู้ปฏิบัติให้หมดสิ้น“ตถะ”

ก็เป็นผู้จบสิ้นเรื่องของตนเองได้อย่างแท้จริง

แต่ผู้ที่ยังไม่หมดอื่นๆ

ต่างก็ยังไม่หมด ยังไม่จบลงได้

ยังจะต้องเจรจากันไป

มีเรื่องสำคัญยิ่ง

ที่ข้าพเจ้าอยากจะขอข้อความเข้าใจ

กับพุทธศาสนิกชนทั้งหลายอันเป็นส่วนมาก ลึกหน่อย

เนื่องด้วยเท่าที่พุทธศาสนิกชนเรา

ยังมีความเข้าใจ และคิดเห็นผิดๆอยู่

โดยวาดรูปร่างของความเป็น“พระอรหันต์” เอาไว้อย่างผิดๆเพี้ยนๆ

จึงได้นี้กำหนดความเป็น“พระอรหันต์”

และขีดเส้นความเป็น“พระอรหันต์”

เอาไว้ให้ท่านอยู่เป็นสัดเป็นส่วนพ้นไปจาก“มนุษย์มนา”

ไม่กล้าให้ปนกันกับความเป็นมนุษย์ธรรมดา

ด้วยคิดไปไกลจนเหมือนว่า

จะเป็นคนคนเดียวกันไม่ได้

แล้วก็ยก“พระอรหันต์”

ขีดไว้สูงส่งสุดจะเอื้อมถึง เหลือแต่กราบไหว้บูชา

เทิดเป็นสิ่งอันควรจตุบูชาแต่เพียงอย่างเดียว

ดังนั้น“พระอรหันต์”

จึงกลายเป็นเพียง“นามธรรม” หรือ“อรูปชีวิต”อันสูงสุด

เป็นชื่อของ“ตำแหน่ง”สูงสุด

ที่คนหรือมนุษย์ ไม่กล้าจะไขว่คว้าเอามาให้ตน

หรือ“คน”ผู้ใด ก็ไม่อาจจะเป็น“พระอรหันต์”ได้

“พระอรหันต์” จึงเกิดมีขึ้นได้ยาก หาได้ยาก

เพราะไม่มีใครเพียรไขว่คว้าเอามาให้ได้ ด้วยเห็นผิดดังกล่าวนี

ที่จริงตำแหน่ง “พระอรหันต์” นั้น ก็ยังไม่ใช้สูงสุดอะไร

แม้คำว่า“อรหันต์”เอง ก็ยังมีต่ำ มีกลาง มีสูง จึงทำความเข้าใจให้ตี

จึงอยากจะขอยืนยันว่า “พระอรหันต์” นั้น

ไม่ใช่“ผู้วิเศษ”

ไม่ใช่“นักเล่นกล”

ไม่ใช่“ผู้จะต้องมีอิทธิปาฏิหาริย์ หรือมีอาเทศนาปาฏิหาริย์”

มาแสดงฤทธิ์ ช่วยคนให้ได้ลาภ,ยศ,สรรเสริญ,โลกียสุข

ที่เสกเปาก็ได้ รตนน้ำมนต์ก็สำเร็จ ฯลฯ

หรือทำพิธีนอกกริตต่าง ๆ ก็ตาม

ไม่ใช่โดยเด็ดขาด

ผู้วิเศษหรือผู้มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์หรือแม้จะเป็นนักเล่นกลต่าง ๆ นั้น
เป็นคนอีกจำพวกหนึ่ง

ผู้มีการปฏิบัติอยู่นอก“ศาสนาพุทธ” **เป็นผู้แสวงบุญนอกขอบเขตพุทธ**

วิชาของ“พุทธศาสนา”

ไม่มีสอนให้เป็นผู้หนึ่งผู้ใด ในจำนวนที่กล่าวมานั้นมาแล้วเลย

ไม่มีจริง ๆ

และความเป็น“พระอรหันต์”

จะมีคุณสมบัติต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น

ประดับตน หรือไม่ ก็ไม่สำคัญ

ไม่ใช่เครื่องชี้ว่าเป็น“อรหันต์”

แม้แต่การจะมีคุณสมบัติในเชิงแสดงอิทธิฤทธิ์

แค่ขั้น“หนังเหนียว” หรือ“ดาทิพย์”

อะไรที่เป็นคุณสมบัติ“ของผู้วิเศษ”ชั้นง่าย ชั้นต่ำนี้

ซึ่งมีกันอยู่ดาษดื่น

ก็ไม่ใช่คุณสมบัติของ“พระอรหันต์”ที่จำเป็นต้องมีแต่อย่างใด

ได้โปรดเรียนรู้ ให้แท้ ให้จริง ให้ได้ด้วยเถิด ว่า

“พระอรหันต์”นั้น หมายความว่า “ผู้ออกไปแล้วจากกาม-จากภพ”

“ผู้พ้นไปแล้วจากทุกข์ ที่เกี่ยวกับตัวตนของเรา อย่างสิ้นจบ”

นั่นคือ “คุณสมบัติ”ของ“พระอรหันต์”

นั่นคือ จุดหมายของ“พุทธศาสนา”

[แต่ก็ยังไม่ใช่ปลายทางของศาสนาพุทธทั้งหมดดอกนะ]

มีเท่านั้น และมีเท่านั้น โดยแท้จริง
สำหรับเครื่องชี้ “ความเป็นอรหันต์”

คุณสมบัติอันใดที่เป็นของผู้วิเศษ ของผู้มีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์
จะมีก็ได้ มีมากเท่าใดๆ ก็ได้ แต่ไม่ใช่เครื่องชี้ “ความเป็นอรหันต์”
และถ้าพระอรหันต์ท่านมี ท่านก็จะไม่พึงแสดงง่ายๆ ด้วย
เพราะ มีคำตรัสห้ามภิกษุแสดงอิทธิปาฏิหาริย์-อาเทศนาปาฏิหาริย์

**แม้จะมีฤทธิ์นั้นในตนจริง ถ้าหากภิกษุใดแสดงเข้า ก็ต้องอาบัติทุกกฏ
และ ถ้าไม่มีฤทธิ์นั้นในตนจริงขึ้นแสดง หรืออวดคุยว่ามี ก็ปาราชิก**

ขอให้เข้าใจให้ถูก ให้แท้ ให้จริง ให้ชอบด้วยเถิด
อย่าไปหลงผิดให้มากมายเกินไปนัก

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาของมนุษย์
เป็นศาสนาช่วยมนุษย์ ให้ “พ้นทุกข์ขอาริยสัง” จริง ๆ
ไม่ใช่เป็นศาสนาที่ช่วยมนุษย์แค่ สม่ใจในลาภ,ยศ,สรรเสริญ,โลกียสุข
แล้วก็ **“พ้นทุกข์ เพียงเพราะสมใจในโลกธรรม”** ดังกล่าวนั้นแค่นั้น
ไม่ใช่ศาสนาแห่งการเป็นผู้วิเศษ ที่จะบันดาลโลกธรรมเหล่านั้น
ด้วยเหตุที่เข้าใจผิดอยู่อย่างมาดงนี้ นี่แหละ

จึงเป็นกิเลสข้อต้น คือ “ความหลงผิด” (โมหะ)

ที่กั้นความเป็น “พระอรหันต์” ของมนุษย์

อันเป็นพุทธศาสนิกชนไว้ อย่างช่วยไม่ได้เลย

ดังนั้น

ถ้าใครยังไม่ทำความเข้าใจอันนี้ ให้ถ่องแท้เสียก่อนแล้ว

จะก้าวเข้ามาเป็น “พุทธศาสนิกชน” โดยแท้

โดยได้นับเข้าว่า“สาวก”ของพระพุทธเจ้า ไม่ได้เป็นอันขาด
อย่าว่าไปถึงขั้นจะก้าวขึ้นไปเป็นพระอาริยเจ้าโณนเลย

**เมื่อผู้ใดเข้าใจ“พระอรหันต์” ที่ถูกต้องตรงแท้ไม่ได้
คนผู้นั้นย่อมไม่มีวันพบ“พระอรหันต์” เป็นอันขาด
ตราบโลกแตก**

แม้พระอรหันต์จะยืนประจันหน้าพูดคุยอยู่กับผู้นั้น
เขาผู้นั้นก็ยังจะกล้าทำเวรกรรม อาจจะหลงดีใจที่ได้ทำด้วยซ้ำ

โดยสร้างความผิด หรือ ก่อกรรม
อันถือเป็นอนันตริยกรรม กับพระอรหันต์ที่อยู่ต่อหน้านั้นได้
เช่น กล้าฆ่าพระอรหันต์ เป็นต้น หรือกล้าสร้างเวรภัย
โดยด่าว่าพระอรหันต์ หรือตำหนิพระอรหันต์ด้วยความไม่เคารพ

เพราะเขาจะไม่เชื่อเป็นอันขาดว่า

คนผู้นั้นเป็น“พระอรหันต์”

ด้วยเขามีเล่ห์ขี้โมหะเป็นสำคัญ หรือมีจกาทิฏฐิวิชชาเป็นข้อใหญ่
ปิดบังนัยน์ตาเขาอยู่ให้มีตออย่างสนิท

ตราบใด

คนผู้ใด ไม่ทำความเข้าใจในข้อที่ว่านี้ ให้กระจ่างแก่ใจแท้แล้ว
คนผู้นั้น จะก้าวเข้ามาเป็น “พุทธศาสนิกชน”

ที่เข้าขั้นได้ชื่อว่า “สาวก” ของพระพุทธเจ้า

ไม่ได้เลย

แล้วผู้นั้น ก็คือ ผู้มีเพียงชื่อ มีเพียงตราที่บอกไว้เท่านั้น
เป็น“พุทธศาสนิกชน” คือ มีแต่ได้ชื่อว่า “นับถือพุทธ”เท่านั้น
แต่โดยแท้จริง เขาไม่ใช่ “พุทธสาวก”เลยจริงๆ

เพราะ พระพุทธเจ้าตรัสระบุไว้ชัด ว่า
“สาวกสังโฆ”หรือ ผู้ที่ท่านยอมรับว่าเป็น“คนของพระองค์” นั้น
ได้แก่ “บุคคล ๔” หรืออย่างต่ำก็เป็น“บุคคล ๘”

คือ ผู้ที่มี“โสดาปัตติมรรค”เป็นอย่างต่ำ มี“อรหัตผล”เป็นอย่างสูง
และถ้าหาก ผู้นั้นไม่พากเพียรศึกษาฝึกฝนพุทธธรรม ให้เข้าสู่“สัมมา”ให้ได้
เขาผู้นั้นก็จะกลายเป็นหน่วยหนึ่ง หรือ อณูหนึ่ง

ที่ช่วยจุด“พุทธศาสนา”ให้แก่ ให้เจิบ แล้วก็ถึงตายหมดสิ้นไป

เพราะ เขาผู้นี้ **ไม่ทำตัวให้เป็นเนื้อแท้ หรือเนื้อเดียวกับศาสนา**

อยู่ในศาสนา แต่ไม่ใช่เนื้อของศาสนา

ทั้งไม่พยายามเรียนรู้ว่าเนื้อแท้เป็นอย่างไร

เมื่อไม่ใช่เนื้อ ก็เป็นกาฝาก หรือมีโอกาเป็นสนิม ที่เกาะกินศาสนา

นั่นคือ เป็น “กิเลส”ของ“ชีวิตพุทธศาสนา”

แม้แต่ผู้ที่พยายามศึกษาศาสนา และเพียรปฏิบัติธรรมกันแท้ๆ

ก็ยังสามารถจุดศาสนาให้ต่ำลง หรือทำให้เสื่อมไปได้ด้วยซ้ำ

เพราะ **“มิจฉาทิฏฐิ”**

**ดังนั้น จึงอย่าปล่อยปละละเลยเป็นอันขาด
สำคัญที่สุดก็คือ ต้องอย่าให้เป็น“มิจฉาทิฏฐิ”**

○ เป็นพุทธศาสนิกชนตรงไหน? ○

จงทำความเข้าใจให้ดี

ผู้ใดไม่ยากได้ชื่อว่า เป็นตัว“กิเลส”

คอยบั่นทอน คอยทำลาย “ชีวิตพุทธศาสนา”

ให้เจ็บ ให้แกล้ง หรือให้ต่ำลง ละก็

ต้องพยายามทำความเข้าใจแก่-ถูก-ตรง ให้ได้
และการทำความเข้าใจให้ได้นั้น ไม่ได้เกิดประโยชน์กับใคร
ที่จริงก็เกิดประโยชน์กับผู้ที่ทำความเข้าใจให้ตัวเองผู้นั้น นั่นเอง
เพราะฉะนั้น ทำอย่างไรล่ะ
เราจึงจะได้ชื่อว่า เป็น“พุทธศาสนิกชน”ที่แท้

ไม่เป็น“กิเลส”ของ ชีวิตพุทธศาสนา

นั่นคือ เราต้องมีคุณภาพเป็น“เนื้อแท้”หรือมี“อารยคุณ”ถึงขั้นพ้น“สังโยชน์”ให้ได้
ก็ลองมาตรวจกันดูซิ ถ้าท่านตรวจตัวเองให้ดีแล้ว ก็จะเป็นว่า
ตัวเองมี “เนื้อแท้” จนเป็น“พุทธศาสนิกชน” ได้แค่นั้นใด

ข้อ ๑. ลองตรวจดูซิ ว่า

เรารู้จักตัวเอง หรือได้ตรวจพินิจสำรวจตัวเองบ้างหรือยัง ว่า
ตลอด กายกรรม-วจีกรรม-มโนกรรม ของเรานั้น

เราได้แสดงออกเป็น“กรรม”อะไรบ้าง?

และ“กรรม”นั้นๆ นั้นแหละที่เราจะเรียนรู้ แล้วแก้ไขปรับปรุง

เพราะใน“กรรม”ทั้งหลายก็มีแค่ กุศลกรรม หรือ อกุศลกรรม เท่านั้น
คือ “การกระทำดี” (กุศล) หรือ “การกระทำชั่ว” (อกุศล)

ดังนั้น กรรม ทั้ง ๓ คือ กายกรรม-วจีกรรม-มโนกรรม
ที่คนทุกคนเป็นอยู่ และทำอยู่ ถ้าไม่นับว่า“ดี” ก็นับว่า“ชั่ว”สองทางเท่านั้น
ฝ่าย“ชั่ว”นั้นก็ชั่วได้กันร้ายต่ำสุด ๆ เป็นมหานรก เป็นความเลวร้ายยาก
อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ส่วนฝ่าย“ดี”นั้น ก็ดีได้กันสูงส่งขึ้นไปไม่มีที่สิ้นสุดเช่นกัน

สำหรับประโยชน์แก่ผู้อื่น

แต่สำหรับประโยชน์แก่ตนเอง ดิฉันเลิกสูดนั้น“มีที่สุดจบ”
ในขั้นต้นที่กำลังกล่าวถึงอยู่นี้ ยังไม่ใช่ขั้นสูงสุดจบ ดอกกะ

[สำหรับกุศลสูงสุดจบ ก็คือ กุศลที่ถึงขั้น“นิพพาน”]

เพราะฉะนั้น จึงต้องฝึกฝนปรับปรุง“กรรม”ของตนจนเป็น “ธรรม”
และให้เป็น“กุศล”ขึ้นไปตามขั้น ตามลำดับ ให้ได้ จนเป็น“ธรรม”
นั่นคือ ทั้ง“กรรม”ทั้ง“กุศล”ต้องให้ถึงขั้นที่เรียกว่า“ธรรม”

แล้วอะไร? หรือ อย่างไร? หรือแค่ไหน? ที่เรียกว่า“ธรรม”

“ธรรม” คือ สภาพที่ทรงอยู่นั้นๆ

หรือ สภาพที่กำลังถึงนั้น“มีอยู่-เป็นไปได้”

ในโลกนี้ก็แบ่งเป็น“รูปธรรม”กับ“นามธรรม”เท่านั้น ดังได้อธิบายมาแล้ว

มาถึงตรงนี้ ก็ขอแวะอธิบายแทรก

เกี่ยวกับความลึกซึ้งของ“ธรรม”กับ“ธรรมชาติ”ไว้หน่อย

ซึ่งมันจะลึกเลยไกลไปเกินกว่า“สังโยชน์ ข้อที่ ๑” มากมาย

ก็ขอให้เข้าใจตามนี้ไว้ก่อน

“รูปธรรม” และ “นามธรรม” ในโลกนี้ ทั้งหลายทั้งปวง

ถ้าเรียกว่า“ธรรมชาติ” ก็หมายถึง

สภาพที่ “มีอยู่” คือ ยังไม่ “สูญ” ยังมีใช้สภาพ “ไม่มี”

ทั้งที่อะไรต่ออะไร ที่มันเกิดด้วยการปรุงแต่งกันขึ้นเอง

จาก ดิน,น้ำ,ลม,ไฟ,อากาศ,วิญญูณ แล้วเกิดเป็นทุกสิ่งทุกอย่างในโลก

และทั้งที่“คน”เป็นตัวการปรุงแต่ง หรือสร้างขึ้นมา

ให้เกิดขึ้น-ตั้งอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง-แล้วก็ดับไป

แต่ไม่เกิด“อารยณาน” ใน“สิ่งที่ดับไป”ใน“ความสุข”นั้น ๆ

และ สภาที่ยังมีแนวโน้มเอียงไปข้าง“มี” ไปข้าง“ทรงอยู่ในวัฏจักร”(สูญไม่ลง)

สภาพหมุนวน หรือ มีอยู่

เหล่านั้นทั้งหลาย ต่างล้วนเรียกว่า“ธรรมชาติ”ทั้งสิ้น

ในศาสนาพุทธนั้น พิเศษสุดก็คือ“นิพพาน”

สาระสำคัญของ“นิพพาน”นั้น ได้แก่

สภาพที่“ดับสนิท”ที่“ไม่มี”ที่“สูญ”หรือ“ตาย”

ซึ่งพระพุทธรูปองค์ทรงบ่งชี้เจาะจงให้เรารู้ชัดเจนไปว่า

หมายเอาอะไรที่“ดับสนิท”

หรือที่“ไม่มี” ที่ “สูญ” ที่“ตาย”?

เช่น “ธรรม” ที่เรียกว่า “นิพพานธรรม” ในนัยที่ว่า

เป็น“อมตธรรม”คือ เป็นสภาพที่ไม่มีการเวียนกลับมาเกิดกลับมาตายกันอีก หรือทรงไว้ซึ่งสภาพ “ไม่มีการเกิด-แก่-เจ็บ-ตาย” กันอีกแล้ว เป็นต้นนั้น

หมายเอาอะไรเล่า “ไม่เกิดแก่เจ็บตาย”

กันอีกแล้ว?

ทำความเข้าใจให้ดีๆ นี่คือ เรามาเริ่มต้นลำดับความรู้อะไรเรื่อง“นิพพาน”กัน

สภาพที่เป็น “อมตธรรม”

หรือที่ว่า“ไม่มีการเวียนมาเกิดแก่เจ็บตาย”กันอีกนั้น

ก็หมายเอาเฉพาะ“กิเลส”ในจิตเท่านั้น ที่“ไม่เกิดแก่เจ็บตาย”กันอีกแล้ว

หรือ“กิเลสสูญสนิท”ในจิตแล้ว ในจิตนั้นแหละที่กิเลสดับสนิท ไม่เวียนเกิดกันอีก

เมื่อ “ไม่มี”กิเลส”เกิด ก็ย่อมไม่มี“กิเลส”จะมาแก่มาเจ็บมาตายได้อีก

และ“กิเลส”ที่ไม่เกิดขึ้น ก็ฆ่าได้ถึงขั้น“อาสวะ”ทั้งหมดกันจริงๆ ที่“ไม่เกิด”อีก

นี่คือ สภาพที่กำหนดเจาะจงลงไปชัดๆ ว่า
“ไม่มี”นั่นอะไรไม่มี “สูญ”นั่นอะไรสูญ

“ดับสนิท”นั่นอะไรดับสนิท “ตาย”นั่นอะไรตาย

“ธรรม”ที่มีสภาวะถึงขั้น“ไม่มีกิเลสอาสวะ”ในจิตได้กันนี้ นี่แหละ

เรียกว่า **“นิพพาน”** แท้ๆทีเดียว

เป็น“นิพพาน”แล้วจริง

แต่คนผู้ได้ “นิพพาน” นี้แล้วนั้นยังไม่ “สิ้นลม” (ตาย)

“นิพพาน”อย่างนี้ เรียกด้วยภาษาเต็มๆว่า

“สุปาติเสสนิพพาน”

หรือ สภาวะที่ยิ่งไปกว่านั้น เช่น ถ้าบ่งชี้หมายเอาว่า

ทั้งคนผู้บรรลุนี้ “ไม่มีกิเลสอาสวะ”แล้ว [นิพพานขั้น ๑ แล้ว]

และทั้ง “คนผู้สิ้นลมหายใจ(ตาย)ลง” อีกด้วย [ไม่มีชีวิตคน]

“ธรรม”ที่มีสภาวะอย่างนี้ก็เรียกว่า“นิพพาน”อีกเช่นกัน

เขาเรียกด้วยภาษาเต็มๆว่า

“อนุปาติเสสนิพพาน”

เป็น“นิพพาน”ชนิดที่ คนผู้ได้“สุปาติเสสนิพพาน”นั้น ‘สิ้นลม’(ตาย)

แต่อาจจะไม่‘ดับรอบเป็น’ชาติ‘สุดท้าย’ที่เรียกเต็มๆว่า **“ปรินิพพาน”**

ดังนั้น ถ้าแม้บ่งชี้เจาะจงลงไปชัดเลย ว่า

ทั้ง “ไม่มีกิเลสอาสวะ” ๑

ทั้ง “คนผู้สิ้นลมหายใจ(ตาย)ลง” ๒

อีกทั้ง “ไม่มีการทรมวนเวียนมา ‘เข้าห้องแม่’อีกแล้ว สำหรับผู้นั้น” ด้วย

เป็นการ “ดับรอบหมดเป็น ‘ชาติ’สุดท้าย” กันไปจริง ๆ ๓

หากถึงขั้นตอนนี้ ก็เรียกด้วยภาษาเต็มๆว่า**“ปรีนิพพาน”**
พระอรหันต์มีสิทธิ์ที่จะ**“ปรีนิพพาน”**ได้ทุกองค์
แต่องค์ใดจะ**“ปรีนิพพาน”**หรือไม่ หรือจะยังสั่งสมบารมีต่อ ก็เป็นสิทธิ์ของท่าน

ส่วน **พระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้า** นั้น
ท่านจะ**“ปรีนิพพาน”**เมื่อสิ้นลมหายใจลง ทุกพระองค์
และเมื่อผู้ใด**“ปรีนิพพาน”**แล้ว *[ไม่ว่าพระอรหันต์ หรือ
พระพุทธรเจ้า]*

สำหรับผู้**“ปรีนิพพาน”**แล้วนั้น

ก็**“ไม่มีอะไรทรงอยู่อีก”**หรือ **เหลืออีกเลย**

สูญสิ้นเกลี้ยงสนิทจริง

นั่นคือ **ไม่มีแม้แต่**“ธรรม”*****[ซึ่งหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มี]* สำหรับผู้
“ปรีนิพพาน”

มันหมดเกลี้ยงทุกสิ่งทุกอย่างสำหรับผู้นั้น

จน**“ไม่มี”**อะไรอีกเลยสนิท

แต่กระนั้น ก็ยังมีชาวพุทธ นิกายมหายานพวกหนึ่ง

ที่**“มีจิตภาทิภูลิว”**ไปกันใหญ่

โดย **ไม่ยอมสิ้นสุด ไม่ยอมจบ ไม่ยอม**“สูญสนิท”****เป็นที่สุดแห่งที่สุดกันได้

ยังดันเดาต่อไปว่า **แม้พระพุทธรเจ้าจะ**“ปรีนิพพาน”**แล้ว**

ก็ยัง“ไม่ยอมหมดสิ้น ยังไป**“มี”**ความเป็นพระพุทธรเจ้ากันอยู่อีก****

อยู่ใน“แดนพุทธเกษตร”**โน่น ที่ไหนก็ไม่รู้ละ เล่าขานกันเป็นตุงเป็นตะไปต่างๆ**

เลยไปเหมือนลัทธิที่มี**“พระเจ้า”**คุ้มครองโลก**“นिरันดร”**

ที่**ไม่มี**“ความสูญสนิท”****ได้เด็ดขาด *[แม้แต่**“ซาตาน”(กิเลส)**]*

จึงเป็นความเห็นเลยเถิด แบบ**“นिरันดร”**

หรือแบบเอียงไปข้าง“มี” เพราะสภาพ“หมดสนิท”ไม่เด็ดขาดชัดเจน
“นิพพาน”นั้น ต้อง“ดับ-สูญสนิท”เด็ดขาด ชัดเจน แม่นในความหมาย
ถ้าถึงขนาด“ปรินิพพาน”กันแล้ว ยังกลายเป็น“มี”ชนิดนิรันดรเสียอีก
ก็เลยกลับเข้าสู่ความเป็น“ธรรมชาตินิรันดร”คือ มีอยู่นิรันดร

อันเป็นคนละทางกันเลยทีเดียวกับ“นิพพาน”

ดังนั้น คำว่า“นิพพาน”จึงไม่เรียกว่า“ธรรมชาติ”

เพราะ

“นิพพาน”หมายเอา“ไม่มี หรือ สูญ”เป็นหลัก เป็นสำคัญ จุดเป้าคือ“หมดสนิท”
และ มีขั้นมีตอนมีกำหนดเจาะจงชัดเจน ว่า“อะไรสูญ”หรือ“อะไรไม่มี”แต่ละระดับ
หรือ แม้จะยังไม่ถึง“สูญ”ก็ต้องเดินทางไป (มีมรรค) ในด้านลดละจางคลาย
**โดยมีเจตนาด้วย“สัมมาทิฐิ”รู้จัก“ตัวตน”ที่จะลด มีภูมิถึง
ขั้น“โลกุตระธรรม”จริง ๆ**

จึงจะได้ชื่อว่า ถึง“ภูมิอาริยะ”ทำให้“กิเลส”ลดจนหมดสูญสิ้น
เกลี้ยงได้

แต่“ธรรมชาติกิเลส”นั้น

จะไม่เกิดขึ้น-ตั้งอยู่ แล้วก็ จะ“ดับหมด”สิ้นเกลี้ยง

ไปเอง

เป็นธรรมตา

เหมือน “รูปธรรม” ทั้งหลาย

หรือ มันจะไม่จางคลายจน“หมดสนิท” ไปเอง [แม้จะ

อยากให้มันหมด]

ด้วย ความเสื่อมไปตาม“ธรรมชาติของไตรลักษณ์”ธรรมดาๆ

เป็นอันขาด

ดังนั้น ถ้าขึ้นผู้ใดเชื่อว่า ตนเข้าใจใน“ไตรลักษณ์”ซาบซึ่งดีสุดแล้ว
และ ก็เชื่อว่า

เมื่อ“กิเลส”มันเกิดขึ้น มันตั้งอยู่มันก็ไม่เที่ยงไม่แท้แน่ๆ(ถูกเสียด้วย)
สุดท้ายมันก็จะเสื่อม และก็ต้อง“หมดสนิท”ไปเองตาม“ธรรมชาติ
แห่งไตรลักษณ์”

หรือ เพียงแต่เข้าใจว่า“วาง”เสีย ท่องคาถา“ไม่ยึดมั่นถือมั่น”เท่านั้นก็พอ
ก็เป็น“ความหลงเชื่อ”ที่ไม่มีวัน“นิพพาน”สมหวังหรือสมอยาก ได้เลยนิรันดร
แต่หากแม้ใครฝึกทำจิต“ปล่อยวาง”แค่เพราะเข้าใจใน
ไตรลักษณ์นี้แหละได้

ว่า มันก็แค่“เกิดขึ้น-ตั้งอยู่-เสื่อมไป”ตามสามัญลักษณ์ (ไตรลักษณ์)
ว่า นั่นคือ“ธรรมชาติ”ธรรมดา

**แล้วเพิ่งพินิจเห็น“ความจริงตามความเป็นจริง”ให้ได้
และ ได้ฝึกฝน“วางความยึด”ในใจกันจริงๆ**

แม้จะเพียงใช้เหตุ แค่ตรรกะดังกล่าวนี้

ก็เป็นเบื้องต้นของการเป็นสุข หรือ“พ้นทุกข์”ชนิดหนึ่ง
ได้เหมือนกัน

จะเกิด“จิตปล่อยวาง”ได้ด้วย“ตรรกวิธี”จึงนับเป็น“สมถภาวนา”

เป็นอุปการะในการปฏิบัติธรรมวิธีหนึ่งด้วย

แต่ยังไม่ใช้ “วิปัสสนาภาวนา”โดยตรง ที่เป็น“ทางเอก”

ซึ่งได้แก่“โพธิปักขิยธรรม”อันมีประสิทธิภาพสมบูรณ์สูงสุดของพุทธ
ที่ครบพร้อมทั้ง“ไตรสิกขา”

ทั้งสามสามารถเข้าถึง“ปรมาตถสัจจะขั้นอริยะ”

และทั้ง รู้แจ้งเห็น“ตัวกิเลส”ลดละมันได้ ถูกตัวถูกตน

กระทั่งทำให้“สูญ”ทำให้“ไม่มี” ทำให้“หมดสนิท”

แล้วรู้แจ้งเห็นจริงใน“ความหมดสนิท”นั้นๆของตนด้วยตนเอง

จนเป็นที่สุดเรียกว่า“นิพพาน”พร้อมครบ“อุภโตภาควิมุตติ”

จุดเป้าหมายยอดของ“นิพพาน”คือ ไม่มี-สูญ-หมดสนิท ด้วยประการอย่างนี้

ส่วน“**ธรรมชาติ**”นั้น

หมายเอา“ที่มีอยู่” หรือ “ทรงอยู่”หรือ“เวียนหมุนอยู่”เป็นหลัก เป็นสำคัญ
ขั้นหนักถึง“นิรันดร”

ชั้นยาวถึง“วิภูสงสาร”อันอนันต์ ไม่มีที่สุดเด็ดขาดชัดเจน

ซึ่งต่างกับ “**นิพพาน**” คนละทางกันทีเดียว

ไม่ว่าอะไรก็ตาม ที่“มี”ที่“ทรงอยู่”หรือยิ่งเกิดขึ้นเป็น ก็ยิ่งเรียกว่า “ธรรมชาติ”

ส่วน“นิพพาน”ก็บ่งชี้ไว้ชัดเจน

หมายเอาว่า“กิเลสไม่มี” หรือ “กิเลสไม่เกิด”เป็นหลัก เป็นสำคัญ

ถึงขั้น“ไม่มีอนุสัยไม่มีอาสวะ”และ“ไม่มีอวิชชา”หรือ“สิ้นสังโยชน์”กันทีเดียว

เมื่อ“กิเลสอาสวะ”ไม่มี ไม่เกิดสนิทสมบูรณ์

ก็ย่อมไม่มีแม้แต่“อาสวะ”ใดจะมาแถมมาเจ็บมาตายกันอีก

ขนาด“**มุนษย์**”ที่บรรลุ“**นิพพาน**”เป็นอรหันต์แล้ว

แต่ยังเหลือรูปนามขั้น ๕

เมื่อยังไม่“**ปรินิพพาน**”ก็ยังมี“**รูปขั้น**”

ที่ยังเกิดขึ้นแก่ยังเจ็บยังตาย กันอยู่เลย

ผู้ที่ได้“**นิพพาน**”นั้น

คือผู้ที่มี“จิต”ที่กิเลสอาสวะ“เกิด”ไม่ได้ จึงไม่มีอาสวะ“แก่เจ็บตาย”เท่านั้น

ความละเอียดลออลึกซึ่งใน“**ธรรม**”ทั้งหลายนี้ยังมีอีกมาก

อธิบายไม่หมดได้ง่ายๆ

ก็ขอแนะนำหมวดธรรมที่พอจะเอาไว้

นำไปใช้ศึกษา ตรวจตรา เทียบวัด อะไรกันบ้าง

● **ธรรมหมวดแรก**

มี “**รูปธรรม**” ซึ่งได้แก่รูปขันธ์ทั้งหมด [แต่“**รูป**”ไม่ถึงนิพพาน]

กับ“**อรูปธรรม**”ซึ่งได้แก่ นามขันธ์ ๔ และ“**นิพพาน**”

● **ธรรมอีกหมวด**

มี“**โลกียธรรม**”คือ ธรรมอันเป็นวิสัยของโลก[ไม่ถึงนิพพาน]

กับ“**โลกุตระธรรม**”คือ ธรรมอันมิใช่วิสัยของโลก

ได้แก่ มรรค ๔ ผล ๔ “**นิพพาน**”๑

● **ธรรมอีกหมวด** มี“**สังขตธรรม**”คือ ธรรมที่ปัจจัยปรุงแต่ง

หรือ ธรรมที่ห้ามมิให้ปัจจัยปรุงแต่งไม่ได้

ได้แก่ ขันธ์ ๕ ทั้งหมด [คือธรรมชาติ]

กับ“**อสังขตธรรม**”คือ ธรรมที่ปัจจัยไม่ปรุงแต่ง

หรือ ธรรมที่ไม่ให้ปัจจัยใดๆ ปรุงแต่งอีกได้แล้ว

ได้แก่ “**นิพพาน**” [คืออมตธรรม]

เมื่อมีหลักธรรมอย่างนี้ เราก็อาจจะตรวจรู้เข้าใจอะไรได้ดีขึ้นมา

อีกมากมาย

เราจะสังเกตได้ว่า ใน**อรูปธรรม-โลกุตระธรรม-อสังขตธรรม** นั้นมี“**นิพพาน**”ทั้งสิ้น

หรือ เริ่มเข้า“มรรค ๔”ก็เริ่มนับกันว่า เป็นโลกุตระธรรม กันแล้ว ดังนั้นเป็นต้น

นี่เป็นการอธิบายต่อเนื่องเพื่อให้เข้าใจขึ้นต่อ

เพื่อจะได้รู้ที่ตัดที่ต่อไปจนถึงที่สุด

แทรกไว้ในช่วงนี้ ตามที่ได้บอกก่อนแล้ว

ทว่า ในข้อ ๑ นี้ ชั้นพื้น“**สักกายทิฏฐิ**” นั้น

เนื้อหาหรือหลักการก็ตาม ยังไม่ต้องถึงขั้นสุดขั้นสูงออกปานนี้ดอก
กำหนดให้ดี

แต่นั้นแหละ แม้จะรู้ “หลักธรรม” มากมายอย่างไรก็ตาม
ถ้าเราไม่ฝึกหัดปรับปรุง “กรรม” และไม่ “สังวรในอินทรีย์ทั้ง ๖”
ก็ไม่เจริญอะไร

ท้าวทวารทั้ง ๖ ของเรา คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของตัวเรา
มันเป็นประตูที่เปิดเพื่อรับอะไรต่ออะไรมาให้แก่ตัวแก่ตน อย่างโง่ๆอยู่
มากหลาย

เป็นมนุษย์ ไม่รู้ตัว ไม่รู้ชั่ว ไม่รู้ดี ในตัว ในชีวิต
ตลอดทั้ง กายกรรม-วจีกรรม-มโนกรรม
ยังให้ทวารหนึ่ง ทวารใดใน ๖ ทวารนี้
หรือ หลายทวาร หรือ ทั้ง ๖ ทวาร
รับเอาอะไรต่อมิอะไรมาให้แก่ตัวแก่ตน
มาเสพประจำ มาซ้ำทำอยู่ ในตัวในตนของเรา
ไม่ยอมเลิกขาด ไม่ยอมหยุด ไม่เป็นอันหมดสิ้นหลุดพ้นได้
โดยไม่รู้ตัวสักทีว่า

มันไม่ใช่สิ่งนำรับมาเสพมาติดอยู่ มาทำอยู่ ในชีวิตของเราเลย

อย่างไม่รู้ ไม่ได้ศึกษาตัวเอง
อย่างไม่รู้ ไม่ศึกษาสิ่งนั้นเรื่องนั้น
อย่างไม่เข้าใจถูก ไม่เข้าใจแท้ ในตัวเอง ในสิ่งนั้นเรื่องนั้น

มันต้อง“รู้แจ้ง” มันต้อง“เห็น” ต้อง“เข้าใจ”

สภาพของตัวของตน ที่มีจริงเป็นอยู่จริง ว่า

เราคือใคร ควรที่จะรับอะไรได้แค่ไหน
สิ่งนั้น คืออะไร สำคัญจนต้องได้ต้องเป็นต้องมีกันจริงหรือ
เหมาะสมแล้วหรือที่เราจะรับสิ่งนั้น มาติดยึดเป็นเรา เป็นของเราอยู่
และความจริง สิ่งนั้น ควรลดควรละ ได้หรือยัง
มี“อาริยปัญญา”(ญาณ) รู้ได้หรือยังว่า มันไม่ใช่แก่นสารสำหรับเราแล้ว
เชื่อหรือยังว่า มันไม่ใช่แก่นสารสำหรับเราแล้ว
มันเป็นส่วนที่เราควรลดละเลิกวางได้แล้ว

เราต้องเรียนรู้สิ่งที่ควรละควรเลิก ควรปล่อยควรวาง
เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แล้วฝึกฝนละล้าง ปล่อยวาง ให้ได้จริง

แล้วเราจะเกิด“ญาณ”(อริยปัญญา) ที่รู้แท้เห็นจริงขึ้นไปตามลำดับ
ที่ได้ที่เป็นจริง ยิ่งกว่ามีปัญญาแค่ตรรกะ ไม่ปฏิบัติให้บรรลุธรรมจนเกิด“ญาณ”

อะไรไม่ใช่ความจริงอันสูงแท้ มันไม่ใช่ความควร
ที่จะหลงเหลือให้ตั้ง ให้ติด ให้เหลือมีเหลือเป็น
หรือต้องเสพ ต้องทำอยู่ในคนอย่างเรานี้
หรือ อยู่ในตัวในตนของเรา
ซึ่งมันก็มีแต่“**รูป**”กับ“**นาม**”เท่านั้นแหละ ที่จะต้องศึกษา

แต่ลึกซึ้งมีชั้น มีชั้น ต้น-กลาง-ปลาย สลับซับซ้อน ยอกย้อนอีกด้วย
ที่พระพุทธเจ้าทรงกำชับนักหนาว่า ให้ขามทั้งเบื้องต้น-ท่ามกลาง-บั้นปลาย

เช่น...

ยังทำ ยังเหลือ ในเรื่องที่เป็น“อบายมุข”หนึ่งใด ก็ดี
เพราะเราหลงมัวเฝ้ามันอยู่ หลงๆ เเสพเป็นสุขอยู่
หลงๆ ติด หลงๆ ตั้ง “เจ้าอบายมุข” เหล่านี้มันอยู่ก็ติดตาม

แต่มันก็เป็นเรื่อง เป็นสิ่งที่ยังชื่อ ว่า
ส่วนแห่งความเลื่อม ความฉิบหาย ความไม่ดี ความไม่เป็นแก่นสารอะไรจริง ๆ
เป็นความเพ้อ ความเกินที่ยังมีอยู่แท้ ซึ่งมากมาย
หรือ ยังจัดจ้าน ยังมีอาการแรงอาการหนักอยู่ ก็ตาม
ในตัวของตน เป็นต้น

หรือ **ยังทำ ยังเหลือ**

ในเรื่องที่เป็น “กามราคะ-โทสะพยาบาท-เบียดเบียนอำมหิต”
อันจัดจ้าน รุนแรง เหลือหลาย อยู่ทั่วทวารทั้ง ๖ ก็ดี
แม้จะเพียงทวารหนึ่งทวารใดก็ตาม ในตน

หรือ **ยังทำ ยังเหลือ**

ในเรื่องที่เป็น “ความหลงโลภ-หลงโกรธ-หลงเบียดเบียน”
จัดจ้าน รุนแรง เหลือหลายอยู่
เนื่องมาจาก “ลาม-ยศ-สรรเสริญ-โลกียสุข
-เลื่อมลาม-เลื่อมยศ-นินทา-ทุกข์” ของตน

หรือ **ยังทำ ยังเหลือ**

ในเรื่องที่เป็น ความหลงผิด ความมมงายในสิ่งลึกลับ
ในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ในจิตวิญญาณ ในพลังงานจิตที่ละเอียดสุขุม
อย่างจัดจ้าน รุนแรง เหลือหลายอยู่
เป็นกิจกรรมของตนมากมาย หนักหนาอยู่ ก็ดี

หรือ **ยังมี ยังเหลือ**

ความหยิ่งผยอง ถือตัวถือตน ถือดีในตน ที่เรียกว่า “ตัวตนของมานะ”
ที่ยังจัดจ้าน รุนแรง เหลือหลายอยู่ ก็ดี

ถ้าเราละล้างลด“เหตุ”
ที่ก่อให้เกิดสภาพดังกล่าวมานั้น ได้จริง

เราจึงพ้น

“ความเป็นตัวตน อันมีความเสื่อม-ความไม่ดี นั้นๆ”
มาได้แล้วจริงๆแท้ๆ ระดับหนึ่ง ขึ้นตอนหนึ่ง ดังนี้

พระพุทธองค์ท่านตรัสเรียกการพ้นชนิดที่หนึ่ง(ข้อที่ ๑)นี้ ว่า

พ้น “สัkkายทิฏฐิ”

หรือ

ถ้าเมื่อใครได้รู้ตัวเอง และจับ“กิเลส”ในจิตของตนได้ ว่าตนยังมี ยังเป็น
แต่ยังไม่พ้นในสิ่งเหล่านั้น แม้ยังลดมันไม่ลง ก็เรียกว่า พ้น“มิจฉาทิฏฐิ”
แล้วก็รีบ“ทำให้” เลิก ทำให้ละ ทำให้ว่าง ทำให้หยุดลง ทำให้ลดลงให้ได้
หากลดลงได้จริง ก็เรียกว่า **ลด“สัkkายทิฏฐิ”**

แต่ ต้องถึงขั้น“ปรมัตถสังขะ”แน่นะ

และ ต้อง“ชนะกิเลส”ได้ด้วย

จึงจะได้ชื่อว่า พ้น “สัkkายทิฏฐิ” กันจริงๆ

หรือ แม้ยังต้อง

ส่งเสริมกิจกรรมเหล่านี้ของผู้อื่นอยู่ อย่างจำเป็น ก็ตาม

ถ้าเราได้ตรวจตน ลสำรวจตัวเอง จริงแล้ว

ได้เห็น ได้รู้แจ้ง ได้เข้าใจตัวเองจริง ๆ ว่า

ตนมิได้มีความเป็น ความมี ที่เสื่อมที่ไม่ดี ที่ยังมากอยู่เหล่านั้นแน่ ๆ

สรุปลงๆ ก็คือ ตนเองนั้นบริสุทธิ์

แม้จะยังต้องช่วยหรือทำงานอยู่กับคนผิดอื่น ๆ

เราก็ได้ชื่อว่าเป็น“พุทธศาสนิกชน”อยู่ บ้างแล้ว เป็นระดับที่หนึ่ง

จะนับผู้นี้เป็น“อริยบุคคล”เอาด้วย

ถ้าผู้นั้นมีส่วนถูกต้องตามหลัก ที่กำหนดครบครันจริง

ว่าเป็นผู้เข้าเขตของความเป็น“อริยะ” ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว

แต่ถ้ายังมีความเลื่อม-ความไม่ดีอยู่มาก

ยังไม่หลุด ไม่พ้น หรือแม้รู้ตนบ้างแล้ว แต่“ทำตน”ไม่ถึงขีดเขต ดังกล่าว

ก็ยังไม่ได้เป็น“พุทธศาสนิกชน”แท้ๆ

เป็นแต่เพียง สมมุติว่า มีชื่อ“พุทธศาสนิกชน” ไปกับเขาเท่านั้น

ผู้ที่ได้เป็น“พุทธศาสนิกชน”ที่แท้ ก็เพราะ

“ทำตน” ให้ไม่เบิ่น ไม่มีในเรา (สูญญ,อนัตตา) ได้ตามสภาพ ตามขนาดดังที่ว่ามีมา

หรือ ไม่“ยึดมั่นถือมั่น”(อภินิเวส,อุปาทาน) อย่างเป็น“วิสังขาร”ได้จริงสมบูรณ์

เป็นต้นว่า เราอาจจะมีภพนั้นอยู่ แต่เราก็เป็นหรือมีอย่าง“วิสังขาร”

ดังที่เคยอธิบาย

เราจึง“พ้น”ความเลื่อม-ความไม่ดี ดังได้กล่าวแล้วนั้น

เราสะอาดอยู่ เราหลุดพ้นอยู่ เราไม่มีในตัวตนอยู่ ไม่เป็นตัวเป็นตนในเราแล้ว

เราไม่มีสภาวะ ความเลื่อม-ความไม่ดีเหล่านั้น มาเป็นส่วนในตัวตนของเราแล้ว

การพ้น“สักกายทิฏฐิ”ได้นี้ นับว่า ลดสังโยชน์ ข้อที่ ๑

แม้หลุดได้ จนถึงขนาด

เรียกว่า พ้น“สักกายทิฏฐิ” ได้แล้ว

ก็ยังคงต้องเรียนรู้ให้ละเอียดลออก

จนสะอาดหมดจด จนถึงจิต ถึงรูปจิต-อรูปรูปจิต บริสุทธีบริบูรณ์

เป็น“อนัตตลักษณะ”(หมดตัวตนของอาสวะ) ดังได้อธิบายมาแล้ว
จึงจะเรียกว่าพ้น“อัตตานุทิฏฐิ”ในเรื่องนั้นสิ่งนั้น

[หมด “ตัวตน” (อัตตา) ของสิ่งนั้นเรื่องนั้น]

แต่ในความเป็น“พระอาริยะ”ขั้นต้นนี้

นับเอาเพียงพ้น“ลักกายทิฏฐิ”เป็นขอบเขตเครื่องหมาย

ยังไม่ได้ไปนับเอาการพ้น“อัตตานุทิฏฐิ” เป็นขอบเขตเครื่องหมาย

ยังไม่ใช่การพ้น“อัตตา” ตัวตนถึงขั้นกลางขั้นลึกขั้นสูง

ก็ต้องเรียนรู้ ขั้นต้น-กลาง-ปลาย กันให้ถ่องแท้

บางคนไปตีความคำว่า

พ้น“ลักกายทิฏฐิ” ก็หมายเอาถึงขนาด “หมดตัวหมดตน”

ขั้นเห็นว่า

เนื้อหนังชีวิตร่างกาย ก็ไม่ติด ไม่ยึดไม่ถือว่า เป็นของเรา

หรือไม่ ก็ว่าไปถึงว่า

ผู้พ้น“ลักกายทิฏฐิ”แล้วนั่นคือ ผู้ไม่กลัวตาย ผู้ไม่ยึดตัวยึดตนหมดสิ้นแล้ว

ถ้าอย่างนี้ มันก็เกินขอบเขตไป

ถ้าแปลให้รู้เรื่องกันดีๆ ก็ต้องหมายความว่า

ผู้พ้น“ความเห็นผิด”ในการเข้าใจเรื่อง“ตัวตน”ได้แล้วของตนด้วยญาณ

ต้องรู้เห็นถึงขั้นจับ“ตัวตน”ที่เป็น“ปรมัตตลักษณะ”ได้แล้ว(พ้นมิชฉาทิฏฐิ)

และได้ลดละจางคลาย“ตัวตน”ได้บางส่วนได้บ้างแล้ว (พ้นลักกายทิฏฐิ)

หรือ ประเด็นที่สำคัญมากที่สุด

และ เป็นเรื่องควรสำเหนียกก่อนอื่นเลย

ก็คือ ต้องตรวจ“ความเห็น-ความเข้าใจ”เดิมๆ

ที่เรายึดเป็น“ภูมิรู้ของตน”อยู่

“ตัวตนแห่งการยึดความเห็นยึดภูมิรู้” ตัวนี้
แหละ ที่มันเห็นยาก เปลี่ยนยาก

ยังเป็น“ความเห็น”แต่ละนิกาย แต่ละลัทธิ ก็ยังยึดมั่นเป็น
“ตัวเราของเรา”หนัก

แม้คนในศาสนาเดียวกันแท้ๆ ก็ยังยึดติด“ภูมิรู้”
ติด“ความเห็น”ของตนหนักหนา

โดยเฉพาะ
ผู้มี“สักกายทิฐิ” ที่ยึดจัดเป็น“มานะสังโยชน” [คือถือดีในภูมิรู้ที่ตนมี]
คนใดก็ตาม**สวดตัวสวดตน ยอมรับความรู้-ความเห็น ของผู้อื่นได้**
และยอมลด ยอมละ ยอมเล็ก“ความเห็น-ภูมิรู้”

เต็มๆของตนได้

ด้วยได้รู้ ได้เห็นแจ้ง ได้เข้าใจยิ่งขึ้นจริงๆ

จน“ความเห็นที่เป็นภูมิรู้” เต็มๆ ของตน

ถูกปรับ หรือเปลี่ยนเข้าสู่ “สัมมาทิฐิ” ได้แน่แท้
นั่นแหละคือ ผู้พ้น“มิจฉาทิฐิ”จุดแรกของ

ประธานใน “มรรค ๘”

เป็นการเปิด“ทางเดิน”ให้ตน ตรงจุดเกิด“สัมมาอาริยมรรค”ขึ้นมาได้
ที่เป็น“สักกาย” (ตัวตนของตน)คือ“ทิฐิ” (ความเห็นหรือภูมิรู้)กายแรกจริงๆ
แล้วจึงจะตรวจตนและ**ทำลงไปถูกต้อง** จนพ้น“สักกายทิฐิ”ในขั้นต่อมาได้

เห็นใหม่ว่า เพียงเริ่มต้น“สักกายทิฐิ”

ก็มีความละเอียดลึกซึ้งที่เป็น“ความสลบและซับซ้อน”อยู่อีกมากชั้นมากเชิง

พระพุทธองค์ท่านตรัสเรียกหัวข้อ ที่ ๑ นี้ว่า

พจน์ “สักกายทิฏฐิสังโยชน”

การจะได้เป็น“พุทธศาสนิกชน”จริง ๆ แทน ๆ นั้น
จึงมีใช่เพียงมีทะเบียนว่า เราเป็นชาวพุทธ เรามีสำมะโนครัวเป็นพุทธ
เพียงตั้งง่าย ๆ

ข้อ ๒. เพราะฉะนั้น

ถ้าเรายังไม่ได้ตรวจตน ลสำรวจตัวเองจริงแล้ว

ก็ให้ลงมือกระทำจริง ๆ เสียก่อน

จนรู้แจ้งเข้าใจตัวเอง เห็นในตนเองจริง ๆ

ถึงความเสื่อม-ความไม่ดีเหล่านั้น ของตน

และได้เลิก ได้ละ ได้ลดความเสื่อม-ความไม่ดีนั้น ได้แท้

กระทั่งแน่ใจ แน่จริง เห็นได้ชัด

ขนาดเกิด**ความเชื่อมั่น**นับถือ เชิดชู ในพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าว่า เป็นพระผู้มีปรีชาญาณช่างแสนลึกซึ้ง ที่ทรงพบสังขาร
อันเป็นของประเสริฐ และวิเศษขั้นเหนือโลกีย์ ชัดเจนแจ่มแจ้ง เสียจริง ๆ
เพราะมันรู้อย่างมีเหตุผลมีปัญญา รู้แจ้งรู้จริงแม้ในจิตวิญญาณที่เป็นปรมาตม์
ซึ่งได้ปฏิบัติจน“พจน์สักกายทิฏฐิ”มาแล้วด้วยตนเองของตน เกิดในตน
เห็นจริงว่า มันเป็นความลึกซึ้ง **ไม่มีความล่งเล่งสัย**
เพราะมันมี“ของแท้” มี“ความจริง”ที่เราเป็นอยู่เห็นอยู่

มันซาบซึ้งในพระพุทธ **อย่างไม่สงสัย**ใน
พุทธธรรมพุทธศาสนา

เพราะเข้าใจ เข้าถึงในความเป็น“พระพุทธ”ว่าคืออะไร ได้ถูกแท้

ซึ่งก็คือ“คุณธรรมขั้นอาริยะของพุทธศาสนา”จริง แม้จะเป็นแค่“อนุพุทธ”
จึง**“ศรัทธาในพระพุท”ชนิดมีญาณ มี“ของจริง”**

มันซาบซึ้งในพระธรรม อย่างไม่สงสัยในธรรม
เพราะเข้าใจ ชนิด“เข้าถึง”ความเป็น“พระธรรม”จึง“ศรัทธาในพระธรรม”
ได้พระธรรมจริงแล้วในตน เกิด“พุทธธรรม”เป็นบางส่วนขึ้นแล้วในตน
ซึ่งเป็น**“พุทธธรรม ขั้น โลกุตระธรรม”อย่างแมนมัน**

มันซาบซึ้งในพระสงฆ์ อย่างไม่สงสัยในพระสงฆ์
เพราะเข้าใจ เข้าถึงความ เป็น“พระสงฆ์”แน่แท้
เนื่องจากตนเองแท้ๆ เป็นเอง มีเองใน“เนื้อแท้”ของพุทธธรรม
มันใจในความเป็น**“สาวกสังฆ”**นั้นๆ จึง **“ศรัทธาในพระสงฆ์”**
ว่า เป็นได้จริง มีได้จริง เพราะตรงตาม“สาวกขาโต”แน่แล้ว

จึงหมดสงสัย หมดเคลือบแคลงสงสัย
ในพระพุท-พระธรรม-พระสงฆ์ ด้วยประการอย่างนี้
ไม่ใช่มันหมดสงสัยในพระพุท-พระธรรม-พระสงฆ์ เพียงตื้นๆง่ายๆ
ซึ่งการ“หมดสงสัย” (พันวิจิกิจฉา) กันขั้นนี้ มันเข้าขั้น“อาริยมุมิ”
ไม่ใช่แค่ไม่สงสัยในพระพุทพระธรรมพระสงฆ์ตามศรัทธาสัมมุขุชุน
มันไม่ได้เชื่อถือ นับถือ แค่ตามๆกันมา หรือเป็น
ปราชญ์แค่“สมมุติลัจจะ”
แต่“ความเชื่อ”(ศรัทธา)นี้ มีน้ำหนัก เป็น**“ศรัทธินทรีย์-ศรัทธาพละ”**

ซึ่งมันรู้ยิ่ง เห็นจริง

เป็น“ปัญณินทรีย์-ปัญญาพละ”(ญาณ) ใน“ปรมัตตัจจะ”

ครบพร้อมไปด้วย “ศรัทธา-วิริยะ-สติ-สมาธิ-ปัญญา”

อันเป็น อินทรีย์ ๕ พละ ๕ ซึ่งปฏิสัมพันธ์สลับซับซ้อนแก่กันและกัน

ที่ตนได้ ตน“เกิดอินทรีย์-พละ”(โอปปาติกโยนิ)จริงอย่างพันสงสัย ดังนี้จริงๆ

พระพุทธองค์ท่านตรัสเรียกหัวข้อที่ ๒ นี้ว่า พัน“**วิจิกจฉาสังโยชน**”

เมื่อผู้ใด มีเช่นนี้ เป็นเช่นนี้

นั่นยิ่งทำให้ยืนยันถึงความเป็น“พุทธศาสนิกชน”แน่นอน จริงแท้ขึ้นไปอีก

เรามีหรือยังเอ่ย?

ข้อ ๓.

จะเป็นผู้เห็นคุณเห็นค่าของ “ศีล” ของการ บำเพ็ญ “พรต”

เพราะศีล-พรต เป็นเครื่องมือชำระกิเลส-ตัณหา-อุปาทาน แท้ๆจริงๆ
จะเข้าใจการปฏิบัติ“ศีล”ประพฤติ“พรต”ว่า ปฏิบัติ-ประพฤติอย่างไร?

จึงจะมีประโยชน์แท้ เกิดผล ได้ผลจริง

เมื่อได้ผล ก็จรรู้จะเข้าใจการเพิ่มศีลเพิ่มพรตให้สูงขึ้นไปตามขั้นตามลำดับ
ซึ่งเรียกว่า“**อธิ**”คือ ยิ่งขึ้นๆ ไปได้จริง จึงชื่อว่า“**อธิศีลสิกขา**”

หมายความว่า **การศึกษา(สิกขา)ในศีลเจริญยิ่งขึ้นๆไป เห็นมรรคเห็นผลแท้**

อันต่างกับการปฏิบัติ-ประพฤติ ของคนหลากหลาย

ที่ลักแต่ว่า ทำเพียงเป็นพิธี เป็นจารีต เป็นประเพณีกันอยู่เท่านั้น

หรือแม้จะมีบ้างบางคนที่พยายามปฏิบัติ ยึดถือ ประพฤติ

บำเพ็ญกันอย่างเคร่งครัด เอาจริงเอาจัง

แต่ก็ไม่ถูกเรื่อง ไม่เข้าทางพุทธ ไม่เป็น“สัมมาทิฏฐิ”

หรือ ไม่มีความรู้ความเข้าใจว่า ศีล-สมาธิ-ปัญญา นั้นต้องอุปการะกัน

ขาดอันใดอันหนึ่งไม่ได้ มันจะเกี่ยวเนื่องสอดร้อยกันไปตลอด
(ปฏิสัมพันธ์) เป็นอริศีล- อริจิต (สมาธิ) -อริปัญญา กำกับกันและ
กัน ส่งเสริมกันและกัน

ถ้า**ไม่มีสัมมาทฎฐิ** แม้ใครจะปฏิบัติคร่ำเคร่ง หนักหนา ปานใด ก็
เป็นเพียง

ได้แต่ทำตามๆ กัน เป็นจารีต เป็นประเพณี

เป็นแบบอย่าง สืบทอดกันไปเท่านั้น

จึงเรียกว่า **ไม่พ้น“ศีลพัตอุปาทาน”** [ซึ่งมีส่วนต่างกับ “ศีลพัตปรามาส”]

คือ ได้แต่ยึดศีลยึดพรตประพฤติงมงายพาชื่อไปตะพืด

ก็ปีศาจาก็ไม่“รู้แจ้งเห็นจริง”(ปัญญา)ว่า ปฏิบัติศีลนี้แหละ

ถ้าถูกต้องตามระบบ“มรรค มืองค์ ๘” จะขัดเกลากิเลสในจิต (สมาธิ,อริจิต)

และจะได้“รู้แจ้งเห็นจริง” (อริปัญญา)

ในความเจริญยิ่งขึ้นของ“ศีล-สมาธิ-ปัญญา”

จะรู้แจ้งเห็นจริง อริศีล-อริจิต(สมาธิ)-อริปัญญา

แล้วจะปฏิบัติให้เจริญได้ยิ่งขึ้นไป

แต่หากไม่พ้น“ศีลพัตอุปาทาน” ก็จะได้แต่“ถือนั่น”(อุปาทาน)

อยู่แค่“ศีล” แค่ “พรต” (พต)

ไม่เกิดปัญญา หรือไม่เกิด “สัมมาทฎฐิ” ใด ที่จะรู้ “มรรค” รู้ “ผล”

ประพฤติปฏิบัติกันไป ก็ทำได้ เป็น“**สัมมาอาริยมรรค**”ไม่

ดังนั้น จะมี “**สัมมาอาริยผล**”หรือไม่ ย่อมไม่มี“อริปัญญา” รู้

จะมีคุณประโยชน์พอสมควรตามที่อุตสาหกรรมหรือไม่ ย่อมไม่รู้ถูกต้อง

ได้แต่ทำ ได้แต่ประพฤติ อย่างเก่งก็รู้เพียงว่า เรากดได้ข่มได้[*เป็นเพียงสมณะ*]

ส่วน “**ศีลพัตปรามาส**”นั้น

ถือว่า ต้องพ้น“ลีลาพศุปาทาน”มาได้แล้ว

มี“สัมมาทิฏฐิ”แล้ว ขั้นหนึ่ง คือ รู้จักเข้าใจ“ไตรสิกขา”ดีแล้ว

จะไม่ใช้เข้าใจอยู่เพียงแค่ว่า

ปฏิบัติ“ศีล”ก็อย่างหนึ่ง แล้วไปปฏิบัติ“สมาธิ”ก็อีกต่างหาก

จะเกิด“ปัญญา”ก็ได้แต่“จินตามยปัญญา”หรือแค่“สุตมยปัญญา”

ทว่า จะมีภูมิสูงขึ้นยิ่งกว่านั้น จะรู้จักการใช้ศีลใช้พรต จะรู้ลึกรู้ยิ่ง ว่า มันขัดเกลากายทุจริต-วจีทุจริต-มโนทุจริต ของเรา จนเป็น“อธิจิต”(สมาธิ) กล่าวคือ กาย-วาจา ที่สุจริตขึ้นได้นั้น ก็เพราะ “จิต” กาย-วจี สุจริตขึ้นเพราะ “จิต” สุจริตขึ้น เพราะจิตมีอินทรีย์ มีพลังขึ้น เนื่องจาก“จิต”ลดกิเลสลงได้จริง จิตจึงมีอำนาจ(อินทรีย์)มีฤทธิ์แรง(พลัง)

และต้องมี“ปัญญา”รู้เห็นสภาพในจิตดังที่กล่าวถึงนี้ ของตนเองด้วย รู้ว่า“ศีล หรือ พรต”ที่เรากำหนดขอบเขตให้เหมาะกับตน นั้น จริงหรือยัง ศีลนั้น พรตนั้น เครื่องครัดสำหรับตนเท่าใดแค่ไหน จึง จะเรียกว่า

ได้ประพฤติ“ตั้งตนอยู่บนความลำบาก”[ทุกขายะ อุตตานัง ปทหติ]

จนเหมาะสมลงตัวดีแล้ว (มัชฌิมา) ที่จะทำให้ “กุศลธรรมเจริญยิ่ง”

ศีลนั้น พรตนั้น ไม่เคร่งครัดเพียงพอ สำหรับตน

ได้แค่“ปล่อยตนตามสบาย” [ยถาสุขัง วิหเรติ]

เพราะธรรมดานั้น มีกิเลสเป็นเจ้าเรือน จึงมักถูกกิเลสออดอ้อนอู้อะเซาะ ต่อรองให้ย่อหย่อน จึงไม่เคร่งครัดถึงขั้นมีฤทธิ์มีแรงขัดเกลากิเลส(สังข)ได้

ถ้าหาก“ศีล หรือ พรต”ของแต่ละคน ไม่เคร่งพอจนเหมาะสม ได้ขนาด

ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ต้องถึงขั้น“ตั้งตนอยู่บนความลำบาก”แล้วไซ้
คือได้แค่เพียง“ปฏิบัติสบาย ๆ อยู่ตามที่กิเลสมันต่อรอง”[ยถาสูขัง วิหริตี]
ก็แน่นอนเช่นกันว่า“อกุศลธรรมเจริญยิ่ง” ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสยืนยันชัด
ดังนั้น แม้จะมีสัมมาทิฐิ แต่ก็ยังกำหนดศีล ให้งั้นไม่พอเหมาะ ไม่มัชฌิมา

ก็ยังถือว่า ไม่พ้น “สี่ลัพท์ปรามาส”

เพราะ ยังไม่ถึงขั้นเกิด “มัชฌิมาบรรค”

คือ มีศีล แต่“ขนาดของศีล”ยังไม่ได้สัดส่วนพอเหมาะลงตัวกับตน(ไม่มัชฌิมา)
อาจจะเคร่งไป หรือ ส่วนมากจะหย่อนไป โต่งไปข้างใดข้างหนึ่งนั่นเอง
จึงไม่เจริญ

คำว่า“อธิศีลสิกขา”นั้น หมายถึง

ต้องศึกษา“ศีล”ให้รู้ยิ่ง ครอบ

และ กำหนดให้พอเหมาะดีอีกด้วย

หากกำหนดไม่เข้าข่ายเคร่งครัดได้ขนาด “ตั้งตนอยู่บนความลำบาก” ให้
เหมาะสม

หรือ กำหนดอยู่แค่ “ปฏิบัติสบาย ๆ อยู่ตามที่กิเลสมันต่อรอง”

ดังที่พุทธพจน์ที่ยกมานั้น

ก็จะได้แค่ลุ่มๆคล่ำๆ ศีลพรต คือ ถือศีลถือพรตไปก็เท่านั้น ไม่ได้
บรรลุธรรมอะไร

หรือ อีกขั้นหนึ่ง แม้จะสัมมาทิฐิแล้ว

และกำหนดศีล กำหนดพรตให้แก่ตนได้พอเหมาะพอสม“มัชฌิมา”ดีแล้ว

แต่“วิริยะ” คือ

ความพากเพียรเอาจริงเอาจัง นั้น ไม่เพียงพอ

ย่อหย่อนในการปฏิบัติ เช่น

ความพยายาม(วายามะ) **ไม่ถึงขั้น“สัมมา”** (ดีพอ)

หรือ **“วิริยะ”** นั้น

ไม่ถึงขั้น“สัมโพชฌงค์”(องค์ของการตรัสรู้)

ตามที่ได้อธิบายมาแล้ว

เมื่อได้แต่อ้างว่า

ปฏิบัติศีล พรต แม้จะมีสัมมาทิฐิ แต่**ไม่เกิด“จิตเจริญ”**(อริจิต)

อาจจะดูสำรวมกายได้ สำรวมวจีได้

แต่ไม่ถึงขั้น**ขัดเกลา (สัลเลข)กิเลสในจิตได้**

อย่างเช่น

พระๆเจ้าๆ หรือ ท่านผู้รู้อีกมากมาย ที่เป็นๆอยู่ๆกันไป

ก็ยิ่งถือว่า **ไม่พ้น“สี่ลพตปรามาส”** ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น

การถือ“ศีล”บำเพ็ญ“พรต” ตามพิธีการ ตามจารีต ตามประเพณีนั้น

จึงมีกันอยู่ดาษดื่น แต่**ไม่พ้น“สี่ลพตูปาทาน”**ไปได้ นั้นเยอะแยะ หลากหลาย

และ แม้จะมีสัมมาทิฐิ แต่เมื่อไรเกิดมรรคเกิดผล ก็**ไม่พ้น“สี่ลพตปรามาส”** อีก

ด้วยเหตุดังนี้

จึงต้องศึกษา“ศีล”ก็ให้รู้จริง รู้แจ้งชัดทั้งความหมาย และใช้กับตนเป็น

บำเพ็ญ“พรต”ก็ต้องถูกๆตรงๆ ถึงจะเกิด“ผล”เกิดประโยชน์สัมคุณสมค่าแท้

จนได้ชื่อว่า **พ้น“สี่ลพตปรามาส”**

อันคือปฏิบัติศีล-บำเพ็ญพรต ก็มีใช้สักแต่ว่าทำกันเป็นเพียงลู่ๆคลำๆ

ทำกันเพียงเป็นพิธีการ เป็นจารีตเป็นประเพณี เปล่าตายไปเท่านั้น

แต่เราปฏิบัติ-ประพฤติกันได้ จนพ้นความเปล่าตาย

หรือพันสภาพเพียงลุ่มๆคล่ำๆเสียแรง เสียเวลาไม่เข้าการ ไปไม่ได้จริงๆ
เพราะเราปฏิบัติ“ศีล” บำเพ็ญ“พรต”กันมี“มรรค”มี“ผล”แน่แท้
ฉะนั้นเอง คือ

ทั้งพันแค่ตามจารีตประเพณี หรือพันงมงาย ที่เรียกว่า **พัน“ลัทธิพศุบาทาน”**
ทั้งพันจากการได้แต่จับต้องลุ่มคล่ำศีลพรต แม้จะพันมิจงหาปฏิญญาแล้วก็ตาม
ที่เรียกว่า**พัน“ลัทธิพศุบาทามาสสังโยชน์”**ในข้อที่๓
ซึ่งจะมีโช้ หมายถึงแค่เพียงง่ายๆตื้นๆเขิน กันเลย
ต้องทำความเข้าใจกันดีๆ

ใครผู้ใด“พัน”ได้แท้จริง มีพฤติกรรมถึงจริง
ก็เป็น“พุทธศาสนิกชน”แท้ เป็น“อาริยบุคคล”
สูงขึ้นไป ตาม“ศีล”ตาม “พรต”ที่ละเอียดประณีตขึ้นจริงงั้นๆ
เพราะ พระพุทธเจ้าทรงอธิบายไว้ว่า

“วรรณะ” ของพระของสมณะ หรือของอาริยชนนั้น
ย่อมวัดความยิ่งความสูงได้ ด้วย**คุณค่าของการมี“ศีล”เป็นหลัก**
พิสูจน์กันให้เห็นๆ

และศีลหรือพรต ก็จะต้อง**พันทั้ง“ลัทธิพศุบาทาน”**

พันทั้ง“ลัทธิพศุบาทามาส”

ผู้ปฏิบัติจน“พันสังโยชน์ ข้อ๑-๒-๓”[ซึ่งทั้ง ๓ ข้ออุปการะกันและกัน]
นั่นคือ **ผู้บรรลุมรรค“โสดาบัน”เป็น“สมณะ ชั้นที่ ๑”ของพุทธ**
นับเป็น“พระอาริยะ”ระดับที่ ๑ ของพุทธ

ข้อ ๔. คือ งานใหญ่ ที่เราผู้เป็นคน ต้องกระทำนั่นเอง
ธรรมดา“คน”คือผู้อยู่กับกามคุณ ๕
อันมี รูป รส กลิ่น เสียง โผฏฐัพพะ (สัมผัสทางกาย)

คนจะมีความสุข-ทุกข์อยู่กับ**“รสได้สมใจหรือไม่สมใจ”** (อัสสาทะ) ต่างๆ
ที่สัมผัสได้ ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย
นี่แหละ เป็นเรื่องหนัก เรื่องภายนอกใจ ที่ใหญ่ที่หยาบ ที่จะรู้จะเห็น
ได้ง่ายกว่า

เราต้องละเรื่อง**“รสได้สมใจ-ไม่สมใจ”** (อัสสาทะ) เหล่านี้ ให้ได้ ให้หมด
ต้องทำให้ตนหมด**“อัสสาทะ”** ให้ได้จริงๆ ตามที่ได้อธิบายมาข้างแล้ว
เพราะโดยความจริง**“รสสุขสมใจ-ไม่สมใจ”** มันเป็นอารมณ์ลมๆแล้งๆ
“ตัวตน” ที่จริงแท้เที่ยงแท้ มันมีที่ไหน

ดังนั้น ผู้หลง ก็หลงอยู่ในอารมณ์
คนผู้จะพ้นทุกข์ ต้องละ**“รสได้สมใจ-ไม่สมใจ”** ของกามคุณ ๕ นี้ให้ได้
เมื่อใช้คำว่า**“ละ”** หรือ**“เลิก”** หรือ**“ไม่มี”**

ผู้เป็นคนที่เคยสุขอยู่กับ**“รสสมใจ”** ก็คงจะใจห่อเหี่ยว
เพราะจะต้องเผชิญกับสภาพต้องพราว ต้องหมด ต้องไม่มี
ต้องห่างหาย ตายจาก**“รสสุขสมใจ”** (อัสสาทะ)

มันจะเป็นไปได้หรือ?

เพราะคิดว่า**“ความอร่อย, ความสนุก, ความเพลิน ฯลฯ”** ทั้งหลายนั้น
เป็นสิ่งที่ต้องเสพ เป็นสิ่งมีจริงๆ เป็น**“ชีวิตชีวา”** ของคนแท้ๆ
เป็นสิ่งที่คนต้องแสวงหา ทำให้เกิดขึ้น และมีอยู่ จึงจะถือว่า**“คนมีความสุข”**
ซึ่งคนจะตัดขาดจากมันไม่ได้เป็นอันขาด

ที่คนคิดอย่างนั้น **ก็เพราะยังรู้สิ่งเหล่านั้นไม่พอ**

ยังเชื่อว่า **มันเป็นตัวเป็นตน เป็น**“ของแท้”** เหลือเกิน**
คิดว่า จะลดจะเลิก จะทำให้**“ไม่เกิดในจิต”** อีกนั้น คงไม่ได้
มันเป็นสิ่งที่คนจะต้องเสพ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต

“อาการของรสสุข”(อัสสาหะ) เป็นสิ่งที่จะตายจากชีวิตเราไปไม่ได้

ที่จริง ไม่ใช่เลย

ไม่ใช่อย่างไร? ก็ได้อธิบายมาตั้งแต่ต้นแล้วเรื่องนี้

มันเป็น“ความไม่รู้ความจริง” หรือ มันเป็น“ของสมมุติ”เท่านั้น

ถ้าใครรู้ความเป็นจริงไม่ได้ トラบได้

ก็จะต้องตกเป็นทาสเจ้า“อัสสาหะ”พวกนี้ トラบโลกแตก

การฝึกหัดปฏิบัติเพื่อ“ละ”เพื่อ“ดับ”

หรือ เพื่อให้รู้ถึงความจริงแท้

ไม่ใช่ให้ลงมือทำลาย หรือให้เลิกหมดอย่างพาสื่อ

แต่ให้หัดมี“สติสัมโพชฌงค์”อ่านให้เห็น

ให้แจ้งความจริงว่า“อัสสาหะ”เหล่านั้น คือ“เบียด้าง”ที่คนสร้างไว้

ที่“นักต้มมนุษย์”สร้างขึ้นจนเป็น“กิเลส”ตัวแท้ตัวจริง นั้นเอง

สร้างไว้หลอกล่อคน จนคนหลงเชื่อว่าเป็น“ของจริง”(กิเลส)

เพราะ กิเลส หรือ“นักต้มมนุษย์”เหล่านี้

ล้วนเป็นพลเมืองของธรรมชาติ

และเป็นทั้งคณะบริหารของธรรมชาติด้วย

มีหน้าที่ดึงความเป็น“คน”ให้อยู่ในโลกให้อยู่ในโลกก็ยะ

ไม่ให้หนีพ้นโลกก็ยะ ไม่ให้หนีจากโลก ให้วนเวียนอยู่ใน“กามภพ”นี้

ดังนั้น

มันจึงมีหน้าที่หลอกล่อคน ให้เต้านเราติดดิน สงบลงไม่ได้ ให้หลงอยู่เสมอ

พูดง่าย ๆ

ก็คือ“กิเลส”มันหลอกคนให้ทำทุกอย่าง โดยใช้“**รสที่คนติด**”(อัสสาหะ) ต่าง ๆ

อันมีสวय แชน หอม ไพอเราะ นุ่มนึ่มซาบซ่าน ได้สมีใจต้งๆ อะไรพวกนี้
เป็นต้น

เป็น“เบี้ยจ้ง”มอบให้แก่คนเป็นรางวัล

“คน”ทั้งโลกก็หลงใน“เบี้ยจ้ง”พวกนี้ อย่างหัวปักหัวปำ
หลงว่า“รสอร่อย,รสได้สมีใจ”ต้งๆ ดังกล่าวแล้วนั้น

มันเป็น“ของจริง”มันเป็น“ตัวตน”(อัตตา)จริง

ก็ไฝฝืน ปรารธนาเสพสิ่งเหล่านั้ ชูจิตชูใจ

โดยสัจธรรมแล้ว มันเป็นเหยื่อล่อ เพื่อก่อให้เกิดอยู่ใน“ธรรมชาติ”

แท้ที่จริง มันคือ งานของ“ธรรมชาติ”

มันเป็นตัวหลอกของธรรมชาติ เป็น“เบี้ยจ้ง”เท่านั้น

หรือเรียกว่า เป็น“กิเลส”โดยตรงโดยแท้เลย ก็ได้ ก็จริงที่สุด

ต้งนั้น อย่าไปหลงลมมันเป็นอันขาด

มันสร้างสิ่งนั้น สิ่งนี้ขึ้น แล้วก็ใช้วิธีค่อยๆ กล่อม

ค่อยๆ ลวงให้คนหลงว่า ที่สร้างขึ้นมาี้ เป็น“ของอร่อย”(อัสสาทะ)

เหมือนคนที่ถูกสะกดจิตนานเข้า

ก็หลงเชื่อมันเอาจริงจ้วๆ นี้เป็น“ของอร่อย”แท้

แล้วก็เลยเห็นเป็นจริงเป็นจัง

ว่า ของนี้จำเป็นสำหรับชีวิตเสียแล้ว

ทีหลัง ใครจะมาบอกให้ปากจึกอย่างไร ก็ไม่เชื่อ

จะบอกว่ ของนี้มันไม่ใช่ของจำเป็นกับชีวิต

มันไม่มีความอร่อยอะห่วยที่ตรงไหน

คนผู้ถูก**ธรรมชาติของ“กิเลส”**ปิดตา พรางตาเสียแล้ว

จะเห็น“กิเลส”หรือ“รสอร่อย”เป็นธรรมชาติ เป็นธรรมชาติ

เป็นของไม่น่าแปลก ไม่เห็นว่า“เป็นของไม่จริง”อย่างไร
ไม่เห็นว่าเป็น“ของปลอม”เป็น“ของสมมุติ”(สมมุติสิ่งจะ)

บางคนถึงกับเห็นว่า“ธรรมชาติ”พวกนี้คือ“ธรรม”ชั้น“ปรมัตถ์สัจจะ”
แล้วก็เน้นสอนต่อๆ กันไปว่า

“ธรรม คือ ธรรมชาติ”ให้หลงจมอยู่กับธรรมชาติ
ในเมื่อ เนื้อแท้ของ“ธรรมชาติ”นั้น
หมายถึง สภาพที่ยัง“มีอยู่”ยังไม่“ดับสنيท”

แต่เนื้อแท้ เป้าแท้

หรือจุดหมายปลายทางในศาสนาพุทธของพระพุทธเจ้า นั้น
เน้นเรื่อง“พันทุกข์”เน้นเรื่อง“นิพพาน”
ซึ่งเป็นเรื่องที่ตรงกันข้ามกับ “ธรรมชาติ”
ทำไมจึงไม่สอน ธรรมะ ที่อยู่เหนือธรรมชาติ
หรือ ที่สุดดับสิ้นไม่ติดอยู่แม้แต่ “ธรรม”

จริงอยู่...

ธรรมะ ที่หมายถึง สภาพที่ยังมีอยู่ ยังไม่ดับสنيทนั้น คือ“ธรรมชาติ”
ซึ่งเป็นเครื่องอาศัยตราบที่ต้องยังมีชีวิต
ยังมีอะไรต่ออะไรอยู่ ยังไม่สูญ ยังไม่ดับสنيท

แต่ก็ควรจะเน้นแนวทาง ธรรมะ ที่อยู่เหนือธรรมชาติ
เน้นชี้ให้หลุดละ ไม่ใช่เน้นให้หลงติด
อันเป็นเรื่อง“นิพพาน” เป็นเรื่องที่ตรงกันข้ามกับ“ธรรมชาติ”

ดังที่เคยอธิบายมาแล้ว

ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทาง หรือเป็นเป้าแท้ เป็นเนื้อแท้ในศาสนาพุทธของพระพุทธเจ้า

ดังนั้น เมื่อไม่ชี้ชัดว่า“นิพพาน”คืออย่างไรแน่ ไม่รู้จักวิธีสลัดออก
แถมชี้แนะ ชี้ย้ำให้หลงติด หลงเสพ หลงสุขสมอยู่กับธรรมชาติ
ชีวิตจิตใจจึงติดจมอยู่กับธรรมชาติ เสพสุขสมอยู่กับธรรมชาติ

ไม่หาทาง“หลุดพ้นจาก ‘ความติด’ ‘ธรรมชาติ’ ให้ได้

หรือ“อยู่เหนือธรรมชาติ”แล้วใช้ธรรมชาติให้เป็นประโยชน์คุณค่า

จึงมองไม่ออก คิดไม่เห็น ว่า ของพวกนั้น

มัน จะไม่ใช่ของอร่อย ไม่ใช่“ของให้ความสุข”จริงจึงได้อย่างไร

ของอร่อยต่างๆที่ว่านี้ **มันถูก“ธรรมชาติในคน”สร้างขึ้นมาจริง?**

“ธรรมชาติ”ที่ว่านี้ ก็ไม่ใช่ใครที่ไหน?

ก็คือ**“สมมุติสังขะ”**ที่คนทั้งหลายนี้แหละ

ค่อยๆสร้าง ค่อยๆก่อขึ้น(สังขาร)

แล้วก็ค่อยลง ค่อยหลอกกันขึ้นมา ให้กลายเป็น**“อัสสาหะ”**(รสที่หลงติด)

จนกระทั่ง

พากันยอมรับว่า นี่เป็นอย่างนั้น นั่นเป็นอย่างนี้

แล้วก็พากันหลงในสิ่งที่ตนสร้าง ตนสมมุติขึ้นมา

ติดอยู่ในสิ่งที่ตนสร้าง ตนสมมุติขึ้นมาเสพนั่นเอง

ความติดอยู่นั้นแหละ เรียกว่า**“อุปาทาน”**แล้วจะต้องเกิด**“ตัณหา”**

ที่จริงเป็นตัวที่ตัวเองสร้างขึ้นมามีด้วยน้ำมือตนเองแท้ ๆ

หรือคือ**“คน”**นั้นแหละ

ที่**“สมมุติ”**มันขึ้นมาให้ตนและ**“คน”**อื่น ๆ **“หลงติด”**

ซึ่งเรียกชื่อรวมความทั้งหมดนั้นแหละว่า“กิเลส”

แม้จะเป็น“กามในภพ”หรือ“ภพในภพ”ที่หลงติดหลงเสพอยู่ เป็น“กามตัณหา และ ภวตัณหา” ที่เป็นโลกียะในภพ

แต่สำหรับข้อที่ ๕ นี้ หมายถึงด้านของ**สาย“กาม”**(*กามวิตก*)

สิ่งเหล่านั้นเอง ที่ต้องเรียนรู้ ต้องแจ้งให้ได้

เมื่อแจ้งแล้ว ก็พยายามฆ่าให้ถูกเฉพาะ“ตัว”มันให้ได้

จึงจะได้ชื่อว่า เป็น“พุทธศาสนิกชน”ขั้นสูงขึ้นไปอีก

พระพุทธองค์ตรัสเรียกข้อ ๔ นี้ว่า**“กามราคะสังโยชน์”**

ที่จะต้องละ **ต้องฆ่าให้ถูก“ตัวมัน”** ต้องหลุด“พิน”มันมาให้ได้

ไม่ว่า จะติดใน“รสชื่นใจ”(อัสสาหะ) เมื่อได้ ลาภ,ยศ,สรรเสริญ,สุข ใดๆ

ก็ล้วนเป็น**“กามราคะ”**ที่จะต้องลดละเลิกมา ทั้งนั้นทั้งสิ้น

ข้อ ๕. ตรวจสอบดูตัวเองอีกทีว่า

เรามีชีวิตอยู่ เรามีความรู้สึกเดือดร้อนใจอะไรหรือเปล่า?

มีอะไร หรือเรื่องใดมากกระทบกับชีวิต เรารู้สึกหงุดหงิด

รู้สึกไม่พอใจ หรือ ขัดข้องใจอย่างไรอยู่หรือเปล่า?

ถ้ามี เราก็จะต้องพยายามรู้สึกให้ได้ว่า เรายังไปไม่ได้ไกล

เรายังหลงตัวตนอยู่ ยังรักตัวตน(*อัตตา*)หรือไม่สนใจในกามก็ทุกข์อยู่

แต่ถ้าเราละขาดได้

คือ แม้ อันใด เรื่องใด หนักหนา แค่นี้

มากกระทบกับชีวิตเรา ผ่านเข้ามากับชีวิต

หรือ แม้ผ่านเข้ามากับบารมณของเรา

เราก็ไม่เดือดร้อน ไม่เป็นทุกข์ ไม่มีความขัดข้องหม่นหมองใดๆ

ความไม่สบายอกสบายใจอะไร

มันไม่มีละ มันหมดไปได้

แม้ความหงุดหงิดใจใดๆก็ไม่มี

เป็นผู้เบิกบานๆไปรุ่งเรืองอยู่ๆ

สรุป ก็คือ อารมณ์“ไม่ชอบใจ”หรือ “ภาคปฏิเสธในภพ”
ที่เหลื่อละเอียดขึ้นมา เป็นของสาย“โทสมูล”หรือ พยาบาท
เราก็ละเลิกให้ได้

ฆ่ากิเลส“ไม่สนใจในกามวิตก-พยาบาทวิตก”เหล่านี้อีก

พระพุทธองค์ตรัสเรียกข้อนี้ว่า **“ปฏิมสังโยชน์”**ที่ต้อง
หลุดพ้นให้ได้

ถ้าทำได้ดังนี้ไซ้

เราก็ยิ่งจะเป็น“พุทธศาสนิกชน”ที่เป็นพระอาริยบุคคล ผู้สูงขึ้นๆ ไปอีก

ขณะปฏิบัติละกิเลสให้สูงขึ้นเพื่อ “พันสังโยชน์ ข้อ ๔-๕” เพิ่ม
ขึ้นอีกอยู่

ก็ได้ชื่อว่า**“สกหาคามี”**สูงขึ้น ๑ ตามผลที่ทำได้

เป็น“สมณะ“ขั้นที่ ๒” ของพุทธ

นับเป็น“พระอาริยะ“ระดับ ๒ ของพุทธ

และ ถ้าหากปฏิบัติจนสิ้นกามราคะ สิ้นปฏิฆะ สูงขึ้นไปได้

ขาดจากภพกาม จากภพปฏิฆะ**“พันสังโยชน์ ทั้ง ๕”** นี้จริง

ผู้นั้นก็จะได้ตำแหน่ง**“พระอนาคามี”**กันเลยทีเดียว

เป็น**“สมณะ ขั้นที่ ๓”**หรือ**“พระอาริยะ”ระดับ ๓** ของพุทธ

ข้อ ๖. ตรวจสอบตนเองให้ละเอียดขึ้นไปอีกให้ดี ว่า

เรายังมีความปรารถนาใน“ภพ”ชั้นละเอียด ชั้นลึกชั้นสูงชั้น
คือ “รูปภพ”ที่เรายังปรารถนา นั้นเป็นอารมณ์มาเสพสมสุข
ยังมีเยื่อใยในใจ ไม่ว่าจะเป็น“**รูปมยัตตา**”จากอดีต หรือ ที่ปั้นขึ้นมาใหม่
หรือเป็น“**อรูปมยัตตา**”ที่ลึกขึ้นไปอีกใน**รูปภพ**นี้เอง
หรือเป็น“**มโนมยัตตา**”ใน**รูปภพ**นี้ ก็ตาม
โดยแท้จริงผู้ผ่านมาถึงขั้นนี้แล้วนั้น

ทางทวาร ๕ เราไม่เสพสมกามคุณ ๕ ใดๆ แล้ว

เรามีความละเอียด(หรือมีความเกรงกลัว(โศตตปฺปะ)เหลือเกินแล้ว
ที่จะกล้า มี“กิริยาหยาบ”เสพสมใน รูป รส กลิ่น เสียง โผฏฐัพพะ
ที่เป็น รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสภายนอก แท้ๆจริงๆ

แต่ในใจของเรา ก็ยังปั้น“อัตภาพ”เอาเองต่างๆ
ซึ่งยังเป็นส่วนเศษของ“รูปราคะ”ที่เหลือเป็นกิเลสเล็ก กิเลสน้อย
หรือ“**มโนมยัตตา**”[ปั้นอารมณ์ในใจเป็นตัวตน] ที่ยังเหลือแต่ใน**รูปภพ** ก็ดี
“**รูปมยัตตา**”[ปั้นรูปในใจเป็นตัวตน] ที่ยังเหลือแต่ใน**รูปภพ** ก็ดี
“**อรูปมยัตตา**”[ปั้นอรูปในใจเป็นตัวตน] ที่ยังเหลือแต่ใน**รูปภพ** ก็ดี
แล้วก็รู้สึกมีสุขมีทุกข์ไปกับ“อัตภาพ”ที่ตนปั้นขึ้นเองเหล่านี้
เป็น “ภพ-ชาติ”ของสิ่งสูงชั้น เป็นอุดมการณ์ชั้น“วิชาวัตถมหา”เป็นต้น
สภาพเหล่านี้

ยังล้วนเป็นกิเลสระดับ“อุปกิเลส-วิปัสสนูปกิเลส”ที่ซับซ้อนสูงขึ้นไปอีก

อาการอย่างนี้ ก็ยังจะต้องเรียนรู้
และ ต้องลดละเลิก หรือขอให้สุญญลีนให้ได้เป็นขั้นต่อมา
ถ้าทำได้ ท่านก็ยิ่งจะเป็นผู้มีจิตละเอียดสูงเพิ่มขึ้นไปอีกทีเดียว

หรือ จะพูดให้เข้าใจง่ายขึ้น ก็คือ **ต้องเรียนรู้“วิภวท-วิภวตถหา”**
และ ใช้“วิภวตถหา”ให้เป็น แล้ว“ดับวิภวตถหา”ให้ได้ นั่นเอง
ข้อที่ ๖ นี้ พระพุทธองค์ตรัสเรียกว่า**“รูปราคะสังโยชน”**
เป็นสภาพที่จะต้อง ละ หลุด“พันธ”ให้ได้ยิ่งขึ้น
สู่ความเป็น“พุทธศาสนิกชน”แท้จริงยิ่งขึ้น

ข้อ ๗. ขึ้นละเอียดสูงสลับซับซ้อนขึ้นไปอีก
เป็นความละเอียดในความมุ่งมาดปรารถนายินดี (วิภวตถหา) นั่นเอง
ในข้อที่ ๖ นั้นแท้ๆ ก็ยังเป็นชั้นละเอียดของจิตชั้นหนึ่ง
ยิ่งในข้อ ๗ นี้ ละเอียดสูงขึ้น สลับและซับซ้อนยิ่งขึ้นมากกว่า
ข้อ ๖ แล้ว

จนเรียกว่า สิ่งที่มีมุ่งมาดปรารถยานั้น
มันเลยการปรุงแต่งแคกิเลส**“รูปราคะ”** ละเอียดวิจิตรยิ่งกว่า ลึกซึ้งยิ่งกว่า

ต้องไม่ลืมว่า

เรื่องความละเอียดลออของจิต หรือของ“นามธรรม”นี้
มันแบ่งชั้นแบ่งระดับความต่ำสูงละเอียดกันได้
เป็นหมื่นเป็นแสนเป็นล้านระดับทีเดียว

ดังนั้น

จะตั้งภาษาขึ้นมาเรียกจิตทุกชั้นทุกระดับนั้น ย่อมเป็นไปได้
จึงต้องพยายามทำความเข้าใจให้ได้

ว่า เราเรียกจิตชั้นหนึ่ง

เช่น ชั้น“ภวตถหา”หรือ“รูปราคะ”สำหรับคนผู้หนึ่ง

แต่จิต หรือ“ตัณหา”ขั้นนั้น สำหรับคนอื่นผู้หนึ่งนั้น

มันเป็นความละเอียด

ที่เขาเห็นว่า ละเอียดยิ่งเหลือเกินแล้วสำหรับเขา

จนเขาต้องยกจิตขั้น“รูปราคะ”ขั้นสูงของเขานี้

ขึ้นเป็น“อรูปราคะ”ก็ยอมได้ ย่อมถูกเหมือนกัน

ถ้าลักษณะของจิต หรือนามธรรม นั้น

ถูก ตามที่เรา“จำกัดความ”ไว้

ว่า จิตขั้นนี้ ที่เกิดตั้งนี้เรียกอย่างไร

จึงต้องขอย้ำให้พยายามทำความเข้าใจให้ดี

อย่าไปมัวยึดเอาภาษาเป็นหลัก **ต้องทำความเข้าใจในตัว นามธรรมแท้ๆ**

ให้ถูกฝาถูกตัวให้ได้

ดังนั้น จิตหรือกิเลส ใน ข้อที่ ๗

อันเรียกว่า **“อรูปราคะ”** นี้

โดยความหมาย ก็คือ **จิตหรือกิเลสขั้นสูงชั้นละเอียด**

หรืออันเป็นจิตปรุงแต่งที่เป็น“ราคะ”

ขั้นสูงสุดกว่า ละเอียดลึกซึ้งกว่า“รูปราคะ”เท่านั้น นั่นเอง

ซึ่งก็ต้องพยายามตัดหรือละให้ได้เช่นกัน

ให้หมดสิ้นเกลี้ยง ใน“ราคะ”ที่เหลือนั้น ๑ให้จริง

แต่ถ้ายังไม่ได้ ก็ต้องเป็นจริงอีกแหละ ว่า

ยังมีสิ่งที่เรียกว่า“ทุกขอาริยสัง”ตามมาอยู่

แต่จะ“ทุกข์”ขนาดไหน มากน้อยอย่างไร

ผู้ที่ก้าวขึ้นไปถึง“ภพ-ภูมิ”นั้นๆ แล้วจะได้รู้จะพิจารณาเอาเองอีกที่

ข้อสำคัญ อยู่ที่ว่า

ผู้นั้น พัน“อวิชา”แล้ว **ก็เป็นอันไม่หลง**
หมดสิ้น“กิเลส”ถึงขั้นไม่มี“อาสวะ”ใดเกิดได้อีก
หมดสิ้น “ตัวเราของเรา” แน่แท้ ไม่เห็นแก่ตัวจริง ๆ
รู้ทุกสิ่งที่ตนกระทำลงไป ว่าหมายถึงอะไร?
เพื่อประโยชน์อันใด? สูงต่ำอย่างไร?

ด้วยเหตุนี้

ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความควรหรือไม่ควร
จึงต่ำ-สูงตามระดับจิตของท่านผู้กระทำนั้นเป็นธรรมดา

ผู้มีจิตสูงแล้วจริง

ย่อมไม่มี“วิภาตถนา” ในสิ่งที่ต่ำเป็นจริงแท้แน่นอน
แต่ท่านก็ต้องมี“วิภาตถนา”กับสิ่งที่สูงยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีก ก็
จริงแท้แน่นอนอีก

ดังนั้น “อรุปราคะ”

ขั้นที่นับเนื่องเป็น“สังโยชน์”ที่จำเป็นจะต้องละขาดให้ได้นี้

จึงจะมีขอบเขตเพียงเป็น“อรุปราคะ”ที่หลงเสพ แต่ “วิภภาพ”

ที่เป็นรสรอ้อยชั้น“นามธรรม”ลึกๆ ยิ่งแล้ว

ซึ่งเป็น“ภพชั้นอุดมคติสูงๆ”เท่านั้น

หรือ“มโนมยัตตตา”[ปั้นอารมณ์ในใจเป็นตัวตน] ที่ยังเหลือแต่ในอรุภพ ก็ดี

“รูปมยัตตตา”[ปั้นรูปในใจเป็นตัวตน] ที่ยังเหลือแต่ในอรุภพ ก็ดี

“อรุภมยัตตตา”[ปั้นอรุภพในใจเป็นตัวตน] ที่ยังเหลือแต่ในอรุภพ ก็ดี

แล้วก็ยังมิสมนัสมิโทมนัสไปกับ“อัตภาพ”ที่ตนปั้นขึ้นเองเหล่านี้

เป็น“ภาพ-ชาติ”ชั้น อรูป ของ“วิภวภาพ”ชั้นสูง
หรือเป็น“วิภวต้นหา”ชั้นสูงสุดของแต่ละฐานะ

ลากระดับวัตถุรูป หรือยศชั้นหยาบ สรรเสริญหยาบๆ แม้สุขชั้น“รูปราคะ”นั้น
ต้องไม่มี ไม่เป็น ได้แล้ว หรือ “พ้นแล้ว”

เป็นชั้นๆ ไป จริงตามฐานะแห่งความเป็นอาริยะ ระดับนี้ ๆ
จึงจะชื่อว่า เข้าชั้น “อรูปราคะ”

และนับเป็น“อุดมคติ”ชั้นสูงเกือบสุดแล้วของมนุษย์ ที่ได้ียว

เพราะตามจริง

ถ้าไม่ศึกษาให้ดี ก็ยังจะก่อเหตุให้แก่“ตน”อยู่
และ มีผลจะให้“ตน”หลงเสฟได้ ถ้าไม่เรียนรู้อย่างพิถีพิถันที่สุด
ทั้งๆ ที่ผลก็เป็น“กุศล”เพื่อโลก เพื่อผู้อื่นทั้งหมดแท้ ๆ ที่ได้ียว
แต่ก็อาจจะหลงเสฟด้วยจิตละเอียด เบาบางเหลือเกินนี้แหละ
ความละเอียดประณีตในรูปศิลปะของ“วิปัสสนูปกิเลส” ก็ยังต้องตรวจจะล้าง

“ความหลงเหลือเสฟเป็นรส”หรือ“ความยังหลงเหลือยึดเป็นอัตตา”
ในชั้น“อรูป”ที่เป็น“อรูปราคะ”และใน“อรูปภพ”ออกปานนี้
มันละเอียดเบาบางจางจืดยิ่งนักหนาแล้ว

แต่ก็ต้องตรวจ“ล้าง”ให้สะอาดหมดจด ประมาทไม่ได้

จึงจะชื่อว่า ลีน“อรูปปราคสังโยชน์”ได้

ข้อ ๘. ชั้นนี้ ก็จะทั้งกว้างทั้งลึกและละเอียด สูงขึ้นไปอีก
ความสูงนั้น ก็คือ เราจะต้องรู้จัก“ความสูง-ความเจริญขึ้น” นั้นๆ
แล้วต้องมี“ต้นหา”(วิภวต้นหา)พากเพียรอดสาหะเพื่อ“ความสูง”นั้น

เรียกว่า ต้องมี**“มานะ”** ต้องมีใจมุ่งหมายสิ่งสูงสิ่งเจริญขึ้นให้แก่นตนเอง
เกิดเป็นมनुषย์ ต้องพากเพียรเดินทางไปสู่ความเจริญ-ความสูงขึ้นไปของชีวิต
จนทำ**“ความสูงขึ้นไป-ความดีขึ้นไป”**นั้นๆให้แก่นตนเอง

ได้สำเร็จถึงขั้น**“ใจเป็น,ใจเกิดได้ตามขั้นนั้น ๆ”**(มนุญมิก)

นั่นคือ เกิดเป็นมनुषย์ต้องมี**“มานะ”**ให้ได้

จนประสพผลสำเร็จใน**“มานะ”**นั้นๆเป็นขั้นๆไป ให้สูงที่สุดเท่าที่ทำได้
เมื่อได้ เมื่อมี เมื่อเป็นแล้วจริง ก็**ต้องมา**“ทำใจในใจ”****(มนสิการ)กันอีก

ให้“ไม่ยึดถือตัว”**ว่า **ตัวเองสูง ตัวเองดี ตัวเองมีค่า ตัวเองมีเกียรติ ฯลฯ****

จนชื่อว่า เป็นความถือตัว ความถือดี ความหยิ่งผยอง ความมโหฬาร ฯลฯ

แม้ตนเองจะทำดี สร้างกุศล ก่อบุญ ก่อคุณ เป็นค่า
มีความรู้ มีปัญญา มีความดับได้ มีภูมิสูงส่ง เป็น**“อาริยะ”**ขั้นไหนๆ มี
คุณความดี มีความสามารถ มีศักดิ์ศรีสูง มีอะไรยิ่งใหญ่ขึ้นไปไหน ก็ตาม
เราต้องฝึกหัดทำ**“ความไม่ติด ไม่ยึดถือเอา”**สิ่งที่ได้จาก**“มานะ”**นั้นๆ

โดยทำที่ **“ความรู้สึกรู้ใจในจิต ในเวทนา กันทีเดียว** ว่า

อย่าติดอย่ายึด ในสิ่งดี สิ่งสูง สิ่งมีค่า สิ่งมีเกียรติ สิ่งวิเศษ ฯลฯ

ว่า**“สิ่งนั้นคือเรา”**(อัตตา) หรือ**“สิ่งนั้นเป็นของเรา”**(อัตตนิยา)

ทั้งๆ ที่“ความดี-ความสูง ฯลฯ”** นั้นๆ เราทำ เราเป็นอยู่แท้ๆ**

แต่เราก็ต้อง“ทำใจในใจ”** ทำเฉพาะที่ในจิตในเวทนา**

วิจัยวิเคราะห์เอาเฉพาะ ความเป็น**“อุปาทาน”**ในสิ่งดีสิ่งได้นั้นๆ เท่านั้น
โดยต้องใช้**“ธัมมวิจัยสัมโพชฌงค์”**อย่างสามารรถเชี่ยวชาญชำนาญ
ซึ่งจะสามารถ จะชำนาญ ก็เพราะได้เรียนรู้ และได้อบรมฝึกฝนมาจริง
ตามหลัก **“มรรค อัมมืองค์ ๘”**ทุกอิริยาบถ นั่นเอง

จึงจะเชี่ยวชาญใน“ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์”จริง
สามารถวิจย“กายในกาย-เวทนาในเวทนา-จิตในจิต-ธรรมในธรรม”
ได้อย่าง ถูกตรง ลงตัว แม่นมั่น ไม่ขาดไม่เกิน ละเอียดลออสมบูรณ์
ดังนั้น ผู้อยากดี ก็ต้องเรียนรู้ดี ทำดี จนได้ดี
แต่อย่า“หลงดี”อย่า“ติดดี”อย่า“ยึดดีว่าเป็นเรา เป็นของเรา”
เรายังจะ“ถือดี”ทะนงตัวใดๆ ไม่ได้
ไม่เช่นนั้น ก็จะกลายเป็น“ไม่ดี”ไปได้
ด้วยประการทั้งปวงดังนี้

ต้องเรียนรู้ **“อัตตา”** ตัวยึดดี ถือดี
ในความมีดี ต่างๆ ที่เราเป็นได้แท้ๆ นี้แหละ ว่า เป็น“เรา-ของเรา”

ต้องวาง“ตัวรู้สึกยึดดีว่า เป็นเรา-เป็นของเรา”

ให้ถูกสภาพ มันละเอียดลออ ลึกซึ่งอยู่มาก
ซึ่ง ไม่ใช่พาชื่อ ไป“วาง”ความดี แล้วไม่ทำดี

“วาง”ความมีปัญญา แล้วกลายเป็นคนโง่

“วาง”ความสามารถ แล้วกลายเป็นคนไม่มีความสามารถ

หรือ ไม่กระทำความสามารถ ทั้งความสามารถที่เป็นที่มี นั้นไป

ฯลฯ

เป็นต้นนั้น

จะไม่ใช้เถรตรง พาชื่อ อย่างนั้นเป็นอันขาด
จะต้องเรียนรู้“นามธรรม”ที่ลึกซึ่ง และวิจยวิเคราะห์อย่างละเอียด เรา
จะ“ฆ่า”(ปทาน) หรือจะลดละจะวางเฉพาะที่ควรจะ “ฆ่า” เท่านั้น ต้อง
เจาะจงกำหนดให้ได้เฉพาะ **“ตัว”(อัตตา) ของมัน เท่านั้น** แล้วฆ่า เช่น
“กิเลส” ทั้งหลาย ก็ต้องกำหนดให้ชัดเฉพาะ**“ตัวกิเลส”**นั้นๆ

เช่นว่า เฉพาะ“มานะ”กิเลส เป็นต้นนี้ มันมี “อาการ-นิมิต” อย่างไร ก็ต้องมี “ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์” วิจัยวิเคราะห์ออกมาให้ได้

เฉพาะ“ตัวมัน”ที่จะ“วาง”หรือจะ“ฆ่า”

หรือเฉพาะ อาการของกิเลสโลภนั้นๆ กิเลสโกรธนั้นๆ หลงนั้นๆ หรือ อุปาทาน, อัสสาหะ, อัตตนิยา(เป็นของตน)นั้นๆ ฯลฯ เป็นต้น “สังโยชน์” ข้อหลัง ๆ นี้ ก็ละเอียดขึ้นไปทุกที ๆ

ที่จริง **ตนทำดีแล้วถือดี มีดีแล้วติดยึดในความดีนั้น?**

มันมีกัน ติดยึดกันมาตั้งแต่ปุถุชน

จนแม้จะมีภูมิสูงขึ้นมาเป็น “อารยชน” ได้แล้ว

ก็ยังหลงยึดหลงติดกันได้ ชับซ้อนลึกซึ้งยิ่งนักกว่านัก

ถ้าเราเรียนรู้ให้แม่นมัน แล้วละวาง

สภาพที่ควรละควรวางตั้งที่กำลังกล่าวถึงเหล่านี้ ให้ได้ ไปอีก

ก็เป็นของแน่ที่เราจะยิ่งสูงขึ้นไปตามลำดับ

ข้อนี้ พระพุทธองค์ตรัสเรียกว่า**“มานะ”**

ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องหลุด ต้อง“พ้น”ให้ได้ ให้เป็น

เนื่องจากว่า มันมีความลึกซึ้ง ชับซ้อนอยู่

และมันเป็นตัวสำคัญ เพราะมันมีทั้งดีเยี่ยมทั้งร้ายยิ่งเหลือเกิน

จะ“รู้ตัว”มันก็ยากยิ่ง

ฉะนั้น คนใดที่ยังมีภูมิต่ำอยู่

แม้เขาจะมี**“มานะ”** [ความเห็นสูง, ความปรารถนาสิ่งสูง]

ก็ต้องยอมให้เขามีอยู่ก่อน

“มานะ”นี่ มันหมายถึง“ความทะเยอทะยานอยากในความสูง”
คือ สภาพที่ยัง ยึดดี มุ่งดี หมายถึง ตริ้งเอาดีนั้นไว้ไม่ยอมปลปล่อย
ส่วนการยึดชั่ว มุ่งบาป หมายถึงเลว ตริ้งเอา“ความหลงผิด”ไว้
ไม่เรียกว่าเป็น“มานะ” แต่เป็น“มานะที่ปฏิญ์”ไปแล้ว
เพราะมัน“โมหะ”หรือเป็น“มิจฉาทิปฏิญ์”เอาเลยทีเดียว
ดังนั้น

ถ้ามันเป็น“ดี”ที่ถูกต้องที่จริง ก็จำต้องให้เขาตริ้ง เขายึดไว้
แม้เขาจะยอมเสียสละตายให้กับ“ด”ที่ถูกที่จริงเป็นเด็ดเดี่ยว
ก็ต้อง“อนุโมทนา”ให้เป็นที่สุด

เพราะ ในโลก ก็ต้องมีคน ตริ้งเอา ยึดเอา

รักษาเอา“ความดี”นั้นแหละ ไว้ให้ได้ครองโลก

ชื่อว่า ยืนหยัดยืนยัน ซึ่งต่างกับ ต้อตัน

อย่าให้ใครตริ้งเอา“ความชั่ว”รักษา“ความเลว”

ยึดถือเอา“ความชั่ว” หมายถึงมุ่งอยู่แต่“บาป” หรือ เอาแต่ต้อตัน
ไว้ครองโลกเป็นอันขาด **หากจะตริ้ง จะยึดกันจริงๆละก็**

แต่นั้นแหละ

การจะรู้“ดี”ว่าเป็น“ดี”เท่านั้น มันไม่ง่ายเลย

เพราะ“ดี”นั้น เป็นอภิธรรม ยิ่งขั้นปรมัตถ์ยิ่งสูง ก็ยิ่งลึกซึ่งสลับซับซ้อน
มันต้องพัน“อวิชชา”หรือต้องมี“สัมมาทิปฏิญ์”กันอย่างสำคัญจริงๆ

ดังนั้น ผู้รู้แจ้ง“ด”แท้ๆแล้ว จึงต้องตริ้ง“ดี”ไว้อย่างสุดฤทธิ์แน่ๆ

แต่ก็อีกนั้นแหละ

ก็ต้องรู้การผ่อนปรน ต้องรู้ชั้นตอนอนุโลม ต้องยอมให้เปรตเก่าเปรตเก่า
ให้ญาติ ให้ราช ให้ผู้เป็นแขกหรือ และให้แก่ “จิตเทวดา”

ซึ่งเรียกว่า“**พลิ**”กันบ้าง

ผู้จะ“ยึด”หรือจะ“วาง”สุดท้าย

จึงเป็นลิขิตของแต่ละบุคคล

ที่ต้อง**มีญาณทัสสนะวิเศษ มีวิชา**

รู้เหมาะรู้ควรเป็นที่สุดเอง ด้วยปัญญาอันยิ่ง

ความพิน“อวิชา”จึงสำคัญสุด

เพราะจะต้องรู้แท้เป็นที่สุดให้ได้ว่า

กุศล(ดี) และอกุศล(ไม่ดีเท่า) นั้น

อันใดสูงเหนือขึ้นกว่ากันแน่

และจะฉลาด เป็นดี มีดี ได้ดี หรือ ทรงดีนั้นๆ

ให้แก่โลก แก่มนุษยไว้ได้

ชนิดถึงซึ่ง“สันติธรรม”ด้วยอย่างไร...?

ผู้จะเป็น“พุทธศาสนิกชน”ได้สูงปานนี้

พิน “มานสังโยชน์” ได้จริงออกปานนี้

จึงมีใช้เรื่องตื้นๆตื้นๆเลย

ลองตรวจตัวตรวจตนดูเถิด

มันอาจจะมึ“มานะ”นี้แหละ เป็น“สักกายทิฏฐิ”บงการเรา

จนทำให้เราทุกข์ เพราะมีมากไปแรงไป หรือมีอ่อนไปจนไม่เกิดผลดี

ชนิดหลบเก่งเป็นเลิศ เป็น“ตัวการ”ใหญ่ (อัครตา) อยู่ในเรา

หลอกเราอยู่ โดยเรา ไม่มี“อธิปัญญา”รู้จักหน้าตามันเลย

แม้ตั้งแต่ เป็นปุถุชน ที่แสนเก่ง แสนรู้ แสนสามารถ เลยไม่ได้เป็นอาริยะสักที

หรือ แม้จะสามารถผ่านขึ้นมาเป็นอาริยะได้แล้ว ก็ตาม

เจ้า“มานะ”ก็ยังสามารถเล่นงาน“พระอาริยะ”ได้อย่างเก่ง

ไม่ช่วงใดก็ช่วงหนึ่งเสมอ คึกษาฝึกฝนไปเกิดจะรู้จะเห็นได้ แต่ระดับๆ
ขึ้นชื่อว่า“มานะ”นี้ เป็นกิเลสตัวร้ายกาจ มากมายจริงๆ

ต้องศึกษาฝึกฝน ปราบมันได้ยาก

และมีมากมีมายสลับซับซ้อนยกย่อนกินลึก

บอกแล้วว่า มันมีในคนตั้งแต่“ปุถุชน”ที่มีภูมิต่ำสุดระดับสัตว์นรก
จนกระทั่งสูงขึ้นไปเป็น“อารยบุคคล”ได้แล้ว มันก็ยังมีและกินลึกไปเรื่อยๆ
แม้ถึงขนาดพื้นสังโยชน์ ๕ หมดกามหมดปฏิมะ เป็นพระอนาคามีแล้ว

ก็ยังเหลือกิเลส หรือ อวิชาเพราะเจ้า“มานะ”นี้ได้อยู่เลย
หากไม่ใส่ใจพากเพียรศึกษากันจริงๆ และตั้งใจปราบมันจริง ๆ แล้ว
มันก็เป็น“ตัวถ่วงความเจริญ”ชนิดทำให้คนหลงผิด ได้ง่ายที่สุด

และ กินลึกสลับซับซ้อนที่สุด จนเป็น“ผู้ดีผู้ร้าย”*[ผู้ร้ายแท้ๆแต่คนหลงนับถือว่าดี]*

บางคน แสนรู้แสนฉลาด ถึงขนาดเขาตราตั้งกันเป็นปราชญ์
แต่เพราะ “มานะ” นี้แหละ

จึงเป็นผู้ประมาทได้ชื่อว่า“ปทปรมบุคคล”ไม่ได้เป็น“อารยะ”ตลอดชาติ
พระพุทธเจ้าเรียกการ“พ้น”เจ้าตัวร้ายนี้ได้ว่า“**พินมานสังโยชน์**”

ข้อ ๙. ชั้นนี้ยังเป็นส่วนละเอียด ที่ยิ่งขึ้นไปอีก
ในจิตตานั้น จะต้องนั่งสงบ“สันติ”ให้ได้

โดยเฉพาะ เป็นจิต หรือ เป็น“นาม”

เพราะ ธรรมชาติของ “จิต” มันไม่นิ่ง **มันมีหน้าที่“ทำการรู้”**
ซึ่งมันต้องมีกิริยา ต้องมีการงาน ต้องมีการกระทำตามหน้าที่

คือ **รู้สึก(เวทนา) กำหนดรู้อะไรต่ออะไรและจำ (สัญญา)**

และ **คิดนึกปรุงแต่งต่างๆนานา(สังขาร) แล้วรู้ลงเป็นองค์รวม (วิญญาณ)**

ดั่งที่ได้แจกแจงมาแต่ต้นเรื่องแล้ว

ซึ่งมันต้องมีบทบาท มีลีลา มีความตืดตั้น มีชีวิตชีวา เป็นลักษณะ

**จะให้มันมีลักษณะเป็น“รูป“เหมือนมันเป็นแท่งเป็นก้อนที่ไม่มีชีวิต
โดยอยู่หนึ่ง ๆ นั้น ไม่ได้**

เพราะ **เมื่อไม่รับรู้อะไรเลยนั่นมันไม่ใช่“จิต”ไม่ใช่“นาม”**

มันคนละชนิดกัน“รูป” คือตัวไม่รู้อะไร ส่วน“นาม”มันคือตัวรู้

ดังนั้น ในตัวคนยังไม่ตาย ขณะที่ตนเอง“ไม่รู้อะไรเลย”

ก็คือ ขณะที่ตนไม่รู้ว่ามีจิตของตนทำอะไรอยู่ **จึงแต่เหมือนไม่มีจิต**

แต่ความจริง คนที่ยังไม่ตาย จะต้องมิจิตอยู่ ยังไม่สูญหายไปไหน

และ **จิตมันก็ยังทำงานอยู่** แค่เจ้าตัว“กั้น”ตัวเองไม่ยอมรับรู้มัน เท่านั้น

ดังนั้น ที่ถูกธรรมชาติแล้ว ก็ต้องให้มันทำหน้าที่ หรือทำการงานปกติ

เพราะ“จิต”นี้ วิเศษยิ่งนัก วิจิตรยิ่งนัก มีประโยชน์ยิ่งนัก

ทว่า มันก็เป็นทีอ้ายของ“กิเลส”เก่งยิ่งนัก

และ เป็นทาสกิเลสมาแต่ดึกดำบรรพ์

จึงต้องมาเรียนรู้“กิเลส”

แล้วเลือก“ฆ่า”แต่กิเลสให้ได้ให้หมด

ยิ่งฆ่ากิเลสได้ถูกต้องแท้จริงเป็น“สัมมาทิฐิ”จึงจะเห็นแจ้งว่า

“จิต”นั้นยิ่งจะมีประสิทธิภาพ ทั้ง“รู้ยิ่ง” ทั้ง“มีฤทธิ์-มีแรงพิเศษยิ่ง”

ดังนั้น อย่า**หลงผิด**ไปว่า

เมื่อต้องการ“สันติธรรม”หรือต้องการความสงบ

หรือต้องการพ้นทุกข์ ก็เลยไป“ดับจิต”[ที่จริง“จิต”ไม่ได้ดับ]

ซึ่งเป็นแค่ทำตนให้“ไม่รับรู้อะไร-ไม่รู้อะไร”เสียคุณค่าของจิต

ดั่งที่ ลัทธิต่างๆหลายลัทธินิกาย ได้พากันกระทำเอาจนสำเร็จ มากมายตื่นตา

ด้วยวิธีที่ดั่งสะเกดจิต ทำให้จิต“ไม่ได้ขึ้นหรือไม่ได้ออกมา”อะไรในโลกตามปกติ หรือไม่ก็“เบนจิตไปอื่น”ไม่ให้มาสนใจ ไม่ให้มารับรู้ หรือเอาตัวเองหนีห่างไปเลย แม้แต่ในพุทธศาสนานี้เองแท้ๆ ก็ยัง“หลงผิด”หรือมีจิตวิกฤตวิญญูเช่นนี้ กันมากมาย ประเด็นอย่างนี้ ก็ได้อธิบายมาแล้วไม่น้อย ก็ขอผ่าน ที่นี้มาประเด็น“ความสงบของจิต”(สันติธรรม) ที่ถึงขั้นต้องรู้**“อุทธัจจะ”**

นั่นคือ

ต้องรู้หมดทั้งที่เป็นอาการของ ความฟุ้งซ่าน ความซัดส่าย ความปั่นป่วน ความวุ่นวาย ฯลฯ ที่ทำให้เกิดทุกข์ทรมาน เป็นต้น และแม้แต่ ความรำคาญ ความหงุดหงิด ความไม่สบายใจนิดๆ ยิงในขั้นเป็น“สังโยชน์”สูงสุดในระดับที่ ๔ ออกปานนี้ ก็ยังเป็น อาการของอุปกิเลสหรือวิปัสสนูปกิเลสที่ยังลึกซึ้ง เช่น อุปกิเลส ๑๖ สิ่งทีพาโหมนัส ที่ยังเหลือแม้่น้อยแม้่นิด หรือ วิปัสสนูปกิเลส ๑๐ คือ สภาพที่ยังหลงชื่นชม ติดติด ดั่งที่เป็น“มานสังโยชน์” เป็นต้น แม้่น้อยแม้่นิด ตลอดจน ความยังไม่สนิทใจ **“ในความรู้ยิ่งเห็นจริง”**(วิชา)

ต่างๆ เหล่านี้ ล้วนเรียกว่า**“อุทธัจจะ”**ทั้งสิ้น นี่แหละคือ อาการานาที่**“จะต้อง”*“ธัมมวิจย”*ให้รู้แจ้งเข้าใจและเห็นจริง** แล้วจัดการลดละล้างวางปล่อย หรือฆ่า**เฉพาะเจ้า“อุทธัจจะ”**เหล่านี้ให้สิ้น กระทั่ง หมดกลัว หมดสะทกสะท้าน หมดสะเทือนหัวน้ไหว หมดสะทีก หมดสะท้อน หมดวาบหวิว หมดขวยเขิน หมดกระเพื่อมไหว หมดสะเทิ้น หมดสะเทิ้นใดๆ

ต้อง“สงบสนิท”ต่อทุกสิ่งทุกอย่างในโลก

สงบต่อ“เหตุ”ที่จะมาสัมผัส แม่ภายนอก หรือภายในเอง
“สงบ”คือ **ไม่มีอาการของอกุศล** ดังกล่าวมาเป็นต้นนั้น **เกิดขึ้นในจิต**
ยิ่งสงบบริสุทธิ์ยิ่งเท่าใด จิตยิ่งมีประสิทธิภาพ มีบทบาทได้มากยิ่งขึ้นเท่านั้น
ไม่ใช่ จิตยิ่งหยุด จิตยิ่งไม่รับอะไร จิตยิ่งไม่รู้ จิตยิ่งไม่มีบทบาทไม่ทำงาน
แต่คือ สภาพของ**“กิเลสแม่แต่ในขั้นสูงสุดเหลือเป็นอุทธัจจะใด ๆ”** เท่านั้น
ที่ไม่เหลือติดยึด ไม่มีเกิด ไม่มีปรนปรุง (สังขาร) **ร่วมอยู่ในจิต**
ส่วน“จิต”นั้น สว่างใส ประภัสสร

ทั้งรู้ยิ่ง เต็มไปด้วยงานฉลาดแว่วไว คล่องไหวพริบ

ทั้งแข็งแรงยิ่ง

ทั้งมีอำนาจแห่งความสามารถยิ่ง

และมีบทบาทมีลีลาที่ยิ่งๆ นั้นอยู่ในขณะที่“สงบสนิท”นั้นไปด้วยทีเดียว

เช่น ถ้าจิตผู้ใดยัง**“เรใจ”**ในขั้นนี้ **กว่าที่ควร**(อโสก)

เมื่อมีอาการรับกระทบแล้วยังวาบไหวอยู่ตราบใด

หรือยัง**“หมองใจ”**แค่เป็น**“ธุลีหมอง”**เพียงนิดน้อย(วิราช)ก็ตาม

ตรานั้น ก็เรียกว่า นั้นแหละคือ ยังมี**“จุดเกิด”** คือมี**“สังขาร”**

เพราะ “อวิชชา”ทำงานทันที

เมื่อเกิด**“สังขาร”**(ด้วยอวิชชา)

เพราะ หากยังมี**“อวิชชา”**ตัวหนึ่งตัวใดของจิตทำงาน

ก็ยังไม่นับว่า**“เป็นความจบสิ้น”**ย่อมนับถือว่า**“สำเร็จ”**เป็นที่สุด

ดังนั้น ถ้าแม้ช่วงเวลาใด หรือขณะใด

ทำจิตตนให้**“สงบสนิท”**ไม่ให้เกิดเพื่อมไหวใด ๆ เลยได้

ดังที่อธิบายมานี้ ในขณะใด ก็คือ ขณะนั้น กำลังฝึกฝนระงับ**“อุทธัจจะ”**นี้

หรือสะสม **ตั่งควิมุตติ** [เริ่มทำวิมุตติได้เป็นครั้งเป็นคราว]
วิกขัมภณวิมุตติ [มีวิมุตติเท่าที่ทำได้ แต่ยังต้องฝึกต้องข่มอยู่]
ปฏิบัติสัททวิมุตติ [วิมุตติได้แก่ขั้น รู้รสที่สงบอย่างนิพพานชัดขั้น]
นิสสรณวิมุตติ [วิมุตติเพราะสลัดได้เร็ว เก่งเยี่ยม ชำนาญขั้นมาก]
สมุจเฉทวิมุตติ [วิมุตติได้บริบูรณ์แล้วอย่างเด็ดขาด]

เมื่อผู้ใดทำได้จนเป็น“สมุจเฉทวิมุตติ”ตราบไต่
ผู้นั้นก็ถึงซึ่ง“นิพพาน”สมบุรณ์แล้วอยู่ตราบนั้น ดั่งนี้แล

ข้อนี้พระพุทธองค์ทรงเรียกว่า **พิน“อุทธัจจสังโยชน”**

ดั่งนั้น **“อุทธัจจะ”** คำนี้ ในความหมาย

ถึงขั้น จะบรรลุดอดแห่งความยอดปลายสูงสุดจริงๆ ปานจะนี้

จึงหาใช้มีความหมายเพียงง่ายๆว่า“ฟุ้งซ่าน”

ตามภูมิต้นๆต้นๆที่รู้จักกันอยู่นั้นไม่

มันกินความละเอียดสูงส่งยิ่งกว่านั้นนักกว่านัก

อ่านทวนดูให้ดี

ผู้จะเป็น“พุทธศาสนิกชน”ระดับพิน“อุทธัจจสังโยชน”ปานนี้

จึงต้องทำความเข้าใจให้สำคัญๆจริงๆ **มิใช่หยาบๆ ตื้นๆ**

ตามภาษาที่เคยรู้ เคยแปลกันแค้ในกรอบในภูมิง่ายๆตื้นๆอยู่แน

แม้จะเป็นภาษาเดิมเดียวกัน ช้ำกันอยู่

ซึ่ง ก็ยังใช้คำว่า**“อุทธัจจะ”**นี้ ในกิเลสระดับต้นๆกลางๆด้วย

ระวังอย่าให้สับสน เพราะมันสลับซับซ้อนอยู่ไม่ใช่หน่อย

ข้อ ๑๐. นี้ เป็นความหมายรวมขั้นสุดท้าย

คือ จะต้องรู้จัก“กิเลส”ต่างๆของตนละเอียดลออหมดสิ้น ทุกซี้ดทุกขั้น

และ ต้องดับ ต้องฆ่าให้สิ้นรอบเกลี้ยง ไม่ให้เหลือแม้เศษธุลีใดๆ
จะต้องมีผีมีอัฐิละเอียดให้ชำนานูญและต้องดับจนสำเร็จ(นิบุณ)

แม้จะยังเหลือแค่เศษธุลีละอองของ“อุทัจจจะ”เท่าใด ๆ

ก็นั่นแหละ เรียกว่า ยัง**“อวิชชา”**อยู่เท่านั้น ๆ

ดังนั้น หลักที่จะต้องรู้ต้องเรียนอย่างลึกซึ้ง แล้วต้องดับต้องฆ่าให้สิ้น

นั่นก็คือ

๑. ลักกายทิฏฐิ

๒. วิจิกิจฉา

๓. สิ้นพตปราคาส

๔. กามราคะ

๕. ปฏิฆะ

๖. รุปราคะ

๗. อรูปราคะ

๘. มานะ

๙. อุทัจจจะ

ในหลักเหล่านี้แหละ

ที่เราต้อง“รู้แจ้ง”ให้ดียิ่ง และทำให้พ้น“อวิชชา”ให้ได้

มาเป็นลำดับ แต่ก็มิสภาวะสลับซับซ้อน อุปการะกันและกัน เป็นปฏิสัมพันธ์ยิ่ง

พ้น“อวิชชา” มิใช่จะรู้ไปทุกสิ่ง ก็โง่อื่นได้ ไม่โง่กับกิเลสของตนเท่านั้น

ดังนั้น เมื่อเราปฏิบัติ**“วิปัสสนาภาวนา”**มาด้วย**“โพธิปักขิยธรรม”**

ก็คือ เราได้รู้และได้ดับมาจนหมดความรู้สึกกระเพื่อมวาบไหว(อุทัจจจะ)

ต่อทุกสิ่งทุกอย่างในโลกถึงขั้น ดับ“สังขาร”ที่เรารู้ชัดได้เด็ดขาด

จนกระทั่งสามารถ“ปฏินิสัคคะ”คือ ย้อนกลับไป“สังขารยิ่ง”(วิสังขาร)

ชนิดที่ตนไม่ได้“เสพรส”ตามโลกเขาแล้ว ไม่มี“อัสสาทะ”แล้วจริง

แต่ ทำเพื่อคนอื่นอีกหลายฐานะที่ต้องอนุโลมต้องประสานช่วยสร้างสรรสังคมไป

ดังนั้น“สังขาร”ใด จะต้อง**“ดับสนิท”(วิ)**เราก็ทำได้เด็ดขาด

หรือ“สังขาร”ใดจะต้อง**“มีปรุงแต่งยิ่ง”(วิ)**เราก็ไม่ได้ทำเพื่อตน

อย่างไม่มี“อวิชา”เป็นเด็ดขาดแน่แท้ ซึ่งว่า เป็น**“วิสังขาร”**

เพราะ มีทั้ง“ดับอาสวะสนิท”แท้ มีทั้ง“วิชา”จริง

คือ ชัดเจน รู้แจ้ง รู้อยู่เห็นอยู่ ในจิตตนที่มีอินทรีย์พละเต็ม และ มีสติสัมปชัญญะ มีปัญญายิ่ง เข้าใจละเอียด ไม่สับสน

แม้จะวนซ้อน ซับซ้อนสลับลึกซึ้ง หลายชั้นหลายเชิง

จะรู้แจ้ง“ความเป็นมา”(นิทาน) รู้“ตัวเหตุต่างๆ” (สมุทัย,ปัจจัย)

ตั้งแต่“สักกายทิฏฐิ”ก็รู้จักสภาพของ“สักกายทิฏฐิ”ถูกแท้

แม้จะเรียกคำว่า“สักกายะ”ในภาวธรรมตัวไหนๆ ซ้อนละเอียดลงไปอีก

ก็รู้แจ้งกำหนดลงไปชัด“ตัว”ชัด“ตน”จนพ้น“ความไม่รู้”(อวิชา)ทั้งสิ้น

อย่างพ้น**“วิจิกจนา”**ทุกตัวจริง ๆ

และ ดับกิเลส

ที่เป็น**“สักกายทิฏฐิ”** ได้ ทุกตัว ทุกรูปแบบ ทุกขนาด

ซึ่งดับได้อย่างไม่สงสัยสักจุด “พ้นวิจิกจนา”แน่

จะมี“ศีลพรต” หรือมี“กรรมฐาน”

หรือมีปริบทแห่ง“ภาวนา”ใดๆ แบบไหนปฏิบัติ

ก็เข้าใจรู้แจ้ง ชัดเจนยิ่ง

มี“ศีลพรต”(อธิศีล) มี“สัมมาสมาธิ”(อธิจิต) มี“ญาณ”(อธิปัญญา)

ปฏิบัติ ได้มรรค ได้ผลสูงขึ้นๆ มาตลอดจริง

อย่างพ้น **“วิจิกจนา”**

เพราะ ไม่เป็น**“สีลัพตปรามาส”**อย่างชัดตรงคมแท้

แม้จะดับ**“กามราคะ”**จนสิ้นได้ อย่างพ้น**“วิจิกจนา”**

ก็ด้วย“ศีล”ที่ปฏิบัติชนิดพ้น**“สีลัพตปรามาส”**

หรือดับ**“ปฏิมะ”**สนิทได้ อย่างพ้น**“วิจิกจนา”**ก็ดี

ดับ“**รูปราคะ**”เกลี้ยง อย่างพ้น“**วิจิกิจฉา**”ก็ดี
และ ดับแม่“**อรูปราคะ**”ก็ได้สนิทแท้ อย่างพ้น“**วิจิกิจฉา**”
ดับ“**มานะ**”ถูกขุ่นตอนถูกสภาพ อย่างพ้น“**วิจิกิจฉา**”ก็ดี
ถึงที่สุดสิ้น“**อุทธัจจะ**”อย่างสุดใจสุดแจ้ง อย่างพ้น“**วิจิกิจฉา**”สุดจริง
ก็ด้วย“ศีล”ที่ปฏิบัติแบบพ้น“**สี่ลัทธิพทปราสาท**”มาทั้งนั้น

ครบพร้อมในขบวนการของ“**ไตรสิกขา**”

อันมี“**อธิศีลสิกขา-อธิจิตสิกขา-อธิปัญญา**”ปฏิสัมพันธ์กันมาอย่างสมบูรณ์

จึงพ้น“**อวิชชา**”สุดท้าย หรือดับ“**อวิชชา**”สิ้นเกลี้ยง

ชื่อว่า เป็น“**สัจฉาเวทิตนโร**”

พระพุทธรเจ้าทรงเรียกการ“**พ้นสังโยชน์**” ข้อ ๑๐ นี้ว่า

พ้น “อวิชชาสังโยชน์”

พ้น“อวิชชา”คือไม่ผิดใจในปรมาัตถ์ของตน แต่มีใจจะไม่ผิดใจในสมมุติใดๆ

ซึ่งก็คือ **พ้น “กามาสวะ-ภวาสวะ-อวิชชาสวะ”**

โดยเฉพาะ“**อวิชชา**”นั้นก็ดับสิ้นถึง“**อาสวะ**”ของผู้นั้นๆ

คือ บัดนั้น“**ใจ**”ของผู้นั้นมี“**ความดับ**”(นโร)อยู่ในลักษณะอย่างไร?

จะเห็นได้ ก็ต้องเห็นจากใจของตนเอง เห็นจากที่อื่น ที่คนอื่นไม่ได้

และการรู้การเห็นนั้นๆ ก็ต้องรู้เห็นสภาวะอย่างละเอียดลออลึกซึ้ง

ด้วยการ“**กำหนดรู้**”(สัญญา) ที่อ่านตรวจในจิตในอารมณ์

และต้อง“**รู้สึก**”ด้วยตนเองของตน หรือต้อง“**มีประสบการณ์**”(เวทิต)

ทั้งต้องเข้าใจชัดจริง ในสิ่งที่ละ“**ดับสนิท**”(นโร) นั้นๆอย่างแม่นยำ

ถ้าจะเอาความหมายชัดๆของ“**สัจฉาเวทิตนโร**”

ก็คือ **ผู้ถึง“ความดับสนิทที่มีการกำหนดรู้ด้วยประสบการณ์ของตนในตน”**

นั่นก็คือ ผู้ปฏิบัติจะต้องทั้งรู้ (ปัญญาวิมุตติ)

ทั้งเกิดเป็น เกิดมีในจิตตน (เจโตวิมุตติ)

พ้น“อริชชา”อย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์

ซึ่งจะ**มิใช่** “ดับทั้งเวทนา-ดับทั้งสัญญา”แบบตื้นๆ

ตามที่แปลกันมาง่ายๆ

ที่เป็น“อสังขยิสต์” คือ ดับชนิดไม่มีความรับรู้อะไรเลย เป็น“พรหมลูกฟัก”

แต่ถ้าจะหมายเอาว่า“ดับทั้งเวทนาทั้งสัญญา”ก็ถูกต้อง **หากเข้าใจได้ดีพอ**

คือ“ดับ”เวทนาในเวทนา อย่างรู้แจ้งด้วย“ญาณ”

โดยกำหนดรู้ว่า“ดับเวทนา”ใน“เวทนา ๑๐๘”ตัวไหนเป็นที่สุด

“สัญญา”ก็เช่นกัน ก็“ดับ”อย่างรู้แจ้งด้วย“ญาณ”

โดยกำหนดรู้ว่า“ดับสัญญา”ตัวไหนที่ควร“ดับสนิท”

ก็ได้“ดับ”(นิโรธ) ทั้งเวทนาและสัญญา

ถูกเฉพาะเจาะจงด้วย“ญาณ”แล้ว

ซึ่ง**ไม่ใช่“ดับ”ตื้นๆ อย่างตรงตรงพาชื่อ** “ดับ”เป็นท่อนไม้ ไม่รับไม่รู้อะไรเลย

ผู้ปฏิบัติมาตามหลัก **“โพธิปักขิยธรรม ๓๗”**

สอดร้อยซับซ้อนอุปการะกันและกันมา

นั่นแหละคือ ผู้มี“สมบัตติ”ทั้ง“สมบัตติ ๘” ทั้ง“อนุปปพวิหารสมบัตติ ๙”

“สมบัตติ ๘” ก็คือ รูปฌาน ๔ และ อรูปฌาน ๔

ส่วน“อนุปปพวิหารสมบัตติ ๙” คือ สมบัตติ ๘ ที่มี“สัญญาเวทิตนิโรธ”ด้วย

ดังนั้น หากผู้ใดเข้าใจตามที่ข้าพเจ้าได้อธิบายมาแล้วตั้งยี่สิบยาว

ไม่ว่าจะเป็น“ฌาน”แบบพุทฺธ หรือ“นิโรธ,นิพพาน”แบบพุทฺธ

ก็คงจะเข้าใจได้แล้ว ว่าต่างจากที่มีผู้อธิบายกันมาแบบฤๅษีเดียรฉัตร

หรือ

อธิบายเพี้ยนนอกนอกขอบเขตพุทธไป ด้วย“มิจฉานิฏฐิ”นั้น
ต่างกันอย่างไร?

นี่แหละ คือ

การตรวจความเป็น“พุทธศาสนิกชน”ของเราอย่างประณีตสุด

○ สิ่งที่ยากที่สุดคือตรงนี้ ○

ที่มันยาก ก็คือ สอนกันมาผิดๆ

ว่าผู้เข้าสู่สภาพ“สัญญาเวทยิตนิโรธ” นั้น

หรือผู้ถึงภาวะ“ดับสนิท”จริงๆ ที่ตัวเองนี้

เมื่อ “ดับ”ก็ไม่รู้ว่า อะไร“ดับ”

หรือ ในตอน“ดับ”อยู่นั้น ก็ไม่รู้ตัวรู้ตน

ไม่มีสติสัมปชัญญะปัญญาแต่อย่างใด เพราะ“มิจฉานิโรธ”

ด้วยพระปัญญาธิคุณ-พระกรุณาธิคุณ-พระบริสุทธิคุณ

ของ**พระสัมมาสัมพุทธเจ้า** ที่ได้ทรงค้นพบ“วิชา”สำคัญ

คือ “วิปัสสนาภาวนาตามหลักโพธิปักขิยธรรม“ มาใช้ในศาสนาพุทธ

มนุษยชาติจึงรู้แจ้งเห็นจริง ชัดแท้ แน่มั่น จน**ไม่มี“วิจิกิจฉา”**กันได้

ส่วนการหัดฝึก**“สมถภาวนา”**

หรือ “วางคณาน” หรือ “เจโตสมถะ”

คือ หัดทำ“ฌาน”ให้ตนเอง หรือหัด“ดับ”หัด“รู้”ให้แจ้งตอนหนึ่งๆนั้น

ก็ทำเสริม เป็นอุปการะ ก็จะได้รู้ยิ่ง และเมามั่นชำนาญแน่ชัดขึ้น

แต่หัดฝึก“วิปัสสนาภาวนา”นั้น

คือ หัดสังเกต หัดอ่านให้ออก อ่าน“จิต”ทุกอารมณ์ ทุกตัวให้ได้ ทุกผัสสะ
วิจยธรรม(ธัมมวิจยสัมโพชฌงค์) ให้ละเอียด ทั้งกาย,เวทนา,จิต,ธรรม
แล้วทำ“ดับสนิท”จนแจ้งได้ว่า *อ้อ! อากา*“ดับ”มันคือหมดสิ้น เป็นอย่างนี้ๆ
คือ ไม่เอา(เบรียบ) อะไรใครเลย
ทำอะไรก็ไม่หลงเกี่ยวเอามาเป็นตัว เป็นของตนอะไรเลย
ไม่ข้องไม่ติดทุกอย่าง

และ ก็ต้องรู้ละเอียดอีกด้วยว่า

**อาการนั้น จะต้องทำ“จิต”ทำใจของเราอย่างนี้
จึงจะเรียกว่า“ดับ”**

รู้และทำให้ตนเองได้จริงๆ นั่นแหละ
คือ“ดับ”คือ“นิโรธ”คือสิ้นทุกข์ คือ“นิพพาน”
คือ ว่างตามที่หมายแล้วว่า“สุญญตา”

และ รู้แจ้งตลอดในจิตตนดี

ว่าจะ“ดับ”ตรงไหนของ“จิตในจิต” มันจึงจะ“ดับสนิท”สมบูรณ์
จะอย่างไรจึงจะชื่อว่า“นิพพาน”ถูกต้องตรงตามพระพุทธเจ้าทรงสอน
และ ทำ“นิพพาน” ได้สำเร็จเสร็จสม เรียกว่ามี“**สุอุปาทิเสสนิพพาน**”

ผู้รู้แจ้งแทงตลอดได้ดังนี้แหละ
เรียกว่า ผู้สิ้น“อวิชชา”และเป็นผู้ได้ตำแหน่ง“อรหันต์”
ดังนั้น ความเป็น“พระอรหันต์” จึงอยู่ตรงนี้ นี้เอง
ไม่ใช่อะไรอื่น ไม่ใช่มีอิทธิฤทธิ์อิทธิเดช
ที่เหาะเหินเดินน้ำดำดิน รู้ใจคนอื่นเก่ง ฯลฯ
แสดงอิทธิปาฏิหาริย์-อาเทศนาปาฏิหาริย์ให้คนอื่นดูได้แต่อย่างใด

แต่เป็นการแสดง“ความวิเศษ”

คือ “ตัดทุกข้อออกจากตน” ได้ “ดับเหตุแห่งทุกข์” ได้
ตนต้องรู้ด้วยตนเอง ตนต้องทำเอาเอง ตนต้องดูให้ชัดเจน
ผู้อื่นดูก็ไม่รู้ได้ง่ายๆ ถ้าไม่มีภูมิธรรมสูงพอจะรู้จะวัดได้

ข้ามิน่า ผู้คนที่เห็น“ผู้หมดทุกข์” นี้

จะกลับเห็นว่า ท่านผู้นี้เป็นคนไม่เต็มเอาด้วย ก็เป็นได้

ระวังให้ดี ถ้าใครขึ้นเห็นเป็นอย่างนี้จริง ๆ

ผู้นั้นคือ ผู้ยืนอยู่ปากนรกทีเดียว

○ “นิพพาน”สุดยอดปรารถนาของคน มีลักษณะอย่างไร? ○

ดังนั้น ก็ขอทำความเข้าใจกันเป็นขั้นสุดท้าย

สำหรับรายละเอียด ของความหมายแห่งคำสำคัญ ๆ

ที่เรานำมาเรียก“อาการทางใจ”เกี่ยวกับพุทธศาสนา

คำที่สำคัญมากที่สุดก็คือ คำว่า **“นิพพาน”**

“นิพพาน”คำนี้ เป็นคำสำคัญมากที่สุดในศาสนาพุทธ

เพราะ เป็นคำกำหนดค่าสูงสุดพิเศษของ “สภาวะธรรม”

ที่คนทั้งปวงพึงได้

คุณลักษณะของสภาวะ นิพพาน ที่“พุทธ”หมายถึงนั้น

เป็นคุณค่าพิเศษ เยี่ยมยอด เลอเลิศ

ที่ไม่สามารถรู้ได้จริง จากการศึกษาแค่เหตุผลภาษา

หรือ แค่คิดเทียบเคียงเอา

เพราะมีความวิเศษลึกซึ้งจนเกินที่จะจำกัดความได้ครบหมด
และ “นิพพานพุทธ” นี้ ก็ต่างจาก “นิพพาน” ของศาสนาใดๆ อีกด้วย
เป็น “นิพพาน” ที่มีคุณลักษณะไม่เหมือนใครในโลก (unique)
มีหนึ่งเดียวในโลก (unique)

คำที่มีความหมายคล้ายกันกับ “นิพพาน”

จนมักใช้แทนกันเสมอๆ ก็มีอีกมากคำ

เช่น วิมุตติ-วิโมกข์-วิราคะ-นิโรธ-อมตะ ฯลฯ เป็นต้น

และคำเรียกแยกย่อยที่ชี้สถานะของนิพพานออกไป ก็มีอีกต่างๆ

เช่น สอุปาทิเสสนิพพาน-อนุปาทิเสสนิพพาน-ปรีนิพพาน

หรือ ตทังควิมุตติ-วิกขัมภณวิมุตติ-ปฏิบัติสัททวิมุตติ

-นิสสรณวิมุตติ-สมุจเฉทวิมุตติ

หรือ อนิมิตตวิโมกข์-อัปปณทิตวิโมกข์-สุญญตวิโมกข์ เป็นต้น

ความเข้าใจของคนต่างๆ ไป ที่เข้าใจเอาง่าย ๆ

ก็เข้าใจกันว่า “นิพพาน” นั้น

แปลว่า ตาย หรือ ดับกิเลส หรือ เย็น หรือ พ้นทุกข์

ซึ่งก็ถูกต้องทั้งนั้น

แต่คุณลักษณะของ “นิพพาน” จริงๆ แล้ว ไม่ใช่แค่นั้น

“คน” ผู้ใดได้รับผลสุดยอดเยี่ยมที่เรียกว่า “นิพพาน” นี้

ก็คือผู้ได้รับ “สิ่งประเสริฐสุดยอดเยี่ยม”

จนเทียบกับอะไรก็ไม่มีวันบอกได้ครบ

เรามาพูดถึงคุณลักษณะนิพพานที่บอกกันได้ด้วยภาษาดูซี

เท่าที่จะพอบอกกันได้

คุณลักษณะพิเศษสุดของ “นิพพาน” จุดสำคัญ

ก็คือ “การดับกิเลสในใจลงได้” จริง ถูก “ตัวกิเลสแท้ๆ”

นั่นแหละคือ “ความเป็นนิพพาน” ได้มาก เป็นมาก ได้น้อย เป็นน้อย
ได้ยังไม่ดีไม่แน่นอน หรือยังไม่เข้าขั้น ก็ถือว่า ยังเป็น “**โลกีย์นิพพาน**”
จนกว่าจะได้ดีได้เที่ยงตรง หรือเข้าชิดเข้าขั้น

จึงจะนับว่า “**โลกุตระนิพพาน**”

เช่น **ตทังควิมุตติ** หรือ **วิกขัมภณวิมุตติ** อย่างนี้เป็นต้น

ก็คือ คุณลักษณะที่ผู้ปฏิบัติ “เริ่มจะจัดการละลดกิเลสลงได้บ้างแล้ว”
แต่ยังไม่มีคุณภาพดีพอ หรือยังไม่ถูกต้องตรงสมบูรณ์ถึงขั้น
จึงเรียกว่า **ได้แค่ขั้น “โลกีย์วิมุตติ” หรือ “โลกีย์นิพพาน”**

คุณภาพของ “**ตทังควิมุตติ**” ก็คือ

เริ่มทำ “**วิมุตติ**” ได้เป็นครั้งเป็นคราว

ยังไม่ใช่โล้เป็นพาย ยังไม่เป็นกอบเป็นกำ

ทำได้บ้างไม่ได้บ้าง ยังทำไม่เป็นทีเดียว

หรือ ยังไม่ถูกต้องตรงดีนัก ยังมีส่วนเพี้ยน ๆ อยู่บ้าง

ยังต้องเรียนรู้ให้ถูก ยังต้องปรับปรุงให้ตรง ยังต้องฝึกฝนอีก

ยังทำได้ชั่วคราว ยังยาก ยังทำไม่เป็นนัก ยังทำได้ไม่ง่ายเลย

ส่วน “**วิกขัมภณวิมุตติ**” ก็คือ

ทำได้ดีขึ้น มี “**วิมุตติ**” เท่าที่พอทำได้ แต่ยังต้องฝึกต้องข่มอยู่

ยังต้องทนใช้การข่มใจฝึกอยู่ ยังไม่คล่อง ยังไม่ถนัด

แต่เดิม “**วิกขัมภณวิมุตติ**” นี้

แปลกันมาว่า “**วิมุตติที่ข่มไว้ด้วยฉาน**”

ทว่า มักจะเข้าใจไปถึง “ฉานฤาษี” ที่เป็นฉานหนึ่งหลับตาสะกดจิต

ที่จริงแปลว่า วิมุติที่ได้นั้นข่มไว้ด้วย“ฉาน” ก็ถูกแล้ว
แต่ของพุทธนั้น เป็นเรื่อง“ฉานพุทธ”ไปเท่านั้น ซึ่งต่างกันตรงนี้
จะบอกว่า“ข่ม”ไว้ด้วยฉาน ก็ได้ด้วยเช่นกัน แต่ไม่ได้ข่มอย่างถาวร
คือ“ทำฉานในชีวิตปกติ” เป็นฉานที่เกิดด้วย“มรรค” ทั้ง ๗
ตามที่ได้อธิบายสู่กันฟังมาแล้ว ถึง“ฉานในสัมมาสมาธิ”
ซึ่งขั้น“วิกขัมภณวิมุติ”นี้ มันก็แค่พอทำวิมุติได้ แต่ยังต้องฝืนข่มใจฝึกอยู่
โดยลักษณะ ก็เป็นการสั่งสม“ฉาน” เพียงแต่**ว่าเป็นวิธีแบบพุทธ**
ก็เป็นฉานดีขึ้น ค่อยๆ ถูกตรึงขึ้น ไกลกระแสน้ำ“สัมมาอาริยมรรค” ขึ้น
ทว่ายังไม่มีคุณภาพดีพอ ยังไม่มีคุณภาพมากพอ ถึงขีดถึงเขตเท่านั้น
ผู้สามารถทำ “วิมุติ” ได้คุณภาพ เพียงแค่ ๒ ขั้นนี้ นั้น
ถือว่า มีคุณภาพ ยังไม่ถึง**“ซึ่งความแน่นอน-ซึ่งเที่ยง”** (นียต)
อาจเสื่อมได้ อาจจะตกต่ำลงไปได้อีก
จึงนับว่า ยังไม่ถึงขีด**“เที่ยงแท้ต่อนิพพาน”**

ยังไม่ถึงภาวะ“โสดาปัตติ” คือ ยังไม่เข้ากระแสแห่งอาริยมรรค

จึงยังนับไม่ได้ว่า “เขาเขตโลกุตระภูมิ”

ดังนั้น จึงต้องถือว่า เป็นได้แค่ “โลกิยนิพพาน” เท่านั้น

จะต้องศึกษาฝึกฝน ให้ถูกต้อง และปฏิบัติให้มีคุณภาพถึงขีดถึงขั้นเพียงพอ

*จึงจะถือว่า เข้าเขต **“โลกุตระนิพพาน”***

ส่วนผู้ที่.. ยิงปฏิบัติ หรือยิงศึกษาไม่ถูกต้อง

มี“มิจฉาทิฏฐิ”อยู่ แล้วหลงผิดเชื่อว่า

ที่ตนรู้ตนทำอยู่นั้นเป็น“นิพพานพุทธ”หรือ“สัมมาวิมุติ”

แต่แท้จริง ยังเป็นแค่“นิพพาน”อื่น

ที่เป็นนิพพานทั่วไป ที่ต่างนิยามของตนๆ

ยังไม่ใช่“นิพพานพุทธ” หรือเป็นเพียง“มิจฉาวิมุตติ”

คุณภาพที่ได้นั้น จึงยังไม่ใช่“โลกุตรธรรม”

ยังอยู่นอกเขตของ“โลกุตรภูมิ”

ดังนั้น นิพพานที่ไม่“สัมมา”นี้ ยิ่งนับกันไม่ได้เลย ว่า
จะเข้าขีด“เที่ยงแท้ต่อนิพพานพุทธ”กันไหน

ถ้าเป็นอย่างนี้ ก็ได้ผลกันอยู่แค่“โลกียธรรม”

หากยังได้ผลมาก ก็ยิ่งออกห่าง “โลกุตรนิพพาน” ไปกันใหญ่ด้วยซ้ำ
จึงต้องเรียกว่า “มิจฉาวิมุตติ” คือหมายถึง “ไม่ใช่निพพานของพุทธ”

จะเรียกว่า“โลกิยนิพพาน”ก็เรียกได้

เพราะถ้าไม่สัมมาทิวฐิ ก็คงได้ “โลกียธรรม” นั้นแหละ

เป็น“อตฺตา”ที่ยิ่งใหญ่ต่างๆ หรือไม่ก็เป็น“ปรมาตมมัน”

จมอยู่ในวิภวสงสารไปชั่ววันรันดรตลอดกับปีตลอดกาล

เพราะ

การจะ “ดับสหนิ” จนตัดวิภวสงสารได้เด็ดขาดนั้น ต้องศึกษาดีๆ

“มิจฉาวิมุตติ”ไม่สามารถจะตัดวิภวสงสารได้

เพราะอะไร ก็ค่อยๆศึกษาไป ปฏิบัติให้เกิดมรรคผลได้แล้วจะเข้าใจ

สรุปได้ในช่วงนี้ ก็คือ ตหังควิมุตติ จนถึงขั้น วิกขัมภณวิมุตติ นั้น

ยังถือว่า เป็น“โลกิยวิมุตติ”อยู่

แม้จะ“สัมมาทิวฐิ” ตามแบบพุทธบ้างแล้วก็ตาม

แต่เพราะ คุณภาพยังไม่ดีพอ ยังไม่มากพอถึงขีด

ครั้นเมื่อได้ศึกษาฝึกฝนตามทางของพุทธ จนดีขึ้นมาเรื่อยๆ ๑

ก็นับว่า“เริ่มมีความรู้ เริ่มหัดทำนิพพานแบบพุทธ”ได้แท้ขึ้นไปตามลำดับ

ส่วน“โลกียวิมุต”แท้ๆ ที่ไม่ศึกษาพุทธเลย

หรือ ศึกษาก็ตาม แต่ยัง“มีจฉาทิฏฐิ”อยู่

จึงไม่มีโอกาส หรือไม่มีสิทธิ์

ไม่มีทางที่จะเข้ากระแส“โลกุตระนิพพาน”เลย

ดังนั้น แม้จะเป็น“ตถังควิมุตติ หรือ วิกขัมภณวิมุตติ”

ก็จะต้องมี“สัมมาทิฏฐิ” ในแนวทางของพุทธ

เมื่อได้ปฏิบัติและศึกษาฝึกฝนเจริญขึ้นๆ จนมีคุณภาพเข้าเขตถึงขีด

มีการปฏิบัติ **“ทวนไปทวนมา**

ได้ความสงบเฉพาะแบบพุทธ” ขึ้นมา ให้รู้ให้รับรส

กระทั่งรู้ยิ่งๆขึ้น และชำนาญในทางปฏิบัติมากขึ้นดีขึ้น

ผลที่ได้รับ ก็ตรวจสอบได้ถูกต้องขึ้น

เป็น**“ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์”**

ซึ่งมี“ความสงบเฉพาะแบบพุทธ”ตามที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้

นั่นคือ ถึงขั้น **“ปฎิบัติสัทธิวิมุตติ”**

เพราะ เกิดภูมิปัญญา เกิดอินทรีย์ ๕ พละ ๕

คือ **ศรัทธา-วิริยะ-สติ-สมาธิ-ปัญญา** เกิดจริง เจริญขึ้นจริง

จนสามารถทำได้ดี ถูกตรง และมีคุณภาพเพียงพอถึงขีดถึงเขต

กล่าวคือ

ความเชื่อ(ศรัทธินทรีย์-ศรัทธาพละ)

ก็ต้องเกิดน้ำหนักในความเชื่อพอเพียง

ความพากเพียร(วิริยินทรีย์-วิริยพละ)

มีคุณภาพเป็น **“วิริยสัมโพชฌงค์”**

สติ(สตินทรีย์-สติพละ)

ก็เจริญเป็น“สติสัมโพชฌงค์”สมบูรณ์ขึ้นพอ

สมาธิ (สมาธินทรีย์-สมาธิพละ)

ก็เกิด“สัมมาสมาธิ“ เป็น “สมาธิสัมโพชฌงค์”

ปัญญา (ปัญญินทรีย์-ปัญญาพละ) นั้น

เจริญยิ่งขึ้นเป็น“ญาณ”รู้แจ้งเห็นจริงในมรรคในผลแห่ง

ความรู้สึกรู้ใจของผู้ปฏิบัติ ก็จะมีปฏิภาณไหวพริบรู้ตัวเองได้

ด้วย“วิปัสสนาญาณ”

หรือ ด้วย“ญาณทัสสนะ”ขอ “พุทธวิชชา” เองที่เดียว

ว่า **เราเข้ากระแส“อาริยะ”ได้หรือยัง**

จะต้อง“**พันวิจิกจจา**”มาเป็นลำดับขั้น

เพราะในศาสนาพุทธนั้นต้อง“**รู้แจ้งด้วยตน**”(ปัจจุตัตถ์)

มิใช่ให้ใครอื่นรู้แทน หรือ ต้องใครอื่น“สอบญาณ”ให้

เมื่อมีมรรคมีผลเป็นของจริง ถึงขั้น “ปฏิบัตสังกัทธิมุตติ”

ก็เข้าเขตเป็น“โลกุตระนิพพาน”กันได้

ย่อมไม่ตกต่ำเป็นธรรมดา

และ ยิ่งได้ปฏิบัติมากขึ้นๆ

ความชำนาญ ความรอบรู้ ความเห็นจริง ก็ยิ่งมากขึ้น

“เนกขัมมะ”คือ การออกไปจากโลกียะ ออกจากกาม จากกิเลส

ก็มี“ความจริง” เกิดในตนยิ่งขึ้น

หรือ ผลของการออกไปจากสิ่งที่เราจะออกนั้น

ทำได้จนถึงขั้น“**นิสสรณะ**”

คือ ชำนาญจนสามารถสลัดได้เร็ว ปลดปล่อยได้เก่งเยี่ยมยิ่งขึ้นๆจริง

จึงเรียกว่า ถึงขั้น**“นิสสรณวิมุตติ”**

เป็นนิพพานที่มีคุณภาพยิ่งๆ ขึ้น

เพราะฉะนั้น สถานะสุดท้าย ก็คือ**“สมุทเททวิมุตติ”**

ซึ่งเป็นคุณภาพครบถ้วน คือ ตัดขาดได้เสมอๆ ตัดขาดได้เด็ดขาด

ทำได้ถึงที่สุด มีความสามารถเด็ดขาดในการทำ**“วิมุตติ”**ทำ**“นิพพาน”**

ก็เป็นอันเรียนจบ ได้ตำแหน่งที่เรียกด้วยภาษาว่า**“สุอุปาทิเสสนิพพาน”**

นั่นคือ ขั้นตอนของสถานะ“นิพพาน”**ตามลำดับ**

เรียกว่า วิมุตติ ๕ ลำดับ หรือ นิพพาน ๕ ลำดับ

ซึ่งมีการกำหนดทั้งคุณภาพ ทั้งคุณลักษณะ ต่างกัน

ทว่า ก็เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

ดังที่ได้อธิบายมาพอสมควรนั้น คิดว่าคงพอจะเห็นกระจ่างได้

หรือ ผู้ใดเมื่อศึกษาแบบพุทธแล้ว

ได้ปฏิบัติเป็น**“โพธิปักขิยธรรม ๓๗”** ถูกทางจริง

ย่อมเกิด**“วิปัสสนาญาณ”**

ตามเห็น**“อนิจจัง”**ในจิตแจ้งชัดด้วยสภาวะของจริง(*อนิจจานุปัสสี*)

จนทำให้**“ทำลายนิमितที่ติดยึดลงได้”**

หรือ**“ถอนเครื่องหมายนั้นๆออกได้”**

ก็เรียก ความหลุดพ้นจากกิเลสเช่นนี้ว่า**“อนิมิตตวิโมกข์”**

ซึ่งก็เป็นลักษณะของ**“นิพพานพุทธ”** อีกสถานะหนึ่ง

และ ถ้าผู้ใดเมื่อศึกษาฝึกฝนแบบพุทธต่อไปอย่างดีอีก

ก็ย่อมยิ่งจะเกิด**“วิปัสสนาญาณ”** ยิ่งๆขึ้น

โดยตามเห็น**“ทุกข์”**ตามเห็น**“เหตุแห่งทุกข์”**ในจิตแจ้งชัด

ด้วยสภาวะของจริง แล้วละล้างเหตุ อันเป็น...

“ที่ตั้งแห่งความอยากเฉพาะตัวนั้นๆได้” (วิราคานุบัลลี)

ก็เรียก ความหลุดพ้นจากกิเลสเช่นนี้ว่า **“อัปปณิหิตวิโมกข์”**

ซึ่งก็เป็นลักษณะของ “นิพพานพุทธ” อีกสถานะหนึ่ง

จนสุดท้าย เมืองผู้นั้นยิ่งศึกษาฝึกฝนแบบพุทธเจริญยิ่งขึ้น

ก็ยิ่งจะเด็ด “วิปัสสนาญาณ” ยิ่งๆขึ้นเป็นที่สุด

โดยตามเห็น **“อนัตตา”** ที่เป็นสภาวะของจริงในจิต แจ่มชัด

ด้วยตนเอง ในตนเอง มีสภาวะจริงเอง

คือ ตามเห็น **“ความไม่มีตัวตนของกิเลส**

ถึงขั้นดับอาสวะสิ้นเกลี้ยง” (นิโรธานุบัลลี)

ก็เรียก ความหลุดพ้นจากกิเลสเช่นนี้ว่า **“สุญญตวิโมกข์”**

ซึ่งก็เป็นลักษณะของ **“นิพพานพุทธ”** อีกสถานะหนึ่ง

ดังนี้ เป็นต้น

เมื่อถึง **“นิพพาน”** เป็นที่สุดรอบครบถ้วนจริง

ผู้ได้จริงก็ชื่อว่า เป็น **พระอรหันต์หรือสมณะที่ ๔** ของพุทธ

เป็นผู้เข้าถึง **“นิพพานพุทธ” สุตจบ**

เรียกว่า **“สุอุปาทิเสสนิพพาน”**

คำคำนี้ ก็เคยได้อธิบายถึงมาบ้างแล้ว คงพอจะจำได้

หมายถึงผู้ดับกิเลสได้หมดแล้ว **เป็นพระอรหันต์ ที่ยังไม่ตายสิ้นลมหายใจ**

ดังนั้น ถ้าผู้ใดปฏิบัติสะสมนิพพาน ตามหลัก **“วิมุตติ ๕”** นั้นได้จนจบก็ตาม

หรือจะเป็นการปฏิบัติสะสมนิพพาน ตามหลัก **“วิโมกข์ ๓”** นั้นได้จนจบก็ตาม

ก็เป็นอันได้ตำแหน่ง **“สุอุปาทิเสสนิพพาน”** คือมี **“อรหัตตผล”** สมบูรณ์

แต่เป็น **“พระอรหันต์”** ที่ยังมีชีวิตอยู่ ยังไม่ตายสิ้นลมหายใจ ดังกล่าวแล้ว

มีข้อที่น่าสังเกต คือ
คำว่า“วิมุตติ-วิโมกข์-นิพพาน”นั้น
ไม่ได้หมายความว่า

คุณภาพจะต้องเป็น“อรหัตตผล”สมบูรณ์ทันทีทีเดียว
วิมุตติก็ดี วิโมกข์ก็ตาม คือ ความเจริญของมรรคของผล เท่าที่ปฏิบัติได้
เป็นสถานะของ“นิพพาน”มีลำดับที่ลดลงก็เลยไปตามขั้นตามตอน
ดังที่เพิ่งได้ชี้ให้เห็นผ่านมาหยกๆนี้

เช่น ผู้ได้“วิมุตติ”คือ **ตทังควิมุตติ** หรือ **วิกขัมภณวิมุตติ** เป็นต้น
ก็ไม่ได้หมายความว่า ได้“วิมุตติ”แล้ว แค่นั้น เท่าที่กล่าวนี้
ก็จะเป็นนิพพานขั้น“อรหัตตผล” เป็นพระอรหันต์กันเลย
แม้แต่วิมุตติอีก ๒-๓ ขั้นที่สูงขึ้นนั้น จะเข้าข่าย“โลกุตรนิพพาน”แล้ว
ก็ยังเป็นวิมุตติที่บอกความหมายของคุณภาพต่ำสูงเป็นลำดับขึ้นไปๆ
ที่ยังไม่ใช่“นิพพาน”ขั้นสูงสุดจบทีเดียว ทันที

คำว่า วิมุตติก็ดี วิโมกข์ก็ดี นิพพานก็ตาม
ในสภาวะจึงมีคุณภาพสูงต่ำได้หลากหลายชั้น

จนกว่าจะถึงขีดจบ
ถึงขั้นมีคุณภาพครบสมบูรณ์จริง
จึงจะเป็น“อรหัตตผล”

เจาะจงลงไปได้ว่า“สุอุปาทิเสสนิพพาน”
คือ ถึงซึ่ง“การตายชนิดพิเศษ”ของมนุษย์
ที่พระพุทธเจ้าพา“ตาย”

หรือคือ “มนุษย์ที่กิเลสตายสนิทไม่เกิดอีกแล้ว”นั่นเอง

แต่“ส่วนเหลือ”(เสถ) ความเป็นชีวิตของมนุษย์ผู้นี้

ยังมีอยู่

ยังทำประโยชน์ให้แก่มหาชนเป็นอันมากอยู่

เป็นมนุษย์ที่หมดตัวหมดตน หรือเป็นมนุษย์ที่ไม่เห็นแก่ตัวแท้จริง
จึงมีแต่เมตตากรุณาชวนช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์อยู่

ด้วยความบริสุทธิ์ใจ เพราะใจสะอาดมั่นคงจริง

ซึ่งเป็น“โพธิกิจ”แท้ๆของ“พระอรหันต์”ทุกๆองค์

คือ กิจที่เป็น...

“พหูชนหิตายะ-พหูชนสุขายะ-พหูชนอัทธายะ-โลกานุกัมปายะ”

อันคือ ทำประโยชน์เป็นอันมากแก่ปวงชนทั้งหลาย(พหูชนหิตายะ)

นำปวงชนทั้งหลายไปสู่สุขที่ดีแท้(พหูชนสุขายะ)

นำปวงชนทั้งหลายไปสู่สารลัจจะที่แท้(พหูชนอัทธายะ)

อนุเคราะห์สังคมาเมตตาโลกด้วยความสงสาร(โลกานุกัมปายะ)

นี่คือ

“โพธิกิจ”หรือ“การช่วยสัตว์โลก”ที่เป็นหน้าที่ของ“พระโพธิสัตว์”

หรือ ในความเป็น“พระอรหันต์”ของมนุษย์ผู้ยังไม่ตาย

แต่ถึงซึ่ง“สอุปาทิเสสนิพพาน”แล้ว

และ ยังต้องมีชีวิตเป็นอยู่กับมวลมนุษยชาติ

ท่านผู้เจริญปานนี้ จึงเป็นที่พึ่งของมวลมนุษย์ที่แท้จริง

ผู้ได้“นิพพานพุทธ”เป็นพระอรหันต์ของพุทธ

จึงอยู่กับมนุษย์ในสังคมนี้อย่าง และช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ไป ด้วยตั้งใจ

เพราะท่านรู้เท่าทันโลกียะ และไม่เป็นทาสโลกธรรมได้จริงๆ

ท่านไม่ติดยึดแม้กระทั่ง“วิภวภาพ”ได้แท้

จึงไม่ต้อง“หนีโลกียภาพ”ไปไหน

เราละ

ถ้าได้มรรคได้ผลพ้นทุกข์ของตนบ้างจริง[ตามที่ได้เรียนจากศาสนา]
ยังจะมีแสบใจหลบลี้หนีไปเสพสุขสงบ(ตามที่ตนชอบ)แต่เดียวดายอยู่หรือ?
จะไม่ช่วยอุ้มชู“พุทธศาสนา”ที่พระพุทธองค์ ทรงอุทิศส่่าห์ก่อกำเนิดมานี้
ซึ่งอายุก็ตั้ง ๒,๕๐๐ กว่าปีแล้วนี่เชียวหรือ?

○ จะช่วยพุทธศาสนาได้ดี ต้องมีนิพพาน ○

ข้าพเจ้าผู้หนึ่งละ จะต้องทำ จะต้องช่วย
บาดเจ็บใดที่“พุทธชีวิต”มี แผลใดที่“พุทธชีวิต”ระบมปวด
อันเกิดจาก“มาร”หรือจาก“เนื้อร้าย”ในตัวเอง
ข้าพเจ้าจะช่วยด้วยปณิธานทั้งหมดที่มี
แม้จะช่วยแล้ว ไม่ได้ผลอะไรขึ้นมาเลย ก็ตาม
กำลังปัญญาและความสามารถของข้าพเจ้ามีเท่าใดๆ
ก็ขอทำให้สุดสามารถจนสุดที่ ก็สุดแล้วซึ่งข้าพเจ้า
ที่จริงแล้ว หน้าี่ช่วยเหลือศาสนา หรือ“พุทธกิจ-โพธิกิจ”นั้น
เป็นหน้าที่ของ“พุทธศาสนิกชน”แท้ๆทุกคน ทุกคนจริงๆ
ไม่เช่นนั้น น่าจะได้ชื่อว่า เป็นผู้“อกตัญญู”อย่างแท้
การจะลงมือทำหน้าที่ช่วยเหลือ
หรือ“อนุรักษ์”หรือ“อนุเคราะห์”พุทธศาสนา
สำหรับผู้บรรลุขั้น พระโสดาบันขึ้นไปแล้ว ไม่เป็นไรนัก

เป็นต้นว่า

สภาวะของนามธรรมที่เป็น“กุศลธรรม”ทั้งหลายของจิต
จะมีแต่วิเศษยิ่งขึ้น จะรู้ยิ่งเยี่ยมขึ้น จะขยันอุตสาหะขึ้น
จะมีคุณค่าสูงขึ้น จะแข็งแรงขึ้น จะสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น
จะช่วยเหลือสังคมได้มากขึ้น จะฉลาดเฉลียว จะชวนชวาย
จะเสียดสละ จะอดทนบากบั่นไม่เห็นแก่ตัว

ท่านจะไม่มัวแต่รักตัว“กลัวคนตำหนิ”

กลัวเสียหน้า กลัวเป็น“ภยากติ”อยู่

จนไม่กล้าทำสิ่งที่ดีแน่ๆ ทั้งๆที่ควรทำ

จะเห็น“ความกลัวกลัวอาชญา”

อย่างถูกลักขณะ เห็นเด่นชัดได้จริง

ยิ่งกว่า “ความกล้าหาญอย่างบุรุษ”

เพราะท่านไม่มี“อัตตา”ไม่มี“มานะถือตัว”แล้วจึง

จะมี“อิทธิบาท ๔ ” ทำการงานที่เห็นๆได้

ว่าเป็น“ผู้มีคุณค่าประโยชน์พัฒนาสังคม”

เป็นเครื่องแสดงถึง“ความเป็นพระอาริยะ”

หรือ“มนุษยที่มีอาริยธรรม”กันชัดเจนๆ

ซึ่งเมื่อ“อกุศลธรรม”ต่างๆในจิตได้“ตาย”ลงสนิทจริง

แต่“กุศลธรรม”ต่างๆในจิตยังไม่“ตาย”กลับยิ่ง“เจริญ”ด้วย

“จิต”ของพระอรหันต์แบบพุทธแท้

จึงมีภาวะ“ดำเนินไปได้แล้ว”(สุคติ)

การ“ดำเนินไปได้”นี้แหละ คือ

ทั้งปัจจุบันที่มี“กรรมกริยา”อยู่

ก็ต้อง“ทำหรือเป็นแต่ภาวะดี”

ทั้งอนาคตก็ต้องสู่“ภาวะดีพิเศษยิ่ง”แน่ ๆ

นั่นคือ ท่านต้อง“ทำแต่ดีๆ”อยู่ในโลกในสังคม

เพราะ ทั้ง“รูปธรรม และ นามธรรม”ของท่านยังเหลือเป็น“ชีวิต”อยู่

โดยเฉพาะ“นามธรรม”คือ“จิต ของท่านนั้น

ไม่มีความเห็นแก่ตัว(สัพพปาปัสสะ อกรรมัง ชันนอนัตตา)

ไม่ทำชั่วบาปใดๆ อีกแล้ว(สัพพปาปัสสะ อกรรมัง)

มีแต่“ยังกุศลให้ถึงพร้อม”(กุสลัสสูปสัมปทา)

ท่านจึงมีแต่“ความเห็นแก่ผู้อื่น”(กุสลัสสูปสัมปทา)

ท่าน“พ้น”การติด“สุข”ใดๆ หมด(สจิตตปริโยทปนัง)

แล้วท่านจะอยู่เฉยๆ หรือปล่อยเวลาให้สูญเสียทิ้งเปล่าไปอย่างไรๆทำไม

ให้“ชีวิต”มันเดินทางไปหา“ตาย”ฟรีๆ โดยเปล่าประโยชน์ ไร้คุณค่า

การชวนชวย(เวยยาวัจจะ)ก็เป็นกุศล เป็นบุญกริยาวัตถุแท้ๆที่พึงทำ

“ธรรมใดวินัยใดเป็นไปเพื่อความขยัน

ธรรมนั้นวินัยนั้น เป็นของเราตถาคต” ท่านก็รู้

“ธรรมใดวินัยใดเป็นไปเพื่อความเกียจคร้าน

ธรรมนั้นวินัยนั้น มิใช่ของเราตถาคต”ท่านก็รู้

“บัดนี้เวลากำลังล่วงไปๆ เธอกำลังทำอะไรอยู่ ดีหรือชั่ว

กายกรรม-วจีกรรมที่ดีกว่านี้ยังมีอีก” เราอยู่ว่างๆ นี่ดีแน่หรือ?

ยังมีคำตรัสสอนไว้อีกเยอะเยอะ ที่เป็น“กุศล”อันจะต้องให้ถึงพร้อม

ก็ต้อง“ถึง”ต้องเป็นให้ได้ ำให้แข็งแรง **จนตนเป็นอัตโนมัตติ**(ตถตา)

“กุศล”ทั้งหลายเหล่านี้ พระพุทธเจ้าก็ทรงสอนท่านไว้ทั้งสิ้น
พระอรหันต์ หรือพระอาริยะ ผู้มี“จิต”ที่เป็น“นิพพานพุทธ”แท้ ๆ
จึงมีใช่คนดูตาย และมีใช่คนมี“จิตเฉื่อย”หรือ“จิตเฉย”แบบโหมะ
ดังนั้น ที่ข้าพเจ้ายืนยันว่า **พระอาริยะของพุทธแท้ ๆ นั้น**
ยังมี “นิพพาน” สูงขึ้น ๆ ก็ยังมี “วิภวตัณหา” ยิ่งขึ้น ๆ
ก็ขอให้ทำความเข้าใจให้ดีๆเถิด

เพราะ“วิภวตัณหา”นั้น ไม่ใช่“ความปรารถนาลามก”

ไม่ใช่“ความต้องการเลวร้าย”

โดยเฉพาะ ไม่ใช่ “ความต้องการที่เพื่อสะสมกิเลส”

แต่เป็น“ความต้องการฆ่ากิเลส”ทั้งของตน และช่วยผู้อื่นให้ฆ่า

หรือ เป็น“ความต้องการที่เสียสละแท้ๆ”เป็นประโยชน์คุณค่าแก่โลก

แม้ใครไม่เข้าใจ และไม่เห็นว่า“ลักษณะ”เยี่ยงนี้เป็น“คุณ
และยังกลับเห็นว่า แม้แต่“พระอาริยะ”ก็ไม่ควรจะทำจะเป็นเช่นนี้
ก็ไม่เป็นไร ก็จงทำตามที่ใครเห็นว่าควร ว่าถูก ว่าน่าจะเป็น นั้นๆเถิด

ข้าพเจ้าเห็นอย่างนี้ ได้เรียนและฝึกฝนมาอย่างนี้

โดยเชื่อว่า พระพุทธเจ้าทรงหมายอย่างนี้ จึงได้พิสูจน์ตามคำทรงสอน
แล้วได้รับผลเป็นดังที่ว่านี้ และก็จะขอมี“วิภวตัณหา”นี้ต่อไป

ดังนั้น คนผู้ถึงซึ่ง“สอุปาทิเสสนิพพาน”ตามที่ข้าพเจ้าเข้าใจ

จึงเป็นมนุษย์“ผู้กิเลสจะตายสนิท”เท่านั้น

แต่“วิภวตัณหา”ที่เป็น“ความปรารถนาดี”

ยังไม่ตาย แต่กลับยังมี“ดีขึ้น”สูงขึ้น” เสียด้วยซ้ำ

และ ต้องไม่ลืมว่า ผู้ยังมี“สอุปาทิเสสนิพพานธาตุ”อยู่

ต้องเป็น“ผู้ยังมีทั้งรูปขันธ์ร่างกายที่ยังไม่ตาย และทั้งนามขันธ์ด้วย”
โดยเฉพาะ“ส่วนที่ตาย”แท้ๆ ก็มีแต่นามขันธ์ **ที่เจาะจงให้ตายเท่านั้น**

ไม่ใช่“นามขันธ์ทั้งหมดตายเกลี้ยง” ทำความเข้าใจให้แม่นๆ

“รูปขันธ์ หรือ รูปธรรม”ยังไม่ตาย ยังมีชีวิตอยู่ เป็น“ครู”ที่ได้อยู่

นับเป็นคนที่**มี“อมตธาตุ”แท้** คือ“ธาตุแห่งพระนิพพาน”

ซึ่งเป็น“ธาตุ”ที่ไม่มีคำพูดกล่าวให้ถึงความจริงสมบูรณ์สุดได้

ต้องผู้เข้าถึง หรือผู้ได้ ผู้เป็นเอง จึงจะถึง“ความจริง”นั้น

เพราะ เป็น“ธาตุที่มีทั้งไม่เกิด ทั้งไม่ตาย”

แต่ก็แปลกอีก ที่**“มีทั้งตาย และมีทั้งเกิดอยู่”**

ซึ่งก็พอพูดได้ว่า ที่**“ไม่เกิด หรือ ตาย”**นั้นคือ“กิเลสาสวะ”

และ ที่**“ไม่ตาย หรือ ยังเกิดอยู่”**นั้น

ก็คือ“จิตหรือชีวิตของผู้มีอมตธาตุ”นั่นเอง

นั้นยังไม่เท่าไร **...ที่ว่า“ค้นหาไม่มี”หรือ“ค้นหาดับแล้ว”**

แต่...ยังมีชีวิตที่มี“ค้นหา” [วิภาตค้นหา]

นี่สิ !... มันเป็นอย่างไรงันแน่???

นี่แหละที่มันอธิบายสมบูรณ์ไม่ได้ด้วยภาษา หรือเหตุผลทางตรรกะ

ดูมันน่าฉงน น่าย้อนแย้ง วกวน สับสนพิกลอยู่

ต้อง**“สันทิฏฐิโก”**คือ ผู้มีเองย่อมรู้เองเห็นเอง ไม่ต้องอาศัยใครบอก

เพราะเป็นสภาพที่**“ลึกซึ่งวิเศษ” (คัมภีร์)**

“เห็นตามไม่ได้ง่ายๆ”(พุทธทาส)

“รู้ตามไม่ได้ง่ายๆ”(พุทธโฆส)

“สงบยิ่งพิเศษ”(สันต)

“สอดคล้องได้ระเบียบยิ่ง”(ปณิต)

“เดาเอาไม่ได้”(อตกาวจร)

“เชี่ยวชาญละเอียดลออสุด”(นิปฺณ)

“รู้จริงได้เฉพาะบัณฑิต”(บัณฑิต เวทนี)

“เห็นไม่ได้รู้ไม่ได้เยี่ยงสามัญ”(อนิทฺสสน)

○ ใครที่พูดว่า พระอรหันต์ตายแล้วสูญ คือพวกมิจฉาทิฎฐิจริงหรือ? ○

และ ที่ยิ่งยากแก่การเดาขึ้นไปอีก เป็นประเด็นสำคัญ ก็คือ
ผู้จะได้ตำแหน่ง“พระอรหันต์”นั้น

**ต้อง“ทำตาย”หรือ“ดับ”ได้ทุก“ตัณหา”แม้แต่“วิภวตัณหา”
จะ“ดับตัณหาสนิท”เมื่อใดก็ได้ ทั้งใน“ภวภพ”ทั้งใน“วิภวภพ”
แต่...**

ที่ท่าน“กลับดับกลับมี”นั้น คือ“**สัจจะข้อนสภาพ**”(ปฏินิสสัคคะ)

ที่ท่านเป็นได้เพราะฝึก“ปฏินิสสัคคะ”ตามวิธี“มรรค องค์ ๘”มาจริง

คุณลักษณะพิเศษนี้ จึงมีได้เฉพาะ “**พุทธที่มีมรรค องค์ ๘**” เท่านั้น

ดังนั้น พระอรหันต์จึงชื่อว่าผู้มี“**อมตธาตุ-อมตธรรม**”

เพียงแต่ว่า ท่านจะ“ดับจบ”ในตอน“อนุภาทิสถนิพพาน”หรือไม่?

นั่นเป็น“ส่วนตัว”ของแต่ละท่าน ว่า ท่านจะต่อ“ภพ”หรือ“ดับภพ”

ถ้าแม้ ก่อนหรือพร้อมกับสิ้นลม ท่านผู้ใด“ดับภพสิ้นหมด”

ท่านก็ถึงซึ่ง“**ปรินิพพาน**”ไป

แต่ถ้าหาก ท่านยังไม่ “ดับภพสิ้นหมด” ก่อนหรือพร้อมกับสิ้นลม

ท่านผู้นั้นก็ถึงแค่“อนุปาติเสสนนิพพานธาตุ”

เพราะฉะนั้น การตายชนิด“**สอุปาทิเสสนนิพพาน**”นี้แหละ

จึงเป็น“ยอดของการตายสำหรับความเป็นยอดคน”ที่เดียว

เพราะ หากทำการตายถึงขั้น“สอุปาทิเสสนนิพพาน”ได้สำเร็จสมบูรณ์

ก็หมายถึงว่า การตายขั้น“ปรินิพพาน”ก็ต้องทำได้ด้วย ไม่มีปัญหา

ส่วนการตายแบบ“อนุปาติเสสนนิพพาน”นั้น ไม่ต้องอธิบายอะไรกันมาก

เพราะเป็นเพียงการตายของ“รูปชั้นร์”ซึ่งใครๆก็ต้องตายชนิดนี้

ที่เรียก“อนุปาติเสสนนิพพาน”ก็เพียงแค่ว่า พอให้รู้กัน

ว่า คนผู้ตายนี้ ไม่ใช่ปุถุชนสามัญ แต่เป็น“พระอรหันต์”ก็เท่านั้นเอง

ดังนั้น การตายที่วิเศษสุดสำคัญที่สุด จึงได้แก่...

การตายชนิดที่เรียกว่า“สอุปาทิเสสนนิพพาน”

และเริ่มกล่าวได้ว่า

“นิพพาน”หมายถึง ความตายของพระอรหันต์”ชนิดที่ ๑

แต่คนผู้มี“นิพพาน”นี้แล้วนั้น ยังไม่“ตาย”ชนิดสิ้นลมหายใจ

ยังมีชีวิตเป็นๆ อยู่ใน“โลกนี้”(อริโลก) ในสังคมที่มีสัตว์มีคอนอยู่กันนี้

ยังสร้างสรรค์ เลียสละ มีคุณค่าทำประโยชน์ให้แก่สังคมไป

จนกว่า คนผู้มี**สอุปาทิเสสนนิพพาน** นี้“ตาย”ชนิดสิ้นลมหายใจลง

เมื่อใด

เมื่อนั้นแหละ คือ ผู้มี “ความตาย” ชนิดที่ ๒

จึงจะกล่าวได้อีก ว่า

“นิพพาน”หมายถึง“ความตายของพระอรหันต์” ชนิดที่ ๒

เรียกความตายหรือนิพพานนี้ว่า**“อนุปาติเสสนนิพพาน”**

ซึ่งเป็นความตายทาง“รูปธรรม”เท่านั้น

เพราะเป็นการตายเฉพาะของธาตุวัตถุคือตัวร่างกาย
แต่ ถ้าหาก..พร้อมหรือก่อน“ความตาย ชนิดที่ ๒”นี้

ผู้“ตาย”ยังไม่ยอมทำ“ความตาย”ชนิดที่ ๓

คือ“ดับ’ภพ’ภายในจิตให้สนิท”ก่อนหรือพร้อมการสิ้นลมหายใจลง
ไม่ว่า“รูปภพ หรือ อรูปภพ”ใดๆจะต้อง“ดับให้สนิทสุดไม่ให้เหลือ”
ซึ่งเป็นเรื่องตรงๆเฉพาะใน“นามธรรม”ไม่ใช่วัตถุร่างกาย

[ดังที่พระพุทธเจ้าทรงเข้าออกในรูปฌานและอรูปฌาน ก่อนปรินิพพาน]

ก็ยังไม่ได้ชื่อว่า“ปรินิพพาน”

ซึ่งจะเป็นความตายทาง“นามธรรม”อีกชั้นหนึ่ง เป็นชั้นสูงสุด

เพราะ เมื่อผู้ทำ“กาลกิรียา”(ความตาย)สุดท้าย

ถึงขั้น“ปรินิพพาน”นี้แล้ว

ก็จะเป็นความตายชนิด“ขาดสูญ-พินาศ-ไม่เกิดอีก”เด็ดขาด
จะไม่มีอะไรเหลือสำหรับทำนุผู้นี้ เวียนวนเป็น“วัฏสงสาร”กันอีกเลย

เพราะฉะนั้น จึงจะ**ยังกล่าวไม่ได้ว่า**

“พระอรหันต์เมื่อตายไปแล้ว ย่อมขาดสูญ ย่อมพินาศ ย่อมไม่เกิดอีก”

[ชินกาลโว ภิกขุ กายสส เกทา อุจฉิซชติ วินสสติ นโหติ ปรมมรณชาติ]

เพราะ หากใครขึ้นกล่าวเช่นนี้ ชื่อว่าเป็นการ“กล่าวดูพระพุทธเจ้า”

และใครมี“ความเห็น” หรือมี“ความเข้าใจ”เช่นที่ว่านี้

ก็เป็น“**ทิวฐิอันชั่วช้า**”(ปาปกัง ทิวฐิติดัง) ซึ่งเป็น“มิจจาทิวฐิ”

เนื่องจาก พระพุทธเจ้า“ไม่พึงตรัสอย่างนี้”

ไม่ได้ทรงสอนให้“เห็น”ให้“เข้าใจ”อย่างนี้ **แต่มันก็ลึกซึ้งอยู่จริงๆ**

จึงต้องศึกษากันดีๆ สำหรับนัยลึกซึ้งซึ่งเยี่ยงนี้

ใน“ยมกสูตร”พระไตรปิฎก เล่ม ๑๗ ข้อ ๑๔๘-๒๐๗ มีหลักฐานชี้ชัด

ผู้สนใจลองค้นคว้า ศึกษาดูดีๆ เกิด จะได้ไม่“มิจฉาทิฏฐิ”
ตามหลักฐานนั้นยืนยันชี้ชัดบอกให้เรา รู้ละเอียดได้ มากแถมมากอย่าง
เช่นว่า ในหลักฐานนั้นกล่าวถึงผู้ตาย ก็แน่ชัดว่า
ผู้ตายเป็น“พระอรหันต์ ที่สิ้นอาสวะ”จริง ไม่ใช่แค่อาริยะระดับอื่น
เพราะ ระบุว่า**“ชีณาสโว”** คือ**“ผู้สิ้นอาสวะแล้ว”**ทีเดียว

ดังนั้น จะเป็นพระอาริยะ ระดับอื่นไปไม่ได้
และ“การตาย”ก็ชัดๆ ด้วยว่า“ตายแบบกายแตกกายสลาย”

เพราะ ระบุว่า**“กายสฺส เกทา”** คือ **“ร่างกายแตกทำลาย”**
ซึ่งเป็นการตายทาง“รูปธรรม” เท่านั้น เป็นแค่สลายธาตุมหาภูตรูป
ไม่ใช่เป็นการตายทาง“นามธรรม”หรือการตายทาง“โอปปาติก” แน่
จึงเห็นได้ชัดได้ชัดเจนว่า เป็นการตายที่ชี้บ่งลงไปทางรูปธรรมทางวัตถุ
ซ้ำในหลักฐานนั้น ยังชี้บ่งถึงเวลาไว้ครบครันอีกว่า
“หลังจากตาย”(ปรมมรณา) แล้ว

ต่อจากนั้นไปละ **จะมีอะไรอีกไหม หรือไม่มี?**

ตรงนี้แหละ... ใครจะเห็นอย่างไร? จะเข้าใจอย่างไร?

หากใครเข้าใจว่า คนผู้เป็นได้ถึงขั้น“พระชีณาสพ”
เป็นถึง“อรหันต์”ผู้สิ้นอาสวะแล้ว ถ้าตายสิ้นลมหายใจลง

“หลังจากตาย”ชนิดกายแตกสลายแล้ว

คือ ท่าน“อนุภาติเสสนิพพาน”ลงไปแล้ว

ใครเชื่อแน่นอนว่า ต้อง...

“ขาดสูญ หรือ เป็นอันถูกตัดขาด ไม่เหลืออีก”(อุจฉิขชติ)

“พินาศ คือ ถูกทำลายจนฉิบหายหมด(วินสสติ)

“ไม่เกิดอีก หรือ อะไรๆ ก็ไม่มี ไม่เป็น อีก” (ใน โหติ)

**จะไม่ขาดสูญ-ไม่พินาศ หรือจะมีอะไรเกิดอีก
ไม่ได้ เต็ดขาด**

เป็นความเห็นปักดิ่ง ตายตัว ตามนี้เลย

ขึ้นผู้ใดเข้าใจอย่างนี้ เห็นอย่างนี้ นี่แหละ...

ชื่อว่า เป็นผู้มึ “**ความเห็นผิด**” (มิจฉาทิกฺขุ)

ที่เรียกได้ว่า มี “**ทิฏฐิชั่วช้า**” มี “**ความเห็นชั่วช้า**”

หรือมี “**ความเห็นผิดที่ถึงขั้นเป็นบาป**” (ปาปกัง ทิฏฐิติดัง) ที่เดียว

เพราะ อะไร? ลองมาไตร่ตรองตามดูดี ๆ

ขณะที่พระอรหันต์ท่านยังไม่ “**ตายกายแตก**” นั้น

ท่านก็มี “**ความตาย ชนิดที่ ๑ แล้ว**”

ตายจริง ๆ ด้วย ...เข้าใจใช่ไหม?

แต่เป็นการตายเฉพาะทาง “**นามธรรม**” คือ กิเลสตายสนิทในจิตแล้ว

“**นิโรธ**” แบบพุทธแล้ว หรือนิพพานชนิดหนึ่งของพุทธจริง ๆ

และนั่นแหละ แม้จะ “**ตาย**” จริงๆ ก็เจาะจงว่าอะไรตายลงในจิต

“**กิเลสตาย**” .. **จับตัวให้มันนะ!**

ถึงขั้น “**อาสวะ**” ที่เดียว ที่ตายสนิท

ซึ่งมันก็อยู่ในจิต มันเหมือนกับจิต แต่ **ไม่ใช่** “**จิต**”

จึงไม่ใช่เหมาะสมว่า “**จิตตาย**” หรือ “**จิตดับ**”

“กิเลส” เท่านั้นจริง ๆ ที่ “ดับ” ที่ตาย

พระพุทธเจ้าทรงชี้ชัดว่า “**กิเลส**” เป็นเพียง “**แขก**” (อาคันตุกะ)

ไม่ใช่เจ้าของบ้านแท้ๆ เหมือน “**จิต**”

ซึ่งมันทำตัวเป็น“แขกประจำ”จนเจ้าบ้านเอง ก็หลง

ให้มันเป็น“เจ้าบ้าน” บงการภายในบ้านภายนอกบ้านเต็มที
มันจึงไม่ใช่“แขกจร”เสียด้วยซ้ำ ทำความเข้าใจให้ชัด ๆ

มีวิธีการบางลัทธิที่ไปนั่งสะกดจิตให้ “จิตดับ” จิตไม่รับรู้
แล้วนับเอาคุณลักษณะ“จิตดับ”อย่างทีกล่าวนี้นี้
ว่าเป็น “นิโรธ” หรือ “นิพพาน” ของเขา

ทำความเข้าใจดีๆ จะเห็นชัดว่า ต่างกับ นิโรธ,นิพพานของพุทธ
“จิต”นั้น

เป็น“ธาตุที่มีคุณลักษณะทั้งสามัญและวิสามัญสำคัญยิ่ง”
คือ “รู้”

ที่“จิต”ไม่ผ่องใส ไม่รู้(อวิชชา) ก็เพราะ“กิเลส”ทำให้มัวให้มืด
ดังนั้น จึงต้องจัดการเอา เฉพาะกิเลส ออกไป
หรือฆ่ากิเลสให้ตายหมด

“จิต”ก็จะผ่องใส จะกระจ่างสว่าง จะรู้ได้เก่ง จะรู้ความจริง
ยิ่งฆ่ากิเลสได้มากขึ้น จิตก็ยิ่งแข็งแกร่งขึ้น ยิ่งดีขึ้น
ยิ่งฆ่ากิเลส จิตยิ่งไม่เสียหาย ยิ่งไม่ลดถอยประสิทธิภาพ

“กิเลส”ยิ่งตาย “จิต”ยิ่งฟื้น“จิต”ยิ่งอิสระ

จริง ๆ แล้ว“จิต”ไม่ตายเลย จิตยิ่งบริสุทธิ์ขึ้นเสียอีก

“จิต” กลับมีสภาพที่“มี-เป็น-เกิด”(โหติ,ภวติ)ยิ่งๆอีกด้วย
ยิ่งมี“วิภาตถนะ”ดี ยิ่งมี“วิสังขาร”ได้วิเศษ ดังที่เคยอธิบายมาแล้ว
เป็นสภาพ“ภวติ”(มี,เป็น,เกิด)ของ“วิภา”ที่เป็น“ภพ”พิเศษ
ซึ่งยังมีการกระทำหรือมีความเป็นไปดี ได้เก่งวิเศษยิ่งๆขึ้นเสียด้วย

เพราะฉะนั้น การตาย“อนุปาทิสถนิพพาน”นั้น
จึงเป็นการตายที่หมายเน้นเอา“รูปธรรม”หรือ วัตถุธาตุนั้นเองตาย
**ทว่า ส่วน“นามธรรม”หรือ จิตนั้น ยิ่งเป็น ยิ่งทำกุศลเก่งขึ้น ๆ
ยิ่งไป ยิ่งดำเนินไปได้ ความเป็นไปดีอย่างมีหลักประกัน(สุคโต)**

เรื่องของธาตุวัตถุที่ก่อเกิดรวมกันเป็นร่างกายนี้ มันไม่พ้น“ความตาย”แน่
ใครจะเก่งขนาดไหนเท่าใด ก็ยับยั้งมันไว้ไม่ได้ มันต้องถึงที่สุดตายลงแน่ๆ
ใครๆไม่ต้องศึกษาฝึกฝนจนได้“อมตธรรม”หรือ^๑นิพพานก็ตายได้ ตายเป็น
เพราะเป็นเรื่องสามัญของไตรลักษณ์ ทุกคนต้องเป็นต้องมีเป็นธรรมดา
การตายทางด้านธาตุวัตถุนี้จึงไม่ทำให้“คุณค่า”ของจิตวิญญาณ
เปลี่ยนแปลงไปเป็นสูงขึ้นหรือต่ำลง ดีขึ้นหรือเลวลง จากที่เป็นอยู่แล้ว
ถ้าเข้าใจดี จากที่ได้อธิบายเรื่อง“กายทิพย์”^๑ให้ฟังผ่านมาแล้ว

ดังนั้น แม้จะเป็นถึงขั้น“พระอรหันต์”

หากถึงเวลาวนเวียนมาสิ้นสุดทำกาละ ก็ต้องมี“การตาย”ทางร่างกายแน่
เพียงแต่เรียกกันด้วยภาษาว่า “อนุปาทิสถนิพพาน”
ให้รู้ว่า แม้จะตายทางร่างกาย คนผู้ตายนี้ ก็เป็นถึงพระอรหันต์ที่ตาย
ร่างกายแม้ตายลงไป จิตพระอรหันต์ก็คงเป็น“อมตธาตุ”อยู่เช่นเดิม

เพราะ “อมตธาตุ”คือ

จิตที่เหนือกว่าการตายการเกิด ที่สามัญรู้ หรือเป็นอยู่

เหนือกว่า “ความสุข-ความไม่สุข” (อนุตตร หรือ อุตตริ)

เป็น“จิต”ที่มีความถึงขั้น“นิพพานพุทธ”แท้ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ซึ่งคุณลักษณะหรือสภาพ เกิดกว่าจะบอกได้ด้วยภาษาคนจริงๆ

“อมตธาตุ” นั้น

เป็นสิทธิ์ขาดของเจ้าของท่านเองคือ **“พระอรหันต์”**

ถ้าหากใน “นามธรรม” ของพระอรหันต์นี้ ท่านไม่“ทำให้ตายสุด” เอง
การ “ขาดสูญ-พินาศ-ไม่เกิดอีก” ก็ยังไม่ถึงวาระ ยังไม่สำเร็จลงได้

ดังนั้น คนผู้จะ“ตาย”ชนิดที่ ๓ ได้

คือ เมื่อ“ตาย”ทางร่างกายลง

ก็กล่าวได้ว่า “ขาดสูญ-พินาศ-ไม่เกิดอีก” เด็ดขาด นั้น

จึงจะเป็นได้ เฉพาะผู้ที่ได้ตำแหน่ง“**อนุปาติเสสนิพพาน**”ขึ้นไป

และ เมื่อถึงวาระแห่งการทำกาละ“อนุปาติเสสนิพพาน”

ก็ต้อง “ดับภพจบชาติด้วยญาณอันยิ่งของตน” ด้วย

จึงจะเป็น“**ปรินิพพาน**”สุดท้าย

นอกนั้นไม่มีสิทธิ์ทำ“ความตาย”ให้แก่ตนถึงขั้น“ปรินิพพาน”

กล่าวคือ ถึงขั้น ตายอย่าง“ขาดสูญ-พินาศ-ไม่เกิดอีก”เด็ดขาด

ดังนั้น อย่าพึงพูด หรือแม้พึงเข้าใจปัดป้องเอาตื้นๆว่า

“พระอรหันต์เมื่อตายไปแล้ว ย่อมขาดสูญ ย่อมพินาศ ย่อมไม่เกิดอีก”

เพราะ ยังไม่เป็นความถูกต้องสมบูรณ์ ดังที่ได้อธิบายพร้อมหลักฐานมานี้

ซึ่ง“ความตาย”นั้น จะเป็น“ปรินิพพาน”หรือไม่

ก็เป็นเรื่อง**เฉพาะตน** ของ“พระอรหันต์”แต่ละท่าน ทุกท่านมีสิทธิ์เลือก

แต่ถ้าท่านจะไม่“ปรินิพพาน”

จะเพียง“อนุปาติเสสนิพพานธาตุ”ไป

ก็สิ้นรอบแห่งชีวิตหนึ่งๆ ทาง“รูปธาตุ”

ก็เป็นแค่การ“ตาย”ทาง“รูปธรรม” เท่านั้น

“รูปธรรม” นั้น พระพุทธเจ้าทรงยืนยันว่า

ไม่ใช่ประธาน หรือไม่ใช่สิ่งเป็นใหญ่ใน “ชีวิต”

พระพุทธเจ้าตรัสว่า **“มโนปุพพังคมา ธัมมา มโนเสฏฐา มโนเมยา”**

ซึ่งหมายความชัดๆ ว่า

ในธรรมนั้น มี“นาม คือใจ”เป็นใหญ่เป็นประธาน

ดังนั้น ในทุกสภาพของ“รูปธรรมและนามธรรม”อันประกอบขึ้นเป็นคนนี้

ถ้า“ใจหรือจิต”ยังไม่ยอม“ขาดสูญ-พินาศ-ไม่เกิดอีก”

“ความขาดสูญ-ความพินาศ-ความไม่เกิดอีก”**จะยังไม่สำเร็จผลลงได้**

แต่อย่างนี้กระหม่อมว่า ใครๆอยาก“ขาดสูญ-พินาศ-ไม่เกิดอีก”

ก็เลยคิดว่า จะ“ทำจิต”ให้ ขาดสูญ-พินาศ-ไม่เกิดอีก เอาได้ง่ายๆกันละ

ปุถุชนคนทั่วไป แม้จะเป็นถึงชั้นพระอาริยะ ที่ยังไม่สูงสุด

หมดสิทธิ์ จะไม่สามารถเป็นไปได้ตามอยาก

บอกแล้วว่า ผู้มีสิทธิ์จะ“ขาดสูญ-พินาศ-ไม่เกิดอีก”ได้นั้น

ก็เฉพาะผู้บรรลुरुธรรมถึง“ตาย”ชั้น **สุปปาติเสสนิพพาน**ได้แล้ว เท่านั้น

เพราะฉะนั้น เชิญพิสูจน์กันให้ถึงจริงเห็นจริงกันเถิด ว่า

“จิตใจ”นั้นเป็นผู้นำทุกอย่าง เป็นประธาน(มโนปุพพังคมา)

“จิตใจ”นั้นประเสริฐที่สุด วิเศษที่สุด(มโนเสฏฐา)

“จิตใจ”นั้นเป็นตัวต้นทำให้เกิด ตัวทำให้สำเร็จ(มโนเมยา)

การตาย ทาง“รูปธาตุ-รูปธรรม”นั้น เป็นเรื่องเล็กน้อยเหลือเกิน

เพราะ สัตว์โลกแต่ละชีวิตเวียนเกิดเวียนตายกันมานับชาติไม่ถ้วน

ตายแล้วเกิด เกิดแล้วตาย

หมดรูปธรรม แล้วก็กลับมา มีรูปธรรมใหม่

วนเวียนอยู่แล้วๆเล่าๆ(วิภูสงสาร)

ไม่มีทางจบสิ้นได้เลย

**ถ้าไม่มาเรียนให้รู้แจ้งเห็นจริง จน“เข้าถึงจิตใจ”รู้ละเอียดชัดในจิต
อย่างลึกซึ้ง เห็นจริง และมีอินทรีย์หรือมีอำนาจทางจิตจริง(มโนเมยิทธิ)**

ดังนั้น แม้พระอรหันต์ที่ตายมี“**สอุปาทิเสสนิพพาน**” แล้ว
และจะตายมี“**อนุปาทิเสสนิพพาน**”อีก ก็ครั้ง ๆ ก็ตาม

ถ้าหาก ไม่“ทำการตาย ชนิดที่ ๓”ให้เกิดขึ้น

คือ “ดับภพทุกภพให้สิ้นหมดในจิต”แล้วละก็

ก็จะยังไม่ถึงซึ่ง“**ปรินิพพาน**”เป็นที่สุด

อันเป็น“การตาย”สุดยอด ไม่มีอะไรเหลือ

หมดวิบากทั้งปวง หมดความเวียนวน

สำหรับ“**อัฐภาพ**”แห่งผู้นั้นๆ

ซึ่งจะไม่เหมือนกับ

ศาสนาที่มี“**อัฐภาพ**”แบบ**ปรมาตมมัน**

หรือ ศาสนาที่มี“**พระเจ้า**”

เป็นอัฐภาพยิ่งใหญ่แห่งสากลจักรวาล

เพราะ ทางนั้น จะมี“พระเจ้า”

หรือ “**ปรมาตมมัน**”(วิญญานใหญ่)

เป็นอำนาจยิ่งใหญ่ เป็นผู้บันดาล

เป็นอยู่แบบไม่สูญ ชนิดนิรันดร

เรียกว่า “**สัตสตติภยฺย**” [ความเห็นที่ “เที่ยงแท้ยั่งยืน”]

ผู้ทำดี ก็เป็นสวรรค์ ได้ไปอยู่กับพระเจ้า รวมอยู่กับ“ปรมาตมมัน”

ผู้ทำชั่ว ก็เป็นนรก พระเจ้าก็พิพากษาให้ไปตกนรก ไปอยู่กับซาตาน
ส่วนลัทธิที่มีความเชื่อ หรือความเห็นตรงกันข้ามกับ “ลัทธิสัจธรรม”

ก็เรียกว่า “อุจเฉททิฏฐิ” [ความเห็นที่“ขาดสูญ”ไม่มีอะไรต่อ]

โดยเฉพาะ คนหรือสัตว์ใดๆ ในโลก

ถ้าตายสิ้นลมหายใจลง ก็ไม่มีอะไรต่อ

เป็นลัทธิ “ขาดสูญ-พินาศ-ไม่มีอะไรเกิดอีก”

จบในชีวิตเดียวเลย

ไม่ว่าผู้ใดจะ “ชำระล้างกิเลสในจิตใจให้สะอาด” หรือไม่ ก็ตาม
ถ้า “ตาย-สิ้นลมหายใจลง” ก็เป็นอัน “ขาดสูญ-พินาศ-ไม่เกิดอีก”
เรียกว่า เท่ากับทุกคนเมื่อตายลงก็ “ปรินิพพาน” ทั้งสิ้น ได้เลย
ได้ “นิพพาน” ขึ้นสุดยอดกันเลย ทุกคนไป

ไม่ต้องไปมัวปฏิบัติกรรม อุตสาหะวิริยะอะไรให้เหนื่อยกันล่ะ

ถ้าอย่างนี้ ใครอยากได้ “ปรินิพพาน” เมื่อใด

ก็ฆ่าตัวตายปั๊บ ก็ได้ปรินิพพานปั๊บ เมื่อนั้นทีเดียว

เพราะ ถ้า मैं “ตาย” กันเมื่อใด ก็เป็นอัน “ไม่มีอะไรต่อไปอีกแล้ว”

หมายความว่า ไม่มีแม้แต่ “วิบากบุญ-วิบากบาป”

ไม่เชื่อว่า มีวิภูสงสาร หรือไม่เชื่อว่า ชีวิตคนจะมีการหมุนวน

ตายแล้ว ก็ตายเลย ตายแล้วจบ ไม่มีนรกสวรรค์ ใดๆ

ผู้มี “ความเห็นที่ขาดสูญ” (อุจเฉททิฏฐิ) นี้แหละ

เป็นภัยต่อสังคมร้ายแรงยิ่งนัก

เพราะ เมื่อเชื่อว่า “ตายแล้วก็สูญ” จบ ไม่มีอะไรจะต้องรับผลบาป

คนก็กล้าทำชั่ว ทำบาป จะร้ายจะเลวแรงแค่ไหนก็กล้า

เพราะอะไรก็จบแค่ตายสิ้นลมหายใจ เท่านั้นนี่

ถ้ามันเข้าตาจน หรือมันทุกข์ในชีวิตมากนัก

ก็ฆ่าตัวตายเสีย ก็จบ หมดยุติเรื่อง **ราวกับ“ปรีณิพพาน”นั่นแหละ**

หรือ แม้จะไม่ทำเลวขนาดร้าย ต่างก็ทำเลวขนาดสาหัส

เลวชั่วอย่างหยาบ-กลาง-ละเอียดเบาบาง มีนับไม่ถ้วน

ที่มันไม่ถึงคอขาดบาดตายอะไรกัน ก็ต่างทำได้อย่างไม่มีกลัว

เพราะตายแล้วก็ไม่ต้องรับวิบากบาป ไม่ต้องมีผลกรรมสนองอะไร

จึง“ไม่เกรงไม่กลัว”ในใจลึกๆจริงๆ

เป็นแต่เพียงว่า ในชาติที่ยังไม่ตายนี้

ก็ฉลาดเลี้ยงให้พ้นกรรมสนองให้ได้

เท่านั้น ก็พอกันแล้ว

ความประมาทที่จะก่อบาปก่อเลวจึงมาก

ความเห็น หรือความเชื่อว่า“ตายแล้วก็สูญ”นี้

จึงเป็นความเชื่อที่ร้ายแรงต่อสังคมมากเกินกว่าจะกล่าวได้ละเอียด

เพราะ มันทำคนให้

ไม่กลัว และกล้าทำชั่วทำเลวกัน ทั้งน้อย ทั้งใหญ่ ทั้งนั้น

ทำกันถ้วนทั่วทุกคนไป

แม้คนที่ไม่กล้าทำชั่วที่ร้ายแรง ก็ยังทำชั่วเบาๆบางอย่างอยู่

บรรดาสภาวะของความชั่วรวมแล้วจึงมี จึงมากมายมหาศาล

จึงเกิดอยู่ทุกหัวระแหงของสังคมมนุษย์ทั่วมุมขึ้น ง่ายๆ

ยิ่งคนที่นอกจากจะ“อุกฉกทิวฐิติ”แล้ว ยังแถมเชื่อ**เลยเถิดไปอีก**

เป็น**“นัตถิกทิวฐิติ”**คือ เห็นว่า**“อะไรๆมันก็ไม่จริงหรอก”**

มันเป็นแค่สิ่งที่เกิดขึ้นตั้งอยู่ดับไป หรือเป็นเพียงมายาที่ปรากฏขึ้นชั่วกาล
มันไม่มีอะไรจริงอะไรแท้เลย มีแต่สิ่งทีประกอบกันขึ้นมาปรากฏเท่านั้น
ตั้งอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง เร็วที่สุดบ้าง อยู่ยาวนานตั้งแต่ละขนาด แล้วก็ดับไป

หรือยิ่งร้ายหนักกว่านี้ เป็นพวก**“อภิริยทมิฏฐิ”**

คือ เป็นพวกแย่งขึ้นไปอีก ที่เห็นว่า**“ทำอะไรก็ไม่เป็นไร”**

เพราะ ใครจะทำอะไรก็ถือว่า ไม่เป็นอันเป็นอะไรทั้งสิ้น

เห็นว่า การกระทำ “ไม่มีความเป็นความมี” ในตัวมันเอง

ก็เห็นว่า มันเป็นแค่มายา เป็นแค่สิ่งทีเกิดขึ้นตั้งอยู่ดับไป นัยเดิม

แต่หนักไปกว่า**“นตถิกทมิฏฐิ”** เพราะแม้แต่**“กิริยาอาการ”** ก็ปฏิเสธ

ใครจะ**“ทำ”**อะไร ก็ถือว่า**“ไม่เป็นอันทำ-ไม่เป็นอันมีอันเป็น”**

ดังนั้น ในสังคมมนุษย์ ถ้าขึ้นมีคนที่มีความเห็นจำพวกนี้

ซึ่งล้วนแล้วแต่อยู่ในจำพวกที่จัดเข้าอยู่ในข่าย“อุจเจททมิฏฐิ”**นั้น**

สังคมก็ร้ายเลวอย่างยิ่ง เตือดร้อนหนักหนาขึ้นไปเรื่อยๆ

เพราะ สามัญของ**“คน”**

“คน”คือผู้มีกิเลส หลงเสพ เป็นทาสโลภีก็ เห็นแก่ตัว

และเจ้า**“กิเลส”**ตัวสำคัญนี้แหละ มีอำนาจในคน ยิ่งกว่ายิ่งนัก

มันบงการ**“คน”**มันใช้**“คน”**เป็นทาสมาตลอดกับปีกาล

โลกหรือสังคมที่เลวร้ายทุกข์ร้อนทุกวันนี้ ก็เพราะเจ้า**“กิเลส”**นี้เอง

ผู้ไม่รู้เรื่องเจ้า**“กิเลส”**ให้ดีๆ จะไม่เชื่อเลยว่ามันร้ายขนาดไหน

ดังนั้น ผู้ที่มีความเห็นไปทาง**“ตายแล้วขาดสูญ”**(**อุจเจททมิฏฐิ**)

จะไม่สนใจเรื่อง**“กิเลส”**ก็เหลิดอะไรนี้เลย

มีแต่จะหาความสุข-เสพให้แก่**“ใจแสวงหา”**เรื่อยไป

จะไม่ใส่ใจจริงว่า**“กิเลส”**มีใน**“จิต”** จะไม่อุตสาหะปฏิบัติเพื่อละล้าง**“กิเลส”**

โดยเฉพาะจะไม่มีทาง“ตายสูญ”ตามที่ต้น“หลงผิด”เลยเป็นอันขาด

เพราะ การเรียนรู้ “จิต” รู้“กิเลส” แล้วกว่าจะละล้างดับมันได้

ยิ่งจะให้ได้อย่าง “พุทธ” นั้น

มันไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ กันเลย

มันละเอียดลึกซึ้ง

รู้“ตัวตน”มันก็ยาก

ละล้างหรือฆ่ามันก็ยาก

กว่าจะตายสนิทเกลี้ยง ยากทั้งนั้น

สลบซับซ้อน ซอกซอน ซุกแทรก

มี“ลัทธิจะย่อนสภาพ”(ปฏิบัติสัสสะคะ)

หลากชั้นมากเชิง

ยิ่งกว่ายิ่งนัก

กว่าจะได้รู้แจ้งเห็นแจ้งว่า **“ลัสสตทิกฺกุญฺ”**นั้น มีเนื้อแท้อย่างไร

“อุจฺเจททิกฺกุญฺ”นั้น มีของจริงหลงจริงกันโฉน ก็สุดแสนยากเหลือ

แม้ในคนที่ เป็น“พุทธ”จะยืนยันว่า **ตนเอง**

มี“ความเห็น”ที่ไม่สุดโต่งไปทั้งข้าง**“อัทธภาพเที่ยงแท้”(ลัสสตะ)**

และไม่สุดโต่งไปทั้งข้าง**“อัทธภาพตายชาติเดียวสูญ”(อุจฺเจทตะ)**

แต่กว่าจะมี“ความเห็นจริง”และเป็นผู้ไม่**“ลัสสตทิกฺกุญฺ”**ได้จริง

หรือไม่เป็น**“อุจฺเจททิกฺกุญฺ”**กันจริงๆทั้ง ๒ ความเห็นความเชื่อนั้น

มันก็มีใช่จะ**“เป็นจริง”**ง่ายๆตรงตามที่เราบังอาจนึกให้กับตนนั้นดอกนะ

มันต้องเรียนรู้อุปนิสัยพิสุจน์กัน

ให้เกิดมรรคเกิดผล จึงจะมี**“ญาณ”**

จนสามารถรู้แจ้งกระจ่าง เพราะมี“**ของจริง**”ให้รู้จริงขึ้นไปเรื่อยๆ
กว่าจะสมบูรณ์ทั้งใน“**สูญ**” และทั้งใน“**เที่ยงแท้**”
ไม่ว่าจะเป็นสภาพ“**สูญ-ไม่สูญ**”หรือ“**เที่ยง-ไม่เที่ยง**”
เมื่อปฏิบัติไปจนถึงขีดถึงขั้นของ **สภาวะจริง**นั้นๆ จึงจะรู้แจ้งเห็นจริง
ที่สุดแห่งที่สุด ก็จะต้องแท้ใน “**อมตธรรม**”หรือ “**นิพพาน**”

โดยเฉพาะ “**นิพพานพุทธ**”

ซึ่งได้บอกกันมาแล้วแต่ต้นว่า ไม่มีคำอธิบายได้ครบ

แม้**พระพุทธองค์**เองยังตรัสว่า

“ไม่สามารถเข้าใจได้จากการหาเหตุผลหรือทางตรรกศาสตร์”

เมื่อผู้ใดเข้าถึงสภาพ“**นิพพานพุทธ**”นี้ได้จริงแล้ว จึงจะรู้แจ้งจริงเอง

○ เรื่องสำคัญสุดท้ายของ“**คน**” ○

เออละ

คำสำคัญๆ เราก็ได้รู้เนื้อหาทั้งหมดหลายคำสำคัญแล้ว

ที่นี่ มารู้จักเนื้อหาของคำสำคัญคำสุดท้าย กันดูซิ

คำคำนั้นก็คือ “**สัญญาเวทยิตนิโรธ**”

ผู้จะได้ชื่อว่า ถึง“**อรหัตตผล**”ก็คือ ผู้ได้“**สัญญาเวทยิตนิโรธ**”

ดังนั้น ผู้ได้“**สัญญาเวทยิตนิโรธ**”สมบูรณ์ ก็เป็น“**พระอรหันต์**”เต็มตัว

“**สัญญาเวทยิตนิโรธ**”ลึกซึ้งกันอย่างไร? ลองมาฟังดู

สัญญาเวทยิตนิโรธ ก็คือ “**ดับได้สนิทด้วย‘วิชา’ของพุทธ**”

แล้ว“**ดับ**”อะไร? “**ดับ**”กันที่ไหน?

ก็“**ดับ**”เวทนาในเวทนา **อย่างรู้แจ้งด้วย‘วิชา’**(ญาณพุทธ)

โดย กำหนดรู้ ว่า**“ดับเวทนา”**ใน**“เวทนา ๑๐๘”**ตัวไหนเป็นที่สุด

“สัญญา” ตัวไหน ที่ควรจะ**“ดับ”** ก็เช่นกัน

ก็มี**“สัญญา”**(กำหนดรู้) นี้อีกแหละ ที่มันเก่งด้วย**“พุทธวิชชา”**

เป็นผู้เจาะจงลงไปรู้อย่างถูกต้อง แม่นตัว แล้วก็**“นิโรธ”**(ดับ)

เช่น อากาสนัญญาตณ**สัญญา**, วิญญาณัญญาตณ **สัญญา**... เป็นต้น

“ดับ”กันที่ไหน? ก็**“ดับ”**กันในจิต ซึ่งเป็นดินแดน**นามธรรม**

จึงมิใช่ **“ดับ”**กันมั่วๆในจิต หรือ**“ดับจิต”**กันตะพืด

ตามที่ได้อธิบายให้ฟังกันผ่านมามีบ้างแล้ว

“สัญญาเวทิตนิโรธ”นี้ ถ้าจะแปลเอาความกันอย่างๆพอรู้ได้ ก็คือ

“ความดับสนิทที่มีการกำหนดรู้ด้วยประสบการณ์ของตนในตน”

ซึ่ง**“สัญญาเจตสิก”**ที่เป็น ๑ ในขั้นที่ ๕ ตัวนั้นมัน **มันได้ทำงานฝึกฝน**

จากการปฏิบัติ**“มรรค มีองค์ ๘”**หรือ**“โพธิปักขิยธรรม ๓๗”**มาจริง

“สัญญา”จะต้องทำหน้าที่

ทั้ง**“ระลึกสิ่งที่จำไว้”**มาใช้

ทั้ง**“กำหนดรู้”**สิ่งต่างๆ

“สัญญา”กำหนดรู้ ด้วยการฝึกฝนอบรมเรียนรู้

ได้ละเอียดลออหลักแหลมลึกซึ้งในอะไรต่ออะไรขึ้นมา

ก็เกิดเป็น**“ปัญญาธาตุ”**

จนกระทั่งเป็น**“ญาณทัสสนะวิเศษ”**แบบพุทธ

เพราะปฏิบัติตามหลัก “โพธิปักขิยธรรม ๓๗”

ของพระพุทธเจ้าครบครัน

ดังนั้น จึงได้รู้แจ้งเห็นแจ้ง**“นามธรรม”**ต่างๆ

ที่เกิดจริงเป็นจริง ในทุกพฤติกรรม ทุกกรรม

ทั้งขณะที่มีกายกรรม ทั้งขณะที่มีวจีกรรม ทั้งที่เกิดจากทวาร ๖
โดยเฉพาะ ต้องฝึกให้รู้แจ้งเห็นแจ้งใน“จิต”
ที่มีกิริยามีกรรมทุกพฤติกรรม

ไม่ใช่แต่แค่รู้แจ้งรวมๆว่า“จิต”เท่านั้น

ต้องพิจารณาเข้าไปถึง“จิตในจิต”

กระทั่งรู้แจ้งเห็นจริง เป็น“เจโตปริยญาณ ๑๖”

ด้วยการเกิด การเป็น

เช่น กำหนดรู้ว่า

“จิตมีราคะก็รู้ว่าจิตมีราคะ” (สรวาค)

“จิตหมดราคะก็รู้ว่าจิตหมดราคะ” (วิตราค)

“จิตมีโทสะก็รู้ว่าจิตมีโทสะ” (สโทส)

“จิตหมดโทสะก็รู้ว่าจิตหมดโทสะ” (วิตโทส)

“จิตมีโมหะก็รู้ว่าจิตมีโมหะ” (สโมห)

“จิตหมดโมหะก็รู้ว่าจิตหมดโมหะ” (วิตโมห)

“จิตซัดเจ้ากิเลสเข้าไปแล้ว แต่มันยังซุกงัก
ยังหดห้วย่อตัวงัก” (สังขิตต)

“จิตซัดเจ้ากิเลสเข้าไปแล้ว แต่มันยังชานกระเซ็น
ยังเจ้าล่อเจ้าหลอกงักอยู่” (วิกขิตต)

“จิตเจริญยิ่งขึ้นก็รู้ว่าจิตเจริญยิ่งขึ้น” (มหัคคต)

“จิตไม่เจริญขึ้นก็รู้ว่าจิตไม่เจริญขึ้น” (อมหัคคต)

“จิตที่ยังมีจิตอื่นยิ่งกว่า

ก็รู้ว่าจิตที่ยังมีจิตอื่นยิ่งกว่า” (สอุตตร)

“จิตที่ไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า

ก็รู้ว่าจิตที่ไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า”(อนุตตร)
“จิตที่มีพร้อมทั้งกุศลประโยชน์ ทั้งตั้งมั่น
ก็รู้ว่า ตนมมีจิตเช่นนั้นแล้ว”(สมาหิต)
“จิตที่ยังไม่มีพร้อมทั้งกุศลประโยชน์ ทั้งตั้งมั่น
ก็รู้ว่า ตนมมีจิตยังไม่มีพร้อม”(อสมหิต)
“จิตที่หลุดพ้น ก็รู้ว่าจิตที่หลุดพ้น”(วิมุตติ)
“จิตที่ยังไม่หลุดพ้น ก็รู้ว่า ยังมีส่วนเศษเหลือ”(อวิมุตติ)

ดังนั้น เป็นต้น

และ **รู้แจ้งเห็นแจ้ง“เวทนาในเวทนา”อย่างลึกซึ้งครบครัน**
ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ ให้รู้ละเอียดลออ ถึง ๑๐๘ เวทนา

แล้วจัดการ“ดับ”เวทนาในเวทนา ที่ควรจะดับ

จบสำเร็จสมบุรณ์

เวทนาต่างๆนั้น ท่านแบ่งไว้ เป็นไหน?

เวทนา ๒ คือ เวทนาทางกาย ๑ เวทนาทางใจ ๑

เวทนา ๓ คือ สุขเวทนา ๑ ทุกขเวทนา ๑ อทุกขมสุข ๑

เวทนา ๕ คือ สุขินทรีย์ ๑ ทุกขินทรีย์ ๑ โสมนัสสินทรีย์ ๑
โทมนัสสินทรีย์ ๑ อุเบกขินทรีย์ ๑

เวทนา ๖ คือ เวทนาที่สัมผัสทางตา ๑ เวทนาที่สัมผัสทางหู ๑
เวทนาที่สัมผัสทางจมูก ๑ เวทนาที่สัมผัสทางลิ้น ๑
เวทนาที่สัมผัสทางกาย ๑ เวทนาที่สัมผัสทางใจ ๑

เวทนา ๑๘ คือ เวทนาที่มีโสมนัสจากทวาร ๖
เวทนาที่มีโทมนัสจากทวาร ๖ เวทนาที่มีอุเบกขาจากทวาร ๖

เวทนา ๓๖ คือ เคหลิตโสมนัส ๖ เนกขัมมลิตโสมนัส ๖
เคหลิตโทมนัส ๖ เนกขัมมลิตโทมนัส ๖
เคหลิตอุเบกขา ๖ เนกขัมมลิตอุเบกขา ๖

เวทนา ๑๐๘ คือ เวทนาที่เป็นอดีต ๓๖
เวทนาที่เป็นอนาคต ๓๖ เวทนาที่เป็นปัจจุบัน ๓๖

เราได้พูดกันมาแล้วว่า

“สัญญาเวทยิตนิโรธ”ของพุทธนั้น ไม่ใช่หมายความว่า
“ดับทั้งเวทนาทั้งสัญญา” อย่างเถรตรงพาชื่อ
กลายเป็นคนเบื่อใบ้ ไร้สติสัมปชัญญะ ไร้ความรู้ ไร้ความรู้สึก

แต่“สัญญาเวทยิตนิโรธ”ของพุทธนั้น
กลับยังมีสติสัมปชัญญะปัญญาที่รู้แจ้งดวงใสเต็มเต็ม ขณะมีชีวิตเป็นๆ
ทว่า..มี“ความดับ”แน่ๆ

“ความดับ”นั้นก็ไต่ยืนยันย้ำซ้ำซากแล้วว่า “อกุศล”
และ“กิเลสอาสวะ”ในจิต นั้นเอง“ดับสนิท”

ส่วน“เวทนา”ที่ควร“ดับ”ก็ได้ดับไปด้วยความพยายามเสร็จแล้ว
เป็นต้นว่า *อาการสุขหรือโสมนัสต่างๆที่เป็นโลกียะ* (เคหลิตโสมนัส)
และ *อาการทุกข์หรือโทมนัสต่างๆที่เป็นโลกียะ* (เคหลิตโทมนัส)

เป็นต้น

ซึ่งยังมีอีกซึ่งขึ้นไปอีก แม้แต่“อาการโสมนัสต่างๆที่เป็นโลกุตระ”
และ“อาการโทมนัสต่างๆที่เป็นโลกุตระ” ก็ต้องเรียนรู้อย่างดี
ที่สุดก็ต้อง“ดับ”ลงได้ด้วย จนถึงขั้นได้“อุเบกขาที่เป็นโลกุตระ”

เป็นฐานอาศัย“ทำการงานที่สมควรให้โลก” (กัมมनिया,กัมมัญญา)

แม้กระนั้น ก็ต้องไม่หลงติด“อุเบกขา”จนเป็น“วิปัสสนูปกิเลส”
ไม่เช่นนั้นก็จะหลงเหลือเป็น“อัตตา”ติดเป็น“ภพ”อยู่นั่นเอง

เมื่อเรียนรู้ กิเลส อุปกิเลส ที่สุด วิปัสสนูปกิเลส
ทั้งหยาบ(วิตีกมกิเลส) กลาง(ปริยฎฐานกิเลส) ละเอียด(อนุสัยกิเลส)
และได้ลลดละ ได้ดับ ได้ฆ่า จน“ดับสนิท”จริงสิ้นเกลี้ยงแล้ว

ก็จะเหลือแต่**“จิตแท้”**

[ไม่พึงเรียกว่า **“จิตเดิมแท้”** เพราะ“จิตเดิม”มีกิเลสมาก่อนทั้งนั้น]

ที่เป็น**“จิตบริสุทธิ์-ปภัสสร”**

(ซึ่งเป็นคุณลักษณะของ **“อุเบกขา”** ดังที่เคยอธิบายผ่านมาแล้ว)

และ มีคุณลักษณะพิเศษสุด คือ

สะอาด-สว่าง-สงบ-สุภาพ-สมรรถนะ-สามัคคี

เป็นจิตที่มีคุณภาพมีคุณธรรมมีคุณค่าประโยชน์ยิ่ง แก่มวลมนุษยชาติ

ผู้เข้าถึงความจริง

เป็น“อรหันต์”เพราะมี“สัญญาเวทียตินิโรธ”จริงขึ้นไป **เท่านั้น**
จึงจะเห็นแจ้งรู้จริง**“ของจริง”** ครบสมบูรณ์ ณ บัดนั้นๆ ว่า

เวทนา เป็นธาตุที่**“รู้สึกรู้”** หรือ **“รับรู้”**

แต่ **ไม่ใช่“ตัวตนที่ยึดที่ติด”** เหมือน**“กิเลส”**

ไม่มี**“โทษลักษณะที่ไม่ดีไม่งาม”** เหมือน**“กิเลส”**

ไฉ้ที่มัน**“เป็นตัวเป็นตน” (อัตตา)** แท้ๆ

วนเวียนอยู่ในวัฏสงสารนั้น คือ**“กิเลส”**

ไม่ใช่“เวทนา”

เพราะเวทนานั้น เป็น**“อนัตตา” (ไม่ใช่ตัวตน)** จริงๆ

ไ้ที่“ไ้” ที่“ติด-ยึด-เสพ” ต่างๆนานาอยู่
ก่อเวรก่อภัยไม่รู้จบนั้น คือ “กิเลส”

ไม่ใช่“เวทนา”

เพราะเวทนานั้นเป็นธาตุที่ “รู้สึก หรือ รับรู้” เท่านั้น

โดยสภาพของ“เวทนา”เอง

[อีก ๔ ชั้นนั้นด้วยเหมือนกัน]

ก็มีได้เป็นของใคร มันไม่ใช่ตัวไ้ตนอยู่แล้ว

พระพุทธเจ้าก็ทรงสอน และทรงยืนยันมานักหนา ว่า
ทั้ง รูป,เวทนา,สัญญา,สังขาร,วิญญาณ

[ที่แท้ ที่ไม่ถูกปรุงแต่งด้วยกิเลส บริสุทธิ์ เพราะ“ดับกิเลสสนิท”]

นั้น.. ไม่ใช่ตัวตน

และ ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา

ไม่เป็นเรา ไม่ใช่ตัวตนของเรา

ดังนั้น

จึงไม่ต้องไปดับ ไปฆ่า ก็ยอมไม่เป็น“อัตตา”ใด ๆอยู่ในตัวแล้ว

ทุกจิต ทุกเจตสิก ต่างเป็นธาตุบริสุทธิ์เองอยู่เองได้
และ เมื่อบริสุทธิ์นี้แหละ ก็จะทำหน้าที่ได้อย่างอิสระ ชื่อสัตย์ ที่สุด

ผู้บรรลุถึงขั้น มี“จิตบริสุทธิ์”นี้ได้เอง จึงจะเห็นเองรู้แจ้งจริงเอง
ว่า จะมีลักษณะที่“วิเศษสุด”ดังกล่าวมาต่างๆนั้น อย่างไร ?

ปัญญาญาณหรือความรู้แจ้งจะเห็นชัดถึงลักษณะสังขะที่ว่า

รูป ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่คน(บุคคล) ตัวตนเราเขา

เวทนา ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่คน(บุคคล) ตัวตนเราเขา

สัญญา ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่คน(บุคคล) ตัวตนเราเขา

สังขาร ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่คน(บุคคล) ตัวตนเราเขา

วิญญาณ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่คน(บุคคล) ตัวตนเราเขา

จะไม่เห็น “รูปด้วยความเป็นตัวตน”

จาก“ของจริง”ด้วยปัญญาอันสะอาดยิ่งของผู้เข้าถึง
แม้ ในอีก ๔ ชั้น นั้นก็จะเห็นสิ่งจะได้เป็นอย่างนี้เช่นเดียวกัน

ผู้ได้“สัญญาเวทียตินิโรธ”

จึงไม่ใช่ขณะที่“เวทนาดับสัญญาดับ”[ชนิดที่ดับมืดไปหมดไม่รับรู้]

แต่เป็นขณะที่“ดับเวทนาที่ควรดับ ดับสัญญาที่ควรดับ สำเร็จลงจบ”

“จิต”ที่มี“สัญญาเวทียตินิโรธ”ตั้งแต่บัดนั้น จึง“ภัสสร”

นี้เป็นรายละเอียดที่ ขอรธิบายถึงไว้พอสังเขป ในจุดสำคัญสุด

ข้อที่ควรจะย้ำอีกที เพื่อผู้ที่อาจจะยังไม่ชัดเจน ก็คือ

ปุถุชนนั้น จะยังเป็นผู้**ไม่บังอาจ“เห็นสิ่งจะ”ที่เป็น“อนัตตา”**

ที่ว่า **ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่ของเรา ฯลฯ** อะไรต่างๆที่กล่าวผ่านมาเมื่อภัง

จะเพียง“รู้เพราะเหตุผล เพราะเทียบเคียง เพราะตรรกะ” เท่านั้น

ต้องผู้ที่เป็น “**อาริยบุคคล**” แท้

ที่มี “**อธิปัญญา**” หรือ“**ญาณ**” ถึงภูมิ

มี“**ของจริง**” นั้นๆเองในตัวเอง

จึงจะ“**เห็นของจริง**”[สภาวะ“จิตสะอาด จิตที่ไม่เป็นตัวตน”เป็นต้น]

เพราะมี“**สิ่งที่ถูกรู้**”(รูป) และมี“**ธาตุรู้**”(นาม) ตามฐานะจริง

“**รูป**” และ “**นาม**” ขึ้นสูงสุด ก็ถึงคราวจะต้องจบลงแล้ว

ผู้บริสุทธิสะอาดแล้วจริง
ก็จะบอกทุกคนได้ว่า

“นาม” ของเรา
สำหรับตัวเรานั้น **“ไม่มีอะไรเลย”**
เราจึงเท่ากับ**“ไม่มี”**นามแล้ว ด้วยสภาพ**“สูญญตา”**แท้ๆแน่ๆ
เราก็จะเรียกได้ว่า เราถึงแล้วซึ่ง**“นิพพาน”** ในขณะนั้น
นี่แหละคือ อากาโรของ**“สุปปาติเสสนิพพาน”**
เพราะได้ บรรลุนิพพาน**“สัญญาเวทิตนโร”**

ตราบไต “คน” ยังไม่ถึง “ปรินิพพาน” แล้วไซ้
ตรานั้น “ดับสนิทสิ้นจบ หมดหมุน” จะได้มาอย่างไร?
แม้แต่ พระอรหันต์เจ้า หรือ พระโพธิสัตว์เจ้า แท้ๆ
ยังต้อง “หมุน” ต้อง “เวียน” ไปกับ “สามัญลักษณ์” ในโลก

ใครจะหนีพ้น**ลักษณะ ๓ (ไตรลักษณ์)** นี้ได้แต่ไหน
แม้แต่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ ก็ต้องบำเพ็ญเพียรเวียนมาเกิด
“แล้วก็สู้กับทุกข์ใหญ่” กระทั่ง “ขุสึทุกข์” “ขุสึลำบาก”
จึงจะค่อยๆแปรไปกระทั่งสุดท้าย ก็ดับไม่มีอะไรเหลือเลย
นั่นคือ ความสิ้นสุดอย่างแท้จริงที่สุดของ**“คน”** ละ

ใน**“คน”** นั้นมี**“นาม”** คือ **ใจ (มโน)**
เป็นใหญ่ เป็นประธาน มาก่อนสิ่งอื่น (มโนบุพพังคมา) แท้จริง
หาก**“ไม่ทำให้ ‘ดับสนิทจริง’ ที่นามหรือที่ใจ”** ได้ถูกต้องแท้
“ความหมดสนิทของคน” จนหยุดกวนหยุดหมุนเวียนวนเด็ดขาด

ยอม“ไม่เป็นจริง”ขึ้นมาได้

นั่นคือ ความแท้ นั่นคือ ความจริง
เมื่อไม่มีอะไรเหลือเลย ก็คือ ดับมอด“พันโลก”ถ้วนทั่ว
อันคือ “**ปรีนิพพาน**”นั่นเอง ที่สุดแล้ว จนไม่มีอะไรจะสุดอีก

และแม้โลกก็ยังต้องค่อยๆเสื่อมสลายต่อไปอยู่เรื่อยๆ
จนสักวันหนึ่ง โลกเอง หรือ แม่ดวงอาทิตย์แม่ใหญ่ที่สุดเอง
ก็จะถึง“ความหมุนเวียนเปลี่ยนไป” เช่นเดียวกัน
แต่มันจะเป็นไปตามวาระ และจะกินเวลานานเท่าที่มันจะนาน

“คน”ก็เช่นกัน หากผู้ใดรอเวลาโลกแตก
ก็จะหมุนเกิดหมุนตายจมอยู่ในทุกข์ไปกับโลกจนแตก
แต่แล้ว “**ตัวเอง**”(อัตตา)ก็จะไม่แตกไปพร้อมกับโลก

ผู้ใดฉลาด

ก็ต้องเพียรพยายามทำตนเองให้แตก ให้สลาย
ให้**พินาศ** ให้**จบลง**ไปก่อนโลกแตกเสียเถิด
นั่นคือ ทำ“**ปรีนิพพาน**”ให้ตนเอง

จึงเรียกว่า **ผู้ชนะโลก**อย่างถูกต้องเที่ยงแท้
คือ พันทุกข์ของโลก พันความเป็นทาส พันโง่งามงาย
และ พันโลกกลมๆที่เราเคยเวียนว่ายอยู่นี้จริงๆด้วย
พร้อมๆกันนี้ ก็คือ ถึงที่สุดของเรื่องกันลงแล้ว ณ บัดนี้

จบเรื่องตรงคำว่า “ปรินิพพาน”
เรื่อง “คน” คืออะไร? ทำไมสำคัญนัก? ก็จบกันแค่นี้

◦ จบ“คน”แล้วมีอะไร? ◦

แต่ข้าพเจ้ายังมี **ท้ายบท** ที่จะต้องเขียนไปอีกนิดหนึ่ง
ท่านผู้อ่านเมื่ออ่าน**ท้ายบท**นี้แล้ว
ก็คงจะมีความนึกคิดอันใดเอาตามภูมิปัญญาตน
แต่ใครจะเกิดข้อแห่งความคิดในแง่ใดก็ตาม
ข้าพเจ้าย่อมจะพูด(ในที่นี้ก็) เขียนข้อความนี้ออกมาไว้
ตามแบบตามอย่างที่พระอรุณเจ้า แต่โบราณกาลท่านได้ทำไปแล้ว
โดยเป็นผู้หมดแล้ว ซึ่งความหวั่นไหว หมดแล้วซึ่งความกลัว
ข้าพเจ้าย่อมยินดีให้ท่านผู้อ่านนึกคิดเอาตามลำพังที่จะคิด
ผิดหรือถูก เรื่องของผู้คิดเท่านั้น จะพึงรู้ได้ด้วยตนเอง
ผู้รู้ ก็คือ ผู้รู้ ผู้ไม่รู้ ก็ย่อมจะไม่รู้ เป็นธรรมดา
นั่นคือ ความแท้จริง
รู้แทนกัน แม้จะรู้เสริมแทนกัน นั้น
ไม่ได้
ความรู้อันเนื่องมาจาก“จิต” หรือ“วิญญาณ”นั้นๆ
จะซับซ้อนได้ด้วยตัวเอง “ปัจเจกตัง เวทิตตัพโพ วิญญูหิ”
บางอย่าง
นำมาอธิบายเป็นภาษาให้ผู้อื่นรู้แจ้งด้วยไม่ได้เลย
ก็ย่อมเป็นความจริงแท้อยู่ตราบนั่น

ข้าพเจ้าเริ่มลงมือเขียนหนังสือเล่มนี้
ตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๑๒
อันตรงกับ วันขึ้น ๑ ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกา
และได้เพียรเขียน เพียรตรง เพียรแก้ มาตลอดเวลา
และก็ยังไม่แน่ใจอยู่ว่า จะต้องเขียนแล้วอ่านดู อ่านดูแล้วก็แก้ไข
ไต่ร่ตรง เพื่อจะให้ดีที่สุด ถูกต้องที่สุด ก็ได้กระทำดังนี้มาเรื่อย

ก็คิดว่าจะลงเอย เป็นที่แน่ใจได้สักที
เท่าที่ตนเองพอใจแล้ว ก็จะหยุดกันสักแค่นั้น
ซึ่งถ้าแม้ไม่มีความมั่นใจแน่ใจอย่างจริงแท้ว่า
จะเขียน หรือทำหนังสือออกมาได้ถูกต้องที่สุด
ไม่มีอะไรผิดพลาดอย่างจริงๆได้อีกตราบใด
ก็จะให้หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือเล่มสุดท้าย
ที่ข้าพเจ้าจะเขียน

นอกจากนี้ หากจะเขียนอื่นใด
ก็จะเขียนเพียงแต่ที่เป็นบทความไม่ยึดไม่ยาวอะไรนัก
ส่วนหนังสือเล่ม ที่จะมีเนื้อหาติดต่อกันเป็นเรื่องราว
ที่นับว่าเป็น“เรื่อง”ดั่งเล่มนี้
ข้าพเจ้าจะไม่ขอทำอีกเลยเป็นอันขาด
ดังที่ได้เขียนไว้แล้วใน“คำนำ”ข้างหน้าของหนังสือเล่มนี้
“คำนำ”นั้นได้เขียนไว้มานานแล้ว
ตั้งแต่ได้จบหนังสือเล่มนี้ลง แต่คราวแรก
ซึ่งเกิดก่อนขอเขียนที่ท่านกำลังอ่านอยู่นี้นานเป็นเดือน

ต้นฉบับเรื่อง“คน”คืออะไร? ทำไมสำคัญนัก? นี้
ข้าพเจ้าได้จับตัวมันลงไปเสียตั้งหลายพัก หลายครา
แต่เป็นการจับที่ยัง“ไม่บริบูรณ์ด้วยใจ”ไปได้สักที
และก็ได้ตัดสินใจลงไปหลายทีแล้วว่า จะพอ
จะหยุดแต่เพียงนั้น ทุกทีที่จับตัวมันลงไป
และจะจบลงด้วยสภาพดังได้กล่าวแล้ว
คือ จบเท่าที่ตนเอง**เหมาะใจที่สุด**
แต่ไม่ใช่**“แนใจมันใจที่สุด”**

ด้วยความแห่งธรรม
ด้วยความยิ่งทุกข้อความแห่งคำสั่งสอน
ของ**สมเด็จพระอนุตรสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น**
ตราบที่ผู้ใดยังไม่หยุดพากเพียร ก็ย่อมจะต้องได้รับผล ณ ตราบนั้น

ด้วยวาระ ด้วยกาล ข้าพเจ้าจึงได้หมดกังวล
หมดความข้องใจ หมดความกังวลต่างๆ ที่ได้กังวล
ตั้งแต่ต้น เริ่มเขียนหนังสือเล่มนี้มา

ลู่เวลา ๒ นาฬิกา
ของวันอังคารที่ ๒๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๓
ตรงกับวันแรม ๕ ค่ำ เดือนยี่ ปีจอ

ข้าพเจ้าลุกขึ้นมา
เดินออกจากห้องนอนเข้าห้องน้ำทำธุระเบา

และ ณ บัดนั้นเอง ขณะที่ข้าพเจ้าปฏิบัติธุระนั้น
ณ ทันทันนั้น ความสว่างใดๆก็บังเกิดขึ้นกับข้าพเจ้า
กังขาสุดท้ายที่ยังมิรู้ได้ก็ลึกลง
จบลง ณ ตรงนั้น ณ บัดนั้น ด้วยเวลานั้น

ความสว่างที่เกิดขึ้นในจิต เป็นอาการสว่าง
อาการโล่ง อาการหลุด ที่มันบรรยายออกมาเป็นภาษาไม่ถูก
รู้แต่ว่า ตนโล่งไปหมด เหมือนเปิดโลก รู้ได้ ณ บัดนั้น
อย่างน่าประหลาดที่สุดว่า เราลึนกังขา

ข้าพเจ้าจึงได้แจ้งกับใจ

ว่า อาการที่พระอานนท์ท่านทราบได้ด้วยตน
เมื่อขณะท่านเพ่งเพียรจนสุดที่แล้ว
จนขณะสุดท้ายแห่งความเพียรได้หมดลง
เอนกายจะทอดตัวลงนอน และระหว่างครึ่งหนึ่งครึ่งนอนนั้น
อาการที่ท่านรู้ว่า ท่านลึนกังขาพ้นอวิชชานั้น
แต่ก่อนแต่ไรมา ข้าพเจ้าก็ได้แต่สงสัยอยู่ครามครัน
ว่า ท่านรู้กันได้อย่างไร? และรู้ได้เสียด้วยว่า “ลึนอวิชชาในตน”
มันจะรู้ได้อย่างไรกัน? ว่า ลึน “อวิชชา”
ข้าพเจ้านึกสภาพนั้นไม่ออก นึกสภาพนั้นไม่เห็น ไม่เห็นจริงๆ
แม้อาการที่พระสารีบุตรท่านถึง ท่านรู้ได้
ในขณะที่นั่งถวายนานพัต พระพุทธองค์ก็ดี
หรือท่านอื่นๆที่ถึงในขณะอื่นใด ก็ตาม

ปรากฏว่า ทุกท่านรู้ได้ทันที
รู้ทันควันที่ท่านจบที่ท่านสิ้นอิริยาบถ
รู้บัดนั้น รู้ขณะนั้น ได้ในบัดนั้น

แต่ก่อนร้อนชะไร ข้าพเจ้าก็ให้สงสัย
ให้สงสัยเองจริงๆว่า มันจะรู้ได้ยังไงกันหนอ
แต่ท่านก็ยืนยันกันมามากมายหลายท่านเหลือเกิน
ว่า สภาพนี้ เป็นสภาพรู้ เป็นสภาพเกิดขึ้นเมื่อใด
ก็เป็น“ปัจฉัตตัง เวทิตตัพโพ วิญญูหิ”
ที่ไม่ต้องมีใครบอกเลย
และ ต้องรู้ทันที ในขณะนั้นทันทีด้วย
มาบัดนี้

ข้าพเจ้าจึงพอจะเข้าใจอาการนั้นได้ด้วยตน
แต่อย่าเพิ่งรีบคิดว่า ข้าพเจ้าเป็นอรหันต์ล่ะ
ข้าพเจ้ารู้ดีว่า ข้าพเจ้าเป็นอรหันต์หรือเปล่า?
แต่อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าก็ได้สิ่งหนึ่งแน่นอน

และต่อจากนั้น เมื่อข้าพเจ้ากลับเข้าไปนอน
รำลึกถึงสภาพนี้อย่างปิติไปครู่ใหญ่ จึงได้ตัดสินใจหลับ
และตั้งใจจะตื่นสัก ๓ นาฬิกาครึ่ง ขึ้นมาปฏิบัติกิจวัตรตนตามที่เคย
ระหว่างหลับ จึงได้นิมิตว่า
ข้าพเจ้าไปสู่อานนท์ที่เคยรักคนหนึ่ง
ซึ่งเป็นผู้ที่ยังอยู่ห่างไกลธรรมอยู่มาก

และข้าพเจ้าพ้นออกจากบ้านนั้นไม่พบหญิงนั้นดอก

และข้าพเจ้าก็ไม่ได้ไปเพื่อหาผู้ใด

เพียงผ่านเข้าไปเท่านั้น

แต่เมื่อพ้นออกมาแล้ว ไฟก็ไหม้ไหม้บ้านนั้นขึ้น

ข้าพเจ้าจึงได้คิดว่า

ควรจะไปช่วยเหลือบ้านที่ถูกไฟไหม้นั้น

เพราะเป็นบ้านของคนที่ข้าพเจ้าเคยรัก

แต่แล้วในจิตก็สำนึกออกมาว่า ไม่ถูกหรือ

และเมื่อมองเลยบ้านหลังนั้นไปสู่ที่อื่น

ไฟก็ไหม้ไหม้บ้านอื่นอยู่ด้วยทั้งนั้น

ผู้คนอยู่กลางไฟอีกมากมาย

ข้าพเจ้าจะช่วยคนที่เคยรักคนเดียวนั้นไม่สมควร

ถ้าจะช่วยก็ต้องช่วยทั้งสิ้น

นิมิตนั้น เมื่อข้าพเจ้าตื่นขึ้นมาตามเวลาที่ตั้งใจ

ก็แจ้งใจได้ว่า คืออะไร? และก็สมดังปณิธานของข้าพเจ้าแล้ว

ทุกอย่างก็คงจะเป็นไป

ข้าพเจ้าจะไม่ขอสิ้น“ตัณหา”จนตราบนิรันดร

หากไม่เป็นไปดังปณิธานของข้าพเจ้า ณ ตราบใด

ด้วยเหตุดังนี้แล

ข้าพเจ้าจึงได้นึกถึงต้นฉบับเรื่องนี้ขึ้นมาทันที

เพราะขณะที่กล่าวถึงนี้ ข้าพเจ้าได้จบเรื่องลงไปนานแล้ว

และได้นำไปให้ไว้ที่บรรณาธิการหนังสือพิมพ์รายคาบฉบับหนึ่ง

เพื่อจะให้หนังสือเผยแพร่ ก่อนที่ข้าพเจ้าจะพิมพ์เอาออกแจก
ในวันวิสาขบูชาดังที่ได้ตั้งใจไว้

ซึ่งข้าพเจ้าจะยังให้บรรณาธิการท่านนั้น
นำเรื่องนี้ ที่มีภาษาลำนวนเท่าที่ได้เขียนไว้แล้ว ณ บัดนั้น
ลงพิมพ์เผยแพร่ออกไปไม่ดีแน่ๆ
จนกว่าข้าพเจ้าจะได้นำกลับมาแก้ไขเปลี่ยนแปลง
ข้อความที่ยังไม่กระจ่างให้กระจ่าง
ข้อเพี้ยนให้ตรง ข้อผิดให้ถูก หมดเสียก่อน

และแล้วบทสุดท้ายนี้ จึงได้เขียนขึ้นมาด้วย
ผู้อ่านจะอ่านด้วย อารมณ์รูป และอารมณ์นาม อย่างไรก็ตามแต่เถิด
ข้าพเจ้าไม่ประสงค์ใดนอกจากธรรม หรือยิ่งกว่าธรรม
ดังนี้
“ทิวลิป”ใดจะเกิดกับผู้ใด ก็ย่อมเป็นของผู้นั้นทั้งสิ้น
ซึ่งอาจจะเป็นได้มากมายไม่รู้กี่ระดับก็แบบอย่าง
ตามแต่ปัญญาบารมีของผู้นั้น
และ ตั้งแต่บัดนี้ต่อไป
หนังสือเล่มใดจะเกิดอีก โดยข้าพเจ้าเป็นผู้เขียน
จึงจะไม่ใช้ของแปลก
ไม่ใช้ของที่ข้าพเจ้าจะต้องกังวล ข้องขัด หรือต้องตัดสินใจอีกเลย
และมันจะต้องมีขึ้นอย่างแน่ๆด้วย
ความคิดดังใน“คำนำ”ของหนังสือเล่มนี้หมดลงแล้ว
และทราบไว้ด้วยก็ดีว่า ลีลาและเจตนาต่างๆในหนังสือนี้

จะยังคงอยู่อย่างเดิม ถ้อยคำเนื้อความที่เพี้ยน ที่ไม่กระจะ
ที่ผิดเท่านั้น ที่ถูกเขียนเพิ่มและถูกแก้
นอกจากนั้น ยังคงเป็นหนังสือเล่มเดิม
มีผลแห่งลีลา และเจตนาคงเดิม
ความชัดเจนแจ่มแจ้งเท่านั้นที่ได้เพิ่มขึ้น

ผู้ใดอ่านหนังสือนี้จบแล้ว ยังรู้สึกว่ ตนเองยังข้องใจอยู่
ก็จงเริ่มต้นเปิดหน้าแรกอ่านใหม่อีกเถิด ตั้งใจพิณิจทุกคำความ
ดังนั้น ถ้าผู้ใดอ่านจบแล้ว ไม่มีกังขาใดติดใจเลย
และรู้สึกปลอดโปร่งทุกประการเกิดความแจ่มแจ้งได้อย่างไม่เคยเป็น
ก็จงรู้เถิดว่า ท่านคือผู้มีอันใดเกิดขึ้นแล้วในตนอย่างยิ่ง
ยิ่งถ้าผู้ใดอ่านจบแล้ว เกิดอาการอย่างที่ว่าเข้าได้เล่าให้ฟังแล้วว่า
เป็น“ปัจฉัตตัง เวทิตตัพโพ วิญญูหิ” แล้วละก็
ท่านก็โปรดทราบไว้เทอญว่า
นั่นคือ ท่านสั่งงานที่จะต้องพากเพียรด้วย“เจโตวิมุตติ” แล้วขั้นหนึ่ง
แต่ท่านอาจจะยังไม่ถึง“ปัญญาวิมุตติ”เท่านั้น
ต้อง“วิปัสสนา”ต่ออีกนิดหน่อย ท่านจึงจะถึงซึ่ง“โพธิ”
บรรลุถึงซึ่งความเป็น“พุทธศาสนิกชน” โดยแท้จริง
คือ เป็นสุดพุทธและอนุพุทธ

ผู้รู้”ย่อมรู้ตนเองว่า รู้แล้วในสิ่งที่ตนเองไม่รู้ ฉันทใด
พระอรหันต์ย่อมรู้ว่า ตนเป็นอรหันต์ แม้ผู้อื่นจะไม่รู้เลยสักคนเดียวก็ตาม
แต่อรหันต์ที่ยัง**ยึดมั่น**ว่า ตนเป็นอรหันต์ ผู้นั้นยังไม่ใช่อรหันต์

บุคคลที่ปัญญาน้อย
ย่อมถูกบุคคลที่มีปัญญาสูงกว่าคำนวณวัดปัญญาเอาได้ฉันใด
พระอริยบุคคล
ก็ย่อมคำนวณผู้มีภูมิธรรม หรือปัญญาธรรมด้วยตนเองได้เช่นเดียวกัน
แต่จะไม่อาจไปคำนวณ ผู้สูงกว่าได้ชัดเจนแจ่มใจ ได้เป็นอันขาด
เปรียบเทียบเหมือนเราเป็นตาชั่ง
ที่มีเครื่องยนต์กลไก สามารถชั่งของได้อย่างสูง ๑๐๐ กิโลกรัม
ก็ไม่สามารถจะเอาตนเอง ไปชั่งไปวัดของ
ที่เกินกว่า ๑๐๐ กิโลกรัม ให้รู้ชัดเจนได้ เช่นเดียวกัน

สรุปสุดท้าย....

“คน” ก็คือ กิริยาชนิดหนึ่ง

ถ้าไม่ก่อ“กิริยา”นั้น ก็ไม่**“คน”** ไม่ใช่**“คน”** (เป็น**“พระแท้”**)

“กิริยา” นั้น ก็คือ ทำให้มันไม่นิ่ง ไม่ว่าง ไม่เฉยวาง

ทำให้มันและๆปนๆกันให้วุ่นๆ (ทุกข์)

ในตนมีสมบัติอะไรอยู่เท่าใดก็ยังไม่พอ
ยังเสาะแสวงหาสมบัติอื่นจากที่อื่นเข้ามาเพิ่มในตน
แล้วก็จัดการ**“ทำให้มันไม่นิ่ง”** หรือยังทำให้เป็น**“คน”**

ถ้าไม่ได้อะไรมาจากที่อื่น

แม้มีอะไรอยู่เท่าใดในตน

ก็ยังไม่ยอมให้มันอยู่อย่างนั้น นิ่งๆว่างๆสะอาดๆ

ยังอุตส่าห์**“ทำให้มันไม่นิ่ง”** ขึ้นมา

กับสมบัติเหล่านั้น ที่มีในตนนั้นอยู่

นั่นก็ยังคือ **“คน”**

เพราะฉะนั้น **“คน” ก็คือ “ทำให้มันไม่นิ่ง”**

แม้จะไม่มีกิเลสอันเป็นสมบัติอื่น

คือ มีแต่ร่างกายกับจิต อันเป็นสมบัติแท้ก็ตาม

ถ้าทำทุกสิ่งทุกอย่าง แม้แต่“จิต”

ให้มันนิ่ง(สงบ)เสีย **“คน”** ก็ไม่เกิด

“คน” ก็ไม่มี อะไรและๆปนๆวุ่นๆ ก็ไม่มี

นั่นคือ ความนิ่ง ความสงบ ความดับอยู่

ความหมดสิ้นแห่งทุกข์ และคือความจบอยู่

เหลือก็แต่ **“มนุษยบริสุทธิ”** ที่มีกิริยาอันเป็นคุณค่าอยู่ในโลก

ดังนั้น **“คน” ก็คือ “ทุกข์” และคือ “สังขารธรรม”** นั่นเอง

๒๕ เม.ย. ๒๕๑๓

ขอคารวะต่อ“พระจริยาเจ้า” และ“พระมหาไพริสัถเจ้า”
ผู้ได้อ่านจบแล้ว และได้ซาบซึ่งแจ้งทวารรคทุกตอนแล้ว
ซึ่งจะต้องแจ้งใจในที่บกพร่อง และผิดเพี้ยนอยู่บางแห่งบางตอนแน่
ได้โปรดเกิด ทักท้วง
และกรุณาแจ้งข้อผิดเพี้ยนบกพร่องนั้นๆให้ ข้าพเจ้าได้ทราบ
เพื่ออนุเคราะห์ปัญญาแก่ข้าพเจ้าด้วยเทอญ

ขอกราบคารวะมาอย่างสูง

ขอเขียนทั้งหมดนี้
หากใครเห็นดี จะนำไปพิมพ์เผยแพร่อีก ในวิถีทางใดๆ
อันจะเป็นการเผยแพร่พระธรรมกว้างขวางออกไปละก็
แม้จะนำไปพิมพ์จำหน่ายตามวิถีทางของผู้นั้นๆ
ข้าพเจ้าอนุญาตด้วยเต็มใจทุกประการ
ขออย่างเดียว คือ ได้กรุณาตรวจทานแก้ไข
ในการพิมพ์ให้ถูกต้องตามต้นฉบับที่สุดด้วย
ทั้งพยัญชนะ และวรรคตอน
ข้าพเจ้าเขียนเรื่องนี้ใช้เวลาไม่เกินหนึ่งอาทิตย์
และถ้านับชั่วโมงที่เขียนจริง ก็ประมาณ ๓๐ ชั่วโมงเศษ
ซึ่งก็เท่ากับวันกว่าๆเท่านั้น
แต่ข้าพเจ้าใช้เวลาตรวจและทาน
แก้ไขคำสำนวน ทั้งอุปมา อุปมัย และรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ
แก้แล้ว แก้อีก คิดแล้ว ตรองอีกอยู่นั้นแล้ว
รวมแล้ว กว่าจะได้ ถือเป็นแน่นอนทุกถ้อยคำ
สำนวน และ วรรคตอนนั้น ใช้เวลานานถึง ๓ เดือน
ก็ลองคิดดูเถิดว่า ท่านผู้นำไปพิมพ์ต่อ
ควรจะมีเจตตะใจช่วยข้าพเจ้าในความประณีต
ของความผิดถูก แม้ถ้อยคำ และวรรคตอน สักแต่ใดดี.

-ผู้เขียน-

๑๘ ม.ค. ๒๕๑๓

กามรส	๓๗๐,๓๗๔,๓๘๐
กามราคะ	๔๑๐,๔๙๙
กามราคะสังโยชน์	๓๕๐
กามโลก	๔๒๔
กามวิตก	๔๕๖,๔๙๙
กามาสวะ	๒๒๖,๒๕๕-๒๕๖,๒๖๑,๒๗๙-๒๘๐,๓๔๖,๓๙๑,๔๐๔,๔๖๐
กาย	๑๒,๑๓,๒๓-๓๑,๕๙-๖๐,๗๗,๘๗,๙๖,๑๐๑,๑๐๗-๑๑๓, ๑๓๕-๑๓๘,๑๔๑,๑๔๔,๑๕๒-๑๕๓,๑๕๗-๑๕๘,๑๖๔-๑๖๕,๑๗๑, ๑๘๓,๑๘๘,๒๑๓,๒๒๙,๒๕๒,๓๗๙,๔๑๑,๔๑๕,๔๒๒,๔๕๐,๕๐๗
กายกรรม	๓๘๙,๔๒๐,๔๒๑,๔๗๐
กายทิพย์	๔๑๕-๔๒๔,๔๒๖-๔๒๘,๔๓๐-๔๓๒,๔๓๔-๔๓๕, ๔๓๗-๔๓๘,๔๔๑,๔๔๓-๔๔๔,๕๔๕
กายวิเวก	๑๕๐-๑๕๒
กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน	๑๓๘
การเกิด	๕,๑๔๒
การดับ	๒๓๖
การดับ	ดูเพิ่มเติมที่ นิโรธ
การดับจิต	๒๒๘
การนอน	๑๘๘-๑๙๒,๒๑๙
การนอน	ดูเพิ่มเติมที่ การหลับ,หลับ
การปรุงแต่ง	๖๓,๗๓,๗๕,๘๔,๙๐,๙๖,๑๔๙,๑๖๓, ๑๖๙,๑๗๑,๑๗๔,๑๗๙-๑๘๐,๒๒๑,๒๒๙
การพูด	๓๙๔
การระลึกกฐิตัว	๑๐๒
การระลึกกฐิตัว	ดูเพิ่มเติมที่ สติ,สติปัฏฐาน,สติสัมปชัญญะ,สติสัมโพชฌงค์,สัมมาสติ
การรับรู้	๗๕,๑๑๓,๒๒๑,๒๓๖
การรับรู้	ดูเพิ่มเติมที่ ความรับรู้
การวาง	๑๙๘
การสลัดคืน	๒๖๒
การสัมผัส	๓๗๘,๓๗๙
การเสียสละ	๓๙๒

การหยุด	๑๘๘
การหลับ	๑๘๘, ๒๑๓-๒๑๕
การหลับ	ดูเพิ่มเติมที่ การนอน, หลับ
การอุทิศส่วนบุคคล	๔๓๙
กิริยา	๓๕๗
กิลีส	๘, ๙, ๑๖, ๒๑, ๓๒, ๓๖-๓๘, ๔๐, ๕๕-๕๘, ๗๑-๗๓, ๘๑-๘๓, ๘๕-๘๖, ๘๘, ๙๓-๙๔, ๑๐๓, ๑๕๐-๑๕๑, ๑๕๓, ๑๖๓, ๑๖๖, ๑๗๖, ๑๘๙, ๑๙๑, ๑๙๔, ๒๐๒, ๒๐๕, ๒๑๐-๒๑๓, ๒๑๕-๒๑๙, ๒๒๑, ๒๒๕, ๒๒๗-๒๓๒, ๒๓๖, ๒๓๘-๒๓๙, ๒๔๙, ๒๕๒-๒๕๓, ๒๖๔, ๒๖๖-๒๖๘, ๒๗๑, ๒๗๗, ๒๘๐, ๒๘๓, ๒๘๘, ๒๙๓-๒๙๕, ๓๓๐, ๓๕๐-๓๕๒, ๓๕๕, ๓๗๐-๓๗๓, ๓๘๒, ๓๘๔, ๓๘๕-๓๘๖, ๓๘๘, ๓๙๑-๓๙๓, ๓๙๕, ๓๙๖, ๔๐๑, ๔๐๓, ๔๑๘, ๔๓๒, ๔๕๓, ๔๕๖-๔๕๘, ๔๖๖, ๔๖๘, ๕๑๒, ๕๔๓, ๕๕๘-๕๕๙
กิลีสาสวะ	๔๗๓, ๔๗๗, ๕๓๘
กุศลธรรม	๒๔๑, ๓๔๘
เกิด	๓๖๒-๓๖๓, ๓๖๕
โกนาคมน	๑๑๗
ขยัน	๓๕๓, ๓๕๕
ขันธ์	๕๙, ๗๕, ๙๗, ๒๔๑, ๓๖๕-๓๖๖
ขี้เกียจ	๓๕๒-๓๕๓, ๓๕๕
ขีณาสวะ	๒๖๑
แขก	๗๒, ๗๖, ๘๕-๘๖, ๙๓-๙๕, ๙๘, ๑๗๑, ๒๒๖, ๕๔๓-๕๔๔
แขก	ดูเพิ่มเติมที่ อากันตุกะ
แขกจร	๗๒-๗๓, ๙๓-๙๔, ๕๔๔
แขกประจำ	๗๒-๗๓, ๙๓-๙๔, ๕๔๔
คิน	๑, ๒, ๗-๑๔, ๑๖, ๒๒, ๒๔-๒๕, ๒๘, ๓๔, ๓๖-๓๘, ๕๖, ๕๘-๖๐, ๗๑, ๗๓-๗๗, ๗๙, ๘๓-๘๕, ๘๗, ๙๐, ๙๔-๙๕, ๙๘, ๑๐๕-๑๐๖, ๑๐๘, ๑๑๐, ๑๓๐, ๑๔๘, ๑๕๓, ๑๗๗, ๔๙๕, ๔๙๘, ๕๕๙-๕๖๑, ๕๗๑-๕๗๒
คฤหัสถ์	๓๖๑
ความกำหนดรู้	๒๑๘, ๒๒๐
ความกำหนดรู้	ดูเพิ่มเติมที่ สัญญา

๒๓๕-๒๓๘, ๒๕๒, ๒๕๕, ๒๕๘, ๒๖๖, ๒๖๘, ๒๗๕-๒๗๕, ๒๗๗,
 ๒๘๑, ๒๘๓, ๒๘๓, ๒๘๓-๓๐๐, ๓๓๓, ๓๔๐, ๓๔๔-๓๔๕, ๓๗๑,
 ๓๗๕-๓๗๗, ๓๘๐-๓๘๒, ๓๘๔, ๓๘๖-๓๘๗, ๓๘๘-๓๘๘,
 ๓๙๔, ๔๐๑, ๔๐๘, ๔๑๕, ๔๑๘-๔๒๑, ๔๔๓-๔๔๔, ๔๔๕-๔๕๐,
 ๔๕๕-๔๕๘, ๕๐๗, ๕๑๑-๕๑๒, ๕๓๖, ๕๕๕-๕๕๖, ๕๕๘, ๕๖๓

จิต	ดูเพิ่มเติมที่ ใจ, วิญญูญาณ
จิตขันธ์	๑๘๐
จิตตะ	๓๔๗
จิตตามปัสสนาสติปัฏฐาน	๑๓๘
จิตที่	๒๕๕
จิตภวังค์	๑๖๒, ๒๑๓
จิตไร้สำนึก	๒๒๑
จิตว่าง	๘๕
จิตวิญญูญาณ	๑๑๓
จิตสังขาร	๘๖, ๑๖๙, ๑๘๐
จิตสังขาร	ดูเพิ่มเติมที่ สังขารจิต
จินตามยปัญญา	๓๕๙, ๔๕๗, ๔๙๐
จตุปปาทญาณ	๑๘๖, ๒๐๓, ๒๖๔-๒๖๕, ๒๗๗-๒๗๘
เจตสิก	๗๐, ๗๒, ๑๔๔, ๑๔๙, ๒๑๘, ๒๓๖, ๒๖๖, ๒๗๗, ๒๘๘, ๒๙๙, ๔๕๕, ๔๕๖
เจโตปริยญาณ	๑๘๖, ๑๙๙, ๒๖๔-๒๖๕, ๒๗๔-๒๗๕, ๔๕๕
เจโตวิมุตติ	๒๕๓-๒๕๔, ๕๑๙
เจโตสมถะ	๒๒๑, ๒๒๕, ๒๙๗-๒๙๘, ๓๑๓, ๓๓๖, ๔๐๘, ๕๒๐
ใจ	๑๒-๑๓, ๑๕, ๓๗, ๑๑๒, ๑๓๕, ๑๕๒, ๑๙๕, ๒๑๘-๒๑๘, ๒๕๘, ๒๗๑
ใจ	ดูเพิ่มเติมที่ จิต, วิญญูญาณ
ฉันท์	๓๓๘, ๓๔๗, ๓๙๑, ๔๑๑
ชาคริยะ	๒๐๘, ๒๕๕
ชาติ	๑๗๑, ๑๗๕, ๑๘๑, ๒๐๖, ๒๔๑, ๒๕๐, ๒๖๓, ๒๘๓, ๓๓๔, ๓๔๗-๓๔๘, ๓๕๒, ๓๘๖, ๓๘๘, ๓๙๕
ชีวิต	๘๐, ๑๐๖-๑๐๘, ๑๑๑, ๑๘๕, ๑๙๓, ๒๑๕, ๒๕๘, ๓๒๙-๓๓๖, ๓๔๘

“ค้นหา” ของจิตในฌาน	๑๗๑
ค้นหาสูตร	๒๘๔
ตัวถูกรู้	๑๓๙-๑๔๐
ตัวรับรู้	๑๔๒, ๑๙๓-๑๙๔, ๓๓๓
ตัวรู้	๑๔-๑๕, ๗๙
ตัวรู้	ดูเพิ่มเติมที่ วิญญาณ
ตาทิพย์	๑๕, ๒๗๙, ๓๐๐
ตาย	๓๖๒-๓๖๓, ๓๖๕
เตวิชโช	๒๐๓-๒๐๔
ไตรลักษณ์	๓๒๗, ๓๓๑, ๔๗๕-๔๗๖, ๕๖๑
ไตรสิกขา	๔๐๒, ๔๗๖
ถีนมิทระ	๑๙๙, ๒๑๖-๒๑๗, ๒๖๘
เถรวาท	๔๕, ๑๓๔, ๒๔๓-๒๔๔, ๓๔๔, ๓๕๙-๓๖๑, ๓๖๓, ๓๖๕, ๓๖๗-๓๖๙
ทวาร	๑๕, ๖๑, ๖๖, ๙๑, ๙๕-๙๗, ๑๐๒-๑๐๓, ๑๕๐-๑๕๒, ๑๕๖, ๑๖๔, ๑๖๖, ๑๗๑, ๑๙๒, ๒๐๓, ๒๐๘, ๒๑๐-๒๑๖, ๒๒๗, ๒๓๑, ๓๗๐, ๓๗๔-๓๗๕, ๓๗๙-๓๘๒, ๔๐๖, ๔๑๑, ๔๗๙, ๕๕๕-๕๕๗, ๕๙๓, ๑๙๖, ๓๔๗, ๓๕๐-๓๕๑
ทัญญู	๔๗, ๕๙, ๕๓, ๑๙๖, ๓๔๗, ๓๕๐-๓๕๑
ทัญญาสวะ	๒๕๖, ๒๖๑, ๔๐๕
ทิพยโสต	๒๖๔
ทิพยโสตญาณ	๒๖๕, ๒๗๓-๒๗๔
ที่อยู่	๕๖-๕๗
ทุกข์	๙-๑๐, ๒๔, ๒๗, ๓๙-๔๑, ๕๕-๕๗, ๖๒-๖๓, ๖๖-๖๗, ๖๙, ๘๑, ๘๓, ๘๕-๘๕, ๘๗, ๙๑-๙๔, ๙๖, ๑๑๙, ๑๒๖, ๑๓๑, ๑๕๕-๑๕๗, ๑๕๙, ๑๖๙, ๑๙๙, ๒๐๘, ๒๓๗, ๒๔๖-๒๔๗, ๒๕๒, ๓๔๙-๓๕๒, ๓๗๑, ๓๗๔, ๓๗๙-๓๘๑, ๓๘๗-๓๙๐, ๓๙๕-๓๙๖, ๔๕๖, ๕๐๓
ทุกข์นิโรธคามินีปฏิปทา	๒๓๕, ๒๗๙
ทุกข์ลักษณะ	๓๒๗
ทุกข์วิญญาณ	๙๐, ๙๒
ทุกข์เวทนา	๙๐, ๙๒, ๓๓๓
หุติยฌาน	๑๗๓
หุติยฌาน	ดูเพิ่มเติมที่ ฌาน

เทพนิมิต		๒๑๖
เทวดา	๑๑๘-๑๒๑, ๒๓๑, ๒๔๕, ๓๓๖, ๓๔๐	
เทวทหสูตร		๒๕๙
โหม่นัสสเวทนา		๙๑
โทยะ		๓๕๐
ธรรม	๔๗, ๕๔, ๙๗, ๑๐๑-๑๐๒, ๑๐๙, ๑๑๑, ๑๔๕, ๒๕๒, ๓๖๒, ๓๖๙, ๔๒๓, ๔๔๗-๔๔๘, ๔๕๐, ๕๐๗	
ธรรมจักขุ		๔๓๗
ธรรมชาติ	๑๐๒, ๑๐๔-๑๐๕, ๑๑๗, ๒๓๔, ๔๗๑-๔๗๒, ๔๗๕, ๔๗๗, ๔๙๗-๔๙๘	
ธรรมทายาท		๓๔๒, ๓๔๕, ๔๖๑
ธรรมรส		๔๔๘
ธรรมาธิษฐาน		๒๗๓, ๒๗๗
ธรรมานุปัสสนาสติปัญญา		๑๔๕
ธรรมามรณ	๑๐๙, ๑๑๑, ๑๓๙, ๑๔๑-๑๔๒, ๑๔๕-๑๔๙, ๑๗๘, ๒๕๐, ๓๗๘	
ธัมมวิจัย	๒๒๒, ๒๘๘-๒๙๐, ๔๕๗, ๕๐๖-๕๐๗, ๕๑๓, ๕๒๑	
ธัมมวิจัยสัมโพชฌงค์		๒๘๘-๒๘๙
ธาตุ		๑๖, ๒๒-๒๓
ธาตุฐ		๑๑๔, ๒๓๗
นรก		๒๔, ๓๙๐
นัตถิกทิกขุ		๓๓๙, ๕๕๐
นัตถิกะ		๒๘๖
นานาสังवास		๒๔๔
นาม	๑๘, ๒๓-๒๕, ๒๗-๒๙, ๖๐, ๗๖, ๘๔, ๘๗, ๙๓, ๙๕, ๑๐๒, ๑๐๕-๑๑๑, ๑๑๕, ๑๓๘-๑๔๕, ๑๔๗-๑๔๙, ๑๕๒-๑๕๓, ๑๘๐, ๑๘๓, ๑๘๕-๑๘๖, ๑๘๘, ๑๙๔, ๒๓๗, ๒๔๒, ๒๕๐, ๒๕๒, ๒๖๓, ๓๒๘, ๓๓๒, ๓๓๓, ๓๖๒, ๓๖๙, ๓๗๗, ๓๗๘, ๓๘๐-๓๘๑, ๓๘๘, ๔๕๙, ๔๘๐	
นามขันธ์		๖๐, ๑๘๐, ๒๔๑, ๔๗๘
นามธรรม	๒๓, ๒๘, ๑๓๙, ๑๔๗-๑๔๘, ๑๘๘, ๓๒๘, ๓๓๑, ๓๖๓, ๓๖๖, ๓๗๖, ๓๗๘, ๓๘๙, ๔๒๒, ๔๔๖, ๔๗๑, ๕๐๒-๕๐๓, ๕๑๒, ๕๓๖, ๕๔๕-๕๔๖	
นามนิมิต		๒๓๔
นิตถารามตา		๓๔๔

นิพพาน	๓๐, ๕๒, ๗๑, ๗๘-๘๐, ๘๔, ๙๒, ๙๕, ๙๗, ๑๐๐, ๑๒๘, ๑๓๒, ๑๔๔, ๑๕๐, ๑๕๔, ๑๕๖-๑๕๗, ๑๖๐, ๑๘๒, ๑๘๘, ๒๐๗, ๒๐๙, ๒๓๔, ๒๓๙, ๒๔๒, ๒๖๓, ๒๖๖, ๒๙๓, ๒๙๘, ๓๓๙, ๓๕๐, ๔๐๕, ๔๕๔-๔๕๕, ๔๗๒-๔๗๓, ๔๗๕, ๔๗๗-๔๗๘, ๔๙๗-๔๙๘, ๕๒๑-๕๒๓, ๕๒๕-๕๒๖, ๕๒๙, ๕๓๗-๕๔๐, ๕๔๕, ๕๔๙, ๕๕๓, ๕๖๑
นิมิต	๒๑๖, ๒๓๐-๒๓๑, ๒๕๐, ๒๖๙
นิยตโพธิสัตว์	๑๒๑, ๑๒๔, ๑๒๖, ๑๒๘-๑๒๙, ๑๓๑-๑๓๓, ๓๕๖
นิรมิต	๒๖๙
นิโรธ	๑๘๒, ๑๙๗-๑๙๘, ๒๐๑-๒๐๒, ๒๐๗-๒๐๙, ๒๑๘-๒๒๑, ๒๓๓-๒๓๔, ๒๓๖-๒๓๗, ๒๓๙-๒๔๐, ๒๔๓, ๒๕๐, ๒๕๒-๒๕๓, ๓๗๒, ๓๘๖, ๕๕๔
นิโรธ	ดูเพิ่มเติมที่ สัจจญาณเวทียัตถนิโรธ
นิโรธสมาบัติ	๒๐๖
นิโรธานุปัสสี	๓๗๒
นิวารณ์	๑๐๙, ๑๖๗, ๑๖๙, ๒๑๑-๒๑๓, ๒๑๖-๒๑๙, ๒๒๕-๒๒๘, ๒๕๓, ๒๙๗, ๔๐๘
นิตสรณปะพาน	๙๘
นิตย	๒๕๘, ๒๘๑
เนกขัมมะ	๒๖๐, ๓๙๑, ๔๔๔
เนรมิต	๒๖๗
เนวสัจญญานาสัจญญายตนะ	๑๙๒, ๑๙๖-๑๙๗, ๒๐๖, ๒๒๘, ๒๓๕
เนอัสถ์	๔๑-๔๕, ๔๗-๔๘, ๕๐-๕๔
บรรลุก	๔๔, ๕๑, ๑๑๑, ๒๐๔, ๒๕๒, ๒๖๔, ๒๘๑, ๒๘๕, ๓๓๙, ๓๔๒, ๓๕๗-๓๕๙, ๓๖๔, ๓๖๖, ๓๗๒, ๓๗๔
บัญญัติ	๔๕, ๔๗
บารมี	๙๙, ๑๒๗-๑๒๘, ๑๓๐-๑๓๑, ๑๓๓, ๑๗๗-๑๗๘, ๒๔๕, ๒๖๕
บิณฑบาต	๕๐
บุญกิริยาวัตถุ ๑๐	๓๖๗
บุพเพนิวาสานุสติญาณ	๑๙๙, ๒๐๓
ปฐิษะ	๕๐๐
ปฐิจสมุปะบาท	๑๓๖
ปฐินิสสัคคะ	๒๔๑, ๒๖๒, ๒๘๐, ๓๖๒, ๓๗๓, ๓๗๕, ๔๑๑, ๕๑๖, ๕๓๙, ๕๕๒
ปฐินิสสัคคานุปัสสี	๓๗๒

ปฏิปัติกรรม	๔๔-๔๕, ๕๐, ๑๐๐, ๑๒๕, ๑๙๐-๑๙๑, ๒๓๑, ๒๖๔, ๒๘๘, ๒๙๔, ๓๕๗-๓๕๘, ๓๖๔, ๓๗๔-๓๗๕, ๓๘๒-๓๘๓, ๓๘๕, ๓๙๐, ๔๐๑, ๔๓๖, ๔๔๕
ปฏิปทา	๓๕๗
ปฏิบัสสัทธิวิมุติ	๕๒๗-๕๒๘
ปฏิเวธ	๓๕๗-๓๕๘, ๓๖๔
ปฏิสนธิวิญญาณ	๗๘
ปฏิสัมพันธ	๓๕๗
ปฏิสมภิกาญาณ	๒๔๓
ปฐมฌาน	๑๕๗, ๑๕๙, ๑๖๔-๑๖๕, ๑๖๙, ๑๗๘
ปฐมฌาน	ดูเพิ่มเติมที่ ฌาน
ปทปรมนบุคคล	๔๓๖, ๕๑๑
ปภัสสร	๓๐๕
ปรภาพ	๒๖๐
ปรมัตถธรรม	๑๔๔
ปรมัตถลักษณะ	๘๓, ๑๓๕, ๑๔๒, ๒๖๖, ๒๗๗, ๒๘๘, ๒๙๑, ๓๗๑-๓๗๒, ๓๙๗, ๔๕๕-๔๕๖, ๔๘๒, ๔๘๗, ๔๙๗
ปรมาตมัน	๒๙๓
ปรโลก	๒๖๐-๒๖๑
ปรปปวาท	๓๓๗
ปรินิพพาน	๑๑๘-๑๑๙, ๑๒๒, ๑๘๓, ๒๒๓, ๒๔๑-๒๔๓, ๒๔๖, ๒๔๙-๒๕๐, ๒๕๗, ๒๘๑-๒๘๒, ๓๓๔-๓๓๕, ๓๓๗-๓๓๘, ๓๔๕-๓๔๖, ๓๔๙, ๓๘๕, ๔๐๕, ๔๑๑-๔๑๒, ๔๒๑, ๔๗๓-๔๗๔, ๔๗๗, ๕๓๙-๕๔๑, ๕๔๖, ๕๔๘-๕๕๐, ๕๖๑-๕๖๒
ปรียัติ	๑๑, ๓๕๗-๓๕๘, ๓๖๔
ปริสุทธ	๓๐๒
ประวัติวิญญาณ	๗๘
ปหาน	๓๗๑
ปัจฉัย	๓๕, ๕๔
ปัญจวัคคีย์	๓๓๗, ๓๔๓
ปัญญา	๔, ๒๖, ๔๗, ๕๑, ๑๐๐, ๑๑๕, ๑๔๖, ๑๕๖, ๑๗๔, ๑๘๖, ๑๙๖, ๑๙๙, ๒๐๑, ๒๒๘, ๒๓๖, ๒๔๗, ๒๔๙, ๒๕๒, ๒๕๔-๒๕๕, ๒๖๗-๒๖๘, ๓๔๕, ๓๖๓, ๓๗๐, ๓๘๖, ๔๓๗, ๔๕๗, ๔๘๗, ๔๘๙-๔๙๐, ๕๑๙

ปัญญาญาณ	๔๓๗
ปัญญาบารมี	๑๓๓
ปัญญาพละ	๔๕๗
ปัญญาวิมุติ	๒๕๓-๒๕๔
ปัญญินทรีย์	๑๐๐, ๔๕๗
ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์	๒๙๓-๒๙๔, ๕๒๗
ปาฏิหาริย์	๒๖๔, ๒๗๑, ๔๐๔
ปาณาติบาต	๔๙
ปีติ	๑๔๙, ๑๖๒, ๑๗๐, ๑๗๒-๑๗๓, ๑๗๙-๑๘๐, ๑๘๓, ๒๐๒-๒๐๓, ๒๙๒
ปีติสัมโพชฌงค์	๒๙๒-๒๙๓
ปุคคลลาธิษฐาน	๒๗๗
ปัญญามิสังขาร	๓๔๐
ปุถุชน	๘, ๑๑๘, ๑๑๙, ๑๒๕, ๑๔๔, ๒๘๗-๒๙๒, ๒๙๕-๒๙๗, ๒๙๙, ๓๕๘-๓๕๙, ๓๖๑, ๓๖๔, ๓๖๗, ๓๗๓-๓๗๔, ๓๘๒, ๓๘๘, ๓๙๙, ๔๑๐, ๔๑๔, ๔๔๗, ๔๕๔
ปุพเพนิวาสานุสติญาณ	๒๖๔-๒๖๕, ๒๗๖
เปรต	๑๑๘, ๔๒๘, ๔๓๖-๔๓๘, ๔๔๓
ผลญาณ	๔๕๗-๔๕๘
โผฏฐัพพารมณ	๓๗๘
ฝัน	๑๖, ๒๑๖, ๒๒๐-๒๒๑, ๒๒๔, ๒๒๙-๒๓๑, ๒๓๔, ๒๕๐
พยาบาท	๒๑๖-๒๑๗, ๒๖๘, ๔๕๖
พรต	๔๘๘, ๔๙๐, ๔๙๓
พรหม	๑๑๘-๑๑๙, ๑๒๑, ๑๘๕, ๒๓๑, ๒๔๐, ๒๔๕, ๓๓๖, ๓๔๐
พรหมจรรย์	๕๙, ๘๓, ๓๓๘
พระ	๗-๑๐, ๓๘, ๔๑-๔๕, ๔๙, ๕๐, ๑๑๔
พระขีณาสพ	๔๐๕
พระเจ้า	๑๒๓, ๑๒๗, ๑๓๔, ๒๔๐, ๒๔๕, ๒๔๘, ๒๙๓, ๓๓๑, ๓๔๗, ๔๐๓, ๔๗๔, ๕๕๘
พระไตรปิฎก	๒๕๙, ๓๕๘, ๓๖๕, ๔๐๖, ๕๕๑
พระแท้	๙

พระบรม	๕๓-๕๔, ๓๓๐
พระปัจเจกพุทธเจ้า	๑๒๘, ๓๕๖
พระปัจเจกโพธิพุทธเจ้า	๑๒๑, ๑๒๗-๑๒๘
พระปัจเจกสัมมาสัมพุทธ	๑๒๑, ๑๒๗-๑๒๘, ๔๔๙
พระพาหิยทวารุจิริยะ	๓๒๗, ๓๙๕
พระพุทธเจ้า	๔๓, ๔๕-๔๘, ๕๐, ๕๓, ๙๗, ๑๑๖-๑๑๗, ๑๑๙, ๑๒๔, ๑๒๘-๑๓๐, ๑๓๓-๑๓๕, ๑๕๗, ๑๗๖, ๑๘๒, ๑๙๗, ๑๙๙, ๒๐๔, ๒๐๖-๒๐๗, ๒๑๖, ๒๒๓, ๒๒๙, ๒๓๑, ๒๔๓, ๒๔๙-๒๕๐, ๒๗๑, ๒๘๖, ๒๘๘-๓๐๐, ๓๒๙, ๓๓๔, ๓๓๙, ๓๔๓, ๓๔๕, ๓๔๗, ๓๔๙, ๓๕๖-๓๖๐, ๓๖๔-๓๖๖, ๓๖๘, ๓๘๒, ๓๙๓, ๔๒๔, ๔๒๗, ๔๓๖, ๔๔๘-๔๕๙, ๔๕๒, ๔๖๒-๔๖๓, ๔๗๔, ๔๙๘, ๕๒๐
พระพุทธเจ้า	ดูเพิ่มเติมที่ ศาสตรา
พระโพธิสัตว์	๑๑๙, ๑๒๔-๑๒๗, ๑๓๓-๑๓๕, ๑๙๙, ๒๓๐, ๒๓๙, ๒๔๒-๒๔๕, ๓๔๔-๒๕๐, ๒๖๒, ๓๔๔-๓๔๖, ๓๔๘-๓๔๙, ๓๕๕-๓๕๖, ๓๕๙-๓๖๑, ๓๖๓, ๓๖๗-๓๖๘, ๓๙๓-๓๙๔
พระมหากัจฉายณะ	๑๓๓
พระโมคคัลลานะ	๑๓๑
พระโยคาวจร	๓๘๓
พระศรีอาริย์เมตไตรย	๑๑๗, ๑๓๓-๑๓๔
พระสกทาคามี	๘๒, ๑๗๗, ๓๕๓, ๕๐๐
พระสงฆ์	๓๓๐, ๓๕๔, ๓๕๕
พระสมมุติ	๘-๙
พระสมมุติ	ดูเพิ่มเติมที่ สมมุติสงฆ์
พระสารีบุตร	๑๓๑, ๒๐๔, ๓๖๕
พระสีหัตถ์	๑๑๗
พระสุตร	๑๑๕
พระเสขะ	๓๔๓
พระโสดาบัน	๘๒, ๑๕๗, ๒๘๖, ๓๕๓, ๓๖๐, ๔๙๓
พระอชิตะ	๑๓๔
พระอนาคามี	๘๒, ๑๗๗, ๒๓๙, ๒๔๖, ๓๔๙, ๓๕๑, ๓๕๓, ๓๖๓, ๔๑๐, ๕๐๐
พระอภิธรรม	๑๑๕, ๑๑๖

พระพรหันธ์	๕๑-๕๒, ๕๗, ๗๐, ๗๒, ๗๘, ๘๒, ๘๗, ๙๗, ๑๑๔-๑๑๖, ๑๑๘-๑๑๙, ๑๒๑-๑๒๖, ๑๓๐-๑๓๖, ๑๕๙-๑๖๐, ๑๙๐, ๒๐๔, ๒๑๖, ๒๒๗, ๒๒๙, ๒๓๙, ๒๔๑-๒๔๖, ๒๕๐, ๒๕๒, ๒๕๕-๒๕๗, ๒๖๐-๒๖๔, ๒๘๑, ๓๒๗, ๓๔๒-๓๔๖, ๓๔๘-๓๔๙, ๓๕๒-๓๕๓, ๓๕๕, ๓๖๐-๓๖๑, ๓๔๖-๓๖๕, ๓๖๗-๓๖๘, ๓๗๔, ๓๘๑, ๓๘๒-๓๘๔, ๔๐๔-๔๐๕, ๔๑๐-๔๑๒, ๔๑๔, ๔๒๑, ๔๔๒, ๔๔๙, ๔๕๙-๔๖๕, ๔๖๘, ๔๗๗, ๕๒๒, ๕๓๒, ๕๓๙, ๕๕๖, ๕๖๑
พระปริยะ	๙, ๕๑, ๕๘, ๗๐, ๗๒, ๘๒, ๑๒๕-๑๒๖, ๑๔๔, ๑๕๗, ๑๙๑, ๒๐๔, ๒๑๖, ๒๓๖, ๒๔๒, ๒๕๗, ๒๘๒, ๒๘๖, ๒๖๒-๒๖๓
พระอธิษฐาน	ดูเพิ่มเติมที่ พระปริยะ
พระอัสสขิ	๑๓๑
พระอานนท์	๒๐๔, ๓๔๗
พระปริยะ	๕๘, ๗๐, ๓๔๐, ๓๔๒-๓๔๔, ๓๔๙-๓๕๑, ๓๕๔-๓๕๕, ๓๕๘-๓๖๐, ๓๖๓-๓๖๔, ๓๖๖, ๓๖๘, ๓๗๗, ๓๗๘, ๓๘๑, ๓๘๒, ๓๘๓, ๔๐๒, ๔๐๙, ๔๘๗, ๕๐๐, ๕๓๗, ๕๔๒
พลิงงาน	๑๗-๑๘, ๒๒-๒๓, ๒๘-๒๙, ๑๙๕, ๑๙๘
พหูชนหิตายะ	๓๔๑
พหูชนสุขายะ	๓๔๑
พหูสูต	๒๔๑
พิธีกรรม	๔๓๙
พีชะ	๑๙๕
พุททกิจ	๑๒๐, ๓๓๕, ๓๕๒, ๕๓๓
พุททชาติ	๑๒๘, ๓๔๐, ๓๔๕
พุททชีวิต	๓๓๕, ๓๔๕, ๓๕๒, ๓๙๓, ๕๓๓
พุททธรรม	๑๒๘, ๓๔๓, ๓๔๗, ๓๕๗-๓๕๘
พุททปริษัฏ	๓๓๐, ๓๔๘
พุททภาพ	๓๔๕, ๓๕๒
พุททภูมิ	๑๑๙-๑๒๑, ๑๒๔-๑๒๖, ๑๙๙, ๓๓๖, ๓๔๕, ๓๕๒, ๓๕๖, ๓๖๐, ๔๐๕
พุททมามกะ	๒๘๖, ๓๕๕
พุททวิชา	๒๐๙, ๒๖, ๒๖๗, ๓๘๕
พุททวิชา	ดูเพิ่มเติมที่ ฌาน, วิปัสสนาญาณ, มโนมยิทิญาณ, อิทธิวิญาณ, ทิพย์โสตญาณ, เจตตปริยญาณ, ปุพเพนิวาสานุสติญาณ, จุฑุปปาตญาณ, อาสวักขยญาณ

พุทธวิมูติ	๔๔๘
พุทธวิสัย	๓๓๙
พุทธศาสตร์	๒๖๖
พุทธศาสนา	๔๖, ๕๒-๕๓, ๑๒๐, ๑๒๗-๑๒๘, ๒๓๔, ๒๔๐, ๒๗๙, ๓๒๙-๓๓๔, ๓๔๐-๓๔๑, ๓๔๔, ๓๔๗-๓๔๘, ๓๕๕, ๓๕๖, ๓๕๓, ๔๔๐, ๔๔๖, ๔๔๘, ๔๕๒, ๔๖๒, ๔๖๖, ๔๖๙, ๔๘๖, ๔๙๙, ๕๓๔
พุทธศาสนิกชน	๔๔, ๕๐, ๕๔, ๓๓๐, ๓๓๒, ๓๕๔, ๔๒๗, ๔๔๗-๔๔๘, ๔๖๗, ๔๗๐, ๔๘๓, ๔๘๖, ๔๘๘, ๔๙๓, ๔๙๙-๕๐๐, ๕๐๒, ๕๑๕
โพชฌงค์ ๗	๑๐๙, ๓๐๕-๓๐๕, ๓๘๕
โพชฌงค์ ๗	ดูเพิ่มเติมที่ สติสัมโพชฌงค์, ฌัมมวิจยสัมโพชฌงค์, วิริยสัมโพชฌงค์, ปิติดัมโพชฌงค์, ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์, สมมาธิสัมโพชฌงค์, อุเบกขาสัมโพชฌงค์
โพธิ	๓๔๕, ๓๖๗-๓๖๘, ๓๙๓
โพธิกิจ	๑๒๐, ๑๒๘, ๒๔๒-๒๔๔, ๒๖๒, ๓๕๒, ๓๙๓-๓๙๔, ๔๐๕, ๕๓๒-๕๓๓
โพธิญาณ	๑๑๘, ๑๒๙, ๑๓๑-๑๓๒, ๒๐๔, ๒๔๓, ๒๔๙, ๓๖๑, ๓๖๗, ๓๙๓
โพธิปักขิยธรรม	๓๐๐, ๔๗๖, ๕๑๖, ๕๑๙-๕๒๐, ๕๒๙, ๕๕๔
โพธิสัตว์ภูมิ	๓๖๑, ๓๖๓, ๔๐๕
ภพ	๒๐, ๘๗, ๑๒๓, ๑๔๑-๑๖๐, ๑๖๑, ๑๗๐-๑๗๒, ๑๗๔-๑๗๕, ๑๗๗, ๑๘๒-๑๘๓, ๑๘๕-๑๘๗, ๒๐๖, ๒๑๐-๒๑๑, ๒๑๖, ๒๒๕, ๒๒๗, ๒๓๗-๒๓๘, ๒๔๐-๒๔๓, ๒๔๖, ๒๔๘, ๒๕๐, ๒๕๒, ๒๕๖, ๒๕๙-๒๖๓, ๒๘๓-๒๘๖, ๓๓๒, ๓๓๔-๓๓๕, ๓๔๔, ๓๔๗-๓๔๘, ๓๕๒, ๓๖๑, ๓๗๕, ๓๗๘-๓๗๙, ๓๘๒, ๓๘๖-๓๘๗, ๓๘๙, ๓๙๐-๓๙๑, ๓๙๔-๓๙๕, ๔๐๓, ๔๐๕, ๔๑๓, ๔๔๓, ๔๔๙, ๔๕๙
ภวตัณหา	๑๕๑, ๑๕๖, ๑๕๙-๑๖๐, ๑๖๘, ๑๗๑, ๑๗๖, ๑๗๘, ๑๘๕-๑๘๖, ๒๒๗, ๒๓๘, ๒๔๒-๒๔๓, ๓๖๖, ๓๗๘, ๔๐๒-๔๐๕, ๔๑๒, ๔๕๔, ๔๖๐, ๔๙๙
ภวภาพ	๑๗๗, ๒๔๕, ๒๕๙, ๒๖๒, ๒๘๔, ๓๗๕-๓๗๖, ๓๘๑-๓๘๒, ๓๘๔-๓๘๕, ๓๘๘-๓๘๙, ๓๙๑, ๔๐๒, ๔๐๕, ๔๐๘-๔๑๐
ภวังค	๑๓, ๑๕, ๒๙, ๑๕๑, ๑๕๙, ๑๖๒, ๑๖๔, ๑๖๖, ๑๘๘, ๑๙๗, ๒๐๘-๒๒๗, ๒๕๐, ๒๕๒-๒๕๔, ๒๘๖, ๓๘๑-๓๘๒, ๓๘๙, ๔๐๘-๔๐๙
ภวังคจิต	๑๖๔, ๓๘๓, ๓๘๖
ภวังคฌาน	๓๘๓-๓๘๔, ๓๘๖, ๕๒๐
ภวาสวะ	๒๒๗, ๒๕๕-๒๕๖, ๒๖๑, ๒๗๙-๒๘๐, ๓๔๖, ๓๙๑, ๔๐๔, ๔๖๐

ภัสสรารามตา	๓๔๔
ภาวนา	๒๐๑
ภาวนามยบัญญัติ	๓๕๙, ๔๕๗
ภาวนามัย	๔๐๑
ภาษา	๑๑, ๓๑, ๙๑, ๑๐๑-๑๐๒, ๑๑๕, ๑๔๗, ๑๕๔, ๑๖๒
ภิกษุ	๓๓๗, ๓๕๓, ๓๖๐, ๓๖๑
ภุมิ	๒๐-๒๑, ๑๑๘, ๑๕๕-๑๖๗, ๒๔๐, ๒๔๒, ๓๓๔, ๓๕๒, ๓๖๑-๓๖๓, ๓๖๖, ๔๐๕
ภุมิธรรม	๑๓๒, ๓๕๘, ๓๖๒, ๓๖๙
มนุษย์	๑, ๑๑๙-๑๒๑, ๑๓๐, ๑๗๒, ๓๓๖-๓๓๗, ๓๔๐, ๓๕๓
มนสิการ	๑๐๘, ๑๗๘
มนสิการ	ดูเพิ่มเติมที่ โยนีส, โยนีสมนสิการ
มโนกรรม	๔๑๙, ๔๒๑, ๔๗๐
มโนมยัตตดา	๓๗๗, ๓๖๖, ๓๖๙, ๕๐๑, ๕๐๔
มโนมยิทธิ	๒๖๒
มโนมยิทธิญาณ	๒๖๕, ๒๖๙
มรรค	๒๑๒, ๒๓๕, ๒๕๒, ๒๖๘, ๒๗๙-๒๘๐, ๒๘๗-๒๘๘, ๒๙๘-๒๙๙, ๓๖๕-๓๖๖, ๕๕๔
มรรค	ดูเพิ่มเติมที่ สัมมาอาริยมรรค
มรรคญาณ	๔๕๐, ๔๕๖-๔๕๘
มหาจัตตารีสกสูตร	๒๙๙, ๓๔๑
มหาปรินิพพานสูตร	๓๓๘
มหายาน	๔๔, ๑๓๓, ๒๔๓-๒๔๔, ๓๔๔, ๓๖๑, ๓๖๘, ๓๖๙
มังสวิวัติ	๔๑-๔๒, ๕๒
มัจชะ	๒๖๖
มัจฉิมาปฏิบัติ	๒๕๙
มัจฉิมามรรค	๔๙๑
มานะ	๓๕๐-๓๕๑, ๓๖๙
มานะทีฎฐิ	๔๗, ๑๖๖, ๓๔๗
मार	๒๔๕, ๓๓๖, ๓๔๐
มิจนากัมมันตะ	๒๖๘, ๒๙๐-๒๙๑

มิจนาซีพ (มิจนาอาชีวะ)	๔๓
มิจนาทีฏฐิ	๕,๑๘,๓๙,๑๓๕,๒๔๔,๒๖๔-๒๖๕,๒๙๖,๓๔๔,๓๕๔,๓๖๕,๓๖๘,๓๘๘,๓๙๖,๔๐๑,๔๐๖,๔๑๑,๔๒๙,๔๓๔,๔๕๖,๔๖๘-๔๖๙,๔๘๔-๔๘๕,๕๐๙,๕๕๑,๕๕๓
มิจนาวาจา	๒๘๘,๒๙๐-๒๙๑
มิจนาวิมุตติ	๒๘๘
มิจนาสมาธิ	๒๘๘
มิจนาสังกัปปะ	๒๘๘,๒๙๐-๒๙๑,๔๕๑
มิจนาอาชีวะ (มิจนาซีพ)	๒๘๘,๒๙๐-๒๙๑
มุกุ	๓๐๓
เมตตา	๓๕๒
เมถุน	๓๔-๓๕,๔๗,๓๘๒
โมฆมบุรุษ	๔๒๕
โมหะ	๕,๓๙,๒๘๖,๓๔๔,๓๕๐-๓๕๑,๓๗๑
ยถาภูตญาณทัสนะ	๒๖๘
ยมกสูตร	๓๖๕,๔๐๖,๕๔๑
ยารักษาโรค	๕๘
ยาเสพติด	๕๘-๕๙
โยนิโส	๑๔๒
โยนิโสมนสิการ	๑๔๗
โยนิโสมนสิการ	ดูเพิ่มเติมที่ มนสิการ
รส	๒๘,๔๘,๕๐,๘๐,๙๔,๑๑๑,๑๑๔,๑๔๒-๑๔๓,๑๔๘, ๑๕๒,๑๖๓,๑๗๒,๑๗๖,๑๗๘,๑๘๐-๑๘๒,๓๒๙,๓๓๑, ๓๔๓,๓๗๐-๓๘๑,๓๘๖-๓๘๗,๓๘๙-๓๙๐,๔๓๗
รูป	๑๘,๒๐,๒๓-๒๕,๒๗-๒๙,๕๐,๕๙-๖๑,๗๖-๗๗,๘๔,๘๗,๙๓, ๙๕,๑๐๒,๑๐๕-๑๑๑,๑๑๓,๑๑๕,๑๓๘,-๑๔๐,๑๔๒-๑๔๕, ๑๔๗-๑๔๘,๑๕๒-๑๕๓,๑๘๐,๑๘๓,๑๘๕-๑๘๖,๑๘๘,๑๙๔-๑๙๕,๒๓๗, ๒๔๒,๒๕๐,๒๕๒,๒๖๓,๒๖๖,๒๘๕,๓๒๘,๓๓๒,๓๖๒,๓๖๕-๓๖๖, ๓๖๙-๓๗๒,๓๗๖-๓๘๒,๓๘๖,๓๘๘,๓๘๙,๔๔๔,๔๕๕,๔๕๙,๔๘๐,๕๑๒
รูปขันธ์	๑๘๓
รูปจิต	๑๔๘,๒๓๗-๒๓๘,๒๖๖

วิมุตติ	ดูเพิ่มเติมที่ เจโตวิมุตติ, ปัญญาวิมุตติ, อุกาโตภาควิมุตติ	
วิมุตติวิทยาณฑัสสนะ		๒๕๔
วิโมกข์		๕๒๓-๕๒๔, ๕๓๐
วิรุช		๕๑๔
วิราคะ		๓๗๑
วิราคานุบัสสี		๓๗๒, ๔๕๖, ๕๓๐
วิริยสัมโพชฌงค์		๒๙๐-๒๙๑
วิริยะ		๙๙, ๑๗๕, ๓๔๗
วิสั้งฆาร	๒๑๘, ๒๘๔, ๓๔๐, ๓๗๓, ๔๘๓, ๕๑๗	
วิสัย		๒๕๘, ๒๘๑
วิสุทธิเทพ		๔๐๙
วิเสสี		๒๔๑, ๒๔๓
วิหิงสาวิตก		๕๑, ๔๕๖
วูปสมสุข		๒๖๕
เวทนา	๕๙-๖๗, ๖๙, ๗๑-๗๒, ๗๕, ๗๗-๗๘, ๘๐, ๘๖, ๘๘-๙๐, ๑๐๑, ๑๐๙, ๑๑๐, ๑๓๗-๑๓๘, ๑๔๑, ๑๔๓, ๑๔๕-๑๔๖, ๑๔๙, ๑๕๘-๑๕๙, ๑๖๓-๑๖๕, ๑๙๓, ๒๑๘, ๒๕๒, ๒๘๙, ๓๓๓, ๓๖๕-๓๖๖, ๓๙๐-๓๙๑, ๔๕๐, ๕๐๗, ๕๕๔, ๕๕๖-๕๕๘	
เวทนานุบัสสนาสติบัญญัติ		๑๓๘
ศรัทธา		๔๙, ๙๙, ๔๘๗
ศาสนดา		๔๕, ๑๙๗, ๒๐๘
ศาสนดา	ดูเพิ่มเติมที่ พระพุทธรเจ้า	
ศาสนนา		๔๕, ๔๗, ๕๙
ศาสนนาเทวนิยม		๔๔๐
ศีล	๔๑, ๔๓-๔๔, ๒๔๕, ๓๕๕, ๓๖๑, ๔๘๘, ๔๙๐, ๔๙๓	
สงสาร		๓๗๑, ๓๘๘, ๓๙๐
สติ	๔, ๑๓, ๔๑, ๗๒, ๘๒, ๙๔-๙๕, ๙๙-๑๐๐, ๑๐๒, ๑๐๕, ๑๕๔-๑๕๕, ๑๕๙, ๑๖๒, ๑๗๔, ๑๘๙, ๑๙๖, ๒๐๘, ๒๑๖-๒๑๗, ๒๒๑-๒๒๓, ๒๒๙, ๒๓๑, ๒๓๔-๒๓๕, ๒๕๒, ๒๘๗-๒๘๘	
สติบัญญัติ	๑๐๐-๑๐๑, ๑๐๙-๑๑๑, ๑๓๖, ๑๓๘, ๑๔๕, ๑๘๘, -๑๙๙, ๒๕๐-๒๕๒, ๓๑๒, ๔๕๐	

สถิติสัมพัทธ์	๔,๑๕๔,๒๐๘,๒๑๗-๒๑๘,๒๒๑,๒๓๑,๒๓๓,๒๔๔-๒๕๕,๒๖๗
สถิติสัมพัทธ์	๒๘๗-๒๘๘,๔๒๘,๔๓๒,๔๓๖-๔๓๗,๔๔๔,๔๕๓,๔๖๕
สมณะ	๓๕๓
สมณะ	๑๕๑,๑๕๓,๑๗๕-๑๗๖,๒๐๑-๒๐๓,๒๐๒-๒๒๑,๒๓๖,๒๕๓-๒๕๔,๔๗๖,๕๑๒๐
สมณภวาวนา	๒๐๐-๒๐๑,๒๓๗,๒๖๘
สมปัติ ๘	๕๑๙
สมมุติ	๒๐,๓๗๐-๓๗๒
สมมุติเทพ	๑๓๐
สมมุติสงฆ์	๘
สมมุติสงฆ์	ดูเพิ่มเติมที่ พระสมมุติ
สมมุติสังฆ	๙๖,๒๖๖,๒๘๐,๓๗๐,๔๔๖,๔๘๗,๔๙๗-๔๙๘
สมาทาน	๓๖๖
สมาวธิ	๔,๘๒,๙๙,๑๖๔,๒๐๒-๒๐๔,๒๑๒,๒๑๖,๒๒๐,๒๒๓, ๒๓๕,๒๕๓,๒๖๘,๒๙๔-๒๙๙,,๓๘๓-๓๘๔,๓๘๖-๓๘๗,๔๐๘,๔๙๐
สมาวธิสัมพัทธ์	๒๙๕,๒๙๘-๒๙๙
สมาวธิสูตร	๒๘๙
สมุจเฉทปทาน	๘๓,๙๕,๑๕๓-๑๕๔,๒๕๒
สมุจเฉทวิมุตติ	๘๓,๑๕๗
สรวรรค์	๒๔,๓๙๐
สถาปนาที่เสสนิพพาน	๙๕,๙๗,๑๖๐,๒๔๒-๒๔๓,๓๓๕,๓๔๖,๓๘๘,๔๗๓, ๕๒๑-๕๒๓,๕๓๐-๕๓๒,๕๓๔,๕๓๗,๕๓๙-๕๔๐,๕๔๖-๕๔๘,๕๖๑
สะกตจิต	๑๙๗,๒๒๓,๒๕๓,๒๙๖
สังกายะ	๓๕๑,๓๙๑,๔๔๓
สังกายทิฎฐิ	๒๕๙,๓๕๑,๓๖๘,๓๙๗,๔๐๑-๔๐๒, ๔๕๐,๔๕๖,๔๗๘,๔๘๒-๔๘๔,๔๘๖,๕๑๐
สังกัปปะ	๒๕๒,๓๙๔
สังฆตธรรม	๔๗๘
สังฆาร	๖-๗,๑๖,๕๙-๖๒,๖๖-๖๗,๗๐-๗๔,๗๖-๗๗,๘๑-๘๔,๘๖,๘๘-๘๙,๙๒, ๙๔-๙๖,๙๘,๑๑๔,๑๔๓,๑๔๖,๑๔๙,๑๕๑,๑๕๓-๑๕๕,๑๕๗-๑๖๐,๑๖๒-๑๖๓, ๑๖๕-๑๖๗,๑๗๑-๑๗๒,๗๙,๑๘๓,๑๙๗,๑๙๙,๒๑๘,๒๒๐, ๒๒๗,๒๒๘,๒๓๕,๒๖๓,๒๘๘,๓๖๕-๓๖๖,๓๘๘-๓๙๐,๕๑๔-๕๑๖

สังฆาร	ดูเพิ่มเติมที่ การปรุงแต่ง
สังฆารากาย	๑๖๖
สังฆารขันธุ์	๑๕๕, ๑๘๓
สังฆารจิต	๑๖๖-๑๖๗, ๑๗๗
สังฆารจิต	ดูเพิ่มเติมที่ จิตสังฆาร
สังฆารธรรม	๗๕-๗๖, ๑๕๐, ๑๖๓, ๑๗๑, ๑๗๗, ๑๗๙-๑๘๒, ๑๙๖, ๓๓๐
สังฆารโลก	๖
สังคณิการามตา	๓๔๔
สังฆเภท	๒๔๓-๒๔๔, ๓๔๔, ๓๔๖, ๓๖๙
สังโยชน์	๓๕๐-๓๕๓, ๔๐๑-๔๐๒, ๔๑๑-๔๑๒, ๔๕๐, ๔๕๗, ๕๑๓
สังโยชน์	ดูเพิ่มเติมที่ สักกายทิฏฐิ, วิจิกิจฉา, สีลัพพตปรามาส, กามราคะ, ปฏิฆะ, รูปราคะ, อรูปราคะ, มานะ, ปรมัตถสังขะ
สังสารวัฏ	๘๘, ๒๒๒, ๔๒๗
สังขะ	๒๖๖, ๓๗๐-๓๗๒, ๕๕๕
สังขะ	ดูเพิ่มเติมที่ สมมุติสังขะ, ปรมัตถสังขะ
สังขากินิเวส	๓๔๗
สังขธรรม	๒๔๒, ๓๕๒, ๓๖๒, ๓๘๘
สังขญา	๑๖, ๑๘, ๕๙-๖๒, ๖๕-๖๙, ๗๑-๗๒, ๗๕, ๗๗-๗๘, ๘๐, ๘๖, ๘๘-๙๐, ๑๐๑, ๑๑๒, ๑๔๒-๑๔๓, ๑๔๖, ๑๔๙, ๑๕๘-๑๖๕, ๑๗๐, ๑๗๙, ๑๘๓, ๑๙๕, ๒๑๘, ๒๒๐, ๒๓๐, ๒๓๕, ๒๓๗, ๒๘๙, ๓๖๕-๓๖๖, ๓๗๗, ๓๙๐, ๕๕๔
สังขญาเวทยิตนิโรธ	๑๘๒, ๑๙๗, ๒๐๐, ๒๐๗, ๒๒๗-๒๒๘, ๒๓๗, ๕๑๘, ๕๒๐, ๕๕๓, ๕๕๘, ๕๖๐-๕๖๑
สัตตบุรุษ	๓๓๙, ๓๔๔
สัตตวันรก	๑๑๘, ๔๓๐-๔๓๓, ๔๔๓
สัตตวินอบายภูมि	๑๒๐, ๑๓๐
สัตตัพัญญุตญาณ	๑๒๙, ๑๓๓
สัตตัพัญญ	๑๑๕-๑๑๖, ๑๒๐, ๑๗๖, ๒๔๙
สัมปชัญญะ	๑๓-๑๔, ๖๑
สัมปรายภาพ	๒๖๐
สัมมัมปธาน	๔๕๐

สัญลักษณ์กะ	๒๕๙, ๓๗๐
สัญญาญตา	๘๔, ๑๘๘, ๓๒๘, ๔๐๔, ๕๖๑
สุตมยบัญญัติ	๓๕๙, ๔๙๐
สุเมธดาบส	๑๓๒
เสียง	๑๙-๒๐
เสียงทิพย์	๒๗๓
โสดาปัตติมรรค	๔๕๖, ๔๕๘, ๔๖๙
โสมนัสสเวทนา	๙๑
หลับ	๒๑๓-๒๑๕, ๒๑๗-๒๒๓, ๒๒๕, ๒๒๙, ๒๕๐
หลับ	ดูเพิ่มเติมที่ การนอน, การหลับ
หินยาน	๒๔๓-๒๔๔
หุทิพย์	๑๕
เหตุ	๓๕๗, ๓๕๙
อภิริยทัญญู	๓๓๙, ๕๕๑
อภิริยา	๒๘๖
อกุศล	๓๗๒
อกุศลกรรม	๓๔๘
อจิต	๑๘๗-๑๘๘
อทุกขมสุข	๑๖๓
อริจิต	๔๐๑, ๔๙๒
อริบัญญัติ	๑๑๑, ๑๔๓, ๒๖๘, ๔๐๑-๔๐๒, ๔๐๔, ๔๕๐, ๔๘๐, ๕๑๐, ๕๖๐
อริศีลสิกขา	๔๘๘
อนัตตลักษณะ	๓๒๗, ๓๖๘, ๔๘๔
อนัตตา	๑๓๕, ๑๙๖, ๒๔๖-๒๔๗, ๓๒๘, ๓๖๘, ๓๗๒, ๓๙๓, ๔๐๔, ๕๕๘, ๕๖๐
อนันตชีวิต	๔๕๖-๔๕๗, ๔๖๔
อนันตริยกรรม	๓๔๖
อนาสวะ	๒๖๑
อนิจลักษณะ	๓๒๗
อนิจจัง	๒๕๖-๒๕๗, ๓๒๘, ๓๗๑
อนิจจานุปัสสี	๓๗๑, ๔๕๖, ๕๒๙
อนิยตโพธิสัตว์	๑๒๔-๑๒๕

อนุตตริยะ	๔๑๒
อนุปาทิสเสนนิพพาน	๓๓๕, ๓๕๒, ๕๔๕'-๕๔๖
อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ	๑๒๙
อนุப்புพวิหารสมาบัติ ๘	๕๑๙
อนุโพธิญาณ	๓๙๓
อนุสัย	๒๘๒, ๓๘๕
อนุศาสนีปาฏิหาริย์	๒๗๒, ๒๙๖
อบาย	๑๑๙, ๑๒๓
อบายภูมิ	๑๑๙, ๑๒๐-๑๒๑, ๑๒๔, ๑๓๐, ๔๑๓, ๔๑๕, ๔๑๗, ๔๒๗-๔๒๘, ๔๔๔
อภิญาญา	๑๘๖, ๒๔๓, ๒๔๖, ๒๖๓-๒๖๔, ๓๖๑, ๓๘๕, ๔๐๔
อภิญาญา	ดูเพิ่มเติมที่ อิทธิวิญาณ, ทิพย์โสตญาณ, เจโตปริยญาณ, ปุพเพนิวาสานุสติญาณ, จุตูปปาตญาณ, อาสวัภขญาณ
อภิธรรม	๑๑, ๑๔๒, ๓๙๕
อมตธรรม	๔๗๒, ๕๓๙, ๕๔๕, ๕๕๓
อมตธาตุ	๕๓๙-๕๓๙, ๕๔๕'-๕๔๖
อมนุश्य์	๔๔๓
อรหัตต	๓๔๕
อรหัตตคุณ	๑๒๖
อรหันนภูมิ	๔๐๕
อรหัตผล	๙๒, ๑๓๔, ๑๖๒, ๒๐๕-๒๐๕', ๒๒๗, ๒๔๒, ๒๔๔, ๓๔๒-๓๔๔, ๓๙๒, ๓๙๔, ๕๕๓
อริยสัง	๑๐๙, ๑๓๕, ๒๕๒, ๓๕๗
อรูป	๑๔๘, ๑๘๗, ๑๙๓-๑๙๔, ๒๓๗, ๓๒๘, ๓๗๖-๓๗๙, ๓๘๒, ๓๘๗-๓๘๘
อรูปกาย	๑๔๘
อรูปจิต	๒๒๘, ๒๖๖
อรูปชีวิต	๔๖๖-๔๖๘, ๔๖๔
อรูปฌาน	๑๗๖, ๑๘๘, ๑๙๒, ๑๙๗, ๒๐๐, ๒๐๑, ๒๒๘, ๒๓๕, ๒๔๒, ๒๘๕', ๓๘๖
อรูปธรรม	๔๗๘
อรูปพรหม	๑๘๕, ๑๘๘, ๑๙๙, ๒๔๐, ๒๔๒, ๒๔๕'-๒๔๖, ๒๕๐, ๓๘๖
อรูปภาพ	๑๘๕, ๔๐๖-๔๐๗, ๔๐๙-๔๑๐, ๔๑๓, ๔๕๑, ๕๐๕
อรูปภูมิ	๒๓๑

อรูปมยัตตดา	๓๘๗,๓๘๘
อรูปปราคะ	๕๐๓-๕๐๔
อวาร	๒๕๘
อวาร	ดูเพิ่มเติมที่ อากังขาวาร, อิจฉาวาร
อวิชชา	๔,๗,๒๒,๓๙,๕๗,๗๖-๗๘,๘๓-๘๔,๘๖,๙๖,๑๔๔, ๑๕๙-๑๖๐,๒๒๐,๒๓๓,๒๖๒,๒๘๖,๓๕๐,๓๕๒,๓๗๐-๓๗๒, ๓๘๒,๓๘๕,๓๘๘,๔๐๒,๔๑๕,๔๒๐,๔๒๖,๔๕๓,๔๕๙,๕๐๔,๕๑๖,๕๒๑ ๒๕๕-๒๕๖,๒๖๑,๒๗๙-๒๘๐,๓๔๖,๓๙๑,๔๐๔-๔๐๕,๔๑๐,๔๖๐
อวิชชาสวะ	๒๕๕-๒๕๖,๒๖๑,๒๗๙-๒๘๐,๓๔๖,๓๙๑,๔๐๔-๔๐๕,๔๑๐,๔๖๐
อวิชชาสังโยชน์	๒๖๒-๒๖๓
อเวไนยสัตว์	๑๒๑
อสนีระ	๑๗
อสังขตธรรม	๔๗๘
อสังคณิกะ	๒๘๕
อสังสัคคะ	๒๘๕
อสมัญญี	๒๐๘,๒๑๐,๒๑๘,๓๘๖
อสุรกาย	๑๑๘,๔๔๐-๔๔๓
อโสภา	๕๑๔
อัตตกิลมถานุโยค	๒๕๙
อัตตนิยา	๕๐๘
อัตตดา	๙๖,๑๑๔,๑๓๕,๒๔๐-๒๔๑,๒๔๕-๒๔๖,๒๕๓, ๒๕๗,๒๖๑,๒๖๖-๒๖๗,๒๘๒,๒๘๕-๒๘๖,๓๔๕,๓๕๐-๓๕๑, ๓๖๖,๓๗๑,๓๘๓,๓๘๘-๓๙๒,๔๓๒,๔๔๓,๔๕๓
อัตตทานุกัมภี	๓๖๘,๔๐๒,๔๘๕
อัทธภาพ	๑๖๒
อัมมัญญา	๓๓๙
อัสสมิมานะ	๒๐๓
อัสสาทะ	๒๘๖,๓๔๓,๓๖๕,๓๗๐-๓๗๒,๓๗๔-๓๗๕,๓๘๐,๓๘๗, ๔๐๓,๔๐๖,๔๓๒,๔๙๔-๔๙๖,๔๙๙,๕๐๘
อากังขา	๒๕๗-๒๕๙,๒๘๓,๓๓๘,๓๙๑,๔๑๑
อากังขาวาร	๒๕๗-๒๕๙,๒๘๒
อากาสานัญจายตนะ	๑๙๒,๑๙๔,๒๐๕-๒๐๖,๒๒๘

อาภิญญาญาณตนะ	๑๙๒, ๑๙๕, ๒๒๘
อาคันตุกะ	๗๒-๗๓, ๗๖, ๘๕, ๙๓-๙๔, ๑๗๑, ๒๒๖
อาคันตุกะ	ดูเพิ่มเติมที่ แขนก, แขนกจร, แขนกประจำ
อาจารย์	๓๖๑
อาชีวะ	๒๕๓, ๓๙๕
อาเทศนาปาฏิหาริย์	๑๕๗, ๒๖๔, ๒๘๔, ๓๘๗
อามิส	๓๘๘, ๔๐๓
อายุตนะ	๑๕, ๑๐๙, ๔๐๖
อายุห	๓๕๓
อารมณ	๓๕, ๕๘, ๖๓, ๖๕, ๘๐-๘๑, ๘๖-๘๘, ๑๑๔, ๑๔๘, ๑๕๕, ๑๕๗, ๑๖๙, ๑๖๗, ๑๗๐, ๑๗๓, ๑๗๗, ๑๘๑, ๒๐๒-๒๐๓, ๒๑๖, ๒๒๖-๒๒๗, ๓๖๙, ๓๘๑, ๓๘๙
อริยคุณ	๔๕๐
อริยชน	๒๘๘, ๓๖๘, ๓๙๗, ๔๑๐, ๔๒๖-๔๒๗, ๔๓๗, ๔๕๐, ๔๕๕, ๔๕๗-๔๕๘, ๔๙๓, ๕๐๘
อริยญาณ	๔๗๒
อริยธรรม	๓๙๙, ๔๕๐, ๕๓๕
อริยบุคคล	๔๐๑-๔๐๒, ๔๕๑, ๔๕๖, ๔๕๘, ๔๖๒, ๔๘๓, ๕๑๑, ๕๖๐
อริยปัญญา	๔๘๐
อริยภูมิ	๓๙๔, ๓๙๗, ๔๕๖-๔๕๘
อริยสัจ	๓๘๑
อริยสาวก	๓๖๖
อาสาปริยาทาน	๒๖๑
อาสา	๒๖๑, ๓๔๕-๓๔๖, ๓๕๑, ๓๕๕, ๓๖๕, ๓๗๙, ๒๘๑-๒๘๒, ๒๘๗, ๒๙๗, ๓๔๕-๓๔๖, ๓๕๑, ๓๕๕, ๓๖๕, ๓๖๗-๓๖๘, ๓๙๑-๓๙๓, ๔๐๔, ๕๐๔, ๕๔๓
อาสา	ดูเพิ่มเติมที่ กามาสวะ, ภวาสวะ, วิวิชชาสวะ
อาสาวิกขณญาณ	๒๖๔, ๒๗๙
อาหาร	๓๖-๔๒, ๔๔-๔๖, ๔๘, ๕๐-๕๔
อิฉา	๒๕๗-๒๕๘, ๓๓๘, ๓๙๑, ๔๑๑
อิฉาจร	๒๕๗-๒๕๘
อิทธาภิสังขาร	๓๔๐

อิทธิบาท	๒๕๙-๒๖๐, ๒๖๒, ๓๔๒, ๓๔๕, ๓๕๓, ๓๙๔, ๔๕๐, ๕๓๕
อิทธิปาฏิหาริย์	๑๕๗, ๒๖๔, ๒๙๖, ๓๙๗
อิทธิวิญญาน	๒๖๕, ๒๗๑
อิทธิวิธี	๒๖๔
อิทัปปัจจยตา	๑๓๖
อินทรีย์พละ	๒๒๒, ๓๗๓, ๓๙๔, ๔๕๐, ๔๙๐, ๕๒๗
อินทรีย์ ๕	๙๙, ๑๕๕
อินทรีย์ ๕	ดูเพิ่มเติมที่ ศรัทธา, วิริยะ, สติ, สมาธิ, ปัญญา
อินทรีย์ ๖	๔๗๙
อุจเฉททิฏฐิ	๕๔๙, ๕๕๑-๕๕๒
อุตตริมานุสสรธรรม	๔๐๒
อุทัจจะ	๒๑๖-๒๑๗, ๒๖๘, ๓๕๐-๓๕๑, ๓๙๘-๓๙๙, ๕๑๓-๕๑๖
อุบัติเทพ	๔๐๘-๔๐๙
อุเบกขา	๑๔๙, ๑๖๒, ๑๗๓-๑๗๔, ๑๗๙-๑๘๐, ๑๘๒, ๑๘๗, ๑๙๙๓, ๒๐๒-๒๐๓, ๒๓๙, ๒๙๕-๓๐๐
อุเบกขาสัมโพชฌงค์	๒๙๙
อุปกิเลส	๒๐๒-๒๐๓, ๒๙๒-๒๙๕, ๕๐๑-๕๑๓
อุปสมุขุ	๒๐๓
อุปาทาน	๖, ๘-๙, ๓๖-๓๘, ๕๖, ๕๘-๕๙, ๗๑-๗๓, ๘๓, ๘๕-๘๖, ๘๘, ๙๓, ๑๐๓, ๒๑๐, ๒๒๘-๒๓๐, ๒๔๙, ๒๕๒, ๒๖๖-๒๖๗, ๒๗๗, ๒๘๒-๒๘๓, ๒๘๖, ๒๘๘, ๓๖๖, ๓๗๑-๓๗๒, ๔๐๕, ๔๓๒, ๔๙๘, ๕๐๘ ๙๓, ๑๐๓, ๓๖๖, ๓๗๑-๓๗๒
อุปาทานชั้นันท์	๑๐๙, ๒๙๘
อุปาติ	๓๔๖
อุโปสถสูตร	๓๕๘, ๓๖๔
อุภโตภาควิมุตติ	๒๕๒, ๒๕๔-๒๕๕, ๒๘๔, ๔๗๗
เอกัคคตา	๑๔๙, ๑๗๙, ๑๘๑, ๑๘๗, ๒๐๒, ๒๑๐-๒๑๑, ๒๙๕-๒๙๖
โอปปาติก	๘, ๔๔๓
โอวาทปาฏิโมกข์	๒๗๐-๒๗๑